

B I L T E N
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2016. GODINA

Б И Л Т Е Н
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2016. ГОДИНА

DEUTSCHE STIFTUNG FÜR
INTERNATIONALE RECHTLICHE
ZUSAMMENARBEIT E.V.

Gefördert durch:

Bundesministerium
der Justiz und
für Verbraucherschutz

aufgrund eines Beschlusses
des Deutschen Bundestages

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2016. GODINA

BROJ 27

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

MIRSAD ĆEMAN

Urednik:

MATO TADIĆ

Redakcijski odbor:

MATO TADIĆ
MIODRAG SIMOVIĆ
ARIJANA DŽANOVIĆ
ERMINA DUMANJIĆ
AMELA HARBA-BAŠOVIĆ
AZEM KRAJINIĆ

Lektura:

JEZIČKI ODJEL USTAVNOG SUDA BiH

DTP:

AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Štampa:

ŠTAMPARIJA FOJNICA d.d., Fojnica

Tiraž: 300

Štampanje ove publikacije podržali su Njemačka fondacija za međunarodnu pravnu saradnju (IRZ),
Ministarstvo pravosuđa i za zaštitu potrošača Njemačke.

SADRŽAJ

Uvodna riječ	9
Predgovor IRZ-a	13
Nadležnost iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine	19
Odluka U 7/15	21
Odluka U 23/14	57
Odluka U 10/16	97
Nadležnost iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine	115
Odluka U 3/15	117
Odluka U 6/15	131
Odluka U 3/16	143
Nadležnost iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine	163
Odluka AP 1099/13	165
Odluka AP 2857/14	183
Odluka AP 1361/13	201
Odluka AP 3080/13	215
Odluka AP 3063/15	233
Odluka AP 4994/15	259
Odluka AP 303/16	275
Odluka AP 4218/12	289
Odluka AP 4749/15	309
Odluka AP 377/16	333
Odluka AP 668/13	351
Odluka AP 2441/15	369
Odluka AP 1529/15	391
Odluka AP 4207/13	431
Odluka AP 3605/13	447
Odluka AP 5008/13	467
Odluka AP 3184/16	487
Odluka AP 928/13	511
Odluka AP 2575/13	531
Odluka AP 2609/16	561
Odluka AP 451/15	579
Odluka AP 4144/16	591

Odluka AP 4183/13	623
Odluka AP 1634/16	639
Odluka AP 4380/13	657
Odluka AP 879/14	677
Odluka AP 4326/16	695
Registar odluka po nadležnosti	717
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	723
Registar odluka po katalogu prava	725
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	735
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	739
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	743

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
Предговор IRZ-а	13
Надлежност из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине	19
Одлука У 7/15	21
Одлука У 23/14	57
Одлука У 10/16	97
Надлежност из члана VI/3с) Устава Босне и Херцеговине	115
Одлука У 3/15	117
Одлука У 6/15	131
Одлука У 3/16	143
Надлежност из члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине	163
Одлука АП 1099/13	165
Одлука АП 2857/14	183
Одлука АП 1361/13	201
Одлука АП 3080/13	215
Одлука АП 3063/15	233
Одлука АП 4994/15	259
Одлука АП 303/16	275
Одлука АП 4218/12	289
Одлука АП 4749/15	309
Одлука АП 377/16	333
Одлука АП 668/13	351
Одлука АП 2441/15	369
Одлука АП 1529/15	391
Одлука АП 4207/13	431
Одлука АП 3605/13	447
Одлука АП 5008/13	467
Одлука АП 3184/16	487
Одлука АП 928/13	511
Одлука АП 2575/13	531
Одлука АП 2609/16	561
Одлука АП 451/15	579
Одлука АП 4144/16	591
Одлука АП 4183/13	623
Одлука АП 1634/16	639

Одлука АП 4380/13	657
Одлука АП 879/14	677
Одлука АП 4326/16	695
Регистар одлука по надлежности	717
Регистар одлука по критеријумима допустивости	723
Регистар одлука по каталогу права	725
Абецедни индекс кључних појмова - босански језик	735
Азбучни индекс кључних појмова - српски језик	739
Абецедни индекс кључних појмова - хрватски језик	743

KAZALO

Uvodna riječ	9
Predgovor IRZ-a	13
Nadležnost iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine	19
Odluka U 7/15	21
Odluka U 23/14	57
Odluka U 10/16	97
Nadležnost iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine	115
Odluka U 3/15	117
Odluka U 6/15	131
Odluka U 3/16	143
Nadležnost iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine	163
Odluka AP 1099/13	165
Odluka AP 2857/14	183
Odluka AP 1361/13	201
Odluka AP 3080/13	215
Odluka AP 3063/15	233
Odluka AP 4994/15	259
Odluka AP 303/16	275
Odluka AP 4218/12	289
Odluka AP 4749/15	309
Odluka AP 377/16	333
Odluka AP 668/13	351
Odluka AP 2441/15	369
Odluka AP 1529/15	391
Odluka AP 4207/13	431
Odluka AP 3605/13	447
Odluka AP 5008/13	467
Odluka AP 3184/16	487
Odluka AP 928/13	511
Odluka AP 2575/13	531
Odluka AP 2609/16	561
Odluka AP 451/15	579
Odluka AP 4144/16	591

Odluka AP 4183/13	623
Odluka AP 1634/16	639
Odluka AP 4380/13	657
Odluka AP 879/14	677
Odluka AP 4326/16	695
Registar odluka po nadležnosti	717
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	723
Registar odluka po katalogu prava	725
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	735
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	739
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	743

UVODNA RIJEČ

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u okviru svoje izdavačke djelatnosti objavljuje periodične, monografske i druge publikacije. Bilten sa odabranim odlukama na domaćim jezicima štampa se periodično, jednom ili dva puta godišnje. Povremeno se štampaju i bilten na engleskom jeziku (do sada su publicirana tri sveska), pregled prakse Ustavnog suda BiH (na domaćim jezicima i na engleskom jeziku), zbornici radova, te prigodne publikacije izvještajnog i informativnog karaktera. Sve navedene publikacije se također objavljuju i dostupne su na internetskoj stranici Suda u elektronskoj formi.

Ovim sveskom Biltena, 27. po redu, Ustavni sud nastavlja svoju izdavačku produkciju kao izraz osjećaja i obaveze da se ispoštuje načelo javnosti rada kao visoki demokratski standard, ali i potrebe da najširoj stručnoj, akademskoj, pa i općoj javnosti, odnosno svima koje to zanima, sukcesivno predstavi i približi svoju ustavnosudsku praksu. I u ovaj svezak su, kao i ranijih godina, uvrštene sve meritorne odluke iz kategorije „U“ predmeta (ocjena ustavnosti i sl.), te značajan broj odluka iz kategorije „AP“ predmeta (apelaciona nadležnost) koje, s obzirom na ustavnopravna pitanja koja su njima tretirana, predstavljaju relevantnu praksu u 2016. godini. Ukupno su uvrštene 33 odluke, koje su i ovaj put date u integralnom tekstu.

Iako se sve odluke kontinuirano objavljuju na internetskoj stranici Suda (www.ustavnisud.ba), pa su dostupne široj javnosti, publikacije poput ove, uvjereni smo, imaju višestruki, prije svega, praktični značaj. Ovim izborom odluka, kao informativnim i edukativnim štivom, doprinosi se daljoj izgradnji i unapređenju vladavine prava i pravne države, te promoviranju i zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Sve to, sasvim sigurno, doprinosi razvoju demokratskog društva u cjelini.

Bilten koji upravo imate u rukama izlazi u godini u kojoj se navršava 20 godina djelovanja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u postdejtonskom periodu. Tim povodom Ustavni sud je objavio i posebnu publikaciju izvještajno-monografskog tipa koja, pored ostalog, pruža sadržajan uvid u relevantnu statistiku za cijeli taj period, te pregled ustavnosudske prakse kroz karakteristične primjere.

Ustavni sud konstantno, već duži niz godina, prima veoma veliki broj predmeta i donosi ogroman broj odluka. Izbor odluka za Bilten je stoga uvjetovan procjenom njihovog praktičnog značaja. Naravno, riječ je o značajnijim stavovima, odnosno praksi koja, kao takva, predstavlja ili ilustrira standarde iz oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda koje je izgradio ili slijedi Ustavni sud Bosne i Hercegovine. Naime, „podržavajući” Ustav

Bosne i Hercegovine, Ustavni sud tumači, štiti i izgrađuje ustavnopravne standarde i, slijedeći istovremeno konvencijske standarde, odnosno praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, na ovaj način u okvirima Bosne i Hercegovine, Ustavni sud zapravo predstavlja ključnu adresu i mehanizam za njihovu praktičnu primjenu. Uvjereni smo da će novi ili potvrđeni pravni stavovi, prezentirani u ovoj publikaciji, doprinijeti i boljem razumijevanju ustavne stvarnosti u našoj zemlji.

Otkako je ustanovljen i efektivno počeo vršiti svoju ulogu, misiju i nadležnosti definirane važećim ustavom, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je, zaključno sa 31. 12. 2016. godine, donio 27.813 odluka kojima je riješeno 55.589 predmeta.

Relevantna statistika za 2016. godinu pokazuje da je od 1. januara do 31. decembra 2016. godine Ustavni sud primio 5.105 predmeta, od čega 22 zahtjeva za ocjenu ustavnosti i sl. i 5.083 predmeta iz apelacione nadležnosti. Iz ranijih godina preneseno je 5.960 nezavršenih predmeta tako da je u 2016. godini u radu bilo ukupno 11.065 predmeta. Od tog broja Ustavni sud je do kraja 2016. godine riješio 7.946 predmeta, od čega 20 „U“ i 7.926 „AP“ predmeta. Predmeti su riješeni kroz 3.452 odluke, od čega su 1.074 odluke o dopustivosti i meritumu, a 2.378 odluka o dopustivosti. Ustavni sud je u 560 predmeta našao povredu jednog ili više prava apelanata zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno Evropskom konvencijom.

Slijedeći standardni obrazac koji se pokazao kao sasvim dobro rješenje za ovakvu vrstu publikacije, u Bilten su i ovaj put uvrštene odluke razvrstane prema nadležnostima Suda definiranim Ustavom, a unutar toga odluke su poredane prema pravnom osnovu iz Pravila Ustavnog suda. Daljnje klasificiranje je izvršeno prema vrsti odluka: na odluke o meritumu i odluke o dopustivosti. Bilten, također, sadrži registre u kojima su odluke razvrstane prema nadležnostima, prema kriterijima dopustivosti i prema katalogu prava. Uz registre, tu se nalazi i abecedni/azbučni indeks ključnih riječi.

Ovako obimna sudska praksa, zajedno sa sadržajima prethodnih svezaka Biltena, sasvim sigurno pokazuje da je doprinos Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ostvarivanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini i, u tom kontekstu, ujednačavanju sudske prakse redovnih sudova veoma značajan.

I na kraju, čini nam se uputnim, povodom jubileja koji je ove godine Ustavni sud obilježio, makar kao osnovni podatak, podsjetiti na historiju ustavnog sudovanja u Bosni i Hercegovini.

Naime, 1963. godine u SFRJ, kao i u njezinim tadašnjim federalnim jedinicama - republikama, donošenjem novog saveznog i republičkih ustava uspostavljeni su ustavni sudovi - savezni i republički. Već naredne, 1964. godine, uspostavljen je Ustavni sud SR

Bosne i Hercegovine. To znači da tradicija ustavnog sudovanja u Bosni i Hercegovini traje više od pola stoljeća.

Današnji Ustavni sud Bosne i Hercegovine, ustanovljen Ustavom Bosne i Hercegovine iz 1995. godine (Aneks 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, tzv. Dejtonski sporazum iz 1995. godine), konstituiran je 22. maja 1997. godine, a prvu odluku, kada je efektivno počeo da radi, donio je 16. oktobra 1997. godine. Godine 2014. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je obilježio 50 godina ustavnog sudovanja u Bosni i Hercegovini i tim povodom je objavljena monografija „Ustavni sud Bosne i Hercegovine 1964-2014” sa obimnim pregledom sudske prakse Ustavnog suda Bosne i Hercegovine kroz sve njegove faze razvoja i djelovanja.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine posljednjih godina ostvaruje plodnu saradnju s Njemačkom fondacijom za međunarodnu pravnu saradnju (IRZ). Sud zahvaljuje IRZ-u, Ministarstvu za pravosuđe i zaštitu potrošača Njemačke i Ministarstvu vanjskih poslova Njemačke na finansijskoj podršci za štampanje ove publikacije.

Sarajevo, juni 2017. godine

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

VORWORT DER IRZ

Die Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e.V. (kurz IRZ) unterstützt seit 1992 Transformationsstaaten bei der Reform ihres Rechtssystems, bei der wiederum den Verfassungsgerichten eine besondere Bedeutung zukommt. Deshalb spielt die Zusammenarbeit mit diesen Gerichten eine große Rolle in der Tätigkeit der IRZ. Da die Fragestellungen, die Verfassungsgerichte beantworten müssen, im Bereich des Grundrechtsschutzes universal sind, werden in Südosteuropa neben der bilateralen Zusammenarbeit mit den einzelnen Verfassungsgerichten auch regionale Projekte durchgeführt. Im Rahmen der letztgenannten Aktivitäten besteht bereits seit längerem eine Zusammenarbeit mit dem Verfassungsgericht Bosnien und Herzegowinas. Diese wird durch die Unterstützung der Publikation von Entscheidungen dieses Gerichts im bilateralen Bereich ergänzt.

Ziel ist es, durch die Publikation den Zugang der ordentlichen Gerichtsbarkeit und der Verwaltung zu diesen Entscheidungen zu erleichtern und so dazu beizutragen, dass die Rechtsprechung und Verwaltungspraxis im Sinne dieser Rechtsprechung vereinheitlicht wird. Ebenso kann der vorliegende Band auch zur Information der verfassungsrechtlicher Wissenschaft und Forschung beitragen und als Lehrmaterial für Studierende dienen. Schließlich wird auch die verfassungsrechtliche Diskussion in der Region durch die Publikation der Entscheidungen der verschiedenen Verfassungsgerichte bereichert.

Die IRZ möchte sich bei einer Reihe von Personen und Institutionen bedanken, ohne deren Unterstützung dieses Engagement der IRZ nicht möglich wäre. Dies sind zum einen das Verfassungsgericht von Bosnien und Herzegowina und sein Präsident Mirsad Čeman, denen hier für die stets angenehme und effektive Zusammenarbeit gedankt werden soll. Weiter sind dies das deutsche Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz (kurz: BMJV), das die Tätigkeit der IRZ mit einer institutionellen Zuwendung erst ermöglicht, und das Auswärtige Amt (kurz: AA), das die Tätigkeit der IRZ insbesondere in Südosteuropa durch eine Projektförderung aus dem deutschen Beitrag zum Stabilitätspakt für Südosteuropa nachhaltig unterstützt. Verbunden ist die IRZ darüber hinaus der deutschen Botschaft in Bosnien und Herzegowina und ihrer Leiterin Christiane Hohmann, die die Aktivitäten der IRZ in Bosnien und Herzegowina seit Jahren engagiert und konstruktiv begleiten.

Dr. Stefan Pürner, Rechtsanwalt
Bereichsleiter für Bosnien und Herzegowina,
Mazedonien, Montenegro sowie Serbien der IRZ

PREDGOVOR IRZ-a

Njemačka fondacija za međunarodnu pravnu suradnju (Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e.V. – skraćeno: IRZ) podržava od 1992. godine tranzicijske zemlje kod reforme njihovog pravnog sustava, u kojoj su pak ustavni sudovi od posebnog značaja. Iz tog razloga suradnja s tim sudovima ima značajnu ulogu u radu IRZ-a. Budući da su pitanja, na koja ustavni sudovi moraju dati odgovor, u području zaštite temeljnih prava univerzalna, u jugoistočnoj se Europi, pored bilateralne suradnje s pojedinim ustavnim sudovima, provode i regionalni projekti. U okviru potonje aktivnosti već duže postoji suradnja s Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine koja se sada u bilateralnom području nadopunjuje i nastavlja kroz potporu za ovu publikaciju u kojoj se objavljuju odluke ovoga suda.

Cilj je da se ovom publikacijom redovnim sudovima i administraciji olakša pristup tim odlukama te da se na taj način doprinese ujednačavanju sudske i administrativne prakse u smislu istih. Isto tako, ovaj zbornik može doprinijeti i informiranju znanosti i istraživačkom radu koji se bavi ustavnim pravom te kao nastavni materijal za studente. I na koncu, ustavnopravna se rasprava u regiji obogaćuje objavom odluka pojedinih ustavnih sudova.

Fondacija IRZ bi se htjela zahvaliti nizu osoba i institucija bez čije potpore ovaj angažman ne bi bio moguć. To su Ustavni sud Bosne i Hercegovine i njegov predsjednik Mirsad Ćeman, kojima bi ovom prilikom željeli zahvaliti na uvijek ugodnoj i efektivnoj suradnji. Nadalje, njemačko Ministarstvo za pravosuđe i zaštitu potrošača (Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz - skraćeno: BMJV) bez čije institucionalne potpore rad IRZ-a ne bi bio moguć te Ministarstvo vanjskih poslova (Auswärtiges Amt – skraćeno: AA), koje djelatnost IRZ-a, posebice u jugoistočnoj Europi, trajno potpomaže projektima sredstvima iz njemačkog doprinosa paktu za stabilnost jugoistočne Europe. Usto je fondacija IRZ povezana i s njemačkom ambasadom u Bosni i Hercegovini i ambasadoricom Christiane Hohmann koja već dugi niz godina angažirano i konstruktivno prati aktivnosti IRZ-a u Bosni i Hercegovini.

Dr. Stefan Pürner, advokat
Voditelj Odjela IRZ-a za Bosnu i Hercegovinu,
Crnu Goru, Makedoniju i Srbiju

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Nadležnost iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине
Nadležnost iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

Predmet broj U 7/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Safeta Softića, drugog zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti prve rečenice člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu koji glasi: „jezik bošnjačkog naroda”

Odluka od 26. maja 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 7/15**, rješavajući zahtjev **Safeta Softića**, drugog zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav 2. alineja b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 26. maja 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovan zahtjev Safeta Softića, drugog zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti prve rečenice člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu koji glasi: „jezik bošnjačkog naroda”.

Utvrdjuje se da je prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu koji glasi: „jezik bošnjačkog naroda” u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Safet Softić, drugi zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnio je 9. septembra 2015. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti prve rečenice člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu koji glasi: „jezik bošnjačkog naroda”.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština) zatraženo je 17. septembra 2015. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Narodna skupština je dostavila odgovor na zahtjev 9. novembra 2015. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Podnosilac zahtjeva smatra da osporeni član 7. stav 1. prva rečenica Ustava Republike Srpske u dijelu „jezik bošnjačkog naroda” nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH). Na početku izlaganja podnosilac zahtjeva naglašava da se zahtjev za ocjenu ustavnosti bavi ustavnim pravom na jezik, koje uključuje i pravo kolektiviteta da zove svoj jezik onako kako želi i da ga upotrebljava na način na koji to propisuje međunarodno i ustavno pravo. Posebno je istaknuto da se „ne radi o pokretanju bilo kakvog pitanja u vezi sa sadržajem jezika, njegove sličnosti ili usporedbe sa drugim službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, opravdanosti postojanja tri jezika itd., a što su, prije svega, pitanja za lingvističke nauke, te van interesa ovog konkretnog zahtjeva”.

5. Neustavnost prve rečenice člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu kojim se propisuje da su u Republici Srpskoj službeni jezici: „(...) jezik bošnjačkog naroda” podnosilac zahtjeva vidi u pet aspekata:

a) Nameće bošnjačkom narodu naziv jezika i uskraćuje mu se pravo na imenovanje vlastitog jezika kao inherentnog prava na jezik, a što je sastavni dio vitalnog nacionalnog interesa konstitutivnog naroda

6. Podnosilac zahtjeva ističe da posljednja, deseta rečenica Preambule Ustava BiH propisuje načelo konstitutivnosti naroda koje sadrži niz pojedinačnih kolektivnih prava konstitutivnih naroda. U samom Ustavu BiH, kako dalje navodi podnosilac zahtjeva, nije propisano da je jezik dio načela konstitutivnosti naroda, ali da pravo na jezik predstavlja sastavni dio načela konstitutivnosti naroda i da proizlazi *explicite* iz odredaba ustavâ entitetâ. Također, ne radi se o individualnom, već o kolektivnom pravu na jezik kao dijelu vitalnog nacionalnog interesa svakog konstitutivnog naroda u smislu člana IV/3.f) Ustava BiH, te se u kontekstu navedenog podnosilac zahtjeva poziva na Odluku Ustavnog suda broj U 10/05. Podnosilac zahtjeva konstatira da se „Konvencija za regionalne jezike i jezike nacionalnih manjina” ne primjenjuje na konstitutivne narode (U 10/05), ali smatra da je neprihvatljiv zaključak da se pristup pravu kolektiviteta na jezik ne primjenjuje i na konstitutivne narode s obzirom na to da bi država morala uzimati u obzir potrebe i želje konstitutivnih naroda koji koriste svoje jezike. Naglašava da se u konkretnom slučaju radi o jeziku kolektiviteta koji u Republici Srpskoj predstavlja faktičku manjinu, te se poziva na Odluku Ustavnog suda broj U 5/98-III od 1. jula 2000. godine (tač. 58. i 59, koje u cijelosti citira).

7. Podnosilac zahtjeva dalje ističe da kada se koristi izraz „pravo na jezik”, to pravo podrazumijeva i pravo kolektiviteta da svom jeziku dâ određeno ime, a ne da mu ime nameću drugi. Pravo na naziv jezika, kako tvrdi podnosilac zahtjeva, predstavlja inherentni element općeg prava na jezik jer pravo na priznanje jezika obuhvaća i pravo na priznanje naziva jezika. Ova veza je dio efektivne zaštite prava na jezik, jer su jezik i njegov naziv izraz kulturnog bogatstva jednog kolektiviteta (član 7. stav 1. alineja 1. Konvencije za regionalne jezike i jezike nacionalnih manjina).

8. Da bi se izveo zaključak, kako to ističe podnosilac zahtjeva, da je Republika Srpska povrijedila načelo konstitutivnosti naroda tako što je u Ustavu Republike Srpske uvela „jezik bošnjačkog naroda, a ne „jezik bosanskog naroda”, podnosilac zahtjeva ukazuje da je, prema popisu stanovništva 1991. godine, bosanskim jezikom kao maternjim govorilo 37,2853 % stanovništva, te da je bosanski jezik činjenica ustavnopravnog sistema i poretka Bosne i Hercegovine i prije trenutno važećeg Ustava BiH. Dalje navodi da je Opći okvirni sporazum za mir u BiH napisan, između ostalog, i na bosanskom jeziku, te citira član XI stav 2. Sporazuma u kojem je navedeno: „Sklopljen u Parizu dana 14. decembra 1995. na bosanskom, hrvatskom, engleskom i srpskom jeziku s tim da je svaki tekst jednako vjerodostojan.” Iako ovaj sporazum, kako navodi podnosilac zahtjeva, nije objavljen na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, ova činjenica je nepobitna, a engleska verzija jasno upotrebljava izraz „Bosnian language” tako da ne postoji dilema da li je sklopljen na „bosanskom” ili „bošnjačkom” ili na „jeziku bošnjačkog naroda”. Podnosilac zahtjeva

se poziva na Odluku Ustavnog suda broj U 32/01, i to na tačku 17. u kojoj je navedeno da: „Ustav BiH, čiji je tekst dat u Aneksu 4 sastavni je dio Sporazuma pa prema tome iz same strukture sporazuma proizilazi da su Aneksi istog karaktera i da tvorcima Aneksa nije bila namjera da dođe do bilo kakvog sukoba”, pa zaključuje da je Ustav BiH, kao i ostali aneksi uz Opći okvirni sporazum za mir u BiH kao njegovi dijelovi, pisan, između ostalog, i na „bosanskom jeziku”, te polazeći od tumačenja Općeg okvirnog sporazuma i pojedinih aneksa „bosanski jezik” je ustavni jezik u Bosni i Hercegovini i jedan od tri službena jezika. Ovo je obavezujuće za Republiku Srpsku u smislu člana III/3.b) Ustava BiH i entitet nema diskreciono pravo da priznaje druge jezike od onih koji postoje ili da im mijenja nazive. Dalje, podnosilac zahtjeva navodi primjer da su svi državni zakoni na nivou Bosne i Hercegovine objavljeni u „Službenom glasniku BiH” na „bosanskom jeziku” s obzirom na to da u zaglavlju jasno piše: „Izdanje na srpskom, hrvatskom i bosanskom jeziku.” Također, navodi da i Ustavni sud u svom radu koristi „bosanski jezik” i kao primjer navodi tačku 10. apelacionog formulara.

9. Narodna skupština je, kako navodi podnosilac zahtjeva, nakon što je „bosanski jezik” faktički i pravno postojao i bio uveden u Opći okvirni sporazum, te nakon što je egzistirao u Federaciji Bosne i Hercegovine (bosanski jezik i hrvatski jezik su bili službeni jezici do ustavnih promjena) sebi dala za pravo da preimenuje taj jezik u „jezik bošnjačkog naroda”, a da nije imala bilo kakav legalan ili legitiman osnov. Smatra da je Republika Srpska oduzela i povrijedila kolektivno pravo bošnjačkog naroda da zove svoj maternji i jedan od službenih jezika onako kako taj narod to želi, što je suprotno načelu konstitutivnosti u smislu posljednje, 10. alineje Preambule Ustava BiH.

b) Vrší *de facto* diskriminaciju bošnjačkog naroda u odnosu na srpski narod jer se u praksi različito pristupa „jeziku srpskog naroda” i „jeziku bošnjačkog naroda” kada je u pitanju njihovo imenovanje

10. Podnosilac zahtjeva, dalje, ističe da vlast u Republici Srpskoj „jezik srpskog naroda” u praksi naziva „srpski”, dok se isti takav pristup ne koristi za „jezik bošnjačkog naroda” u smislu da se u praksi koristi izraz „bosanski”. Dakle, u praksi postoji različit tretman „jezika srpskog naroda” u odnosu na „jezik bošnjačkog naroda”. Kao primjer podnosilac zahtjeva navodi zvaničnu stranicu Vrhovnog suda Republike Srpske koja koristi izraz „srpski jezik”. Iz zvanične stranice Republičkog pedagoškog zavoda, kako navodi podnosilac zahtjeva, jasno je da se u Republici Srpskoj uči „srpski jezik”, dok „bosanskog jezika” i nema. Potvrda za to je što se u školskim knjižicama upisuje ocjena iz srpskog jezika, a ne iz „jezika srpskog naroda”. Dalje ističe da na svim internetskim stranicama javnih organa u Republici Srpskoj nije uopće napisano na kojem jeziku se čita internetska

stranica na koji način se pokušava prikriti etablirana praksa „srpskog jezika” za razliku od formalnog i neprirodnog forsiranja u praksi „jezika bošnjačkog naroda”. Podnosilac zahtjeva smatra da je ova praksa odraz vrlo „nedemokratskog i politički nekorektnog odnosa prema kolektivnim pravima konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini”. Također navodi da i u mnogobrojnim pravnim aktima vlasti Republike Srpske piše da se radi o „srpskom”, a ne o „jeziku srpskog naroda”. Kao primjer navodi da se u Banjoj Luci svi dokumenti prevode sa engleskog na „srpski jezik”, kao i sa „srpskog jezika” na engleski. U medijima se naglašava da se radi o „srpskom jeziku”, a ne „jeziku srpskog naroda”.

11. Podnosilac zahtjeva se poziva na Odluku broj U 5/98-III u kojoj je Ustavni sud ukazao da diskriminacija ne postoji samo kada zakon formalno pravi razlike bez opravdanja već i kada „zakonodavstvo i administrativne prakse sa diskriminacijskom namjerom ili efektom” budu usvojeni. Tu je, kako dalje navodi, također rečeno da postoji nekoliko načina diskriminacije koje podnosilac u daljnjem izlaganju citira iz spomenute odluke. Dalje se poziva na opis diskriminacije iz *Explanatory Report za DP broj 12* uz Evropsku konvenciju u kojoj je navedeno da diskriminacija postoji ne samo u slučaju tzv. formalne diskriminacije nego kada se država faktički ponaša na diskriminatoran način, kada država svoje diskreciono pravo upotrebljava na diskriminatoran način ili bilo kojim drugim aktom. Iako Ustav Republike Srpske formalno-pravno jednako tretira sva tri naroda, postoji jasna distinkcija u faktičkom tretmanu između „jezika srpskog naroda” i „jezika bošnjačkog naroda”, jer se u praksi „jezik srpskog naroda” koristi kao „srpski jezik”, što je stvarna volja srpskog naroda. Opisana *de facto* diskriminacija, kako navodi podnosilac zahtjeva, dešava se samo iz jednog razloga, a to je što „bosanski” jezik podsjeća na državu Bosnu i Hercegovinu, na izraz koji ukazuje na nešto zajedničko, nadnarodno, nadnacionalno i što se konceptualno ne uklapa u politiku Republike Srpske izraženu u izvornoj verziji Ustava Republike Srpske (čl. 1. i 7) prema kojem je Republika Srpska „država srpskog naroda” u kojoj je „srpski” jedini službeni jezik. Ovaj homofobični, etno-nacionalni i diskriminatorni koncept koji negira druge narode i njihova prava, te ih diskriminira u uživanju osnovnih ljudskih prava odavno je proglašen neustavnim i protivnim osnovnim evropskim vrijednostima pluralnih društava. Negiranje kako prava na imenovanje jezika, tako i njegovog postojanja, te diskriminiranje bošnjačkog naroda u odnosu na srpski narod i srpski jezik predstavlja narušavanje načela pluralnog društva u smislu 3. alineje Preambule Ustava BiH, jer ovaj ustavnopravni pojam obuhvaća kulturnu raznovrsnost u što spada i jezik. Podnosilac zahtjeva se ponovo poziva na Odluku broj U 5/98 u kojoj je Ustavni sud u tački 26 dao tumačenje Preambule Ustava BiH, istakavši da služi i kao mjerilo za ustave entiteta.

c) Povreda prava „Ostalih” na maternji jezik kao dio identiteta grupe „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici

12. U daljnjem izlaganju podnosilac zahtjeva daje definiciju maternjeg jezika, navodeći da korištenje maternjeg jezika predstavlja jedan od osnovnih elemenata duhovnosti čovjeka, njegove kulture i tradicije. Ponovo podsjeća da je prilikom popisa stanovništva 1991. godine, prema statističkim podacima, u Bosni i Hercegovini živio veliki broj osoba koje nisu bile pripadnici današnjih konstitutivnih naroda. Misli se na građane koji iz objektivnih ili subjektivnih razloga ne pripadaju bilo kojoj zajednici i kolektivitetu, ili koji se identificiraju kao pripadnici (ne)priznatih nacionalnih manjina, ali ne govore više jezikom koji je službeni u državama u kojim su te nacionalne manjine državotvorni narodi (npr. Jevreji, Poljaci, Austrijanci...). Svi ti „bh” građani su, kako dalje navodi, nakon ponovnog uvođenja bosanskog jezika kao ustavnopravne kategorije („a što je cenzus iz 1991. godine i pokazao”) identificirali bosanski jezik kao maternji jezik. Prema tome „bosanski jezik” fungira dvojako i igra ulogu kako za „Ostale”, tako i za bošnjački narod. Vukući paralelu sa konstitutivnim narodima, kako dalje navodi podnosilac zahtjeva, svi pripadnici „Ostalih” koji su identificirali „bosanski jezik” kao svoj maternji predstavljaju posebnu jezičku zajednicu, tj. kolektivitet koji bi morao imati jednaka ustavna prava kao i konstitutivni narod jer su ustavna kategorija iz 10. alineje Ustava BiH, te imaju pravo na jednak tretman bez diskriminacije. Ustavnopravne promjene u Republici Srpskoj kojima je došlo do ukidanja „bosanskog jezika” uzrokovale su nemogućnost da se pripadnici „Ostalih” identificiraju s jednim od službenih jezika u Bosni i Hercegovini u identitetskom smislu. Na taj način ugroženo je njihovo pravo na privatnost i porodični život u smislu člana 8. Evropske konvencije jer se utječe na depersonalizaciju mladih osoba u identitet. Pored navedenog, podnosilac zahtjeva se poziva na član 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt) koji propisuje pravo jezičkih manjina, što pripadnici iz grupe „Ostalih” koji govore bosanski jezik jesu i koji imaju pravo na jezik i njegovo korištenje. U kontekstu navedenog podnosilac zahtjeva se poziva na presude Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* i *Zornić protiv Bosne i Hercegovine*, tač. 30. i 31, kojima je jasno identificiran zaključak da „Ostali” moraju biti jednaki u uživanju ustavnih prava i sloboda, te da se kolektivna jednakost konstitutivnih naroda ne može ostvariti na račun pripadnika „Ostalih”.

13. Podnosilac zahtjeva ukazuje da je pravo izbora maternjeg jezika stvar „vlastitog samoodređenja osobe”, te činjenica da se pripadnici „Ostalih” identificiraju sa jednim jezikom koji fungira kao službeni jezik jeste lična stvar svakog čovjeka, a citirana presuda *Zornić protiv Bosne i Hercegovine* ukazuje da država nema pravo da ulazi u razloge

takvog opredjeljenja, jer je to privatna stvar i opredjeljenje koje je zaštićeno članom 8. Evropske konvencije. Podnosilac zahtjeva zaključuje da prva rečenica stava 1. člana 7. Ustava Republike Srpske građanima iz reda „Ostalih” koji govore bosanskim jezikom krši pravo na maternji jezik u smislu sastavnog dijela pojma „Ostali” iz 10. alineje Preambule Ustava BiH, pravo na privatni i porodični život iz člana 8. Evropske konvencije, pravo na upotrebu jezika iz člana 27. Međunarodnog pakta, člana 30. Konvencije o pravima djeteta, „Okvirne konvencije o regionalnim jezicima i jezicima manjina”, Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, kao i „Okvirne konvencije o pravima manjina”.

d) Povreda prava na obrazovanje na maternjem jeziku bošnjačkog naroda i „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici

14. U daljnjem izlaganju podnosilac zahtjeva polazi od teze da ustavnopravno načelo konstitutivnosti naroda inkorporira i štiti pravo na maternji jezik, a to pravo obuhvaća i pravo da maternji jezik nazove onako kako ga određena grupa i želi imenovati, i teze da pripadnici „Ostalih” koji govore „bosanski jezik” kao maternji predstavljaju posebnu jezičku zajednicu, kolektivitet koji ima pravo na jezik kao dio svog nacionalnog identiteta na isti način kao i pripadnici konstitutivnih naroda, te postavlja pitanje da li ukidanje „bosanskog jezika” ujedno predstavlja i povredu prava na obrazovanje u smislu člana 2. stav 1. prve rečenice Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Ukazuje na sadržinu navedene odredbe prema kojoj pravo na obrazovanje garantira pravo svake individue ne samo na pristup obrazovanju već i na djelotvorno obrazovanje, te citira relevantne presude Evropskog suda. Tako se podnosilac zahtjeva poziva na predmet *Kipar protiv Turske* (aplikacija broj 25781/94, presuda od 10. maja 2001. godine, st. 277-279) u kome negiranje prava na obrazovanje na maternjem jeziku predstavlja negiranje suštine prava na obrazovanje.

15. Podnosilac zahtjeva smatra da faktor faktičke većine ne daje pravo javnoj vlasti da srpski narod privilegira, te negira drugim konstitutivnim narodima ili „Ostalim” upotrebu maternjeg jezika u sistemu javnog obrazovnog sistema, pozivajući se na Djelimičnu odluku Ustavnog suda broj U 5/98 od 18. augusta 2000. godine (tačka 34) u kojoj se potvrđuje jednako korištenje bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika ne samo u institucijama BiH već i na nivou entiteta i svih njihovih administrativnih jedinica pri zakonodavnim, izvršnim i sudskim vlastima, što podrazumijeva mogućnost korištenja ovih jezika i u obrazovanju. Ukidanjem bosanskog jezika, kako tvrdi podnosilac zahtjeva, djeca i roditelji povratnici u Republiku Srpsku nemaju pravo na obrazovanje, niti pravo da osiguraju svojoj djeci obrazovanje na vlastitom maternjem jeziku. Neprihvatljivo

je da se nemogućnost obrazovanja na vlastitom jeziku kompenzira mogućnošću da se djeci bošnjačkog i hrvatskog porijekla, te „Ostalih” koji govore bosanski jezik nudi obrazovanje na bosanskom i hrvatskom na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Takva alternativa znači ponovno razdvajanje djece od roditelja ili nemogućnost održivog opstanka bošnjačkih i hrvatskih porodica u Republici Srpskoj nakon povratka poslije rata u prijeratna mjesta življenja.

16. Podnosilac zahtjeva dalje navodi da inherentan element konstitutivnosti triju naroda u Bosni i Hercegovini jeste i nacionalni etnički identitet pripadnika konstitutivnih naroda, što uključuje i pravo na maternji jezik, u konkretnom slučaju bosanski. U kontekstu navedenog podnosilac zahtjeva citira tačku 31. Odluke Ustavnog suda broj U 10/05, te zaključuje da je etno-nacionalni identitet pripadnika konstitutivnih naroda obilježen jezikom zbog čega roditelji u Bosni i Hercegovini imaju pravo da traže od školskog sistema da se njihovo identitetsko opredjeljenje kroz jezik poštuje u javnom sistemu školovanja. Podnosilac zahtjeva iznosi stav iz presude Evropskog suda *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* da „eticitet vodi porijeklo od ideje o društvenim grupama označenim istom nacionalnošću, religijskim uvjerenjem, zajedničkim jezikom ili kulturnim i tradicionalnim porijeklom i istorijom”, što, kako zaključuje podnosilac zahtjeva, znači da pitanja jezika i etniciteta ne mogu biti razdvojena, nego su u potpunosti isprepletene. Osim toga, podnosilac zahtjeva se poziva na presudu Evropskog suda *Champan protiv Velike Britanije* od 18. januara 2001. godine, aplikacija broj 27238/95, stav 93, u kojoj je Evropski sud naglasio da postoji „međunarodni konsenzus među državama članicama Vijeća Evrope u smislu priznavanja posebnih potreba manjina i obaveze da se zaštiti njihova sigurnost, identitet i način života”. Bosna i Hercegovina ima obavezu ne samo da prizna pravo na obrazovanje na maternjem jeziku koje je dio identiteta konstitutivnih naroda u BiH i „Ostalih” već i da afirmira pluralističko društvo. Osporenom odredbom Ustava Republike Srpske jasno se miješa u pravo Bošnjaka i „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici na način da se djeci i roditeljima ne garantira pravo na obrazovanje na maternjem jeziku te se, kako navodi, postavlja pitanje ove opravdanosti.

17. U daljnjem izlaganju podnosilac zahtjeva citira relevantne odredbe Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH („Službeni glasnik BiH” broj 18/03) kao i odredbe Zakona o osnovnom vaspitanju i obrazovanju („Službeni glasnik RS” br. 119/08 i 71/09), te zaključuje da negiranje prava bošnjačkog konstitutivnog naroda i pripadnika „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici na školovanje na maternjem jeziku u Republici Srpskoj nije „zakonito” u smislu načela zakonitosti jer je suprotno Ustavu BiH, te nije potrebno ispitivati daljnje aspekte opravdanosti miješanja u pravo na obrazovanje na vlastitom jeziku: javni interes, adekvatnost i proporcionalnost.

e) Povreda načela zabrane diskriminacije građana iz grupe „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici u vezi sa pravom na maternji jezik

18. Podnosilac zahtjeva ukazuje da je objasnio na koji način funkcioniše „jezik srpskog naroda” kako formalno-pravno tako i u praksi i da je dokazao da „postoji jaz između jednog i drugog na način da se u praksi jezik srpskog naroda tretira kao „srpski jezik”, te da građani koji su pripadnici „Ostalih”, a koji govore „bosanski jezik”, imaju kolektivno pravo na maternji „bosanski jezik” jer se mogu tretirati kao „jezička zajednica”. U trenutku kada je u Republici Srpskoj izbačen „bosanski jezik” u normativnom smislu i u praksi, pripadnici „Ostalih” koji govore bosanskim jezikom izgubili su pravo na maternji jezik kako generalno tako i na području obrazovanja, a koje je zaštićeno članom 2. Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, na koji način je različito tretirana ova grupa građana u odnosu na srpski konstitutivni narod jer im je ovo pravo uskraćeno. Nemogućnost „Ostalih” koji govore „bosanski jezik” da koriste svoj maternji jezik u sistemu obrazovanja, već moraju izabrati jedan od jezika konstitutivnih naroda predstavlja zabranjenu diskriminaciju iz člana 14. Evropske konvencije u vezi sa članom 2. Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

19. Na kraju, podnosilac zahtjeva zaključuje da je prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske neustavna jer krši:

a) posljednju, 10. alineju Preambule Ustava BiH i njegovo načelo konstitutivnosti bošnjačkog naroda jer tom narodu nameće naziv jezika i uskraćuje mu pravo na imenovanje svog vlastitog jezika kao inherentnog elementa prava na jezik, koje je sastavni element vitalnog nacionalnog interesa konstitutivnog naroda u smislu člana IV/3.f) Ustava BiH;

b) član II/4. Ustava BiH u vezi sa posljednjom, 10. alinejom Preambule Ustava BiH jer predstavlja *de facto* diskriminaciju bošnjačkog naroda u odnosu na srpski s obzirom na to da vlasti u Republici Srpskoj u praksi različito pristupaju „jeziku srpskog naroda” i „jeziku bošnjačkog naroda” kada je u pitanju njihovo imenovanje;

c) član 3. i posljednju, 10. alineju Preambule Ustava BiH, član 8. Evropske konvencije, član 27. Međunarodnog pakta, član 30. Konvencije o pravima djeteta, „Okvirnu konvenciju o regionalnim jezicima i jezicima manjina”, Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, kao i „Okvirnu konvenciju o pravima manjina” u smislu da se „bh” građanima iz grupe „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici oduzima pravo na maternji jezik kao dio identiteta ove jezičke zajednice;

d) član 2. Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer se bošnjačkom narodu i pripadnicima „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici oduzima

pravo na obrazovanje na maternjem jeziku jer pravo na jezik podrazumijeva i pravo na identifikaciju jezika;

e) član 14. Evropske konvencije u vezi sa članom 2. Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer se „bh” građanima iz reda „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici oduzima pravo na obrazovanje na maternjem jeziku u odnosu na srpski konstitutivni narod bez opravdanja, tj. na neustavan način.

20. Također, podnosilac zahtjeva konstatira da bi supremacija Ustava BiH, koja proizlazi iz člana III/3.b) Ustava BiH, bila iluzorna ukoliko bi Republika Srpska ukidala ustavne standarde koji su predviđeni u Ustavu BiH, a jedan od tih standarda je i službeni bosanski jezik u cijeloj i za cijelu Bosnu i Hercegovinu, pored hrvatskog i srpskog, tako da Ustav Republike Srpske u osporenom dijelu krši i član III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine. Podnosilac zahtjeva je predložio da Ustavni sud proglasi prvu rečenicu člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu koji glasi: „jezik bošnjačkog naroda” neustavnom, te naredi Narodnoj skupštini da odmah, najkasnije u roku od tri mjeseca od dana objavljivanja ove odluke u „Službenom glasniku BiH”, izvrši izmjenu i dopunu ove norme na način da će Ustav Republike Srpske umjesto riječi „jezik bošnjačkog naroda” garantirati bosanski jezik bez konotacije na „bošnjački narod”.

b) Odgovor na zahtjev

21. U odgovoru na zahtjev Narodna skupština je navela da podnosilac zahtjeva neosnovano ističe i predviđa da je ustavno pravo na upotrebu jezika i pisma garantirano članom 34. stav 1, u vezi sa članom 49. stav 5. Ustava Republike Srpske. Naime članom 70, koji je dopunjen Amandmanom LXXVII na Ustav Republike Srpske, definirano je kao vitalni nacionalni interes konstitutivnih naroda i pravo na upotrebu jezika, a Amandmanom LXXXII na Ustav Republike Srpske osigurana je zaštita vitalnih nacionalnih interesa konstitutivnih naroda putem Vijeća naroda Narodne skupštine Republike Srpske i Vijeća za zaštitu vitalnog interesa pri Ustavnom sudu Republike Srpske.

22. Narodna skupština je ukazala da je, u skladu s odredbom člana III/3.b) Ustava BiH, kao i Odlukom Ustavnog suda broj U 5/98, koja se odnosi na konstitutivnost naroda, Amandmanom LXXI na član 7. stav 1. i Amandmanom XLIV na član 1. Ustava BiH izvršila usklađivanje sa Ustavom BiH. Tako je utvrđeno da su konstitutivni narodi u Republici Srpskoj Srbi, Bošnjaci, Hrvati kojima se zajedno sa Ostalim i građanima garantira ravnopravnost bez diskriminacije po bilo kom osnovu ili statusu, te je utvrđeno da su službeni jezici i jezici konstitutivnih naroda: jezik srpskog, jezik bošnjačkog i jezik hrvatskog naroda u vezi s čim je i Venecijanska komisija dala pozitivno mišljenje. S

obzirom na navedeno, Narodna skupština je zaključila da tvrdnja podnosioca zahtjeva da je prva rečenica člana 7. Ustava Republike Srpske u dijelu kojim se propisuje da se u Republici Srpskoj govori kao jedan od tri jezika „jezik bošnjačkog naroda” neustavna jer nameće bošnjačkom narodu naziv jezika, koji je sastavni dio vitalnog nacionalnog interesa konstitutivnog naroda, netačna.

23. Kriteriji iz zahtjeva, kako dalje navodi Narodna skupština, nisu pravno, naučno i stručno osnovani.

24. Definicija službenih jezika u Ustavu Republike Srpske („Službeni jezici u Republici Srpskoj su: jezik srpskog naroda, jezik bošnjačkog naroda i jezik hrvatskog naroda”) ne nameće nijednom narodu ime jezika, nego opisno ukazuje na to da su tri „jezika” nerazdvojno povezana s trima konstitutivnim narodima. Lingvistika kao nauka, a posebno leksikologija (nauka o značenju riječi), neki pojam definira na dva načina: opisno i leksički (terminom), kao primjer navodi kada se kaže „francuski jezik” isti sadržaj se izražava i opisno kao „jezik francuskog naroda”. U Ustavu Republike Srpske data je opisna definicija triju jezika, pa tako „jezik srpskog naroda” jednako je „jezik kojim govori srpski narod”, „jezik bošnjačkog naroda jednako je „jezik kojim govori bošnjački narod” ili terminološki iskazano jednako je „bošnjački jezik” i „jezik hrvatskog naroda” jednako je „jezik kojim govori hrvatski narod” ili terminološki iskazano jednako je „hrvatski jezik”. Definicijom se, kako dalje navodi Narodna skupština, na isti način opisno određuje suština sva tri jezika - da su to jezici svakog od naroda, nikom se ne nameće naziv jezika, nego se konstatira činjenica „da svako ima pravo na svoj jezik” i uvodi univerzalno naučno načelo da se ime jezika „izvodi iz imena naroda” jer se tako pokazuje da se taj jezik odnosi na taj narod budući da je jezik identitetski kriterij naroda.

25. Što se tiče „prava na imenovanje vlastitog jezika po vlastitoj volji i želji”, Narodna skupština ističe da naučna istraživanja devet međunarodnih dokumenata (u odgovoru na zahtjev taksativno nabrojana), u kojima se pominje i jezičko pravo, pokazuju da se u svim tim dokumentima govori isključivo o jezičkim pravima pojedinaca i pripadnika nacionalnih manjina, a nigdje se ne spominju jezička prava naroda niti država, niti se propisuje pravo naroda da svoj jezik nazove svojim imenom. Ne postoji niti je propisano pravo da bilo koji, pa ni bošnjački narod, svoj maternji jezik naziva onako kako to želi, te je neosnovana tvrdnja podnosioca zahtjeva da pravo na ime jezika po želji i način upotrebe tog jezika „propisuje međunarodno i ustavno pravo”. U prilog navedenoj tvrdnji Narodna skupština se pozvala na istraživanje koje je proveo u svom radu Miloš Kovačević, te je citiran i stav lingviste Midhata Ridanovića o navedenom pitanju.

26. Upravo na isti način kako je Srbima i Hrvatima u Ustavu Republike Srpske omogućeno pravo na svjetski jedino naučno poznato pravo imenovanja jezika, odnosno veze imena naroda i jezika, tako je omogućeno i bošnjačkom narodu. Definicija jezika odražava načelo veze imena jezika i imena naroda iz čega proizlazi neosnovanost primjedbe podnosioca zahtjeva (da se vrši diskriminacija bošnjačkog naroda u odnosu na srpski narod jer organi vlasti u Republici Srpskoj različito pristupaju „jeziku srpskog naroda” i „jeziku bošnjačkog naroda” kada je u pitanju njihovo imenovanje) s obzirom da organi vlasti Republike Srpske omogućavaju da se na potpuno ravnopravan i isti način uspostavlja opisna i leksička definicija jezika za sva tri konstitutivna naroda, koja važi za sve jezike u svijetu.

27. Jezičko rješenje u Ustavu Republike Srpske nije, kako tvrdi podnosilac zahtjeva, rješenje legalnih organa i institucija Republike Srpske, nego je nametnuto Amandmanom LXXI o jeziku i pismu tadašnjeg visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu kojim je zamijenjena ranija ustavna norma o jeziku koju je predložila Narodna skupština Republike Srpske upravo da bi se izbjegle nejasnoće oko termina „bosanski jezik” i da bi se sva tri naroda stavila u isti položaj - priznanje njihovih jezika i posredne veze imena njihovog jezika sa njihovim nacionalnim imenima.

28. Podnosilac zahtjeva, kako se dalje navodi u odgovoru, obrazlaže kršenje prava na jezik i obrazovanje na svom jeziku „pripadnika Ostalih” koji pripadaju „bosanskoj jezičkoj zajednici”, a nigdje ne objašnjava šta se podrazumijeva pod „bosanskom jezičkom zajednicom”, da li je to zajednica triju jezika ili zajednica formirana na osnovu bosanskog kao zemaljskog jezika. Navodi podnosioca zahtjeva da se u konkretnom slučaju ne radi o pokretanju bilo kakvog pitanja u vezi sa sadržajem jezika, njegovim sličnostima i usporedbama sa drugim službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, opravdanosti postojanja tri jezika, a što su pitanja za lingvističke nauke „je u kontradiktornosti sa u zahtjevu pomenutom ‘Evropskom konvencijom za regionalne jezike i jezike nacionalnih manjina’, odnosno Evropskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima (u daljnjem tekstu: Evropska povelja) jer se u Povelji navodi šta se može smatrati jezikom manjina u koje svakako spadaju jezici ‘Ostalih’ u Bosni i Hercegovini”. Narodna skupština u daljnjem tekstu odgovora na zahtjev citira član 2. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina („Službeni glasnik RS” broj 2/05), te član 3. Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina („Službeni glasnik BiH” broj 12/03) kojima je definiran pojam nacionalne manjine. Također je citiran član 11. Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina, te član 1. Evropske povelje koji daje definiciju regionalnih ili manjinskih jezika. „Bosanski jezik” kao manjinski ne postoji jer nijedna manjina u Bosni i Hercegovini nije do sada kvalificirala taj jezik ili podnijela nadležnim institucijama Republike Srpske zahtjev za njihovo priznavanje kao manjinskog jezika, te je „čudna konstatacija podnosioca zahtjeva

da ‘Ostali’ identifikuju ‘bosanski jezik kao maternji jezik’ i da se tada ‘ne misli da ti građani biraju jedan od maternjih jezika kojima govore pripadnici konstitutivnih naroda i koji su službeni već se misli na vlastiti maternji jezik’”. Iz navedene definicije manjinskih jezika u Strazburškoj povelji jasno je da to nije moguće jer bi takav jezik morao biti različit od triju jezika konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine, te je pozivanje podnosioca zahtjeva na „Ostale” u ovom zahtjevu više plod domišljanja nego činjenično utemeljenih tvrdnji podnosioca zahtjeva.

29. Navode iz zahtjeva da se neprihvatanjem naziva „bosanski jezik” i Bošnjacima i „Ostalim” uskraćuje „pravo na obrazovanje na maternjem jeziku”, Narodna skupština smatra netačnim i apsurdnim, te se poziva na stav bošnjačkih lingvista (imena i prezimena navedena u odgovoru) da se bosanski jezik prema kriterijima identiteta jezika ne može smatrati različitim u odnosu na srpski, odnosno da su srpski i bosanski samo različita imena „lingvistički” istog jezika. Također ukazuje da se Evropska konvencija za regionalne jezike i jezike nacionalnih manjina kao i član 27. Međunarodnog pakta odnose na regionalne ili manjinske jezike država članica, a ne na jezike konstitutivnih naroda, te smatra da je pogrešan stav podnosioca zahtjeva da se primjenjuju i na konstitutivne narode.

30. Narodna skupština je naglasila da je izvršeno usklađivanje Ustava Republike Srpske sa Ustavom BiH i Evropskom konvencijom u pogledu prava bošnjačkog naroda na jezik kao i konstitutivnost naroda BiH, a što je potvrdila i Venecijanska komisija. Također je u odgovoru istaknuto da neupotreba termina „bosanski jezik” ne znači negiranje prava na obrazovanje na maternjem jeziku, kako se tvrdi u zahtjevu, jer se to pravo ostvaruje i kada se jezik naziva „bošnjački” ili „srpski” ili „hrvatski” ili pak „bosanski”. Neupotreba simboličkog nacionalnog ili državnog naziva jezika ne znači „negiranje mogućnosti korištenja i upotrebe jezika”. Narodna skupština postavlja pitanje da li znači da se Amerikancima negira mogućnost korištenja jezika ili obrazovanja na maternjem jeziku zato što se jezik koji upotrebljavaju ne zove američki nego engleski. Republika Srpska, kako se dalje ističe, svim Bošnjacima garantira pravo na maternji jezik u školama i kada se jezik naziva „bošnjački”, a ne „bosanski” jer se time ništa ne mijenja u nastavnom planu, programu i sadržaju nastavnog predmeta tog jezika.

31. Narodna skupština navodi da je neosnovana tvrdnja da je sporno—ime jezika „bosansko” zato što ga ne prihvata Republika Srpska jer im (Bošnjacima) nije onemogućeno da „jezik bošnjačkog naroda” zovu bosanski koji je po imenu naroda bošnjački. Kao primjer gdje jedan narod nije upotrebljavao ime koji je za svoj jezik izabrao drugi narod navodi Srbe i Bošnjake koji „jezik slovenačkog naroda” ne zovu „slovenski”, kako ga zovu Slovenci, nego „slovenački”. Isto je sa „jezikom bošnjačkog naroda” koji u srpskom jeziku prema tvorbenim pravilima može biti samo „bošnjački jezik”.

32. Podnosilac zahtjeva, kako se dalje ističe u odgovoru na zahtjev, neargumentirano i tendenciozno navodi da se opisana diskriminacija dešava samo iz jednog razloga, a to je što „bosanski” jezik podsjeća na državu Bosnu i Hercegovinu, na izraz koji ukazuje na nešto zajedničko, nacionalno i što se konceptualno ne uklapa u politiku Republike Srpske. Suština problema oko „bosanskog jezika” je, kako navodi Narodna skupština, u „nadnarodnom, nadsacionalnom” karakteru „bosanskog jezika” čime se ugrožava ravnopravnost, pa i opstanak srpskog naroda i srpskog jezika u Bosni i Hercegovini. U vezi sa pozivanjem podnosioca zahtjeva na Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini u kome je navedeno da je: „Potpisan u Parizu na dan 14. decembar 1995. godine na bosanskom, hrvatskom, engleskom i srpskom jeziku s tim što je svaki tekst podjednako autentičan...”, Narodna skupština ukazuje da potpisnici Sporazuma nisu nacionalni nego državni (republički) predstavnici, da nisu potpisali u ime Hrvata, Srba i Muslimana, nego u ime Republike Hrvatske, Republike Bosne i Hercegovine i Savezne republike Jugoslavije, pa se postavlja pitanje da li to znači da je svaki od jezika omeđen granicama njegovog potpisnika. Znači li to da potpis Alije Izetbegovića na „bosanskom jeziku” podrazumijeva da je Bosna i Hercegovina republika samo „bosanskog jezika”. Podneseni zahtjev, kao dalje konstatira Narodna skupština, upravo implicira da Bosna i Hercegovina treba da bude republika samo „bosanskog” jezika” sa čime se Srbi u Republici Srpskoj nikada ne mogu složiti.

33. Narodna skupština smatra neprihvatljivim i navode o povredi Preambule Ustava BiH jer u domaćoj pravnoj teoriji ne postoji jedinstven stav o njezinoj pravnoj prirodi, da li je sastavni dio Ustava BiH i da li ima normativno-pravno obavezujući karakter.

34. Narodna skupština dalje ukazuje da je u neusaglašenosti pojmova „Bošnjak” i „bosanski jezik” prepoznatljiva tendencija unitarizacije i centralizacije vlasti na nivou Bosne i Hercegovine i dominacije većinskog naroda i njegovog jezika. Ponovo ističe da prema tvorbenim pravilima srpskog jezika od „srpski narod” izvodi se ekvivalentan naziv „srpski jezik”, od „hrvatski narod” izvodi se naziv „hrvatski jezik”, a od „bošnjački narod” moguće je jedino izvesti „bošnjački jezik”, dok bi naziv „bosanski jezik” odgovarao terminu nepostojećeg bosanskog naroda. Dakle, kako zaključuje Narodna skupština, ime jezika je identično imenu nacije čiji je on proizvod i može da se zove po narodu koji ga govori, a ne po državi. Smatra da je neosnovano i nepravilno da se „jezik bošnjačkog naroda” zamijeni riječima koje garantiraju bosanski jezik bez konotacije na „bošnjački narod” jer bi to predstavljalo poistovjećivanje pojmova nacije i državljanstva. U konkretnom ustavno-sudskom sporu, kako se dalje navodi, termin nacija se odnosi na Bošnjake, ali termin državljanji Bosne i Hercegovine, osim njih, predstavljaju Hrvati, Srbi, Jevreji i Romi, a svi oni su po državljanstvu bosanskohercegovački državljanji koji govore

svojim (nacionalnim) jezikom i zato je ispravno reći „bošnjački jezik” jer je nacionalni jezik samo Bošnjaka, a ne svih ostalih, pa ni pripadnika „Ostalih”.

35. Vođen činjenicom da ne želi biti „dijaspora”, bošnjački narod nameće stav da su oni po nacionalnom određenju „Bosanci” i da im je maternji jezik „bosanski”, što je pokazatelj da prihvaćanje naziva „bosanski jezik” ugrožava pravo srpskog naroda, dovodi se u pitanje opstanak ne samo srpskog jezika nego i srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Zahtjev podnosioca zahtjeva da se u Ustavu Republike Srpske zamijeni „jezik bošnjačkog naroda” tako što će se „garantovati bosanski jezik bez konotacije na bošnjački narod” znači da podnosilac zahtjeva želi da „bosanski jezik” nije samo jezik Bošnjaka, već i Srba, Hrvata u Bosni i Hercegovini. Narodna skupština smatra da je neprihvatljivo da „bosanski jezik” predstavlja širi pojam od „bošnjačkog naroda”, da se on ne vezuje samo za jezik Bošnjaka nego za „jezik Bosne i Hercegovine” tako da svojim sadržajem „pokriva” sve konstitutivne narode u Bosni i Hercegovini i da u svijesti priziva „Bosanca” kao integrativni nacionalni pojam. U suodnosu tri naziva za jezik, jednog zemaljskog „bosanskog” i dva nacionalna „srpski” i „hrvatski” bosanski je nužno nadređen i kao „zemaljski jezik” podrazumijeva kao svoje podređene pojmove nacionalne nazive jezika. Ako bi se u Republici Srpskoj prihvatio bosanski jezik, prema mišljenju Narodne skupštine, diskriminiran bi bio srpski narod i njegov jezik jer bi bosanski jezik bio nadređen srpskom, a ne ravnopravan. Srpski jezik bi bio samo nacionalna varijanta bosanskog kao „zemaljskog jezika”, te srpski narod ne može prihvatiti naziv „bosanski jezik” jer se ne odnosi na „jezik bošnjačkog naroda” nego na jezik svih stanovnika Bosne i Hercegovine. Uvođenje termina „bosanski jezik”, kako zaključuje Narodna skupština, značilo bi prvi korak ka negiranju ravnopravnosti Srba i srpskog jezika sa Bošnjacima i bosanskim jezikom u Republici Srpskoj, ali i u Bosni i Hercegovini. Narodna skupština je na kraju predložila da se zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 7. stav 1. prva rečenica Ustava Republike Srpske u dijelu koji se tiče riječi „jezik bošnjačkog naroda” odbije kao neosnovan.

IV. Relevantni propisi

36. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

Oslanjajući se na poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti

[...]

Ubijedeni da demokratski organi vlasti i pravične procedure najbolje stvaraju miroljubive odnose unutar pluralističkog društva,

[...]

Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine:

Član II/1.

Ljudska prava i osnovne slobode

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. U tu svrhu postoji Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kao što je predviđeno u Aneksu 6 Opšteg okvirnog sporazuma.

Član II/4.

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Član III

Nadležnosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta

3. Pravni poredak i nadležnosti institucija

b) Entiteti i sve njihove administrativne jedinice će se u potpunosti pridržavati ovog Ustava, kojim se stavljaju van snage zakonske odredbe Bosne i Hercegovine i ustavne i zakonske odredbe entiteta koje mu nisu saglasne, kao i odluka institucija Bosne i Hercegovine. Opšta načela međunarodnog prava su sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entiteta.

37. Ustav Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 21/92 - prečišćeni tekst, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02 ispravka, 30/02 ispravka, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05 i 48/11) u relevantnom dijelu glasi:

Član 7.

Službeni jezici Republike Srpske su: jezik srpskog naroda, jezik bošnjačkog naroda i jezik hrvatskog naroda. Službena pisma su ćirilica i latinica.

Na područjima gdje žive druge jezičke grupe u službenoj upotrebi su i njihovi jezici i pisma, na način određen zakonom.

38. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima u relevantnom dijelu glasi:

Član 27.

U državama gdje postoje etničke, vjerske ili jezičke manjine, lica koja pripadaju tim manjinama ne mogu biti lišena prava da imaju zajedno sa članovima svoje grupe, svoj posebni kulturni život, da ispoljavaju i upražnjavaju svoju vlastitu vjeru ili da se služe svojim jezikom.

39. Evropska povelja za regionalne i jezike manjina u relevantnom dijelu glasi:

Član 7.

Ciljevi i načela

U pogledu i regionalnih ili manjinskih jezika na područjima na kojima se ti jezici rabe i u skladu sa položajem svakog jezika, ugovorne strane zasnivat će njihovu politiku, zakonodavstvo i praksu na sljedećim ciljevima i načelima

a) priznanje regionalnog ili manjinskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva.

40. Konvencija o pravima djeteta u relevantnom dijelu glasi:

Član 30.

U onim državama strankama gdje postoje etničke, vjerske ili jezičke manjine ili osobe starosjedilačkog porijekla, djetetu koje pripada takvoj manjini ili koje je starosjedilačkog porijekla ne smije se uskratiti njegovo pravo, da u zajednici s ostalim članovima njegove grupe uživa svoju kulturu, ispovijeda svoju vjeru i obavlja vjerske obrede ili koristi svoj jezik.

41. Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u relevantnom dijelu glasi:

Član 8.

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti se ne smiju miješati u ostvarivanje ovog prava osim ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesima nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Član 14.

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

42. Protokol broj 1 uz Evropsku konvenciju u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

Nikome se ne smije uskratiti pravo na obrazovanje. U vršenju svih svojih funkcija koje preuzima u odnosu na obrazovanje i nastavu država poštuje pravo roditelja da osiguraju obrazovanje i nastavu koji su u skladu s njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

V. Dopustivost

43. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

44. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

45. U konkretnom slučaju zahtjev je podnio Safet Softić, drugi zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, a da ne postoji nijedan razlog za nedopustivost zahtjeva iz člana 19. Pravila Ustavnog suda.

VI. Meritum

46. Podnosilac zahtjeva navodi da prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu „jezik bošnjačkog naroda” nije u skladu sa posljednjom, 10. alinejom Preambule Ustava BiH i njegovim načelom konstitutivnosti bošnjačkog naroda, sa članom II/4. Ustava BiH u vezi sa posljednjom, 10. alinejom Preambule Ustava BiH. Pored navedenog smatra da osporena odredba krši treću i desetu alineju Preambule Ustava BiH, član 8. Evropske konvencije, član 27. Međunarodnog pakta, član 30. Konvencije o pravima djeteta, Okvirnu konvenciju o regionalnim jezicima i jezicima manjina, Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, kao i Okvirnu konvenciju o pravima manjina. Također smatra da osporena odredba Ustava Republike Srpske krši član 2. Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i član 14. Evropske konvencije u vezi sa članom 2. Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

47. Ustavni sud će na početku izlaganja dati opći stav o jeziku, odnosno zašto je pravo na ime jezika ustavno pitanje u konkretnom slučaju. Prilikom ispitivanja zahtjeva, Ustavni sud će se isključivo baviti ustavnim aspektima prava na ime jezika. Ustavni sud se neće baviti stručnim pitanjima i mogućim (stručnim) dilemama u vezi sa službenim jezicima koji se koriste u Bosni i Hercegovini (npr. da li se radi o jednom ili o tri jezika, u kojoj mjeri su oni slični ili različiti, itd.) jer su to pitanja koja treba da riješi struka (lingvistika), a ne Ustavni sud.

48. Kako postoje različiti jezici i različiti narodi/nacije koji njima govore, prirodno se nameće ideja o jeziku kao konstitutivnom elementu narodnosti/nacionalnosti. Jezik i pismo su jedno od bitnih obilježja konstitutivnog naroda koji čine njegov identitet. Kako je jezik, između svega ostalog, (i) izraz slobode izražavanja svoje narodnosti i kulture, sloboda upotrebe svog jezika i ravnopravnost jezika svakog naroda spada u zajamčena prava. Ova sloboda, kako za narode tako i za nacionalne manjine, znači pravo slobodne upotrebe svog jezika i u privatnom govoru, pismu pred državnim organima, u štampi i u drugim oblicima javne upotrebe jezika. Samim tim, svako pitanje koje zadire u ovu oblast evidentno predstavlja pitanje od vitalnog interesa za svaki konstitutivni narod.

49. Ustavni sud je u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *U 10/05* (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 10/05* od 22. jula 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 64/05) dao pojam vitalnog interesa konstitutivnog naroda. Tako je Ustavni sud naveo nekoliko faktora koji oblikuju razumijevanje navedenog pojma. Prvo da je pojam „vitalnog interesa” funkcionalna kategorija i ne može se posmatrati odvojeno od pojma konstitutivnosti konstitutivnih naroda čije vitalne interese štiti član IV/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine. Dalje je Ustavni sud u pomenutoj odluci istakao da: „U zadnjoj

alineji Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, Bošnjaci, Hrvati i Srbi su definisani kao konstitutivni narod (u zajednici sa ostalim) i građani Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je, u svojoj Trećoj djelimičnoj odluci broj U 5/98 (odluka od 7. januara 2000. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, broj 23/00, stav 52) zaključio da ‘kako god neodređen bio jezik Preambule Ustava BiH zbog ovog nedostatka definicije statusa Bošnjaka, Hrvata i Srba kao konstitutivnih naroda, ona jasno označava sve njih kao konstitutivne narode, tj. kao narode’. Pojam konstitutivnosti naroda, kako je dalje navedeno, nije apstraktan pojam, već on inkorporira određene principe bez kojih jedno društvo, sa ustavno zaštićenim razlikama, ne bi moglo efikasno funkcionirati” (Odluka Ustavnog suda broj U 2/04, tačka 33).

50. U daljnjoj analizi značenja „vitalnog interesa”, Ustavni sud je u citiranoj odluci naglasio da je značenje „vitalnog interesa” djelimično oblikovano članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine koji naglašava da je Bosna i Hercegovina demokratska država, odnosno „da demokratski organi vlasti i pravične procedure najbolje stvaraju miroljubive odnose unutar pluralističkog društva” (alineja 3. Preambule). S tim u vezi, interes konstitutivnih naroda da u punom kapacitetu učestvuju u sistemu vlasti i aktivnostima javnih organa vlasti se može posmatrati kao vitalni interes. Također je istakao da: „Vitalni interesi konstitutivnih naroda kao što je već istaknuto u ovoj odluci uključuju zaštitu raznih prava i sloboda koji pružaju značajnu pomoć u osiguravanju da konstitutivni narodi mogu iznijeti svoje interese u okviru kolektivne jednakosti i sudjelovanja u funkcioniranju države. Pored toga što je to ustavno pravo (vidi član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. I/4, II/3.m) i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, Evropsku povelju za regionalne jezike i jezike manjina i Četvrtu djelimičnu odluku Ustavnog suda br. U 5/98 od 18. i 19. augusta 2000. godine, objavljenu u „Službenom glasniku BiH”, br. 36/00, tačka 34), sloboda korištenja svog jezika u sudjelovanju i pristupu obrazovanju, informacijama i idejama na tom jeziku spada u vitalne interese” (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 8/04, tač. 38-41).

51. Ustavni sud također podsjeća na stav iznesen u citiranoj odluci broj U 5/98 kojim je istaknuto: „Budući da svaka odredba ustava entiteta mora biti konzistentna sa Ustavom BiH, uključujući Preambulu ovog ustava, odredbe Preambule pružaju pravnu osnovu za preispitivanje svih normativnih akata nižeg reda u odnosu na Ustav BiH dok god pomenuta preambula sadrži ustavne principe koji, prema riječima kanadskog Vrhovnog suda, opisuju sfere nadležnosti, doseg prava i obaveza, ili uloge političkih institucija. Odredbe preambule onda nisu samo opisne, već im je također data moćna normativna snaga, te one predstavljaju valjan standard za sudsku kontrolu Ustavnog suda” (stav 26).

52. U kontekstu navedenog Ustavni sud će prvo analizirati kako je pitanje jezika regulirano u ustavno-pravnom sistemu Bosne i Hercegovine.

53. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, naglašava da Ustav Bosne i Hercegovine nije eksplicitno regulirao pitanje upotrebe službenih jezika u Bosni i Hercegovini. Međutim, Preambula Ustava Bosne i Hercegovine propisuje načelo konstitutivnosti naroda koje sadrži niz pojedinačnih kolektivnih prava konstitutivnih naroda (u zajednici sa ostalim) i građana Bosne i Hercegovine. Jezik, kako je već navedeno u prethodnim tačkama ove odluke, jedno je od bitnih obilježja konstitutivnog naroda koje čini njegov identitet. To ustavno pravo proizlazi iz poštovanja načela ljudskog dostojanstva iz prve rečenice Preambule Ustava Bosne i Hercegovine. Bilo bi iluzorno govoriti o poštovanju ljudskog dostojanstva iz prve rečenice Preambule Ustava Bosne i Hercegovine ako se ne bi poštovala volja konstitutivnih naroda i ostalih da slobodno upotrebljavaju svoj jezik.

54. Ustavni sud dalje ističe da je pitanje upotrebe službenih jezika u Federaciji Bosne i Hercegovine regulirano članom 6. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine tako što je u stavu (1) navedenog člana propisano da su: „Službeni jezici u Federaciji Bosne i Hercegovine: bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik”, dok je u stavu (2) propisano: „Ostali jezici mogu se koristiti kao sredstvo komunikacije i nastave”. Službeni jezici su prema prvobitnim odredbama Ustava Federacije BiH bili bosanski i hrvatski, međutim provođenjem odluke o konstitutivnosti sva tri naroda u Federaciji Bosne i Hercegovine, Amandmanom XXIX propisano je da je i srpski jezik službeni jezik.

55. Ustavni sud dalje ukazuje da je Pravilima Ustavnog suda (vidi „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), koja su donesena u skladu sa članom VI/2.b) Ustava Bosne i Hercegovine, pitanje upotrebe jezika i pisma regulirano tako što je u članu 6. stav (1) propisano da: „U radu Ustavnog suda se osigurava ravnopravna upotreba jezika i pisama koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini” dok je stavom (2) propisano da: „Kada u radu Ustavnog suda učestvuju sudije koje je imenovao predsjednik Evropskog suda za ljudska prava, na odgovarajući način se osigurava upotreba engleskog jezika.” Članom 17. stav (1) navedenih Pravila dalje je regulirano pitanje upotrebe jezika tako što se: „U postupku pred Ustavnim sudom koriste se službeni jezici i pisma iz člana 6 ovih pravila, a na zahtjev učesnika u postupku, pripadnika drugih naroda, Ustavni sud može dopustiti upotrebu drugog jezika”, dok je stavom (2) propisano: „Ustavni sud će osigurati uvjete da svako može efektivno ostvariti pravo iz stava (1) ovog člana.” Ustavni sud također napominje da je sastavni dio navedenih pravila i formular apelacije koju je podnosilac dužan popuniti prilikom obraćanja Ustavnom sudu. U tački 10. formulara apelacije kao službeni jezik „na kom apelanti žele da komuniciraju sa Ustavnim sudom” navedeni su bosanski, hrvatski i srpski.

56. Pitanje službenih jezika u Republici Srpskoj regulirano je članom 7. stav 1. Ustava Republike Srpske kojim je propisano da: „Službeni jezici Republike Srpske su: jezik srpskog naroda, jezik bošnjačkog naroda i jezik hrvatskog naroda.” Stavom 2. navedenog člana je propisano da „na područjima gdje žive druge jezičke grupe u službenoj upotrebi su njihovi jezici i pisma, na način određen zakonom”.

57. Ustavni sud, prije svega želi, ukazati da je osporena odredba člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske donesena 19. aprila 2002. godine kada je visoki predstavnik donio odluku o izmjenama i dopunama Ustava Republike Srpske (Amandman LXXI), a radi provođenja četiri djelimične odluke Ustavnog suda broj *U 5/98* (odluka o konstitutivnosti). Obrazlažući razloge za donošenje navedene odluke visoki predstavnik je konstatirao da je: „Ustavni sud u svojoj trećoj djelimičnoj odluci u slučaju broj *5/98* od 30. juna i 1. jula 2000. godine, odlučio da je isključenje bilo kojeg konstitutivnog naroda iz uživanja ne samo građanskih nego i prava naroda u cijeloj Bosni i Hercegovini u jasnoj suprotnosti sa pravilima o nediskriminaciji koja su sadržana u Aneksu 4, a ta pravila su utvrđena u cilju ponovne uspostave multi-etničkog društva koje se temelji na jednakim pravima Bošnjaka, Hrvata i Srba kao konstitutivnih naroda i svih građana; te imajući na umu da entiteti Bosne i Hercegovine nisu do sada preduzeli nikakve korake u pravcu implementacije pomenute četiri djelimične odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u slučaju broj *U 5/98*”, te je također istakao „da su neophodne izmjene teksta nekih od amandmana na Ustav Republike Srpske koji su dostavljeni visokom predstavniku”.

58. Ustavni sud zapaža da je do donošenja navedenog amandmana u Republici Srpskoj u službenoj upotrebi bio samo „srpski jezik ijekavskog i ekavskog izgovora”. Dakle, razlog donošenja navedenog amandmana na Ustav Republike Srpske bilo je usaglašavanje entitetskog ustava sa Ustavom BiH nakon Odluke Ustavnog suda broj *U 5/98*. Ustavni sud je u citiranoj odluci zaključio „čak ako su konstitutivni narodi u stvarnosti u većinskom ili manjinskom položaju u entitetima, izričito priznanje Bošnjaka, Hrvata i Srba kao konstitutivnih naroda u Ustavu BiH može samo značiti da nijedan od njih nije ustavno priznat kao većina, tj. drugim riječima, da oni uživaju jednakost kao grupa. Mora se, stoga, zaključiti, na isti način kao što je švajcarski Vrhovni sud izveo iz priznanja nacionalnih jezika obavezu kantona da ne potiskuju ove jezičke grupe, da priznanje konstitutivnih naroda i ustavni princip koji leži u pozadini–princip kolektivne jednakosti, nameću obavezu entitetima da ne diskriminiraju, u prvom redu, one konstitutivne narode koji su, u stvarnosti, u manjinskom položaju u odgovarajućem entitetu. Stoga, tu nije samo jasna ustavna obaveza da se ne krše pojedinačna prava na diskriminacijski način, koja slijedi iz člana II/3. i 4. Ustava BiH, već također i ustavna obaveza nediskriminacije u smislu prava grupa ako npr. jedan ili dva konstitutivna naroda imaju specijalni povlašteni tretman

kroz pravni sistem entiteta” (vidi Treća djelimična odluka Ustavnog suda broj U 5/98 od 1. jula 2000. godine, stav 59, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 23/00 od 14. septembra 2000. godine).

59. Ustavni sud mora da odgovori na pitanje da li se definicijom službenog jezika u članu 7. stav 1. Ustava Republike Srpske nameće bošnjačkom narodu naziv jezika i time mu uskraćuje pravo na imenovanje svoga jezika, a na koji način bi (kako to tvrdi podnosilac zahtjeva) bilo povrijeđeno načelo konstitutivnosti bošnjačkog naroda u odnosu na pravo na ime vlastitog jezika.

60. Ustavni sud zapaža da je u prvoj rečenici člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske data definicija službenih jezika Republike Srpske, pa je tako navedeno da su službeni jezici u Republici Srpskoj „jezik srpskog naroda, jezik bošnjačkog naroda i jezik hrvatskog naroda”. Ustavni sud smatra da je na ovaj način data opisna - neutralna definicija službenih jezika koji se koriste u Republici Srpskoj, a nije dat naziv jezika konstitutivnih naroda. Naime, kako proizlazi iz same definicije, „jezik bošnjačkog naroda” opisno se određuje da je to jezik kojim govore Bošnjaci (bez ustavnog imenovanja tog jezika). Dakle, za razliku od Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i Pravila Ustavnog suda gdje je eksplicitno dat naziv jezika koji su u službenoj upotrebi u Federaciji Bosne i Hercegovine i prilikom komunikacije sa Ustavnim sudom, Ustav Republike Srpske ne imenuje, tj. ne daje naziv jeziku, već ga vezuje za konstitutivni narod tako što propisuje da je u Republici Srpskoj, između ostalog, u upotrebi i „jezik bošnjačkog naroda”. Na ovaj način ne nameće se bošnjačkom narodu naziv jezika, već se konstatira da bošnjački narod ima pravo da kao službeni jezik koristi svoj jezik. Dakle, da je službeni jezik u Republici Srpskoj pored „jezika srpskog naroda” i „jezika hrvatskog naroda” i jezik „bošnjačkog naroda”.

61. Ustavni sud napominje da je Venecijanska komisija u svom mišljenju povodom implementacije Odluke Ustavnog suda broj U 5/98 i usvojenih amandmana na Ustav Republike Srpske (usvojeno na 52. plenarnom zasjedanju 18-19. oktobra 2002. godine), između ostalog, istakla: „Osjetljivim pitanjem zvaničnih jezika bavi se novi član 7. Zvanični jezici u Republici Srpskoj su jezik Srpskog naroda, jezik Bošnjačkog naroda i jezik Hrvatskog naroda. Ova neodređena formulacija je takva da bi se izbjegle sve nepotrebne rasprave oko tačnih naziva jezika.”

62. Ovakav pristup da se svim, pa tako i konstitutivnom - bošnjačkom narodu daje pravo da se sam odredi - opredijeli za naziv svog jezika, po mišljenju Ustavnog suda, u skladu je sa načelom konstitutivnosti naroda. Dakle, osporena odredba ne imenuje službene jezike (ne daje njihove nazive), pa tako ne sadrži ni naziv (ime) jezika koji bi bio suprotan imenu jezika kojim govore Bošnjaci u Republici Srpskoj. Osporena odredba, kada se

analizira u apstraktnom smislu bez konkretnih slučajeva, odnosno postupanja javne vlasti u Republici Srpskoj, ne sprečava Bošnjake da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele. Ustavni sud zaključuje da je prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu „jezik bošnjačkog naroda” kao neutralna odredba koja ne imenuje naziv jezika u skladu sa načelom konstitutivnosti naroda.

63. Međutim, Ustavni sud naglašava da je (suprotno većini navoda iz odgovora na zahtjev) jezik vlasništvo naroda koji ga govori i zato njegovo ime treba da odražava želje što većeg broja ljudi koji ga govore. Ustavno načelo o slobodi upotrebe svog jezika i slobodi imenovanja svog jezika prema vlastitoj želji proizlazi iz poštovanja načela ljudskog dostojanstva iz prve rečenice Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, te predstavlja izražavanje pripadnosti narodu, posebno izražavanje nacionalne kulture.

64. Ustav Bosne i Hercegovine nigdje ne propisuje da se imena jezika kojim govore konstitutivni narodi moraju vezati za ime konstitutivnog naroda. Ustav Bosne i Hercegovine daje pravo konstitutivnim narodima i Ostalim da jezik kojim govore nazovu imenom kakvim žele. Ovakva odredba na daje pravo javnim vlastima u Republici Srpskoj da u konkretnim slučajevima određuje ime jezika kojim govore Bošnjaci suprotno od njihovog ustavnog prava da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele. Ime jezika ne može biti uvjetovano ni lingvističkim pravilima zato što je ustavno pravo na ime jezika odvojeno od sadržaja jezika, standarda jezika, itd. Osporena odredba ne sprečava Bošnjake niti bilo koga drugog da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele. Stoga, ovakav koncept osporene odredbe upravo slijedi stav da Ustav Bosne i Hercegovine daje pravo svim konstitutivnim narodima, pa tako i Bošnjacima, kao i drugima koji se tako ne izjašnjavaju, da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele.

65. Ustavni sud dalje treba da odgovori na pitanje da li osporena odredba, zato što ne sadrži naziv „bosanski jezik”, krši pravo na obrazovanje i školovanje na maternjem jeziku Bošnjacima kao i onim pripadnicima Ostalih koji smatraju da je „bosanski jezik” njihov maternji jezik i da li se na ovaj način krši načelo zabrane diskriminacije građana iz grupe „Ostalih” koji pripadaju bosanskoj jezičkoj zajednici u vezi sa pravom na obrazovanje na maternjem jeziku.

66. Pravo na obrazovanje koje garantira prva rečenica člana 2. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, po samoj svojoj prirodi, zahtijeva da ga uređuje država, ali se time nikada ne smije povrijediti suština prava, niti smije da bude u suprotnosti s drugim pravima predviđenim u Evropskoj konvenciji ili njezinim protokolima (vidi Evropski sud, *Belgijski jezički slučaj*, presuda od 23. jula 1968. godine, str. 32, stav 5). U odnosu na njegovu drugu rečenicu Evropski sud je u svojoj presudi *Campbell i Cosans protiv*

Ujedinjenog Kraljevstva objasnio riječi „filozofska uvjerenja” u smislu druge rečenice člana 2. Naime, u svom uobičajenom značenju riječ „uvjerenja” nije sama po sebi sinonim riječi „mišljenja” i „ideje” kako su one upotrijebljene u članu 10. Evropske konvencije kojim se garantira sloboda izražavanja. Ona je sličnija pojmu „vjerovanja” (u francuskoj verziji teksta *convictios*) koji se javlja u članu 9. kojim se garantira sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti i označava gledišta koja u izvjesnom stepenu mogu biti uvjerljiva, ozbiljna, dosljedna i važna (vidi Evropski sud, *Campbell i Cosans protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. februara 1982. godine, Serija A, broj 48, str. 16, stav 36).

67. Također, Evropski sud je naveo da „riječ *filozofski* nije moguće iscrpno definirati”, te da „je neophodno uložiti malo truda da bi se došlo do njegovog preciznog značenja”. Evropski sud je naveo da „imajući u vidu Evropsku konvenciju kao cjelinu, uključujući i član 17, izraz *filozofska uvjerenja* u ovom slučaju označava”, prema mišljenju Evropskog suda, „takva uvjerenja koja zavređuju da se poštuju u demokratskom društvu (vidi Evropski sud, *Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 13. augusta 1981. godine, Serija A, broj 44, str. 25, stav 63) i koja nisu u neskladu s ljudskim dostojanstvom”. Osim toga, „ta uvjerenja ne smiju biti u suprotnosti sa pravom djeteta na obrazovanje, čemu je posvećen čitav član 2. u kojem dominira prva rečenica” (vidi Evropski sud, *Campbell i Cosans protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. februara 1982. godine, Serija A, broj 48, str. 16, stav 36).

68. Dalje, prema praksi Evropskog suda, član 2. obuhvaća sve funkcije države koje se tiču obrazovanja i nastave, ne dopušta da se pravi razlika između vjerske nastave i drugih predmeta. On propisuje da država mora poštovati uvjerenja roditelja, i vjerska i filozofska, u cjelokupnom programu državnog obrazovanja.

69. Ustavni sud podsjeća na stav izražen u Odluci broj U 26/13 koja je donesena u postupku ocjene ustavnosti Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske, Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske i zakona o osnovnom obrazovanju i odgoju i zakona o srednjem obrazovanju i odgoju svih deset kantona u Federaciji BiH. U navedenoj odluci Ustavni sud je istakao da: „Sve principe i standarde koji su propisani Evropskom konvencijom u pogledu diskriminacije i prava na obrazovanje podržava i Ustavni sud. Dalje, Ustavni sud smatra da je u složenoj državi kakva je Bosna i Hercegovina potrebno da postoji sistem obrazovanja koji neće biti u suprotnosti sa navedenim principima. Naime, neophodno je da sistem obrazovanja ponudi roditeljima i djeci pravo pristupa obrazovanju koje će biti u skladu sa njihovim vjerskim i filozofskim uvjerenjima koja zavređuju da se poštuju u demokratskom društvu bez diskriminacije prema bilo kojem osnovu. Jedino je takva vrsta obrazovanja u demokratskom duhu kojom naravno teži Bosna i Hercegovina a sve ostalo bilo bi iluzorno” (vidi Ustavni sud, Odluka o

dopustivosti i meritumu broj *U 26/13* od 26. marta 2015. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 33/15, stav 39).

70. U citiranoj odluci je dalje istaknuto da odredbe spornih zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju entiteta Republike Srpske koje propisuju da se nastavni planovi i programi donose u okviru nadležnog ministarstva obrazovanja u saradnji sa pedagoškim zavodima nisu, same po sebi, diskriminirajuće ako bi se postigao cilj da se sporni zakoni, koji obiluju odredbama o zabrani diskriminacije prema bilo kojem osnovu, provode i implementiraju na ispravan način u duhu spornih zakona. Upravo navedeni zakoni, prema mišljenju Ustavnog suda, sadrže opća načela međunarodnog prava, na koje podnosilac zahtjeva upućuje u smislu čl. II/1. i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine jer svojim odredbama propisuju i garantiraju veoma visok stepen zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda bez diskriminacije u oblasti obrazovanja. To je bila i obaveza entiteta Republika Srpska prema Okvirnom zakonu koji je postavio opća načela i ciljeve u obrazovnom sistemu Bosne i Hercegovine. Međutim, način implementacije odredaba zakona u praksi u okviru nadležnih ministarstava koja donose podzakonske akte, kao i provedba tih akata ne može biti pitanje kojim se Ustavni sud treba baviti prilikom ocjene ustavnosti spornih zakona u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine (stav 57).

71. Ustavni sud ponovo upućuje na praksu iz Odluke broj *U 10/05*, koja je donesena na osnovu člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine, u kojoj je Ustavni sud naglasio da se neće baviti implementacijom zakona. Naime, u toj odluci Ustavni sud je naveo da se kao argumenti da je predloženi zakon destruktivan za vitalne interese hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini ne mogu koristiti tvrdnje da su postojeće televizijske stanice Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske navodno *de facto* televizijske stanice na bosanskom i srpskom jeziku i da zadovoljavaju potrebe samo bošnjačkog i srpskog naroda.

72. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da osporena odredba ne može služiti kao opravdanje da nadležne vlasti u Republici Srpskoj zabranjuju Bošnjacima ili Ostalim da ime maternjeg jezika koji uče u školi bude bosanski jezik. Međutim, samo zato što osporena odredba ne sadrži naziv „bosanski jezik” ona ne krši pravo na obrazovanje na maternjem jeziku Bošnjacima i „Ostalima”. Ukoliko se osporena odredba tumači u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine ona daje pravo Bošnjacima i Ostalim na školovanje na bosanskom jeziku. Nadležne javne vlasti u Republici Srpskoj su dužne na ovaj način primjenjivati navedenu odredbu u obrazovnom sistemu, kao što je i navedeno u prethodnom dijelu obrazloženja prilikom ocjene ustavnosti sporne odredbe u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

73. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud treba da odgovori je da li osporena odredba ima za posljedicu da se pripadnici „Ostalih” koji pripadaju „bosanskoj jezičkoj zajednici” automatski ne mogu identificirati ni sa jednim od službenih jezika u Republici Srpskoj (u identitetskom smislu), čime se, kako navodi podnosilac zahtjeva, krši njihovo pravo na privatni i porodični život iz člana 8. Evropske konvencije, odnosno da li na ovaj način i onim pripadnicima Ostalih koji smatraju da je bosanski jezik njihov maternji jezik uskraćuje pravo na identitet u smislu člana 8. Evropske konvencije.

74. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je pravo „Ostalih” da budu jednaki u uživanju svojih ljudskih prava i sloboda, kako individualnih tako i kolektivnih, utvrđeno u presudama Evropskog suda za ljudska prava u slučaju *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* od 22.12.2009. godine i *Zornić protiv Bosne i Hercegovine* od 15. jula 2014. godine (dostupne na www.mhrr.gov.ba). U obje presude jasno je identificiran zaključak da „Ostali” moraju biti jednaki u uživanju ustavnih prava i sloboda, te da se kolektivna jednakost konstitutivnih naroda ne može ostvariti na račun pripadnika „Ostalih”. U kontekstu navedenog, kao i zaključka Ustavnog suda, da je prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu „jezik bošnjačkog naroda” u skladu sa načelom konstitutivnosti bošnjačkog naroda u odnosu na pravo na jezik iz Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da ovakav pristup ne pravi razliku između konstitutivnih naroda i „Ostalih”, odnosno niko nije u privilegiranom niti u podređenom položaju u pogledu upotrebe jezika, pa tako ni „Ostali”. Osporena odredba, kao što je naglašeno u prethodnim stavovima ove odluke, ne daje pravo javnoj vlasti da određuje ime jezika, već je to isključivo pravo konstitutivnih naroda i Ostalih. Osporena odredba ne zabranjuje pripadnicima Ostalih (kao ni Bošnjacima) da jezik kojim govore zovu „bosanski” i nadležne vlasti u Republici Srpskoj dužne su im to omogućiti. Javne vlasti u Republici Srpskoj ne mogu osporenu odredbu tumačiti na neustavan način niti mogu određivati ime jezika mimo volje naroda koji ga govori. Činjenica je da osporena odredba kao službene jezike propisuje samo jezike konstitutivnih naroda. Međutim, podnosilac zahtjeva ne osporava odredbu člana 7. Ustava Republike Srpske zato što nije kao službeni jezik propisala jezik kojim govore „Ostali”, već neustavnost vidi u tome što osporena odredba ne sadrži naziv bosanski jezik što, samo po sebi, nije razlog za njezinu neustavnost.

75. Ustavni sud dalje treba da odgovori na pitanje podnosioca zahtjeva da li javna vlast u Republici Srpskoj *de facto* diskriminira Bošnjake u odnosu na Srbe zato što u praksi „jezik srpskog naroda” naziva „srpski”, dok isti takav pristup ne primjenjuje na Bošnjake jer „jezik bošnjačkog naroda” ne naziva „bosanskim”.

76. Ustavni sud zapaža da je u kontekstu navedenog podnosilac zahtjeva naveo primjere ocjene u školskim knjižicama u kojima se upisuje ocjena iz „srpskog jezika” a ne iz „jezika

srpskog naroda”, te primjer Osnovne škole „Petar Kočić” u Kravicama (Konjević Polje) i Osnovne škole u Kozarcu gdje se prema odlukama Republičkog pedagoškog zavoda u nastavu uvodi jezik bošnjačkog naroda mada su djeca bošnjačke nacionalnosti prije toga godinama pohađala nastavu na „bosanskom jeziku”. Pored navedenog, podnosilac zahtjeva navodi primjere da zvanična stranica Vrhovnog suda Republike Srpske koristi „srpski jezik”, da se na zvaničnoj stranici Pedagoškog zavoda Republike Srpske „jasno ukazuje da se u Republici Srpskoj uči srpski jezik dok bosanskog jezika i nema” i sl.

77. U vezi s navedenim, Ustavni sud ističe da je u prethodnim tačkama ove odluke osporenu odredbu ocijenio apstraktno i da je zaključio da postojeća odredba slijedi stav da Ustav Bosne i Hercegovine daje pravo svim konstitutivnim narodima kao i drugima koji se tako ne izjašnjavaju da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele. Ustavni sud ne može ispitivati sve slučajeve u kojima javna vlast u Republici Srpskoj tumači osporenu odredbu i primjenjuje je u praksi. Svaki pojedinačni slučaj može biti predmet nekog posebnog postupka, pa na kraju i postupka pokrenutog na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud ponovo naglašava da je ustavno pravo konstitutivnih naroda i ostalih koji se tako ne izjašnjavaju da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele i svako suprotno postupanje u praksi vodilo bi kršenju Ustava Bosne i Hercegovine, ali i Ustava Republike Srpske. Ustavno pravo na ime jezika prema želji onog naroda koji govori taj jezik ne može biti uvjetovano lingvističkim pravilima jer ustavno pravo na ime jezika ima prevagu nad lingvističkim pravilima. Osporena odredba ne daje pravo javnim vlastima u Republici Srpskoj da u konkretnim slučajevima određuju ime jezika, konkretno jezika kojim govore Bošnjaci, suprotno od njihovog ustavnog prava da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele. Prilikom postupanja u takvim slučajevima sva nadležna tijela (sudovi i upravni organi) trebaju imati u vidu stav Ustavnog suda da svi konstitutivni narodi, kao i Ostali koji se tako ne izjašnjavaju, imaju ustavno pravo da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele i da je samo takvo tumačenje i primjena u praksi u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

78. Ustavni sud zaključuje da prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu „jezik bošnjačkog naroda” kao neutralna odredba koja ne imenuje naziv jezika nije u suprotnosti sa načelom konstitutivnosti bošnjačkog naroda i Ostalih u odnosu na pravo na jezik iz Preambule Ustava Bosne i Hercegovine. Također, Ustavni sud zaključuje da prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu „jezik bošnjačkog naroda” nije u suprotnosti s odredbom člana 2. Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa članom 2. Dopunskog protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, člana 8. Evropske konvencije, člana 27. Međunarodnog pakta, člana 30. Konvencije o pravima djeteta, Okvirnom konvencijom o regionalnim

jezicima i jezicima manjina, Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, kao i Okvirnom konvencijom o pravima manjina.

VII. Zaključak

79. Ustavni sud zaključuje da je prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu „jezik bošnjačkog naroda” neutralna odredba koja ne određuje naziv jezika, već sadrži ustavno pravo konstitutivnog bošnjačkog naroda da, kao i svi konstitutivni narodi i Ostali koji se tako ne izjašnjavaju, jezik kojim govori nazove imenom kojim želi, što je u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine i svako suprotno postupanje u praksi vodilo bi kršenju Ustava Bosne i Hercegovine, ali i Ustava Republike Srpske.

80. Na osnovu člana 57. stav 2. alineja b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

81. U smislu člana 43. Pravila Ustavnog suda aneks ove odluke čini izdvojeno mišljenje predsjednika Mirsada Ćemana suprotno odluci, kojem se pridružila sutkinja Seada Palavrić.

82. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Izdvojeno mišljenje predsjednika Mirsada Ćemana u predmetu U 7/15

(Član 43. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH” broj 94/14)).

Na prvi pogled nije se teško složiti sa stavom većine u Ustavnom sudu iz obrazloženja odluke „da osporena odredba („prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu koji glasi: ‘jezik bošnjačkog naroda’”), kada se analizira u apstraktnom smislu, ne sprečava Bošnjake da jezik kojim govore nazovu imenom kojim žele”, te je, kao takva, neutralna odredba koja ne određuje naziv jezika, već sadrži ustavno pravo konstitutivnog bošnjačkog naroda da, kao i svi konstitutivni narodi i Ostali koji se tako ne izjašnjavaju, jezik kojim govori nazove imenom kojim želi, što je, kako eksplicitno zaključuje Ustavni sud, u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, te da bi svako suprotno postupanje u praksi vodilo kršenju Ustava Bosne i Hercegovine, ali i Ustava Republike Srpske” (tačka 79. odluke).

Pogotovo se nije teško složiti sa pristupom koji je Ustavni sud imao u ovom slučaju, tj. da „... će se isključivo baviti ustavnim aspektima prava na ime jezika ... da se neće baviti stručnim pitanjima i mogućim (stručnim) dilemama u vezi sa službenim jezicima koji se koriste u Bosni i Hercegovini (npr. da li se radi o jednom ili o tri jezika, u kojoj mjeri su oni slični ili različiti, itd.) jer su to pitanja koja treba da riješi struka (lingvistika), a ne Ustavni sud” (tačka 47).

Međutim, dublja analiza navoda iz odgovora Narodne skupštine na zahtjev za ocjenu ustavnosti sporne odredbe entitetskog ustava (tač. 21-35. odluke), a posebno ranije ustanovljena, a povodom ovog zahtjeva, obnovljena i pooštrena neustavna praksa javnih vlasti (obrazovnih i drugih) u entitetu Republika Srpska upućuju na to da je Ustavni sud u konkretnom slučaju spornu odredbu mogao i morao sagledati u širem kontekstu koji nauka konstitucionalizma na određeni način ohrabruje. Jer Ustav u suspstancionalnom smislu, pored same norme, čine opći i posebni društveni odnosi, ciljevi i vrijednosti koji se njim promoviraju kao dostignuto stanje, ali i projekcija kojoj se legitimno teži - moralni, ideološki i programski ciljevi. Naime, pravila odnosno metodologija tumačenja pravne norme općenito ne samo da poznaju ovakav pristup (evolucionistički, u razumnoj mjeri) nego se radi o razvijenoj praksi širom demokratskog svijeta koji istinski teži afirmaciji konstitucionalizma i uloge ustavnih sudova u njima, te efektivnoj zaštiti ljudskih prava i sloboda otklanjanjem svih oblika diskriminacije.

Uostalom i Evropski sud za ljudska prava kada kroz svoje odluke tumači i primjenjuje Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, čije odredbe su nerijetko dosta uopćene (a Konvencija je, da podsjetim, sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine - član II/2), to čini na način što u tzv. operativnom dijelu (dispozitivu) i obrazloženju odluka sporno pitanje rješava kroz sasvim konkretne stavove i poruke kojima, u pravilu, ne treba dodatno tumačenje.

Stoga, ukoliko se određena ustavna norma ili institut iz bilo kojeg razloga počnu razumijevati, tumačiti i primjenjivati suprotno od njihovog pravog (!) značenja ili nastane dilema o njihovom pravom značenju i smislu onda, prije svega, ustavotvorac mora intervenirati i otkloniti razloge koji tome vode, odnosno, kao u ovom slučaju, kada je ustavotvorac/Narodna skupština taj koji normi daje sporno značenje i smisao, to mora biti otklonjeno na drugi ustavan način. U okvirima postojećeg ustavno-pravnog poretka u Bosni i Hercegovini to znači kroz jasnu i nedvosmisleno obrazloženu odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Međutim, u predmetu *U 7/15* ovaj Ustavni sud je ocjeni ustavnosti osporene odredbe pristupio apstrahujući realni kontekst iz kojeg je ustavni spor zapravo proistekao, kao i mogućnosti koje su mu stajale na raspolaganju u okviru široko prihvaćenog modernog shvaćanja konstitucionalizma prema kojem je Ustavni sud ipak posljednje i realno uporište ne samo formalnog nego i suštinskog tumačenja smisla ustavne norme.

Zbog toga što je apstraktna ocjena ustavnosti u pravilu i po definiciji dosta kompleksna, a odluke vrlo često slojevite, te i same zahtijevaju dosta umijeća i ustavnopravnog znanja (pogotovo iskrene volje) u postupku njihove implementacije, to je dodatni razlog i obaveza da, kada budu donesene, odluke budu u svemu i u cjelini jasne i konkretne. Ova odluka, sasvim sam uvjeren, u cjelini posmatrano, to ipak NIJE.

Naime, prema mom mišljenju, obrazloženje i dispozitiv Odluke u predmetu broj *U 7/15* nisu kompatibilni, pa to ovu odluku čini slabom odlukom koja, kao i sporna ustavna odredba, može i vjerovatno će biti podložna različitom razumijevanju. Samo na prvi pogled u konkretnom slučaju se radi o „neutralnoj odredbi” koja bi, istina, mogla biti tako okvalificirana, ali u drugom društvenom kontekstu i razvijenijoj pravnoj i političkoj kulturi. Kontraargumentacija Narodne skupštine, međutim, jasno pokazuje da u konkretnom slučaju ne postoji niti takav „neutralan” društveni kontekst, a ni pravna, pogotovo ne politički tolerantna kultura i namjera. Odgovornost Ustavnog suda Bosne i Hercegovine je bila da to prepozna i na to adekvatno odgovori.

Zato su očigledna suzdržanost i oprez (iako po sebi najčešće ne moraju biti sporni) koje je Ustavni sud ispoljio u konkretnom slučaju, ja bih rekao s varljivim uvjerenjem

da će ovako koncipirana odluka proizvesti očekivani pravni efekat i ustavno-pravne i praktične konsekvence, po mom mišljenju, bili pogrešni i proizveli su nekoliko bitnih slabih karakteristika ove odluke koje će se u pravoj mjeri i s velikom vjerovatnoćom pokazati tek u postupku njezine provedbe (doduše ne samo zbog toga):

1. S formalnog stajališta odluka je ipak nejasna, protivrječna je (bez obzira što pojam „odluka” podrazumijeva sve njezine dijelove) jer su dispozitiv i obrazloženje nekompatibilni i ne slijedi u dovoljnoj mjeri standard „obrazložena odluka” koji i ovaj Ustavni sud primjenjuje kada tretira odluke redovnih sudova u apelacionom postupku. Uporedno, uvjeren sam da bi odluku s ovako protivrječnim dispozitivom i obrazloženjem svaki žalbeni sud u redovnom sudskom postupku, upravo primjenom standarda „obrazložena odluka”, osporio i takvom je okvalificirao.

2. Ustavni sud mora u suštini razriješiti ustavnopravno pitanje, te svojim stavom i odlukom rasvijetliti spornu normu kako s formalnog stanovišta (npr. moguće jezičko značenje ili značenja), ali jednako tako mora otkloniti mogućnost njezinog različitog tumačenja i faktičkog produženja spora. U protivnom, Sud devalvira ne samo ustavnu odredbu o obaveznosti njegovih odluka (član VI/5. Ustava) nego i svrsishodnost samog postupka ocjene ustavnosti koji bi, kroz odluku i njezino prihvaćanje, morao doprinijeti harmonizaciji prakse s Ustavom.

3. Iako je implementacija, tj. provedba odluka bilo kojeg organa, pa i ove odluke Ustavnog suda, pitanje za sebe, ona se ne može odvojiti od kvaliteta odluke. Ako odluka, kao takva, ostavlja prostora za voluntarizam onda to nije dobra niti kvalitetna odluka. Voluntarizam se u konkretnom slučaju ne može isključiti jer je Ustavni sud za tako nešto, suštinskom, ako ne formalnom neusklađenošću dispozitiva i obrazloženja odluke, ostavio odškrinuta vrata.

Dakle, bez obzira što je kao jedno od bitnih pitanja na koja mora odgovoriti apostrofirao i pitanje „da li javna vlast u Republici Srpskoj *de facto* diskriminira Bošnjake u odnosu na Srbe zato što u praksi „jezik srpskog naroda” naziva „srpski”, dok isti takav pristup ne primjenjuje na Bošnjake jer „jezik bošnjačkog naroda” ne naziva „bosanskim” (tačka 75. odluke), Ustavni sud se nije do kraja vodio stvarnom težinom nalaza i ustavno-pravnih konsekvenci potvrdnog odgovora nego se, kako sam ističe, ograničio isključivo na „apstraktnu” ocjenu usprkos tome što je našao i zaključio da diskriminacija *de facto* postoji. To će, po svemu sudeći, veoma teško doprinijeti realnom otklanjanju neustavnog stanja u konkretnom slučaju bez obzira što odluka, i ovakva kakva jeste (ako se tako hoće čitati), na to ipak obavezuje.

S druge strane, nekonzistentno je u ovom kontekstu i pozivanje na mišljenje Venecijanske komisije iz 2002. godine (tačka 61. odluke) u kome se pitanje zvaničnih jezika u Republici Srpskoj uistinu kvalificira tek kao „osjetljivo pitanje” kojim se bavi „novi član 7. Ustava” ovog entiteta i zaključuje da je ova neodređena formulacija takva „da bi se izbjegle sve nepotrebne rasprave oko tačnih naziva jezika”. Ustavni sud zanemaruje da ovo pitanje u međuvremenu (prošlo je više od 13 godina) nije ostalo niti je postalo na ravni pukog lingvističkog spora i akademskih „prepucavanja” (zašto to i tako ne nazvati), nego se sve vrijeme, očigledno mimo očekivanja, ispoljava prije svega kao prvorazredno ustavno-pravno i praktično pitanje koje se tiče elementarnih ljudskih prava i sloboda, pojedinačnih i kolektivnih. Naime, upravo Venecijanska komisija, ali i Evropski sud za ljudska prava u brojnim mišljenjima i odlukama insistiraju ne samo na formalnom sadržaju i značenju norme nego i na njihovoj praktičnoj provedbi (praksi) kao relevantnom kriteriju. Zato se Ustavni sud u konkretnom slučaju mogao, zapravo morao je ?!, umjesto što se u tački 49. odluke pozvao na predmet broj U 10/05, pozvati na svoju praksu u drugim slučajevima, ali i na praksu Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj „nevažno je da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona” (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Irška protiv Velike Britanije*, presuda od 18. januara 1978. godine, Serija A, broj 25, stav 226). Ovo je standard koji nije izmislio ovaj Ustavni sud nego tekovina principijelnog i u okviru uzusa modernog konstitucionalizma razumijevanja Evropske konvencije (pogotovo, već sam napomenuo, što je Evropska konvencija sastavni dio Ustava BiH, što je za naše prilike izuzetno važno). Konačno, siguran sam da ni Venecijanska komisija pod „neutralnom/neodređenom” formulacijom sporne norme entitetskog Ustava nije podrazumijevala pravo da se bilo kojem konstitutivnom narodu (u ovom slučaju bošnjačkom) uskrati pravo na imenovanje svog jezika kako sam želi umjesto što mu se to nameće pod neosnovanim izgovorima i obrazloženjima poduprtim samo naučnim ili kvazinaučnim mišljenjima lingvista koja im „idu u prilog”, ne osvrćući se na jednako tako referentna drugačija mišljenja.

Iz navedenih razloga, iako podržavam stajališta i interpretaciju (tj. odluku) u onim dijelovima obrazloženja u kojima Ustavni sud eksplicitno zaključuje da sporna odredba člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske „... sadrži ustavno pravo konstitutivnog bošnjačkog naroda (naravno i bilo kojeg drugog) da, kao i svi konstitutivni narodi i Ostali koji se tako ne izjašnjavaju, jezik kojim govori nazove imenom kojim želi...” nisam se mogao složiti i podržati dispozitiv ove odluke jer u društvenom i ustavnopravnom kontekstu, kakav je još uvijek u Bosni i Hercegovini, a koji je trebalo uzeti u obzir, za takav stav nema uvjerljive argumentacije. Barem ne dovoljno uvjerljive. Naprotiv!

Po mom mišljenju, Ustavni sud je stavove iz obrazloženja morao sasvim eksplicitno izraziti i u dispozitivu odluke, a ne samo kroz obrazloženje, što dalje znači dispozitiv i obrazloženje međusobno uskladiti, tako što će:

- utvrditi da sporna odredba nije „neutralna” odredba, i
- usvojiti zahtjev za ocjenu ustavnosti i utvrditi da „prva rečenica člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu koji glasi: „jezik bošnjačkog naroda” nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine”.

Tek ovako strukturirana i argumentirana odluka bi, makar na formalnoj ravni, imala više šanse da ne ostane u kategoriji *ius nudus* (golo pravo).

Iako su u odgovoru Narodne skupštine na zahtjev za ocjenu ustavnosti navedeni kao dio navodne stručne argumentacije, navodi i tvrdnje u tač. 34. i 35. odluke, na koje se Ustavni sud nije posebno osvrnuo, primarno su političke naravi, pa se na njih neću detaljnije osvrutati. Ipak, riječ je o neosnovanim tezama i tvrdnjama koje bi analiza legislative, ali i prakse po tim pitanjima jasno demantirala.

Proizlazi, u suštini, da se u ovom slučaju radi o mom djelimičnom neslaganju sa stavom većine, što sa žaljenjem, ali i dužnim poštovanjem prema mojim kolegicama i kolegama i njihovom mišljenju, odnosno stavu o ovom pitanju smatram potrebnim konstatirati.

Čini mi se, u ovom kontekstu uputnim podsjetiti, nakon svega, da je npr. u predmetu broj U 9/09 ovaj Ustavni sud (tačka 70. navedene odluke) konstatirao, odnosno zaključio da: „Ustavni sud mora uzeti u obzir svoje vlastito znanje i razumijevanje situacije u Bosni i Hercegovini. Budući da je mnogo bliži i upućeniji u društvene i političke uslove života u Bosni i Hercegovini u današnjem vremenu nego što je to slučaj (čak i - dodao MĆ) sa Evropskim sudom...”.

Većina u Ustavnom sudu ponekad „zaboravi” na vlastite standarde koje je Sud ranije izgradio. Odluka broj U 7/15 je, očigledno, jedan takav primjer.

Предмет број У 23/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Др Боже Љубића, предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева за оцјену уставности одредби чл. 10.10, 10.12, 10.15. и 10.16. Потпоглавља Б Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16 и одредби члана 20.16.А Поглавља 20 - Прелазне и завршне одредбе Изборног закона

Одлука од 1. децембра 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 23/14, рјешавајући захтјев др Боже Љубића, председавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б), члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 61 став (4) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, председник

Маго Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Маргарита Цаца Николовска, потпредседница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 1. децембра 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја захтјев др Боже Љубића, председавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева.

Утврђује се да одредба Потпоглавља Б члана 10.12 став 2 у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” и одредбе Поглавља 20 - Прелазне и завршне одредбе члана 20.16А став 2 тач. а-ј Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16) нису у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, у складу са чланом 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине,

да најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке усклади одредбу Потпоглавља Б члана 10.12 став 2 у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” и одредбе Поглавља 20 - Прелазне и завршне одредбе члана 20.16А став 2 тач. а-ј Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16) са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Одбија се као неоснован захтјев др Боже Љубића, предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, за оцјену уставности одредби Потпоглавља Б чл. 10.10, 10.12 у преосталом дијелу, 10.15 и 10.16 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16).

Утврђује се да су одредбе Потпоглавља Б чл. 10.10, 10.12 у преосталом дијелу, 10.15 и 10.16 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16) у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Др Божо Љубић, предсједавајући Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева (у даљем тексту: подносилац захтјева), поднио је 20. септембра 2014. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности одредби чл. 10.10, 10.12, 10.15 и 10.16 Потпоглавља Б Изборног закона Босне и Херцеговине

(„Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16, у даљњем тексту: Изборни закон) и одредби члана 20.16А Поглавља 20 - Прелазне и завршне одредбе Изборног закона.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине затражено је 2. октобра 2014. године да доставе одговор на захтјев.

3. Уставноправна комисија Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставноправна комисија) доставила је 5. марта 2015. године одговор на захтјев. Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине није доставио одговор на захтјев.

4. На Пленарној сједници одржаној 26. маја 2016. године Уставни суд је у складу са чланом 46 Правила Уставног суда одлучио да одржи јавну расправу у овом предмету.

5. На основу члана 16 став (3) Правила Уставног суда, од Европске комисије за демократију путем права (Венецијанска комисија) затражено је 10. јуна 2016. године да достави стручно писано мишљење у вези с предметним захтјевом.

6. Венецијанска комисија је 17. октобра 2016. године доставила „Нацрт поднеска *amicus curiae* за Уставни суд о начину избора делегата у Дом народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине”, а који је усвојен на 108. Пленарној сједници одржаној 14-15. октобра 2016. године.

7. Јавна расправа је одржана 29. септембра 2016. године.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

8. Подносилац захтјева је навео да оспорене одредбе Изборног закона нису у складу са чл. I/2, II/1 и II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким

правима (у даљњем тексту: Међународни пакт) у вези са чланом 3 Протокола број 1 и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чланом 1 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације, а које чине саставни дио Устава Босне и Херцеговине (Анекс I на Устав Босне и Херцеговине). Подносилац захтјева наглашава да је одредбама Изборног закона (чл. од 10.10 до 10.18) регулисан избор посланика у Дом народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Дом народа), док је чланом 20.16А одређена распоdjела мјеста за сваки конститутивни народ који се бира у сваком поједином кантону.

9. Подносилац захтјева је цитирао члан I/2 Устава Босне и Херцеговине: „Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора”, те истакао да норма прописана наведеним чланом предвиђа да постоји закон који регулише одређену област, као и да је тај закон у складу с највишим стандардима основних људских права и слобода у демократском друштву. Стога, тај закон, како даље констатује подносилац захтјева, мора да буде у складу са Уставом Босне и Херцеговине, али и у складу са уставима ентитета с обзиром на сложену структуру Босне и Херцеговине. Надаље истиче да цитирана норма захтјева да су избори слободни и демократски, што подразумијева да не смије да буде ограничења у погледу исказивања воље бирача и да тај процес треба да буде организован на демократски начин чији ће исход одражавати вољу бирача, а не „наметање законом унапријед прописане воље”. Систем прописан Уставом Босне и Херцеговине и уставима ентитета, како даље наводи подносилац захтјева, подразумијева пропорционалност у односу на вољу бирача, с тим што постоје одређена правила која се морају поштовати у односу на укупну заступљеност у Дому народа, а што подразумијева да састав тог дома испуњава основни демократски принцип и изражава вољу народа. Као што састав Представничког дома изражава вољу грађана тако и састав Дома народа, како закључује подносилац захтјева, изражава вољу конститутивних народа.

10. Подносилац захтјева је такође цитирао чл. II/1 и II/4 Устава Босне и Херцеговине, као и одредбу Устава Федерације Босне и Херцеговине (Поглавље IV.A.2) којом је јасно прецизиран избор посланика у Дом народа и којом је прописано да: „Делегате Дома народа бирају кантоналне скупштине из реда својих делегата пропорционално националној структури становништва.” Сматра како су промјене које је наметнуо високи представник 2002. године, када је са 30 делегата по клубу тај број смањен на 17, довеле до дискриминације у начину избора за Дом народа и одступања од принципа пропорционалности. Подносилац захтјева се пита да ли се одредба Изборног закона „да ће у Дому народа бити најмање један Бошњак, један

Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног заступника у свом законодавном тијелу, иако је можда број припадника тога народа у том кантону занемарив, користи за изборну манипулацију и кршење одредбе која имплицира пропорционалну заступљеност”.

11. Подносилац захтјева даље наводи да је у Уставу Федерације БиХ одјељак IV.A.2 члан 8 став 1 у супротности са ставом 3 истог члана, а чија примјена „грубо руши начело пропорционалности и у супротности је са чланом 3. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, а што је опет у супротности са одредбама чл. I/2, II/1 и II/4 Устава Босне и Херцеговине”. Принцип пропорционалности би се морао примјењивати на начин да се не дерогира основни смисао пропорционалности који у вишенационалној и сложеној Босни и Херцеговини представља један од кључних елемената стабилности и равноправности грађана и конститутивних народа. Примјена принципа пропорционалности треба, како наводи подносилац захтјева, путем техничких елемената примјене испунити своју сврху и не смије бити само декларативна одредба у Уставу и Изборном закону. Подносилац захтјева наводи да је у члану 8 став 2 Устава Федерације БиХ прописано да ће се „број, структура и начин избора делегата утврдити законом”, те закључује да одредбе Изборног закона које регулишу ову област (чл. 10.12 и 20.16А) крше одредбе Устава Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав Федерације), Устава Босне и Херцеговине, Протокола број 1, Протокол број 12 и Међународни пакт о грађанским и политичким правима. Потврду својих навода подносилац захтјева налази у документу који је усвојила Централна изборна комисија под називом „Упутство за примјену Изборног закона БиХ - Поглавља 10, Потпоглавље Б - Дом народа” („Службене новине Федерације БиХ број 48/02, у даљњем тексту: Упутство). У члану 2 Упутства наведено је да расподјела мјеста 17Б/17Х/17С/7О, одређена допуњеним Уставом Федерације, у ствари није пропорционална са етничком структуром популације у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација) према попису становништва из 1991. године (32Б/13Х/11С/1О), а није пропорционална ни етничкој структури становништва по кантонима из којих се и бирају посланици за клубове народа. Подносилац захтјева наводи да треба разликовати паритет укупне заступљености конститутивних народа у Дому народа који је регулисан тако да сваки клуб конститутивног народа броји по 17 делегата од јасне уставне одредбе која подразумијева пропорционалну заступљеност у сваком клубу у складу с националном структуром становништва по кантонима.

12. У наставку образлагања подносилац захтјева је истакао да члан 10.12 Изборног закона, који је у цијелости цитирао, додатно даје аргументе о кршењу уставне

одредбе о пропорционалности. Наиме, прописана метода примјене „количника” (дијелење с 1, 3, 5, 7...) указује на одступање од принципа пропорционалности, те је сматра неадекватном када је у питању пропорционална национална заступљеност конститутивних народа у кантонима при попуни клубова народа у Дому народа управо јер има специфичну уставну задаћу у остварењу равноправности конститутивних народа. Оваква метода рачунања која се примјењује за представничка тијела се, према мишљењу подносиоца захтјева, не може користити у конкретном случају.

13. Даље анализирајући члан 10.12 Изборног закона подносилац захтјева истиче „још један апсурд када је у питању кршење уставне одредбе о пропорционалној заступљености која је у складу са националном структуром становништва по кантонима”, те констатује да је наведеним чланом, између осталог, прописано: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону”, међутим, како наводи, одредбе Устава Босне и Херцеговине и Устава Федерације „нигде не одређују да се сваком конститутивном народу даје по једно мјесто у сваком кантону”, него је у члану 8 тачка 3 Устава Федерације прописано: „У Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу”, што значи да се ради о условној опцији, а не апсолутној одредници како је наведено у члану 20.16А Изборног закона и како се у рачунању мандата примјењује. Доказ за овакав приступ рачунању делегата за Дом народа види се у одредби члана 10.12 Изборног закона којом је прописано: „Највећи количник за сваки конститутивни народ у сваком кантону се брише са листе количника тог конститутивног народа. Преостала мјеста се дају конститутивним народима и осталим једно по једно од највећег према најмањем према преосталим количницима на листи.”

14. Подносилац захтјева је цитирао одредбу члана 8 Устава Федерације која регулише избор делегата у Дом народа Парламента Федерације, те истакао да из наведених одредби Устава Федерације произлази да „задовољавање тачке 3. изравно крши тачку 1. тј. увјет пропорционалне заступљености делегата по појединим кантонима, а што преузима и регулише Изборни закон тако да и он постаје оруђем кршења Устава Босне и Херцеговине и међународних конвенција”.

15. Математичка анализа, како даље истиче подносилац захтјева, потврђује изнесене наводе, те је навео начин попуњавања Дома народа уз табеларни приказ начина избора делегата из кантоналних скупштина и појаснио да сваки делегат у сваком од клубова конститутивних народа у процентуалном смислу носи 5,88% конститутивног народа са одређеног кантона из којег је изабран ($17 \times 5,88 = 100$).

Кантони	Бошњаци	Хрвати	Срби	Остали	Укупно
1. Сарајевски	3	1	5	2	11
2. Тузлански	3	1	2	2	8
3. Зеничко-добојски	3	2	2	1	8
4. Унско-сански	2	1	2		5
5. Босанско-подрињски	1	1	1		3
6. Средњобосански	1	3	1	1	6
7. Херцеговачко-неретвански	1	3	1	1	6
8. Западнохерцеговачки	1	2	1		4
9. Посавски	1	1	1		3
10. Кантон 10	1	2	1		4
	17	17	17	7	58

16. Подносилац захтјева је такође дао табеларни приказ националног састава Федерације по кантонима бројчано и процентуално, а према подацима Федералног завода за статистику према попису становништва из 1991. године, те закључио да би досљедна примјена одредби Устава Федерације морала обезбиједити одговарајућу пропорционалну заступљеност делегата у клубовима Дома народа која одговара етничкој структури кантона из којих делегати долазе. Међутим, како тврди подносилац захтјева, примјеном наведених елемената из Изборног закона ова расподела је у стварности далеко од било какве пропорционалности по питању сва три конститутивна народа.

17. Подносилац захтјева је дао табеларни приказ начина на који се у складу са чланом 20.16А одређује број делегата по кантонима. Сматра да наведена расподела мандата по кантонима није основана јер је сваком кантону унапријед додијељен по један мандат за сваки конститутивни народ иако Устав Федерације прецизно наводи: „У Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.” Даље наводи да се није могло примијенити правило додјеле по једног мандата сваком конститутивном народу у сваком кантону док не буду познати резултати избора за кантоналне скупштине јер се тек онда може примијенити наведена уставна одредба: „У Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.” Сасвим је реално, како сматра подносилац захтјева, да у појединим кантонима не буде заступника из неког од конститутивних народа.

На овај начин прејудицирање у члану 20.16А Изборног закона и одређивање по једног делегата из сваког конститутивног народа за сваки кантон прије познавања исхода избора за кантоналне скупштине и на тој „погрешној премиси засновано и извршено рачунање осталих делегата по кантонима”, према мишљењу подносиоца захтјева, доказује кршење Устава Босне и Херцеговине и међународних конвенција.

18. Подносилац захтјева је у наставку дао табеларни приказ „стварног процента Бошњака, Хрвата и Срба по кантонима, број додијељених мандата и проценат према мандатима”, те истакао да из наведеног „произилазе огромна одступања изабраног састава клубова конститутивних народа и пропорционалног удјела становништва у кантонима из којих су изабрани”. Као примјер подносилац захтјева наводи Посавски кантон у којем је предвиђен избор једног делегата из реда бошњачког народа што представља 5,88% удјела у Клубу Бошњака, док је стварна заступљеност бошњачког народа у том кантону свега 0,55% што представља одступање од десет пута. Други примјер је Западнохерцеговачки кантон гдје је предвиђен један мандат за делегата из реда бошњачког народа што такође представља 5,88% удјела у Клубу Бошњака, док је стварна заступљеност бошњачког народа у том кантону свега 0,11% што представља одступање од педесет три пута или 5300%. Такође, како наводи подносилац захтјева, у Тузланском кантону је према попису из 1991. године живјело 25,12% Бошњака, а према одредбама Изборног закона у Клуб Бошњака овај кантон даје три делегата, односно 17,46% Клуба тог конститутивног народа, што значи да то представља одступање од 7,48% на штету тог кантона. Када су у питању делегати из реда хрватског народа подносилац захтјева наводи примјер Босанско-подрињског кантона гдје је стварни проценат заступљености хрватског народа према попису из 1991. године 0,01%, док предвиђени избор једног делегата износи 5,88% у Клубу Хрвата у Дому народа што представља разлику од 588 пута у односу на стварно стање. По питању избора српских делегата, ситуација је, како наводи подносилац захтјева, најдрастичнија у Западнохерцеговачком кантону гдје је према попису из 1991. године живјело 0,05% Срба, а Изборни закон је предвидио избор једног делегата који представља 5,88% српског клуба, што представља одступање од скоро 118 пута.

19. Не доводећи у питање, како наводи подносилац захтјева, право појединца да се изјасни као припадник „овог или оног конститутивног народа” евидентно је да се злоупотреба тог права користи на начин да „припадници другог (других) народа осигуравају пролазак у кантоналне скупштине делегата из оних народа који реално не живе у адекватном броју на подручју појединих кантона”.

20. Када је у питању избор делегата из реда хрватског народа, како даље истиче подносилац захтјева, види се како се из кантона с већинским бошњачким становништвом бира више хрватских делегата него из кантона с хрватском већином, што доказује апсурд изборног система који би према Уставу Босне и Херцеговине требао да обезбједи највиши ниво слободних и демократских избора уз услов „да оба ентитета осигурају највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода”.

Кантони:	Бошњаци	Хрвати	Срби	Остали	Укупно
Кантони с бошњачком већином	12	6	12	5	35
Кантони с хрватском већином	3	5	3	-	11
Мјешовити кантони	2	6	2	2	12
	17	17	17	7	58

21. На крају, подносилац захтјева подвлачи како је овакав дискриминишући приступ ескалирао након што је високи представник наметнуо амандмане на Устав Федерације 2002. године до када су клубови конститутивних народа у Дому народа бројали по 30 делегата тако да је сваки делегат представљао 3,33% удјела у клубу, што је, збирно гледајући, представљало реалнију могућност избора делегата пропорционално саставу становника појединог кантона. Сматра да су оспорене одредбе Изборног закона које се односе на избор делегата у Дом народа неуставне, те предлаже да Уставни суд предузме законом прописане кораке ка довођењу у сагласност наведених норми, Устава Босне и Херцеговине и међународних конвенција.

б) Одговор на захтјев

22. Уставноправна комисија је у одговору на захтјев навела да је на сједници одржаној 4. марта 2015. године разматрала захтјев, констатовала да је Парламентарна скупштина БиХ усвојила Изборни закон и да је Уставни суд 22. септембра 2014. године примио захтјев подносиоца захтјева, те да је након расправе једногласно одлучила „да са наведеним чињеницама упозна Уставни суд који ће у складу са својим надлежностима одлучити о усаглашености предметног закона са Уставом Босне и Херцеговине”.

ц) Мишљење Венецијанске комисије дато у својству *amicus curiae*

23. У опширној анализи предметног случаја Венецијанска комисија је, прије свега, истакла да је принцип једнаког права гласа загарантован чланом 25 Међународног пакта, те чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, а неједнакости у заступљености изборних јединица су, у принципу, забрањене, чак и ако постоји одређено поље процјене. То води питању да ли Међународни пакт и Европска конвенција омогућавају да се направи разлика између првог и другог дома у смислу обима принципа једнаког права гласа, да се искључи, у погледу другог дома, аспект једнаког права гласа. Седамнаест земаља Европе, како се даље наводи, укључујући и Босну и Херцеговину, практикује бикамерализам. Метода бирања другог дома зависи од контекста, сврха другог дома и историјска традиција дотичне земље су кључне контекстуалне одреднице. Није по себи недемократски да постоји други дом који не представља становништво пропорционално. Наиме, како се даље наводи, бикамерализам се често практикује у федералним државама да би нижи нивои власти били једнако заступљени на државном нивоу, док је то сврха другог дома, у потпуности је одговарајуће да чланове бирају ти нижи нивои власти. Логична посљедица заступања неких нижих нивоа власти на тај начин је, наизглед, непропорционално заступање различитог становништва.

24. У случају Дома народа основна сврха је да се обезбиједи исправна заступљеност конститутивних народа и Осталих. Израчунавање додјељивања мјеста у том дому се може посматрати из двије перспективе: (1) из перспективе појединачног кантона Федерације или појединачног грађанина - такође се може видјети на начин да је диспропорционалан и да му недостаје једнакости или (2) из перспективе Федерације и државе БиХ - што се може видјети на начин да није произвољан. У сваком случају, он је конципиран да пружи диспропорционални одраз мандата у десет кантона. У цјелини, релевантне одредбе Изборног закона БиХ (наиме, чл. 10.10, 10.12, 10.15, 10.16 и 20.16А) стварају систем индиректних избора за који се може рећи да је толико ограничен да представља облик селекције, додјељујући мјеста конститутивним народима или кантонима. Укупан резултат већ диктира Устав Федерације који је измијењен 2002. године да би био у складу са одлуком Уставног суда о конститутивним народима.

25. Даље, Венецијанска комисија истиче да се у начину избора делегата у Дом народа користе кантони и њихови делегати, а његова примарна сврха није да представља кантоне него конститутивне народе и остале, те да остварује другу врсту равноправности, тј. „колективну равноправност” три конститутивна народа уз одређену заступљеност Осталих. Поред тога, Дом народа има важну улогу у

поступку виталног интереса и може се посматрати као дом „вета” у законодавном тијелу Федерације. Због тога, како даље наводи Венецијанска комисија, демократски легитимитет начина избора не би се требао оцјењивати позивањем на упоредну вриједност гласачког листића гласача или дисбаланс унутар или између кантона. Концепт једнаке снаге гласа и пропорционалност се не односе на посебне дијелове законодавних тијела БиХ који су замишљени да представљају конститутивне народе, те су и креирани да испуне јединствене специфичности Босне и Херцеговине.

26. У закључку поднеска, а у одговору на питање: „Да ли је начин избора делегата у Дом народа, имајући у виду специфичност уставне ситуације и одлуку Уставног суда о конститутивности народа, у сагласности са начелима која се налазе у основи европског изборног наслеђа”, Венецијанска комисија истиче да Уставни суд може узети у обзир и да састав Дома народа није само замишљен да одражава учешће њених десет кантона у законодавном процесу него да умјесто тога има за циљ да обезбједи представљање конститутивних народа на основу паритета, тиме обезбјеђујући да сваки конститутивни народ има исти број представника, те да у основици дјелује као дом „вета” законодавног тијела Федерације.

27. Венецијанска комисија сматра да, иако ово извртање пропорционалности у изборном систему не мора бити у сагласности с принципима европског изборног наслеђа, уколико су избори одржани за непосредно бирани дио законодавних тијела, може се оправдати да се концепт једнаког гласања не треба примјенити на посебне дијелове законодавних тијела БиХ који су замишљени да обезбједе заступање конститутивних народа и Осталих. Венецијанска комисија истиче да одржавањем два круга избора Изборни закон спроводи у дјело релевантне одредбе Устава Федерације БиХ о расподјели мјеста у Дому народа, и то тако што се у првом кругу према члану 10.12 расподјељује једно мјесто по конститутивном народу или Осталим по кантону, а у другом кругу према члану 10.16 врши се прерасподјела оних мјеста која нису могла да буду попуњена у кантону који има потребан број конститутивних народа или Осталих за попуњавање преосталих мјеста. Венецијанска комисија на крају закључује да се „чини да је систем према Уставу Федерације у складу са европским и другим међународним стандардима у области избора, а будући да Изборни закон намјерава да проведе у дјело релевантне одредбе Устава Федерације, такођер се чини да је систем у складу и са овим стандардима”. Према мишљењу Венецијанске комисије, чини се да Изборни закон само „увеличава” одступања од онога што је „пропорционалност” коју наређује Устав Федерације у расподјели мјеста у Дому народа, међутим, може се предвидјети рјешење којим би се одредба Изборног закона („Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону”) тумачила онако како је формулисана у Уставу Федерације („У

Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају једног таквог заступника у свом законодавном тијелу”).

IV. Јавна расправа

28. На Пленарној сједници одржаној 26. маја 2016. године, Уставни суд је у складу са чланом 46 Правила Уставног суда одлучио да одржи јавну расправу у овом предмету. У складу са чланом 47 Правила Уставног суда одлучено је да се на јавну расправу позову подносилац захтјева, представници доносиоца оспореног закона (Парламентарна скупштина БиХ - Дом народа и Представнички дом), представници Парламента Федерације (Дом народа и Представнички дом), Централна изборна комисија Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЦИК), Канцеларија високог представника за БиХ (у даљњем тексту: ОХР), Организација за европску безбједност и сарадњу, Мисија у БиХ (у даљњем тексту: Мисија ОЕБС-а у БиХ), проф. др Горан Марковић - Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, проф. др Златан Бегић - Правни факултет Универзитета у Тузли и проф. др Звонко Миљко - Правни факултет Свеучилишта у Мостару.

29. Јавна расправа одржана је 29. септембра 2016. године. На јавној расправи присуствовали су представници подносиоца захтјева, представници Дома народа Парламента Федерације БиХ, представници ЦИК-а, представници Мисије ОЕБС-а у БиХ и проф. др Звонко Миљко - Правни факултет Свеучилишта у Мостару.

30. ОХР није присуствовао јавној расправи, али је 27. септембра 2016. године доставио писмено изјашњење које је Уставни суд размотрио.

31. На јавној расправи подносилац захтјева је остао при захтјеву за оцјену уставности, те истакао да је основни принцип демократије да власт потиче из народа и припада народу, па према томе Изборни закон мора слиједити логику легитимног представљања конститутивних народа, посебно када су у питању домови народа, односно она тијела власти која су намијењена заштити и артикулисању специфичних интереса и потреба сваког конститутивног народа понаособ. Досљедна примјена одредби Устава Федерације би морала да обезбиједи одговарајућу пропорционалну заступљеност делегата у клубовима Дома народа која одговара националној структури кантона из којих делегати долазе, међутим примјеном оспорених одредби из Изборног закона ова расподјела је у стварности далеко од било какве пропорционалности по питању сва три конститутивна народа. Даље, подносилац захтјева наводи да је Босна и Херцеговина сложена држава у којој нису само Срби, Хрвати и Бошњаци конститутивни народи, већ су конститутивни грађани

као народ „демос”. Стога, Босна и Херцеговина има двоструку конститутивност: а) три конститутивна народа и б) све грађане као припаднике народа „демоса”. Према мишљењу подносиоца захтјева, двострука конститутивност се изражава дводомношћу у Босни и Херцеговини, путем Парламента и Дома конститутивних народа. Парламент је израз равноправности грађана и у њему вриједи принцип пропорционалности, а Дом народа треба да обезбиједи равноправност три конститутивна народа и та равноправност се изражава путем клубова конститутивних народа у оквиру Дома народа. Изборни закон, како даље истиче подносилац захтјева, у свом члану 10.12 не само да крши већ у апсолутном смислу негира принцип демократског представљања, односно принцип легитимног демократског представљања јер власт не проистиче из народа него из законске норме.

32. Представници ЦИК-а на јавној расправи нису изнијели становиште ЦИК-а него су изнијели лична становишта о предметном захтјеву.

33. У свом излагању представник Дома народа је истакао да подржава захтјев, те се осврнуо на недостатке у начину функционисања Дома народа.

34. Проф. др Звонко Миљко - Правни факултет Свеучилишта у Мостару је у свом излагању, између осталог, нагласио посебну улогу легитимитета, односно легитимних представника, онога ко се представља, тако да многи у теорији кажу да је то основна категорија уставног права која треба бити општеприхваћена као вриједност, гдје се овај принцип показује као захтјев вишег реда. Даље је навео да од 17 делегата у Дом народа, више од половине бирају кантони чију већину имају други народи, те закључио да су оспорене одредбе Изборног закона, позивајући се ту, прије свега, на принцип конститутивности који је у више одлука подржао и овај суд, а из којег је извео и припадајуће принципе равноправности, уставотворности и мултинационалног карактера државе, у супротности и са оним нормама које су као анекс саставни дио овог устава.

V. Релевантни прописи

35. У Уставу Босне и Херцеговине релевантне одредбе гласе:

Преамбула

[...]

Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници са осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи:

Члан I
Босна и Херцеговина

[...]

2. Демократска начела

Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора.

36. У Уставу Федерације Босне и Херцеговине релевантне одредбе гласе:

IV. СТРУКТУРА ФЕДЕРАЛНЕ ВЛАСТИ

A. ЗАКОНОДАВСТВО

а) Законодавну власт у Федерацији Босне и Херцеговине вршиће Заступнички дом и Дом народа.

ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ

1. Представнички дом

[...]

2. Дом народа

Члан 6.

Састав Дома народа и избор чланова

(1) Састав Дома народа Федерације Босне и Херцеговине ће бити паритетан тако да сваки конститутивни народ има исти број делегата.

(2) Дом народа састоји се од педесет осам делегата, и то по седамнаест делегата из реда сваког од конститутивних народа и седам делегата из реда Осталих.

(3) Остали имају право да равноправно учествују у поступку већинског гласања.

(Измијењен Амандманом XXXIII)

Члан 8.

(1) Делегате Дома народа бирају кантоналне скупштине из реда својих делегата пропорционално националној структури становништва.

(2) Број делегата за Дом народа који се бирају у сваком кантону сразмјеран је броју становника кантона, с тим што се број, структура и начин избора делегата утврђују законом.

(3) У Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.

(4) Делегате Бошњаке, Хрвате и Србе из сваког кантона бирају заступници из реда тог конститутивног народа у складу са изборним резултатима у законодавном тијелу тог кантона, а избор делегата из реда Осталих уредиће се законом.

(Измијењен Амандманом XXXIV)

37. У Изборном закону Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10. 18/13 и 7/14 - за потребе ове одлуке коришћена је неслужбена прецишћена верзија објављена на www.izbori.ba) релевантне одредбе гласе:

ПОТПОГЛАВЉЕ Б

ДОМ НАРОДА ПАРЛАМЕНТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 10.10

Кантонална законодавна тијела бирају 58 делегата у Дом народа Парламента Федерације БиХ, 17 из реда бошњачког, 17 из реда српског, 17 из реда хрватског народа и седам из реда осталих.

Члан 10.12

(1) Број делегата из сваког конститутивног народа и из реда осталих, који се бирају у Дом народа Парламента Федерације БиХ из законодавног тијела сваког кантона је пропорционалан броју становника кантона према посљедњем попису. Централна изборна комисија БиХ одређује, након сваког пописа, број делегата који се бирају из сваког конститутивног народа и из реда осталих, а који се бирају из законодавног тијела сваког кантона.

(2) За сваки кантон, број становника из сваког конститутивног народа и из реда осталих се дијели бројевима 1, 3, 5, 7, итд. све док је то потребно за распоdjелу. Бројеви који се добију као резултат ових диjељења представљају количнике сваког конститутивног народа и осталих у сваком кантону. Сви количници

конститутивних народа се редају засебно по величини тако што се највећи количник сваког конститутивног народа и из реда осталих ставља на прво мјесто. Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону. Највећи количник за сваки конститутивни народ у сваком кантону се брише са листе количника тог конститутивног народа. Преостала мјеста се дају конститутивним народима и осталим једно по једно од највећег према најмањем према преосталим количницима на листи.

Члан 10.15

Резултат гласања се доставља Централној изборној комисији БиХ за коначну расподелу мјеста. Мандати се расподељују један по један по листама или кандидату са највишим количницима који су резултирали из формуле за пропорционалну расподелу утврђену у члану 9.5 овог закона. Када листа добије мандат, мандат се распоређује с врха листе.

Члан 10.16

(1) Када се не изабере потребан број делегата који се бирају у Дом народа Парламента Федерације БиХ из реда сваког конститутивног народа или из реда „осталих” у датом законодавном тијелу кантона, преостали број делегата из реда бошњачког, хрватског и српског народа или осталих бира се из другог кантона, док се не изабере потребан број делегата из реда сваког конститутивног народа.

(2) Централна изборна комисија БиХ врши поновну расподелу мјеста која се не могу попунити из једног кантона одмах по завршетку првог круга избора делегата у Дом народа Парламента Федерације БиХ у свим кантонима. Централна изборна комисија врши прерасподелу тог мјеста неизабраном кандидату који има највиши количник на свим листама које се кандидују за одговарајући конститутивни народ или за групу осталих у свим кантонима.

ПОГЛАВЉЕ 20

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 20.16 А

(1) До потпуне provedbe Анекса 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, расподела мјеста по конститутивном народу која је обично уређена Поглављем 10, Потпоглавље Б овог закона одвија се у складу са овим чланом.

(2) До организирања новог пописа, као основ користи се попис из 1991. године тако да сваки кантон бира сљедећи број делегата:

- а) из законодавног тијела Кантона бр. 1, Унско-сански кантон, бира се пет делегата, укључујући два из реда бошњачког, једног из реда хрватског и два из реда српског народа;*
- б) из законодавног тијела Кантона бр. 2, Посавски кантон, бирају се три делегата, укључујући једног из реда бошњачког, једног из реда хрватског и једног из реда српског народа;*
- ц) из законодавног тијела Кантона бр. 3, Тузлански кантон, бира се осам делегата, укључујући три из реда бошњачког, једног из реда хрватског, два из реда српског народа и два из реда осталих;*
- д) из законодавног тијела Кантона бр. 4, Зеничко-добојски кантон, бира се осам делегата, укључујући три из реда бошњачког, два из реда хрватског, два из реда српског народа и једног из реда осталих;*
- е) из законодавног тијела Кантона бр. 5, Босанско-подрињски кантон - Горажде, бирају се три делегата, укључујући једног из реда бошњачког, једног из реда хрватског и једног из реда српског народа;*
- ф) из законодавног тијела Кантона бр. 6, Средњобосански кантон, бира се шест делегата, укључујући једног из реда бошњачког, три из реда хрватског, једног из реда српског народа и једног из реда осталих;*
- г) из законодавног тијела Кантона бр. 7, Херцеговачко-неретвански кантон, бира се шест делегата, укључујући једног из реда бошњачког, три из реда хрватског, једног из реда српског народа и једног из реда осталих;*
- х) из законодавног тијела Кантона бр. 8, Западнохерцеговачки кантон, бирају се четири делегата, укључујући једног из реда бошњачког, два из реда хрватског и једног из реда српског народа;*
- и) из законодавног тијела Кантона бр. 9, Кантон Сарајево, бира се 11 делегата, укључујући три из реда бошњачког, једног из реда хрватског, пет из реда српског народа и два из реда осталих и*
- ј) из законодавног тијела Кантона бр. 10, Кантон 10, бирају се четири делегата, укључујући једног из реда бошњачког, два из реда хрватског и једног из реда српског народа.*

VI. Допустивост и меритум

38. Уставни суд, као прво, напомиње да ће због сложености предметног захтјева и питања која се захтјевом постављају заједно разматрати допустивост и меритум захтјева.

39. Уставни суд запажа, имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 став 1 Правила Уставног суда, да је предметни захтјев поднио овлашћени субјекат (у вријеме подношења захтјева подносилац захтјева је био предсједавајући Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине).

40. Подносилац захтјева уставност одредби Изборног закона оспорава у односу на релевантне одредбе Устава Федерације и Устава Босне и Херцеговине. Имајући у виду наведено Уставни суд наглашава да Изборни закон неспорно представља „одлуку институција Босне и Херцеговине” у смислу члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, међутим, његов је задатак, према члану VI/3 Устава Босне и Херцеговине, првенствено да подржава овај устав, а да је чланом VI/3а) алинеја 2 конкретизовано да Уставни суд има надлежност да испитује да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са овим уставом. Одредбом члана I/2 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина је одређена као „демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора”. Уставни суд је надлежан и обавезан да у свакој прилици дјелује као заштитник Устава Босне и Херцеговине (члан VI/3), што укључује један од његових основних принципа - владину права из наведене уставне одредбе. Дакле, узимајући у обзир наведени принцип владавине права, сви уставни закони и други прописи који се доносе морају да буду усклађени са уставним принципима. Стога, Уставни суд сматра да има надлежност да испита да ли је однос Изборног закона и Устава Федерације у складу са уставним принципима унутар којих се прописи морају доносити, односно да ли међусобни однос Изборног закона и Устава Федерације нарушава принципе из Устава Босне и Херцеговине, односно његове релевантне одредбе на које се позива подносилац захтјева.

41. Конкретно, подносилац захтјева сматра да одредба члана I/2 Устава Босне и Херцеговине предвиђа да постоји закон који мора да буде у складу са Уставом Босне и Херцеговине, али и у складу са уставима ентитета с обзиром на сложену структуру Босне и Херцеговине. Као што састав Представничког дома изражава вољу грађана тако и састав Дома народа, како закључује подносилац захтјева, изражава вољу конститутивних народа. Принцип пропорционалности би се морао примјењивати на начин да се не дерогира основни смисао пропорционалности који у вишенационалној и слојеној Босни и Херцеговини представља један од кључних елемената стабилности и равноправности грађана и конститутивних народа.

а) У односу на одредбу Потпоглавља Б члана 10.12 став 2 у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону”, те одредбе Поглавља 20 члана 20.16А став 2 тач. а-ј Изборног закона

42. Дакле, задатак Уставног суда јесте да утврди да ли међусобни однос Устава Федерације и Изборног закона нарушава принципе из Устава Босне и Херцеговине, односно да ли је наведено супротно члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине.

43. Уставни суд налази да одредбе члана 8 ст. 1 и 2 Устава Федерације прописују да делегате Дома народа бирају кантоналне скупштине из реда својих делегата пропорционално националној структури становништва, а број делегата који се бира у сваком кантону сразмјеран је броју становника кантона с тим што се број, структура и начин избора делегата утврђује законом. Произлази да је уставотворац код избора делегата у Дом народа утврдио принцип пропорционалности којим се обезбјеђује да број делегата једног конститутивног народа у Дому народа из појединог кантона буде сразмјеран (пропорционалан) удјелу тог конститутивног народа у броју становника релевантног кантона. Избор законодавног тијела у контексту избора делегата Дома народа морао би подразумевати да број делегата појединог конститутивног народа одговара постотку удјела тог конститутивног народа у одређеном кантону Федерације. Посљедица принципа пропорционалности је да неки кантони дају више, а неки мање делегата у Дом народа, све у складу с националном структуром становништва појединог кантона. Произлази да је утврђени принцип пропорционалности у функцији *што потпунијег представљања сваког од три конститутивна народа у Федерацији*. Даље, у члану 8 став 3 Устав Федерације је предвидио обавезу попуњавања делегата из свих кантона најмање једним припадником свих конститутивних народа, али под условом да има припадника тог конститутивног народа у том законодавном тијелу, што значи да Устав Федерације не „тражи” обавезу попуњавања Дома народа из кантона који нема припадника одређеног конститутивног народа у одређеном законодавном тијелу тог кантона. Уставни суд уочава да наведено значи да се ради о условној опцији, а не о апсолутној одредници. Надаље, у члану 8 став 4 Устава Федерације уставотворац искључиво је одредио да представнике конститутивних народа у законодавном тијелу кантона могу изабрати представници тог конститутивног народа.

44. Надаље, Уставни суд налази да је Изборни закон у члану 1.1 прописао да се Изборним законом уређује избор чланова и делегата Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и чланова Предсједништва Босне и Херцеговине, те утврђују принципи који важе за изборе на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини.

Дакле, Изборним законом уређује се избор државних институција, док се у односу на институције ентитета, конкретно Дом народа, утврђују принципи који важе за изборе. Уставни суд примјеђује да је, и поред тога што је Устав Федерације утврдио принципе код попуњавања Дома народа и дао у надлежност законодавцу искључиво да одреди законом број, структуру, начин избора делегата, те избор делегата из реда Осталих, законодавац наведеном одредбом такође предвидио да се Изборним законом утврђују принципи који важе за изборе на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини. Уставни суд налази да је законодавац у одредбама члана 10.12 Изборног закона одредио да је број делегата из сваког конститутивног народа и из реда Осталих пропорционалан броју становника према посљедњем попису. Надаље, законодавац је за сваки кантон предвидио математичку формулу за расподјелу код избора броја делегата засновану на броју становника сваког конститутивног народа у свим кантонима, али је истовремено прописао: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону.” Надаље, одредбе члана 20.16А Изборног закона, које су прелазне одредбе и привременог карактера, прецизно прописују да ће се расподјела мјеста по конститутивним народима до потпуног провођења Анекса 7 Општег споразума за мир у Босни и Херцеговини спроводити у складу с тим чланом, а да ће се до организовања новог пописа као основ за израчунавање броја делегата из сваког конститутивног народа и из реда Осталих који се бирају из скупштина кантона користити подаци пописа становништва из 1991. године. Тачан број делегата из сваког конститутивног народа и из реда Осталих који се бирају из скупштина кантона одређен је наведеним чланом, с тим што одређује да се из сваког кантона бира најмање по један делегат из реда сваког конститутивног народа. Произлази да је законодавац у члану 10.12 став 2 Изборног закона у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” и у члану 20.16А Изборног закона суштински „одустао” од принципа пропорционалности. Наиме, наведеним одредбама законодавац је отворио могућност да из кантона са занемарљивим (не и малим) удјелом припадника неког од конститутивних народа у укупном броју припадника тог конститутивног народа буде изабран делегат у Дом народа из реда тог народа, односно да умјесто принципа пропорционалности однос броја становника и броја делегата из једног кантона буде вишеструко већи у односу на омјер броја становника и броја делегата из другог кантона. Дакле, према овим одредбама клуб сваког конститутивног народа биће попуњен са обавезних десет делегата из десет кантона од укупно 17 делегата без обзира колико припадника конститутивних народа живи у неком од кантона (теоријски могуће чак и један). Наведено указује да се ради о апсолутној одредници, а не условној опцији. Уставни суд уочава да је наведено у цијелости супротно принципима успостављеним у Уставу Федерације.

45. У смислу претходно постављеног задатка, Уставни суд мора да одговори да ли је због тога повријеђен Устав Босне и Херцеговине.

46. Уставни суд подсјећа на текст члана I/2 Устава Босне и Херцеговине: „Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора” из којег слиједи принцип владавине права према којем сви уставни закони и други прописи који се доносе морају да буду усклађени са уставним принципима.

47. Уставни суд подсјећа да државе уживају широко поље процјене у успостављању и регулисању изборног система који ће примјењивати. Постоје различити начини организовања и спровођења избора, а ова различитост условљена је, између осталог, и политичким развојем земље. Због тога, законодавство које регулише изборе мора да буде сагледано у свјетлу политичког развоја земље која је у питању. Надаље, Уставни суд подсјећа да *се* према општем принципу демократије право на демократско одлучивање остварује легитимним политичким представљањем које мора да буде засновано на демократском избору оних које представља и чије интересе заступа. У том смислу веза између оних које представља и њихових политичких представника на свим административно-политичким нивоима је та која омогућава легитимитет представницима заједнице. Дакле, само легитимитет представљања ствара основ за стварно учествовање и одлучивање.

48. Уставни суд подсјећа на текст алинеје 9 Преамбуле Устава Босне и Херцеговине: „...Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (заједно са осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи.” Надаље, Уставни суд подсјећа на текст члана IV/1 Устава Босне и Херцеговине: „Дом народа се састоји од 15 делегата, од којих су двије трећине из Федерације (пет Хрвата и пет Бошњака) и једна трећина из Републике Српске (пет Срба). а) Именоване хрватске и бошњачке делегате из Федерације бирају хрватски односно бошњачки делегати у Дому народа Федерације. Делегате из Републике Српске бира Народна скупштина Републике Српске. б) Девет чланова Дома народа представљају кворум, под условом да су присутна најмање три бошњачка, три хрватска и три српска делегата.” Осим тога, Уставни суд подсјећа на дио текста члана V/4б) Устава Босне и Херцеговине „...Предсједавајући именује и замјенике министара (који нису из истог конститутивног народа)”, те на дио текста члана VII/2 Устава Босне и Херцеговине: „Први Управни одбор Централне банке сачињаваће Гувернер, којег именује Међународни монетарни фонд након консултација са Предсједништвом, и три члана која именује Предсједништво, од којих су два из Федерације (један Бошњак и један Хрват, који заједно имају један глас) и један из Републике Српске...”.

49. Уставни суд поново подсјећа на општи принцип демократије да власт у држави проистиче из народа и припада народу. Из Устава Босне и Херцеговине слиједи да је Устав Босне и Херцеговине као народ означио конститутивне народе који заједно са Осталима и грађанима Босне и Херцеговине чине заједницу држављана која равноправно остварује власт путем својих представника, а право на демократско одлучивање остварује се легитимним политичким представљањем које мора бити засновано на демократском избору те заједнице држављана коју представља и чије интересе заступа. Међутим, из наведене алинеје Преамбуле Устава Босне и Херцеговине слиједи да је уставотворац именовao, односно означио конститутивне народе (Бошњаке, Србе и Хрвате) као посебне колективитете и признао им једнака права, тј. да је „подвукао” посебан, равноправан и једнак статус Бошњака, Хрвата и Срба као конститутивних народа. С тим у вези Уставни суд подсјећа на своју Одлуку број У 5/98 (одлука о конститутивности) у којој је Уставни суд истакао: „Ово означавање у Преамбули, стога, мора бити схваћено као један наткровљујући принцип Устава БиХ којем се ентитети морају у потпуности повиновати према члану III/36) Устава БиХ.” Поред наведеног, из напријед наведених одредаба Устава Босне и Херцеговине слиједи да је уставотворац у институцијама Босне и Херцеговине успоставио пропорционалну заступљеност Бошњака, Срба и Хрвата као конститутивних народа.

50. У конкретном случају предмет захтјева је избор делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине. Према Уставу Босне и Херцеговине ради се о једном од тијела из којег се бирају делегати у државни Дом народа. Међутим, Уставом Босне и Херцеговине није прописано која је функција Дома народа, односно Устав Босне и Херцеговине не прецизира које институције врше власт у ентитетима, тј. ентитетски уставни прецизирају наведено. Тако је Уставом Федерације прописано да ће законодавну власт у Федерацији вршити Представнички дом и Дом народа. Посланици у Представничком дому бирају се демократским путем на непосредним изборима, тајним гласањем, на територији цијеле Федерације. Сваки бирач има право да гласа за било коју регистровану странку. Дакле, Представнички дом представља интересе свих грађана који живе у Федерацији, а право на демократско одлучивање остварује се легитимним политичким представљањем које мора да буде засновано на демократском избору свих грађана који живе у Федерацији јер њихове интересе представља и њихове интересе заступа. С друге стране Устав Федерације прописује да ће састав Дома народа бити паритетан тако да сваки конститутивни народ има исти број делегата, те као основно питање од виталног интереса прописује остваривање права конститутивних народа да буду адекватно заступљени у законодавним, извршним и правосудним органима власти. Надаље,

Устав Федерације, поред наведеног питања и других питања прецизираних Уставом Федерације, дефинише да се као питања од виталног интереса могу појавити и друга питања која би се третирали као питања од виталног националног интереса уколико тако сматра 2/3 једног од клубова делегата конститутивних народа у Дому народа. Неспорно је да из наведеног произлази да је основна задаћа Дома народа заштита конститутивности народа. Надаље, према Уставу Федерације, Федерација се састоји од федералних јединица (кантона). Међутим, без обзира на наведено, Дом народа није Дом федералних јединица него Дом конститутивних народа. Уставни суд даље подсећа да су у циљу спровођења Одлуке Уставног суда о конститутивности народа број У 5/98 донесени амандмани на Устав Федерације (члан 8 Устава Федерације БиХ) ради његовог усклађивања са Уставом Босне и Херцеговине, према којима је смањен број делегата и Дом народа попуњен и делегатима из реда српског народа тако да сви конститутивни народи имају једнак број делегата у Дому народа (по седамнаест). Осим тога, Уставни суд указује и да је Уставом Федерације прописано да амандмане на Устав усваја Дом народа простом већином, укључујући већину бошњачких, већину хрватских и већину српских делегата (по девет делегата).

51. Из претходне анализе слиједи да право на демократско одлучивање које се остварује легитимним политичким представљањем мора бити засновано на демократском избору делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине оног конститутивног народа који представља и чије интересе заступа. Доводећи напријед наведени значај Дома народа у уставном систему Федерације Босне и Херцеговине у везу с принципом конститутивности народа неоспорно произлази да принцип конститутивности народа у Федерацији Босне и Херцеговине, у контексту Дома народа, може бити остварен само ако се попуњавање Дома народа заснива на јасно прецизираним критеријумима који требају довести до што потпунијег представљања сваког од три конститутивна народа у Федерацији Босне и Херцеговине. Супротно од наведеног, неадекватно политичко представљање оних које представља и чије интересе заступа доводи до повреде принципа конститутивности, односно неравноправности било којег од конститутивних народа, а тиме и повреде Устава Босне и Херцеговине, конкретно члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

52. Уставни суд налази да је избор делегата у Дом народа комбинација непосредних и посредних избора. Наиме, делегате Дома народа бирају посредно кантоналне скупштине из реда својих делегата који су изабрани на непосредним - општим изборима тајним гласањем на цијелој територији Федерације када сваки бирач, без обзира на националност и без обзира којем конститутивном народу припада, има право гласати за било којег кандидата са изборне листе политичког субјекта.

Уставни суд уочава да члан 10.12 став 2 Изборног закона у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” и члан 20.16А Изборног закона (одређивање по једног делегата из сваког конститутивног народа за сваки кантон) дају могућност припаднику конститутивног народа да буде изабран у Дом народа чак и у крајњем, али могућем случају да је та особа једини припадник неког од конститутивних народа у једном од кантона, под условом да је изабрана у законодавно тијело тог кантона. Дакле, тог делегата на непосредним изборима изабрали су припадници другог конститутивног народа и у том законодавном тијелу такође су га изабрали припадници другог конститутивног народа. Уставни суд подсјећа да је у својој ранијој пракси већ изнио становиште да није питање уставности неодговарајућа имплементација одређених законских рјешења уколико су та рјешења, сама по себи, у складу са Уставом. У таквим ситуацијама, у случају злоупотребе у имплементацији законских одредби постоје други одговарајући механизми заштите. Међутим, у конкретном случају се не ради о таквој ситуацији, већ о ситуацији да су наведене одредбе, саме по себи, у њиховој имплементацији супротне Уставу Босне и Херцеговине. Наиме, ако се има у виду да ове одредбе дају могућност припаднику конститутивног народа да буде изабран у Дом народа чак и у крајњем, али могућем случају да је та особа једини припадник неког од конститутивних народа у једном од кантона, под условом да је изабрана у законодавно тијело тог кантона на непосредним изборима, а да је након тога не бирају припадници тог конститутивног народа у Дом народа, више је него очито да наведене одредбе омогућавају да представницима једног конститутивног народа у законодавном тијелу кантона легитимитет дају представници другог конститутивног народа, односно један такав делегат има исти „капацитет” у Дому народа као и било који други делегат којег су изабрали припадници, односно делегати само из тог конститутивног народа. Дакле, очито је да наведене одредбе имплицирају да право на демократско одлучивање искључиво легитимним политичким представљањем неће бити засновано на демократском избору делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине оног конститутивног народа који представља и чије интересе заступа. Надаље, у ситуацији када им на непосредним изборима у претежном дијелу легитимитет могу дати припадници других конститутивних народа, чак и у случају да законодавно тијело кантона има више делегата из реда одређеног конститутивног народа, наведене одредбе крше Устав Босне и Херцеговине. У складу с наведеним Уставни суд налази да одредбе члана 10.12 став 2 у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” и одредбе члана 20.16А Изборног закона не само да се не заснивају на јасно прецизираним критеријумима који требају довести до што потпунијег представљања сваког од три конститутивна народа у Федерацији Босне и Херцеговине него очито имплицирају да право на

демократско одлучивање искључиво легитимним политичким представљањем неће бити засновано на демократском избору делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине оног конститутивног народа који представља и чије интересе заступа. Уставни суд налази да је наведено супротно принципу конститутивности, односно равноправности било којег од конститутивних народа, а тиме и супротно Уставу Босне и Херцеговине, конкретно члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

53. Уставни суд закључује да одредба Потпоглавља Б члана 10.12 став 2 у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” и одредбе Поглавља 20 члана 20.16А став 2 тач. а-ј Изборног закона нису у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине.

б) У односу на одредбе Потпоглавља Б чл. 10.10, 10.12 у преосталом дијелу, 10.15 и 10.16 Изборног закона

54. У односу на одредбе члана 10.10 Изборног закона Уставни суд сматра да укупан број делегата у Дому народа из реда одређеног конститутивног народа може да покрене питање да ли је с већом или мањом вјеродостојношћу представљен сваки конститутивни народ у том тијелу након одржаних избора. Међутим, у конкретном случају овако рјешење није противуствано јер је релевантним одредбама како Устава Федерације тако и Изборним законом утврђен исти број делегата сва три конститутивна народа у Дому народа тако да је очито да омогућава равноправно представљање свих конститутивних народа у Дому народа. Уставни суд понавља да су у циљу спровођења Одлуке Уставног суда о конститутивности народа број У 5/98 донесени амандмани на Устав Федерације ради његовог усклађивања са Уставом Босне и Херцеговине, према којима је смањен број делегата и Дом народа попуњен и делегатима из реда српског народа тако да сви конститутивни народи имају једнак број делегата у Дому народа (по седамнаест). Да ли би евентуално већи број делегата омогућавао боље, односно вјеродостојније представљање конститутивних народа и Осталих је питање које је у надлежности одговарајућих законодавних тијела и представља „широко поље процјене”, а није питање уставности и према томе не спада у надлежност Уставног суда.

55. У односу на одредбе члана 10.12 Изборног закона у преосталом дијелу, Уставни суд је већ претходно навео да је законодавац одредио да је број делегата из сваког конститутивног народа и из реда Осталих пропорционалан броју становника према посљедњем попису. Надаље, законодавац је за сваки кантон предвидио математичку формулу за расподјелу код избора броја делегата, засновану на броју

становника сваког конститутивног народа у свим кантонима. Уставни суд подсјећа да је пропорционални систем један од стандардних модела изборног система. Наиме, управо највећи број држава Европске уније прихвата пропорционални систем расподеле мандата, одређујући се за различите математичке методе прерачунавања освојених гласова у посланичке мандате. С тим у вези Уставни суд понавља да изборна правила подлијежу нормативном уређењу законодавца који при њиховом уређењу има широко подручје слободне процјене, а овакво рјешење не указује на одступање од принципа из Устава Федерације, односно, само по себи, не омогућава да право на демократско одлучивање искључиво легитимним политичким представљањем неће бити засновано на демократском избору делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине оног конститутивног народа који представља и чије интересе заступа.

56. У односу на одредбе члана 10.15 Изборног закона, Уставни суд налази да наведене одредбе прописују процедуру достављања резултата гласања Централној изборној комисији. Произлази да наведеним одредбама није регулисана материја која је суштински оспорена предметним захтјевом.

57. У односу на одредбе члана 10.16 Изборног закона које прописују процедуру попуњавања избора делегата у Дом народа ако се не изабере потребан број делегата, Уставни суд налази да наведене одредбе слиједе условну опцију попуњавања делегата из Устава Федерације, не улазећи у принципе избора. Произлази да наведеним одредбама није регулисана материја која је суштински оспорена предметним захтјевом.

58. Имајући у виду све наведено Уставни суд оцјењује да одредбе Потпоглавља Б чл. 10.10, 10.12 у преосталом дијелу, одредбе члана 10.15 и одредбе члана 10.16 Изборног закона нису супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Остали наводи

59. С обзиром на закључке у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да нема потребе посебно испитивати и наводе подносиоца захтјева о повреди чл. II/1, II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), члана 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљњем тексту: Међународни пакт) у вези са чланом 3 Протокола број 1 и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чланом 1 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације.

VII. Закључак

60. Уставни суд закључује да одредба Потпоглавља Б члана 10.12 став 2 у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” и одредбе Поглавља 20 - Прелазне и завршне одредбе члана 20.16А став 2 тач. а-ј Изборног закона нису у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине зато што очито имплицирају да право на демократско одлучивање искључиво легитимним политичким представљањем неће бити засновано на демократском избору делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине оног конститутивног народа који представља и чије интересе заступа, што је супротно принципу конститутивности односно равноправности било којег од конститутивних народа.

61. Уставни суд оцјењује да одредбе Потпоглавља Б чл. 10.10, 10.12 у преосталом дијелу, 10.15 и 10.16 Изборног закона нису супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

62. На основу члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 61 став (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

63. У смислу члана 43 став (1) Правила Уставног суда, судија Сеада Палаврић је дала изјаву о неслагању са одлуком већине.

64. Анекс ове одлуке у смислу члана 43 став (1) Правила Уставног суда чини издвојено мишљење председника Мирсада Ћемана дјелимично супротно одлуци.

65. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Издвојено мишљење о дјелимичном неслагању председника Мирсада Ђемана у предмету број У 23/14

На основу члана 43 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник БиХ” број 94/14), а дјелимично супротно одлуци у предмету број У 23/14 од 1. децембра 2016. године, уз респект према већинском мишљењу мојих колегица и колега, не слажем се с мишљењем и одлуком већине због чега, гласајући против, у једном дијелу, нисам могао подржати одлуку.

Моји разлози су следећи:

Дијелим мишљење и одлуку већине да „одредбе Потпоглавља Б члана 10.10, члана 10.12 у преосталом дијелу, те члана 10.15 и члана 10.16 Изборног закона нису супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине” - како је то наведено у ст. 4 и 5 диспозитива одлуке и одговарајуће је образложено у тач. 54-58.

Међутим, не могу се сложити са ставом да одредба Потпоглавља Б члана 10.12 став 2 у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” и одредбе Поглавља 20 - Прелазне и завршне одредбе члана 20.16А став 2 тач а-ј Изборног закона нису у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, зато што очито имплицирају да право на демократско одлучивање искључиво легитимним политичким представљањем неће бити засновано на демократском избору делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине оног конститутивног народа који представља и чије интересе заступа, што је супротно принципу конститутивности, односно равноправности било којег од конститутивних народа.

Наиме, кључна теза већинског мишљења, од које почиње и на којој се заправо заснива одлука већине у усвајајућем дијелу, је да „...без обзира што се према Уставу Федерације, Федерација састоји од федералних јединица (кантона) Дом народа, који се изводи из кантоналних скупштина, није Дом федералних јединица него искључиво (напомена М. Ћ.) Дом конститутивних народа...” (тачка 50 образложења). Поред тога, иако се позива на принцип „конститутивности народа” (као и подносилац захтјева) став и одлука већине се даље, очигледно, заснивају на редукционистичком разумијевању и екстензивном „територијализирању” категорије „конститутивни народ”. Посљедично, то у крајњем резултује свођењем легитимације?! политичког представљања конститутивног народа (било којег) на углавном једну или евентуално више идеолошки блиских политичких опција унутар

некога народа, али прије свега на избор представника-делегата из средина/кантона с било каквом, а поготово доминантном већином становништва из реда једног од конститутивних народа. Не доводећи, наравно, у питање било чије право да се тако осјећа и/или самодеофинише (мада то из концепта важећег изборног система, демократских принципа и плурализма генерално у Босни и Херцеговини само по себи не произлази), ипак мислим да наведена полазишта не могу бити основ и начин односно модел за рјешавање овог уставно-правног питања.

Наиме, због специфичне улоге Дома народа (то је, између осталог, али не и једино, заштита виталних националних интереса сва три конститутивна народа у Федерацији БиХ, али му то, наглашавам, није једина улога - видјети Уставом дефинисане надлежности) намјера уставотворца и законодавца је очигледно била управо да у Дому народа буду представници „конститутивних народа” с цијеле територије Федерације БиХ јер се тек тако категорија „конститутивни народ”, уз истовремену примјену принципа „позитивне дискриминације” („најмање један такав заступник”) када је то неопходно, остварује и пројектује на све припаднике тог народа (било којег „конститутивног” народа), а не само на подручјима у којима је он већински. Заправо, чини се да већинско мишљење функцију Дома народа своди искључиво на заштиту виталних националних интереса конститутивних народа у Федерацији БиХ, док се занемарује да је Дом народа *de iure* „паралелни законодавац” (тј. један од домова законодавног органа-Парламента Федерације БиХ), с обзиром да нити један закон/пропис који се усвоји у Представничком дому не може ступити на снагу док, у идентичном тексту, не буде усвојен и у Дому народа и обрнуто. Дакле, законодавни капацитет Дома народа исти је као и код Представничког дома чији се заступници бирају с територије цијеле Федерације. Стога, клубови конститутивних народа (и) у Дому народа требају да буду попуњени с територије цијеле Федерације БиХ јер се ради о истој законодавној надлежности као и код Представничког дома. Управо такав начин попуњавања био је прописан одредбама Изборног закона које су проглашене неуставним према већинском мишљењу у Одлуци број У 23/14?!

Ипак, кренимо редом:

У свеукупности овог уистину сложеног питања, прво треба анализирати однос одредби члана 10.12 Изборног закона БиХ (укључујући и друге оспорене одредбе) и релевантне одредбе члана 6 и члана 8 Устава Федерације БиХ у смислу да ли се ради о, суштински, идентичним одредбама или је наведеним одредбама Изборног закона другачије регулисан избор делегата у Дом народа Парламента Федерације БиХ у односу на наведену одредбу Устава Федерације. У овом дијелу нећу се бавити могућом међусобном „конфронтацијом” одређених ставова члана 8 Устава

Федерације (о томе ће бити ријечи касније), већ ћу дио који се односи на процедуру избора делегата у Дом народа анализирати имајући у виду релевантне одредбе члана 8 Устава Федерације и одредбе члана 10.12 Изборног закона.

Дакле, чл. 6 и 8 Устава Федерације утврђен је састав и избор делегата Дома народа, док је у Изборном закону - Потпоглавље Б - Дом народа састав и начин избора делегата за Дом народа регулисан одредбама члана 10.10 закључно са чланом 10.16. С тим у вези, треба одговорити на питање да ли су релевантне одредбе Изборног закона које се тичу састава и начина избора делегата за Дом народа идентичне одредбама Устава Федерације које регулишу исто питање. Чланом 6 Устава Федерације и чланом 10.10 Изборног закона на идентичан начин је прописан број и састав делегата Дома народа. Дом народа састоји се од 58 делегата, и то по 17 делегата из реда сваког од конститутивних народа и седам из реда Осталих. Даље, чланом 8 став 2 Устава Федерације и чланом 10.12 Изборног закона прописана је процедура избора делегата у Дом народа. Наиме, чланом 8 став 2 Устава Федерације прописано је да: „Број делегата за Дом народа који се бирају у сваком кантону сразмјеран је броју становника кантона, с тим што се број, структура и начин избора делегата утврђује законом.” Дакле, Устав Федерације управо упућује на Изборни закон који утврђује принципе за избор делегата у Дом народа и у члану 10.12 прописује број, структуру и начин избора делегата. У ставу 1 члана 10.12 Изборног закона прописано је да: „Број делегата из сваког конститутивног народа и из реда осталих, који се бирају у Дом народа из законодавног тијела сваког кантона је пропорционалан броју становника кантона према посљедњем попису”, те да „Централна изборна комисија БиХ одређује, након сваког пописа, број делегата који се бирају из сваког конститутивног народа и из реда осталих, а који се бирају из законодавног тијела сваког кантона.” Дакле, Устав Федерације и Изборни закон на идентичан начин регулишу питање броја делегата који се бирају у Дом народа, и то тако да је тај број сразмјеран броју становника кантона, с тим што Изборни закон „шире” регулише ову област, те прописује да је тај број сразмјеран броју становника кантона према посљедњем попису, те да ће Централна изборна комисија, након сваког пописа, *одређивати број делегата који се бирају из реда конститутивних народа и Осталих*. Надаље, одредба става 1 члана 8 Устава Федерације која гласи: „Делегате Дома народа бирају кантоналне скупштине из реда својих делегата пропорционално националној структури становништва” имплементирана је у Изборном закону на два начина. Први начин (који се још увијек примјењује) имплементиран је одредбама члана 20.16А Изборног закона тако што је релевантним ставовима тог члана прописан број делегата из сваког конститутивног народа узимајући у обзир резултате пописа из 1991. године.

Наведено, према мом мишљењу, није у супротности са одредбом става 1 члана 8 Устава Федерације јер та одредба не даје никаква детаљнија одређења у смислу тога да ли је под „пропорционално националној структури становништва” законодавац мислило на националну структуру становништва из 1991. године или садашњу, тј. посљедњу релевантну. Пошто тако нешто није одређено овом одредбом Устава Федерације (члан 8 став 1), Изборним законом је то питање уређено чланом 20.16А, тим прије што из става 1 тог члана произлази да ова одредба има ограничено временско дејство, тј. „до потпуне provedбе Анекса 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини”. Иста одредба Устава Федерације (став 1 члан 8) ће се, према мом мишљењу, примјењивати на начин прописан другом реченицом става 1 члана 10.12 Изборног закона када (и ако) и престане потреба за примјеном одредбе члана 20.16А Изборног закона. Наиме, том одредбом (дио става 1 члана 10.12 Изборног закона) прописано је: *„Централна изборна комисија БиХ одређује, након сваког пописа, број делегата који се бирају из сваког конститутивног народа и из реда осталих, а који се бирају из законодавног тијела сваког кантона.”* Ово, према мом мишљењу, слиједи принцип из става 1 члана 8 Устава Федерације јер ће се број делегата за Дом народа одређивати пропорционално националној структури становништва имајући у виду резултате посљедњег валидног пописа становништва који се буде проводио.

Даље, став 3 члана 8 Устава Федерације утврђује да ће: „У Дому народа бити најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу”, док Изборни закон прописује да се: „...Сваком конститутивном народу даје једно мјесто у сваком кантону” (члан 10.12 став 2). Када се упореде наведене одредбе Изборног закона и Устава Федерације произлази да су оне у суштини исте, само су на различит начин формулисане у Изборном закону и у Уставу Федерације. Наиме, Изборни закон одредбом члана 10.12 став 2 прописује методу израчунавања расподјеле мјеста и у оквиру тог израчунавања: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону”, док Устав Федерације прописује „условну опцију” да ће у: „Дому народа бити најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.” Дакле, уколико у законодавном тијелу одређеног кантона нема делегата из реда једног конститутивног народа (било којег), тај конститутивни народ из тог кантона неће ни имати заступника у Дому народа. Међутим, чланом 10.16 Изборног закона регулисана је ситуација када се не изабере потребан број делегата који се бирају у Дом народа из реда сваког конститутивног народа или из реда Осталих у датом законодавном тијелу кантона јер се преостали број делегата бира из другог кантона

док се не изабере потребан број делегата из реда сваког конститутивног народа. Према томе, у коначници ће заступљеност конститутивног народа ипак бити обезбијеђена у Уставом и Законом прописаној квоти.

Надаље, треба одговорити и на питање да ли је одредба члана 20.16А Поглавље 20 - Прелазне и завршне одредбе идентична одредбама Устава Федерације које регулишу избор делегата у Дом народа. Као што је претходно наведено, Устав Федерације је одредбом члана 8 став 2 „препустио” законодавцу да Изборним законом уреди сва друга питања у вези са избором делегата, па је тако одредбом члана 20.16А Изборног закона, која је прелазна одредба и привременог је карактера, прописано да ће се расподјела мјеста по конститутивним народима до потпуног спровођења Анекса 7 Општег споразума за мир у Босни и Херцеговини спроводити у складу с тим чланом, а да ће се до реализације новог пописа као основ за израчунавање броја делегата из сваког конститутивног народа и из реда Осталих који се бирају из скупштина кантона користити подаци пописа становништва из 1991. године. Тачан број делегата из сваког конститутивног народа и из реда „Осталих” који се бирају из скупштина кантона одређен је наведеним чланом што, према мом мишљењу, прати принципе из члана 8 став 2 Устава Федерације, с обзиром да наведени члан (како је то већ раније наглашено) не даје никакву детаљнију конкретизацију у вези с овим питањима.

Неопходно је, такође, испитати какав је однос између принципа пропорционалности („...делегати се бирају пропорционално националној структури становништва...”) приликом избора делегата у Дом народа из става 1 члана 8 Устава Федерације и одредбе става 3 истог члана Устава Федерације којом је утврђено да ће у: „Дому народа бити најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.” Заправо, поставља се питање да ли је принцип пропорционалности из става 1 члана 8 Устава Федерације у својој суштини доведен у питање одредбом става 3 истог члана Устава Федерације који прописује да ће у Дому народа бити најмање по један припадник из реда сваког од конститутивних народа који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.

У вези са овим, потребно је, прије свега, указати да су одредбе чл. 6 и 8 Устава Федерације донесене 19. априла 2002. године када је високи представник за БиХ (ОХР) донио одлуку о измјенама и допунама Устава Федерације (Амандман XXXIII и Амандман XXXIV), а ради спровођења четири дјелимичне одлуке Уставног суда број У 5/98 (тзв. одлуке о конститутивности народа). Образлажући разлоге за доношење наведене одлуке високи представник је констатовао да је: „Уставни суд у својој трећој дјелимичној одлуци у случају број 5/98 од 30. јуна и 1. јула 2000. године

(„Службени гласник БиХ” број 23/00 од 14. септембра 2000. године) одлучио да је искључење било којег конститутивног народа из уживања не само грађанских него и права народа у цијелој Босни и Херцеговини у јасној супротности са правилима о недискриминацији која су садржана у Анексу 4., а та правила су утврђена у циљу поновне успоставе мултиетничког друштва које се темељи на једнаким правима Бошњака, Хрвата и Срба као конститутивних народа и свих грађана; те имајући на уму да ентитети Босне и Херцеговине нису до сада (тј. до тада - напомена М. Ћ.) подузели никакве кораке у правцу имплементације поменуте четири дјелимичне одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у случају број У 5/98.”

„ОХР-овим” амандманима на Устав Федерације најрадикалније промјене су извршене управо у погледу састава и начина избора делегата у Дому народа. Раније су овај дом сачињавали по „тридесет делегата Бошњака и тридесет делегата Хрвата као и осталих делегата чији је број у истом омјеру према шездесет као што је и број делегата кантоналних законодавних тијела који се не изјашњавају као Бошњаци и Хрвати у односу на делегате Бошњаке и Хрвате у кантоналним законодавним тијелима” (члан IV.A.6 ранијег Устава Федерације). Тако је до уставних промјена у овом дому било 79 делегата. Међутим, Амандманом XXXIII измијењен је члан IV.A.2.6 Устава Федерације и успостављена је нова структура Дома народа према којој се тај дом састоји од по 17 делегата из реда сва три конститутивна народа и седам делегата из реда Осталих. Укупан број делегата у Дому народа смањен је, дакле, са 79 на 58 делегата.

Даље, Уставним амандманом број XXXIV измијењен је ранији члан IV.A.2.8 Устава Федерације којим је регулисана процедура избора делегата у Дом народа. Тако је и тим измијењеним чланом Устава Федерације став 1 остао исти („Број делегата који се бира за Дом народа у сваком кантону је пропорционалан националној структури становништва кантона”), док је ранији став 3 (који је гласио: „у Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват и један делегат осталих из сваког кантона који имају најмање једног таквог делегата у свом законодавном тијелу, а укупан број делегата Бошњака, Хрвата и осталих биће у складу са чланом IV.A.6”), сада измијењен и гласи: „У Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.” Ова измјена, дакле, слиједи односно одражава принципе из Одлуке број У 5/98 у којој је Уставни суд БиХ закључио да „у контексту мултинационалних држава каква је БиХ, заштита култура и етничких група забрањује, како њихову асимилацију, тако и њихову сегрегацију. Према томе, сегрегација у принципу није легитиман циљ у демократском друштву” (*op. cit. У 5/98 III, тачка 57*).

Сматрам, такође, да принцип пропорционалности приликом избора делегата у Дом народа није доведен у питање када се анализирају одредбе ст. 1 и 3 члана 8 Устава Федерације. Наиме, према ставу 1 наведеног члана „из сваког кантона (изборне јединице) се бира број <делегата пропорционалан бројности различитих народа>”. Међутим, због неједнаке дисперзије становништва (не живи у свим дијеловима Федерације БиХ једнак број припадника одређених народа), управо став 3 члана 8 Устава Федерације допуњује став 1 и даје „једнаку могућност” конститутивним народима који су у одређеном кантону у мањини да имају свог представника у Дому народа и да на тај начин штите интересе тог народа у цјелини. Уз легитимно право на заштиту културне и других посебности етничких група (у овом случају припадника конститутивних народа) која подразумеива забрану како њихове асимилације тако и њихове сегрегације, то је заправо најбољи начин афирмације принципа конститутивности.

Одговор на питање да ли је „пропорционалност” из става 1 члана 8 Устава Федерације у суштини доведена у питање одредбом „најмање један”, како је прописано у ставу 3 истог члана Устава Федерације, зависи од погледа на имплементацију „одлуке о конститутивности”, односно одговора на питање да ли је било потребно мијењати ранији став 3 члана 8 Устава Федерације на начин како сада гласи. Подсећам да је дио одредбе која гласи „најмање један” постојао и прије имплементације Одлуке о конститутивности, али је био ограничен само на Бошњаке и Хрвате, што указује да је ентитетски устав од почетка имао интенцију да у Дому народа мора да буде заступљен минималан број одређених конститутивних народа. Ако се има у виду све оно о чему се говори у „Одлуци о конститутивности народа”, наравно да није било могуће задржати одредбу ранијег става 3 члана 8 Устава Федерације која је под „најмање један” сматрала само Бошњаке и Хрвате. Међутим, да ли одредба „најмање један” уопште треба да постоји у ставу 3 члана 8 Устава Федерације, ако имамо у виду принцип пропорционалности из става 1 истог члана Устава Федерације, у домену је процјене надлежног уставотворца и у њу Уставни суд БиХ не треба даље улазити. Наиме, та одредба (оваква каква сада јесте) садржи објективно и логично оправдање о којем је раније било ријечи („неједнака дисперзија становништва”, „не живи у свим дијеловима Федерације БиХ једнак број припадника одређених конститутивних народа”, „даје могућност конститутивним народима који су у одређеном кантону у мањини да буде заступљен у Дому народа и да на тај начин штити интересе тога народа”) и, као таква, ова одредба, према мом мишљењу, не доводи у питање основна људска права.

Посебно ваља примјетити и према томе се одредити да је подносилац захтјева нагласио да су клубови конститутивних народа у Дому народа прије „наметања

амандмана на Устав Федерације” бројали по 30 делегата тако да је сваки делегат представљао 3,33% удјела у клубу што је, збирно гледајући, представљало реалнију могућност избора делегата пропорционално саставу народа у поједином кантону. Везано за то, поново напомињем да су према ранијој одредби Устава Федерације, Дом народа сачињавали по 30 делегата Бошњака и Хрвата и у одговарајућем проценту делегати припадници „Осталих”. Међутим, да би се обезбиједила равноправност, односно конститутивност сва три народа у домену остваривања законодавне власти уставним амандманима је измијењена релевантна одредба Устава Федерације и сва три конститутивна народа (Бошњаци, Хрвати и Срби) добила су по 17 мјеста у Дому народа. Наравно, укупан број делегата у Дому народа из реда одређеног конститутивног народа може покренути питање да ли је с већом или мањом *вјеродостојношћу* представљен сваки конститутивни народ у том тијелу након одржаних избора. Међутим, у конкретном случају овакво рјешење, према мом мишљењу, није противуставно јер је релевантним одредбама, како Устава Федерације тако и Изборним законом, утврђен исти број делегата сва три конститутивна народа у Дому народа, што омогућава равноправно представљање свих конститутивних народа у Дому народа у Федерацији као цјелини. Да ли би евентуално већи број делегата омогућавао боље, односно вјеродостојније представљање конститутивних народа и „Осталих” је, такође, питање које је у надлежности одговарајућих законодавних тијела и представља „широко поље процјене”, а није питање уставности.

Посебно важно и осјетљиво питање је да ли се на досадашњи начин избора делегата у Дом народа Федерације поштује воља бирача? Односно, да ли је на овај начин омогућена злоупотреба, тј. да представнике једног конститутивног народа у законодавно тијело кантона бирају представници другог конститутивног народа на непосредним изборима јер је несразмјеран њихов број у појединим кантонима, а што утиче на даљу процедуру и резултат избора делегата у Дом народа и поштовање принципа конститутивности. Мислим да не утиче. Наиме, уколико би се прихватила оваква логика онда би то било драстично одступање од концепта и модела изборног система у БиХ, у који су ипак уграђени „компромиси” и нека врста какве-такве, али неопходне равнотеже грађанског и етничког модела. Избор делегата у Дом народа, да поново подсјетим, у суштини је комбинација непосредних и посредних избора. Наиме, делегате Дома народа бирају посредно кантоналне скупштине из реда својих посланика који су изабрани на непосредним - општим изборима тајним гласањем (по кантонима на цијелој територији Федерације БиХ) када сваки бирач, без обзира на националност и без обзира којем конститутивном народу припада, има право гласати за било којег кандидата са изборне листе политичког субјекта, односно независног кандидата.

Подносилац захтјева је, надаље, дао математичку анализу и тебеларни приказ, како је навео, „одступања изабраног састава конститутивних народа у Дому народа и пропорционалног удјела становништва у кантонима из којих су изабрани”. Тако је као примјер навео Посавски кантон гдје је предвиђен избор једног делегата из реда бошњачког народа што представља 5,88% удјела у Клубу Бошњака, док је стварна заступљеност бошњачког народа у том кантону свега 0,55% што представља, како наводи, „одступање” од десет пута. Такође наводи примјер Босанско-подрињског кантона гдје стварни проценат заступљености хрватског народа према попису из 1991. године износи 0,01%, док предвиђени избор једног делегата износи 5,88% у Клубу Хрвата у Дому народа што представља разлику од 588 пута у односу на стварно стање. По питању избора српских делегата ситуација је, како наводи, подносилац захтјева најдрастичнија у Западнохерцеговачком кантону гдје је према попису из 1991. године живјело 0,05% Срба, а Изборним законом је предвиђен избор једног делегата који представља 5,88 % српског клуба што представља одступање од скоро 118 пута. Није тешко примијетити да се наводи подносиоца захтјева свде на математички приказ пропорционалности наводећи примјере „одступања изабраног састава клубова конститутивних народа и пропорционалног удјела становништва у кантонима из којих су изабрани”. Начин на који је подносилац захтјева у поднесеном захтјеву исказао разумијевање принципа пропорционалности приликом избора делегата у Дом народа не значи да је законско рјешење неуставно и да наведени начин избора делегата не одражава слободну вољу бирача. Осим тога, из наведеног се не види да ли су представници једног конститутивног народа изабрани од стране другог конститутивног народа јер бирачки спискови нису формиран по националности онога ко гласа. Стога, није ни могуће, барем формално, егзактно тврдити да су делегате једног конститутивног народа на непосредним изборима изабрали припадници другог конститутивног народа.

Међутим, у свему овоме, према мом мишљењу, кључно је ипак да је избор делегата у Дом народа комбинација непосредних и посредних избора. У свим дијеловима Федерације не живи једнак број припадника одређених конститутивних народа тако да управо наведено законско рјешење приликом конституисања кантоналних скупштина, а након тога, посредним путем, избора делегата за Дом народа, даје стварну могућност конститутивним народима који су у одређеном кантону у мањини да као резултат имају представника из реда тог народа у Дому народа и да на тај начин штите интересе тог народа - и у оквиру кантона, али и у цјелини у Федерацији БиХ. Истина, на овај начин они конститутивни народи који имају већину у одређеном кантону немају ексклузивно право да само они делегирају делегате у Дом народа из реда тог конститутивног народа. На овај начин је управо

загарантован један од основних принципа изборног права - једнакост тежине гласа јер вриједност индивидуалног гласа не смије да буде повријеђена факторима сегрегације, класе или изборном геометријом. Зато је и на овом мјесту корисно подсетити на став из Одлуке број У 5/98 да: „У контексту мултинационалних држава каква је БиХ, заштита култура и етничких група забрањује, како њихову асимилацију, тако и њихову сегрегацију. Према томе, сегрегација у принципу није легитиман циљ у демократском друштву. Стога није упитно да етничка раздиоба територијалним разграничењем не задовољава стандарде демократске државе и плуралистичког друштва утемељене чланом I/2 Устава БиХ, а у вези са трећом алинејом Преамбуле. Територијални распоред, стога, не смије служити као инструмент етничке сегрегације, већ – баш напротив – мора угађати етничким групама очувањем лингвистичког плурализма и мира с циљем доприношења интеграцији државе и друштва као таквих.”

Такође, у вези са ставовима Европског суда „да се држави оставља широк степен слободне процјене при организовању изборног система”, истичем да модел изборног система који се у конкретном случају примјењује на принципе и процедуру приликом избора делегата у Дом народа (расподјела мјеста по кантонима, избор делегата за Дом народа унутар кантоналних скупштина и правило попуњавања) управо је резултат слободне процјене законодавца и дискреционог права државе при одабиру и организовању изборног система. Да ли би евентуално другачије законско рјешење и другачије конципиран изборни систем омогућавао вјеродостојније представљање конститутивних народа у Дому народа је питање које је у надлежности одговарајућих законодавних тијела и није питање уставности. Према томе, полазећи од тога да, према мом мишљењу, Дом народа Парламента Федерације није искључиво Дом конститутивних народа него и Дом федералних јединица/кантона, те да принцип „конститутивности народа” треба разумијевати у далеко ширем смислу у односу на то како је то закључила већина, уз респект према већинском мишљењу мојих колегица и колега, у једном дијелу нисам могао подржати одлуку.

На крају, морам примијетити и додати да већинско мишљење није дало никакво образложење или је оно готово занемарљиво у односу на двије врло важне ствари за доношење овако значајне одлуке.

Као прво, образложење је очигледно и искључиво усмјерено на одредбе Потпоглавља Б члана 10.12 став 2 у дијелу: „Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону” иако се као кључна одредба примјењују Прелазне и завршне одредбе члана 20.16А став 2 Изборног закона које су у релевантном дијелу

проглашене неуставним. Међутим, не може се по аутоматизму закључити да су и ове одредбе неуставне, и то из истих разлога из којих су, према мишљењу већине, неуставне одредбе Потпоглавља Б члана 10.12 у релевантном дијелу јер се ради о апсолутно различитим одредбама. Већинско мишљење занемарује, наиме, да се избори за Дом народа врше заправо на основу Прелазних и завршних одредаба члана 20.16А став 2 тач. а-ј (до потпуног провођења Анекса VII). Посебно, затим, остаје neodговорено питање зашто се укидају (налог за усклађивање) одредбе које су свакако прелазног карактера?

Осим овога, указујем и на недостатак образложења у односу на мишљење Венецијанске комисије у коме је врло експлицитно (на претходни захтјев Уставног суда ради давања мишљења о овом предмету) наведено да се правила тзв. „европског изборног наслеђа” не примјењују на избор за горње домове законодавних тијела јер се избор у те домове не врши на непосредним изборима и њихова је функција да задовоље одређене специфичне захтјеве држава чланица, каквих у Савјету Европе има најмање 17, а које у свом законодавном органу односно систему имају два дома. Овим се, можда, доводи у питање и допустивост захтјева за оцјену уставности (иако се то није поставило као спорно питање) јер се, према мишљењу Венецијанске комисије, како га ја видим, на избор делегата за Дом народа не могу примијенити стандарди „европског изборног наслеђа” на које се позива у захтјеву. Већина ово мишљење једноставно игнорише јер се не уклапа у усвајајући дио одлуке.

Predmet broj U 10/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Bakira Izetbegovića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Šefika Džaferovića, prvog zamjenika predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Safeta Softića, predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, četiri delegata Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 25 članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 35 izaslanika Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i 16 delegata Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine „za rješavanje ustavnopravnog spora sa entitetom Republika Srpska” u vezi sa Odlukom o raspisivanju republičkog referenduma broj 02/1-021-894/16 od 15. srpnja 2016. godine („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 68/16)

Odluka od 1. prosinca 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 10/16**, rješavajući zahtjev **Bakira Izetbegovića**, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine i dr., na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. alineja b) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Constance Grewe, sutkinja
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 1. prosinca 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se zahtjevi **Bakira Izetbegovića**, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, **Šefika Džaferovića**, prvog zamjenika predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, **Safeta Softića**, predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, četiri delegata Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 25 članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 35 izaslanika Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i 16 delegata Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da Odluka o raspisivanju republičkog referenduma broj 02/1-021-894/16 od 15. srpnja 2016. godine („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 68/16) nije u suglasnosti sa člankom I/2. i člankom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

Poništavaju se rezultati referenduma održanog 25. rujna 2016. godine, zato što je referendum proveden na temelju Odluke o raspisivanju republičkog referenduma broj 02/1-021-894/16 od 15. srpnja 2016. godine („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 68/16) za koju je u točki 2. dispozitiva ove odluke utvrđeno da nije u suglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine, te protivno nalogu Ustavnog suda iz Odluke o privremenoj mjeri broj U 10/16 od 17. rujna 2016. godine („Službeni glasnik BiH” broj 74/16).

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Bakir Izetbegović, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Šefik Džaferović, prvi zamjenik predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Safet Softić, predsjedatelj Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, četiri delegata Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 25 članova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 35 izaslanika Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i 16 delegata Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva) pojedinačno su podnijeli 24, 29. i 31. kolovoza, te 3. rujna 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjeve „za rješavanje ustavnopravnog spora sa entitetom Republika Srpska” u svezi sa Odlukom o raspisivanju republičkog referenduma broj 02/1-021-894/16 od 15. srpnja 2016. godine („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 68/16, u daljnjem tekstu: Odluka o referendumu). Ovi zahtjevi su zavedeni pod br. U 10/16, U 11/16, U 12/16, U 13/16, U 14/16, U 15/16 i U 16/16. Podnositelji zahtjeva su, također, postavili i zahtjeve za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud obustavio primjenu Odluke o referendumu do donošenja konačne odluke Ustavnog suda.

2. Obzirom na to da je Ustavnom sudu podneseno više zahtjeva koji se odnose na istu činjeničnu i pravnu osnovu, Ustavni sud je, na temelju članka 32. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju navedenih zahtjeva po kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem U 10/16.

3. Ustavni sud je, Odlukom o privremenoj mjeri broj U 10/16 od 17. rujna 2016. godine, donio privremenu mjeru kojom je privremeno obustavio primjenu Odluke o referendumu i odredio da ta odluka stupa na snagu odmah i proizvodi pravno djelovanje do donošenja konačne odluke Ustavnog suda o podnesenim zahtjevima.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. Na temelju članka 23. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je zahtjeve u predmetima br. U 10/16 do U 12/16 dostavio Narodnoj skupštini Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština) na odgovor. Budući da su zahtjevi u predmetima br. U 13/16 do U 16/16 podneseni u istom tekstu kao i u predmetima br. U 10/16 do U 12/16, Ustavni sud te zahtjeve nije posebice dostavljao na odgovor.

5. Narodna skupština je dostavila odgovor na zahtjeve 7. rujna 2016. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

6. Podnositelji zahtjeva smatraju da je Odluka o referendumu protivna čl. I/2. i VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Argumentirajući ove navode, podnositelji zahtjeva, najprije, navode da se „spor” u konkretnom slučaju odnosi na pitanje ustavnopravne obveze vlasti Republike Srpske da poštuju Ustav Bosne i Hercegovine, podjelu nadležnosti između države i entiteta i, u konkretnom slučaju, obvezu Republike Srpske da poštuje obvezujuću i izvršnu snagu odluke Ustavnog suda, kako je to propisano u članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositelji zahtjeva smatraju da poštivanje nadležnosti državnih ustavnih institucija i njihovih odluka jesu ustavna pitanja za koja je, u slučaju spora, nadležan Ustavni sud. Dalje, podnositelji zahtjeva navode da „otvoreno, proaktivno i agresivno kršenje pojedine ustavne odredbe može dobiti svoju težu kvalifikaciju u vidu kršenja principa pravne države i demokratskog poretka u smislu člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine”.

7. Podnositelji zahtjeva, dalje, navode da je Ustavni sud Odlukom o dopustivosti i meritumu broj U 3/13 od 26. studenog 2015. godine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 100/15) utvrdio da članak 3.b) Zakona o praznicima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 43/07, u daljnjem tekstu: Zakon o praznicima) nije sukladan članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom 1.1. i člankom 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i članku 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Na temelju toga Ustavni sud je naložio Narodnoj skupštini

da u roku od šest mjeseci od dostave te odluke usuglasi članak 3.b) Zakona o praznicima sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Ova odluka je, kako ističu podnositelji zahtjeva, stupila na snagu danom dostave Narodnoj skupštini, a „najkasnije danom objavljivanja u službenim glasilima”. Međutim, iako je člankom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine propisano da su odluke Ustavnog suda konačne i obvezujuće, navedena odluka nije izvršena zbog, kako navode podnositelji zahtjeva, „opstruktivne pasivnosti odgovorne [Narodne skupštine]”. Štoviše, Narodna skupština „nije ni dostavila odgovor o preduzetim aktivnostima s ciljem implementacije Odluke, tj. u potpunosti je ignorirala najviši sudski autoritet Bosne i Hercegovine”.

8. Dalje, podnositelji zahtjeva navode da je Narodna skupština 15. srpnja 2016. godine usvojila Odluku o referendumu, kojom je odlučeno da se provede referendum po osnovi Zakona o referendumu i građanskoj inicijativi Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 42/10, u daljnjem tekstu: Zakon o referendumu). Navedenom odlukom zakazan je referendum za 25. rujan 2016. godine i utvrđeno je referendumsko pitanje koje glasi: „Da li podržavate da se 9. januar obilježava i slavi kao Dan Republike Srpske?” Dalje, nadležne vlasti Republike Srpske su, kako navode podnositelji zahtjeva, poduzele niz aktivnosti s ciljem pripremanja i održavanja raspisanog referenduma. U svezi s tim, podnositelji zahtjeva navode i sve aktivnosti koje su poduzeli kako bi „ukazali nadležnim vlastima Republike Srpske da je Odluka o referendumu protivustavna”. Međutim, kako dalje navode, Narodna skupština se oglušila o njihove zahtjeve da Odluku o referendumu stavi izvan snage, kao i da postupi po Odluci Ustavnog suda broj U 3/13. Zbog toga, podnositelji zahtjeva smatraju da „postupak rješavanja ovog ustavnopravnog spora nije uspio”. Osim toga, podnositelji zahtjeva navode da je Vijeće za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Ustavni sud RS) Odlukom broj UV-7/16 od 11. kolovoza 2016. godine utvrdilo da Odlukom o referendumu nije povrijeđen vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda. Podnositelji zahtjeva navode da iz svega navedenog jasno proizlazi da „ovaj spor može biti riješen samo pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine”.

9. Dalje, podnositelji zahtjeva detaljno obrazlažu zbog čega smatraju da je, u konkretnom slučaju, Odluka o referendumu zakonodavni akt („individualni akt zakonodavnog organa”), kojim se „vrši konkretizacija [Zakona o referendumu]... koji se ne može na bilo koji način tumačiti kao formalni ili materijalni ‘zakon’ u smislu apstraktne ocjene ustavnosti iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine”, već da predstavlja „*par excellence* primjer tzv. federalnog spora između države i jednog entiteta”. Ipak, u slučaju da Ustavni sud zauzme drugačije stajalište, podnositelji zahtjeva predlažu „da se ovaj zahtjev ocijeni kao zahtjev za ocjenu ustavnosti”.

Navodi u odnosu na članak VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine

10. Što se tiče navodne neustavnosti Odluke o referendumu u odnosu na članak VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, podnositelji zahtjeva, između ostalog, navode da Republika Srpska ima, na temelju članka 70. Ustava Republike Srpske i na temelju Zakona o referendumu, ustavno i zakonsko pravo na raspisivanje referenduma. Međutim, kako dalje navode, Republika Srpska „ne smije da zloupotrebljava taj demokratski institut neposrednog donošenja odluka građana na način da se postavljaju referendumska pitanja koja su suprotna obavezujućoj prirodi odluka Ustavnog suda [...] koja derogiraju ustavnopravne obligacije iz konačnih odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. S obzirom na to da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u konkretnom slučaju odlučio da je 9. januar neustavan datum, onda se ne može putem referenduma postaviti referendumsko pitanje: ‘Da li podržavate da se 9. januar obilježava i slavi kao Dan Republike Srpske?’” U svezi s tim, podnositelji zahtjeva ističu i da je referendum institut izravne demokracije i način donošenja obvezujućih odluka, a ne „ispitivanje javnog mnijenja”. Zbog toga se, kako ističu, za raspisivanje referenduma mora imati ne samo ustavna i zakonska osnova već se i referendumsko pitanje mora formulirati tako da se ne krši bilo koji zakon, a osobito ne Ustav Bosne i Hercegovine kao najviši pravni akt u državi. U prilog ovim tvrdnjama podnositelji zahtjeva ukazuju, između ostalog, na relevantnu praksu Ustavnog suda Republike Hrvatske i, osobito, na odluku supervizora za Brčko distrikt Bosne i Hercegovine od 19. kolovoza 2016. godine, kojom je zabranjeno održavanje referenduma na teritoriju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine upravo zato što je „takav referendum protivan Odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 3/13”.

Navodi u odnosu na članak I/2. Ustava Bosne i Hercegovine

11. Što se tiče navodne neustavnosti Odluke o referendumu u odnosu na članak I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, podnositelji zahtjeva ukazuju na relevantnu praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda prema kojoj je izvršenje konačnih i obvezujućih sudskih odluka „sastavni dio procesa odlučivanja sudskih tijela i ima odlučnu važnost za ostvarivanje prava”. Imajući to u vidu, podnositelji zahtjeva obrazlažu da je Odlukom Ustavnog suda broj U 3/13 utvrđeno pravo Bošnjaka, Hrvata i Ostalih na nediskriminaciju, budući da je Ustavni sud zaključio u toj odluci da su oni člankom 3.b) Zakona o praznicima bili diskriminirani na nacionalnoj i vjerskoj osnovi. Izvršenje ove odluke je, kako dalje navode, „sastavni dio odlučivanja o kolektivnim pravima nesrpskog stanovništva u entitetu Republika Srpska”. U svezi s tim, podnositelji zahtjeva ističu da „nevezano za dokaze o aktivnostima na provođenju referenduma [...] najviši zvaničnici javne vlasti entiteta Republika Srpska javno, otvoreno, nedvojbeno, ali i

veoma kategorično, izjavljuju da će provesti referendum u entitetu Republika Srpska, bez obzira na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i/ili odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu”. Kao potvrdu tih navoda, podnositelji zahtjeva detaljno navode u zahtjevu izjave pojedinih zvaničnika iz Republike Srpske. Podnositelji zahtjeva smatraju da sve ovo nedvojbeno pokazuje da „izvršna, zakonodavna, ali ni sudska vlast Republike Srpske neće izvršiti konačnu i obavezujuću odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine”.

12. Ovakvo postupanje je, kako navode podnositelji zahtjeva, „očigledno poprimilo jednu znatno jaču kvalifikaciju suprotstavljanja savremenim principima funkcioniranja pravne i demokratske države, što izaziva veliku i sveopću napetost u cijeloj državi, uključujući ali ne ograničavajući se na uznemirenost kod građana, narušavanje političkih odnosa među nosiocima javne vlasti, izazivanje i vrijeđanje predstavnika međunarodne zajednice i potkopavanje procesa integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju”. Time je, prema njihovom mišljenju, prekršen članak I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

13. Na temelju svega izloženog, podnositelji zahtjeva predlažu da Ustavni sud: 1) usvoji zahtjeve, 2) utvrdi neustavnost Odluke o referendumu u odnosu na čl. I/2. i VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, 3) stavi izvan snage Odluku o referendumu, 4) obveže Narodnu skupštinu da poduzme aktivnosti na anuliranju svih supsidijarnih odluka i aktivnosti koje su utemeljene na Odluci o referendumu i 5) naloži Narodnoj skupštini da obavijesti Ustavni sud o poduzetim mjerama u roku od tri mjeseca.

14. Ustavni sud konstatira da je, usprkos Odluci o privremenoj mjeri broj U 10/16 od 17. rujna 2016. godine, u Republici Srpskoj, ipak, održan referendum 25. rujna 2016. godine na kojem se izjašnjavalo o pitanju koje je utvrđeno Odlukom o referendumu.

15. Također, Ustavni sud podsjeća da je Rješenjem broj U 3/13 od 30. rujna 2016. godine utvrdio da Narodna skupština nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 3/13 od 26. studenog 2015. godine. Rješenjem je, također, utvrđeno da odredba članka 3.b) Zakona o praznicima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 43/07) prestaje važiti narednog dana od dana objave tog rješenja u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”.

b) Odgovor na zahtjeve

16. U odgovoru na zahtjeve Narodna skupština je, između ostaloga, navela da je u predmetu broj U 3/13 podnesen zahtjev za preispitivanje odluke Ustavnog suda koji „do danas nije ni razmotren od Ustavnog suda, niti je o njemu donesena odluka”. Stoga je, kako se, dalje, navodi, „neprihvatljiva tvrdnja podnosilaca zahtjeva da postoje opstrukcija

i pasivnost [Narodne skupštine], jer odluka Ustavnog suda nije ni mogla biti izvršena”. Ovo, dalje, znači, kako se navodi, da Narodna skupština „nije ignorisala odluke, niti vrijeđala ugled Ustavnog suda”.

17. U odnosu na suštinu podnesenih zahtjeva, Narodna skupština, najprije, vrlo detaljno obrazlaže zbog čega smatra da podneseni zahtjevi nisu dopustivi. Između ostaloga, u odgovoru se navodi da Odluka o referendumu nema karakter zakonodavnog akta, „te traženje da se donese privremena mjera prije nego što Ustavni sud BiH ne razmotri zahtjev [Narodne skupštine] za preispitivanje [Odluke broj U 3/13] – nije osnovano”. Dalje, Narodna skupština navodi da Ustavni sud nije nadležan u konkretnom slučaju, navodeći da „nije u pitanju postojanje spora između Republike Srpske i BiH, a naročito ne spora koji ima Ustavom BiH utvrđene ustavne elemente da bi ga mogao razmatrati Ustavni sud”. Da bi se moglo govoriti o postojanju spora koji bi doveo do nadležnosti Ustavnog suda, „nužno je da postoji nesaglasnost između Republike Srpske i neke od institucija Bosne i Hercegovine u pogledu nekog ustavnog pitanja, prava ili pravne činjenice”. Međutim, kako se, dalje, navodi, „postavlja se pitanje u odnosu na koji se organ ili instituciju državne vlasti [...] [Narodna skupština], kao donosilac osporene odluke, nalazi u sporu o nadležnosti”. U svezi s tim, Narodna skupština ističe da na razini Bosne i Hercegovine ne postoji državno tijelo „kojem je Ustav Bosne i Hercegovine *explicite* dao u nadležnost raspisivanje i provođenje referenduma na entitetskom nivou”. Takvu nadležnost nema, kako se, dalje, navodi i detaljno elaborira, ni PSBiH ni o pitanjima koja su u njezinoj nadležnosti, a osobito ne o onima iz nadležnosti entiteta. S druge strane, kako se ističe, člankom 77. Ustava Republike Srpske je propisano da Narodna skupština može odlučiti „da o pojedinim pitanjima iz svoje nadležnosti odluku donese nakon prethodnog izjašnjenja građana na referendumu”. Stoga se usvajanje Odluke o referendumu „ima isključivo smatrati kao konkretna aktivnost [Narodne skupštine] u procesu razmatranja modaliteta donošenja normativnog akta kojim bi se izvršila [Odluka broj U 3/13]”. Ovakav zaključak, kako se navodi, „proizlazi iz pravne prirode republičkog referenduma koji [...] ima konsultativni, odnosno savjetodavni karakter”. Tek kada bi Ustav Republike Srpske davao ovlast Narodnoj skupštini da „raspisuje referendume koji imaju obligatorni karakter, tek bi se u tom slučaju moglo poći od pretpostavke da se osporenom odlukom dovodi u pitanje obavezujući karakter [Odluke broj U 3/13]”. Na temelju izloženog, Narodna skupština smatra da su neutemeljeni navodi podnositelja zahtjeva da se Odlukom o referendumu odlučuje o pitanju koje nije u nadležnosti entiteta i kojom se dovodi u pitanje obavezujući karakter odluke Ustavnog suda. Dakle, kako se detaljno, dalje, obrazlaže, u konkretnom slučaju se ne radi o bilo kakvom sporu u smislu Ustava BiH, pa „upuštanje Ustavnog suda BiH u meritum stvari potvrdilo bi prihvatanje pravno neodrživih argumenata iz zahtjeva i prejudiciranje ishoda referenduma”.

18. Dalje, u odgovoru se detaljno analizira i zbog čega se nadležnost Ustavnog suda ne može uspostaviti ni za apstraktnu normativnu kontrolu Odluke o referendumu. Osobito se ističe da ova odluka nije zakonodavni akt „kojim se vrši konkretizacija Zakona o referendumu”, kako tvrde podnositelji zahtjeva, već pojedinačni pravni akt koji ne može biti predmetom ocjene ustavnosti pred Ustavnim sudom. Također, Narodna skupština navodi da podnositelji zahtjeva neutemeljeno ukazuju da „Republika Srpska nije preduzela bilo kakve radnje i aktivnosti s ciljem mirnog rješavanja spora”, zato što nije uzeto u obzir da su „upravo preduzete određene radnje, prvenstveno podnošenjem zahtjeva za preispitivanje Odluke [broj U 3/13]”.

19. U nastavku odgovora se detaljno govori o institutu referenduma, a osobito se ističe da je Zakon o referendumu detaljno analiziralo i Europsko povjerenstvo za demokraciju putem prava Vijeća Europe (tzv. Venecijansko povjerenstvo), koje je dalo pozitivno mišljenje. Narodna skupština, dalje, navodi da se referendumsko pitanje odnosi na javni blagdan u Republici Srpskoj, te da je „Dan Republike veoma značajan za narode i građane Republike Srpske”. Dalje se navodi da je Odluka o referendumu donesena „u kontekstu odnosa prema primjeni Odluke Ustavnog suda [broj U 3/13]”, te da građani Republike Srpske „imaju legitiman interes da putem republičkog referenduma demokratski i slobodno izraze svoj politički stav i mišljenje o tome kada i na koji način treba obilježavati 9. januar kao značajan istorijski i politički događaj”. Narodna skupština navodi da, iako „Republika Srpska izražava nezadovoljstvo odlukom Ustavnog suda BiH u njenim bitnim pitanjima, republički referendum je kao demokratsko sredstvo u funkciji njene primjene”. U svezi s tim, Narodna skupština ističe da je „jedini izričit nalog iz navedene odluke da [Narodna skupština] ‘usklađi’ član 3.b) Zakona o praznicima sa Ustavom BiH”, a da se „ne navodi obaveza da [Narodna skupština] mora ukinuti obilježavanje Dana Republike ‘9. januara’, niti na neki drugi način konkretizuje šta je potrebno u okviru tog usklađivanja”. Stoga, kako Narodna skupština zaključuje, odluka Ustavnog suda „ne može da znači da je Republici Srpskoj zabranjeno obilježavanje datuma, odnosno dana njenog nastanka”.

20. Dalje, u odgovoru se navodi da republički referendum neće ugroziti integritet i suverenitet Bosne i Hercegovine, da se njegovim održavanjem ne krše međunarodni ugovori, niti Daytonski mirovni sporazum, niti „najviši opšti pravni akt Bosne i Hercegovine”. Također, navodi se da su neutemeljeni navodi o kršenju članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i da se „neosnovano ponovo ističe da ranije pokrenuti postupak u navedenom predmetu ima cilj zaštitu od diskriminacije Bošnjaka, Hrvata i Ostalih u Republici Srpskoj, jer nije Ustavni sud Bosne i Hercegovine mogao da odluči da je nesrpsko i nepravoslavno stanovništvo bilo diskriminisano osporenim članom 3.b) Zakona o praznicima”. Dalje, Narodna skupština navodi da je „opravdano obrazloženje

[Odluke o referendumu] u kojem je navedeno da je [Odluka broj U 3/13] ‘sporna sa više aspekata, prije svega pravnog, ali i aspekta legitimnosti donosioca odluke’”, te da je u tom obrazloženju navedeno i to da su sve odluke Ustavnog suda „upitnog pravnog legitimiteta”, zato što „Ustavni sud BiH radi bez zakona o Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine”.

21. U nastavku odgovora se govori o Deklaraciji o proglašenju Republike Srpske iz 1992. godine i kontinuitetu Republike Srpske, detaljno se iznose argumenti kojima se obrazlaže određivanje 9. siječnja kao Dana Republike Srpske i daje se ocjena Odluke Ustavnog suda broj U 3/13. Međutim, ti navodi nisu relevantni za odlučivanje u konkretnom predmetu, pa ih Ustavni sud neće posebice interpretirati.

22. U odnosu na zahtjev za donošenje privremene mjere, Narodna skupština je navela da je neprihvatljivo da se donosi privremena mjera „kojoj su prvenstveno osnova navodi podnositelja zahtjeva zasnovani na veoma izraženoj unutrašnjoj, pravnoj i političkoj, ali i međunarodnoj krizi i interesu koji bi nastali provođenjem referenduma”. Narodna skupština smatra da je to politički pritisak nositelja najviših državnih funkcija na Ustavni sud i derogiranje demokratskih i ustavnih načela o podjeli vlasti, te „negacija demokratskih institucija neposredne demokratije i onemogućavanje uvođenja dobre prakse neposrednog učešća građana u odlučivanju o vitalnim i ukupnim pitanjima države i društva”.

23. Na temelju svega što je u odgovoru navedeno, Narodna skupština predlaže da Ustavni sud proglasi podnesene zahtjeve nedopustivim, odnosno da donese odluku kojom će: 1) odbaciti zahtjev za rješavanje ustavnopravnog spora zbog Odluke o referendumu, ili da: 2) ako odluči da se upusti u meritorno odlučivanje, odbije zahtjeve, zato što Bosna i Hercegovina „nema ustavnu nadležnost za regulisanje pravne materije koja se tiče republičkog referenduma”.

IV. Relevantni propisi

24. U Ustavu Bosne i Hercegovine relevantne odredbe glase:

Članak I
Bosna i Hercegovina

[...]

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcioniра sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.

Članak VI/3.a)

Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali se ne ograničavajući (se) na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

Članak VI/5

Odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

25. U Ustavu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 21/92, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 31/02, 31/03, 98/03 i 115/05) relevantne odredbe glase:

Član 70.

Narodna skupština:

[...]

5. raspisuje republički referendum;

[...]

Član 77.

Narodna skupština može odlučiti da o pojedinim pitanjima iz svoje nadležnosti odluku donese nakon prethodnog izjašnjavanja građana na referendumu.

26. U Zakonu o referendumu i građanskoj inicijativi Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 31/11) relevantne odredbe glase:

Član 2.

(1) Referendum u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: republički referendum) može se raspisati radi prethodnog izjašnjavanja građana, u skladu sa ustavom

[...]

Član 36.

Ako su se građani referendumom prethodno izjasnili o određenom pitanju, nadležni organ će donijeti odgovarajući akt u roku od šest mjeseci od dana održavanja referenduma u skladu sa Ustavom i zakonom.

27. Odluka o raspisivanju republičkog referenduma („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 68/16) glasi:

I

Republički referendum raspisuje se na cijeloj teritoriji Republike Srpske.

II

Referendumsko pitanje o kom će se građani Republike Srpske izjasniti glasi:

„DA LI PODRŽAVATE DA SE 9. JANUAR OBILJEŽAVA I SLAVI KAO DAN REPUBLIKE SRPSKE?”

III

Za dan održavanja referenduma utvrđuje se 25. septembar 2016. godine.

IV

Za obezbjeđenje finansijskih sredstava i tehničke podrške potrebne za provođenje ovog referenduma zadužuje se Vlada Republike Srpske.

V

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Republike Srpske.

V. Dopustivost i meritum

28. Ustavni sud će, zbog složenosti predmetnih zahtjeva i pitanja koja su u njima postavljena, zajedno razmatrati dopustivost i meritum zahtjeva.

29. Ustavni sud zapaža, imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, da su predmetne zahtjeve podnijeli ovlašteni subjekti.

30. Pošto je predmetnim zahtjevima osporena odluka koja je niže pravne snage od zakona, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj dosadašnjoj praksi, u situacijama kada je pokretano pitanje usuglašenosti nekog općeg akta koji nije izričito naveden u odredbi članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine, u svakom pojedinačnom predmetu ocijenio okolnosti konkretnog slučaja u odnosu na nadležnost koja mu je dodijeljena na temelju navedenog članka (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj 10/14 od 4. srpnja 2014. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 61/14, točka 72. sa daljnjim referencama, dostupna i na: www.ustavisud.ba).

31. U konkretnom slučaju, u svim postavljenim zahtjevima se primarno ističe da je donošenje Odluke o referendumu sa utvrđenim referendumskim pitanjem „Da li podržavate da se 9. januar obilježava i slavi kao Dan Republike Srpske?” protivno Ustavu Bosne i Hercegovine, budući da je Ustavni sud, u Odluci broj U 3/13, to pitanje detaljno analizirao i utvrdio da je upravo takva odredba Zakona o referendumu protivna Ustavu Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima kojima se zabranjuje diskriminacija.

32. Ustavnom sudu se postavlja pitanje pokreće li se osporenom Odlukom o referendumu koju je donijela Narodna skupština pitanje postojanja ustavnog spora između entiteta Republika Srpska i institucija Bosne i Hercegovine, u konkretnom slučaju Ustavnog suda čije su odluke, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, konačne i obvezujuće. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je, prema odredbi članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, jedini nadležan odlučivati o bilo kojem sporu koji se, između ostaloga, prema ovom Ustavu javlja između Bosne i Hercegovine i jednog entiteta. U svojoj praksi u svezi sa pitanjem postojanja ustavnog spora, Ustavni sud je zauzeo stajalište da „akti i aktivnosti jednog od entiteta mogu pokrenuti pitanje postojanja spora između tog entiteta i Bosne i Hercegovine o nekom pitanju iz Ustava Bosne i Hercegovine za čije rješavanje je jedino nadležan Ustavni sud” (*mutatis mutandis*, *op.cit.*, U 10/14, točka 75. sa daljnjim referencama).

33. Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zauzeo stajalište da pitanje sukoba nadležnosti između različitih razina vlasti u Bosni i Hercegovini u odnosu na ustavnu nadležnost (nadležnost prema Ustavu Bosne i Hercegovine) za donošenje određenih pravnih akata može dovesti do pokretanja ustavnog spora iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, ako se ima u vidu tekst druge alineje članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, jasno je da Ustavni sud ima nadležnost odlučivati o sporu u kojem se tvrdi da određeni zakon nije sukladan ovom ustavu. Međutim, imajući u vidu odredbu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i svoju dosadašnju praksu o pitanju postojanja ustavnog spora, Ustavni sud smatra da iz relevantnih ustavnih odredaba proizlazi da pitanje o

tome što čini spor prema Ustavu Bosne i Hercegovine nije iscrpljeno kroz alineje 1. i 2. članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Upravo posljednji dio rečenice članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine, koji glasi „uključujući ali ne ograničavajući se”, daje pravo Ustavnom sudu da u svakom konkretnom slučaju, izvan onoga što je eksplicitno propisano alinejama 1. i 2. članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, odluči što je to „spor” u smislu navedenog članka Ustava Bosne i Hercegovine. Na temelju navedenog, Ustavni sud je u već spomenutoj Odluci broj U 10/14 utvrdio postojanje ustavnog spora u slučaju kada je Vlada Republike Srpske donijela Odluku o vršenju provjere tačnosti i istinitosti podataka prilikom prijave prebivališta na teritoriji Republike Srpske, pa je na temelju toga ispitao usklađenost tog akta sa Ustavom Bosne i Hercegovine (*op.cit.*, U 10/14, toč. 77-79. sa daljnjim referencama).

34. Dovodeći sve navedeno u kontekst predmetnih zahtjeva, Ustavni sud podsjeća da je svojom Odlukom broj U 3/13 od 26. studenog 2015. godine odlučio da članak 3.b) Zakona o praznicima Republike Srpske nije u suglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima, kako je to precizno navedeno u dispozitivu navedene odluke. Sukladno tome, Ustavni sud je obvezao NSRS da u roku od šest mjeseci od dostave te odluke usuglasi članak 3.b) Zakona o praznicima i da u istom roku obavijesti Ustavni sud o mjerama koje je sa tim ciljem poduzela.

35. S druge strane, Narodna skupština je 15. srpnja 2016. godine donijela Odluku o referendumu sa referendumskim pitanjem: „Da li podržavate da se 9. januar obilježava i slavi kao Dan Republike Srpske?” Za donošenje takve odluke Narodna skupština je imala uporište u odredbama Ustava Republike Srpske, prema kojima Narodna skupština može odlučiti da o pojedinim pitanjima „iz svoje nadležnosti odluku donese nakon prethodnog izjašnjavanja građana na referendumu”. Ovu nadležnost Republike Srpske ne osporavaju ni podnositelji zahtjeva. Međutim, podnositelji zahtjeva smatraju da ovako postavljeno referendumsko pitanje predstavlja osnovu za postojanje ustavnog spora, budući da, kako tvrde, o istom pitanju već postoji odluka Ustavnog suda kao institucije Bosne i Hercegovine koja je, prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, konačna i obvezujuća. Međutim, Narodna skupština u svom odgovoru na zahtjeve inzistira da je provedba referenduma sa ovakvim referendumskim pitanjem „demokratsko sredstvo u funkciji njene primjene”.

36. Iste navode Narodne skupštine, koji su izneseni i u obavijesti o mjerama poduzetim sa ciljem izvršenja Odluke Ustavnog suda broj U 3/13, Ustavni sud je razmotrio u Rješenju broj U 3/13 od 30. rujna 2016. godine, kojim je utvrdio da navedena odluka Ustavnog suda nije izvršena. U obrazloženju tog rješenja Ustavni sud je, između ostaloga, naveo da za razumijevanje i provedbu naloga Ustavnog suda iz Odluke broj U 3/13 „nije

dovoljno čitati i tumačiti samo točku 2. dispozitiva navedene odluke u kojoj je taj nalog sadržan već se mora uzeti u obzir i točka 1. dispozitiva, ali i cjelokupno obrazloženje te odluke u kojem su iznesena pravna shvaćanja Ustavnog suda na kojima je utemeljen ovakav dispozitiv. Naime, nalog iz točke 2. je utvrđen nakon što je Ustavni sud zaključio da članak 3.(b) Zakona o praznicima nije sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine (točka 1. dispozitiva odluke)”. Također, Ustavni sud je osobito istaknuo da „ovako postavljeno [referendumsko] pitanje zanemaruje Odluku Ustavnog suda broj U 3/13 i njegov stav o tome da 9. siječanj kao praznik entiteta ‘mora predstavljati i sve građane Republike Srpske kojima i sâm Ustav Republike Srpske priznaje jednaka prava’ i da taj nadnevak kao blagdan Republike Srpske ‘nije sukladan ustavnoj obvezi o nediskriminaciji u smislu prava skupina, jer uspostavlja povlašteni položaj samo jednog, srpskog naroda’” (*op.cit.*, Rješenje broj U 3/13, točka 13).

37. Ustavni sud ne vidi nikakav razlog da, odlučujući o meritumu predmetnog zahtjeva, zauzme drugačije stajalište. Referendumsko pitanje koje je utvrđeno osporenom Odlukom o referendumu je isto pitanje o kojem je Ustavni sud odlučio svojom Odlukom broj U 3/13. Ovo, dalje, znači da je Narodna skupština, raspisivanjem referenduma sa istim pitanjem o kojem je Ustavni sud donio konačnu i obvezujuću odluku, prouzročila ustavni spor o kojem jedino može odlučiti Ustavni sud. Ovaj spor se, svakako, ne tiče pitanja može li ili ne može Narodna skupština raspisati referendum i je li, kako se to navodi u odgovoru na zahtjeve, neko državno tijelo ili institucija za to nadležna. Ovaj spor se tiče upravo onoga što Narodna skupština neutemeljeno ističe da ne postoji, a to je „nesaglasnost između Republike Srpske i neke od institucija Bosne i Hercegovine u pogledu nekog ustavnog pitanja, prava ili pravne činjenice”. Naime, donošenjem odluke u predmetu broj U 3/13 za Republiku Srpsku je nastala ustavna obveza da izvrši odluku Ustavnog suda. Ovu ustavnu obvezu poštivanja konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda kao ustavne institucije Bosne i Hercegovine ne umanjuje, niti derogira neslaganje sa tom odlukom o čemu se Narodna skupština detaljno izjasnila u odgovoru na zahtjeve. Ustavna priroda odluka Ustavnog suda znači da niti jedno tijelo, zakonodavno, izvršno ili sudsko, nema nadležnost o pitanjima o kojima je takvom odlukom odlučeno donositi drugačije akte, ili te odluke propitivati na bilo koji način, pa ni referendumom kao u konkretnom slučaju. Naprotiv, ustavna odredba o konačnosti i obveznosti odluka Ustavnog suda znači samo jedno: sva tijela su dužna provoditi ove odluke. Ovo su, istodobno, i zahtjevi iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine koji propisuje načelo vladavine prava čiji je neodvojiv dio izvršenje sudskih odluka.

38. Osim toga, iako se neće upuštati u detaljnu analizu pravne prirode odredaba o referendumu, Ustavni sud zapaža da, protivno navodima Narodne skupštine da referendum

samo „ima konsultativni, odnosno savjetodavni karakter”, članak 36. Zakona o referendumu propisuje da, nakon što se građani izjasne o pitanju koje je postavljeno, „nadležni organ će donijeti odgovarajući akt u roku od šest mjeseci od dana održavanja referenduma”. Ovako formulirana odredba propisuje obvezu nadležnog tijela da provede volju građana izraženu na referendumu, što, opet, znači da se kao referendumsko pitanje ne može postaviti ono o kojem već postoji konačna i obvezujuća odluka Ustavnog suda kojom je utvrđena određena ustavna obveza Republike Srpske u odnosu na točno određeno pitanje.

39. Treba napomenuti i to da Narodna skupština i dalje ima nadležnost da raspiše referendum povodom pitanja kojeg nadnevak će se proslavljati Dan Republike Srpske. Međutim, u ostvarivanju te nadležnosti Narodna skupština mora voditi računa o obvezujućim odlukama Ustavnog suda kao institucije Bosne i Hercegovine. Stoga, nadnevak o kojem bi se eventualno mogao raspisati referendum sukladno nadležnostima Narodne skupštine ne može biti 9. siječanj, jer je to protivno Odluci broj U 3/13. Naime, u toj odluci Ustavni sud je eksplicitno utvrdio da se taj nadnevak, „prema mišljenju Ustavnog suda, te prema stajalištu Venecijanskog povjerenstva, ne može [...] smatrati suglasnim sa temeljnim vrijednostima izjavljenim u Ustavu Republike Srpske, tj. s poštovanjem ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti, nacionalne jednakopravnosti, s demokratskim institucijama, vladavinom prava, socijalnom pravdom, pluralističkim društvom, garantiranjem i zaštitom ljudskih sloboda i prava, kao i prava manjinskih skupina sukladno međunarodnim standardima, zabrani diskriminacije” (*op.cit.*, U 3/13, točka 79). Obzirom na to, ne mogu se prihvatiti ni navodi Narodne skupštine da je provedba referenduma u konkretnom slučaju „u funkciji primjene” odluke Ustavnog suda.

40. Na temelju izloženog, Ustavni sud smatra da je donošenje osporene Odluke o referendumu protivno članku I/2. i članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine.

41. Ustavni sud smatra da, obzirom na okolnosti, nema potrebe utvrditi da se Odluka o referendumu ukida i da prestaje važiti, budući da je provedbom referenduma suština te odluke iscrpljena i da ona više ne proizvodi pravno djeljstvo.

42. Međutim, imajući u vidu da je u Republici Srpskoj proveden referendum 25. rujna 2016. godine usprkos nalogu Ustavnog suda iz Odluke o privremenoj mjeri broj U 10/16 od 17. rujna 2016. godine i na temelju Odluke o referendumu za koju je ovom odlukom utvrđeno da je u suprotnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i sa obvezom iz konačne i obvezujuće Odluke Ustavnog suda broj U 3/13, Ustavni sud smatra da je neophodno poništiti rezultate tako provedenog referenduma.

VI. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da Odluka o referendumu broj 02/1-021-894/16 od 15. srpnja 2016. godine nije u suglasnosti sa člankom I/2. i člankom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, zato što je tom odlukom utvrđeno referendumsko pitanje o kojem već postoji konačna i obvezujuća odluka Ustavnog suda kao institucije Bosne i Hercegovine, a takvu odluku su dužni poštovati sva tijela i institucije javne vlasti. Obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da se moraju poništiti i rezultati referenduma koji je proveden na temelju Odluke o referendumu koja nije u suglasnosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i koji je proveden protivno Odluci o privremenoj mjeri broj U 10/16 od 17. rujna 2016. godine.

44. Na temelju članka 64. stavak 4. Pravila Ustavnog suda, prestaje pravno djelovanje Odluke o privremenoj mjeri broj U 10/16 od 17. rujna 2016. godine

45. U smislu članka 43. Pravila Ustavnog suda, dopredsjednik Zlatko M. Knežević i sudac Miodrag Simović su dali izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

46. Sukladno članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Nadležnost iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност из члана VI/3c) Устава Босне и Херцеговине
Nadležnost iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine

Predmet broj U 3/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Zahtjev Općinskog suda u Čapljini (sutkinja Općinskog suda u Čapljini Emilija Zrnčić) za „utvrđenje da nedonošenje provedbenih propisa od izvršne vlasti predstavlja pravnu prazninu koja doводи do kršenja prava zaštićenih Ustavom, te nalaganje da se donesu provedbeni propisi za osiguranje prava vojnih osiguranika”

Odluka od 21. januara 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 3/15**, rješavajući zahtjev **Općinskog suda u Čapljini (sutkinje Općinskog suda u Čapljini Emilije Zrnić)**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 19. stav (1) alineja a) i člana 58. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 21. januara 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se zahtjev Općinskog suda u Čapljini (sutkinje Općinskog suda u Čapljini Emilije Zrnić) za utvrđenje da nedonošenje provedbenih propisa od izvršne vlasti u odnosu na Zakon o penzijsko-invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12) i Zakon o odbrani Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 15/96) predstavlja pravnu prazninu koja dovodi do kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i za nalaganje da se donesu provedbeni propisi za osiguranje prava vojnih osiguranika zbog nenadležnosti Ustavnog suda za odlučivanje.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Općinski sud u Čapljini (sutkinja Općinskog suda u Čapljini Emilija Zrnić) (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 26. maja 2015. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za „utvrđenje da nedonošenje provedbenih propisa od izvršne vlasti predstavlja pravnu prazninu koja dovodi do kršenja prava zaštićenih Ustavom, te nalaganje da se donesu provedbeni propisi za osiguranje prava vojnih osiguranika”.

a) Navodi iz zahtjeva

2. Podnosilac zahtjeva navodi da je odredbom člana 94. Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju vojnih osiguranika („Službeni list RBiH” br. 2/92 i 13/94) propisano pravo vojnih osiguranika na beneficirani radni staž, i to 15 mjeseci za provedenih 12 mjeseci na dužnostima u trupi, pri čemu se dužnostima u trupi, na osnovu člana 2. tog zakona, smatraju dužnosti u vojnim jedinicama. Dalje, podnosilac zahtjeva navodi da se iz odredaba člana 50. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju Federacije BiH („Službene novine FBiH” broj 4/09), kojima je dopunjen član 156. Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju, vidi da je taj zakon važio u spornom periodu od 1. januara 1996. do 1. januara 2006. godine.

3. Dalje, podnosilac zahtjeva je istakao da iz člana 4. Zakona o doprinosima FBiH („Službene novine FBiH” br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01 i 01/02) proizlazi da je FBiH obveznik doprinosa, a da iz člana 11. istog zakona obračun i uplatu doprinosa vrši isplatitelj plaće, dakle, opet FBiH u konkretnom slučaju. Podnosilac zahtjeva, također, navodi da je pred Kantonalnim sudom u Mostaru doneseno više presuda protiv tužene Federacije BiH (u daljnjem tekstu: tužena) u predmetima sa istim činjeničnim i pravnim osnovom kao u predmetu koji je povod za podnošenje ovog zahtjeva, kojima je udovoljeno tužbenim zahtjevima. Također, navodi da je Ustavni sud u svojoj Odluci broj *AP 841/II* odbacio apelacije tužene kao očigledno neosnovane, „a da je dosadašnja praksa u ovim predmetima bila pogrešna da bi Ustavni sud ukazao na to i zaštitio prava tuženika”.

4. Podnosilac zahtjeva navodi da je staž osiguranja reguliran čl. 89-93. Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju („Službene novine FBiH” br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12, u daljnjem tekstu: Zakon o PIOFBiH) i članom 208. Zakona o odbrani Federacije BiH („Službene novine FBiH” broj 15/96, u daljnjem tekstu: Zakon o odbrani). Te odredbe, kako dalje navodi, propisuju pravo na staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, ali samo za radna mjesta za koja to utvrdi Vlada FBiH, pri čemu

je u članu 91. Zakona o PIOFBiH zakonodavac posebno izdvojio vojne osiguranike i zaposlenike MUP-a, sudske policije i kazneno-popravnih ustanova. Dalje, navodi da je Vlada FBiH u izvršavanju ovih ovlasti donijela odluke o poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i stepen uvećanja staža u odnosu na zaposlenike federalnih ustanova za izvršenje kazne zatvora, sudskoj policiji i Federalnom ministarstvu pravde i u odnosu na zaposlenike Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova. Međutim, kako navodi podnosilac zahtjeva, takvu odluku Vlada nije donijela u odnosu na vojne osiguranike. Time je, smatra podnosilac zahtjeva, „jednoj od tri kategorije zaposlenika onemogućeno da ostvare predmetno pravo”.

5. Podnosilac zahtjeva smatra da je posljedica ovakvog postupanja povreda ustavnog prava na jednakost pred zakonom s obzirom na to da izostanak donošenja provedbenog propisa za cijelu kategoriju zaposlenika predstavlja različito postupanje u odnosu na druge zaposlenike gdje je ta obaveza izvršena. Također, podnosilac zahtjeva smatra da nedonošenje provedbenih propisa onemogućava „ostvarivanje prava propisanog zakonom i predstavlja pravnu prazninu koja izravno dovodi do povrede ustavnih prava” a posebno člana II/4, II/3.e) i II/3.k) Ustava BiH, člana II.A.2.(1) c) Ustava FBiH, člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i člana 6. Evropske konvencije. Podnosilac, također, ističe da „jedna cijela kategorija stanovništva - vojni osiguranici zbog nedonošenja provedbenog propisa nemaju mogućnost da ostvare pravo utvrđeno zakonom za razliku od drugih kategorija gdje je izvršna vlast ispunila ovu zakonsku obavezu”. Stoga, kako smatra podnosilac zahtjeva, neophodno je „preduzeti mjere koje će rezultirati donošenjem provedbenih propisa i omogućiti realizaciju prava na staž osiguranja sa uvećanim trajanjem vojnim osiguranicima, ili to omogućiti kroz provedbu ranijih propisa”, naročito Zakona o PIO vojnih osiguranika („Službeni list HRHB” broj 46/95) i Zakona o PIO vojnih osiguranika („Službeni list RBiH” br. 2/92 i 13/94).

b) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

6. Podnosilac zahtjeva je naveo da se pred tim sudom vodi parnični postupak po tužbi Željka Krešića (u daljnjem tekstu: tužitelj) protiv tužene u kojem tužitelj traži da sud obaveže tuženu da mu putem PIO uplati doprinose „za penzijsko osiguranje iz plaće i na plaću i poreza na plaću na staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, i to 15 mjeseci za svakih 12 mjeseci provedenih u službi, počev od 1.1.1996. godine do 1.1.2006. godine, te uplati razlike uplaćenih i pripadajućih doprinosa za isti period”. Podnosilac zahtjeva je, također, naveo da je tom sudu podneseno više tužbi o identičnoj pravnoj stvari.

Relevantni propisi

7. Zakon o odbrani FBiH („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 15/96) u relevantnom dijelu glasi:

Član 208.

Službenicima i djelatnicima Ministarstva odbrane koji obavljaju posebno teške i po zdravlje štetne poslove računa se mirovinski staž s uvećanim trajanjem od najviše 15 mjeseci osiguranja za 12 mjeseci efektivno provedenih na takvim poslovima.

Pravo na staž iz stava 1. ovog člana ostvaruju službenici i djelatnici kojima se radna sposobnost, zbog posebnih uvjeta rada i prirode poslova koje obavljaju, bitno smanjuje.

Poslove i zadaće iz st. 1. i 2. ovog člana, visinu uvećanja staža osiguranja, način uplate doprinosa za taj staž određuje Vlada Federacije, na prijedlog ministra odbrane.

Član 220.

Vlada Federacije, Ministarstvo odbrane i druga tijela Federacije koji su ovim zakonom ovlašteni za donošenje propisa radi izvršenja ovog zakona, donijet će, odnosno uskladit će propise sa odredbama ovog zakona, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Kantoni i općine, poduzeća i druge pravne osobe uskladit će svoje akte sa odredbama ovog zakona najkasnije u roku od tri mjeseca od dana donošenja propisa iz stava 1. ovog člana.

8. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 29/98, 49/00, 32/01, 61/02, 73/05 i 59/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 89.

Osiguranicima koji rade na naročito teškim i za zdravlje štetnim radnim mjestima na kojima poslije navršenja određenih godina života ne mogu uspješno da obavljaju svoju profesionalnu djelatnost, staž osiguranja računa se sa uvećanim trajanjem. Stepen uvećanja staža osiguranja zavisi od težine i štetnosti rada, odnosno od prirode posla, a stepen uvećanja staža osiguranja može iznositi najviše 50%.

Član 90.

Kao radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, mogu se utvrditi radna mjesta na kojima se stiču sljedeći uvjeti: 1. da u vezi sa obavljanjem poslova na radnom mjestu postoje znatniji štetni utjecaji na zdravstveno stanje i radnu sposobnost radnika, i pored toga što su primijenjene sve opće i posebne mjere zaštite

na radu, u skladu sa propisima o zaštiti na radu, kao i druge mjere koje mogu utjecati na otklanjanje i smanjivanje štetnih utjecaja; 2. da se poslovi na radnom mjestu pod teškim i za zdravlje štetnim uvjetima obavljaju neposredno pored izvora štetnih utjecaja neprekidno u toku procesa rada; 3. da poslove na radnom mjestu pod okolnostima iz tač. 1. i 2. ovog stava obavlja isti radnik u toku punog radnog vremena, uzimajući kao puno radno vrijeme i radno vrijeme kraće od 42 sata sedmično, određeno za pojedine poslove zbog posebnih uvjeta rada, u skladu sa propisima i općim aktom preduzeća i druge pravne osobe. Kao radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, zato što je vijek vršenja profesionalne djelatnosti ograničen navršenjem određenih godina života, mogu se utvrditi radna mjesta u onim zanimanjima u kojima zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da radniku onemogućavaju dalje uspješno vršenje iste profesionalne djelatnosti.

Član 91.

Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa u uvećanom trajanju i stepen uvećanja staža osiguranja utvrđuje Vlada Federacije, na prijedlog: 1. Federalnog ministra odbrane za vojne osiguranike; 2. Federalnog ministra unutrašnjih poslova za zaposlene u Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova; 3. Federalnog ministra pravde za zaposlene u sudskoj policiji i kazneno-popravnim ustanovama. Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa u uvećanom trajanju i stepen uvećanja staža osiguranja za zaposlene u kantonalnom ministarstvu unutrašnjih poslova, utvrđuje vlada kantona na prijedlog kantonalnog ministra unutrašnjih poslova.

Član 92.

Radna mjesta iz člana 90. ovog zakona na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak za njihovo utvrđivanje, stepen uvećanja staža osiguranja na tim radnim mjestima, kao i obim odgovarajućeg snižavanja starosne granice utvrđuje nositelj osiguranja. Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem utvrđuju se po prethodno pribavljenom mišljenju odgovarajućih stručnih i naučnih organizacija, i uz saglasnost Ministarstva. Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem podliježu reviziji, na način i po postupku po kojima se utvrđuju radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem. Revizija se obavlja najkasnije u roku od pet godina od dana utvrđivanja tih radnih mjesta. Bliži propis o utvrđivanju radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa u uvećanom trajanju donijet će nositelji osiguranja, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

9. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. tačka a) Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

[...]

c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim ustavom, sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine, ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

Član 19. tačka a) Pravila Ustavnog suda glasi:

Član 19.

Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

a) Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje;

[...]

10. U vezi sa zahtjevom kako je postavljen u konkretnom slučaju, Ustavni sud ukazuje da je odredbom člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine eksplicitno navedeno da bilo koji sud u Bosni i Hercegovini može proslijediti Ustavnom sudu pitanje „da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim ustavom, sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine [...]”.

11. U konkretnom slučaju, podnosilac zahtjeva smatra da nedonošenje provedbenih propisa od izvršne vlasti predstavlja pravnu prazninu, a da to dovodi do kršenja prava garantiranih Ustavom. Zbog takve pravne praznine, kako podnosilac zahtjeva smatra, kategorija vojnih osiguranika ne može ostvariti pravo na beneficirani radni staž za period od 1. januara 1996. do 1. januara 2006. godine, kada je Zakon o odbrani prestao važiti. Stoga, podnosilac traži da Ustavni sud naloži izvršnoj vlasti da donese provedbene propise u odnosu na vojne osiguranike, ili da naloži primjenu ranije važećih zakona. S tim u vezi, Ustavnom sudu se, u prvom redu, postavlja pitanje nadležnosti za odlučivanje o ovako postavljenom zahtjevu.

12. Ustavni sud, najprije, ukazuje da je pitanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem vojnim osiguranicima razmatrao u nizu apelacija koje su pojedinci podnosili u odnosu na presude u kojima su sudovi odbijali tužbene zahtjeve u vezi sa beneficiranim stažom osiguranja za period od 1. januara 1996. do 1. januara 2006. godine. U vodećem predmetu povodom ovog pitanja broj *AP 2701/14* od 14. maja 2015. godine (vidi, Ustavni sud,

odluka o dopustivosti i meritumu, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) Ustavni sud je ukazao da je apelantica 1. novembra 1995. godine zaključila ugovor sa Ministarstvom obrane HRHB kojim se ovo ministarstvo obavezalo da kao poslodavac jamči i osigurava beneficirani penzijski staž na način tačno utvrđen u tom ugovoru. Međutim, 22. augusta 1996. godine stupio je na snagu novi Zakon o odbrani Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” broj 15/96) kojim je izvršena integracija Vojske FBiH. Nakon spajanja HVO-a i Armije FBiH u Vojsku FBiH, apelantica je preuzeta u sastav Federalnog ministarstva odbrane. Istim zakonom su institucije i administrativni aranžmani u oblasti odbrane u područjima FBiH pod kontrolom HVO-a prešli na institucije FBiH. Ovim zakonom je na drugačiji način regulirano pitanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem nego što je to bilo regulirano ugovorom koji je apelantica sklopila prije stupanja na snagu novog zakona. Osim toga, odredbom člana 220. istog zakona propisana je obaveza za sva tijela Federacije, pa tako i za Ministarstvo odbrane, da usklade svoje propise sa odredbama ovog zakona najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

13. Ustavni sud je u ovom predmetu zaključio da nije prihvatljiv apelanticin stav „da propust javne vlasti da ispuni svoju pozitivnu obavezu i neko pravno pitanje uredi propisom, odnosno općim pravnim aktom, stavlja pretjeran teret na apelante i ne može voditi ka gubitku prava apelantata”. Naime, Ustavni sud je zaključio da u konkretnom slučaju „nije došlo do gubitka prava apelantice zbog pravne praznine i propusta javne vlasti da neko pitanje uredi općim pravnim aktom, nego je utvrđeno da apelantica nije ni stekla pravo na uvećan staž osiguranja po osnovu spornog ugovora zbog neusklađenosti predmetnog ugovora sa važećim propisima. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da su u vrijeme potpisivanja ugovora postojali relevantni propisi koji su propisivali uvjete i postupke na osnovu kojih bi se moglo ostvariti pravo na uvećan staž osiguranja vojnih osiguranika, i to podnošenjem zahtjeva i donošenjem rješenja nadležne Službe, što u konkretnom slučaju nije učinjeno. Također, odredba člana 208. Zakona o odbrani, koji je stupio na snagu nakon zaključivanja spornog ugovora, regulira pitanje računanja staža sa uvećanim trajanjem na drugačiji način nego što je to pitanje regulirano spornim ugovorom. Zbog navedenog razloga je utvrđeno da ugovoreno pravo apelantice na uvećan staž osiguranja ne proizvodi pravno djestvo, odnosno da je odgovarajuća odredba ugovora ništava, jer nije u skladu sa važećim propisima. Stoga je zaključeno da u vrijeme preuzimanja u Vojsku FBiH apelantica nije imala ‘stečeno pravo’, jer ovo pravo apelantica nije prije preuzimanja ostvarila kao aktivno vojno lice na službi u oružanim snagama HRHB-HVO, pa, stoga, nije imala razumnu osnovu očekivati da će formiranjem zajedničke Vojske FBiH njoj kao pripadnici hrvatske komponente (HVO) biti isplaćeni dodatni doprinosi” (*ibid*, tačka 31). Dakle, kao što se vidi, sudovi u ovakvim slučajevima primjenjuju postojeće propise i odbijaju

tužbene zahtjeve onih vojnih osiguranika koji traže da im se beneficirani radni staž prizna za period od 1. januara 1996. do 1. januara 2006. godine na način koji je bio ugovoren ugovorima koji, prema usaglašenoj sudskoj praksi, ne proizvode pravno djejestvo.

14. Vraćajući se na konkretni zahtjev kako ga je podnosilac postavio, Ustavni sud ukazuje da je u svojoj praksi zaključio da, iako nema *expressis verbis* nadležnost za ispitivanje pravnih praznina, može ispitivati kvalitet zakona, jer su pravne situacije koje je Ustavni sud analizirao u svojim odlukama te vrste ukazivale na postojanje pravnih praznina koje su upućivale na ozbiljno kršenje ljudskih prava. Naprimjer, Ustavni sud je u predmetima iz svoje apstraktne nadležnosti, u kojima se susretao sa slučajevima koji bi se mogli podvesti pod legislativne propuste, obrazložio da su to „najčešće pitanja ocjene kompatibilnosti odredaba nekog zakona sa odredbama Ustava Bosne i Hercegovine kojima se štite ljudska prava i Evropskom konvencijom”. Tako je u predmetu broj *U 14/05*, koji se odnosio na pitanje stare devizne štednje, Ustavni sud usvojio stav da je Bosna i Hercegovina načinila propust u odnosu na imovinska prava vlasnika stare devizne štednje, zato što nije stvorila „zakonodavni i institucionalni okvir za ujedinjeno rješavanje tog problema na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine” (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 14/05* od 2. decembra 2005. godine, tačka 56). Osim toga, u predmetu broj *U 6/12*, u kojem je odlučivano o tome da li, zbog nedostatka relevantnih odredaba u Zakonu o parničnom postupku BiH o nužnoj delegaciji nadležnosti, postoji pravna praznina koja vodi kršenju ustavnog prava na pravično suđenje, Ustavni sud je zaključio „da je zakonodavac takav slučaj previdio (nije predvidio da će se pojaviti), ili ga je propustio (zaboravio) riješiti. Ovakva pravna praznina nužno vodi kršenju prava na pravično suđenje [...]” (vidi, Ustavni sud, Odluka o meritumu i dopustivosti broj *U 6/12* od 13. jula 2012. godine, tačka 31). Dakle, u svakom od navedenih slučajeva Ustavni sud je utvrdio da ima nadležnost da ocjenjuje eventualno postojanje pravnih praznina onda kada se tvrdi da takva praznina postoji u zakonu čiju ustavnost Ustavni sud ima nadležnost da ocjenjuje na način kako to propisuje Ustav Bosne i Hercegovine, ili u propustu nadležnog zakonodavca da propiše zakonodavni okvir za ostvarivanje nekog prava.

15. Također, pitanje ocjene legislativnih propusta bilo je i predmet ispitivanja Ustavnog suda u okviru njegove apelacione nadležnosti, pa je Ustavni sud usvojio stav „da ima nadležnost da u postupku iz apelacione jurisdikcije (konkretna nadležnost Ustavnog suda) izvrši i konkretnu ocjenu ustavnosti u smislu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine ako je to potrebno” (vidi, Odluka Ustavnog suda broj *U 106/03* od 26. oktobra 2004. godine, tačka 34). U suštini, najčešće se radi o situacijama u kojima su odluke sudova bile zakonite, ali protivustavne, jer zakoni na osnovu kojih su one donesene nisu u saglasnosti sa Ustavom. Ustavni sud je osnov za ovakvu vrstu nadležnosti pronašao, prije

svoga, u svom zadatku da zaštiti ljudska prava zagarantirana Ustavom. U tim odlukama, pored navoda o povredama ljudskih prava, Ustavni sud je razmatrao i kvalitet zakona, jer je upravo nedorečenost, nepreciznost zakona dovela do povrede ljudskih prava. U određenom broju predmeta nedostatak određenog kvaliteta zakona ogledao se upravo u tome što se spornim zakonom propustio da regulira određeni pravni odnos. Tako je u predmetu broj *AP 2271/05* Ustavni sud zaključio da njegov zadatak nije da odredi da li će nadležni zakonodavac pristupiti izmjenama postojećih ili donošenju novih propisa kojima bi se osiguralo poštivanje prava apelanata i drugih lica koja krivično djelo učine u stanju neuračunljivosti, već da je to isključivo zadatak nadležnog zakonodavca i odgovarajućih organa izvršne vlasti. Međutim, Ustavni sud je ukazao na to da su nadležne vlasti dužne da hitno preduzmu odgovarajuće legislativne i druge mjere kojima će osigurati da lišavanje slobode lica koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti bude „zakonito”, kako to zahtijeva član 5. stav 1.e) Evropske konvencije (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 2271/05* od 21. decembra 2006. godine, tačka 81). Osim toga, u predmetu broj *AP 2587/05* Ustavni sud je utvrdio da pravna praznina postoji i u slučaju kada Zakonom o sudskoj i tužilačkoj funkciji u FBiH nije bio propisan način utvrđivanja naknade na ime regresa za godišnji odmor koja je kao apellantovo pravo propisana tim zakonom, ali su nadležne vlasti propustile da svoje propise kojima su uređena, između ostalog, i pitanja regresa za godišnji odmor za sudije kantonalnih i općinskih sudova usklade sa odredbama ovog zakona (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu od 23. maja 2007. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba). Zbog tog propusta, sudovi su odbijali tužbene zahtjeve za naknadu regresa, što je Ustavni sud ocijenio pretjeranim teretom za apelanta koji je na taj način izgubio pravo garantirano zakonom.

16. U konkretnom slučaju podnosilac se ne žali na nedostatak zakonodavnog okvira, niti na to da Zakon o PIOFBiH ili Zakon o odbrani nisu u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Naprotiv, podnosilac zahtjeva tvrdi da nadležna izvršna vlast nije donijela provedbeni propis u odnosu na zakone čiju ustavnost (zakona) podnosilac zahtjeva ne dovodi u pitanje. Podnosilac zahtjeva eksplicitno traži da Ustavni sud naloži nadležnoj izvršnoj vlasti da donese provedbeni propis, ili da „realizaciju prava na staž osiguranja sa uvećanim trajanjem vojnim osiguranicima.....omogućiti kroz provedbu ranijih propisa”.

17. Međutim, Ustavni sud zapaža da je neposredan povod zahtjevu u konkretnom slučaju tužbeni zahtjev koji je istovjetan onima koje su sudovi odbijali, a o kojim presudama je Ustavni sud odlučivao u okviru svoje apelacione nadležnosti. U vezi s tim, Ustavni sud smatra da pozivanje podnosioca zahtjeva na odluku u predmetu broj *AP 841/II* nije relevantno. Naime, i to pitanje je Ustavni sud već riješio u već spomenutoj Odluci broj *AP 2701/14*, zaključivši sljedeće: „U odnosu na apelacijske navode koji se tiču povrede načela

pravne sigurnosti zbog različite prakse sudova u istim činjeničnim i pravnim pitanjima, Ustavni sud ukazuje da je upravo zadatak redovnih sudova da tumače i primjenjuju odredbe relevantnih propisa, te da, suprotno apelanticinim navodima, promjena prakse Kantonalnog suda nije proizvoljna, nego je rezultirala nastojanjem tog suda da se o istom pravnom pitanju usaglasi praksa na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, zbog čega je, kao nižestepeni sud, usvojio praksu i pravna stajališta Vrhovnog suda, a sve radi poštivanja načela pravne sigurnosti.” Osim toga, Ustavni sud je, također, ukazao da u tom slučaju „nije došlo do gubitka apelanticinog prava zbog pravne praznine i propusta javne vlasti da neko pitanje uredi općim pravnim aktom, nego je utvrđeno da apelantica nije ni stekla pravo na uvećan staž osiguranja po osnovi spornog ugovora zbog neusklađenosti predmetnog ugovora sa važećim propisima” (vidi, *AP 2701/14, loc.cit.*, tačka 31).

18. U konkretnom slučaju tužbeni zahtjev o kojem mora odlučiti podnosilac zahtjeva i u odnosu na koji i podnosi zahtjev prema članu VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine odnosi se na isto pravno pitanje: Da li se beneficirani staž osiguranja za vojne osiguranike za period od 1. januara 1996. do 1. januara 2006. godine može računati u skladu sa ugovorom koji su oni zaključili sa Ministarstvom HRHB prije stupanja na snagu Zakona o odbrani? Tu odredbu ugovora sudovi, kako je već pokazano, prema utvrđenoj sudskoj praksi koju je prihvatio i Ustavni sud, smatraju ništavom i zbog toga odbijaju takve tužbene zahtjeve. Bez obzira na to što podnosilac zahtjeva pravnom prazninom smatra navodne propuste izvršne vlasti da donese odgovarajuće provedbene propise u odnosu na vojne osiguranike, Ustavni sud zapaža da se u takvoj situaciji ne može razmatrati pitanje postojanja pravne praznine na način kako to podnosilac zahtjeva traži. Naime, u konkretnom slučaju zakonom je regulirano pitanje beneficiranog radnog staža za vojne osiguranike, a propisana je i eksplicitna obaveza izvršne vlasti da svoje propise uskladi sa zakonom u propisanom roku. To što su odredbu ugovora koji su tužitelji sklopili prije stupanja na snagu Zakona o odbrani iz 1996. godine sudovi proglasili ništavom, ne znači da je došlo do pravne praznine.

19. U takvoj situaciji Ustavni sud smatra da zahtjev koji je postavljen tako da Ustavni sud naloži izvršnoj vlasti ono što je već zakonom propisano kao njena obaveza, ili, kako to, također, traži podnosilac - da naloži primjenu zakona koji su prestali važiti donošenjem Zakona o odbrani iz 1996. godine, nije moguće razmatrati u okviru njegove nadležnosti iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine. Pri tome Ustavni sud ponovo naglašava da sudovi o istim pravnim pitanjima odbijaju tužbene zahtjeve primjenom relevantnog zakonodavnog okvira ne zbog nepostojanja provedbenih propisa, već zbog ništavosti odredbe ugovora na koji se tužitelji u takvim predmetima pozivaju o čemu, kako je već rečeno, postoji dobro usaglašena sudska praksa, koju je prihvatio i Ustavni sud. Budući

da podnosilac zahtjeva traži da Ustavni sud donese nalog izvršnoj vlasti da postupi po zakonima koje podnosilac i ne osporava i koji već propisuju obavezu izvršne vlasti da uskladi svoje akte sa zakonom, odnosno da naloži primjenu zakona koji više nisu na pravnoj snazi, a imajući u vidu suštinu podnesenog zahtjeva, Ustavni sud smatra da nije nadležan za odlučivanje.

20. Imajući u vidu odredbu člana 19. stav (1) alineja a) Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko se utvrdi da Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

21. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број У 6/15

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Општинског суда у Сарајеву
(судија Небојша Јоксимовић) за
оцјену компатибилности члана
37 став 4 Закона о такси превозу
у Кантону Сарајево („Службене
новине КС” број 11/14)

Одлука од 21. јануара 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 6/15, рјешавајући захтјев Општинског суда у Сарајеву (судија Небојша Јоксимовић), на основу члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б), члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу

Мирсад Теман, председник

Маго Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Маргарита Цаца Николовска, потпредседница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 21. јануара 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ МЕРИТУМУ

Одбија се захтјев Општинског суда у Сарајеву (судија Небојша Јоксимовић) за оцјену компатибилности члана 37 став 4 Закона о такси превозу у Кантону Сарајево („Службене новине Кантона Сарајево” број 11/14).

Утврђује се да је члан 37 став 4 Закона о такси превозу у Кантону Сарајево („Службене новине Кантона Сарајево” број 11/14) у складу с чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Општински суд у Сарајеву (судија Небојша Јоксимовић) (у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднио је 31. августа 2015. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену компатибилности члана 37 став 4 Закона о такси превозу у Кантону Сарајево („Службене новине КС” број 11/14, у даљњем тексту: Закон о такси превозу).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда од Скупштине Кантона Сарајево (у даљњем тексту: Скупштина КС) затражено је 15. септембра 2015. године да достави одговор на захтјев.

3. Скупштина КС је одговор доставила 30. септембра 2015. године.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

4. Подносилац захтјева је навео да је у току поступак по тужби „Holand Company” д.о.о., Сарајево, Ул. Авде Палића број 14 и Аднана Луње, Сарајево, Улица Забрђе бб (у даљњем тексту: првотужилац и друготужилац), против тужених Федерације БиХ (у даљњем тексту: ФБиХ) и Кантона Сарајево (у даљњем тексту: КС) ради утврђења дискриминације, поништења чл. 5 и 8 Правилника о техничко-експлоатационим условима за возила којим се обављају поједине врсте превоза („Службене новине ФБиХ” бр. 56/06, 79/06, 11/09, 56/10, 79/11 и 49/13, у даљњем тексту: Правилник о техничко-експлоатационим условима за возила) и накнаду штете. Надаље, указано је да је у току припремног рочишта за главну расправу пуномоћник тужилаца, у поднеску од 20. августа 2015. године, предложио да овај суд прослиједи питање Уставном суду у вези с оцјеном уставности члана 37 став 4 Закона о такси превозу Кантона Сарајево (у даљњем тексту: Закон о такси превозу) с обзиром да од одлуке Уставног суда зависи правни основ поднесене тужбе.

б) Чињенице предмета поводом ког је поднесен захтјев

5. Тужиоци су 6. априла 2015. године поднијели тужбу против Федералног министарства транспорта и комуникација (у даљњем тексту: првотужени) ради утврђивања да је првотужени дискриминисао „тужиоца” у односу на његово право

на имовину и привредну дјелатност, тако што је чланом 11 став 3 Правилника о техничко-експлоатационим условима за возила „тужиоце” ставио у неравноправан положај у односу на друге привредне субјекте у вези с правом на истицање фирме без законског основа и разумног оправдања. Тужиоци су затражили да се стави ван снаге члан 11 став 3 Правилника о условима за возила, те да се првотуженом наложи да „тужиоцу” исплати накнаду материјалне штете, укључујући и камате.

6. Тужиоци су поднеском од 5. јуна 2015. године преиначили тужбу од 6. априла 2015. године тако што су, поред осталог, тужбени захтјев проширили и на Кантон Сарајево, Скупштину КС (у даљњем тексту: друготужени), те затражили да се утврди да је друготужени дискриминисао друготужиоца јер је доношењем члана 37 став 4 Закона о такси превозу, а чија примјена је резултовала прекршајним кажњавањем друготужиоца, на дискриминаторан начин онемогућио економску слободу пружања услуга на јединственом тржишту БиХ. Најзад, затражено је да се друготуженом наложи да „тужиоцу” исплати накнаду материјалне штете, укључујући и камате од дана настанка штете.

ц) Одговор на захтјев

7. Скупштина КС је у одговору на захтјев истакла да је Законом о друмском превозу ФБиХ („Службене новине ФБиХ” бр. 28/06 и 2/10, у даљњем тексту: Федерални закон) утврђено да ће Скупштина Кантона својим прописом, у складу с Федералним законом, уредити услове, начин и организацију вршења такси превоза. Надаље, указано је да је чланом 42 наведеног закона изричито одређено да ће се прописом Кантона уредити основни и допунски услови које мора да испуњава такси возач и такси возило.

8. Сходно наведеном овлашћењу Скупштина КС је указала да су чланом 36 Закона о такси превозу прописани општи услови за такси возило, тј. да поред услова одређених Федералним законом, такси возило мора да посједује регистарску ознаку за такси возила прописану Правилником о регистрацији возила („Службени гласник БиХ” број 69/09), на којој се налази словна ознака „ТА”. Такође, чланом 37 прописани су посебни услови за такси возило и то, поред осталих: а) да на видном мјесту има истакнуту важећу допунску такси ознаку, и то залијепљену на предњем вјетробранском стаклу у доњем десном углу, а да на задњем вјетробранском стаклу посједује залијепљену наљепницу удружења или привредног субјекта којем припада; б) да на крову возила има истакнуту свјетлећу такси ознаку, која мора да свијетли када је возило слободно за вожњу; ц) кровна такси ознака мора да садржи назив ТАХИ, те назив привредног субјекта или удружења којем припада; д) да је опремљено

радио-везом; е) уговор о раду за возача који управља возилом, а на основу члана 53 став (3) Закона о друмском превозу ФБиХ, као и овјерену фотокопију обрасца ЈС 3100 који је издала Пореска управа Кантона Сарајево; ф) важећу наљепницу правног субјекта којем припада за текућу годину; г) важећу документацију о радио-уређају који се налази у ауто издату у складу с прописима Регулаторне агенције за комуникације - РАК (уговор о коришћењу радио-везе и дозволу сагласност за њено коришћење), х) да је опремљено баждареним таксиметром у овлашћеним станицама од стране Института за метрологију БиХ. Ставом 4 наведеног члана одређено је да се у возилу које не посједује важеће регистарске таблице са словном ознаком „ТА” не може налазити таксиметар, систем радио-везе, кровна ознака, нити натпис који садржи ријеч „ТАХИ” или који упућује на обављање такси дјелатности.

9. Према мишљењу Скупштине КС из наведеног је јасно да возило које не посједује регистарске ознаке у складу с Правилником о регистрацији возила („Службени гласник БиХ” број 69/09), односно на којем се не налазе регистарске таблице са словном ознаком „ТА”, није регистровано као такси возило, па не може и не смије бити обиљежено као такси возило, нити имати опрему која је прописана искључиво за такси возило. Такође, за возила која нису регистрована као такси возила, односно не посједују важеће регистарске таблице са словном ознаком „ТА” не може се издати ни „Д” лиценца, а што је према члану 13 Федералног закона и члану 5 Закона о такси превозу у КС један од услова за обављање дјелатности такси превоза.

10. Према становишту Скупштине КС таксиметар, систем радио-везе, кровна ознака која садржи ријеч „ТАХИ” обавезна су опрема за обављање привредне дјелатности такси превоза, па не постоји било каква потреба да је возила која не обављају дјелатност такси превоза посједују.

11. Најзад, указано је да је сврха члана 37 став 4 Закона о такси превозу сузбијање нелегалног обављања такси превоза.

IV. Релевантни прописи

12. Закон о такси превозу у Кантону Сарајево („Службене новине КС” број 11/14) у релевантном дјелу гласи:

*Члан 1.
(Предмет)*

Овим Законом уређују се:

а) услови, организација и начин обављања такси пријезова на подручју Кантона Сарајево (у даљем тексту: Кантон);

(...)

Члан 2.

(Значење појмова)

Поједини изрази употребљени у овом Закону имају исто значење као у Закону о цестовном пријевозу Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерални закон), осим појмова који имају следећа значења:

(...)

х) „такси пријевоз” је јавни пријевоз лица у ванлинијском цестовном промету за који је цијена пријевоза за пређени пут унапријед одређена и утврђује се таксиметром по цијеновнику услуга;

и) „такси пријевозник” је правно или физичко лице које посједује лиценцу и друге документе потребне за обављање такси пријевоза издате на основу Федералног закона и овог Закона;

ј) „такси пријевозник - правно лице” је привредно друштво које испуњава услове за обављања такси дјелатности према одредбама Федералног закона и овог Закона;

(...)

Члан 4.

(Опћи услови за обављање такси пријевоза)

(1) Такси пријевоз на подручју Кантона могу обављати такси пријевозници који имају сједиште, односно пребивалиште на подручју Кантона, а у складу са овим Законом и Федералним законом.

(2) Такси пријевоз на подручју Кантона може се обављати само као основна дјелатност, односно као обрт у основном занимању.

(3) Такси пријевоз на подручју Кантона, може обављати лиценцирани:

а) такси пријевозник - правно лице,

б) самостални такси пријевозник - физичко лице - који обавља дјелатност, сам без упошљавања других лица

Члан 36.

(Опћи услови за такси возило)

Поред услова прописаних Федералним законом, такси возило мора посједовати регистарску ознаку за такси возила прописану Правилником о регистрацији возила („Службени гласник БиХ”, број 69/09), на којој се налази словна ознака „ТА”.

Члан 37.

(Посебни услови за такси возило)

(1) Поред услова из члана 36. овог Закона, такси возило мора испуњавати и сљедеће посебне услове:

а) да на видном мјесту има истакнуту важећу допунску такси ознаку и то залијепљену на предњем вјетробранском стаклу у доњем десном углу, а да на задњем вјетробранском стаклу посједује залијепљену наљепницу удружења или привредног субјекта којем припада;

б) да на крову возила има истакнуту свијетлећу такси ознаку, која мора свијетлити када је возило слободно за возњу;

ц) кровна такси ознака мора да садржи назив TAXI, те назив привредног субјекта или удружења којем припада;

д) да је опремљено радио везом;

ф) важећу наљепницу правног субјекта којем припада за текућу годину;

г) важећу документацију о радио уређају који се налази у ауту издату у складу са прописима Регулаторне агенције за комуникације - РАК" (уговор о кориштењу радио везе и дозволу сагласност за кориштење исте),

х) да је опремљено баждареним таксиметром у овлашћеним станицама од стране Института за мјеритељство БиХ;

(2) Такси возила која припадају једном такси пријевознику - правном лицу, морају бити једнообразна у погледу боје и ознака на такси возилу.

(3) Такси возило се може користити за оглашавање и истицање пропагандних порука, искључиво на бочним странама возила.

(4) У возилу које не посједује важеће регистарске таблице са словном ознаком „ТА” не може се налазити таксиметар, систем радио везе, кровна ознака нити натпис која садржи ријечи „TAXI” или која упућује на обављање такси дјелатности.

(5) Стакла на такси возилу смију бити кориштена за оглашавање и постављање пропагандних порука;

V. Допустивост

13. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине.

Члан VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине гласи:

ц) Уставни суд има надлежност у питањима која му упуту било који суд у Босни и Херцеговини, а односи се на то да ли је закон на чијој ваљаности почива његова одлука, сагласан са овим Уставом, са Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку тог суда.

14. Захтјев за оцјену уставности поднио је Општински суд (судија Небојша Јоксимовић), што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 5/10 од 26. новембра 2010. године, тач. 7-14, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 37/11). Имајући у виду одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд сматра да је овај захтјев допустив зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 став (1) Правила Уставног суда због којег захтјев не би био допустив.

VI. Меритум

15. Подносилац захтјева је затражио од Уставног суда да одлучи о компатибилности члана 37 став 4 Закона о такси превозу у смислу члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине. Из захтјева произлази да оспорене одредбе треба испитати у односу на евентуално постојање дискриминације по самом закону. Стога ће Уставни суд оспорене одредбе да испита у односу на забрану дискриминације према члану 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

16. Уставни суд напомиње да оцјену уставности разматра у општем смислу (*erga omnes*), а не у односу на конкретан предмет (*inter partes*) који је повод подношењу захтјева (види одлуку Уставног суда у предмету У 15/11 од 30. марта 2012. године, тачка 63). Дакле, Уставни суд неће улазити у конкретан предмет који се налази на рјешавању пред Општинским судом у Сарајеву, нити ће се бавити начином на који редовни судови, те други надлежни органи примјењују оспорену законску одредбу. Уставни суд ће да изврши оцјену уставности оспорене одредбе на апстрактан начин у односу на општу забрану дискриминације по закону из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

17. Оспорена одредба члана 37 став 4 Закона о такси превозу гласи:

(4) У возилу које не посједује важеће регистарске таблице са словном ознаком „ТА” не може се налазити таксиметар, систем радио везе, кровна ознака нити натпис која садржи ријечи „ТАХИ” или која упућује на обављање такси дјелатности.

18. Члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију гласи:

Уживање сваког права које закон предвиђа мора да се обезбиједи без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Јавне власти не смију ни према коме вршити дискриминацију по било ком основу као што су они поменути у ставу 1.

19. Европски суд за људска права је у предмету *Сејдић и Финци против БиХ* нагласио: „Појам дискриминације је досљедно тумачен у јуриспруденцији Суда у односу на члан 14 Конвенције. Јуриспруденција нарочито јасно прецизира да ‘дискриминација’ означава различито поступање без објективног и разумног оправдања према лицима која су се нашао у сличном положају (видјети тачке 42-44 и наведене изворе). Аутори су користили исти термин, дискриминација, у члану 1 Протокола бр. 12. Без обзира на разлике у ширини обима између ових одредби, значење овог појма у члану 1 Протокола бр. 12 требало је бити идентично тумачењу из члана 14 (видјети Образложење (*Explanatory Report*) уз Протокол бр. 12, тачка 18). Суд, према томе, не види разлог да одступа од утврђеног тумачења ‘дискриминације’, наведеног у тексту, у примјени истог појма према члану 1 Протокола бр. 12 (у вези са судском праксом УН-овог Комитета за људска права у погледу члана 26 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, одредбе која је слична, али не и идентична – члану 1 Протокола бр. 12 уз Конвенцију (видјети Nowak, *Коментарии ССРР*, Издавачи N. P. Engel, 2005, страна 597-634)”, (види одлуку Европског суда у предмету *Сејдић и Финци против БиХ* од 22. децембра 2009. године, тачка 55).

20. Члан 14 Европске конвенције штити лица (укључујући и правна лица) која се налазе у „подударним ситуацијама” од дискриминационих разлика у третману, а у смислу члана 14 Европске конвенције третман се сматра дискриминационим ако нема „циља и разумног оправдања”, тј. ако не иде у правцу легитимног циља и ако не постоји разуман однос пропорционалности између употријебљених средстава и циља који се покушава остварити (види одлуку Уставног суда у предмету број *АП 98/03* од 27. октобра 2004. године, став 34).

21. Уставни суд ће да анализира оспорену одредбу самостално и у контексту закона чији је саставни дио. При томе, Уставни суд запажа да у захтјеву, осим наводне дискриминације, нису наведене никакве посебне чињенице нити докази у том правцу. С друге стране, у одговору на захтјев указано је да је сврха члана 37 став 4 Закона о такси превозу сузбијање нелегалног обављања такси превоза.

22. Према одредбама Закона о такси превозу, такси превоз може да обавља лиценцирани такси превозник – правно лице, односно самостални такси превозник – физичко лице, који обавља дјелатност сам, без запошљавања других лица. Такође, законом су прописани општи и посебни услови које мора да испуњава такси возило. Један од општих услова утврђен у члану 36 наведеног закона је да такси возило мора да посједује регистарску ознаку за такси возила на којој се налази словна ознака „ТА”. У члану 37 Закона о такси превозу су, осим општих услова, утврђени и посебни услови које мора да испуњава возило за такси превоз. Међу њима су: да на видном мјесту има истакнуту важећу допунску такси ознаку; да на крову возила има истакнуту свјетлећу такси ознаку; кровна такси ознака мора да садржи назив TAXI, те назив привредног субјекта или удружења којем припада; да је опремљено радио-везом; да је опремљено баждареним таксиметром. У оспореном ставу 4 члана 37 Закона о такси превозу је утврђено: „У возилу које не посједује важеће регистарске таблице са словном ознаком ‘ТА’ не може се налазити таксиметар, систем радио везе, кровна ознака нити натпис која садржи ријечи ‘TAXI’ или која упућује на обављање такси дјелатности.”

23. На основу наведеног, Уставни суд је дошао до закључка да обављање такси дјелатности могу да врше сва лиценцирана правна и физичка лица ако испуњавају услове прописане тим законом, а ти услови су утврђени као логична и разумна цјелина. Услови за обављање такси дјелатности су јасно и прецизно прописани одредбама чл. 4, 36 и 37 Закона о такси превозу. Оспорена одредба члана 37 став 4 Закона о такси превозу прописује посебне услове које мора да испуњава свако такси возило за обављање такси превоза. Ова одредба прописује једнаке услове за све оне који намјеравају да се баве такси дјелатношћу, исто као и одредбе члана 4 и 36, те остале одредбе члана 37 Закона о такси превозу. Очигледно је да је основни услов да возило буде регистровано за обављање такси дјелатности и да има одговарајуће регистарске таблице које то потврђују. Оваква регистрација возила омогућава коришћење осталих елемената потребних за обављање такси дјелатности, као што су одговарајући систем радио-везе, таксиметар и кровна ознака која упућује на врсту дјелатности која се возилом обавља. Уставни суд је анализом оспорене одредбе неспорно закључио да се она подједнако односи на све такси превознике (правна и физичка лица) који намјеравају да се баве такси дјелатношћу и при томе никога не ставља у привилегован нити подређен положај у погледу испуњавања потребних услова. Такође, ова одредба нема никакве импликације на било које друго питање ван контекста обављања такси дјелатности и њом се, као уосталом и цијелим законом чији је она саставни дио, не задире у уређивање било ког другог питања осим обављања такси дјелатности. Дакле, оспорена одредба се ни у ком

аспекту не може схватити тако да прописује различито поступање за било које упоредне категорије, већ искључиво утврђује услове које морају да испуне сви они који обављају такси дјелатност.

24. Уставни суд закључује да је оспорена одредба члана 37 став 4 Закона о такси превозу у складу с чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

VII. Закључак

25. Уставни суд закључује да је члан 37 став 4 Закона о такси превозу компатибилан с чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију јер никога не ставља у привилегован нити подређен положај у погледу испуњавања потребних услова за вршење такси превоза.

26. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

27. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj U 3/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Osnovnog suda u Derventi (sudac Alen Lukač) za ocjenu ustavnosti članka 97. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14)

Odluka od 1. prosinca 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 3/16**, rješavajući zahtjev **Osnovnog suda u Derventi (sudac Alen Lukač)**, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 1. prosinca 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI MERITUMU

Odbija se zahtjev Osnovnog suda u Derventi (sudac Alen Lukač) za ocjenu kompatibilnosti članka 97. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14).

Utvrđuje se da je članak 97. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sukladan članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Osnovni sud u Derventi (sudac Alen Lukač) (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je 21. ožujka 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 97. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14, u daljnjem tekstu: ZIPRS).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština RS) zatraženo je 24. ožujka 2016. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Narodna skupština RS je dostavila odgovor 19. svibnja 2016. godine.

III. Zahtjev

a) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

4. Podnositelj zahtjeva je naveo da je u tijeku izvršni postupak između tražitelja izvršenja Nove banke a.d. Banjaluka protiv izvršenika D. K. iz Dervente radi naplate novčane tražbine na nekretnini izvršenika, vrijednost predmeta spora 83.270,67 KM, na temelju izvršne isprave, i to opravka izvornika notarske isprave – ugovora o založnom pravu na nekretnini. Dalje je navedeno da je podnositelj zahtjeva donio Rješenje o izvršenju broj 84 0 I 046485 15 I od 30. travnja 2015. godine kojim je dozvoljeno izvršenje radi naplate novčane tražbine koja se sastoji od iznosa glavnog duga, kamata, kao i troškova izvršnog postupka. Izvršenje je određeno na nekretnini izvršenika, preciznije određenoj u zemljišnoknjižnom izvratku, i to provedbom izvršnih radnji - zabilježbom izvršenja u zemljišnim knjigama, utvrđivanjem vrijednosti nekretnine, prodajom i namirenjem tražitelja izvršenja iz iznosa dobivenog prodajom, sukladno odredbi članka 68. ZIP-a RS. Zaključkom podnositelja zahtjeva broj 84 0 I 046485 15 I od 19. studenog 2015. godine, kojim je zakazana prodaja predmetne nekretnine, utvrđeno je da vrijednost predmetne nekretnine, prema nalazu i mišljenju sudskog vještaka građevinske struke, iznosi 154.040,00 KM. Sukladno odredbi članka 89. stavak 2. ZIP-a RS kojom je propisano da se „na prvom ročištu za javno nadmetanje nepokretnost ne može prodati ispod polovine utvrđene vrijednosti”, podnositelj zahtjeva je objavio početnu cijenu predmetne

nekretnine u iznosu od 77.020,00 KM. Na prvom ročištu za javnu prodaju, koje je održano 22. siječnja 2016. godine, tražitelj izvršenja je bio jedini ponuđač koji je ponudio navedeni iznos, te je podnositelj zahtjeva donio zaključak od 22. siječnja 2016. godine kojim je utvrdio da je predmetna nekretnina prodana tražitelju izvršenja kao najboljem ponuđaču za iznos od 77.020,00 KM. U daljnjem tijeku postupka tražitelj izvršenja je podneskom od 8. ožujka 2016. godine precizirao iznose za koje se smatra namirenim (sudske pristojbe, zatezne kamate i dio dospjele glavnice), te je precizirao da njegova tražbina nije namirena za preostali nenaplaćeni iznos dospjele glavnice u iznosu od 17.704,62 KM.

b) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositelj zahtjeva smatra da odredba članka 97. stavak 1. ZIP-a RS (u daljnjem tekstu: sporna odredba) nije kompatibilna odredbi članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Budući da sporna odredba generalno regulira pitanje namirenja tražitelja izvršenja a samim tim u određenim slučajevima i pitanje preostalog nenamirenog iznosa novčane tražbine koju tražitelj izvršenja ima prema izvršeniku, imajući pri tome u vidu i konkretan slučaj, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, neupitno je riječ o imovini izvršenika koja uživa zaštitu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Također, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, jasno je da se u navedenom slučaju radi i o miješanju u pravo na imovinu u smislu drugog pravila sadržanog u drugoj rečenici stavka 1. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. S tim u svezi, podnositelj zahtjeva je istaknuo da se donošenjem rješenja o namirenju dovršava izvršni postupak, te izvršenik ostaje bez dijela svoje imovine, a u određenim slučajevima (kao u konkretnom) se konstatira i postojanje preostalog nenamirenog iznosa tražbine, što čak predstavlja temelj za nastavak izvršnog postupka na drugom predmetu i sredstvu izvršenja.

6. Dalje, podnositelj zahtjeva ističe da ZIPRS, na temelju kojeg se provodi izvršni postupak, ispunjava uvjete u pogledu dostupnosti, javno je objavljen, kao i da on služi legitimnom cilju - namirenju tražbine tražitelja izvršenja. Također, kako je dalje navedeno, sporna odredba je jasna i određena u svom normativnom sadržaju, te propisuje da se tražitelj izvršenja namiruje iz prodajne cijene, kao i da je pojam prodajne cijene propisan odredbom članka 89. st. 2. i 4. ZIP-a RS (na prvom ročištu za javno nadmetanje nekretnina se ne može prodati ispod polovice utvrđene vrijednosti, a na drugom ročištu nekretnina se ne može prodati za manje od jedne trećine vrijednosti utvrđene zaključkom o prodaji). Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, striktnom primjenom zakona u konkretnom slučaju preostaje jedina mogućnost da se donese rješenje o namirenju u kojem će se konstatirati

da se iz prodajne cijene od 77.020,00 KM, postignute prodajom nekretnine izvršenika, djelomično namiruje tražitelj izvršenja u tom iznosu, a smatra se da je nenamiren za preostali nenaplaćeni iznos dospjele glavnice u iznosu od 17.794,62 KM. Podnositelj zahtjeva smatra da dosljedna primjena sporne odredbe (na način kako je to navedeno u prethodnoj rečenici) u konkretnom slučaju predstavlja lišavanje imovine izvršenika koje nije proporcionalno spomenutom legitimnom cilju - namirenju tražitelja izvršenja. U tom smislu, kako je istaknuo podnositelj zahtjeva, potrebno je razlučiti postupak namirenja tražitelja izvršenja u slučaju kada se treća osoba javlja kao ponuđač i kupac od situacije kada se tražitelj izvršenja javlja kao ponuđač i kupac i kada „preuzima” nekretninu izvršenika za manji iznos od samog iznosa njegove tražbine, ali i dvostruko ili trostruko manji iznos od same procijenjene vrijednosti nekretnine a koju razliku sporna odredba ni na koji način ne uzima u obzir.

7. Podnositelj zahtjeva naglašava da se radi o dva potpuno protivna slučaja koji zahtijevaju i diferenciran zakonodavni pristup u rješavanju konkretne materije. Dalje je navedeno da, u slučaju kada se treća osoba (različita od tražitelja izvršenja) javlja kao ponuđač i kupac i na ročištu za prodaju nudi iznos polovice (ili trećine) utvrđene vrijednosti nekretnine izvršenika, te se ona kao takva i prodava, tražitelj izvršenja se u takvom slučaju *de facto* namiruje iz točno navedenoga iznosa prodajne cijene (u konkretnom slučaju to bi bio iznos od 77.020,00 KM). U tom slučaju se tražitelju izvršenja iznos prodajne cijene sa računa sudskog depozita uistinu prenosi na njegov račun, te se, u smislu sporne odredbe, namiruje „iz prodajne cijene” i njegova imovina je povećana za točno navedeni iznos koji prima od samog kupca. Podnositelj zahtjeva smatra da okolnost da je izvršenikova imovina umanjena znatno više, jer je nekretnina prodana za dvostruko (ili trostruko) manje od njezine vrijednosti, u konkretnom slučaju ne bi mogla pokrenuti pitanje ustavnosti sporne odredbe, te pravične ravnoteže njegovog prava i općeg interesa, jer protivna strana još nije namirena pošto povećanje imovine tražitelja izvršenja još nije doseglo stanje njegove tražbine.

8. Međutim, u drugom slučaju kada tražitelj izvršenja kupuje nekretninu izvršenika kao ponuđač i kupac, on nekretninu, kako zaključuje podnositelj zahtjeva, u biti, „preuzima” za određeni iznos polovice (ili trećine) utvrđene vrijednosti nekretnine izvršenika. Prodajna cijena u tom slučaju ima sasvim drugi smisao i značaj od prvoga slučaja, kada se ona odista uplaćuje tražitelju izvršenja. U navedenom slučaju tražitelj izvršenja taj iznos ne mora uplatiti, nego ponuđeni iznos zamjenjuje sama njegova tražbina zbog koje je i pokrenut izvršni postupak (članak 92. stavak 8. ZIP-a RS). Podnositelj zahtjeva ističe da se ni najekstenzivnijim tumačenjem sporne odredbe ne može smatrati da se tražitelj izvršenja u takvom slučaju namiruje „iz prodajne cijene”, jer on ne dobiva u zamjenu

nikakvu prodajnu cijenu, nego faktički stupa na mjesto vlasnika nekretnine koja je predmetom izvršenja. Dakle, kako je naveo podnositelj zahtjeva, tražitelj izvršenja se *de facto* namiruje iz vrijednosti same nekretnine čiji je postao vlasnik, te se njegova imovina i povećava ne za iznos prodajne cijene, nego za stvarnu vrijednost nekretnine čiji je postao vlasnik. Imajući u vidu navedene razloge, podnositelj zahtjeva ističe da zakonodavac time što spornom odredbom nije regulirao slučajeve kupovine/preuzimanja nekretnine od tražitelja izvršenja kao u konkretnom slučaju nije ispunio svoju dužnost ispuniti zahtjev preciznosti zakonske norme koja treba biti određena, jasna i jednaka prema svakome i koja će otkloniti diskriminaciju i povredu prava na imovinu izvršenika u svakom pojedinačnom slučaju bez obzira na različite životne situacije. U tom smislu podnositelj zahtjeva je predložio da Ustavni sud proglasi spornu odredbu nekompatibilnom sa odredbom članka II/3.(k) Ustava BiH i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

9. U pogledu moguće interpretacije sporne odredbe, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, redovitim sudovima ostaje mogućnost da izravno primijene pravo na imovinu i njegova načela postavljena Ustavom BiH i Europskom konvencijom, odnosno da ignoriraju spornu odredbu, što bi u konkretnim slučajevima rezultiralo određivanjem da se tražitelj izvršenja ima smatrati namirenim u cijelosti iz vrijednosti preuzete/kupljene nekretnine, što je, opet, nezakonito postupanje, jer je, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, protivno dikciji sporne odredbe. Dalje je ukazano na to da je Ustavni sud u predmetu broj *AP 4435/11* rješavao slično pravno pitanje.

10. Podnositelj zahtjeva ističe da je imao u vidu visok stupanj fragmentarnosti sudske prakse, kao i teškoće pri njezinom usklađivanju u pitanjima izvršnog postupka (faktičko isključenje Vrhovnog suda u tumačenju odredaba ZIP-a zbog krajnjeg učinka priziva, te krajnje nadležnosti drugostupajskih sudova). Međutim, kako je dalje naveo, ni ignoriranje sporne odredbe ne predstavlja rješenje, te vodi daljnjem produbljivanju pravne nesigurnosti povodom ovog pitanja. Dalje je istaknuo da, imajući u vidu kompleksnost, te pravne reperkusije proglašenja sporne odredbe neustavnom, koja je generalna, potom, činjenicu da se ista odredba javlja kao sporna samo u određenom manjem broju opisanih slučajeva „preuzimanja” nekretnine, podnositelj zahtjeva je predložio da Ustavni sud, ukoliko ustanovi da nema mjesta da se sporna odredba generalno proglasi neustavnom, te inkompatibilnom sa Europskom konvencijom, ispita pitanje „postojanja ili domašaja nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda”, konkretno djelokruga/domašaja prava na imovinu definiranog člankom II/3.(k) Ustava BiH, te člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju u odnosu na primjenu sporne odredbe, odnosno primjenjivosti ustavnog i konvencijskog instituta prava na imovinu na konkretan slučaj.

c) Odgovor na zahtjev

11. Narodna skupština RS u odgovoru na zahtjev istaknula je da je mišljenje podnosioca zahtjeva da je u konkretnom slučaju riječ o dva potpuno protivna slučaja koja zahtijevaju diferencirani zakonodavni pristup u rješavanju konkretne materije, zapravo, subjektivno stajalište podnosioca zahtjeva, a ne pravno objektivno i ispravno stajalište. Prema mišljenju Narodne skupštine RS, podnositelj zahtjeva, umjesto što je zatražio da Ustavni sud ocijeni ustavnost sporne odredbe, trebalo je prethodno iskoristiti mogućnost da podnese Narodnoj skupštini RS, kao donositelju zakona, zahtjev za tumačenje određenih odredaba ZIP-a RS. Dalje, Narodna skupština RS je istaknula da bi eventualno različito zakonsko uređenje situacije kada se kao kupac nekretnine na javnoj prodaji pojavljuje sâm tražitelj izvršenja i situacije kada se kao kupac pojavljuje treća osoba dovelo do različitog tretmana tražitelja izvršenja i treće osobe koja se pojavljuje kao kupac. Prema mišljenju Narodne skupštine RS, stajalište podnosioca zahtjeva da se razlika između stvarne i procijenjene vrijednosti nekretnine kada je kupuje treća osoba ne smatra problematičnom, a u situaciji kada tražitelj izvršenja „preuzima” nekretninu radi namirenja svoje tražbine zbog navedene razlike smatra problematičnom je neutemeljen. Takvo stajalište podnosioca zahtjeva, kako je istaknula Narodna skupština RS, protivno je smislu, karakteru i značaju izvršenja. Dalje, Narodna skupština RS smatra da su navodi podnosioca zahtjeva neutemeljeni posebice imajući u vidu da je stvarna cijena nekretnine postignuta na licitaciji ukoliko se kao kupac pojavljuje tražitelj izvršenja, ustvari, i stvarna vrijednost takve nekretnine, a ne vrijednost koju je procijenio vještak. Također, Narodna skupština RS smatra da je neutemeljen i navod podnosioca zahtjeva da se imovina tražitelja izvršenja koji se pojavljuje kao kupac nekretnine uvećava za razliku postignute cijene i procijenjene vrijednosti nekretnine. Predloženo je da se zahtjev odbije kao neutemeljen, budući da nije utemeljen na odredbi članka II/3.(k) Ustava BiH i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

IV. Relevantni propisi

12. Zakon o izvršnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Sadržaj zakona

(1) Ovim zakonom uređuje se postupak po kojem sudovi u Republici Srpskoj sprovode prinudno ostvarenje potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava (u daljem tekstu: izvršni postupak) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na postupke izvršenja propisane posebnim zakonom.

Član 21.

Primjena odredaba drugih zakona

(...)

(3) Na materijalno-pravne pretpostavke i posljedice provođenja izvršnog postupka na odgovarajući način primjenjuju se odredbe zakona kojima se uređuju stvarna prava, odnosno obligacioni odnosi, i drugi propisi.

Član 68.

Izvršne radnje

Izvršenje na nepokretnosti sprovodi se zabilježbom izvršenja u zemljišnoj knjizi, utvrđivanjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem tražioca izvršenja iz iznosa dobijenog prodajom.

Član 80. st. 1, 2. i 3.

Način utvrđivanja vrijednosti

(1) O načinu utvrđivanja vrijednosti nepokretnosti sud će odlučiti zaključkom odmah nakon što donese rješenje o izvršenju. Ako je to potrebno sud će prije donošenja zaključka održati ročište sa strankama.

(2) Utvrđivanju vrijednosti nepokretnosti pristupit će se nakon što rješenje o izvršenju postane izvršno, ali i prije toga ako tražilac izvršenja to predloži, unaprijed osigura za to potrebna sredstva i izjavi da će snositi troškove utvrđivanja vrijednosti i u slučaju da izvršenje bude obustavljeno.

(3) Vrijednost nepokretnosti utvrđuje se na osnovu procjene vještaka i drugih činjenica u visini njene tržišne cijene na dan procjene. Pri utvrđivanju vrijednosti nepokretnosti vodit će se računa i o tome koliko ona manje vrijedi zbog toga što na njoj ostaju određena prava i poslije prodaje.

Član 82. st. 1, 3. i 6.

Zaključak o prodaji

(1) Nakon provođenja postupka za utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti sud donosi zaključak o prodaji nepokretnosti kojim se utvrđuje vrijednost nepokretnosti i određuju način i uvjeti prodaje, te vrijeme i mjesto prodaje, ako se prodaja vrši putem javnog nadmetanja.

(3) Zaključak o prodaji objavljuje se na sudskoj oglasnoj tabli i, prema ocjeni suda, na drugi odgovarajući način.

(6) Zaključak o prodaji dostavlja se strankama, licima koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražilac izvršenja, licima koja imaju upisano ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom organu poreske uprave.

Član 87. stav 1.

Jedan ponuđač

(1) Ročište za javno nadmetanje održat će se i kad prisustvuje samo jedan ponuđač.

Član 89.

Prodajna cijena

(1) Bez pristanka lica koje se u izvršnom postupku po redu prvenstva namiruju prije tražioca izvršenja, nepokretnost se na javnom nadmetanju ne može prodati za cijenu koja ne pokriva ni djelimično iznos potraživanja tražioca izvršenja.

(2) Na prvom ročištu za javno nadmetanje ne može se nepokretnost prodati ispod polovine utvrđene vrijednosti. Početne ponude za prvo ročište na iznose manje od jedne polovine utvrđene vrijednosti neće biti razmatrane.

(3) Ako se nepokretnost ne proda na prvom, sud će zakazati drugo ročište u roku od 30 dana. Sud će zakazati ročište u istom roku i u slučaju da tri ponuđača sa najvišom ponudom na prvom ročištu nisu uplatila prodajnu cijenu sukladno odredbama člana 92. stav 3. ovog zakona.

(4) Na drugom ročištu nepokretnost ne može biti prodana za manje od jedne trećine vrijednosti utvrđene zaključkom o prodaji. Početna ponuda na drugom ročištu ne može biti manja od jedne trećine od utvrđene vrijednosti.

(5) Ako nepokretnost ne bude prodana ni na drugom ročištu, sud će u roku od najmanje 15 do najviše 30 dana zakazati treće ročište na kojem nepokretnost može biti prodana bez ograničenja najniže cijene u odnosu na utvrđenu vrijednost.

(6) Ukoliko nema nosilaca prava preče kupovine iz člana 83. stav 1. ovog zakona, lice koje po odredbama člana 98. ovog zakona ima pravo prvenstvenog namirenja iz prodajne cijene stiče pravo preče kupovine po cijeni postignutoj na trećem ročištu.

(7) Stranke i lica koja se namiruju u postupku mogu se sporazumjeti, izjavom datom na zapisnik, da se nepokretnost može prodati nadmetanjem i za cijenu nižu od one iz st. 1, 2. i 4. ovog člana.

(8) Ako su se stranke prije pokretanja izvršnog postupka u sporazumu sklopljenom pred sudom saglasile da se nepokretnost radi naplate potraživanja tražioca izvršenja utvrđene tim sporazumom može prodati i za cijenu nižu od one iz st. 1, 2. i 4. ovog člana, nepokretnost se već na prvom ročištu za prodaju može prodati po toj cijeni ako u postupku ne učestvuju druga lica koja se u njemu namiruju, a svoje su pravo upisali u zemljišnu knjigu prije nego što je u tu knjigu upisano pravo tražioca izvršenja kojim je obezbijedena naplata njegovog potraživanja. Najniža cijena po kojoj se nepokretnost može prodati u tom slučaju ne može biti ispod jedne trećine utvrđene vrijednosti.

(9) *Odredbe st. 1, 2, 4, 7. i 8. ovog člana na odgovarajući se način primjenjuju i u slučaju u kojem se nepokretnost prodaje neposrednom pogodbom.*

Napomena: Izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku „Službeni glasnik RS” broj 57/12 brisan je stavak 5. članka 89.

Član 92. st. 1. i 8.

Polaganje cijene

(1) *Ponuđač sa najvišom ponudom na ročištu plaća ukupnu prodajnu cijenu umanjenu za položeno osiguranje polaganjem cijene sudu u roku koji je sud odredio, a koji ne može biti duži od 30 dana od dana objavljivanja zaključka iz stava 6. člana 90. ovog zakona na sudskoj tabli.*

(8) *Ako je tražilac izvršenja kupac a ne postoje druga lica čija se potraživanja namiruju iz prodajne cijene prije njega, nije obavezan položiti cijenu sudu do visine svog potraživanja.*

Član 93.

Predaja nepokretnosti kupcu

(1) *Nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nepokretnost kupcu (rješenje o dosudi).*

(2) *Rješenjem iz stava 1. ovog člana sud određuje da se nepokretnost preda kupcu, a zemljišnoknjižnom sudu da se izvrši upis promjene prava vlasništva te brišu prava trećih za koje je to rješenjem određeno.*

(3) *Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor, ali se može izjaviti žalba.*

(4) *Rješenje iz stava 1. ovog člana objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.*

Član 97.

Lica koja se namiruju

(1) *Iz prodajne cijene namiruju se tražioci izvršenja na čiji je prijedlog određeno izvršenje, založni povjerioci i kad nisu prijavili svoja potraživanja i lica koja imaju pravo na naknadu za lične služnosti.*

(2) *Višak prodajne cijene koji preostane nakon namirenja lica iz stava 1. ovog člana predaće se izvršeniku ako za to nema smetnji.*

Član 98.

Prvenstveno namirenje

(1) *Iz iznosa dobijenog prodajom namiruju se prvenstveno, i to ovim redoslijedom:*

- 1) troškovi izvršnog postupka,
- 2) potraživanja založnih povjerilaca koja se po redu prvenstva namiruju prije tražioca izvršenja,
- 3) potraživanja tražioca izvršenja po čijem je prijedlogu određeno izvršenje,
- 4) potraživanja založnih povjerilaca koja se po redu prvenstva namiruju poslije tražioca izvršenja,
- 5) naknada za lične služnosti koje se prodajom gase.

(2) *Ako izvršenik pored glavnog potraživanja duguje i kamatu, ona se namiruje prije iznosa glavnog potraživanja.*

(3) *Više lica unutar iste tačke iz stava 1. ovog člana namiruju se po redu sticanja založnog prava i prava na namirenje tražioca izvršenja koji su predložili izvršenje, odnosno po redu sticanja ličnih služnosti, a ako je bio ustupljen prvenstveni red, tada se lica iz stava 1. ovog člana namiruju po tom uspostavljenom prvenstvenom redu.*

13. Zakon o stvarnim pravima („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 124/08, 58/09, 95/11 i 60/15) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 139. stavak 1.

(1) *Založno pravo je ograničeno stvarno pravo na određenoj stvari ili pravu (zalogu) koje daje ovlast svojemu nositelju (založnom povjeritelju) da određeno potraživanje, ukoliko mu ne bude ispunjeno nakon dospijeca, namiri iz vrijednosti te stvari, a vlasnik stvari (založni dužnik) dužan je to trpjeti.*

Članak 143.

Hipoteku kao založno pravo moguće je utemeljiti jedino na nepokretnostima, ukoliko zakonom nije drukčije određeno.

Članak 168. st. 1. i 2.

(1) *Založni povjeritelj ovlašten je da ostvaruje svoje pravo na namirenje potraživanja iz vrijednosti zaloge, ukoliko se zalogom osigurano potraživanje ne ispuni po dospijecu.*

(2) *Pravo na namirenje zalogom osiguranog potraživanja iz vrijednosti zaloge ostvaruje založni povjeritelj putem suda, na zakonom propisan način.*

14. Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske” br. 17/93 i 3/96) u relevantnom dijelu glasi:

Član 13.

Zabrana zloupotrebe prava

Zabranjeno je vršenje prava iz obligacionih odnosa protivno cilju zbog koga je ono zakonom ustanovljeno ili priznato.

V. Dopustivost

15. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Članak VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka, sukladno ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

16. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Osnovni sud u Derventi (sudac Alen Lukač), što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. studenog 2010. godine, toč. 7-14, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 37/11). Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašten subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

17. Podnositelj zahtjeva je zatražio od Ustavnog suda da odluči o kompatibilnosti sporne odredbe sa člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Imajući u vidu navode zahtjeva, Ustavni sud zapaža da podnositelj zahtjeva osporava kvalitetu relevantnih odredaba članka 97. stavak 1. ZIP-a RS.

18. Ustavni sud napominje da ocjenu ustavnosti razmatra u općem smislu (*erga omnes*), a ne u odnosu na konkretan predmet (*inter partes*) koji je povod za podnošenje zahtjeva (vidi odluku Ustavnog suda u predmetu broj *U 15/11* od 30. ožujka 2012. godine, točka 63). Stoga, Ustavni sud će izvršiti ocjenu ustavnosti sporne odredbe na apstraktan način u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

19. Sporna odredba ZIP-a RS glasi:

Član 97. stav 1.

(1) Iz prodajne cijene namiruju se tražioci izvršenja na čiji je prijedlog određeno izvršenje, založni povjerioci i kad nisu prijavili svoja potraživanja i lica koja imaju pravo na naknadu za lične služnosti.

20. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

(...)

k) Pravo na imovinu.

21. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

22. Kako bi ispitao istaknute navode, Ustavni sud će, najprije, utvrditi pokreće li sporna odredba pitanja prema članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da „prodajna cijena” iz sporne odredbe članka 97. stavak 1. ZIP-a RS predstavlja novčani iznos koji je dobiven prodajom imovine izvršenika (dužnika) radi namirenja duga koji izvršenik ima prema tražitelju izvršenja (povjertelju). Dalje, Ustavni sud ističe da je u predmetu broj *AP 5522/15* proširio ispitivanje navodnih povreda prava na imovinu i na faze izvršnog postupka koje se odnose na prodaju izvršenikove imovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 5522/15* od 16. ožujka 2016. godine, točka 48, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da pojam „prodajna cijena” u spornoj zakonskoj odredbi predstavlja imovinu izvršenika koja uživa zaštitu prema članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

23. Dalje, Ustavni sud podsjeća da pravo na imovinu sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće naravi, izražava načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi se

na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku 2. ovog članka, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu. Ova tri pravila nisu različita u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u okviru općeg načela izraženog u prvom pravilu (vidi, Europski sud, *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982. godine, Serija A broj 52, stavak 61).

24. Imajući u vidu navedeno, kao i pitanje pokreće li sporna odredba pitanje miješanja u pravo na imovinu, Ustavni sud podsjeća da je Europski sud za ljudska prava u presudi *Vrzić protiv Hrvatske* naveo da je već ispitao različite situacije prisilne prodaje imovine podnositelja predstavke na osnovi članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te da je zaključio da takva prodaja predstavlja miješanje u pravo podnositelja predstavke na mirno uživanje njihove imovine. Sukladno toj sudskoj praksi, Europski sud je smatrao da se sudska prodaja imovine podnositelja predstavke (u konkretnom slučaju prema Izvršnom zakonu) treba razmotriti na temelju takozvanog trećeg pravila, koje se odnosi na pravo države da „provodi takve zakone ako smatra da je potrebno kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu”, koje je propisano drugim stavkom članka 1. Protokola broj 1 (vidi, Europski sud, *Vrzić protiv Hrvatske*, presuda od 12. srpnja 2016. godine, aplikacija broj 43777/13, toč. 94-96).

25. Sukladno navedenom, Ustavni sud smatra da prodaja izvršenikove imovine radi namirenja tražbine tražitelja izvršenja predstavlja miješanje u pravo na mirno uživanje imovine u smislu trećeg pravila, koje se odnosi na pravo države da „provodi takve zakone ako smatra da je potrebno kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu”, koje je propisano drugim stavkom članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

26. Obzirom na to, Ustavnom sudu ostaje odgovoriti na sljedeća pitanja: (a) je li miješanje predviđeno zakonom, (b) služi li miješanje zakonitom cilju u javnom interesu i (c) je li miješanje proporcionalno cilju, tj. uspostavlja li pravičnu ravnotežu između prava dužnika, odnosno izvršenika i općeg javnog interesa (načelo proporcionalnosti). Drugim riječima, da bi miješanje bilo opravdano, nije dovoljno da samo bude nametnuto zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog kako bi se postigao legitiman cilj, a nositelji prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja (vidi presude Europskog suda za ljudska prava, *Sunday*

Times od 26. travnja 1979, Serija A broj 30, stavak 49, i *Malone* od 2. kolovoza 1984. godine, Serija A broj 82, st. 67. i 68).

27. Prije davanja odgovora na navedena pitanja treba ukazati na razloge zbog kojih podnositelj zahtjeva smatra da su odredbe članka 97. stavak 1. ZIP-a RS protivne pravu na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Naime, podnositelj zahtjeva smatra da sporna odredba nema potrebnu kvalitetu kako bi zadovoljila standarde prava na imovinu zagaraniranog Ustavom. Dalje, podnositelj zahtjeva smatra da sporna odredba ne ispunjava uvjet preciznosti i jasnosti zakonske norme, te da nije jednaka prema svakome i da ne otklanja diskriminaciju. Do toga dolazi zato što sporna odredba eksplicitno ne propisuje situaciju kada se na licitaciji, za prodaju izvršenikove imovine, pojavi samo tražitelj izvršenja i kada tražitelj izvršenja preuzima založenu nekretninu (postaje njezin vlasnik) na ime duga izvršenika prema tražitelju. Pri tome tražitelj izvršenja uplaćuje novčani iznos koji je znatno manji od njegove tražbine prema izvršeniku i znatno manji od procijenjene vrijednosti založene nekretnine. Nakon toga, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, tražitelj izvršenja se i dalje ima smatrati nenamirenim (jer sporna odredba ne ostavlja mogućnost da se drugačije tumači), zato što „prodajna cijena” ne odgovara visini njegove tražbine prema izvršeniku. Tako sporna odredba tražitelju izvršenja daje osnovu za vođenje novih izvršnih postupaka protiv istog izvršenika samo na drugom predmetu izvršenja. Iako je tražitelj izvršenja postao vlasnikom izvršenikove imovine (nekretnine), čija je procijenjena vrijednost veća od tražbine koju tražitelj izvršenja ima prema izvršeniku, on i dalje može voditi izvršne postupke protiv izvršenika, sve dok se ne skupi novčani iznos jednak njegovoj tražbini, tijekom čega se u potpunosti zanemaruje da je tražitelj izvršenja već postao vlasnikom založene nekretnine kojom je bila osigurana njegova tražbina prema izvršeniku. Dakle, sporna odredba ne propisuje sve navedeno, pa tako i dopušta da izvršenik i dalje ostane dužnik tražitelju izvršenja iako je tražitelj izvršenja u izvršnom postupku postao vlasnikom izvršenikove založene nekretnine, čija je procijenjena vrijednost veća od tražbine koju tražitelj izvršenja ima prema izvršeniku. Stoga je ova odredba protivna pravu na imovinu iz Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije. Problematizira se i to što u ovakvoj situaciji tražitelj izvršenja ne mora uplaćivati iznos koji je utvrđen na licitaciji, već se taj iznos odbija od ukupnog iznosa tražbine koju tražitelj izvršenja ima prema izvršeniku.

28. Imajući u vidu navode iz zahtjeva, kao i ustavne standarde prava na imovinu, Ustavni sud smatra da ne postoje pravno valjani razlozi na temelju kojih bi se moglo zaključiti da sporna odredba članka 97. stavak 1. ZIP-a RS nije sukladna članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Naime, tekst sporne odredbe je dan neutralno i ne vide se čak ni naznake da bi bilo tko mogao biti dis-

kriminiran. Osim toga, tekst sporne odredbe je jasan, precizan/predvidljiv i pristupačan. On slijedi (i) generalno postavljeni legitiman cilj da se dug namiri prodajom založene nekretnine. Obzirom na to da je tekst sporne odredbe dan neutralno, ne može se ni otvoriti pitanje proporcionalnosti, koje bi se u ovom slučaju moralo utvrđivati u svakom pojedinačnom slučaju u kojem se primjenjuje ovaj članak. Sasvim drugo pitanje jeste bi li tekst sporne odredbe bio „bolji” da propisuje situaciju na koju je ukazao podnositelj zahtjeva. Međutim, pitanje bi li tekst određene zakonske odredbe mogao biti „bolji” ne može se izjednačiti sa ustavnim načelom „kvalitete zakona”. Ispitivanje posjeduje li zakon potrebnu „kvalitetu” sukladno standardima određenih ustavnih prava je u nadležnosti Ustavnog suda, a pitanje „poboljšanja” zakona je u isključivoj nadležnosti zakonodavca i Ustavni sud ne može odlučivati o tom pitanju u okviru kontrole ustavnosti zakona. Stoga, ni u konkretnom slučaju ustavnost sporne zakonske odredbe ne može biti ispitivana sa aspekta bi li bilo „bolje” da eksplicitno propisuje situaciju o kojoj podnositelj zahtjeva piše u zahtjevu za ocjenu ustavnosti. Međutim, na navedenom zaključku se ne treba zaustaviti u konkretnom slučaju.

29. Naime, u konkretnom slučaju problem predstavlja razumijevanje sporne odredbe koje je, prema onome što je naveo podnositelj zahtjeva, potpuno protivno ustavnim standardima prava na imovinu. Prema mišljenju Ustavnog suda, nije jasno na temelju čega podnositelj zahtjeva smatra da sporna odredba sprečava redovite sudove da zaključe da se tražitelj izvršenja ima smatrati u cijelosti namirenim u situaciji kada, nakon licitacije, postane vlasnikom založene nekretnine čija je procijenjena vrijednost veća od visine njegove tražbine koju ima prema izvršeniku.

30. Postoje sudovi čija se praksa razvija u pravcu sasvim drugačijem od onoga o kojem govori podnositelj zahtjeva. Primjerice, Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 I 082445 10 Gz od 14. veljače 2012. godine potvrđeno je Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 I 082448 06 I (065-0-I-06-005290) od 8. lipnja 2009. godine. Upravo ovdje se radilo o situaciji kada se na licitaciji pojavio samo tražitelj izvršenja, koji je postao vlasnikom založene nekretnine čija je procijenjena vrijednost bila znatno veća od visine tražbine koju je tražitelj izvršenja imao prema izvršeniku. Obzirom na to da je na licitaciji plaćen iznos koji je manji od tražbine koju je imao prema izvršeniku, tražitelj izvršenja je tražio da se izvršni postupak nastavi. Međutim, Općinski sud u Sarajevu je smatrao da se tražitelj izvršenja ima smatrati u cijelosti namirenim, a takvu odluku je potvrdio Kantonalni sud u Sarajevu, obzirom na to da je tražitelj izvršenja postao vlasnikom založene nekretnine čija je procijenjena vrijednost veća od tražbine prema izvršeniku. U tom pravcu Kantonalni sud je naveo u obrazloženju: „...U pobijanom rješenju i nije određeno da se tražbina tražitelja izvršenja smatra u cijelosti namirenom iz iznosa dobivenog prodajom

nekretnine... već se tražbina smatra namirenom u cijelosti upravo zbog činjenice da je tražitelj izvršenja postao vlasnikom nekretnine kojom je njegova tražbina na osnovu založnog prava bila osigurana... Postupanje protivno navedenom, odnosno kada bi se tražitelju izvršenja u konkretnom slučaju dozvolilo ponovno pokretanje postupka usprkos činjenici da je u izvršnom postupku kao kupac na ročištu za prodaju stekao vlasništvo na nekretnini čija vrijednost premašuje iznos tražbine koja se u ovom postupku prinudno ostvaruje... predstavljalo bi povredu načela zabrane zloupotrebe prava, odnosno njegovo vršenje protivno cilju zbog kojeg je zakonom ustanovljeno...”.

31. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, osporena odredba ne sprečava sudove da naprave razliku između situacije o kojoj se govori u zahtjevu i situacije kada na licitaciji treća osoba kupi založenu nekretninu. U toj situaciji tražitelj izvršenja (povjeritelj) ne postaje vlasnikom založene nekretnine (vlasnikom postaje treća osoba koja je na licitaciji kupila nekretninu), već mu se (tražitelju izvršenja) isplaćuje novčani iznos ostvaren na licitaciji, te, ukoliko je taj iznos manji od njegove tražbine, sasvim je logično da se može nastaviti izvršni postupak prema izvršeniku, ali na novom sredstvu izvršenja.

32. Međutim, u situaciji o kojoj se govori u zahtjevu mora se voditi računa da je tražitelj izvršenja postao vlasnikom založene nekretnine, kojom je njegova tražbina bila osigurana. Zakon o izvršnom postupku (nijednom svojom odredbom) ne garantira tražitelju izvršenja da će na licitaciji prodati založenu nekretninu za novčani iznos koji je jednak njegovoj tražbini. Jedina garancija povjeriteljeve tražbine u ovim slučajevima jeste založena nekretnina (jer ukoliko dužnik ne vrati dug, rizikuje da u izvršnom postupku ostane bez nekretnine koju je založio kao osiguranje duga), te ukoliko povjeritelj odluči u izvršnom postupku postati vlasnikom založene nekretnine, čija je procijenjena vrijednost veća od njegove tražbine, nema nikakvog razloga da se smatra da njegova tražbina nije u cijelosti namirena. Naime, na ovaj način tražitelj izvršenja nije namiren iz „prodajne cijene” koja, odista, jeste niža od njegove tražbine, već je namiren na način što se odlučio postati vlasnikom nekretnine koja je bila založena radi osiguranja njegove tražbine, a čija je procijenjena vrijednost veća od njegove tražbine. U takvim slučajevima tražitelja izvršenja nitko nije silio da postane vlasnikom založene nekretnine ili, preciznije rečeno, da „uzme” založenu nekretninu zbog toga što mu dužnik nije izmirio dug. Tražitelj izvršenja (povjeritelj) je imao mogućnost zahtijevati nove licitacije s nadom da će se pojaviti kupac koji je spreman kupiti založenu nekretninu po cijeni koja je jednaka njegovoj tražbini, ili predložiti novo sredstvo izvršenja ako se nekretnina ne može prodati po cijeni kojom bi namirio svoju tražbinu itd. Zakonske formulacije, primjerice iz članka 68. ZIP-a ili članka 97. ZIP-a, koje govore o „prodajnoj cijeni”, ili da se tražitelj izvršenja namiruje iz „iznosa dobivenog prodajom” ne mogu se nikako tumačiti na način da se zanemari da je tražitelj

izvršenja postao vlasnikom nekretnine čija je procijenjena vrijednost veća od njegove tražbine. Tumačenje relevantnih odredaba ZIP-a RS, uključujući i osporenu odredbu, na način kako to navodi podnositelj zahtjeva upravo bi vodilo povredi prava na imovinu, jer bi se založnom dužniku (izvršeniku) nametala obveza i nakon što povjeritelj (tražitelj izvršenja) postane vlasnikom dužnikove nekretnine koja je i založena radi osiguranja povjeriteljeve tražbine. Na taj način dužnik bi mogao biti u „neograničenom dužničkom odnosu”, jer bi se ignorirala činjenica da je tražitelj izvršenja u izvršnom postupku postao vlasnikom dužnikove nekretnine čija je procijenjena vrijednost veća od povjeriteljeve tražbine.

33. Na koncu, Ustavni sud želi ukazati da je člankom 92. stavak 8. ZIP-a RS propisana mogućnost da tražitelj izvršenja ne uplaćuje novac ako je on jedini kupac na licitaciji, a svrha toga je, prema mišljenju Ustavnog suda, da se pojednostavi postupak, jer u tom slučaju se povjeritelj ni ne namiruje iz „prodajne cijene”, već se namiruje na način da je u izvršnom postupku postao vlasnikom nekretnine kojom je bila osigurana njegova tražbina, a procijenjena vrijednost nekretnine je veća od njegove tražbine.

34. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da je odredba članka 97. stavak 1. ZIP-a RS sukladna članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VII. Zaključak

35. Ustavni sud zaključuje da je članak 97. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku RS kompatibilan sa člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju budući da navedena odredba sama po sebi ne proizvodi neproporcionalan odnos između prava izvršenika i javnog interesa da se založenom nekretninom osigura tražbina koju tražitelj izvršenja ima prema izvršeniku.

36. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

37. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Nadležnost iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност из члана VI/3b) Устава Босне и Херцеговине
Nadležnost iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

Predmet broj AP 1099/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Marice Priljeva iz Zrenjanina
- Republika Srbija protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 009008 10 U od 4. marta 2013. godine, Rješenja Federalnog ministarstva prostornog uređenja Sarajevo broj UPII/05-23-5-23/10 od 20. maja 2010. godine i Rješenja Službe za upravu za stambene poslove Općine Centar Sarajevo broj 03-23-368/09 od 7. aprila 2010. godine

Odluka od 12. januara 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1099/13**, rješavajući apelaciju **Marice Priljeva**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (3) tačka h), člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 12. januara 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Marice Priljeva podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 009008 10 U od 4. marta 2013. godine, Rješenja Federalnog ministarstva prostornog uređenja Sarajevo broj UPII/05-23-5-25/10 od 20. maja 2010. godine i Rješenja Službe za upravu za stambene poslove Općine Centar Sarajevo broj 03-23-368/09 od 7. aprila 2010. godine u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Marice Priljeva podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 009008 10 U od 4. marta 2013. godine, Rješenja Federalnog ministarstva prostornog uređenja Sarajevo broj UPII/05-23-5-25/10 od 20. maja 2010. godine i Rješenja Službe za upravu za stambene poslove Općine Centar Sarajevo broj 03-23-368/09 od 7. aprila 2010. godine u odnosu na član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marica Priljeva (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Zrenjanina - Republika Srbija, koju zastupa Senija Poropat, advokat iz Vogošće, podnijela je 18. marta 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 09 0 U 009008 10 U od 4. marta 2013. godine, Rješenja Federalnog ministarstva prostornog uređenja Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo prostornog uređenja) broj UPII/05-23-5-23/10 od 20. maja 2010. godine i Rješenja Službe za upravu za stambene poslove Općine Centar Sarajevo (u daljnjem tekstu: Služba za stambene poslove) broj 03-23-368/09 od 7. aprila 2010. godine.

2. Na zahtjev Ustavnog suda, apelantica je podneskom od 23. septembra 2015. godine dopunila apelaciju traženom dokumentacijom.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Ministarstva prostornog uređenja i Službe za stambene poslove zatraženo je 25. juna 2015. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Kantonalni sud, Ministarstvo prostornog uređenja i Služba za stambene poslove dostavili su odgovore na apelaciju od 2. do 7. jula 2015. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelantica je 20. januara 2009. godine, kao nasljednica iza umrlog djeda Pavla Stefanovića, podnijela zahtjev Službi za stambene poslove za dodjelu zamjenskih stanova za nacionalizirane stanove koji se nalaze u Sarajevu, u Čekaluša čikmi broj 3 (u daljnjem

tekstu: predmetne nekretnine), sve u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (u daljnjem tekstu: Zakon).

7. Pošto uz podneseni zahtjev nisu bili dostavljani relevantni dokazi, Služba za stambene poslove je 19. juna 2009. godine dopisom od apelantice zatražila da dopuni zahtjev relevantnim dokazima.

8. Budući da apelantica nije postupila po navedenom dopisu, a zakonski rok za rješavanje zahtjeva je istekao, Služba za stambene poslove je, u skladu sa članom 293. Zakona o upravnom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZUP), obavijestila apelanticu da je nedostavljanje relevantne dokumentacije razlog zbog kojeg zahtjev nije riješen u roku koji je predviđen zakonom.

9. Apelantica je 25. decembra 2009. godine podnijela žalbu drugostepenom organu, koji je Rješenjem broj UPII/05-23-5-25/10 naložio prvostepenom organu da apelanticin zahtjev riješi u roku od 15 dana od dana prijema citiranog rješenja.

10. Postupajući po nalogu drugostepenog organa, Služba za stambena pitanja je donijela Rješenje broj 03-23-368/09 od 7. aprila 2010. godine kojim je apelanticin zahtjev u cijelosti odbijen.

11. Služba za stambena pitanja je na temelju raspoloživih dokaza u spisu utvrdila da su predmetne nekretnine, koje su nacionalizirane, pripadale suvlasnicima Pavlu, Sretenu i Slobodanu Stefanoviću. Dalje je, na temelju provedenih dokaza, utvrđeno da je Pavle Stefanović, apelanticin djed, preminuo 1962. godine, da je apelantica kćerka Slobodana i Melanije Stefanović, te da je apelantica državljanka Republike Srbije.

12. Shodno takvom činjeničnom utvrđenju, prvostepeni organ se pozvao na odredbu člana 47. Zakona koja propisuje da, ukoliko bivši vlasnik nacionaliziranog ili konfiskovanog stana više nije živ, pravo na dodjelu zamjenskog stana ima njegov nasljednik prvog nasljednog reda, a članom 10. Zakona o nasljeđivanju regulirano je ko su ti nasljednici (bračni drug i djeca). Dalje, Služba za stambene poslove se pozvala na odredbu člana 47a. stav (6) Zakona kojom je propisano da pravo na dodjelu zamjenskog stana nema bivši vlasnik koji je primio strano državljanstvo. Budući da je tokom postupka utvrđeno da apelantica nije nasljednica prvog nasljednog reda Pavla Stefanovića, te da ima državljanstvo druge države, prvostepeni organ uprave je zaključio da apelantica ne ispunjava uvjete propisane Zakonom.

13. Rješenjem Ministarstva prostornog uređenja broj UPII/05-23-5-25/10 od 20. maja 2010. godine odbijena je apelanticina žalba izjavljena protiv rješenja Službe za stambena

pitanja. U obrazloženju rješenja je navedeno da je uvidom u spis predmeta utvrđeno da je prvostepeni organ potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje, te pravilno primijenio odredbe materijalnog prava, i to člana 47. stav 2. i člana 47a. stav 6. Zakona, kada je utvrdio da apelantica ne ispunjava uvjete propisane zakonom za dodjelu zamjenskih stanova, zato što je državljanka Srbije i što nije nasljednica prvog nasljednog reda.

14. Odlučujući o apelantinoj tužbi podnesenoj radi poništenja drugostepenog Rješenja broj UPII/05-23-5-25/10 od 20. maja 2010. godine Federalnog ministarstva, Kantonalni sud je Presudom broj 09 0 U 009008 10 U od 4. marta 2013. godine tužbu odbio.

15. Uvidom u raspoložive dokaze u spisu Kantonalni sud je utvrdio da je apelantica u januaru 2009. godine prvostepenom organu podnijela zahtjev za dodjelu zamjenskih stanova za nacionalizirane stanove upisane u zk.ul.br. LVI/143 k.o. Sarajevo, označene kao k.č. broj 277, kuća sa kućištem i dvorištem, površine 407 m², sa pravom raspolaganja Općine Centar Sarajevo, koji su nacionalizirani od apelantice djeda Pavla Stefanovića. Dalje je utvrđeno da je apelantice djed umro 23. septembra 1962. godine u Vršcu (Republika Srbija), zatim, da je apelantica rođena u Vršcu 25. marta 1937. godine, a da je apelantice otac Slobodan Stefanović, sin Pavla Stefanovića, umro 7. februara 1990. godine. Tokom postupka je, također, izvršen uvid u rješenje o nasljeđivanju iza umrlog apelantice oca Slobodana Stefanovića prema kome su za njegove zakonske nasljednike određeni apelantica i Strahinja Stefanović sa po ½ dijela nekretnina – posebni dio, i to trosoban stan, vlasništvo apelantice oca, koji je izuzet od nacionalizacije i koji nije predmet podnesenog zahtjeva, što apelantica ne osporava.

16. U kontekstu takvog činjeničnog stanja Kantonalni sud se pozvao na odredbu člana 47. stav (3) Zakona koja propisuje da pravo na dodjelu odgovarajućeg zamjenskog stana za nacionalizirani imaju nasljednici prvog nasljednog reda bivšeg vlasnika stana ukoliko on nije živ. Kantonalni sud se u obrazloženju pozvao na odredbe čl. 9. i 10. Zakona o nasljeđivanju, koje propisuju da su nasljednici prvog nasljednog reda potomci i bračni drug umrlog, odnosno njegova djeca i bračni drug, a da odredba člana 11. navedenog zakona propisuje da po pravu predstavljanja dio ostavštine koji bi pripao ranije umrlom djetetu da je nadživjelo ostavioca nasljeđuju njegova djeca, unučad ostavioca, na jednake dijelove, a ako je neko od unučadi umrlo prije ostavioca, dio koji bi njemu pripao da je bio živ u trenutku smrti ostavioca nasljeđuju njegova djeca, praunučad ostavioca, na jednake dijelove i tako redom, sve dok ima potomaka ostavioca. Međutim, kako je istakao Kantonalni sud, odredbama člana 47a. stav (6) Zakona je propisano da pravo na zamjenski stan nema vlasnik koji je primio strano državljanstvo, a u postupku je nesporno utvrđeno da apelantica ima državljanstvo Republike Srbije (ranije SFRJ), što ona i ne osporava u

žalbi, niti u tužbenim navodima, pa se zbog tog razloga nije moglo udovoljiti zahtjevu. Shodno svemu navedenom, Kantonalni sud je zaključio da tužbeni navodi nisu osnovani i nisu mogli utjecati na drugačije rješavanje ove upravne stvari, kao i da osporenim i prvostepenim rješenjem nije povrijeđen zakon na apelanticinu štetu, pa je, shodno odredbama člana 36. st. 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima (u daljnjem tekstu: ZUS), odlučeno kao u izreci presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelantica smatra da joj je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelantica smatra da su osporene odluke rezultat proizvoljne primjene materijalnog prava, konkretno člana 47a. stav (6) Zakona, čija je posljedica kršenje apelanticinog prava na imovinu, pri čemu organi uprave i Kantonalni sud nisu uzeli u obzir Sporazum o sukcesiji bivše SFRJ. Smatra da je proizvoljnom primjenom odredbe člana 47a. stav (6) Zakona diskriminirana, jer ona nije birala državljanstvo, već je i prije rata živjela u istom mjestu, u Zrenjaninu, te da je bila državljanka bivše SFRJ, a nakon raspada te države dobila je novo državljanstvo prema mjestu prebivališta. Zatim, navodi da su Pavle Stefanović i njegova supruga, oboje iz Vršca, 1947. godine kupili stambenu zgradu u Čekaluša čikmi broj 3 u koju se nikada nisu uselili, jer je kuća već bila useljena, te da je kuća 1960. godine nacionalizirana, a da je Pavlu, Sretenu i Slobodanu Stefanoviću ostavljen po jedan stan u vlasništvo na kojem je bilo konstituirano stanarsko pravo u korist drugih lica. Ističe da su svi iz Republike Srbije, uključujući i apelanticu koja je to uvijek i bila, te naglašava da ona nije primila strano državljanstvo, nego da je dobila državljanstvo po rođenju. Navodi da joj zamjenski stanovi nisu dodijeljeni, niti joj je isplaćena bilo kakva naknada umjesto toga. Predlaže da se, zbog svega navedenog, utvrdi povreda prava na koja se pozvala, te da joj se isplati naknada na ime nematerijalne štete u iznosu od 1.800,00 KM zbog neblagovremenog donošenja odluke o dodjeli zamjenskih stanova.

b) Odgovor na apelaciju

18. Kantonalni sud je naveo da ne stoje prigovori iz apelacije da je u ovom predmetu prekršeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu, jer je osporena presuda

donesena u skladu sa materijalnim i procesnim zakonima, te pravilno i potpuno utvrđenim činjeničnim stanjem, uz prijedlog da se apelacija odbije kao neosnovana.

19. Ministarstvo prostornog uređenja je ostalo pri stavu iznesenom u osporenoj odluci da apelantica ne ispunjava uvjete propisane relevantnim odredbama Zakona, te da osporenom odlukom navedenog organa nisu prekršena prava na koja se apelantica neosnovano pozvala u apelaciji. Predloženo je da se apelacija odbije kao neosnovana.

20. Služba za stambena pitanja je u odgovoru na apelaciju ukazala na odluku Ustavnog suda Federacije BiH broj U-3/09 u kojoj je utvrđeno da je Zakonom, u dijelovima koji se odnose na obaveze jedinica lokalne samouprave, povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu Općine Stari Grad i Općine Novo Sarajevo, jer u postupku nije postupljeno u skladu sa članom 4. tačka 6. Evropske povelje o lokalnoj samoupravi i članom 56. stav 2. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH. Budući da Parlament FBiH u periodu od šest mjeseci od objavljivanja odluke nije usaglasio Zakon na način određen citiranom odlukom Ustavnog suda FBiH, prestala je primjena materijalnog propisa po osnovu kojeg su se rješavali zahtjevi za utvrđivanje prava na dodjelu zamjenskih stanova, tako da je nastala pravna praznina zbog koje trenutno nije moguće rješavati zahtjeve za dodjelu zamjenskih stanova za nacionalizirane stanove.

V. Relevantni propisi

21. U Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Službene novine FBiH” br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 45/07-O.U.S., 72/08, 23/09-ispravka i 5/10 O.U.S.) relevantne odredbe glase:

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se uvjeti i način prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo, zajedno sa zajedničkim dijelovima i uređajima zgrade, te način određivanja cijene stana i prestanak stanarskog prava.

Član 47.

(1) Odredbe ovog Zakona ne primjenjuju se na otkup stanova u privatnom vlasništvu koji nisu nacionalizovani, a na kojima je stečeno stanarsko pravo.

(2) Pravo na kupnju stana prema odredbama ovog Zakona ima i nosilac stanarskog prava na nacionalizovanom i konfiskovanom stanu, s tim da se bivšem vlasniku dodjeljuje drugi odgovarajući stan s pravom uknjižbe prava vlasništva u zemljišnim knjigama.

(3) *Ukoliko bivši vlasnik nije živ, pravo na dodjelu odgovarajućeg stana ima njegov nasljednik prvog reda.*

(4) *Odgovarajućim stanom, u smislu ovog Zakona, smatra se stan koji se nalazi u istoj općini kao i nacionalizovani stan i koji je veličine koja odstupa do +/-10% od veličine nacionalizovanog stana.*

Član 47a.

(1) *Pravo na dodjelu zamjenskog stana nema bivši vlasnik kojem je za nacionalizovani stan isplaćena naknada ili su mu u zamjenu za nacionalizovani stan date druge stvari i prava.*

(2) *Smatra se da je bivšem vlasniku isplaćena naknada ako je naknada isplaćena na osnovu zakona u kojem je definirana terminom „pravična”.*

(3) *Pravo na dodjelu zamjenskog stana nema ni bivši vlasnik kojem je stan oduzet na osnovu presude zbog krivičnog djela, ako je stan stečen izvršenjem tog krivičnog djela.*

(4) *Pravo na dodjelu zamjenskog stana nema ni bivši vlasnik koji je za nacionalizovani stan obeštećen na osnovu međudržavnog ugovora.*

(5) *Pravo na dodjelu zamjenskog stana nema ni bivši vlasnik koji je stekao stanarsko pravo na stanu u državnom vlasništvu na teritoriji država nastalih iz bivše SFRJ ili ga je otkupio u skladu sa odredbama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.*

(6) *Pravo na zamjenski stan nema vlasnik koji je primio strano državljanstvo.*

22. Odluka o ratifikaciji Sporazuma o pitanjima sukcesije („Službeni glasnik BiH” – Međunarodni ugovori broj 10/01) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum o pitanjima sukcesije potpisan u Beču, 29. juna 2001. godine na engleskom jeziku, po dobijenoj saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na osnovu Odluke PSBiH broj 56/01 od 24. oktobra 2001. godine.

Član 3.

Niže navedeni Aneksi utvrđuju uslove pod kojima se rješava predmet svakog Aneksa:

Aneks G: Privatna svojina i stečena prava.

Aneks G
Privatno vlasništvo i stečena prava

Član 1.

Privatno vlasništvo i stečena prava građana i drugih pravnih lica bivše SFRJ će biti zaštićena od strane država nasljednica u skladu sa odredbama ovog aneksa.

Član 2.

(1) (a) Prava na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi u državi nasljednici i na koju su građani ili druga pravna lica imali pravo 31. decembra 1990. će biti priznata, zaštićena i vraćena od strane te države u skladu sa uspostavljenim standardima i normama međunarodnog prava i neovisna od nacionalnosti, državljanstva, mjesta boravka ili domicila tih osoba. Ovo će obuhvatati osobe koje nakon 31. decembra 1990. stiču državljanstvo ili uspostavljaju mjesto boravka ili domicila u drugoj državi koja nije država nasljednica. Osobe koje nisu u stanju da ostvare takva prava će imati pravo na obeštećenje u skladu sa normama građanskog i međunarodnog prava.

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na navode o kršenju člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

25. Prije ispitivanja dopustivosti dijela apelacije koji se odnosi na navode o povredi prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud je pošao od odredaba člana 18. stav 3. tačka h) Pravila Ustavnog suda.

Član 18. stav 3. tačka h) Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

h) apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine;

26. Apelantica osporava presudu Kantonalnog suda, smatrajući da je tom presudom povrijeđeno njeno pravo na imovinu. S tim u vezi, Ustavni sud ističe da član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju štite samo postojeće vlasništvo (vidi, Evropski sud za ljudska prava *Marckx protiv Belgije*, presuda od 13. juna 1979. godine, Serija A-31, stav 50), a ne i pravo na stjecanje vlasništva (vidi, *Slivenko i drugi vs. Latvija* (dec.) [GC], broj 48321/99, ECHR 2002-II, stav 121, i *Kopecký vs. Slovačka* [GC], 44912/98, ECHR 2004-IX, stav 35(b)). Shodno tome, Ustavni sud podsjeća da su navedeni članovi Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije primjenjivi samo na postupke koji imaju za predmet spora imovinu, a ne postupke u kojima apelant nastoji sebi osigurati pravo na stjecanje imovine (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj AP 3477/12 od 14. oktobra 2015. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U konkretnom slučaju predmet upravnog spora pred Kantonalnim sudom jeste apelantčin zahtjev da se poništi rješenje Ministarstva u predmetu dodjele zamjenskog stana. Shodno navedenom, stan koji bi eventualno trebalo da bude dodijeljen apelantici u vlasništvo ne predstavlja postojeću apelantčinu imovinu, niti je ona na osnovu relevantnih propisa mogla imati „legitimno očekivanje” da će ga steći. Takav stan može eventualno predstavljati buduću imovinu, jer je apelantica očekivala da će steći pravo na dodjelu zamjenskog stana. Međutim, pravo na dodjelu stana u vlasništvo nije zaštićeno članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, jer se navedenom odredbom ne štiti buduća imovina, pa je apelacija u tom dijelu *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

27. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 18. stav (3) tačka h) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je u odnosu na apelantčino pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju odbacio kao nedopuštenu, jer je inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

b) Dopustivost u odnosu na navode o kršenju prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije

28. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 09 0 U 009008 10 U od 4. marta 2013. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacija je podnesena 18. marta 2013. godine,

tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija u tom dijelu ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

29. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u tom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

30. Apelantica pobija navedene odluke, tvrdeći da su tim odlukama povrijeđena njena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Usto, iako to apelantica nije eksplicitno navela, iz navoda apelacije proizlazi da apelantica ukazuje i na kršenje prava na suđenje „u razumnom roku” kao segmentu prava na pravično suđenje.

Pravo na pravično suđenje

31. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

32. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

33. U vezi sa primjenjivošću člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud zapaža da je apelantica predmetni upravni postupak pokrenula pozivajući se na Zakon, tražeći dodjelu zamjenskog stana za nacionalizirane nekretnine svoga umrlog djeda, iz čega slijedi da se predmetni postupak ticao apelanticinih građanskih prava, što upućuje na zaključak da je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv u konkretnom slučaju.

34. Apelantica smatra da su osporene odluke rezultat proizvoljne primjene prava, konkretno odredbe člana 47a. stav (6) Zakona, jer kako apelantica tvrdi, ona nije birala

državljanstvo, jer je i prije rata stanovala i živjela u Zrenjaninu i imala državljanstvo SFRJ, a poslije njenog raspada dobila je državljanstvo koje joj pripada po mjestu prebivališta.

35. U vezi sa ključnim apelanticinim prigovorima, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

36. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelantica postavlja, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

37. Krećući se u granicama apelacionih prigovora, u smislu člana 31. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud podsjeća da je izmjenama i dopunama Zakona, i to članom 47, omogućeno da nosilac stanarskog prava na takvom stanu otkupi stan koji je nacionaliziran, pri čemu bivši vlasnik stana, u slučaju ispunjavanja propisanih uvjeta, stječe pravo na dodjelu odgovarajućeg zamjenskog stana. Shodno članu 47. stav (3) Zakona, pravo na dodjelu zamjenskog stana ima vlasnik nacionaliziranog stana, odnosno njegov zakonski nasljednik prvog reda, ukoliko vlasnik nije živ. Ustavni sud, dalje, podsjeća da odredbe člana 47a. Zakona propisuju ko nema pravo na dodjelu zamjenskog stana, pa je tako stavom (6) citiranog člana propisano da „pravo na zamjenski stan nema vlasnik koji je primio strano državljanstvo”. U takvim činjeničnim i pravnim okolnostima Ustavni sud zapaža da se

u predmetnom postupku raspravljalo isključivo o tome da li apelantica ispunjava uvjete za dodjelu odgovarajućeg zamjenskog stana zbog činjenice da je nositelju stanarskog prava na nacionaliziranom stanu Zakonom omogućen otkup stana. Dakle, u konkretnom slučaju se nije raspravljalo o povratu nacionalizirane imovine apelantice djeda, niti je apelantica takav zahtjev uputila organima uprave, niti je eventualno tražila isplatu pravične naknade za oduzetu imovinu, već se tokom postupka, shodno zahtjevu kojim je apelantica tražila dodjelu zamjenskog stana, raspravljalo isključivo da li apelantica za to ispunjava uvjete propisane Zakonom.

38. Dakle, Ustavni sud zapaža da je osporenim odlukama odbijen apelantice zahtjev za dodjelu zamjenskog stana, jer su organi uprave i redovni sud bili saglasni da apelantica ne ispunjava uvjete za dodjelu zamjenskog stana propisane stavom (6) člana 47a. Zakona, zato što apelantica nema državljanstvo BiH, niti ga je ikada imala, niti apelantica tu činjenicu osporava, pa su upravo ti razlozi bili odlučujući da organi uprave i redovni sud odbiju apelantice zahtjev za dodjelu zamjenskog stana. U vezi sa uvjetom iz člana 47. stav (3) Zakona, koji apelantica predmetnom apelacijom i ne osporava, Ustavni sud zapaža da su organi uprave bili jasni da se apelantica ne ubraja u krug nasljednika prvog reda (bračni drug i djeca), a Kantonalni sud u tom pravcu nije bio najjasniji, ostavljajući u tom dijelu obrazloženje nedorečenim, pa će se Ustavni sud zbog tog razloga u nastavku obrazloženja dotaći i tog zakonskog ograničenja.

39. Prije nego što se upusti u analizu ključnog apelantice prigovora, Ustavni sud podsjeća na neke stavove Evropskog suda u kontekstu prava na imovinu i zahtjeva koji se tiču restitucije i prava države ugovornice da vrlo fleksibilno kreira zakonski okvir kojim se isključuju određene kategorije vlasnika iz dodjeljivanja prava. Tako je Evropski sud u citiranoj presudi *Kopecký vs. Slovačka* usvojio stav da se član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju ne može tumačiti tako da državama ugovornicama nameće bilo kakvu obavezu da vrate imovinu koja im je prenesena prije nego što su ratificirale Konvenciju. Isto tako, članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju nije nametnuto bilo kakvo ograničenje slobode države ugovornice da određuje obim restitucije i imovine i da bira uvjete pod kojima su saglasne da vraćaju imovinska prava bivših vlasnika (vidi, Evropski sud, *Janter v. Slovačka*, broj 39050/97, stav 34, 4. mart 2003. godine). Treba naglasiti da države ugovornice uživaju dosta fleksibilnosti u vezi sa isključivanjem određenih kategorija bivših vlasnika iz dodjeljivanja takvih prava. U slučajevima u kojima su određene kategorije vlasnika isključene na ovaj ili onaj način njihovi restiticioni zahtjevi ne mogu da predstavljaju osnov za legitimno očekivanje koje bi prizvalo zaštitu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi, Evropski sud, *Gratzinger i Gratzingerova v. Češka Republika* (dec.) (GC) broj 39794/98, stav 69, 2002-VII).

40. Dovodeći navedene standarde u vezu sa konkretnom pravnom i činjeničnom situacijom, Ustavni sud smatra da bi oni, *mutatis mutandis*, mogli biti primjenjivi u smislu pravnog shvatanja Evropskog suda da države, u načelu, uživaju široko polje slobodne procjene u izboru metoda i mjera kojima nastoje postići legitiman cilj, a posebno kada su u pitanju značajne ekonomske i socijalne promjene.

41. U vezi sa apelanticinim prigovorom da ona nije mogla primiti strano državljanstvo, jer je rođena i živi na području Republike Srbije, pri nespornoj činjenici da nije državljanka BiH, sugerirajući na nejasnoću zakonske norme, Ustavni sud podsjeća da, kao što je već naglašeno, zakonodavac uživa široko polje slobode prilikom donošenja zakonskih rješenja o pitanjima u vezi s isključivanjem određenih kategorija lica iz dodjeljivanja određenih prava. U konkretnom slučaju zakonodavac je odredbama člana 47a. Zakona propisao niz ograničenja koja vlasnicima nacionaliziranih stanova ne dozvoljavaju dodjelu zamjenskog stana, a jedno od tih ograničenja jeste u vezi sa državljanstvom BiH. Polazeći od navedenih standarda, Ustavni sud smatra da je zakonodavac prilikom donošenja ovakvog zakonskog ograničenja imao legitimni cilj da zamjenski stan, pod određenim uvjetima, osigura isključivo za državljane BiH i u tom segmentu Ustavni sud ne uočava ništa neprihvatljivo. U vezi sa apelanticinim prigovorom da su organi uprave i Kantonalni sud proizvoljno primijenili i protumačili odredbu člana 47a. stav (6), Ustavni sud podsjeća da je u nadležnosti organa uprave i redovnih sudova da tumače relevantne propise koje primjenjuju prilikom odlučivanja, a imajući u vidu sadržaj odredbe člana 47a. stav (6) Zakona, ne uočava da su organi uprave i Kantonalni sud prilikom odlučivanja proizvoljno protumačili i primijenili citiranu odredbu na apelanticinu štetu, niti da je apelantica primjenom te odredbe na bilo koji način diskriminirana. S druge strane, u vezi sa ograničenjem koje proizlazi iz člana 47. stav (3) Zakona, budući da Kantonalni sud u svojoj odluci, kao konačnoj odluci u konkretnoj pravnoj stvari, u tom dijelu nije bio najprecizniji (u smislu usvajanja eksplicitnog stava da li se apelantica ubraja u prvi nasljedni red), Ustavni sud smatra da je svrsishodno da na ovom mjestu podrži stav organa uprave koji su u tom dijelu, za razliku od Kantonalnog suda, jasno naveli da se apelantica ne ubraja u krug nasljednika prvog nasljednog reda. Navedeno stoga što se radi o jasnoj zakonskoj odredbi koja ne ostavlja prostora za nedoumice i ekstenzivno tumačenje i koju su organi uprave protumačili na način koji ne ostavlja utisak proizvoljnosti.

42. Usto, Ustavni sud posebno naglašava da predmetni postupak suštinski ne pokreće pitanje denacionalizacije i povrata nacionalizirane imovine, odnosno imovine uopće, u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi dopustivost ove odluke u kontekstu prava na imovinu). Ustavni sud naglašava da će se pitanje povrata imovine, odnosno dodjele pravične naknade, suštinski moći riješiti tek nakon što Bosna

i Hercegovina donese zakon kojim će se regulirati uvjeti i način vraćanja imovine ili adekvatne naknade za imovinu oduzetu u postupku nacionalizacije, konfiskacije ili sl. Ustavni sud, također, podsjeća da to pitanje do sada sistemski još uvijek nije riješeno na nivou BiH i da još ne postoji zakonski osnov za vraćanje oduzete imovine, uz poseban naglasak da se u okolnostima konkretnog slučaja nije moglo ni očekivati da se to pitanje riješi putem relevantnih odredaba Zakona koji regulira pitanje otkupa stanova na kojima je konstituirano stanarsko pravo. Usto, Ustavni sud podsjeća, ne prejudicirajući nikakva buduća zakonska rješenja ovog pitanja u kontekstu eventualnih novih propisa u FBiH, da je izmjenama i dopunama Zakona o stvarnim pravima RS (kao drugog entiteta Bosne i Hercegovine) iz 2011. godine omogućeno RS da nacionalizirane nekretnine na području tog entiteta uknjiži na svoje ime i da njima raspolaže i da ih prodaje, bez zakonskog rješenja i mogućnosti da se ta imovina vrati njihovim vlasnicima ili zakonskim nasljednicima, odnosno da im se za to isplati adekvatna naknada.

43. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost u primjeni materijalnog prava, niti u činjenicama predmeta nalazi bilo šta što bi ukazivalo da je u predmetnom postupku okončanom osporenim odlukama došlo do kršenja apelantčinog prava na pravično suđenje.

44. U vezi sa apelantčinim pozivanjem na Sporazum o pitanjima sukcesije koji su, prema apelantčinom mišljenju, organi uprave i Kantonalni sud trebali razmatrati prilikom odlučanja, Ustavni sud zapaža da se organi uprave i Kantonalni sud o ovom prigovoru nisu očitovali. Ustavni sud iz raspoloživih dokaza primjećuje da je identičan prigovor apelantica iznijela u tužbi Kantonalnom sudu, koji se očito o prigovoru nije izjasnio, što svakako jeste propust Kantonalnog suda, budući da se radi o relevantnom prigovoru koji je trebalo da zasluži pažnju Kantonalnog suda. Stoga, u odsustvu obrazloženja Kantonalnog suda, Ustavni sud smatra da je svrsishodno da se o ovom prigovoru izjasni. Naime, Ustavni sud podsjeća da član 2. Aneksa G Sporazuma o sukcesiji propisuje da će prava na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi u državi nasljednici i na koju su građani ili druga pravna lica imali pravo 31. decembra 1990. biti priznata, zaštićena i vraćena od te države u skladu sa uspostavljenim standardima i normama međunarodnog prava i neovisno od nacionalnosti, državljanstva, mjesta boravka ili domicila tih lica. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je predmet ovog upravnog spora zahtjev da se apelantici dodijeli zamjenski stan kao kompenzacija za pravo otkupa nacionaliziranog stana omogućeno Zakonom od nosilaca stanarskog prava. Stoga, prema ocjeni Ustavnog suda, sporno pitanje dodjele zamjenskog stana, u smislu zakonskog rješenja koje je propisano Zakonom, ne ulazi u opseg imovine koju štiti član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, niti se to pitanje uopće ubraja u opseg Sporazuma o sukcesiji na način na koji apelantica sugerira, niti je

apelantica 31. decembra 1990. godine imala stečeno pravo na dodjelu zamjenskog stana, da bi se na navedeni Sporazum opravdano mogla pozvati. Ustavni sud posebno naglašava da se staro (oduzeto) imovinsko pravo može potraživati tek kada država donese propise koji uspostavljaju pravo na povrat, te propiše uvjete kojima se to „legitimno očekivanje” može ostvariti, jer imovina ne postoji sve dok se nad njom ne uspostavi potraživanje. Budući da je izmjenama i dopunama Zakona iz 2008. godine omogućeno pravo dodjele zamjenskog stana vlasnicima nacionaliziranih stanova, pod određenim uvjetima, koje apelantica, a ni njeni zakonski prednici ne ispunjavaju, apelantino pozivanje na Sporazum o sukcesiji u kontekstu ovog predmeta Ustavni sud smatra neutemeljenim.

45. U vezi sa apelanticinim prigovorima kojim sugerira i kršenje prava na pravično suđenje u segmentu suđenja „u razumnom roku”, Ustavni sud zapaža da je predmetni postupak ukupno trajao četiri godine i četiri mjeseca. Ustavni sud zapaža da je apelantica 20. januara 2009. godine podnijela zahtjev prvostepenom organu uprave, koji je u junu 2009. godine zatražio od apelantice da dostavi relevantnu dokumentaciju neophodnu za postupanje po zahtjevu. Budući da je apelantica propustila da u ostavljenom roku upotpuni zahtjev relevantnom dokumentacijom, prvostepeni organ je obavijestio apelanticu da je razlog zbog kojeg navedeni organ nije mogao blagovremeno odlučiti o podnesenom zahtjevu upravo apelanticin propust da dostavi traženu dokumentaciju. Odlučujući u ponovnom postupku nakon što je apelantica u decembru 2009. godine izjavila žalbu drugostepenom organu uprave, o apelanticinom zahtjevu je odlučeno u aprilu 2010. godine, a o žalbi na to rješenje u maju 2010. godine. Dakle, Ustavni sud zapaža da je postupak pred organima uprave trajao jednu godinu i pet mjeseci, pri čemu je jednim dijelom tome doprinijela i sama apelantica, jer je propustila da zahtjev potkrijepi relevantnim dokazima i nakon zahtjeva prvostepenog organa. U navedenom kontekstu Ustavni sud podsjeća da je apelantica tek na zahtjev Ustavnog suda dostavila kompletne dokaze (osporena rješenja su bila nekompletna) po kojima se moglo postupiti. Ustavni sud, dalje, zapaža da je Kantonalni sud o apelanticinoj tužbi odlučio presudom u martu 2013. godine (nakon dvije godine i deset mjeseci od donošenja drugostepenog rješenja), što, gledano izdvojeno, jeste nešto duži period, ali Ustavni sud podsjeća da dužinu postupka uvijek promatra u cjelini. Dakle, ocjenjujući postupak u cjelini u kontekstu apelanticinog ponašanja i njenog doprinosa dužini trajanja predmetnog postupka u njegovoj početnoj fazi, Ustavni sud i ove, tek paušalne, apelanticine prigovore smatra neutemeljenim.

46. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud, ipak, smatra da je Kantonalni sud u obrazloženju svoje odluke, kao konačne odluke u predmetnom upravnom postupku, dao relevantne, jasne i detaljne razloge u pogledu primjene odredaba Zakona, te smatra da su osporene odluke donesene u razumnom roku, čime su ispoštovane garancije prava na

pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

47. Stoga, Ustavni sud smatra da nije povrijeđeno apelantičino pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

48. S obzirom na to da Ustavni sud nije utvrdio kršenje prava na pravično suđenje u segmentu suđenja „u razumnom roku”, nisu ispunjeni uvjeti da Ustavni sud razmatra apelantičin zahtjev za naknadu na ime nematerijalne štete.

VIII. Zaključak

49. Ustavni sud zaključuje da osporenim odlukama nije došlo do kršenja člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, budući da su organi uprave i Kantonalni sud odbili apelantičin zahtjev za dodjelu zamjenskog stana zbog neispunjavanja uvjeta propisanih Zakonom, koje je zakonodavac propisao u okviru svog širokog polja slobodne procjene u izboru mjera i ograničenja kojima nastoji postići legitiman cilj, pri čemu se primjena i tumačenje materijalnog prava ne čine proizvoljnim, niti na apelantičinu štetu, te kada su upravni postupak i upravni spor trajali duže od četiri godine, čemu je jednim dijelom doprinijela i sama apelantica.

50. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka h) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

51. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 2857/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacije mldb. A.Č. i mldb. J.Š.
protiv Presude Kantonalnog suda
u Bihaću broj 17 0 Km 047408 13
Kmž od 21. marta 2014. godine i
Presude Općinskog suda u Bihaću
broj 17 0 Km 047408 13 Km 2 od
12. novembra 2013. godine

Odluka od 3. februara 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 2857/14**, rješavajući apelaciju **mldb. A.Č. i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 3. februara 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbijaju se kao neosnovane apelacije mldb. A.Č. i mldb. J.Š. podnesene protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 17 0 Km 047408 13 Kmž od 21. marta 2014. godine i Presude Općinskog suda u Bihaću broj 17 0 Km 047408 13 Km 2 od 12. novembra 2013. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mldb. A.Č. (u daljnjem tekstu: prvoapelant), kojeg zastupa Osman Hadžić, advokat iz Bihaća, podnio je 19. juna 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 17 0 Km 047408 13 Kmž od 21. marta 2014. godine i Presude Općinskog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 17 0 Km 047408 13 Km 2 od 12. novembra 2013. godine.

2. Mldb. J.Š. (u daljnjem tekstu: drugoapelant), kojeg zastupa Alaga Bajramović, advokat iz Bihaća, podnio je 16. jula 2014. godine Ustavnom sudu apelaciju protiv istih presuda navedenih u tački 1, zavedenu pod poslovnim brojem *AP 3287/14*.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Budući da predmetne apelacije pokreću identično činjenično i pravno pitanje, Ustavni sud je, u skladu sa članom 32. stav (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br. *AP 2857/14* i *AP 3287/14* u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem *AP 2857/14*.

4. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Kantonalnog tužilaštva Unsko-sanskog kantona Bihać (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je 9. jula 2014. godine i 7. decembra 2015. godine da dostave odgovore na apelacije.

5. Kantonalni sud je odgovor na apelacije dostavio 17. jula 2014. godine i 8. decembra 2015. godine, Općinski sud 15. jula 2014. godine i 15. decembra 2015. godine, a Tužilaštvo odgovor na apelacije je dostavilo 11. augusta 2014. godine i 10. decembra 2015. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Presudom Općinskog suda broj 17 0 Km 047408 13 Km 2 od 12. novembra 2013. godine prvoapelant i drugoapelant su proglašeni krivim zbog počinjenog krivičnog djela ubistvo iz koristoljublja iz člana 166. stav 2. tačka d) u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH), pa je primjenom čl. 99, 100, 101. i 389. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH) prvoapelant osuđen na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od sedam godina, a drugoapelant na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od osam godina, te im je izrečena zavodska odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom. Istom presudom, na temelju člana 57. KZFBiH, utvrđeno je da se prvoapelantu i drugoapelantu u izrečenu kaznu maloljetničkog zatvora uračunava i vrijeme lišavanja slobode i vrijeme provedeno u pritvoru u trajanju od 11. februara 2013. godine do 9. maja 2013. godine.

8. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da je, nakon brojnih izvedenih dokaza, iskaza apelanata, iskaza saslušanih svjedoka M.U., M.Š., M.V., R.M. i E.S., nalaza i mišljenja vještaka za sudsku medicinu i patologiju Dž.D., nalaza vještaka A.U. za DNA analizu, nalaza i mišljenja vještaka za balistička i mehanoskopska vještačenja A.Č., vještaka za monodaktiloskopiju H.M., vještaka psihologa i psihijatra N.M., iskaza predstavnika Centra za socijalni rad Ž.B. i dr., uvidom u zapisnik o uviđaju mjesta događaja od 8. februara 2013.

godine, izvještaja o obdukciji ubijenog velečasnog M.I. od 14. februara 2013. godine, psihološke analize ličnosti apelanata kao mldb. počinitelja predmetnog krivičnog djela i mldb. M.D., crteža lica mjesta od 14. februara 2013. godine, te brojnih drugih materijalnih i nematerijalnih dokaza, ocjenjujući izvedene dokaze pojedinačno i u međusobnoj vezi, odlučio kao u izreci presude. Naime, Općinski sud je apelante proglasio krivim, jer je utvrđeno da su 8. februara 2013. godine, zajedno sa mldb. M.D., u noćnim satima, u vremenskom periodu od 21 do 22 sata, u naselju Zavalje, općina Bihać, nakon prethodnog postignutog dogovora da usmrte velečasnog M.I. (u daljnjem tekstu: oštećeni) istog usmrtili iz koristoljublja tako što su naoružani nožem, bokserom i kamenom nepravilnog oblika pozvonili na vrata ubijenog, koji je prepoznavši glas mldb. M.D. otvorio vrata kuće, kojom prilikom ga je bez ikakvog povoda prvo mldb. M.D. fizički napao nožem, potom ga je prvoapelant nastavio fizički udarati bokserom i nogama u predjelu glave i tijela, dok ga je drugoapelant fizički udarao u predjelu glave kamenom nepravilnog oblika, usljed kojih povreda je oštećeni preminuo. Apelanti i mldb. M.D. su kuću oštećenog napustili usljed straha da je neko čuo jaukanje oštećenog, tako što je mldb. M.D. zaključao kuću i ponio ključ sa sobom sa namjerom da sačekaju da se situacija smiri, pa da potom dođu i otuđe novac od oštećenog, što su i uradili i više puta pokušavali da se vrate. Međutim, pošto ih je u povratku prvo sreo M.Š., od te namjere su odustali da bi poslije ponovo krenuli prema kući oštećenog. Pošto su u blizini kuće vidjeli oca oštećenog N.D., od navedene namjere su ponovo odustali. Potom su se dogovorili da mldb. M.D. poslije ponoći ponovo ode u kuću oštećenog i uzme novac koji bi, kako su se prethodno dogovorili, potrošili na piće i provođenje. Općinski sud je utvrdio da je, odmah nakon saznanja da je oštećeni ubijen, uviđaj na licu mjesta izvršio kriminalistički inspektor M.V. sa još dvojicom krim-tehničara, kojim radnjama je rukovodio kantonalni tužitelj S.Lj., o čemu je sačinjen zapisnik kojim su evidentirani tragovi-otisci stopala počinitelja predmetnog krivičnog djela i pronađeni predmeti koji su upotrijebljeni prilikom izvršenja tog djela, a koji su prethodno skicirani i fotografirani. Iz iskaza svjedoka M.Š. proizlazi da je u noći 8. februara 2013. godine pri izlasku iz svog stana, koji se nalazi u blizini župnog ureda oštećenog, na udaljenosti od 50 do 60 metara sreo prvoapelanta, drugoapelanta i mldb. M.D., koji su na leđima nosili ruksake, ističući da mu je poznato da je majka mldb. M.D. čistila župni ured i da mu je oštećeni prije kritičnog dana spominjao da mu je ukraden neki novac, ali da nije spominjao iznos. Obdukcijom tijela oštećenog utvrđeno je da je smrt oštećenog nastupila nasilno i da je nastala zbog ubodnih rana nožem i zbog teških i po život opasnih povreda glave nanesenih tvrdim mehaničkim sredstvima. Vještačenjem vještaka daktiloskopske struke H.M. na okolnost pronađenih i otisaka-tragova stopala obuće na mjestu ubistva i upoređivanjem, njihovim vještačenjem sa tragovima šara na stopalima patika izuzetih od apelanata i mldb. M.D., utvrđeno je da se one podudaraju sa šarama stopala patika apelanata i mldb. M.D. Dakle, upoređivanjem navedenih

dokaza sa ostalim izvedenim dokazima Općinski sud je zaključio da su oni počinili predmetno krivično djelo iz koristoljublja. Na temelju nalaza i mišljenja vještaka psihologa I.J., koje je provedeno na okolnost da li su mlđb. prvoapelant i drugoapelant u vrijeme izvršenja krivičnog djela, s obzirom na starosnu dob i duševnu razvijenost, mogli shvatiti značaj djela i upravljati svojim postupcima, Općinski sud je konstatirao da njihovo ponašanje prije i nakon izvršenja krivičnog djela isključuje stanje afekta i da ukazuje da su svjesno i voljno pristali da učestvuju u izvršenju predmetnog krivičnog djela, isključujući druga patološka stanja koja bi mogla utjecati na sposobnost shvatanja i upravljanja njihovim postupcima. Također je konstatirano da je njihov mentalni razvoj dostigao stepen na kojem su mogli rasuđivati, planirati, donositi odluke i usmjeravati svoje ponašanje i shvatiti posljedice svog ponašanja iako se radi o licima koja su konzumirala drogu i alkohol, koju je drugoapelant kupovao kada bi skupio novac od majke, a prvoapelant kada bi skupio novac od roditelja. Nalazom predstavnika Centra za socijalni rad, dipl. soc. pedagoga Ž.B., magistara sociologije A.M. i A.K., konstatirano je da surovost djela koje su apelanti i mlđb M.D. kao osumnjičeni počinili, iako se radi o mlđb. licima, zahtijeva da treba da budu kažnjeni u skladu sa zakonskim propisima i težinom počinjenog djela. Općinski sud je odbio navode odbrane apelanata da nije postojao prethodni dogovor apelanata i mlđb. M.D. da izvrše predmetno krivično djelo, da je njihova namjera bila da od oštećenog oduzmu novac, ocijenivši da su oni u suprotnosti sa iskazima apelanata datim na pripremnom ročištu održanom 13. marta 2013. godine, kao i drugim izvedenim dokazima, koje su u svoju odbranu izjavili, da ih je prije kritičnog dana mlđb. M.D. putem telefona pozvao da dođu u kafić „Diplomac” gdje su se dogovorili da izvrše predmetno krivično djelo i da od oštećenog oduzmu novac, da je mlđb. M.D. već tada imao pripremljen nož, prvoapelant bokser, dok je drugoapelant za izvršenje navedenog krivičnog djela imao spreman kamen. Također, po ocjeni Općinskog suda, iz činjenice da apelanti i mlđb. M.D. nisu pokušali da u kuću oštećenog uđu na neki drugi način, nego su oštećenom zvonili na vrata, slijedi zaključak da im je bio cilj da, nakon lišavanja života, od oštećenog prisvoje novac koji je ovaj imao. Dakle, da im je namjera bila samo prisvajanje novca od oštećenog, Općinski sud smatra da su oni u kuću oštećenog mogli ući provaljivanjem, oštećenjem ulaznih vrata ili prozora, dakle, ne bi zvonili na vrata i čekali da ih oštećeni otvori, u kom slučaju bi redosljed daljnjih radnji bio drugačiji, da bi od oštećenog vjerovatno tražili novac, ali je očigledno da oni nisu tako postupali, nego upravo suprotno. Kod krivičnog djela krađe se, također, očekuje da se učesnici tog djela maskiraju, ili da na drugi način prikriju svoj identitet kako ih oštećeni ne bi prepoznao, a da u okolnostima konkretnog slučaja počinio ovog krivičnog djela nisu tako postupili. Prema tome, iz izvedenih dokaza jasno proizlazi da je uloga svakog od počinitelja bila od bitnog značaja u procesu izvršenja predmetnog krivičnog djela radi ostvarenja zajedničkog dogovora, te da je nesporno da je svaki od izvršilaca svoj dio zadatka izvršio i bez kojeg

djelo ne bi bilo izvršeno, jer da djelo nije bilo prethodno isplanirano, zašto bi se oni ponovo u više navrata pokušavali vratiti da od oštećenog prisvoje novac.

9. Na glavnom pretresu održanom 11. novembra 2013. godine Općinski sud je odbio kao neosnovan prijedlog odbrane apelanata za odlaganje glavnog pretresa na duži vremenski period radi pripremanja završne riječi i nastavak glavnog pretresa zakazao za 12. novembar 2013. godine u 9 sati s obzirom na to da na nastavku glavnog pretresa nisu izvođeni novi dokazi, a niti su branitelji apelanata predložili izvođenje novih dokaza, zbog čega je zaključeno da je prijedlog odbrane apelanata isključivo usmjeren na odugovlačenje predmetnog krivičnog postupka. S tim u vezi, Općinski sud je, također, ocijenio da se radi o postupku protiv maloljetnih lica koji po zakonu zahtijeva hitnost u postupanju, koji već traje od februara 2013. godine. Općinski sud je, dalje, imajući u vidu činjenicu da su prvoapelant i drugoapelant u vrijeme izvršenja krivičnog djela bili sposobni da shvate značaj počinjenog djela, da upravljaju svojim postupcima, zaključio da to što su oni krivično djelo počinili kao malodobna lica ne umanjuje njihovu odgovornost s obzirom na to da je njihov mentalni razvoj dosegao stepen na kojem su mogli rasuđivati, planirati i donositi odluke, usmjeravati svoje ponašanje, shvatiti posljedice svog ponašanja iz čega proizlazi i njihova odgovornost za počinjeno krivično djelo. Stoga, Općinski sud je zaključio da su prvoapelant i drugoapelant, kao stariji maloljetnici, krivično odgovorni zbog čega su proglašeni krivim za počinjeno krivično djelo, pa je drugoapelant, koji je u vrijeme izvršenja krivičnog djela imao 17 godina i dva mjeseca, osuđen na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od osam godina, a prvoapelant, koji je u vrijeme izvršenja krivičnog djela imao 16 godina, 11 mjeseci i 25 dana, osuđen na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od sedam godina s tim da im je izrečena zavodska odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom. Prilikom odmjeravanja visine kazne Općinski sud je od olakšavajućih okolnosti na strani apelanata ocijenio da je drugoapelant dijete razvedenih roditelja, a od otežavajućih okolnosti je ocijenio da su i prvoapelant i drugoapelant ranije ispoljavali asocijalno ponašanje, zbog čega su u srednjoj školi disciplinski kažnjavani, da su imali smanjeno vladanje, da su postizali slab uspjeh u učenju i u vladanju, da su bježali sa nastave, kao i da su pokazivali sklonost uzimanju alkohola i da su počeli da uzimaju opojnu drogu-marihuanu. Kao otežavajuću okolnost sud je posebno ocijenio da su apelanti, zajedno sa mlđb. M.D., postupali zajedno, u grupi, da su lišili života staru, fizički slabo razvijenu i goloruku osobu, koja kao takva nije imala nikakve šanse da se odbrani, te da su prilikom izvršenja krivičnog djela prvoapelant i drugoapelant ispoljili visok stepen bezosjećajnosti, bezobzirnosti, odlučnosti i upornosti na što ukazuju mnogobrojne povrede nanesene oštećenom. Prilikom izbora krivičnopravne sankcije prvoapelantu i drugoapelantu sud je posebno ocijenio mišljenje predstavnika Centra za socijalni rad, koji su, također, predložili da se apellantima izrekne krivičnopravna sankcija propisana

zakonom, maloljetnički zatvor, čiji cilj je da im se pruži zaštita i pomoć vršenjem nadzora, osposobljavanjem i razvijanjem lične odgovornosti, te odgoj i preodgoj i pravilan razvoj, kao i utjecaj na druge maloljetnike da ubuduće ne vrše ista ili slična krivična djela.

10. Kantonalni sud je Presudom broj 17 0 Km 047408 13 Kmž od 21. marta 2014. godine žalbe prvoapelanta i drugoapelanta djelimično uvažio i presudu Općinskog suda od 12. novembra 2013. godine preinačio na način što je drugoapelant za počinjeno krivično djelo ubistvo, shodno odredbi člana 166. stav 2. tačka d) u vezi sa članom 31. KZFBiH, osuđen na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od šest godina, a prvoapelant na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od pet godina u koje im je, shodno članu 57. citiranog zakona, uračunato i vrijeme lišavanja slobode i vrijeme provedeno u pritvoru u trajanju od 11. februara 2013. godine do 9. maja 2013. godine, dok je u preostalom dijelu prvostepena presuda ostala neizmijenjena.

11. Kantonalni sud je u obrazloženju presude naveo da su branitelji apelanata izjavili žalbe protiv presude prvostepenog suda zbog bitnih povreda odredaba ZKPFBiH, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o krivičnopravnoj sankciji, jer tvrde da nije bilo prethodnog dogovora između počinitelja predmetnog krivičnog djela u pogledu fizičkog napada na oštećenog za koje tvrde da je isključivo odgovoran mlđb. M.D. Također su naveli da su prvostepenom presudom proizvoljno primijenjene odredbe ZKPFBiH i da je, zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, odluka o visini izrečene kazne pogrešno utvrđena. Osim toga, navode da im je povrijeđeno i pravo na odbranu, jer smatraju da se presuda prvostepenog suda temelji na nezakonito pribavljenim dokazima. Kantonalni sud je odbio kao neosnovane navode prvoapelanta i drugoapelanta u pogledu proizvoljne primjene odredbe člana 312. stav 1. tačka i) ZKPFBiH zbog toga što se prvostepena presuda temelji na nezakonito pribavljenim dokazima, jer tvrde da su u pripremnom postupku saslušani bez prisustva branitelja. S tim u vezi, Kantonalni sud je zaključio da je presuda prvostepenog suda zakonita, jer iz izvedenih dokaza jasno proizlazi da taj sud nije koristio niti jedan iskaz prvoapelanta i drugoapelanta kao malodobnih lica u pogledu njihovog saslušanja bez prisustva branitelja, sve do momenta kada su oni osumnjičeni za navedeno krivično djelo i kada su im postavljeni branitelji po službenoj dužnosti. Dakle, budući da se nije znalo ko je počinitelj predmetnog krivičnog djela i nakon što se utvrdila osnovana sumnja da su oni počili predmetno krivično djelo, sud je sve daljnje radnje poduzimao u prisustvu njihovih branitelja, čime je, po ocjeni Kantonalnog suda, prvostepeni sud ispoštovao citiranu odredbu zakona u pogledu obavezne odbrane maloljetnika, koji mora imati branitelja od početka pripremnog postupka. Kantonalni sud je, također, odbio kao neosnovane navode odbrane apelanata da nije postojao prethodni dogovor o izvršenju predmetnog krivičnog djela, ocijenivši da je prvostepeni sud jasno i argumentirano i

pravilnom ocjenom dokaza obrazložio da su prvoapelant, drugoapelant i mldb. M.D sve poduzete radnje radi izvršenja predmetnog krivičnog djela poduzeli shodno prethodnom dogovoru. Također, Kantonalni sud je odbio kao paušalne i subjektivne žalbene navode branitelja prvoapelanta i drugoapelanta u pogledu povrede odredaba ZKPFBiH, jer njihova odbrana nije imala dovoljno vremena da kvalitetno pripremi završnu riječ, da nije imala uvida u transkripte zapisnika i slično, jer iz stanja spisa predmeta slijedi upravo suprotno, da je odbrani apelantata bio omogućen uvid u cjelokupan spis tokom cijelog postupka, da su branitelji apelantata bili prisutni i na glavnoj raspravi, te da im je stoga bilo omogućeno da unakrsno ispituju svjedoke, vještake i slično. U pogledu žalbenih navoda koji se odnose na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje a u vezi sa izrečenom krivičnopravnom sankcijom, Kantonalni sud je zaključio da su ovi navodi apelantata osnovani u pogledu pogrešnog tumačenja KZFBiH, jer smatra da je prvoapelantu i drugoapelantu kazna maloljetničkog zatvora u prvostepenom postupku previsoko odmjerenjena, precijenivši pojedinačno učešće apelantata kao mldb. počinitelaca, naročito imajući u vidu okolnost da svi izvršiocu nisu pokazali isti stepen bezosjećajnosti, bezobzirnosti, upornosti i brutalnosti, te posebno imajući u vidu ponašanje prvoapelanta i drugoapelanta prije i nakon izvršenja predmetnog krivičnog djela, na temelju čega je zaključio da se svrha kažnjavanja i preodgoj drugoapelantata kao počinioca predmetnog krivičnog djela može ostvariti izricanjem kazne maloljetničkog zatvora u trajanju od šest godina i pet godina u odnosu na prvoapelantata.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelanti smatraju da im je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Smatraju da je tokom postupka došlo do pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te do pogrešne primjene materijalnog i procesnog prava. Apelanti smatraju da su sudovi na temelju pogrešno izvedenih dokaza izveli pogrešan zaključak da je između njih i mldb. M.D. postojao prethodni dogovor da izvrše predmetno krivično djelo, te da je, zbog navedenih propusta, povrijeđen krivični zakon na njihovu štetu. Također, tvrde da im je povrijeđeno i pravo na odbranu, jer su kao osumnjičeni ispitani bez prisustva branitelja, zbog čega smatraju da se presude temelje na nezakonitim dokazima na kojima se, shodno odredbama ZKPFBiH, ne mogu temeljiti, te jer je na glavnom pretresu održanom 11. novembra 2013. godine odbijen prijedlog njihovih branitelja za odlaganje glavnog pretresa na duže vrijeme, sve radi pripremanja kvalitetne završne riječi. Apelanti se, također, žale na visinu izrečene kazne.

b) Odgovor na apelaciju

13. Kantonalni sud u odgovorima na apelacije naveo je da smatra da u postupku pred tim sudom nije došlo do povrede prava apelanata na koje se pozivaju u apelacijama, te predložio da se odbiju kao neosnovane.

14. Općinski sud je u odgovorima na apelaciju istakao da navode apelanata u pogledu povrede prava na odbranu smatra neosnovanim, jer su apelantima u pripremnom postupku bili postavljeni branitelji po službenoj dužnosti, kojim je bio omogućen uvid u sve izvedene dokaze, pravo na dodatno, unakrsno i direktno ispitivanje, kao i predlaganje novih dokaza, te da su na svim ročištima bili prisutni predstavnici Centra za socijalni rad, kao stručne osobe za pitanje maloljetnika. Također, smatra da su u predmetnom postupku razjašnjene sve odlučne činjenice i da je cjelokupan postupak proveden shodno odredbama ZKPFBiH. Ocjenjujući navedeno, predlaže da se apelacije apelanata odbiju kao neosnovane.

V. Relevantni propisi

15. U Krivičnom zakonu FBiH („Službene novine FBiH” br. 6/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11 i 59/14) relevantne odredbe glase:

Član 31.

Saučiniteljstvo

Ako više osoba zajednički učini krivično djelo, učestvovanjem u izvršenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, svaka će se od njih kazniti kaznom propisanom za to djelo.

Član 166. stav (2) tačka d)

Ubistvo

[...]

(2) Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se:

d) ko drugog usmrti iz koristoljublja, radi učinjenja ili prikrivanja kog drugog krivičnog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih niskih pobuda; (...)

16. U Zakonu o krivičnom postupku FBiH („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10) relevantne odredbe glase:

Član 7.

Pravo na odbranu

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja koga sam izabere.

Član 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 42.

Svrha kažnjavanja jeste:

- a) da se izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela;*
- b) da se utiče na učinitelja da ubuduće ne učini krivična djela i potakne njegovo prevaspitanje;*
- c) da se utiče na ostale da ne učine krivična djela;*
- d) i da se utiče na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja učinitelja.*

Član 296.

Dokazi na kojima se zasniva presuda

(1) Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Član 312. stav (1) tačka i)

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

(1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:

[...]

- i) Ako je presuda zasnovana na dokazu na kojem se prema odredbama ovog zakona ne može temeljiti presuda.*

Član 364.

Obavezna odbrana

(1) Maloljetnik mora imati branitelja od početka pripremnog postupka.

(2) Ukoliko maloljetnik ne poznaje jezik na kome se vodi krivični postupak, sud će mu odrediti tumača.

(3) Ako u slučaju iz stava 1. ovog člana sam maloljetnik, njegov zakonski zastupnik ili srodnici ne uzmu branitelja, njega će postaviti po službenoj dužnosti sudija za maloljetnike.

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijama je Presuda Kantonalnog suda broj 17 0 Km 047408 13 Kmž od 21. marta 2014. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu prvoapelant je primio 5. juna 2014. godine a apelaciju je podnio 19. juna 2014. godine, dok je drugoapelant osporenu presudu primio 9. juna 2014. godine a apelaciju je podnio 16. jula 2014. godine. Dakle, obje apelacije su podnesene u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelanti ukazuju na povredu prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. i stav 3. tač. b) i c) Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

22. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

23. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

b) da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje odbrane;

c) da se brani sam ili uz pomoć branioca koga sam izabere ili da, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branioca, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;

24. U pogledu primjene člana 6. Evropske konvencije u predmetnom postupku, Ustavni sud ističe da se u konkretnom slučaju radi o krivičnom postupku u kojem su apelanti proglašeni krivim za krivično djelo ubistvo iz koristoljublja, koje je propisano zakonom i za koje im je izrečena odgojna mjera upućivanje u odgojno-popravni dom. Dakle, radi se o postupku u kojem se utvrđivala osnovanost krivične optužbe, pa je član 6. Evropske konvencije u konkretnom slučaju primjenjiv.

25. Ustavni sud zapaža da apelanti ukazuju da im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje, jer su sudovi apelante proglasili krivim na temelju pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog i procesnog prava, jer smatraju da sudovi nisu dokazali da su zajedno sa mldb. M.D. počinili predmetno krivično djelo. Naime, sudovi su pogrešno ocijenili da je postojao dogovor apelanata da izvrše navedeno krivično djelo, da ime je povrijeđeno pravo na odbranu, jer su u istrazi saslušani bez prisustva branitelja, te jer je na glavnom pretresu održanom 11. novembra 2013. godine odbijen prijedlog njihovih branitelja za odlaganje glavnog pretresa na duže vrijeme. Apelanti se, također, žale na visinu izrečene kazne.

26. U pogledu navoda apelanata o kršenju prava na pravično suđenje koji se odnose na način na koji je krivični postupak proveden, prije svega, sa aspekta utvrđenog činjeničnog stanja, primjene relevantnih propisa, uključujući i zakonitost dokaza, odnosno eventualnih procesnih propusta redovnih sudova tokom postupka u pogledu prava na odbranu apelanata, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da

li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

27. Dalje, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda i Ustavnog suda prema kojima je zadatak redovnih sudova, a prvenstveno prvostepenog suda, da ocijene izvedene dokaze i njihovu relevantnost u konkretnom predmetu. Ustavni sud, stoga, neće procjenjivati kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu procjene dokaza ukoliko se ova procjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redovni sudovi poklanjaju povjerenje na osnovu slobodne sudijske procjene. To je isključivo uloga redovnih sudova čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi, Evropski sud, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima broj 1996-II, stav 78, i Ustavni sud, Odluka broj *AP 612/04* od 30. novembra 2004. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 19/05).

28. U vezi sa tvrdnjama apelanata da sudovi nisu dokazali osnovanost njihove odgovornosti da su zajedno sa mlđb. M.D. počinili predmetno krivično djelo, Ustavni sud nalazi da je Općinski sud, čiju presudu je u tom dijelu potvrdio i Kantonalni sud, nakon izvođenja velikog broja dokaza, iscrpno interpretiranih u obrazloženju te presude, ocjenjujući ih pojedinačno i u uzajamnoj vezi, utvrdio da su apelanti zajedno sa mlđb. M.D. počinili krivično djelo koje im je stavljeno na teret, dajući za svoj stav jasno i argumentirano obrazloženje koje se ne doima proizvoljnim kako u segmentu činjeničnog utvrđenja, tako i u segmentu primjene materijalnog i procesnog prava, zbog čega Ustavni sud nije mogao zaključiti da su tvrdnje apelanata osnovane. Ustavni sud smatra da razlozi koje su naveli redovni sudovi ne dovode u sumnju odluke suda o krivičnoj odgovornosti apelanata, niti se iz bilo čega može utvrditi da su sudovi postupali s predubjeđenjem da između apelanata i mlđb. D.M. nije postojao prethodni dogovor o izvršenju predmetnog krivičnog djela ili da je neka činjenica ostala nerazjašnjena, u smislu da nije dokazano da su mlđb. apelanti počinili predmetno krivično djelo. Ustavni sud smatra da su redovni sudovi u obrazloženjima presuda jasno obrazložili svoj stav da je nesporno postojao dogovor o izvršenju krivičnog djela napada na oštećenog nanošenjem teških tjelesnih povreda čiji ishod je bio lišavanje života oštećenog, jer iz izvedenih dokaza jasno proizlazi da oni nisu pošli samo sa namjerom da otuđe novac od oštećenog, budući da bi u tom slučaju postupali drugačije, odnosno na način što bi prikriili svoj identitet kako ih oštećeni ne bi prepoznao, a da apelanti kao počinioci ovog krivičnog djela u okolnostima konkretnog slučaja nisu tako

postupili, te što je uloga svakog od počinioca bila od bitnog značaja u procesu izvršenja predmetnog krivičnog djela radi ostvarenja zajedničkog dogovora, jer je svaki od izvršilaca svoj dio zadatka izvršio bez kojeg djelo ne bi bilo izvršeno. Stoga, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi u pogledu ovih navoda jasno obrazložili svoj stav, ukazavši da se apelanti i mldb. D.M. ne bi pokušavali u više navrata vratiti da od ubijenog prisvoje novac, pa s obzirom na takve okolnosti, Ustavni sud ove tvrdnje apelanata smatra neosnovanim.

29. U vezi sa prigovorima apelanata na visinu izrečene kazne, Ustavni sud smatra da je presudom prvostepenog suda prvoapelant osuđen na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od sedam godina, a drugoapelant u trajanju od osam godina (ocjenjujući sve okolnosti koje je prvostepeni sud taksativno naveo) i da im je tom presudom suda izrečena odgojna mjera upućivanje u odgojno-popravni dom, dok je presudom Kantonalnog suda uvažena žalba branitelja apelanata tako što je prvoapelant osuđen na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od pet godina, a drugoapelant na kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od šest godina u koje im je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 11. februara 2013. godine do 9. maja 2013. godine. Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud odluku o kazni prvoapelantu i drugoapelantu ispitao u svjetlu žalbenih navoda, ocijenivši okolnosti samog krivičnogpravnog događaja srazmjerno učešću svakog od apelanata, naročito okolnost da apelanti nisu pokazali isti stepen bezosjećajnosti, bezobzirnosti, upornosti i brutalnosti u postupku izvršenja samog krivičnog djela, te ocjenjujući njihovo ponašanje prije i nakon izvršenja djela, zaključivši da se kaznom maloljetničkog zatvora Kantonalnog suda može ostvariti svrha kažnjavanja apelanata za šta je u obrazloženju presude dato valjano obrazloženje, zbog čega Ustavni sud i ove navode apelanata smatra neosnovanim.

30. Imajući u vidu sve prethodno izneseno, Ustavni sud smatra da je apelantovo pozivanje na kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije neosnovano.

31. U odnosu na navode apelanata da su kao osumnjičeni saslušani bez prisustva branitelja, te da se osporene presude temelje na pogrešno izvedenim dokazima, kao i da je prijedlog njihove odbrane da se glavna rasprava odgodi na duže vrijeme radi kvalitetnijeg pripremanja završne riječi odbijen kao neosnovan, čime su povrijeđene odredbe ZKPFBiH, Ustavni sud smatra da se ovi navodi apelanata, u suštini, odnose na zakonitost dokaza koji su provedeni u toku postupka, odnosno na način na koji ih je sud prihvatio i ocijenio, te na zaključke koje je s tim u vezi izveo. U vezi sa ovim navodima apelanata, Ustavni sud podsjeća da je odredbom člana 364. ZKPFBiH jasno propisano „da maloljetnik mora imati branitelja od početka pripremnog postupka”, dakle, da maloljetnik u svim slučajevima obavezno mora imati branitelja, te da ne postoji mogućnost fakultativne odbrane, jer, u suprotnom, postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka.

32. Dalje, prema stavu Evropskog suda, mora se utvrditi da li je licu koje je u pitanju bila pružena mogućnost da osporava validnost dokaza i da im se suprotstavlja, mora se ocijeniti kvalitet dokaza, uključujući i činjenicu da li su uzeti u okolnostima koje dovode u sumnju njihovu pouzdanost i istinitost (vidi, Evropski sud, pored ostalih, *Sevinç i drugi protiv Turske* (dec.), aplikacija broj 8074/02 od 8. januara 2008. godine, *Bykov protiv Rusije* [GC], aplikacija broj 4378/02, stav 90, od 10. marta 2009. godine). U ovom kontekstu zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su dokazi u korist lica koje je u pitanju i protiv njega prezentirani na način da osiguraju pravičan postupak (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Barim protiv Turske* (dec.), aplikacija broj 34536/97 od 12. januara 1999. godine, i *Salduz protiv Turske*, aplikacija broj 36391/02 od 27. novembra 2008. godine).

33. Imajući u vidu navedenu praksu Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud u konkretnom slučaju zapaža da iz obrazloženja osporenih presuda nesporno proizlazi da je u općim razmatranjima o dokazima ukazano na to da su nadležni policijski službenici saslušali prvoapelanta i drugoapelanta u fazi istrage. Međutim, također je istaknuto (zapisnik sa glavnog pretresa od 11. novembra 2013. godine) da sudovi navedene iskaze apelanata nisu koristili tokom trajanja postupka, dakle, niti jedan iskaz apelanata dat bez prisustva branitelja apelanata, odnosno dat prije utvrđivanja osnovane sumnje da su apelanti i mlđb. M.D. počinili navedeno krivično djelo, nije korišten ni na pripremnom ročištu, ni na glavnom pretresu. Dakle, sudovi nisu koristili niti jedan dokaz koji bi bio na štetu apelanata. Ustavni sud, osim toga, smatra da iz obrazloženja osporenih presuda jasno proizlazi da su sudovi dali odgovor na ove navode apelanata, da su korišteni iskazi apelanata dati u prisustvu branitelja postavljenih po službenoj dužnosti, a nakon toga i branitelja kojima su apelanti dali punomoć za zastupanje, koji su prihvaćeni i koji su ocijenjeni u vezi sa drugim provedenim dokazima. Shodno navedenom, Ustavni sud nije mogao prihvatiti ni navode apelanata u ovom dijelu.

34. Na kraju, Ustavni sud naglašava da su u okolnostima konkretnog slučaja apelanti u toku cijelog postupka imali i da su koristili mogućnost da osporavaju kako sadržaj, tako i validnost i pouzdanost dokaza protiv njih putem neposrednog ispitivanja pred sudom, kao i da predlažu i provode dokaze kojim bi doveli u pitanje i osporili dokaze Tužilaštva BiH. U tom smislu, dakle, apellantima nije bila uskraćena mogućnost da predlože i da provedu dokaze. Stoga, Ustavni sud smatra neosnovanim navode apelanata da je odbijen prijedlog njihove odbrane da se glavna rasprava odgodi na duže vrijeme radi kvalitetnijeg pripremanja završne riječi, jer smatra da su sudovi dali jasan i argumentiran odgovor na te navode. Naime, na nastavku glavnog pretresa nisu izvođeni novi dokazi a ni branitelji apelanata nisu predložili izvođenje novih dokaza, zbog čega je zaključeno da je prijedlog odbrane apelanata isključivo usmjeren na odugovlačenje predmetnog krivičnog postupka.

Shodno navedenom, ne može se zaključiti da su apelanti dovedeni u nepovoljan položaj kada je odbijen prijedlog njihovih branitelja o odgađanju glavnog pretresa, te da je na ovaj način dovedena u pitanje pravičnost postupka kao cjeline, jer je činjenično stanje već bilo potpuno razjašnjeno i izvršena ocjena izvedenih dokaza. Stoga, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da dokazi koji su provedeni u toku postupka, način na koji ih je sud prihvatio i ocijenio, te zaključci koje je s tim u vezi izveo i, shodno tome, utvrdio činjenično stanje dovode u pitanje pravo apelanata na odbranu, kao ni pravičnost postupka kao cjeline. Dovodeći u kontekst navedeno sa citiranim stavovima Evropskog suda, Ustavni sud smatra da su neosnovani navodi apelanata o kršenju prava iz člana 6. stav 3. tač. b) i c) Evropske konvencije.

35. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja prava apelanata iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. tač. b) i c) Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije kada su sudovi za svoju odluku dali detaljno, jasno i argumentirano obrazloženje primjenom relevantnih odredaba materijalnog i procesnog prava, pri tome brižljivo ocijenivši svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno, kao i na brojnim drugim dokazima preciziranim u presudama iz kojih je nedvosmisleno proistekao zaključak da su apelanti počinili krivično djelo koje im je stavljeno na teret i na temelju kojih niti jedno krucijalno pitanje nije ostalo nerazjašnjeno u smislu prava na odbranu prvoapelanta i drugoapelanta.

37. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman

Predmet broj AP 1361/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija JP „Komunalno Brčko”
d.o.o. Brčko protiv Presude Apela-
cijskog suda Brčko distrikta Bosne
i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933
12 Pž 4 od 30. siječnja 2013. godi-
ne i Presude Osnovnog suda Brčko
distrikta Bosne i Hercegovine broj
96 0 Ps 004933 11 Ps 2 od 9. velja-
če 2012. godine

Odluka od 3. ožujka 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1361/13**, rješavajući apelaciju **JP „Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko**, na temelju članka VI/3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 3. ožujka 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija JP „Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko, podnesena protiv Presude Apelacijskog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 12 Pž 4 od 30. siječnja 2013. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 96 0 Ps 004933 11 Ps 2 od 9. veljače 2012. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. JP „Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Amer Ramić, odvjetnik iz Brčkog, podnijelo je 1. travnja 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Apelacijskog suda

Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacijski sud) broj 96 0 Ps 004933 12 Pž 4 od 30. siječnja 2013. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 96 0 Ps 004933 11 Ps 2 od 9. veljače 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda od Apelacijskog i Osnovnog suda i od „Bosnaploda” d.d. Brčko (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 27. listopada 2015. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Apelacijski i Osnovni sud su dostavili odgovore na apelaciju 6. siječnja 2016. godine, odnosno 12. studenog 2015. godine, dok tuženi nije odgovorio.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Osnovnog suda broj 96 0 Ps 004933 11 Ps 2 od 9. veljače 2012. godine, donesenoj po tužbi Brčko distrikta BiH (u daljnjem tekstu: tužitelj) protiv tuženog radi isplate duga, a uz sudjelovanje apelanta kao umješaća na strani tužitelja, odbijen je kao neutemeljen u cijelosti (stavak prvi izreke presude) tužbeni zahtjev tužitelja kojim je tražio da se tuženi obveže da mu na ime duga za isporučenu električnu energiju isplati iznos kako je precizirano u izreci presude. Istom presudom odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove parničnog postupka (stavak drugi izreke). Navedenom presudom odbijen je kao neutemeljen apelantov zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka (stavak treći izreke).

6. U obrazloženju presude Osnovni sud je naveo da je tijekom postupka, rješenjem tog suda od 24. studenog 2009. godine, dozvolio sudjelovanje apelanta kao umješaća na strani tužitelja, cijeneći da i sam umješać ima pravni interes za uspjeh tužitelja u tom postupku s obzirom da će se sva neplaćena potraživanja zasnovana do 31. prosinca 2007. godine podijeliti između tužitelja i apelanta shodno članku 5. Odluke Vlade Brčko distrikta BiH od 13. studenog 2008. godine.

7. Osnovni sud je dalje istaknuo da je predmetna parnica proistekla iz izvršnog postupka u kojem je Osnovni sud, rješenjem o izvršenju od 13. svibnja 2005. godine, na temelju prijedloga tužitelja kao tražitelja izvršenja protiv tuženog kao izvršenika dozvolio izvršenje radi naplate duga za utrošenu električnu energiju. Nakon što je izvršenik

(odnosno tuženi) izjavio prigovor protiv navedenog rješenja o izvršenju, pred Osnovnim sudom je nastavljen predmetni parnični postupak. U tom postupku Osnovni sud je donio Presudu broj 96 0 Ps 004933 07 Ps od 10. siječnja 2011. godine kojom je u stavku prvom izreke usvojio prigovor tuženog (izvršenika) i izvršenje dozvoljeno rješenjem tog suda od 13. svibnja 2005. godine obustavio, a stavkom drugim izreke odbacio tužbu tužitelja u dijelu koji se odnosio na potraživanje duga za utrošenu električnu energiju za razdoblje od 1. ožujka 2005. godine do 31. prosinca 2006. godine zbog litispendencije. Stavkom trećim izreke obvezan je tuženi da tužitelju na ime duga za isporučenu električnu energiju za razdoblje od 31. prosinca 2006. godine do 31. prosinca 2007. godine isplati precizirani iznos. Stavcima četvrtim i petim izreke presude, suglasno uspjehu tužitelja u konkretnoj parnici, obvezan je tuženi nadoknaditi tužitelju i apelantu kao umješaču na strani tužitelja prouzročene troškove parničnog postupka. Tužitelj i apelant su se žalili protiv navedene presude. Rješenjem Apelacijskog suda broj 96 0 Ps 004933 11 Pž 3 od 30. lipnja 2011. godine žalbe tužitelja i apelanta su usvojene, navedena presuda Osnovnog suda od 10. siječnja 2011. godine je ukinuta u prvom, drugom, četvrtom i petom stavku i u tom dijelu je predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje (kojim je obustavljeno izvršenje, odbačena tužba zbog litispendencije za dio potraživanja, odlučeno o naknadi troškova postupka). Apelacijski sud je u obrazloženju navedenog rješenja istaknuo da je shodno odredbi članka 336. stavak 1. točka 2. ZPP-a prvostupanjsku presudu u pobijanom dijelu, odnosno u stavku prvom i drugom izreke kao i u odluci o troškovima (stavak četvrti i peti izreke), a koja je vezana za odluku o glavnoj stvari ukinuo i predmet u tom dijelu vratio na ponovno suđenje. Dalje je navedeno da će prvostupanjski sud u ponovnom postupku odlučiti o utemeljenosti potraživanja, sadržanog u rješenju o izvršenju, pravilnom primjenom relevantnih materijalnih i procesno-pravnih zakonskih odredbi, a suglasno odluci o glavnoj stvari odlučit će i o troškovima parničnog postupka, pri tome imajući u vidu i apelantov opredijeljeni zahtjev za naknadu troškova žalbenog postupka.

8. U ponovnom postupku Osnovni sud je donio navedenu presudu od 9. veljače 2012. godine koja je predmet osporavanja apelacijom. U odnosu na odluku o troškovima parničnog postupka da svaka stranka snosi svoje troškove, sadržanu u stavku drugom izreke presude, Osnovni sud je u obrazloženju naveo da ju je donio primjenom odredbe članka 119. stavak 2. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP). Osnovni sud je istaknuo da se takva odluka temelji na činjenici djelomičnog uspjeha stranaka u parnici, odnosno da je tužitelj uspio u fazi parnice prije donošenja rješenja Apelacijskog suda od 30. lipnja 2011. godine, a tuženi je uspio u fazi parnice nakon donošenja pomenutog rješenja do donošenja predmetne presude. Osnovni sud je naveo da je u stavku trećem izreke odbio zahtjev apelanta (kao umješača na strani tužitelja) za naknadu troškova parničnog postupka „cijeneći uspjeh stranaka u postupku”.

9. Tužitelj i apelant su se žalili Apelacijskom sudu protiv presude Osnovnog suda od 9. veljače 2012. godine. Odlučujući o žalbama Apelacijski sud je Presudom broj 96 0 Ps 004933 12 Pž 4 od 30. siječnja 2013. godine žalbe tužitelja i apelanta odbio kao neutemeljene i navedenu presudu prvostupanjskog suda potvrdio.

10. U obrazloženju presude Apelacijski sud je naveo da iako je prvostupanjski sud odluku, sadržanu u stavku trećem izreke prvostupanjske presude (kojom je odbijen apelantov zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka), donio „cijeneći uspjeh stranaka u postupku”, po ocjeni Apelacijskog suda, prvostupanjski sud je pravilno odbio zahtjev apelanta kao umješača za naknadu opredijeljenih troškova postupka s obzirom da suglasno odredbama ZPP-a umješaču nije moguće dosuditi troškove koje je imao tijekom postupka niti ga obvezati na naknadu troškova protivnoj strani. Procesni položaj umješača u parničnom postupku, kako je dalje istaknuto, determiniran je odredbama pozitivnog procesnog zakona tako da on ne vodi parnicu u svoje ime, već svojim miješanjem u parnicu nastoji pomoći jednoj od stranaka u postupku čiji se uspjeh ili neuspjeh može pozitivno ili negativno odraziti na njegovu pravnu situaciju. Apelacijski sud je utvrdio da odluku o odbijanju apelantovog zahtjeva za naknadu troškova postupka ne dovodi u pitanje ni tvrdnja da se na troškove koji su apelantu kao umješaču bili dosuđeni presudom od 10. siječnja 2011. godine žalio samo apelant, slijedom čega je prvostupanjski sud vezan načelom „zabrane preinačenja na gore” apelantu morao dosuditi troškove barem u iznosu od 13.643,85 KM (koliko mu je bilo dosuđeno stavkom petim izreke presude prvostupanjskog suda od 10. siječnja 2011. godine koji je ukinut rješenjem tog suda od 30. lipnja 2011. godine). Dalje je utvrđeno da zabrana drugostupanjskom sudu da presudu preinači na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona izjavila žalbu, propisana odredbom članka 339. ZPP-a, ima dejstvo samo u žalbenom postupku i odnosi se samo na zabranu preinačenja na štetu stranke koja se jedina žalila, što znači da nakon ukidanja presude (dijela presude ili rješenja) ukinuta odluka više ne egzistira i zabrana da sud prilikom ponovnog odlučivanja donese odluku koja je nepovoljnija za tu stranku ne postoji.

11. Apelacijski sud je u zaključku, pored ostalog, naveo da budući da je odluka o odbijanju zahtjeva apelanta kao umješača za naknadu troškova postupka pravilna iz razloga koje je taj sud prethodno dao u obrazloženju i budući da tužitelj konkretnim prigovorima u žalbi nije dovodio u pitanje pravilnost odluke prvostupanjskog suda da svaka stranka snosi svoje troškove parničnog postupka, Apelacijski sud je žalbe tužitelja i apelanta kao umješača na strani tužitelja odbio kao neutemeljene i presudu prvostupanjskog suda potvrdio na temelju odredbe članka 335. ZPP-a.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra da je osporenim odlukama prekršeno njegovo pravo iz članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), potom pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelant je naveo da je apelaciju podnio samo glede pravomoćnog odbijanja njegova zahtjeva za naknadu troškova parničnog postupka. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u proizvoljnoj primjeni odredbi članka 339. ZPP-a kojim je propisano da Apelacijski sud ne može preinačiti presudu na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona izjavila žalbu. U svezi s tim apelant navodi da se povreda prava na pravično suđenje u konkretnom slučaju prvenstveno ogleda u kršenju apelantova zakonskog prava na zabranu *reformatio in peius*. Dalje je naveo da u pravnoj situaciji kada je protiv petog stavka izreke presude Osnovnog suda od 10. siječnja 2010. godine, kojim su apelantu bili dosuđeni troškovi parničnog postupka, žalbu izjavio samo apelant kao umješač, smatrajući da su mu troškovi određeni u nižem iznosu od onog koji mu po zakonu pripada, usvajanjem apelantove žalbe, apelantu nije mogao biti nametnut rizik da u obnovljenom postupku prođe gore nego što bi prošao da se nije žalio. Istaknuto je da je suština instituta zabrane *reformatio in peius* u tome da stranka povodom žalbe, ako se suprotna stranka nije žalila, ne može povodom žalbe proći gore nego da se nije žalila. Apelant je također naveo da je Apelacijski sud zauzeo kontradiktorna stajališta jer je u rješenju od 30. lipnja 2011. godine zauzeo stajalište da umješaču pripada pravo na troškove parničnog postupka, a u presudi od 30. siječnja 2013. godine zauzeo je pravno stajalište da apelantu to pravo ne pripada.

b) Odgovor na apelaciju

13. Apelacijski sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da ostaje pri razlozima danim u odluci tog suda da primjena prava u odluci tog suda nije bila proizvoljna, te da nisu povrijeđena apelantova prava na koja se pozvao u apelaciji. Istaknuto je da je pobijanom presudom prvostupanjskog suda odbijen zahtjev apelanta kao umješača na strani tužitelja za naknadu troškova parničnog postupka kao neutemeljen jer je cijenjen uspjeh tužitelja u sporu. Navedeno je da je tužitelj u konačnici u predmetnom sporu uspio samo glede zahtjeva do donošenja rješenja Apelacijskog suda od 30. lipnja 2011. godine. Nadalje je navedeno da je taj sud žalbe i tužitelja i apelanta (u žalbi je apelant „opreza radi” pobijao i odluku kojom je odbijen njegov zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka) odbio

kao neutemeljene i za svoju odluku dao razloge pri kojima i dalje ostaje. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

14. Osnovni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da odlukom tog suda nisu povrijeđena apelantova prava na koja se pozvao u apelaciji. Istaknuto je da je taj sud svoju odluku donio pravilnom primjenom procesnog prava kada je odlučivao o troškovima postupka apelanta. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

15. U Zakonu o parničnom postupku Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” br. 8/09, 52/10 i 27/14) relevantne odredbe glase:

Članak 116. stavak 1.

1) Parnične troškove čine izdatci učinjeni tijekom ili povodom postupka.

Članak 119. st. 1. i 2.

1) Stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove.

2) Ako stranka djelomično uspije u parnici, sud može s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka naknadi drugoj razmjern dio troškova.

Članak 130.

1) Kad sud odbaci ili odbije pravni lijek, odlučit će i o troškovima nastalim u postupku povodom tog pravnog lijeka.

2) Kad sud preinači odluku protiv koje je podnesen pravni lijek ili ukine tu odluku i odbaci tužbu, odlučit će o troškovima cijelog postupka.

3) Kad se ukine odluka protiv koje je podnesen pravni lijek i predmet vrati na ponovno suđenje, ostavit će se da se o troškovima postupka povodom pravnog lijeka odluči u konačnoj odluci.

4) Sud može postupiti po odredbi stavka 3 ovoga članka i kad odluku protiv koje je podnesen pravni lijek samo djelomično ukine.

Članak 166. stavak 1.

1) Osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije, može se pridružiti toj stranci.

Članak 339.

Apelacijski sud ne može da preinači presudu na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona izjavila žalbu.

VI. Dopustivost

16. U skladu s člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu s člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

18. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Apelacijskog suda broj 96 0 Ps 004933 12 Pž 4 od 30. siječnja 2013. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, apelant je osporenu presudu primio 25. veljače 2013. godine, a apelacija je podnesena 1. travnja 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant pobija osporene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije kao i prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj uz Europsku konvenciju.

21. U svezi s apelantovim pozivanjem na kršenje prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno Europskom konvencijom, Ustavni sud zapaža da je apelant javno poduzeće i kao takvo nositelj određenih javnopravnih ovlaštenja. Stoga, Ustavni sud podsje-

ća na to da apelant ne uživa zaštitu prava zagarantiranih odredbama Europske konvencije i njezinih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu s javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud se poziva na svoje stajalište ustanovljeno u Odluci broj *AP 39/03* od 27. veljače 2004. godine (toč. od 13. do 15). U toj odluci je zaključeno da Europska konvencija pruža minimum zaštite glede ljudskih prava i temeljnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, te da prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine svatko tko je bio stranka u određenom postupku i tko ima presudu bilo kojeg suda za koju smatra da su mu njom povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. Dakle, proizlazi da državna tijela i javna vlast kao sudionici sudskih postupaka uživaju samo ustavna prava, a ne i prava iz Europske konvencije. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati navode apelacije u odnosu na apelantovo ustavno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na pravično suđenje

22. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2. što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

23. Ustavni sud podsjeća da se prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda i Europskog suda za ljudska prava garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjuju na postupke čiji je ishod odlučujući za utvrđivanje građanskih prava i obveza. U svezi s tim Ustavni sud prvenstveno zapaža da je Osnovni sud utvrdio da apelant ima pravni interes za uspjeh tužitelja u konkretnoj parnici, te mu je u tom smislu dozvolio da u konkretnoj parnici sudjeluje kao umješak na strani tužitelja s obzirom da će se sva neplaćena potraživanja podijeliti između tužitelja i apelanta. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je apelant predmetnu apelaciju podnio protiv osporenih odluka kojima je odlučeno o troškovima parničnog postupka koje je apelant tražio. U svezi s tim Ustavni sud ističe da se postupak kojim se određuje iznos troškova postupka mora sagledavati kao nastavak parnice o glavnom pitanju i u skladu s tim kao dio „utvrđivanja građanskih prava i obveza” (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 189/02* od 30. lipnja 2004. godine, stavak 25.; Odluka broj *AP 85/04* od 18. ožujka 2005. godine stavak 20., dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba). Stoga, Ustavni sud zaključuje da je ishod predmetnog postupka odlučujući

za utvrđivanje apelantovih građanskih prava i obveza, pa je članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine primjenjiv.

24. Apelant smatra da mu je pravo na pravičan postupak povrijeđeno jer su osporene odluke proizvoljne s obzirom na to da su redoviti sudovi proizvoljno primijenili odredbu članka 339. ZPP-a kojom je zagantirano apelantovo pravo na zabranu *reformatio in peius*.

25. Ustavni sud ukazuje na to da prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

26. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant postavlja, ispitati je li osporena odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni prava.

27. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da apelant smatra da mu zbog proizvoljne primjene članka 339. ZPP-a (zabranu *reformatio in peius*) od strane Apelacijskog suda nisu dosuđeni troškovi parničnog postupka koji su mu bili dosuđeni odlukom Osnovnog suda od 10. siječnja 2011. godine. Ustavni sud dalje ističe da je Apelacijski sud odlučivao o apelantovoj žalbi izjavljenoj protiv osporene odluke Osnovnog suda od 9. veljače 2012. godine u kojoj je apelant naveo iste razloge, odnosno zabranu *reformatio in peius* koje je istaknuo i u apelaciji. U svezi s tim Ustavni sud zapaža da je Apelacijski sud, odlučujući o takvim apelantovim žalbenim navodima, u obrazloženju svoje odluke dao jasna i dovoljna

obrazloženja zašto takvi navodi ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari. Naime, Ustavni sud ističe da je Apelacijski sud, pozivajući se na članak 339. ZPP-a utvrdio da zabrana drugostupanjskom sudu da presudu preinači na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona izjavila žalbu, ima dejstvo samo u žalbenom postupku i odnosi se samo na zabranu preinačenja na štetu stranke koja se jedina žalila. To u konkretnom slučaju znači, kako je smatrao Apelacijski sud, da nakon ukidanja presude (dijela presude ili rješenja), ukinuta odluka više ne egzistira i zabrana da sud prilikom ponovnog odlučivanja donese odluku koja je nepovoljnija za tu stranku ne postoji. Ustavni sud zapaža da je u okolnostima konkretnog slučaja odluka kojom su tužitelju i apelantu bili dosuđeni troškovi parničnog postupka bila ukinuta po žalbama tužitelja i apelanta kako u dijelu o glavnom tužbenom zahtjevu tako i u dijelu o troškovima parničnog postupka, te je proveden ponovni prvostupanjski i drugostupanjski postupak. Imajući u vidu navedene činjenice Ustavni sud zapaža da je Apelacijski sud, donoseći osporenu odluku, odlučivao o presudi Osnovnog suda kojom apelantu nisu bili ni dosuđeni troškovi postupka, te u konkretnom slučaju nije ni dovedena u pitanje pogrešna primjena članka 339. ZPP-a. Nadalje Ustavni sud zapaža da su člankom 130. ZPP-a propisana ovlaštenja suda kada odlučuje o troškovima postupka povodom podnesenog pravnog lijeka. U tom smislu Ustavni sud ističe da je stavkom 3. članka 130. ZPP-a propisano da ako sud ukine odluku protiv koje je podnesen pravni lijek i predmet vrati na ponovno suđenje, ostavit će da se o troškovima postupka povodom pravnog lijeka odluči u konačnoj odluci, a stavkom 4. istog članka je propisano da sud može postupiti po odredbi stavka 3. i kad odluku protiv koje je podnesen pravni lijek samo djelomično ukine (o čemu se praktično radi u konkretnom slučaju). Polazeći od citiranih odredbi ZPP-a i imajući u vidu da je Apelacijski sud rješenjem od 30. lipnja 2011. godine djelomično ukinuo prvostupanjsku presudu i predmet dostavio prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje i glede odluke o troškovima postupka (o kojima treba odlučiti konačnom odlukom), Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost u primjeni procesnog prava od strane Apelacijskog suda. Glede konačne odluke o troškovima postupka prema kojoj svaka stranka snosi svoje troškove parničnog postupka dok je apelantov zahtjev za naknadu troškova odbijen, Ustavni sud ističe da apelant u predmetnom postupku nije bio stranka, već je imao položaj umješaača na strani tužitelja. U svezi s tim Ustavni sud ističe da ako stranka umješaača uspije u parnici umješaač ima pravo da mu protivnik naknadi troškove u okviru općih pravila. U konkretnom predmetu tužitelj je djelomično uspio u parnici (koliko i tuženi), te je odlučeno da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, a u svezi s tim je odbijen i apelantov zahtjev za naknadu troškova kao umješaača na strani tužitelja. U svezi s tim Ustavni sud ukazuje da je položaj umješaača reguliran relevantnim odredbama ZPP-a kojim je umješaač definiran kao osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije. Iz navedenog proizlazi

da umješać praktično dijeli sudbinu one stranke na čijoj strani mu je dozvoljeno miješanje budući da se, dakle, u takvim parnicama ne odlučuje o tužbenom zahtjevu umješaća, već je njegov položaj i praktično i formalno determiniran položajem stranke na čijoj se strani umiješao. U tom kontekstu, s obzirom na relevantne odredbe ZPP-a, Ustavni sud smatra da bi bilo iluzorno da u okolnostima konkretnog predmeta apelant ostvari više prava od stranke na čijoj je strani sudjelovao. Dakle, s obzirom da je osporenim odlukama odlučeno da su stranke djelomično uspjele u parnici, te da svaka stranka snosi svoje troškove, to Ustavni sud ne vidi nikakvu proizvoljnost u odlučanju redovitih sudova koji su u konačnici odbili apelantov zahtjev (kao umješaća na strani tužitelja) za naknadu troškova parničnog postupka „cijeneći uspjeh stranaka u postupku”. Ovo iz razloga što Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi u osporenim odlukama, polazeći pri tome od činjenica konkretnog predmeta dali dovoljna i jasna obrazloženja u svezi sa zaključcima o troškovima parničnog postupka, pozivajući se pri tome na relevantne odredbe ZPP-a, a u danim obrazloženjima Ustavni sud ne nalazi elemente proizvoljnosti.

28. Imajući u vidu sve navedeno Ustavni sud zaključuje da je predmetni postupak proveden uz garancije koje pruža članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, te da shodno tome osporenim odlukama nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

29. Apelant je istaknuo da mu je osporenim presudama povrijeđeno i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da se apelantovi navodi o kršenju ovog prava, također, temelje na istim razlozima koji su već detaljno razmotreni u odnosu na pravo na pravično suđenje u prethodnim točkama ove odluke. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine također neutemeljeni.

30. U odnosu na apelantove navode o povredi prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine (pravo na osobnu slobodu i sigurnost), Ustavni sud naglašava da ove navode smatra neutemeljenim imajući u vidu, prije svega, zaštitni objekt navedenog članka Ustava Bosne i Hercegovine, te činjenicu da je apelant javno poduzeće, slijedom čega Ustavni sud ne vidi nikakvu mogućnost da su redoviti sudovi u odnosu na apelanta prekršili članak II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

31. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u situaciji kada apelant svoje nezadovoljstvo ishodom osporenog postupka dovodi u kontekst kršenja prava na pravično suđenje, pri čemu Ustavni sud iz obrazloženja osporenih presuda ne zapaža proizvoljnost na koju je apelant ukazao.

32. Također, Ustavni sud zaključuje da nema povrede ni prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine kada apelant kršenje navedenih prava temelji na istim razlozima na kojima je temeljio navode o povredi prava na pravično suđenje, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom dijelu.

33. Također, Ustavni sud zaključuje da su, s obzirom da je apelant javno poduzeće, neutemeljeni apelantovi navodi o povredi prava na osobnu slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine.

34. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 3080/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Muhameda Šabanovića zbog navodnog nezakonitog lišavanja slobode koji su preduzeli pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova - Uprava policije, Prva policijska uprava - Odsjek kriminalističke policije u periodu od 3. jula 2013. godine, od 19.55 sati, pa do 4. jula 2013. godine, do 13.25 sati

Odluka od 16. marta 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3080/13**, rješavajući apelaciju **Muhameda Šabanovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (2), člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 16. marta 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Muhameda Šabanovića.

Utvrđuje se povreda prava na slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u postupku lišavanja slobode koji su preduzeli pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo - Uprava policije, Prva policijska uprava - Odsjek kriminalističke policije Centar.

Odbija se kao neosnovana apelacija Muhameda Šabanovića podnesena zbog povrede člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u postupku lišavanja slobode koji su preduzeli pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo - Uprava policije, Prva policijska uprava - Odsjek kriminalističke policije Centar.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Muhamed Šabanović, kojeg zastupa Kadrija Kolić, advokat iz Ilidže (u daljnjem tekstu: apelant), podnio je 12. jula 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud), tvrdeći da su ga nezakonito lišili slobode pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova - Uprava policije, Prva policijska uprava - Odsjek kriminalističke policije Centar (u daljnjem tekstu: PU) u periodu od 3. jula 2013. godine, od 19.55 sati, pa do 4. jula 2013. godine, do 13.25 sati.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od PU zatraženo je 22. jula 2013. godine da dostavi odgovor na apelaciju.

3. PU je dostavila odgovor 9. augusta 2013. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Prema zapisniku PU o lišavanju slobode broj 02/4-1-32-155/13 od 3. jula 2013. godine, apelanta je navedenog dana u 19.55 sati u službenim prostorijama PU ovlašteno službeno lice M.D., na osnovu člana 153. stav 1. Zakona o krivičnom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), lišilo slobode zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo nasilničko ponašanje iz člana 362. Krivičnog zakona FBiH (u daljnjem tekstu: KZFBiH). Iz zapisnika proizlazi da je apelant, u smislu člana 5. ZKPFBiH, pored ostalog, upoznat sa razlozima lišavanja slobode. U zapisniku je konstatirano i da apelant nema nikakvih povreda i da je u dobrom psiho-fizičkom stanju. Najzad, u zapisniku je konstatirano da je apelant u cijelosti pročitao zapisnik i da nije imao primjedaba. Zapisnik sadrži apelantov potpis i potpis ovlaštenog službenog lica.

6. Prema zapisniku PU o ispitivanju osumnjičenog broj 02/4-1-3.2-1760/13 od 4. jula 2013. godine, apelant je istog dana ispitan u svojstvu osumnjičenog zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo ugrožavanje sigurnosti iz člana 183. i krivično djelo

nasilničko ponašanje iz člana 362. KZFBiH. Ispitivanje je otpočelo u 12 sati i okončano je istog dana u 12.45 sati. Iz zapisnika, pored ostalog, proizlazi da je apelantu, na osnovu člana 92. stav 2. ZKPFBiH, saopćeno da se sumnjiči za navedena krivična djela, te da osnovi sumnje proizlaze iz zapisnika o saslušanju svjedoka N.B. od 3. jula 2013. godine. Apelant je potpisao zapisnik nakon što je pročitao i na koji nije imao primjedaba.

7. Prema zapisniku PU o otpustu lica lišenog slobode broj 02/4-1-3.2-155/13 od 4. jula 2013. godine, apelant je istog dana u 13.25 sati, na osnovu člana 152. stav 3. ZKPFBiH, pušten na slobodu, a kako je navedeno, zbog prestanka razloga za zadržavanje i uz saglasnost dežurnog tužioca Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) Dž.K. U zapisniku je konstatirano da se apelant otpušta bez vidljivih povreda, te da prema njemu nije korištena sila. Također, konstatirano je da je apelant pročitao zapisnik i da na njega nije imao primjedaba. Zapisnik sadrži apelantov potpis, te potpis ovlaštenog službenog lica.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelant tvrdi da su mu u postupku lišavanja slobode prekršena prava iz člana II/3.b) i d) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 3. i člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

9. Apelant smatra da je lišavanje slobode, u smislu člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije, dozvoljeno samo ako postoji argumentirana i dokazima potkrijepljena osnovana sumnja, te da, pored toga, moraju postojati argumentirani razlozi iz člana 146. ZKPFBiH. Prema apelantovom mišljenju, ovi uvjeti moraju biti kumulativno ispunjeni, a u njegovom slučaju, kako tvrdi, nije bio ispunjen ni prvi uvjet. Apelant tvrdi da je policijska patrola zaustavila automobil u kom su se nalazili njegov sin, još jedno lice i on, da je njegov sin odmah lišen slobode, a da je njemu naloženo da vozi automobil i da dođe do policijske stanice. Nakon, kako je naveo, dobrovoljnog dolaska u policijsku stanicu, lišen je slobode zbog sasvim nepoznatih razloga. Apelant tvrdi da je sa razlozima lišavanja slobode upoznat tek narednog dana, oko 12 sati, kada je od njega uzeta izjava, odnosno da mu je tek tada saopćeno da se sumnjiči za krivična djela iz čl. 186. i 362. KZFBiH, te da osnovi sumnje „navodno” proizlaze iz zapisnika o saslušanju svjedoka N.B. od 3. jula 2013. godine.

10. Dalje, apelant je istakao da, zbog postupka policijskog organa, nije imao mogućnost da uloži žalbu, jer takvu mogućnost ne propisuje ZKPFBiH. Prema njegovom mišljenju,

zbog postupanja policijskih organa bio je izložen torturi i nehumanom tretmanu, kao i neosnovanom lišavanju slobode zbog čega smatra da mu je povrijeđeno pravo iz člana II/3.b) i d) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 5. Evropske konvencije. Apelant je zatražio da se Kanton Sarajevo obaveže da mu na ime kompenzacije isplati naknadu nematerijalne štete u iznosu od 1.000,00 KM, kao i da mu nadoknadi troškove za sastavljanje apelacije u iznosu od 971,10 KM.

b) Odgovor na apelaciju

11. PU je u odgovoru na apelantove navode istakla da je, prema navedenom zapisniku, apelanta lišilo slobode 3. jula 2013. godine u 19.55 sati ovlašteno službeno lice zbog postojanja osnova sumnje da je izvršio krivično djelo iz člana 362. KZFBiH, kako je i navedeno u zapisniku, uz konstataciju da je upoznat sa razlozima lišavanja slobode, te o svojim pravima u smislu člana 5. ZKPFBiH. Dalje, ukazano je da je apelant zapisnik o lišavanju slobode pročitao, izjavio da nema primjedaba i potpisao, nakon čega je predat u prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode, uz konsultaciju sa dežurnim tužiocem Tužilaštva Dž.K.

12. Dalje, u odgovoru je ukazano da je apelant 4. jula 2013. godine u službenim prostorijama saslušan u svojstvu osumnjičenog u periodu od 12 do 12.45 sati za izvršenje krivičnih djela iz čl. 183. i 362. KZFBiH o čemu je sačinjen i zapisnik o ispitivanju osumnjičenog, te da je apelant upoznat sa svojim pravima iz čl. 6. i 92. ZKPFBiH. Nakon kriminalističko-tehničke obrade apelant je istog dana, u 13.45 sati, otpušten iz službenih prostorija.

13. Najzad, u odgovoru je ukazano da je PU, nakon kompletiranja spisa, 18. jula 2013. godine Tužilaštvu dostavila službeni izvještaj pod brojem 02/4-1-3.2-KU:3567/13, te zapisnike o lišavanju slobode i o ispitivanju osumnjičenog apelanta. Protiv apelanta dostavljen je službeni izvještaj zbog postojanja osnova sumnje da je 3. jula 2013. godine u 11.30 sati u naselju Mrkovići, općina Centar, počinio krivično djelo ugrožavanje sigurnosti iz člana 183. KZFBiH na štetu B.N., te zbog osnova sumnje da je istog dana oko 18 sati izvršio krivično djelo iz člana 362. KZFBiH, pri čemu je nanio tjelesne povrede N.B. a nakon čega je, u skladu sa članom 153. ZKPFBiH, lišen slobode.

V. Relevantni propisi

14. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11) u relevantnom dijelu glasi:

Član 183.

Ugrožavanje sigurnosti

(1) Ko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe ili na taj način izazove uznemirenje građana,

kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Ko ugrozi sigurnost više osoba ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili organ tih osoba ili taj način izazove uznemirenje građana,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(3) Ko prikradanjem, učestalim praćenjem ili uznemiravanjem na drugi način ugrožava sigurnost bračnog partnera, osobe s kojom živi u izvanbračnoj zajednici, roditelja svog djeteta ili druge osobe s kojom održava ili je održavao bliske veze,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 362.

Nasilničko ponašanje

(1) Ko grubim vrijeđanjem ili zlostavljanjem drugog, nasiljem prema drugom, izazivanjem tuče ili naročito drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava građanski mir, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u sastavu grupe ljudi, ili ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano teško poniženje više osoba, ili je neka osoba lako tjelesno ozlijeđena, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

15. Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10) u relevantnom dijelu glasi:

Član 5.

Prava osobe lišene slobode

Osoba lišena slobode mora se na maternjem jeziku ili jeziku koji razumije odmah obavijestiti o razlozima lišenja slobode i istovremeno prije prvog ispitivanja poučiti da nije dužna dati iskaz, niti odgovarati na postavljena pitanja, da ima pravo uzeti branitelja kojeg može sama izabrati, kao i o tome da ima pravo da njena obitelj, konzularni službenik strane države čiji je državljanin ili druga osoba koju ona odredi budu obaviješteni o njenom lišenju slobode.

Član 6.

Prava osumnjičenog, odnosno optuženog

(1) *Osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega i da njegov iskaz može biti korišten kao dokaz o daljnjem toku postupka.*

(2) *Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.*

(...)

Član 12.

Pravo na odštetu i rehabilitaciju

Osoba koja je neopravdano osuđena za krivično djelo ili je bez osnova lišena slobode ima pravo na rehabilitaciju, pravo na naknadu štete iz budžetskih sredstava, kao i druga prava utvrđena zakonom.

Član 92.

Pouka osumnjičenom o njegovim pravima

(...)

(2) *Na početku ispitivanja osumnjičenom će se saopćiti za koje krivično djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega, a poučit će se i o sljedećim pravima:*

(...)

c) da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist i ako to učini u prisustvu branitelja da je takav njegov iskaz dopušten kao dokaz na glavnoj raspravi i da bez njegove saglasnosti može biti pročitán i korišten na glavnoj raspravi,

(...)

Član 146.

Razlozi za pritvor

(1) *Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo pritvor joj se može odrediti:*

a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,

b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak uticajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače,

c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora najmanje od tri godine ili teža kazna,

d) u vanrednim okolnostima, ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, a koje je posebno teško, s obzirom na način izvršenja ili posljedice krivičnog djela, ako bi puštanjem na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda,

(...)

Član 153.

Lišenje slobode i zadržavanje

(1) Policijski organ može osobi oduzeti slobodu ako postoje osnovi sumnje da je ta osoba počinila krivično djelo i ako postoji bilo koji razlog predviđen u članu 146. ovog zakona, ali je policijski organ dužan takvu osobu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata sprovesti tužitelju. Prilikom dovođenja policijski organ obavijestit će tužitelja o razlozima i vremenu oduzimanja slobode. Upotreba sile prilikom dovođenja dopuštena je u skladu sa zakonom.

(...)

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, kada se radi o krivičnim djelima terorizma osoba se mora sprovesti tužitelju najkasnije u roku od 72 sata.

(3) Osoba kojoj je oduzeta sloboda mora biti poučena u skladu sa članom 5. ovog zakona.

(4) Ako osoba kojoj je oduzeta sloboda ne bude sprovedena tužitelju u roku iz st. (1) i (2) ovog člana, pustit će se na slobodu.

(...)

Član 165.

Obaveza sastavljanja zapisnika

(1) O svakoj radnji preduzetoj u toku krivičnog postupka sastavit će se zapisnik istovremeno kad se radnja obavlja, a ako to nije moguće, onda neposredno poslije toga.

(...)

Član 166.

Sadržaj zapisnika

(1) Zapisnik sadrži: naziv organa pred kojim se obavlja radnja, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad je radnja započeta i završena, imena i prezimena prisutnih osoba i u kojem svojstvu radnji prisustvuju, kao i naznačenje krivičnog predmeta po kojem se preduzima radnja.

(2) Zapisnik treba sadržavati bitne podatke o toku i sadržaju preduzete radnje. U zapisnik se doslovno unose postavljena pitanja i dati odgovori. (...)

(...)

Član 436.

Zastarjelost potraživanja za naknadu štete

(1) Pravo na naknadu štete zastarijeva protekom tri godine od dana pravomoćnosti presude kojom je optuženi oslobođen od optužbe ili kojom je optužba odbijena, odnosno pravomoćnosti rješenja tužitelja ili suda kojim je postupak obustavljen, a ako je povodom zahtjeva za podnošenje vanrednog pravnog lijeka podnesena žalba vijeću apelacionog odjeljenja od dana prijema odluke tog vijeća.

(2) Prije podnošenja sudu tužbe za naknadu štete, oštećeni je dužan da se svojim zahtjevom obrati Federalnom ministarstvu pravde radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade.

(3) U slučaju iz člana 437. stav 1. ovog zakona, o zahtjevu se može rješavati samo ako ovlaštenu tužitelj nije preduzeo gonjenje pred nadležnim sudom u roku od tri mjeseca od dana prijema pravomoćne presude.

Član 437.

Podnošenje tužbe nadležnom sudu za naknadu štete

(1) Ako zahtjev za naknadu štete ne bude usvojen ili po njemu Federalno ministarstvo pravde ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, oštećeni može kod nadležnog suda podnijeti tužbu za naknadu štete.

(2) Ako je postignut sporazum samo u dijelu odštetnog zahtjeva, oštećeni može podnijeti tužbu u pogledu ostatka zahtjeva.

(3) Tužba za naknadu štete podnosi se protiv Federacije. U slučaju da Federacija naknadi štetu zbog neosnovanog lišenja slobode ili neopravdane osude ona stiče pravo regresa od kantona čijim je zakonom osnovan sud koji je donio pravomoćnu presudu, odnosno rješenje.

Član 439.

Ostale osobe kojima pripada pravo na naknadu štete

(1) Pravo na naknadu štete pripada:

(...)

c) osobi koja je usljed pogreške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišena slobode ili je zadržana duže u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere,

(...)

(4) U postupku za naknadu štete, u slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana shodno će se primjenjivati odredbe ove glave.

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

18. Ustavni sud ukazuje da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u BiH. S obzirom na to da predmetna apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije, apelacija je, prema praksi Ustavnog suda, dopustiva u smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda (vidi, Ustavni sud, *mutatis mutandis*, pored ostalih, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 3376/07 od 28. aprila 2010. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba). Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

19. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo iz člana II/3.b) i d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. i člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije.

Pravo na ličnu slobodu i sigurnost

21. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

22. Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

(...)

c) zakonitog hapšenja ili lišenja slobode u pogledu privođenja nadležnoj sudskoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne; (...)

22. U konkretnom slučaju apelant tvrdi da je u periodu od 3. jula 2013. godine od 19.55 sati pa do 4. jula 2013. godine do 13.15 sati bio lišen slobode bez ikakvih dokaza i saopćavanja razloga, odnosno da mu je tek pri ispitivanju u svojstvu osumnjičenog saopćeno na čemu se temelje osnovi sumnje protiv njega. Apelant tvrdi da za lišavanje slobode nisu postojali uvjeti iz člana 153. stav 1. ZKPFBiH koji, prema njegovom mišljenju, moraju biti ispunjeni kumulativno. Zbog toga, kako tvrdi, njegovo lišavanje slobode nije bilo zakonito. Apelant se izričito pozvao na član 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije.

23. Ustavni sud podsjeća da se, kada je u pitanju zakonitost, uključujući i pitanje da li je poštivan postupak propisan zakonom, Konvencija, u suštini, poziva na nacionalno pravo i utvrđuje obavezu da se poštuju materijalna i proceduralna pravila nacionalnog prava. Međutim, poštivanje nacionalnog prava nije dovoljno, svako lišavanje slobode, osim toga, treba da bude u skladu sa svrhom zaštite pojedinca od proizvoljnog postupanja, a pojam „proizvoljnosti” u članu 5. stav 1. Evropske konvencije proširuje se i mimo nedostatka poštivanja nacionalnog prava, tako da lišavanje slobode može biti zakonito u smislu domaćeg prava, ali je i dalje proizvoljno i u suprotnosti sa Konvencijom (vidi, Evropski sud za ljudska prava, u daljnjem tekstu: Evropski sud, *Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (CG), broj 13229/03, stav 67, 29. januar 2008. godine).

24. Dalje, Ustavni sud podsjeća, da bi hapšenje na temelju opravdane sumnje, u smislu člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije, bilo opravdano, nije neophodno da je policija prikupila dovoljno dokaza da se podigne optužnica bilo u trenutku hapšenja ili dok je aplikant u pritvoru (vidi, Evropski sud, *Brogan i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 29. novembar 1988. godine, stav 53, Serija A broj 145 B, i *Erdagöz protiv*

Turske, 22. oktobar 1997, stav 51, Izvještaji o presudama i odlukama 1997. VI). Također, nije neophodno ni da pritvoreno (privedeno) lice na kraju bude optuženo ili izvedeno pred sud. Svrha zadržavanja radi ispitivanja je daljnja krivična istraga kojom će se potvrditi ili prekinuti sumnje koje su osigurale osnove za zadržavanje. Zato, činjenice koje pokreću sumnju ne moraju biti istog nivoa kao one neophodne da opravdaju optužbe ili podizanje optužnice, koje u procesu krivične istrage dolaze u sljedećoj fazi (vidi, Evropski sud, *Murray protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. oktobar 1994. godine, stav 55, Serija A broj 300 A). Međutim, zahtjev da sumnja mora biti zasnovana na razumnim osnovama čini suštinski dio zaštite protiv arbitrarnog hapšenja i zadržavanja.

25. U tom kontekstu Ustavni sud zapaža da u konkretnom slučaju iz zapisnika o lišavanju slobode koji je apelant predočio uz apelaciju, kao i iz odgovora PU na apelantove navode proizlazi da je apelant lišen slobode na temelju člana 153. stav 1. ZKPFBiH zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz člana 362. KZFBiH. Dalje, u zapisniku je, pored ostalog, konstatirano da je apelant, u skladu sa članom 5. ZKPFBiH, upoznat na maternjem jeziku o razlozima lišavanja slobode, da je zapisnik pročitao, da na njega nije imao primjedaba, da je zapisnik i vlastoručno potpisao.

26. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je članom 153. ZKPFBiH određeno da policijski organ može lišiti slobode lice bez naloga suda, a u svrhu pokretanja krivičnog postupka i njegovog izvođenja pred sud koji će odlučiti o daljnjem zadržavanju. Naime, navedenim članom je određeno da policija odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od lišavanja slobode, lice lišeno slobode mora predati nadležnom tužiocu, koji će ga odmah ili najkasnije u roku od 24 sata ispitati i u tom roku odlučiti da li će ga pustiti na slobodu, ili će dostaviti obrazloženi prijedlog za određivanje pritvora osiguravajući izvođenje lica pred sudiju za prethodni postupak, koji je u roku od 24 sata dužan odlučiti o dostavljenom prijedlogu za određivanje pritvora. Na suprotan zaključak ne upućuje ni činjenica da je u stavu 4. citiranog člana određeno da će lice kojem je oduzeta sloboda, ukoliko ne bude sprovedeno tužiocu, u roku od 24 sata biti pušteno na slobodu.

27. Imajući u vidu da je apelant lišen slobode na temelju člana 153. stav 1. ZKPFBiH, da je u trenutku lišavanja slobode imao status osumnjičenog, i pored činjenice da nije izveden pred tužioca već je prije isteka roka od 24 sata od lišavanja slobode pušten na slobodu, Ustavni sud smatra da je apelantovo lišavanje slobode bilo „u svrhu privođenja nadležnoj sudskoj vlasti radi postojanja opravdane sumnja da je to lice izvršilo krivično djelo”, odnosno da potpada pod član 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije.

28. Dalje, Ustavni sud zapaža da, prema članu 153. stav 1. ZKPFBiH, policijski organ može licu oduzeti slobodu ako postoji osnova sumnje da je to lice počinilo krivično djelo

i ako postoji bilo koji od razloga predviđenih u članu 146. ZKPFBiH (razlozi za pritvor). Iz zakonskog teksta proizlazi da ovi uvjeti moraju biti ispunjeni kumulativno.

29. Ustavni sud zapaža da iz predočenog zapisnika o lišavanju slobode proizlazi da je apelant upoznat da se lišava slobode, u smislu člana 153. stav 1. ZKPFBiH, zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz člana 362. KZFBiH. Dalje, iz zapisnika o apelantovom ispitivanju u svojstvu osumnjičenog proizlazi da je apelant, u skladu sa čl. 6. i 92. stav 1. ZKPFBiH, upoznat da se sumnjiči za krivična djela iz čl. 183. i 362. ZKPFBiH, te da osnovi sumnje proizlaze iz zapisnika o saslušanju svjedoka N.B. od 3. jula 2013. godine.

30. Shodno navedenom, a suprotno apelantovim tvrdnjama, ne može se zaključiti da u trenutku lišavanja slobode nisu postojali osnovi sumnje zasnovani na razumnim osnovama, kao osnovni i dovoljan uvjet za lišavanje slobode u smislu člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije, kao i da apelant o njima nije bio obaviješten. Ovo tim prije što je apelant u konkretnom slučaju lišen slobode i saslušan u svrhu daljnje istrage, tj. kako bi se potvrdile ili prekinule sumnje koje su osigurale osnov za lišavanje slobode, a u kojem slučaju nije neophodno, u smislu navedenih stavova Evropskog suda, da je policija prikupila dovoljno dokaza koji opravdavaju optužbe ili podizanje optužnice. Također, Ustavni sud zapaža da je apelant potpisao zapisnik o lišavanju slobode u kojem je navedeno da se lišava slobode zbog postojanja osnova sumnje da je počinio konkretno krivično djelo.

31. Međutim, Ustavni sud ukazuje da iz relevantnih odredaba ZKPFBiH, proizlazi da je za zakonitost lišavanja slobode, u smislu člana 153. stav 1. ZKPFBiH, pored osnova sumnje, potrebno da kumulativno postoji i bilo koji od razloga iz člana 146. ZKPFBiH a to su: a) ako se lice krije ili postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva; b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak, ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače; c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo, ili da će dovršiti pokušano krivično djelo, ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora najmanje od tri godine ili teža kazna; d) te u vanrednim okolnostima, ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, a koje je posebno teško s obzirom na način izvršenja ili posljedice krivičnog djela, ako bi puštanje na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanju javnog reda.

32. Ustavni sud zapaža da ni iz predočenog zapisnika o lišavanju slobode, zapisnika o uzimanju izjave od apelanta u svojstvu osumnjičenog, a ni iz odgovora PU na apelantove navode ne proizlazi stav PU koji su razlozi iz člana 146. ZKP postojali, niti je apelantu

saopćeno da, pored osnova sumnje da je počinio konkretno krivično djelo, kumulativno postoji i bilo koji od razloga iz člana 146. ZKPFBiH, a kako je određeno članom 153. stav 1. ZKPFBiH.

33. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da ZKPFBiH u članu 165. stav 1. propisuje obavezu da se o svakoj radnji preduzetoj u krivičnom postupku mora sastaviti zapisnik istovremeno sa njenim preduzimanjem, a ako to nije moguće, neposredno nakon toga. Također, članom 166. istog zakona propisan je sadržaj zapisnika. Shodno relevantnim odredbama ZKPFBiH, proizlazi da je svrha sastavljanja zapisnika, pored ostalog, da bude korišten kao dokaz o radnji u povodu koje je sačinjen, ili da posluži za naknadno ispitivanje pravilnosti obavljene radnje.

34. Ustavni sud zapaža da iz zapisnika o lišavanju slobode koji je apelant predočio uz apelaciju proizlazi da je sačinjen na temelju člana 165. stav 1. a u vezi sa članom 153. stav 1. ZKPFBiH. Zapisnik sadrži oznaku organa koji ga je sačinio, oznaku radnje koja se preduzima, datum i sat preduzimanja radnje, mjesto u kom je radnja preduzeta, oznaku apelantovog imena i prezimena i njegov potpis, te oznaku imena službenog lica koje je preduzelo radnju i njegov potpis. U zapisniku je navedeno da se apelant lišava slobode na osnovu člana 153. stav 1. ZKPFBiH zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz člana 362. KZFBiH. Također, u zapisniku je navedeno da je apelant, pored ostalog, upoznat, u smislu člana 5. ZKPFBiH, sa razlozima lišavanja slobode. Međutim, u samom zapisniku o lišavanju slobode nije navedeno postojanje niti jednog od razloga iz člana 146.a) do d) ZKPFBiH, a čije postojanje se kumulativno zahtijeva uz postojanje „osnova sumnje” da bi neko lice moglo biti lišeno slobode u smislu člana 153. stav 1. ZKPFBiH, te o kojim mora biti obaviješteno lice koje se lišava slobode. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da u konkretnom slučaju obavještanje apelanta o postojanju bilo kojeg od razloga iz člana 146. a) do d) ZKPFBiH nije uslijedilo ni prilikom uzimanja izjave od njega u svojstvu osumnjičenog, kako proizlazi iz predočenog zapisnika o ispitivanju osumnjičenog.

35. Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nije ispoštovan postupak propisan zakonom zbog propusta policijskih organa da utvrde i da apelanta u trenutku lišavanja slobode, kao i prilikom uzimanja izjave u svojstvu osumnjičenog obavijeste da, pored postojanja osnova sumnje, postoji i bilo koji od razloga iz člana 146. a) do d) ZKPFBiH, a koji uvjeti, u skladu sa članom 153. stav 1. ZKPFBiH na temelju kog je apelant i lišen slobode, moraju biti kumulativno ispunjeni. S obzirom na navedeno, nesporno je, dakle, u smislu navedenih stavova Evropskog suda, da u apelantovom slučaju nisu „poštivana materijalna i proceduralna pravila nacionalnog prava”, konkretno ZKPFBiH, iz čega proizlazi da apelantovo lišavanje slobode predstavlja nezakonito lišavanje slobode.

36. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije.

Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju, niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni

37. Apelant tvrdi i da mu je povrijeđeno pravo iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, jer je, kako je naveo, postupanjem policijskih organa bio izložen torturi i nehumanom tretmanu.

38. U vezi sa ovim dijelom navoda, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj praksi izrazio stav da mučenje ili nehumano postupanje mora imati minimalan stepen jačine ukoliko se svrstava u okvir člana 3. Evropske konvencije (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 81/04* od 28. januara 2005. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 30/05). Procjena ovog minimuma je po prirodi stvari relativna i zavisi od svih okolnosti predmeta, kao što su priroda i sadržaj postupka, njegovo trajanje i njegove tjelesne i psihičke posljedice, a u nekim slučajevima i spol, starosna dob i zdravstveno stanje žrtve (vidi, Evropski sud, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978. godine, Serija A broj 25, stranica 65, stav 162). U pogledu ponašanja organa vlasti, posebni faktori koji se uzimaju u obzir su ponašanje organa vlasti nakon relevantnog događaja i mjera do koje je proveden postupak u vezi sa događajem (vidi, Evropski sud, *Gakici protiv Turske*, presuda od 10. maja 2001. godine, Odluke i izvještaji 2001. IV, stav 156). Osim toga, Ustavni sud naglašava i da određeni nivo patnje postoji kada se predoče dovoljni dokazi o nastalim povredama (vidi, Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, *Odluka broj CH/97/34, Šljivo protiv Republike Srpske*), kao i da podnosilac apelacije mora dostaviti bar neke elemente dokaza koji se odnose na navodno nehumano postupanje (vidi odluku Ombudsmana za ljudska prava, predmet broj 331/97, *R. G. protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, Izvještaji od 6. aprila 1998. godine, stav 109).

39. Ustavni sud zapaža, dovodeći navedene stavove u vezi sa činjenicama apelantovog slučaja, da je prema zapisniku o lišavanju slobode, kao i zapisniku o otpustu lica lišenog slobode, a na kojim je apelantov potpis uz konstataciju da ih je pročitao i da nije imao primjedaba, pored ostalog, izričito navedeno da apelant nema nikakvih povreda, da je u dobrom psiho-fizičkom stanju, odnosno da se otpušta bez vidljivih povreda, te da prema njemu nije korištena sila.

40. S obzirom na to da lišavanje slobode samo po sebi ne pokreće pitanje poštivanja garancija iz navedenih odredaba, da apelant u prilog ovim tvrdnjama nije predočio niti jedan dokaz, odnosno da to ne proizlazi ni iz dokumenata koji su predočeni Ustavnom

sudu, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o povredi prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije neosnovani.

Naknada nematerijalne štete

41. Apelant je zatražio od Ustavnog suda da obaveže Kanton Sarajevo da mu „na ime kompenzacije nematerijalne štete” isplati iznos od 1.000,00 KM, te da mu nadoknadi troškove za sastavljanje apelacije od 971,10 KM. Iz apelantovih navoda proizlazi da zahtjev za naknadu nematerijalne štete, u stvari, temelji na tvrdnji da su mu povrijeđena prava iz člana II/3.b) i d) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3. i 5. Evropske konvencije.

42. Ustavni sud podsjeća da, prema stavu Evropskog suda, u situaciji kada aplikant, lišen slobode protivno odredbama domaćeg prava koje je okončano, ima na raspolaganju tužbu za naknadu štete koja je zbog toga pretrpljena, a ne postoji sumnja u njenu djelotvornost, od njega se očekuje da tu mogućnost iskoristi prije obraćanja Evropskom sudu. Evropski sud smatra da je građanska tužba protiv države predviđena domaćim pravom pravno sredstvo koje je potrebno iscrpiti, jer je posebno osmišljeno kako bi se licima koja su bila nezakonito lišena slobode omogućilo da zatraže od države zadovoljštinu (vidi, Evropski sud, *Dolenec protiv Hrvatske*, presuda od 26. decembra 2009. godine, st. 184. i 185).

43. Ustavni sud podsjeća da, u skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda, može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu ukoliko je apelacija usvojena, te da u tom slučaju novčanu naknadu određuje na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

44. Ustavni sud primjećuje da ZKPFBiH, u Glavi XXXII (čl. 435. do 444), pored ostalog, regulira postupak za naknadu štete i ostvarivanje drugih prava lica neosnovano lišenih slobode. Sam pojam naknade štete, prema ovoj glavi, obuhvata sve vidove štete (materijalnu i nematerijalnu) i ona se ostvaruje podnošenjem zahtjeva Federalnom ministarstvu pravde, odnosno podnošenjem tužbe sudu.

45. Stoga, rukovodeći se citiranim stavom Evropskog suda, a u nedostatku dokaza da postojeći mehanizam za ostvarivanje naknade štete zbog neosnovanog lišavanja slobode nije efikasan, te da je apelant bezuspješno pokušao da ga iskoristi, iako je apelacija djelimično usvojena, Ustavni sud je zaključio da u konkretnom slučaju nema potrebe da koristi mogućnost iz člana 74. Pravila Ustavnog suda, tj. da odredi naknadu za nematerijalnu štetu, jer je apelaciju djelimično usvojio.

46. Najzad, u vezi sa apelantovim zahtjevom da se Kanton Sarajevo obaveže da mu nadoknadi troškove za sastavljanje apelacije, Ustavni sud ukazuje da Pravilima Ustav-

nog suda nije propisano da apelanti imaju pravo na naknadu troškova postupka, a što uključuje i troškove za sastavljanje apelacije, te stoga ovi troškovi padaju isključivo na apelantov teret.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije zbog propusta policijskih organa da apelanta u trenutku lišavanja slobode obavijeste da, pored postojanja osnova sumnje, postoji i bilo koji od razloga iz člana 146. a) do d) ZKPFBiH, a koji uvjeti, u skladu sa članom 153. stav 1. ZKPFBiH na temelju kog je apelant i lišen slobode, moraju biti kumulativno ispunjeni a zbog čega lišavanje slobode nije bilo u skladu sa postupkom propisanim zakonom.

48. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije s obzirom na to da lišavanje slobode, samo po sebi, ne pokreće pitanje poštivanja prava iz navedenih odredaba, a u prilog tvrdnji o povredi ovog prava nije predložen niti jedan dokaz, niti iz dokumenata koji su predloženi Ustavnom sudu proizlazi da su u okolnostima konkretnog slučaja dovedene u pitanje, ili povrijeđene garancije ustanovljene pravom iz navedenih članova.

49. Na osnovu člana 18. stav (2), člana 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 3063/15

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Ивице Перковића против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 13 0 К 001339 14 Кжк од 24. марта 2015. године и Пресуде Окружног суда у Добоју број 13 0 К 001339 13 К 2 од 24. фебруара 2014. године. Апелант је допунио апелацију 26. новембра 2015. године против Пресуде Врховног суда број 13 0 К 001339 15 Квлз од 22. септембра 2015. године

Одлука од 16. марта 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 3063/15**, рјешавајући апелацију Ивице Перковића, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка л), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине-пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 16. марта 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Ивице Перковића.

Утврђује се повреда права на преиспитивање пресуде из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 13 0 К 001339 15 Квлз од 22. септембра 2015. године у дијелу у којем је одлучено о апелантовом праву на жалбу и Рјешење Врховног суда Републике Српске број 13 0 К 001339 15 Кжж од 22. јуна 2015. године.

Предмет се враћа Врховном суду Републике Српске ради рјешавања по апелантовој жалби против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 13 0 К 001339 14 Кжк од 24. марта 2015. године, у складу са чланом 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода и стандардима права утврђеним овом одлуком.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама са циљем извршења ове одлуке.

Одбацује се апелација Ивице Перковића изјављена против пресуда Врховног суда Републике Српске број 13 0 К 001339 15 КвЛз од 22. септембра 2015. године и број 13 0 К 001339 14 Кжк од 24. марта 2015. године и Пресуде Окружног суда у Добоју број 13 0 К 001339 13 К 2 од 24. фебруара 2014. године у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, јер је преурањена.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Ивица Перковић (у даљњем тексту: апелант) поднио је 15. јула 2015. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 13 0 К 001339 14 Кжк од 24. марта 2015. године и Пресуде Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број 13 0 К 001339 13 К 2 од 24. фебруара 2014. године. Апелант је допунио апелацију 26. новембра 2015. године против Пресуде Врховног суда број 13 0 К 001339 15 КвЛз од 22. септембра 2015. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Окружног суда, Тужилаштва Добој (у даљњем тексту: Тужилаштво) и Републичког тужилаштва Републике Српске затражено је 28. октобра и 18. децембра 2015. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 3. новембра и 22. децембра 2015. године, Окружни суд 9. новембра, Републичко тужилаштво 24. децембра, а Тужилаштво 16. новембра 2015. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

5. Окружни суд је донио Пресуду број 13 0 К 001339 11 К од 16. јула 2012. године којом је апелант проглашен кривим због кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 Кривичног закона СФРЈ и осуђен на казну затвора од пет година и шест мјесеци. Против пресуде Окружног суда апелант је изјавио жалбу, коју је Врховни суд Рјешењем број 13 0 К 001339 12 Кж од 27. новембра 2012. године уважио и укинуо пресуду Окружног суда од 16. јула 2012. године и предмет вратио том суду на поновно суђење.

6. Окружни суд је донио Пресуду број 13 0 К 001339 13 К 2 од 24. фебруара 2014. године којом је апеланта прогласио кривим да је за вријеме ратног стања, у вријеме оружаног сукоба између ТОБиХ и Хрватског вијећа обране, са једне, и оружаних снага Републике Српске, са друге стране, као припадник 103. дервентске бригаде ХВО-а, поступао супротно одредби члана 3 став 1 тачка а) IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за вријеме рата (од 12. августа 1949. године), тако што је на начин детаљно описан у тач. 1 и 2 пресуде (тач. 3 и 5 оптужнице у односу на лица: Борко Тривуновић и Владо Марковић, те Радослав Стојаковић), кршећи правила међународног права за вријеме рата и оружаног сукоба намјерно наносио велике патње и повреде тјелесног интегритета и здравља цивилном становништву, чиме је починио кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног закона СФРЈ (у даљњем тексту: КЗСФРЈ), те га је суд примјеном истог законског прописа, а уз примјену релевантних одредаба Кривичног закона Републике Српске (у даљњем тексту: КЗ Републике Српске) осудио на казну затвора у трајању од двије године и шест мјесеци. Истом пресудом апелант је обавезан да плати трошкове поступка у износу од 643,80 КМ. На основу члана 298 тачка в) Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљњем тексту: ЗКП), апелант је ослобођен оптужбе да је на начин прецизиран пресудом и тач. 2, 4 и 6 оптужнице (у односу на Жељка Стајчића), кршећи правила међународног права за вријеме рата или оружаног сукоба, намјерно наносио велике патње и повреде тјелесног интегритета и здравља цивилном становништву, те је подстицао друге на њихово извршење, чиме би починио кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗСФРЈ. Окружни суд је, на основу члана 297 тачка г) ЗКП, одбио оптужбу (тачка 1 оптужнице) против апеланта да је (радњама у односу на лица: Лука Петковић и Станимир Пијетловић) на начин описан у овој тачки, кршећи правила међународног права или оружаног сукоба, намјерно наносио

велике патње и повреде тјелесног интегритета и здравља цивилном становништву, те подстицао друге на њихово извршење, чиме би починио кривично дјело против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗСФРЈ.

7. У образложењу пресуде Окружни суд је навео историјат поступка, као и да је Тужилаштво прецизирало и измијенило оптужницу. Даље, Окружни суд је навео доказе Тужилаштва и одбране који су предложени и који су изведени, те је Тужилаштво тражило да се утврди да је апелант починио кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва, а одбрана је навела да је у току поступка Тужилаштво вршило селекцију доказа, утицај на свједоке, да су свједоци „усмјеравани” према апеланту, да у својим изјавама датим раније нико није помињао апеланта, да су искази свједока у кључним дијеловима противрјечни и да су исти свједоци у изјавама недоследни, као и да није ван разумне сумње доказано да је апелант починио кривично дјело. Такође, одбрана је наводила да су оштећени били војно ангажовани, дакле, нису били цивили, као и да суд донесе ослобађајућу пресуду.

8. Окружни суд је размотрио правне чињенице у односу на кривично дјело за које се апелант теретио уз позивање на релевантне домаће и међународне прописе. Посебно се позивајући на члан 3 став 1 Женевске конвенције, Окружни суд је утврдио да су заштићена лица – цивили - лица која не учествују у непријатељствима, што подразумијева и припаднике оружаних снага који су положили оружје, што је у конкретном предмету био случај са Жељком Стајчићем, Радославом Стојаковићем, Драгољубом Тепићем, Гораном Тепићем, Борком Тривуновићем. Даље, позивајући се и цитирајући члан 43 Протокола број 1 уз Женевске конвенције, Окружни суд је навео да је свако лице присутно на територији, изузев припадника оружаних страна, цивил, као и да цивилно становништво чине сва лица која су цивили и да присуство међу тим цивилним становништвом лица која нису цивили не лишава становништво његовог цивилног карактера, као и да ће се, у случају сумње, лице сматрати цивилом (члан 50 Протокола број 1 уз Женевске конвенције). Даље, Окружни суд је истакао да је, у складу са чланом 295 ЗКП, оцијенио све спроведене доказе како појединачно, тако и у вези са осталим доказима и на основу тога извео закључак о доказаности чињеница. Окружни суд је, даље, на готово 20 страна пресуде навео изјаве свједока оптужбе, одбране и апелантов исказ. Окружни суд је навео изјаве свједока - оштећених Борка Тривуновића, Владе Марковића, Радослава Стојаковића (као и свих осталих саслушаних свједока) који су се изјашњавали на околности и хапшења (у кући или на Чардаку, гдје су се водиле борбе), околности затварања, околности мучења и малтретирања, ко, када и како је то радио, када су чули за „Мунгоса” или „Мунгосе” као јединицу, те су посебно испитивани на

околности изјава датих раније (2007/2008. или 2010. године), као и на околности како и зашто су промијенили исказе (поготово исказе из 1994. године) и да ли је Тужилаштво утицало на њих. Такође, свједоци су одговарали ко је још био затворен са њима и шта су чули од других затворених лица. Окружни суд је прихватио исказе свједока дате на главном претресу, у претежном дијелу, те је навео шта сматра утврђеним и у погледу одлучних чињеница. Окружни суд је, такође, навео исказ Жељка Стајчића, који је свједочио на околности лишавања слободе 26. априла 1992. године, околностима затварања, лицима која су била присутна, мучења, апелантовог присуства, исказа датог раније у којем није помињао да га је тукао апелант (из 2009. године). Окружни суд, међутим, није прихватио исказ овог свједока у дијелу који се односи на његов статус и заробљавање, па је установио да овај свједок није имао статус цивила због чега није ни оцијенио доказе у односу на тач. 2, 4 и 6 оптужнице.

9. Дакле, након што су свједоци дали свој исказ на главном претресу, од појединих свједока је тражено да се очитују о својим исказима датим раније (у којима нису наводили апеланта), потпису на исказима датим раније, или због чега су мијењали исказ, те је Окружни суд навео зашто је и у којем дијелу прихватио исказе сваког конкретног свједока. Даље, Окружни суд је утврдио, без обзира на то што су свједоци различито описивали апеланта, да је апелант у критично вријеме имао надимак „Мунгос”. Даље, Окружни суд је истакао да исказе свједока који су дати пред Службом националне безбједности по изласку из логора, које је апелантова одбрана уложила у спис, није могао да оцијени због тога што ове изјаве нису дате на начин прописан законом, нити су свједоци упозорени приликом давања исказа. Окружни суд је, такође, навео да исказе свједока које је уложила одбрана није могао да оцијени јер они нису предочавани свједоцима, нити су им постављана питања у вези са чињеницама о којима су тада свједочили. Такође, Окружни суд је оцијенио да је немогуће да један свједок идентично исказује, имајући у виду велики протек времена, психичке трауме и физичка злостављања која су прошли у логору. Увидом у материјалну документацију коју је приложила одбрана Окружни суд је утврдио имена лица која су погинула као припадници ХВО-а 4. априла 1992. године, а увјерењима Општине Дервента - Одјељење за борачко-инвалидску заштиту потврђено је да су слједећа лица била ангажована у рату: Радослав Стојаковић, Драгољуб Тепић, Горан Тепић, Станимир Пијетловић, Лука Патковић, Борко Тривуновић и Жељко Стајчић, којим је утврђен статус бораца, те је за Станимира Пијетловића и Луку Патковића утврђено да су учествовали у ратним дејствима на Чардаку - Дервента, па је из наведеног доказа закључио да су се на Чардаку, заиста, водиле борбе, те да су 26. априла 1992. године ухваћена лица српске националности код којих су по изласку из логора констатоване тјелесне повреде. Окружни суд је донио закључак да

из утврђеног чињеничног стања произилази да се догађај десио у вријеме оружаног сукоба, да је апелант био припадник ХВО-а, да су оштећени Борко Тривуновић, Владо Марковић и Радослав Стојаковић били цивили, те да, дакле, постоји узрочна веза између предузетих радњи апеланта и оружаног сукоба и оштећених цивила, према којима је апелант нечовјечно поступао, наносећи им велике патње и повреде тјелесног интегритета, чиме се у апелантовим радњама стичу сва обиљежја бића кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва. Даље, Окружни суд је утврдио да је Тужилаштво ван разумне сумње доказало да је апелант починио предметно кривично дјело под тачком 1, а под тачком 2 пресуде исто је утврђено само у односу на лица Владу Марковића и Радослава Стојаковића. У односу на остала лица (четири човјека која се помињу да су била у логору) није доказано почињење дјела, јер ниједан од ова четири свједока није саслушан, њихова имена се у контексту физичког малтретирања спорадично помињу, истицана је и чињеница да неки нису живи и није предлагано читање њихових исказа из истраге. Даље, у односу на тач. 2, 4 и 6 оптужнице, у односу на оптуженог Жељка Стајчића, услијед недостатка доказа, примјеном одредбе члана 298 тачка в) ЗКП, суд је апеланта ослободио оптужбе. Окружни суд је навео да се у тачки 1 оптужнице ради о пресуђеној ствари. Окружни суд је установио да је апелант поступао са директним умишљајем, те га је осудио на казну затвора у трајању од двије године и шест мјесеци.

10. Против пресуде Окружног суда жалбу су изјавили апелант и Тужилаштво. Врховни суд је донио Рјешење број 13 0 К 001339 14 Кж 2 од 13. новембра 2014. године којим је у кривичном предмету против апеланта одредио одржавање претреса пред Врховним судом.

11. У образложењу рјешења је наведено да обје жалбе основано указују да је почињена битна повреда одредаба ЗКП, члан 11 став 1 тачка к), јер је изрека пресуде противрјечна разлозима из образложења, те јер једно те исто лице различито третира (Жељко Стајчић), у једном дијелу као цивила, а у одређеним дијеловима не даје му статус цивила. Стога су основани наводи из жалби да је првостепени суд починио битну повреду одредаба ЗКП, односно да се доводи у питање правилност побијане пресуде. Због наведеног, као и због чињенице да је у овом предмету пресуда већ једном укинута, вијеће Врховног суда је, у смислу одредбе члана 324 став 2 ЗКП, одлучило да се у овом предмету одржи претрес пред Врховним судом, који ће се водити у складу са одредбама члана 332 ЗКП.

12. Врховни суд је донио Пресуду број 13 0 К 001339 14 Кжк од 24. марта 2015. године којом је одбио апелантову жалбу као неосновану, а уважавањем жалбе тужиоца преиначена је првостепена пресуда на начин да је пресуђено да је апелант

крив што је, кршећи правила међународног права у члану 3 став 1 тач. 1а) и ц) IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за вријеме рата, члану 13 став 2 у вези са чланом 4 ст. 1 и 2 тач. а) и е) II допунског протокола уз Женевску конвенцију о заштити жртава немеђународних оружаных сукоба, за вријеме сукоба који се у назначеном времену одвијао на простору Босне и Херцеговине између организованих оружаных снага Републике Српске и Армије БиХ и Хрватског вијећа одбране, с друге стране, као припадник 103. дервентске бригаде ХВО-а, према лицима која не учествују директно у непријатељствима и у односу на која мора да се поступа у свакој прилици човјечно, свјесно и вољно према цивилним лицима, након њиховог привођења на подручју општине Дервента примјењивао мјере застрашивања, те нарушавао њихов тјелесни интегритет физичким злостављањем на начин детаљно описан под тач.1-5 пресуде (детаљно описаним радњама према Жељку Стајчићу, Борку Тривуновићу, Влади Марковићу, Радославу Стојаковићу), дакле, за вријеме оружаног сукоба кршећи правила међународног права према цивилима примјењивао мјере застрашивања и нарушавао њихов тјелесни интегритет физичким злостављањем, чиме је починио кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 КЗСФРЈ. Врховни суд је апеланта примјеном члана 42 став 2 и члана 43 став 1 тачка 1 КЗСФРЈ осудио на казну затвора у трајању од четири године. Суд је оштећене, на основу члана 108 ЗКП, упутио на парницу са имовинскоправним захтјевом, а апеланта обавезао на плаћање трошкова кривичног поступка у износу од 643,00 КМ и паушала у износу од 300,00 КМ на основу члана 99 став 1 ЗКП.

13. У образложењу пресуде Врховни суд је изнио хронологију догађаја пред редовним судом, те навео да је оспореној пресуди претходила, такође, одлука Врховног суда којом је ранија одлука првостепеног суда укинута. У поновљеном поступку донесена је оспорена одлука, а жалбу су изјавили апелант и тужилац из свих разлога прописаних законом. Такође, вијеће Врховног суда је закључило да се о жалбеним приговорима не може да донесе одлука без одржавања претреса пред Врховним судом, што је одлучено Рјешењем број 11 0 К 001339 14 Кж од 13. новембра 2014. године. Даље, Врховни суд је навео да је тужилац на претресу пред Врховним судом измијенио оптужницу у апелантову корист, тако што је изоставио одређена оштећена лица, па је измијењеном оптужницом ставио на терет апеланту „далеко мању количину криминалних радњи у односу на првобитну” оптужницу. У завршној ријечи тужилац је предложио да се жалба у оспореном дијелу пресуде који се односи на оштећеног Жељка Стајчића уважи. Апелант је, у коначници, тражио да се жалба уважи, побијана пресуда преиначи и да се ослободи оптужбе, а да се жалба тужиоца одбије као неоснована. Врховни суд је навео да је на претресу

прихватио све доказе оптужбе и одбране изведене на главном претресу пред првостепеним судом.

14. Даље, Врховни суд је навео да је, заиста, изрека пресуде противрјечна њеним разлозима услијед чега је првостепени суд починио битну повреду кривичног поступка, и то у дијелу који се односи на статус цивила одређених лица. Даље, Врховни суд је утврдио да није учињена повреда кривичног поступка из члана 311 став 2 ЗКП, јер је првостепени суд оцијенио све изведене доказе који се односе на осуђујући дио пресуде, те дао разлоге за неприхватање појединих доказа одбране, које је у цијелости прихватио и Врховни суд. Такође, Врховни суд није прихватио апелантове наводе о изостанку разлога о одлучним чињеницама. Врховни суд је навео да су у побједи пресуди, у ст. 1 и 2, чињенична утврђења првостепеног суда потпуна и правилна и да се заснивају на доказима који су оцијењени у складу са релевантним одредбама ЗКП. Врховни суд је дао образложење о оцјени доказа из првостепене пресуде, те закључио да је првостепена пресуда дала ваљане разлоге због чега одређене чињенице узима као доказане, те правилно образложила разлике у исказима свједока, као и правилно анализирала исказе свједока одбране које суд није прихватио о чему је дао своје разлоге. Врховни суд је, такође, навео да је првостепени суд правилно утврдио објекте у којима су цивили били затворени и да је, управо, апелант нечовјечно поступао према њима, те је дао ваљане разлоге због чега одређене чињенице узима као доказане и правилно образложио разлике у исказима свједока.

15. Даље, испитујући статус (цивила) за који је тужилац тврдио да су одређена лица имала, а одбрана тврдила да су били припадници Војске Републике Српске, Врховни суд се позвао на одредбу члана 3 IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за вријеме рата. Врховни суд је навео да чињеница да је неким лицима потврђено учешће у рату, односно признат статус бораца, не значи сама по себи да та лица немају статус цивила. Врховни суд је закључио да су одређеним лицима само формално признати ови статуси (бораца), те је на основу изјава саслушаних оштећених лица и осталих свједока у току поступка утврђено да лица која су заробљена (у мјесту Чардак) нису била припадници војних формација, нити су учествовала у ратним дешавањима, носила оружје, униформе и друго. Даље, Врховни суд је закључио да је и оштећени (Жељко Стајчић) имао статус цивила, оцијенио је његов исказ као категоричан и логичан и сагласан исказима осталих саслушаних свједока, те је Врховни суд дао детаљно образложење за ово, као и зашто не постоји реални стицај кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва и ратни злочин против војних заробљеника у апелантовим радњама.

Даље, Врховни суд је навео да исказ апеланта и свједока одбране у односу на оштећеног Стајчића није прихватио, јер су у супротности са исказом оштећеног и осталих свједока оптужбе. Врховни суд је дао и образложење у односу на извјесне разлике у исказима свједока, који су резултат протеча времена (20 година). Такође, Врховни суд је указао да оцјена доказа треба да садржи образложење због чега и на основу чега је суд утврдио (или није утврдио) постојање битних елемената кривичног дјела и на који начин је оцијенио противрјечне доказе, али то не подразумијева обавезу да појединачно разјасни сваку разлику у исказу свједока. Врховни суд је, такође, истакао да се искази свједока које је прихватио у много чему преплићу, надовезују и чине једну цјелину, као и потпуну и објективну слику о апелантовом учешћу у критичним догађајима. Дакле, Врховни суд је установио да је апелант на начин описан у пресуди починио кривично дјело које му се ставља на терет, те је имао свијест о дјелу и о свим околностима догађаја из чега произилази закључак о хтијењу да се изврши дјело, односно о апелантовом директном умишљају. Даље, имајући у виду да је овом пресудом апелант оптужен и за радње према др Жељку Стајчићу, суд је установио да је жалба тужиоца у дијелу одлуке о казни основана, а да је апелантова жалба неоснована, због чега је првостепену пресуду измијенио и осудио апеланта на казну затвора у трајању од четири године. Суд је навео све олакшавајуће околности на апелантовој страни због чега је апеланту примјеном релевантних законских одредаба изрекао казну испод границе прописане законом.

16. Против пресуде Врховног суда апелант је изјавио жалбу коју је Врховни суд Рјешењем број 13 0 К 001339 15 Кжж од 22. јуна 2015. године одбацио као недопуштену. У образложењу рјешења Врховни суд је навео да је пошао од одредбе члана 324 ЗКП, односно од кривичног дјела које се апеланту ставља на терет, те је утврдио да из законског одређења кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва произилази да је радња овог кривичног дјела одређена тако да се може предузети у различитим алтернативно одређеним облицима једном или више пута и у сваком случају проузроковати посљедицу, а за постојање дјела је без значаја да ли је радња кривичног дјела са проузроковањем посљедице учињена једном или више пута. При томе, када једно лице изврши више инкриминисаних радњи овог кривичног дјела, радиће се о само једном дјелу, кривичном дјелу ратни злочин против цивилног становништва, које се има схватити као једно кривично дјело, без обзира на број извршених радњи, јер се ради о привидном стицају јединственог кривичног дјела, при чему је при правној оцјени дјела значајна само укупност такве дјелатности. Због наведеног, Врховни суд је одбио жалбу као недозвољену.

17. Апелант је изјавио захтјев за заштиту законитости који је Врховни суд Пресудом број 13 0 К 001339 15 Квлз од 22. септембра 2015. године одбио као неоснован.

18. У образложењу пресуде Врховни суд је истакао да захтјев није основан, наводећи да повреда кривичног закона као основ за подношење овог правног лијека подразумијева да су у правоснажној пресуди потпуно и правилно утврђене одлучне чињенице, а да је правилном примјеном материјалног права на такав чињенични основ требало донијети другачију одлуку. Међутим, могућност побијања правоснажне пресуде због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања овим правним лијеком није прописана, нити повреда кривичног закона, као законски основ за овај правни лијек, може да се гради на тези о мањкавој чињеничној подлози пресуде. Наиме, Врховни суд је утврдио да из образложења захтјева произилази да се приговор о повреди кривичног закона, у суштини, заснива на тврдњи о недостацима чињеничног основа побијане пресуде који су се рефлектовали на правилност примијењеног кривичног закона при правној оцјени апелантових радњи критичног догађаја, при чему се посебно оспорава методолошки приступ оцјени доказа у вези са утврђивањем својства цивила одређеним лицима. Слиједећи наведено, захтјевом се доводи у питање закључак оспорене пресуде о апелантовом умишљају, односно да није имао свијест да поступа према цивилима, те се оспорава и закључак о правној оцјени дјела као ратни злочин против цивилног становништва. Врховни суд је навео да на приговорима оваквог карактера не може да се заснива тврдња о повреди КЗ, јер се захтјевом покушава да ревидира утврђено чињенично стање чији би резултат имао другачију оцјену апелантових радњи у критичном догађају, односно оспорава се закључак о правној оцјени дјела којим су радње апелантове квалификоване као ратни злочин против цивилног становништва. С обзиром на то да се захтјевом за преиспитивање не може да побија утврђено чињенично стање, а да се апелантови приговори, уствари, свде на наведено, Врховни суд није прихватио тврдњу из захтјева да о учињеној повреди кривичног закона која се изводи из мањкавости чињеничног основа оспорене пресуде.

19. Такође, Врховни суд је оцијенио неоснованим приговор о повреди права на апелантову одбрану због немогућности да изјави жалбу против пресуде Врховног суда, који је након одржаног претреса апеланта осудио и за три радње извршења за које је првостепеном пресудом ослобођен од оптужбе, при томе оцијенивши да се ради о привидном стицају јединственог кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва. Врховни суд се позвао на одредбу члана 333 став 1 тачка в) ЗКП, те је навео да је апелант у првостепеној као и у другостепеној пресуди, која је донесена на претресу пред другостепеним судом, проглашен кривим за једно кривично дјело, те је, у смислу правне квалификације, те примјене института права на жалбу суду трећег степена, у смислу цитиране законске одредбе ирелевантна разлика у броју извршених појединих инкриминисаних радњи, јер се ради о

једном кривичном дјелу у обје пресуде. У односу на апелантов приговор (да му је повријеђено право на одбрану), да је образложење оспорене пресуде у погледу одлучних чињеница нејасно, неосновано и произвољно, те да је изостала оцјена вјеродостојности противрјечних доказа, прецизирајући поготово недоследност у изјавама свједока. Врховни суд је оцијенио неоснованим. Врховни суд је истакао да наведеним приговорима апелант указује на мањкавост образложења које манифестује битну повреду одредаба ЗКП, члана 311 став 1 тачка к). Међутим, под битну повреду права на одбрану, према становишту Врховног суда, не могу да се подведу оне повреде поступка које су издвојене у посебне, друге облике битних повреда одредаба ЗКП, предвиђене чланом 311 став 1 ЗКП, које су предвиђене као жалбени основ, али не и као основ за подношење захтјева за заштиту законитости. Такође, у односу на приговор о повреди члана 329 став 1 тачка а) ЗКП, којим је апелант сугерисао да је претрес требало спровести у вези са чланом 332 став 6 ЗКП, односно на идентичан начин како се води главни претрес пред првостепеним судом, Врховни суд је истакао да је претрес пред другостепеним судом превасходно одређен одредбама члана 332, те члана 319 ст. 3 и 4 ЗКП и члана 331 ЗКП, а да је примјена одредаба о главном претресу супсидијарна, јер се те одредбе примјењују само на она питања која нису регулисана наведеним одредбама.

V. Апелација

а) Наводи из апелације

20. Апелант сматра да му је наведеним пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члана 13 Европске конвенције (Уставни суд примјењује да је у апелацији у дијелу у којем апелант наводи повреде наведен „члан 12 Европске конвенције”, али из даљњег текста апелације, као и апелантовог приједлога како да Уставни суд одлучи све указује да је у питању грешка и да се ради о члану 13 Европске конвенције). Апелант наводи да му је повријеђено право на правично суђење и одбрану, на дјелотворан правни лијек, на једнакост страна, на образложену одлуку. У опширној апелацији апелант истиче да је Врховни суд морао (услијед утврђених повреда које се односе на погрешно утврђено чињенично стање) укинути првостепену пресуду и предмет вратити првостепеном суду на поновно суђење, чиме је повриједио и одредбу члана 329 став 1 ЗКП, те спровести даље поступак у складу са чланом 332 ЗКП, односно према правилима о главном претресу, јер је оцијенио да се мора одржати претрес пред Врховним судом. Апелант истиче да, након што је Врховни суд утврдио битну

и апсолутну повреду ЗКП, није могао на конкретан случај примјенити одредбу члана 328 ЗКП, односно преиначити пресуду, него је требало да укине пресуду и да врати предмет на поновно суђење. Даље, апелант истиче да Врховни суд уважава и апелантову жалбу у погледу утврђеног чињеничног стања да би, затим, у оспореној одлуци навео да су, супротно наводима апелантове жалбе, чињенична утврђења првостепеног суда правилна. Апелант наводи да је Врховни суд утврдио другачије чињенично стање на основу читања исказа свједока саслушаних пред првостепеним судом, дакле, на основу истог доказног материјала, без одржане јавне расправе, иако су искази свједока противрјечни, чиме је апеланту онемогућено да учествује у поступку, као и да није удовољено захтјеву да му се достави аудио-снимак сједнице. Апелант наводи да се и састав вијећа мијењао, што, такође, представља апсолутну повреду правила кривичног поступка. Даље, апелант наводи да одлука Врховног суда нема образложења у погледу одлучних чињеница. Апелант истиче и да му је онемогућено право на жалбу, јер је пресудом Врховног суда проглашен кривим и за дио за који је првостепеном пресудом ослобођен оптужбе, те да је суд поступио супротно одредби члана 333 став 1 тачка б) ЗКП, поготово зато што пресуда Врховног суда није донесена у контрадикторном поступку, односно на основу одржане расправе, већ на основу истих доказа на основу којих је првостепени суд апеланта ослободио оптужбе. Овим је, према апелантовом мишљењу, повријеђено апелантово право на одбрану и ефикасан правни лијек. Даље, апелант износи и пропусти првостепене пресуде (Окружног суда), поготово истичући пропусти Тужилаштва у вези са доказном грађом коју су прикупљали и која је апеланту ишла у корист, а коју нису оцијенили. Када је одбрана, најзад, по налогу суда дошла до одређених доказа (скривених од Тужилаштва), Окружни суд је прихватио приједлог Тужилаштва да се они не користе као доказ, те је сам један дио оцијенио у вези са осталим спроведеним доказима. Апелант указује да се конкретно ради о доказима којим се доказује војни ангажман оштећених лица, као и да је један од кључних свједока све догађаје у току рата описао, те да је ту „биљежницу предао приликом испитивања”, а Тужилаштво је навело да њу не посједује о чему се суд уопште није читовао. У допуни апелације апелант је указивао да ни по захтјеву за заштиту законитости Врховни суд није донио закониту и образложену пресуду и да није на адекватан начин испитао апелантове наводе из захтјева за заштиту законитости. С тим у вези, апелант наводи да је истицао само процесне неправилности које је направио Врховни суд доносећи оспорену пресуду, да се није бавио чињеничним утврђењима да је у оцјени захтјева Врховни суд све погрешно навео, чиме је учинио повреду истих права као и Врховни суд у одлуци од 24. марта 2015. године. Апелант истиче да није добио одговор Врховног суда на приговоре о повреди кривичног

закона, као и да је желио да „Врховни суд на основу утврђеног чињеничног стања изведе другачију оцјену радњи осуђеног, а тиме и закључак о чињењу кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ”. Апелант указује да није добио одговор на своје приговоре о повреди КЗ. Апелант је тражио да Уставни суд донесе привремену мјеру којом ће забранити Окружном суду извршење пресуде до окончања поступка пред Уставним судом. Као основ за доношење привремене мјере, апелант наводи да има занатство и да је 11 људи запослено, те да би његовим евентуалним упућивањем на издржавање казне затвора по пресудама чије се законитости апелацијом озбиљно оспоравају настала извјесна и неотклоњива штета по апелантово занатство, као и апеланта и запосленике. Апелант је доставио податке из којих се види да је власник „Трговине и услуге - Интеријер Марко” са 11 запослених.

б) Одговор на апелацију

21. У одговору на апелацију Врховни суд је истакао да је апелација неоснована, те да су побијане пресуде Врховног суда (од 24. марта и 22. септембра 2015. године) донесене у складу са релевантним одредбама ЗКП и КЗ.

22. Тужилаштво је у одговору, најприје, анализирано наводе из апелације, те је одговорило на све, наводећи, прије свега, да Врховни суд није могао да врати предмет на поновно одлучивање, јер је пресуда већ раније једном била укинута. Даље, рјешење Врховног суда којим је одређено одржавање претреса говори о „правилности чињеничног основа побијане пресуде”, али се он односи на чињенице у вези са повредом одредаба ЗКП. У том смислу, према мишљењу Тужилаштва, нема противрјечности у поступању другостепеног суда. Такође, суд је био прописно састављен, јер је промјена вијећа услиједила након што је једно вијеће одлучило о одржавању претреса, а не о основаности жалбе. Тужилаштво, даље, истиче да је пресуда јасна и образложена и донесена након савјесне оцјене доказа. Осим тога, Тужилаштво је истакло да жалба није дозвољена против другостепене пресуде, те се у том правцу позвало на аргументацију Врховног суда из рјешења од 22. јуна 2015. године. Тужилаштво је навело да је првостепени суд дао ваљане разлоге зашто је одређене доказе прихватио, а одређене не, које је касније оцијенио другостепени суд. Тужилаштво је, такође, навело да је апелант, односно одбрана користила доказе који нису дозвољени у току поступка, као и да не постоји обавеза Тужилаштва да одбрани доставља доказе, а да апелантова одбрана није тражила тужилачки спис на увид (на шта има право). Тужилаштво је појаснило да записници из 1992. године нису коришћени као доказ, јер нису сачињени у складу са ЗКП, као и да чињеница

да су они коришћени приликом доношења наредбе о спровођењу истраге не утиче на њихову невалидност као доказа на главном претресу, јер наредба о спровођењу истраге доноси се када постоје основи сумње који могу да произилазе из различитих извора, али то не значи да могу да се користе као доказ на главном претресу. Имајући у виду апелантов захтјев за доношење привремене мјере, Републичко тужилаштво је установило да је он неоснован и да основ за доношење привремене мјере који је навео апелант не потпада под услове предвиђене чланом 69 Закона о извршењу кривичних санкција Републике Српске. Опреза ради, Тужилаштво је навело да је апелација поднесена након протеча рока за подношење.

23. Републичко тужилаштво је навело да је апелација неоснована и да није дошло до повреда које апелант наводи у апелацији, као и да судови нису прекршили апелантова права.

V. Релевантни прописи

24. Закон о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 53/12) у релевантном дијелу гласи:

Право на суђење без одгађања

Члан 13.

Осумњичени, односно оптужени има право да у најкраћем разумном року буде изведен пред независан и непристрасан суд и да му буде суђено без одгађања.

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и онемогући сваку злоупотребу права која припадају лицима која учествују у поступку.

[...]

Једнакост у поступању

Члан 14.

(1) Суд је дужан да странке и браниоца третира на једнак начин и да свакој од страна пружи исте могућности у погледу приступа доказима и њиховом извођењу на главном претресу.

(2) Суд, тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су да са једнаком пажњом испитују и утврђују чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, али и оне које му иду у корист.

Слободна оцјена доказа

Члан 15.

Право суда, тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Докази на којима се заснива пресуда

Члан 295.

Суд заснива пресуду само на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу.

Суд је дужан да савјесно оцјени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана.

Садржај пресуде

Члан 304. став 7.

Суд ће одређено и потпуно изнијети које чињенице и из којих разлога узима као доказане или недоказане, дајући нарочито оцјену вјеродостојности противрјечних доказа, из којих разлога није уважио поједине приједлоге странака, из којих разлога је одлучио да се не саслуша непосредно свједок или вјештак чији је исказ прочитан, којим разлозима се руководио при рјешавању правних питања, а нарочито при утврђивању да ли постоји кривично дјело и кривична одговорност оптуженог и при примјењивању одређених одредаба Кривичног закона на оптуженог и његово дјело.

Битне повреде одредаба кривичног поступка

Члан 311.

Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји ако:

[...]

к) је изрека пресуде неразумљива, противрјечна сама себи или разлозима пресуде, или ако пресуда уопште не садржи разлоге или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама.

[...]

Одлуке другостепеног суда по жалби

Одлучивање у сједници вијећа или на претресу

Члан 319.

(1) Другостепени суд доноси одлуку у сједници вијећа или на основу одржаног претреса.

(2) Да ли ће се одржати претрес одлучује другостепени суд у сједници вијећа.

(3) Претрес пред другостепеним судом одржаће се само ако је потребно да се због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања изведу нови докази или понове већ раније изведени докази и ако постоје оправдани разлози да се предмет не врати првостепеном суду на поновни главни претрес.

(4) На претрес пред другостепеним судом позивају се оптужени и његов бранилац, тужилац, оштећени, законски заступници и пуномоћници оштећеног, као и они свјedoци и вјештаци за које суд одлучи да се саслушају.

[...]

Члан 324.

Другостепени суд може одбацити жалбу као неблаговремену или као недопуштену или одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену пресуду или преиначити првостепену пресуду, или укинути ову пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење или одредити одржавање претреса пред другостепеним судом.

Претрес пред другостепеним судом мора се одржати ако је у истом кривичном предмету пресуда већ једном била укинута.

Преиначење првостепене пресуде

Члан 328.

(1) Другостепени суд ће, уважавајући жалбу, пресудом преиначити првостепену пресуду ако сматра да су одлучне чињенице у првостепеној пресуди правилно утврђене и да се с обзиром на утврђено чињенично стање, по правилној примјени закона, треба донијети другачија пресуда, а према стању ствари и у случају повреде из члана 311. став 1. тач. ђ), е), и) и ј) овог закона.

(2) Ако другостепени суд утврди да постоје законски услови за изрицање судске опомене, преиначиће рјешењем првостепену пресуду и изрећи ће судску опомену.

(3) Ако су се због преиначења првостепене пресуде стекли услови да се одреди, односно укине притвор на основу члана 196. ст. 1. и 5. овог закона, другостепени суд ће о томе донијети посебно рјешење против кога није допуштена жалба.

Укидање првостепене пресуде и одржавање претреса

Члан 329.

(1) Другостепени суд ће, уважавајући жалбу, рјешењем укинути првостепену пресуду и вратити предмет на поновно суђење ако утврди да:

- а) постоји битна повреда одредаба кривичног поступка, осим у случају из члана 328. став 1. овог закона,*
- б) је због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања потребно одредити нови главни претрес пред првостепеним судом.*

(2) Другостепени суд може наредити да се нови главни претрес одржи пред другим судијом, односно пред потпуно измијењеним вијећем.

(3) Другостепени суд може и само дјелимично укинути првостепену пресуду, ако се поједини дијелови пресуде могу издвојити без штете за правилно суђење.

(4) Ако се оптужени налази у притвору, другостепени суд ће испитати постоје ли још разлози за притвор и донијеће рјешење о продужењу или укидању притвора. Жалба против овог рјешења не одгађа његово извршење.

Претрес пред другостепеним судом

Члан 332.

Претрес пред другостепеним судом почиње извјештајем извјестиоца који излаже стање ствари не дајући своје мишљење о основаности жалбе.

На приједлог странака или браниоца или по службеној дужности, прочитаће се пресуда или дио пресуде на који се односи жалба, а по потреби и записник о главном претресу.

Након тога, позваће се жалилац да изложи жалбу, а након тога супротна странка да изложи одговор на жалбу. Оптужени и његов бранилац имају увијек посљедњу ријеч.

Странке и бранилац могу на претресу износити нове чињенице и доказе.

Тужилац може, с обзиром на резултат претреса, у цијелости или дјелимично одустати од оптужнице или измијенити оптужницу у корист оптуженог.

Ако у чл. 319. и 331. овог закона није што друго одређено, одредбе о главном претресу пред првостепеним судом сходно ће се примјењивати и у поступку пред другостепеним судом.

Жалба на пресуду другостепеног суда

Опита одредба

Члан 333.

(1) Против пресуде другостепеног суда допуштена је жалба у случају ако је:

а) другостепени суд изрекао казну дуготрајног затвора или потврдио пресуду првостепеног суда којим је изречена таква казна,

б) другостепени суд преиначио првостепену пресуду којом је оптужени ослобођен од оптужбе и изрекао пресуду којом се оптужени проглашава кривим, односно ако је поводом жалбе на првостепену пресуду којом је оптужени проглашен кривим изрекао пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе и

в) другостепени суд поводом жалбе на ослобађајућу пресуду на претресу донио пресуду којом се оптужени проглашава кривим, односно ако је поводом жалбе на осуђујућу пресуду на претресу донио пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе.

(2) О жалби против другостепене пресуде одлучује трећестепено вијеће Врховног суда, сходно одредбама које важе за поступак у другом степену. Пред овим вијећем не може се одржати претрес.

VI. Допустивост и меритум

25. Апелант сматра да му је оспореном пресудом Врховног суда повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, односно право из члана 6 став 1 Европске конвенције и право из члана 13 Европске конвенције, јер му је онемогућено да изјави жалбу на пресуду Врховног суда, а апелант тврди да му закон дозвољава такву могућност. Имајућу у виду специфичне околности и жалбене наводе у конкретном предмету, Уставни суд сматра да је потребно напоменути да ће у конкретном случају прво испитати наводе који се односе на повреду права на преиспитивање пресуде, што је предуслов да даље испита остале наводе из апелације.

26. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

27. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме

побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

28. У конкретном случају апелант је првобитно оспорио апелацијом пресуду Врховног суда од 24. марта 2015. године, коју је примио 18. маја 2015. године, а апелација је поднесена 15. јула 2015. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. У допуни апелације од 27. новембра 2015. године апелант је оспорио пресуду Врховног суда од 22. септембра 2015. године, коју је примио 22. октобра 2015. године, дакле, у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

29. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава формалне услове у погледу допуштивости.

Повреда права на жалбу/преиспитивање пресуде

30. Апелант је навео да му је повријеђено право на ефикасан правни лијек, јер му није дозвољена могућност да изјави жалбу против пресуде Врховног суда у складу са чланом 333 ЗКП. Апелант сматра да је, с обзиром на то да је оспореном пресудом Врховног суда апелант проглашен кривим и у односу на дио пресуде којим је био ослобођен оптужбе, примјеном члана 333 став 1 тачка б) ЗКП требало да има могућност да изјави жалбу. Супротно апелантовим наводима, Врховни суд је навео (рјешење од 22. јуна 2015. године) да се у конкретном случају ради о једном кривичном дјелу, те жалба против пресуде Врховног суда (јер су обје пресуде „осуђујуће”) није допуштена.

31. Иако је апелант истакао повреду права на ефикасан правни лијек, Уставни суд примјећује да се апелант, у суштини, жали на повреду права на преиспитивање пресуде које је загарантовано чланом 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију.

32. Члан 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију у релевантном дијелу гласи:

(1) Свако ко је одлуком суда осуђен за кривично дјело има право да његову осуду или казну преиспита виши суд. Остваривање овог права, укључујући основе за његово коришћење, одређује се законом.

(2) Ово право може подлијегати изузецима у односу на дјела мањег значаја која су одређена законом, или у случајевима када је лицу у питању у првом степену судио највиши суд или је било осуђено на основу жалбе на ослобађајућу пресуду.

33. Уставни суд запажа да из става 1 члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију недвосмислено произилази да о остваривању права на жалбу, односно о модалитетима преиспитивања, одлучује домаће законодавство. Према пракси Европског суда, исказаној у предмету *Krombach* (види, Европски суд, пресуда од 13. фебруара 2001. године, апликација број 29731/96, став 96), државе имају широко поље процјене у утврђивању како ће право гарантовано чланом 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију бити извршавано. Полазећи од тога, „преиспитивање ‘осуде’ и ‘казне’ које врши виши суд може да се односи и на чињенице и на правна питања, или да буде ограничено једино на правна питања. Међутим, државе могу да наметну и додатна ‘ограничења’ на право на преиспитивање одлуке, као што је издавање дозволе за подношење жалбе. Било које ограничење права на преиспитивање гарантовано овим чланом које је успостављено у домаћем законодавству мора, по аналогији с правом на приступ суду, отјелотвореним у члану 6 став 1 Европске конвенције, ићи за легитимним циљем и не смије да крши саму суштину права”.

34. Такође, Уставни суд примјећује да „право на жалбу” служи за постизање два циља: прво, служи као механизам којим странке могу да издејствују повољнију одлуку за себе, као и да промовише идеје као што су конзистентност и правичност и да успостави јединствену интерпретацију, односно примјену права. С друге стране, право на жалбу не значи нужно и повољнији исход одлуке по жалби. Такође, Европска конвенција не садржи забрану *reformatio in peius*, односно постоји могућност да осуда по жалби буде још „тежа”. Међутим, неспорно је да оно што је бит права на жалбу јесте, заправо, нада која се оставља лицима која је улажу, којој додатно доприноси чињеница да ће коначну одлуку донијети суд који ће обезбиједити правичност суђења, након што испита случај, као и да је суд који доноси одлуку у првом степену мотивисан да поступак заврши на најбољи могући начин уз поштивање свих стандарда домаћег права, као и стандарда из Европске конвенције, јер ће одлуку разматрати „виши суд”.

35. Дакле, Уставни суд напомиње да је члан 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију примјењив увијек и само када се ради о „казни” и „осуди”. Начин на који ће државе уредити поступак по жалби је у њиховој дискреционој надлежности, али једном уређен систем мора да се слиједи и све дате и предвиђене гаранције морају да се поштивају. Стога, уколико је право на жалбу прописано домаћим законом, држава мора да обезбиједи правичност поступка по жалби.

36. У конкретном случају Уставни суд примјећује да је апелант пресудом Окружног суда од 24. фебруара 2014. године у једном дијелу „ослобођен оптужби” да је на описан начин, кршећи правила међународног права, наносио патњу и бол цивилном становништву, чиме би починио кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва. Рјешавајући по жалби, Врховни суд је донио одлуку којом је одбио апелантову жалбу, а уважавањем жалбе тужиоца „пресуда је преиначена” и пресуђено је да је апелант крив и за тачке оптужнице за које је по пресуди Окружног суда био ослобођен оптужбе.

37. Даље, Уставни суд примјећује да је ЗКП у ставу 1 члана 333 прописао три случаја под тачкама а), б), и в) када је жалба дозвољена против другостепене одлуке. Даље, Уставни суд примјећује да је тачком б) прописано да је жалба дозвољена ако је другостепени суд „преиначио првостепену пресуду којом је оптужени ослобођен оптужбе и изрекао пресуду којом се оптужени проглашава кривим”, а тачком ц) предвиђена је могућност права на жалбу ако је „другостепени суд поводом жалбе на ослобађајућу пресуду на претресу донио пресуду којом се оптужени проглашава кривим”.

38. Међутим, у конкретном предмету прво спорно питање јесте да ли се апелантов случај односи на тачку б) или в) става 1 члана 333 ЗКП. Полазећи од диспозитива саме пресуде, Уставни суд примјећује да је у конкретном случају пресуда „преиначена”, те би био примјењив члан 333 став 1 тачка б) ЗКП. Такође, Уставни суд примјећује да се сам апелант позива на члан 333 став 1 тачка б) у односу на своје право на жалбу. С друге стране, у образложењу рјешења Врховног суда од 22. јуна 2015. године којим је жалба одбачена као недозвољена Врховни суд се није (иако је требало) реферисао нити на једну конкретну одредбу ЗКП у односу на жалбу, односно право на жалбу, осим паушалног позивања на члан 324 ЗКП којим је ово право било прописано у ЗКП који је раније важио. Закључак суда о недозвољености жалбе је донесен на основу чињенице да се ради о једном кривичном дјелу, те да су обје пресуде биле „осуђујуће”. У пресуди од 22. септембра 2015. године Врховни суд наводи да је „и у другостепеној пресуди, која је донесена на претресу поводом жалбе на пресуду првостепеног суда, [апелант] проглашен кривим за једно кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва, те је са аспекта правне квалификације дјела, те примјене института права на жалбу суду трећег степена, у смислу цитиране одлуке, ирелевантна разлика у броју извршених појединих инкриминисаних радњи...”. При томе се Врховни суд у односу на право на жалбу позвао на члан 333 став 1 тачка в) ЗКП. Из наведеног образложења Врховног суда произилази да је суд пошао од чињенице да је одржан претрес пред другостепеним

судом због чега је примјенљив члан 333 став 1 тачка в) ЗКП, занемарујући и не осврћући се на чињеницу да је у диспозитиву пресуде Врховног суда од 24. марта 2015. године сасвим јасно наведено да је пресуда преиначена. Све наведено додатно компликује чињеница да и образложење пресуде Врховног суда од 24. марта 2015. године, којом је „преиначена пресуда Окружног суда”, такође, не садржи нити једну одредбу процесног закона по којој је поступак вођен, одржан претрес и донесена преиначена пресуда, што би даље упутило апеланта на евентуалну могућност жалбеног поступка и прецизирало правац дјеловања, осим поуке о правном лијеку (за коју апелант и тврди да је супротна закону у околностима конкретног случаја).

39. Уставни суд, опет, наглашава да сам поступак по жалби, уколико је предвиђен, мора бити правичан. Правичност је тешко дефинисати, али минимум гаранција које садржи „правичност” јесте да поступак буде „јасан” и „приступачан”, односно да је лице које је суочено са осуђујућом пресудом јасно упознато са процедуром по жалби, односно да је процедура довољно јасна да не оставља дилеме у вези са правом на жалбу. У том правцу Уставни суд указује на праксу Европског суда у предмету *Galstyan* против Јерменије (види, Европски суд, апликација број 26986/03, пресуда од 15. новембра 2007. године) у којем је Европски суд закључио да жалбени поступак на начин на који је то прописано одредбом домаћег закона не омогућава одређеном лицу јасно и приступачно право на жалбу на начин на који је то у конкретном случају утврђено, услјед чега је дошло до кршења права на жалбу, јер апликант није имао могућност да покрене жалбени поступак који би задовољио захтјева члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију.

40. Када се има у виду све наведено, Уставни суд закључује да је у конкретном случају начин на који Врховни суд тумачи и примјењује релевантну одредбу члана 333 ЗКП на конкретан предмет, односно закључује да у конкретном случају жалба није дозвољена, у супротности са гаранцијама из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију. Наиме, ако је домаћим законом, а јесте, предвиђена могућност жалбе у одређеним случајевима, а поготово ако су предвиђене три „различите” ситуације из којих произилази наведено право, те два различита „поступка” који им претходе (што је разлика између тачке б) и в)), прије свега, мора се јасно утврдити о којој се ситуацији ради. Сљедећи корак је да се утврди да ли се околности конкретне ситуације односе на прописане законске услове, односно да ли је у питању изречена казна дуготрајног затвора, „пресуда којом је оптужени ослобођен оптужбе” и изречена му пресуда којом се оптужени проглашава кривим, или је поводом жалбе „на ослобађајућу пресуду” на претресу донесена пресуда којом се оптужени проглашава кривим. При томе Уставни суд указује на становиште у

својој Одлуци број АП 3939/12 од 10. новембра 2015. године (доступна на www.ustavisud.ba) у којем је навео да треба испитати шта значи термин „ослобађајућа пресуда” (којом се бавио у наведеном предмету). За конкретни случај је потребно прво предмет „подвести” под одговарајући законски пропис, па тек онда утврдити шта је „ослобађајућа пресуда”, односно „пресуда којом се оптужба одбија”, а тек затим испитати остале аспекте релевантне за закључак о каквим се одлукама ради и намјеру законодавца путем прописивања овакве одредбе. Ово поготово када се има у виду да је наведена одредба садашњег члана 333 ЗКП трпјела измјене, односно мијењала садржину, те сигурно постоји јасно оправдање за такво поступање које мора да се поштује и да се јасно прецизира у пракси. У супротном би се изгубио смисао процедуре, односно процедуралне гаранције које нуди члан 333 ЗКП, као и члан 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, а самим тим и суштина права, што увијек води ка произвољности у одлучивању, а тиме и кршењу начела правне сигурности.

41. Стога, у околностима конкретног случаја Уставни суд закључује да је произвољном примјеном одредбе члана 333 ЗКП, без јасне процедуре и примјене процедуралних гаранција из домаћег закона повријеђено апелантово право на преиспитивање из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију.

42. Имајући у виду да је у пресуди поводом захтјева за заштиту законитости Врховни суд испитивао апелантово право на жалбу, Уставни суд сматра да је потребно у том дијелу пресуду укинути. Имајући у виду утврђену повреду, Уставни суд је установио да је потребно укинути и Рјешење Врховног суда број 13 0 К 001339 15 Кжж од 22. јуна 2015. године и предмет вратити Врховном суду како би поново испитао жалбу, поштујући стандарде права на жалбу у складу са прописаном законском процедуром.

Остали наводи

43. Уставни суд, такође, напомиње да је апелацијом покренуто и питање повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Међутим, имајући у виду закључак о утврђеној повреди права на преиспитивање одлуке, те последице повреде коју је дужан да отклони Врховни суд у складу са овом одлуком, Уставни суд примјећује да су у овој фази поступка - сада када се предмет враћа Врховном суду ради одлучивања по апелантовој жалби против Пресуде Врховног суда број 13 0 К 001339 14 Кжж од 24. марта 2015. године - апелантови наводи у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6

став 1 Европске конвенције преурањени, јер је кривични поступак још у току. Дакле, без обзира на то што је у погледу формалне допустивости апелације утврдио да је она допустива, Уставни суд напомиње да је апелација у погледу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, након утврђене повреде члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, постала преурањена.

44. Имајући у виду претходно, Уставни суд сматра да је у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције апелација преурањена, што је посљедица утврђене повреде члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију.

VII. Закључак

45. Уставни суд закључује да постоји повреда права на жалбу из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију када је у апелантовом случају одбачена жалба иако у конкретном случају нису јасно одређени услови прописани законом и њихова примјењивост, што поступак по жалби оставља без гаранција прописаних стандардом члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију.

46. Уставни суд сматра, услијед утврђене повреде права на жалбу из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, да је у односу на право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције апелација преурањена.

47. На основу члана 18 став (3) тачка л) и члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

48. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати апелантов приједлог за доношење привремене мјере.

49. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 4994/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Ensara Zijadića protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 K 263163 15 Kž od 9. srpnja 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 K 263163 15 Kv od 21. svibnja 2015. godine

Odluka od 16. ožujka 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4994/15**, rješavajući apelaciju **Ensara Zijadića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 16. ožujka 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Ensara Zijadića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 K 263163 15 Kž od 9. srpnja 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 K 263163 15 Kv od 21. svibnja 2015. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ensar Zijadić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Tarik Čingić, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 12. studenog 2015. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 K 263163 15 Kž od 9. srpnja 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj

65 0 K 263163 15 Kv od 21. svibnja 2015. godine. Također, apelant je podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi se odložio početak izvršenja Presude Općinskog suda broj 65 0 K 263163 15 K 2 od 15. prosinca 2014. godine, odnosno Rješenja Općinskog suda broj 65 0 K 263163 15 Kv od 21. svibnja 2015. godine do donošenja konačne odluke Ustavnog suda o apelaciji. Apelant je 12. veljače 2016. godine ponovo podnio isti zahtjev za donošenje privremene mjere.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Malo vijeće Ustavnog suda je odlukom broj *AP 4994/15* od 8. prosinca 2015. godine (dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) odbilo kao neutemeljen apelantov zahtjev od 12. studenog 2015. godine za donošenje privremene mjere.

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda zatraženo je 23. veljače 2016. godine da dostave odgovor na apelaciju.

4. Kantonalni sud i Općinski sud nisu dostavili odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Uvodne napomene

6. Presudom Općinskog suda broj 65 0 K 263163 13 K 2 od 15. prosinca 2014. godine apelant je oglašen krivim što je 14. travnja 2011. godine oko 03.30 sati kao sudionik u prometu, upravljajući putničkim motornim vozilom BMW X5, ne pridržavajući se prometnih propisa i tako ugrozivši javni promet, prouzročivši smrt jedne osobe, počinio kazneno djelo – teška kaznena djela protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 336. stavak 4. u svezi s kaznenim djelom ugrožavanje javnog prometa iz članka 332. stavak 3. u svezi sa stavkom 1. istog članka Kaznenog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZFBiH). Na temelju citiranih zakonskih odredbi, primjenom čl. 42., 43. i 49. KZFBiH, te odredaba sporazuma o priznanju krivnje, navedenom presudom apelantu je izrečena kazna zatvora u trajanju od jedne godine.

Postupak u kojem su donesene osporene odluke

7. Rješenjem Općinskog suda broj 65 0 K 263163 15 Kv od 21. svibnja 2015. godine usvojen je apelantov zahtjev da se novčanom kaznom zamijeni neizdržana kazna zatvora

izrečena pravomoćnom Presudom Općinskog suda broj 65 0 K 263163 13 K 2 od 15. prosinca 2014. godine u trajanju od jedne godine, pa mu je kazna zatvora zamijenjena novčanom kaznom u iznosu od 36.500,00 KM. Apelant je obvezan novčanu kaznu uplatiti u jednokratnom iznosu u roku od 30 dana od dana pravomoćnosti rješenja na račun javnih prihoda proračuna Federacije BiH, kako je precizirano u rješenju. Istim rješenjem je odlučeno da ako apelant novčanu kaznu ne uplati u navedenom roku sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora, odnosno ako apelant novčanu kaznu plati samo djelomično izvršit će se kazna zatvora razmjerno iznosu koji nije plaćen.

8. U obrazloženju rješenja Općinski sud je naveo da je apelant glede svojih imovnih i obiteljskih prilika tom sudu dostavio dokumentaciju i to: izjavu-kućnu listu Općine Novo Sarajevo na ime apelanta, uvjerenje Zemljišnoknjižnog ureda (Odsjek ZKU i KPU) Općinskog suda na ime Sanja Bećirović-Zijadić, uvjerenje Općine Novo Sarajevo-Služba za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretnina na ime apelanta, uvjerenje Općine Novo Sarajevo-Služba za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretnina na ime Sanja Bećirović-Zijadić, potvrdu o zaposlenju za apelanta, platnu listu za odvjeticu Sanju Bećirović-Zijadić, kao i nalaz poliklinike Sunce-Agram za Sanju Bećirović. Dalje je istaknuto da se Kantonalno tužiteljstvo nije izjasnilo o zahtjevu. Općinski sud je, polazeći od članka 43a. KZFBiH, apelantu svaki dan izrečene kazne zatvora izjednačio s iznosom od 100,00 KM novčane kazne, pri čemu je imao u vidu Presudu Vrhovnog suda FBiH broj 03 0 K 010811 14 Kž2 od 12. veljače 2015. godine iz koje proizlazi da prilikom zamjene kazne zatvora novčanom kaznom u smislu članka 43a. KZFBiH jedan dan izrečene kazne zatvora treba izjednačiti sa 100,00 KM, a da drugi način zamjene prema kojem se jedan dan izrečene kazne zatvora izjednačava s jednim dnevnim iznosom novčane kazne treba primijeniti samo u slučaju u kojem bi shodno članku 47. stavak 5. KZFBiH visina dnevnog iznosa novčane kazne prelazila iznos od 100,00 KM. Općinski sud je zaključio da je zamjena kazne zatvora izvršena tako što je svaki dan izrečene kazne zatvora zamijenjen iznosom od 100,00 KM kao povoljnijim iznosom za apelanta u konkretnom slučaju, s obzirom da iz dostavljene dokumentacije proizlazi „da imovno stanje apelanta nije takvo da bi visina dnevnog iznosa mogla prelaziti 100,00 KM”.

9. Rješenjem Kantonalnog suda broj 65 0 K 263163 15 Kž od 9. srpnja 2015. godine odbijen je kao neutemeljen apelantov priziv protiv navedenog rješenja Općinskog suda.

10. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je naveo da je apelant izjavio priziv zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Dalje je navedeno da je prizivom ukazano da prvostupanjski sud uopće nije riješio po apelantovu zahtjevu, odnosno da je u svom rješenju postupio protivno apelantovu zahtjevu kada je odredio da se svaki dan izrečene kazne zatvora izjednačava s iznosom od

100,00 KM. Kantonalni sud je naveo da je apelant u prizivu istaknuo da je zahtijevao da mu se svaki dan neizdržane kazne zatvora zamijeni dnevnim iznosom novčane kazne, te da je prvostupanjski sud pogrešno tumačio odluku Vrhovnog suda FBiH, kao i Kantonalnog suda, a na koje se pozvao u svom rješenju. Dalje je navedeno da je apelant istaknuo da se prilikom zamjene kazne zatvora novčanom kaznom treba primijeniti model koji je povoljniji za osuđenog, a da se u slučaju da sud nađe da nema mjesta zahtjevu osuđenog, on treba odbiti kao neutemeljen. Shodno tome, apelant je predložio da Kantonalni sud ukine pobijano rješenje i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje ili da pobijano rješenje preinači tako da apelantu predmetnu kaznu zatvora zamijeni novčanom kaznom tako da mu se svaki dan neizdržane kazne zatvora zamijeni dnevnim iznosom novčane kazne, koji iznosi 1/60 posljednje zvanično objavljene prosječne mjesečne neto plaće u Federaciji BiH.

11. Kantonalni sud je naveo da iz obrazloženja pobijanog rješenja proizlazi da je prvostupanjski sud, odlučujući o apelantovu zahtjevu za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom, pošao od odredbe članka 43a. KZFBiH kojom je propisano da će se izrečena kazna zatvora u trajanju do jedne godine, na zahtjev osuđenog, zamijeniti novčanom kaznom koja se plaća u jednokratnom iznosu u roku od 30 dana, pri čemu se svaki dan izrečene kazne zatvora izjednačava s jednim dnevnim iznosom novčane kazne ili sa 100,00 KM ako se novčana kazna utvrđuje u određenom iznosu. Imajući u vidu navedenu zakonsku odredbu, Kantonalni sud je utvrdio da je apelantovim prizivom neutemeljeno ukazano da je prvostupanjski sud apelantu trebao izreći novčanu kaznu kojom će jedan dan zatvora biti izjednačen s dnevnim iznosom novčane kazne. Naime, prilikom zamjene kazne zatvora novčanom kaznom utvrđenom u određenom iznosu, jedan dan zatvora se izjednačava sa 100,00 KM. Drugi način zamjene kazne zatvora novčanom kaznom, prema kojem se jedan dan izrečene kazne zatvora izjednačava s jednim dnevnim iznosom novčane kazne, kako je smatrao Kantonalni sud, treba primijeniti samo u slučaju u kojem bi, shodno članku 47. stavak 5. KZFBiH, visina dnevnog iznosa novčane kazne prelazila iznos od 100,00 KM. Kantonalni sud je zaključio da najmanji iznos novčane kazne koji je sud u konkretnom slučaju mogao dosuditi apelantu je 100,00 KM za svaki dan neizdržane kazne zatvora, tako da se apelantovi prizivni prigovori u tom pravcu ukazuju neutemeljenim.

12. Općinski sud je Uputnim aktom broj 65 0 K 263163 15 Iks od 5. siječnja 2016. godine pozvao apelanta da se javi KPZ Sarajevo na izdržavanje kazne zatvora koja mu je izrečena presudom tog suda od 15. prosinca 2014. godine. U uputnom aktu je također, navedeno da je apelant pozvan da tom sudu dostavi dokaz o plaćenju novčanoj kazni kojom mu je zamijenjena kazna zatvora rješenjem tog suda od 21. svibnja 2015. godine, a u protivnom da je dužan javiti se na izdržavanje kazne zatvora.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je osporenim odlukom prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Istaknuo je da su redoviti sudovi u konkretnom slučaju pogrešno primijenili materijalno pravo. Apelant smatra da je on imao pravo da izabere model zamjene neizdržane kazne zatvora novčanom kaznom koji njemu najviše odgovara (odnosno da treba primijeniti blaži zakon kada je njegova primjena predviđena alternativno), te da je shodno tome u njegovom slučaju trebalo primijeniti članak 47. stavak 7. KZFBiH, imajući u vidu apelantovo imovno stanje i njegove obiteljske prilike. Dalje je istaknuo da je Općinski sud zaključio „da imovno stanje apelanta nije takvo da bi visina dnevnog iznosa mogla prelaziti 100,00 KM”. Apelant smatra da niti jedna odredba KZFBiH ne ukazuje da se primjenjuje stavak 5. članka 47. KZFBiH samo u slučaju ako bi visina dnevnog iznosa prelazila iznos od 100,00 KM. Pored toga navedeno je da iz obrazloženja osporenih odluka ne proizlazi koja je to visina dnevnog iznosa u konkretnom slučaju kod apelanta. U svezi s primjenom članka 47. stavak 5. KZFBiH apelant ističe da su sudovi morali izračunati visinu dnevnog iznosa, uzimajući u obzir apelantovu tromjesečnu neto plaću, njegove druge dohotke, te obiteljske prilike, pa kada dobiju taj iznos onda iz podataka zaključiti može li se ili ne može primijeniti navedena odredba. Općinski sud je, po apelantovu mišljenju, izveo paušalan zaključak o apelantovu imovnom stanju. Naveo je da redoviti sudovi nemaju ujednačenu praksu, te je u tom smislu dostavio više rješenja Kantonalnog i Općinskog suda u kojima su sudovi u činjenično sličnim situacijama primijenili članak 47. stavak 7. KZFBiH (Rješenja Kantonalnog suda broj 09 0 k 019931 14 Kv 13 od 12. siječnja 2015. godine i broj 09 0 K 018218 13 Kv 7 od 22. siječnja 2014. godine, Rješenje Općinskog suda broj 65 0 K 344283 15 Kv od 26. siječnja 2015. godine i dr.). U svezi s tim apelant smatra da mu je povrijeđeno i pravo na pravnu sigurnost. Također se pozvao na Odluku Ustavnog suda broj AP 2809/12 od 24. svibnja 2013. godine.

V. Relevantni propisi

14. Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14) u relevantnom dijelu glasi:

Zamjena kazne zatvora

Članak 43a.

(1) *Izrečena kazna zatvora u trajanju do jedne godine će se, na zahtjev osuđenika, zamijeniti novčanom kaznom koja se plaća u jednokratnom iznosu u roku do 30 dana.*

(2) *Kazna zatvora zamjenjuje se novčanom kaznom tako što se svaki dan izrečene kazne zatvora izjednačuje s jednim dnevnim iznosom novčane kazne ili sa 100 KM ako se novčana kazna utvrđuje u određenom iznosu.*

(3) *Ako se novčana kazna ne plati u roku iz stavka (1) ovoga članka, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora. Ako se novčana kazna plati samo djelomično, izvršit će se kazna zatvora srazmjerno iznosu koji nije plaćen.*

Članak 47.

Novčana kazna

(1) *Novčana kazna izriče se u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu.*

(2) *Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, može iznositi najmanje pet a najviše tri stotine šestdeset dnevnih iznosa, a za kaznena djela počinjena iz koristoljublja najviše tisuću pet stotina dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom.*

(3) *Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu najniži iznos ne može biti manji od 150 KM a najviši iznos ne može biti veći od 50.000 KM, a za kaznena djela počinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM, osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom.*

(4) *Prilikom izricanja novčane kazne za kaznena djela počinjena iz koristoljublja sud može izreći novčanu kaznu u iznosu većem od najvišeg iznosa propisanog u st. 2. i 3. ovoga članka, ukoliko vrijednost protupravne imovinske koristi koju je počinitelj pribavio počinjenjem kaznenog djela prelazi iznos od 1.000.000 KM. U tom se slučaju počinitelju može izreći novčana kazna u iznosu koji ne može biti veći od dvostrukog iznosa vrijednosti protupravne imovinske koristi koju je pribavio počinjenjem kaznenog djela zbog kojeg mu se izriče novčana kazna.*

(5) *Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opća pravila za odmjeraivanje kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka počinitelja prema iznosu njegove tromjesečne netto plaće i njegove druge dohotke, te obiteljske obveze. Prilikom određivanja visine iznosa sud uzima u obzir podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.*

(6) *Podatke iz st. od 1. do 5. ovoga članka koji sudu nisu poznati osigurava optuženik u roku koji odredi sud, a najkasnije do okončanja glavne rasprave u kaznenom postupku.*

Ako do okončanja glavne rasprave u kaznenom postupku sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu pri čemu se primjenjuju opća pravila za odmjeravanje kazne.

(7) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šestdesetinu a najviši jednu trećinu posljednje službeno objavljene prosječne mjesečne netto plaće zaposlenih u Federaciji, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku.

(...)

Članak 49.

Opća pravila za odmjeravanje kazne

(1) Sud će počinitelju kaznenog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to kazneno djelo imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito: stupanj kaznene odgovornosti, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, raniji život počinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja.

(...)

(3) Pri odmjeravanju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovinsko stanje počinitelja, vodeći računa o visini njegove plaće, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obvezama.

VI. Dopustivost

15. U skladu s člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu s člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

17. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 65 0 K 263163 15 Kž od 9. srpnja 2015. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno rješenje apelant je primio 15. listopada 2015. godine, a apelacija je podnesena 12. studenog 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda.

18. Međutim, Ustavni sud zapaža da je apelacija usmjerena protiv odluka koje su donesene u postupku u kojem je odlučivano o apelantovu zahtjevu kojim je tražio zamjenu izrečene kazne zatvora novčanom kaznom. Dakle, s obzirom na navedeno, u konkretnom slučaju se postavlja pitanje primjenjivosti standarda prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije u odnosu na osporena rješenja.

19. U ranijim ovakvim slučajevima Ustavni sud je usvojio stajalište da su apelacije u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članak 6. Europske konvencije *ratione materiae* inkompatibilne s Ustavom Bosne i Hercegovine (vidi, npr. Odluke o dopustivosti broj *AP 4792/11* od 19. srpnja 2012. godine i broj *AP 2720/11* od 12. listopada 2011. godine, dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

20. Međutim, u svojoj novijoj praksi Ustavni sud je usvojio stajalište da se u iznimnim slučajevima članak 6. Europske konvencije može primijeniti i u akcesornom postupku koji je integralni dio kaznenog postupka (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 2809/12* od 24. svibnja 2013. godine, toč. od 23. do 25, dostupna na www.ustavnisud.ba). Također, Ustavni sud je u odluci broj *AP 2402/08* (vidi Odluku broj *AP 2402/08* od 25. ožujka 2011. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) zapazio „da apelant ne osporava odluku kojom je direktno odlučeno o krivičnoj optužbi, te da apelacija nije usmjerena niti na vrstu, niti na visinu izrečene kazne, što su činjenice koje Ustavni sud, u pravilu, ne razmatra pri odlučivanju o kršenju prava na pravično suđenje, već je usmjerena protiv odluke kojom je izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora”. U svezi s tim, Ustavni sud je u konkretnom slučaju ocijenio „da su na predmetni slučaj primjenjivi članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije, jer se apelacija odnosi na primjenu materijalnog prava u aspektu izvršenja sankcije izrečene prilikom odlučivanja o krivičnoj optužbi protiv apelanta”, pa je Ustavni sud zaključio da se ustvari „radi o jedinstvenom postupku ‘utvrđivanja krivične optužbe’, jer odluka o dopuštenosti izvršenja ili zastarjelosti izvršenja izrečene kazne predstavlja sastavni dio suđenja, odnosno utvrđivanja krivične optužbe”.

21. Imajući u vidu navedenu praksu Ustavni sud smatra da se ona može *mutatis mutandis* primijeniti i u okolnostima apelantova slučaja budući da se, dakle, u iznimnim slučajevima članak 6. Europske konvencije može primijeniti i u akcesornom postupku kao integralnom dijelu kaznenog postupka. Ustavni sud smatra da i predmetna apelacija pokreće pitanja prema članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije.

22. Budući da je Ustavni sud već ispitao dopustivost predmetne apelacije u odnosu na članak 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, glede dopustivosti apelacije u odnosu na članak 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant pobija navedena rješenja tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

25. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

26. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

27. Ustavni sud je u dijelu odluke o dopustivosti utvrdio da predmetna apelacija pokreće pitanja prema članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije. S obzirom na to, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati je li predmetni postupak bio pravičan na način na koji to zahtijevaju navedene odredbe Ustava BiH i Europske konvencije.

28. Apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje zasnovani su na tvrdnji da su redoviti sudovi, odlučujući o podnesenom zahtjevu za zamjenu izrečene kazne zatvora novčanom kaznom, proizvoljno primijenili odredbe materijalnog prava (članak 43a. KZFBiH).

29. Ustavni sud zapaža da predmetna apelacija pokreće pitanje proizvoljne primjene i tumačenja materijalnog prava od strane redovitih sudova. U svezi s tim Ustavni sud, prije svega, ukazuje da prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

30. Ustavni sud se, dakle, prema navedenim stajalištima, može iznimno, kada ocijeni da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise. U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Odluku Ustavnog suda *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant problematizira, ispitati jesu li pobijane odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni pozitivno-pravnih propisa.

31. Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi prilikom odlučivanja o apelantovu zahtjevu da mu se zatvorska kazna zamijeni novčanom kaznom o zahtjevu odlučili pozivajući se pri tome na članak 43a. i članak 47. stavak 5. KZFBiH. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je člankom 43a. u stavku 1. KZFBiH propisano da „će se izrečena kazna zatvora u trajanju do jedne godine, na zahtjev osuđenika, zamijeniti novčanom kaznom”. Stavkom 2. članka 43a. KZFBiH je propisano da se „kazna zatvora zamjenjuje novčanom kaznom tako što se svaki dan izrečene kazne zatvora izjednačuje s jednim dnevnim iznosom novčane kazne ili sa 100 KM ako se novčana kazna utvrđuje u određenom iznosu”. Ustavni sud dalje zapaža da je člankom 47. stavak 1. KZFBiH propisano da se „novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu”. U stavku 5. članka 47. KZFBiH propisan je način određivanja visine dnevnih iznosa novčane kazne.

32. Dakle, u tom kontekstu, budući da je apelant tražio zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom, Ustavni sud uočava da je novčana kazna kaznena sankcija imovinskog karaktera i sastoji se u obvezi učinitelja kaznenog djela da u određenom roku plati novčani iznos određen sudskom odlukom u korist države. Također, Ustavni sud ističe da je to u kaznenom zakonodavstvu Federacije BiH i uopće zakonodavstvu BiH najlakša kazna. Kao i kod kazne zatvora njezin smisao je opomenuti i zastrašiti učinitelja, ali za razliku od nje zlo koje sadrži ova kazna sastoji se samo u tome da za određeno vrijeme pogodi životni standard učinitelja kaznenog djela. Da bi navedeno bilo postignuto ovom kaznom neophodno je da se njezina primjena temelji na dobrom upoznavanju ukupnih materijalnih prilika učinitelja kaznenog djela jer u protivnom ona gubi smisao, odnosno postaje suprotna svojoj namjeni, potom načelu pravičnosti i jednakosti građana, budući da svi građani nisu jednakog imovnog stanja. Ustavni sud ističe da se novčana kazna shodno članku 47. stavak 1. KZFBiH izriče u dnevnom iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu. Propisani sistem određivanja novčane kazne obvezuje sudove da odmjeravanje novčane kazne prilagode imovnim prilikama, odnosno platežnim mogućnostima učinitelja. Imajući u vidu stavak 5. članka 47. KZFBiH koji propisuje da „broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opća pravila za odmjeravanje kazne, a da visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka učinitelja prema iznosu njegove tromjesečne netoplaće i njegove druge dohotke, te porodične obaveze”, Ustavni sud zapaža da se proces izricanja novčane kazne po tom sustavu odvija u dvije faze. Najprije se u prvoj fazi utvrđuje broj dana, odnosno broj dnevnih iznosa novčane kazne, i to primjenom općih pravila za odmjeravanje kazne iz članka 49. KZFBiH. Pri tome sud, kao i kod odmjeravanja kazne zatvora, cijeni sve olakotne i otegotne okolnosti iz navedene odredbe, osim imovnog stanja učinitelja. U drugoj fazi sud utvrđuje visinu jednog dana, odnosno visinu dnevnog iznosa konkretnog učinitelja djela, pri čemu su od odlučujućeg značaja upravo njegove imovne prilike koje u prvoj fazi sud nije uzimao u obzir. Tako dobiveni iznos na kraju se množi s ukupnim brojem dana da bi se na taj način dobio novčani iznos koji predstavlja novčanu kaznu koju sud izriče. Visinu dnevnog iznosa, odnosno iznosa za jedan dan (kako je propisano člankom 47. stavak 5.) sud određuje tako što uzima visinu dnevnog dohotka učinitelja prema iznosu njegove tromjesečne neto plaće i njegova druga primanja ili kako zakon kaže druge dohotke kao i obiteljske obveze. Pri utvrđivanju dnevnog iznosa, kako zapaža Ustavni sud, potrebno je voditi računa o tome da je smisao novčane kazne u tome da za određeno vrijeme pogodi životni standard osuđenog, da ona mora biti takva da je učinitelj osjeti kao kaznu, to jest kao smanjenje svog osobnog životnog standarda, a to će biti onda ako se zahvaća u njegovu vlastitu imovinu, ako se ona umanjuje, te stoga ovu kaznu treba odvajati od oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom. Pri utvrđivanju dnevnog dohotka

kao osnove za određivanje dnevnog iznosa sud se ne može ograničiti samo na plaće ili mirovine učinitelja, već mora uzimati u obzir i njegove druge prihode. To mogu biti kako prihodi koji podliježu tako i prihodi koji ne podliježu oporezivanju jer ovdje je dohodak kazneno-pravni, a ne porezno-pravni pojam. Kada je u pitanju visina dnevnog iznosa zakon je postavio ograničenje tako da najniži dnevni iznos iznosi jednu šezdesetinu, a najviši jednu trećinu zadnje zvanično objavljene prosječne mjesečne neto plaće uposlenih u Federaciji, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku (članak 47. stavak 7).

33. U konkretnom slučaju, kako zapaža Ustavni sud, redoviti sudovi su usvojili apelantov zahtjev da mu se izrečena kazna zatvora zamijeni novčanom kaznom. Pri tome su redoviti sudovi kao zamjenu za kaznu zatvora utvrdili novčanu kaznu u određenom iznosu tako što su svaki dan izrečene kazne zatvora izjednačili sa 100,00 KM. Ustavni sud zapaža da je člankom 47. stavak 1. KZFBiH propisano da se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu. Međutim, u konkretnom slučaju redoviti sudovi su utvrdili da je najmanji iznos novčane kazne koji je sud mogao odrediti apelantu 100,00 KM za svaki dan neizdržane kazne zatvora.

34. U odnosu na apelantove navode da je u njegovom slučaju trebalo primijeniti članak 47. stavak 7. KZFBiH Ustavni sud zapaža da je apelant u tom smislu dostavio rješenja Kantonalnog i Općinskog suda u kojima su sudovi primijenili navedenu odredbu prilikom zamjene kazne zatvora novčanom kaznom. Nadalje, Ustavni sud zapaža da su u navedenim rješenjima redoviti sudovi cijenili kompletno imovno stanje i obiteljske prilike konkretnih osuđenika. Tako su redoviti sudovi u konkretnim slučajevima cijenili podnesene dokaze o zdravstvenom stanju osuđenika, jesu li zaposleni ili ne, potom da oni i članovi obitelji nemaju nekretnine, osobno vozilo, broj članova obitelji koje izdržavaju. Ustavni sud zapaža da su sudovi u navedenim rješenjima utvrdili da su osuđeni slabog imovnog stanja i u svezi s tim odlučili da primjenom najnižeg dnevnog iznosa novčane kazne iz članka 47. stavak 7. KZFBiH odrede novčanu kaznu u konkretnim slučajevima. Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi u apelantovu predmetu naveli i cijenili dokaze koje je apelant podnio u svrhu dokazivanja svog imovnog stanja i obiteljskih prilika kada su donijeli osporena rješenja. U svezi s tim Ustavni sud zapaža da redoviti sudovi u apelantovu predmetu nisu zaključili da je apelant slabog imovnog stanja, što su učinili u citiranim predmetima na koje se apelant pozvao, a o čemu je ovisila primjena najnižeg dnevnog iznosa novčane kazne iz članka 47. stavak 7. KZFBiH. Imajući u vidu okolnosti spomenutih predmeta i okolnosti u apelantovu predmetu Ustavni sud smatra da apelant nije ponudio dokaze da su redoviti sudovi u njegovu predmetu različito i proizvoljno postupili zbog čega mu je povrijeđeno pravo na pravnu sigurnost.

35. U odnosu na apelantovo pozivanje na odluku Ustavnog suda broj AP 2809/12 od 24. svibnja 2013. godine, Ustavni sud zapaža da je u tom predmetu zaključio da je osporenim rješenjima redovitih sudova povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u svezi s načelom vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine jer u situaciji kada je zakonska odredba koja se odnosi na zamjenu kazne zatvora nejasna i kada rezultira različitim tumačenjem i primjenom, ovu zakonsku odredbu nije tumačio i primijenio u korist stranke koja je u pitanju. U konkretnom slučaju radilo se o primjeni članka 43a. stavak 1. KZFBiH prije izmjene KZFBiH u „Službenim novinama Federacije BiH” broj 59/14. Prethodnom odredbom je bilo propisano da se izrečena kazna zatvora do jedne godine može, na zahtjev osuđenika, zamijeniti novčanom kaznom. Imajući u vidu takvu odredbu Ustavni sud je smatrao „da redovni sud može, a ne mora, udovoljiti zahtjevu za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom”, odnosno da se prilikom primjene ove zakonske norme radi o diskrecijskom pravu suda, da ostaje nejasno koje to, eventualno, nove okolnosti, a koje sud nije imao u vidu prilikom izricanja kaznenopravne sankcije, mogu utjecati na sud da udovolji zahtjevu ako takve okolnosti zakonskom odredbom nisu precizirane (*op. cit.*, AP 2809/12, toč. 41. i 47.). U svezi s navedenim Ustavni sud zapaža da je nakon navedene odluke Ustavnog suda citirana odredba izmijenjena i upravo na temelju izmijenjene odredbe članka 43a. stavak 1. KZFBiH je i prihvaćen apelantov zahtjev za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom. Stoga Ustavni sud nalazi neutemeljenim apelantove navode o proizvoljnosti u primjeni materijalnog prava pozivanjem na navedenu odluku Ustavnog suda.

36. Imajući u vidu sve navedeno Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi, donoseći osporena rješenja na temelju dokaza u spisu predmeta, zaključili da je u konkretnom slučaju za apelanta najpovoljniji način određivanja novčane kazne taj da se novčana kazna utvrdi u određenom iznosu (tako što se svaki dan izrečene kazne zatvora zamjenjuje sa 100,00 KM). Nadalje Ustavni sud zapaža da redoviti sudovi na temelju dokaza u spisu, a protivno odlukama u spomenutim rješenjima nisu zaključili da u apelantovu slučaju treba primijeniti najniži dnevni iznos novčane kazne. Imajući u vidu način na koji redoviti sudovi utvrđuju broj i visinu dnevnih iznosa novčane kazne prema članku 47. stavak 5. KZFBiH, pri čemu su redoviti sudovi dužni uzeti u obzir ukupne materijalne prilike konkretne osuđene osobe, potom da novčana kazna mora biti individualizirana, kao i svrhu same novčane kazne, Ustavni sud smatra da obrazloženja koja su redoviti sudovi naveli u osporenim odlukama, pozivajući se pri tome na relevantne odredbe KZFBiH, nisu proizvoljna.

37. Imajući u vidu navedeno Ustavni sud zaključuje da je predmetni postupak proveden uz garancije koje pruža članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, te da shodno tome

osporenim odlukama nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

38. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada u obrazloženju osporenih odluka nema ničega što ukazuje na pogrešno utvrđeno činjenično stanje i proizvoljnu primjenu relevantnih propisa na apelantovu štetu, te kada su redoviti sudovi za svoje odluke dali jasne razloge, kao i kada nije došlo do povrede načela pravne sigurnosti.

39. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov ponovni prijedlog za donošenje privremene mjere.

41. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 303/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija A. Ž. iz Doboja zbog toga što u razumnom roku nije okončan parnični postupak u kojem je donesena Presuda Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 233115 12 Rs od 29. augusta 2013. godine, a koji se radi odlučivanja o izjavljenoj žalbi vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu u predmetu broj 65 0 P 233115 13 Rsž

Odluka od 16. marta 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 303/16**, rješavajući apelaciju **A. Ž.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 16. marta 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija A. Ž.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u parničnom postupku u kojem je donesena Presuda Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 233115 12 Rs od 29. augusta 2013. godine, koji se radi odlučivanja o izjavljenoj žalbi vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu u predmetu broj 65 0 P 233115 13 Rsž.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da, u skladu sa članom 62. stav (7) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, po hitnom postupku donese odluku o žalbi u predmetu broj 65 0 P 233115 13 Rsž, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vladi Kantona Sarajevo da, u skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantici A. Ž., u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke, isplati iznos od 1.200,00 KM na ime naknade

nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati apelantici A. Ž. zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu i Vladi Kantona Sarajevo da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Ova odluka dostavlja se Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine radi preduzimanja mjera iz njegove nadležnosti u skladu sa ovom odlukom.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. A. Ž. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Doboja, koju zastupa Drinka Lekić, advokat iz Tešnja, podnijela je 18. januara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog toga što u razumnom roku nije okončan parnični postupak u kojem je donesena Presuda Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 Rs 233115 12 Rs od 29. augusta 2013. godine, a koji se radi odlučivanja o izjavljenoj žalbi vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) u predmetu broj 65 0 P 233115 13 Rsž.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog i Kantonalnog suda zatraženo je 27. januara 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Kantonalni sud je dostavio 4. februara 2016. godine, a Općinski sud 5. februara 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sažeti na sljedeći način:
5. Apelantica je 9. februara 2012. godine Općinskom sudu podnijela tužbu protiv Pro-Credit Bank d.d. BiH (u daljnjem tekstu: tužena) radi ostvarivanja prava iz radnog odnosa.
6. Općinski sud je 16. februara 2012. godine dostavio tužbu na odgovor tuženoj, a tužena je dostavila odgovor na tužbu (nije precizirano kada).
7. Općinski sud je 19. maja 2012. godine i 6. septembra 2012. godine održao pripremno ročište.
8. Ročište za glavnu raspravu Općinski sud je održao 5. februara 2013. godine i 10. juna 2013. godine.
9. Općinski sud je 29. augusta 2013. godine donio prvostepenu presudu.
10. Nezadovoljna navedenom presudom, apelantica je 12. septembra 2013. godine izjavila žalbu, a predmet je 5. novembra 2013. godine dostavljen Kantonalnom sudu radi odlučivanja o žalbi.
11. Apelantica je podnescima od 2. juna 2014. godine i 26. novembra 2014. godine urgirala postupanje Kantonalnog suda.
12. Kantonalni sud je u odgovorima na urgencije navodio da ne postoje opravdani razlozi da se apelantičin predmet tretira kao hitan, te da će se u predmetu postupati prema hronološkom redu.
13. Prema stanju u spisu, Kantonalni sud nije donio odluku o žalbi.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelantica smatra da joj je u parničnom postupku povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku kao elementu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske

konvencije. Apelantica je, između ostalog, navela kako smatra da je prvostepeni postupak pred Općinskim sudom trajao neopravdano dugo i da Općinski sud nije imao niti jedan opravdan razlog za nepravovremeno postupanje po apelantinoj tužbi. Također, apelantica je navela da Kantonalni sud do trenutka podnošenja apelacije nije donio odluku o žalbi iako su od izjavljivanja žalbe prošle dvije godine i četiri mjeseca, zbog čega je neizvjesno kada će postupak biti okončan. Imajući u vidu navedeno, apelantica je predložila da Ustavni sud usvoji apelaciju, utvrdi povredu navedenih prava i apelantici odredi naknadu nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u iznosu od 10.000,00 KM.

b) Odgovor na apelaciju

15. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da je postupajući sudija zadužen velikim brojem predmeta (ukupno 717) od kojih je najstariji zaprimljen 2011. godine. Također, Kantonalni sud je naveo da se predmeti u tom sudu rješavaju prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donijelo VSTVBiH, a za period od 1. januara 2016. godine do 31. marta 2016. godine. S tim u vezi, Kantonalni sud je naveo da se na listi starih predmeta ne nalazi apelantinin predmet, ali da će on biti riješen u narednom periodu, s obzirom na prirodu spora i starost predmeta.

16. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju izložio hronologiju postupka kako je navedeno u činjeničnom dijelu odluke, pri čemu je naveo da, ocjenjujući sve provedene radnje pred tim sudom, kao i veliki broj predmeta kojima je zadužen, smatra neosnovanom apelantčinu tvrdnju da je parnični postupak pred tim sudom neopravdano dugo trajao.

V. Relevantni propisi

17. U Zakonu o parničnom postupku („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Stranka ima pravo da sud odluči o njezinim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.

Sud je dužan da provede postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te da onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 217. st. 4. i 5.

(4) Drugostepeni sud održat će sjednicu vijeća, odnosno raspravu, u roku od 45 dana nakon što od prvostepenog suda primi spise po žalbi.

(5) Drugostepeni sud će donijeti odluku u roku od 30 dana od dana održavanja sjednice vijeća na kojoj je odlučeno o žalbi, odnosno, ako je održana rasprava, u roku od 30 dana od dana zaključenja rasprave.

Član 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a naročito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa članom 18. stav 2. Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

21. Imajući u vidu činjenično stanje predmeta, odnosno okolnost da je apelacija podnesena zbog dužine trajanja parničnog postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 9. februara 2012. godine, Ustavni sud smatra da je predmetna apelacija, u smislu člana 18. stav 2. Pravila Ustavnog suda, dopustiva u odnosu na pravo na donošenje odluke u „razumnom roku” kao jednom od aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelantica smatra da joj je, zbog dužine trajanja parničnog postupka, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje – razuman rok

24. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

25. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

26. Ustavni sud podsjeća da se, prema konzistentnoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

Period koji se uzima u obzir

27. Ustavni sud zapaža da je apelantica tužbom od 9. februara 2012. godine pokrenula parnični postupak i da taj postupak nije okončan. Dakle, relevantni period koji Ustavni sud treba uzeti pri ocjeni dužine postupka jeste nešto više od četiri godine.

Analiza razumnosti trajanja postupka

28. U pogledu ocjene složenosti predmeta, Ustavni sud primjećuje da se predmetni postupak tiče tužbenog zahtjeva radi ostvarivanja prava iz radnog odnosa, te da se, s

obzirom na činjenice koje je trebalo utvrditi i dokaze koje je trebalo provesti, u konkretnom slučaju ne može govoriti o naročito složenom predmetu.

29. U pogledu apelanticinog ponašanja, Ustavni sud konstatira da apelantica nije doprinijela dužini trajanja postupka. Naprotiv, apelantica je urgirala da se donese odluka Kantonalnog suda, čime je pokušala da ostvari što hitnije postupanje u njezinom predmetu. Osim navedenog, imajući u vidu da apelantica u predmetnom parničnom postupku nastoji da ostvari prava iz radnog odnosa, može se izvesti zaključak da je predmetni postupak značajan za apelanticu.

30. Analizirajući dužinu trajanja predmetnog postupka i postupanje redovnih sudova, Ustavni sud primjećuje da je Općinski sud prvostepenu presudu donio 29. augusta 2013. godine, odnosno nakon proteka godinu i šest mjeseci od podnošenja tužbe. Tokom prvostepenog postupka Općinski sud je u relativno kratkom roku dostavio tužbu radi davanja odgovora (16. februara 2012. godine), a zatim u razumnom roku održao pripremno ročište (29. maja 2012. godine i 6. septembra 2012. godine), pribavio nalaz i mišljenje vještaka i održao ročište za glavnu raspravu (5. februara 2013. godine i 10. juna 2013. godine). S obzirom na navedeno činjenično stanje, Ustavni sud nije mogao zaključiti da je Općinski sud odugovlačio prvostepeni postupak. S druge strane, analizirajući postupanje Kantonalnog suda, Ustavni sud zapaža da je predmet 5. novembra 2013. godine dostavljen Kantonalnom sudu radi odlučivanja o apelanticinom žalbi i da taj sud, prema stanju spisa, u periodu dužem od dvije godine nije donio drugostepenu odluku. U svom odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je istaknuo da je postupajući sudija zadužen velikim brojem neriješenih predmeta, da se predmeti rješavaju prema redoslijedu prijema tužbe u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donijelo VSTVBiH za period od 1. januara 2016. godine do 31. marta 2016. godine, te da se apelanticin predmet ne nalazi na listi starih predmeta, ali da će biti riješen u narednom periodu, s obzirom na prirodu spora i starost predmeta. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda za ljudska prava i vlastitu jurisprudenciju, prema kojima je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Evropske konvencije (vidi, Evropski sud, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, Serija A broj 194, stav 21, i Ustavni sud, Odluka broj AP 1070/05 od 9. februara 2006. godine, stav 34). Osim toga, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, hronična opterećenost sudova nije opravdanje, dok se trenutni zastoje, koji za pravni sistem predstavljaju iznenađenje, uzrokovan, naprimjer, recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se preduzimaju za njegovo otklanjanje (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Buchholz protiv Njemačke*, presuda od 6. maja 1981. godine). Naime, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da preduzmu

odgovarajuće mjere da se takva vanredna situacija popravi (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Zimmermann i Steiner protiv Švajcarske*, presuda od 13. jula 1983. godine, Serija A broj 66, st. 25-32). Međutim, imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, preopterećenost suda velikim brojem starih predmeta ne može se smatrati vanrednom okolnošću, nego sistemskim problemom koji je doveo do hroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obavezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi. Evidentno je da je javna vlast preduzela određene korake na organiziranju svoga rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donijelo VSTVBiH. Međutim, postupanje prema navedenom Planu rezultiralo je nepostupanjem Kantonalnog suda u periodu od više od dvije godine u apelanticinom predmetu koji se, nasuprot stavu Kantonalnog suda koji je iznosio na apelanticine urgencije, smatra hitnim. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da navedene mjere nisu bile efikasne, jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja hronično preopterećenje suda. Sve navedeno i naročito činjenica da Kantonalni sud, prema raspoloživim podacima iz spisa, u periodu od dvije godine nije donio odluku o apelanticinoj žalbi u predmetu koji se smatra hitnim, te da se iz odgovora na apelaciju ne može sa sigurnošću utvrditi kada će u apelanticinom predmetu biti donesena drugostepena odluka, Ustavni sud smatra da se odgovornost za dužinu trajanja predmetnog postupka može u odlučujućoj mjeri pripisati Kantonalnom sudu.

31. Na osnovu izloženog, Ustavni sud zaključuje da dužina parničnog postupka ne zadovoljava zahtjev „razumnog roka” iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da postoji povreda apelanticinog prava na donošenje odluke u „razumnom roku” kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

32. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda u vezi sa povredom prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno ispitati apelanticine navode o povredi prava na imovinu i prava na zabranu diskriminacije s obzirom na to da se ti navodi zasnivaju na navodima o dužini trajanja postupka.

Pitanje naknade nematerijalne štete

33. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka

pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagwarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

34. Prilikom odlučivanja o zahtjevu apelanata za naknadu nematerijalne štete Ustavni sud upućuje na ranije utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom načelu, apelantici bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu hitnost. S obzirom na to da se u konkretnom slučaju radi o parničnom postupku u kojem je apelantica tražila zaštitu prava iz radnog odnosa koji se, prema zakonu, smatra hitnim i koji traje nešto više od četiri godine, Ustavni sud smatra da apelantici treba na ime nematerijalne štete, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, isplatiti iznos od 1.200,00 KM.

35. Navedeni iznos apelantici je dužna da isplati Vlada Kantona Sarajevo, s obzirom na sjedište redovnih sudova, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Dužina trajanja postupaka pred redovnim sudovima predstavlja sistemski problem u Bosni i Hercegovini

36. Ustavni sud podsjeća da je u svojoj praksi razmatrao veliki broj apelacija podnesenih zbog kršenja ustavnog prava na pravično suđenje usljed dužine postupaka koji se vode pred redovnim sudovima u Bosni i Hercegovini.

37. Ustavni sud, ilustracije radi, podsjeća da je samo u 2015. godini primio oko 6.000 apelacija od kojih se više od 900 odnosilo na ovo pitanje. Ustavni sud je svojim odlukama u više od 800 slučajeva, zbog nedonošenja odluke redovnog suda u razumnom roku, utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud ističe da je, radi otklanjanja posljedica kršenja ovih prava, nalagao određenim nivoima javne vlasti i obavezu da isplate apelantima značajne novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete kao posljedice kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda, iako, objektivno govoreći, mnogi od tih nivoa vlasti nemaju nikakvu nadležnost u odnosu na te sudove izuzev njihovog finansiranja, a neki i donošenja zakona.

38. Ustavni sud smatra da je problem ostao aktuelan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednom nivou u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija uprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda

u ovim slučajevima. Na sistemski karakter problema prepoznatih u konkretnom predmetu ukazuje i činjenica da se pred Ustavnim sudom trenutno nalazi oko 400 apelacija koje se tiču istog pitanja, a broj tih apelacija se stalno povećava.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da povreda apelantinog ustavnog prava, koja je, između ostalih, utvrđena i ovom odlukom, nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirana tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

40. Ustavni sud konstatira da u slučajevima pretjerane dužine postupaka pred redovnim sudovima nedostaje djelotvoran pravni lijek u domaćem pravnom sistemu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu. Apelacija pred Ustavnim sudom je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Međutim, Ustavni sud smatra da apelacija nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i djelotvorno suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i nedjelotvornost koje već postoje u sudskom postupku. Zbog toga, premda ne treba isključiti dalju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerovatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku.

41. S tim u vezi, Ustavni sud smatra da je svrsishodno podsjetiti da je Evropski sud, razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obaveza javne vlasti radi otklanjanja sistemskih kršenja ljudskih prava zaštićenih Evropskom konvencijom, u predmetu *Süirmeli protiv Njemačke* (vidi presudu broj 75529/01, st. 97-101, ECHR 2006-VII) istaknuo da „je prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sistem manjkav u pogledu zahtjeva za razumni vremenski rok iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje predstavlja najdjelotvornije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu, budući da on, također, sprečava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te da ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što to čini odštetni pravni lijek. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu osmišljenu da ubrza postupak i drugu da pruži odštetu”. Član 13. Evropske konvencije, također, dozvoljava državi da odabere bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u toku, ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. I dok se preferira prvi pravni lijek s obzirom na to da sprečava odugovlačenje,

pravni lijek kojim se dobija obeštećenje može se smatrati podjednako djelotvornim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (vidi, *McFarlane protiv Irske* [GC], broj 31333/06, stav 108, 10. septembar 2010. godine).

42. Ustavni sud, dakle, smatra da pitanja pretjerane dužine postupka i nedostatka djelotvornog pravnog lijeka u pravnom sistemu u Bosni i Hercegovini nisu riješena uprkos činjenici da već duže vrijeme postoji jasna sudska praksa koja daje osnovu za preduzimanje odgovarajućih mjera radi rješavanja ovih pitanja.

43. Ustavni sud ponavlja da utvrđivanje kršenja ustavnog prava nameće javnoj vlasti obavezu ne samo da isplati navedenim licima iznose koji su im dosuđeni na ime pravičnog zadovoljenja već i da odabere odgovarajuće opće i/ili, ukoliko to odgovara, pojedinačne mjere koje će usvojiti u pravnom poretku radi okončanja kršenja koja je Ustavni sud utvrdio i radi otklanjanja posljedica koliko god je to moguće.

44. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da su problemi koji se nalaze u osnovi kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije širokog opsega i kompleksne prirode. Oni, stoga, zahtijevaju implementaciju opsežnih i kompleksnih mjera, po mogućnosti zakonodavnog ili administrativnog karaktera, koje bi uključile različite organe kako na državnom, tako i na entitetskom, odnosno nivou Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

45. U ovom pravcu, Ustavni sud podsjeća da već cijelo desetljeće odluke Ustavnog suda kojima se utvrđuju drastična kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku dostavlja i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine. U vezi s tim, Ustavni sud smatra kako, svakako, treba cijeniti dosadašnje napore Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, kao nezavisnog i samostalnog organa koji ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, te da unaprijedi efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini. Ipak, imajući u vidu njegova ovlaštenja i nadležnosti utvrđene Zakonom o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, među koje se ubrajaju i sljedeće:

- „imenuje sudije, uključujući predsjednike sudova, sudije porotnike i dodatne sudije u sve sudove na državnom, entitetskom, kantonalnom, okružnom, osnovnom i općinskom nivou u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, sa izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;
- utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenikâ glavnog tužioca za sudove i tužilaštva iz njegove nadležnosti, nakon konsultacija sa predsjednikom suda ili glavnim tužiocem, organom nadležnim za budžet i nadležnim ministarstvom pravde;

- učestvuje, prema vlastitoj ocjeni, u procesu izrade godišnjih budžeta za sudove i tužilaštva;
- pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja u vezi sa upravljanjem sudovima i tužilaštvima;
- daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužilaštvima iz nadležnosti Vijeća”.

46. Ustavni sud smatra da je neophodno da Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine preduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sistema u Bosni i Hercegovini u pogledu poštivanja zahtjeva za razumni vremenski rok u okviru ustavnog prava na pravično suđenje. Stoga je Ustavni sud odlučio da i ovu odluku dostavi Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine radi preduzimanja mjera iz njegove nadležnosti u skladu sa ovom odlukom.

Ustavni sud očekuje da ga Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine obavijesti o preduzetim mjerama i njihovim efektima najkasnije u roku od šest mjeseci od primanja ove odluke.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u situaciji kada parnični postupak u predmetu koji se smatra hitnim nije okončan više od četiri godine od podnošenja tužbe, pri čemu se dužina postupka može u odlučujućoj mjeri staviti na teret Kantonalnom sudu koji, ni pored preduzetih mjera u organizaciji svog rada, nije postigao odgovarajuću efikasnost u radu, tako da svaki novi predmet kontinuirano postaje stari kada dođe na red za odlučivanje, što je u konkretnom slučaju dovelo do njegove potpune neaktivnosti povodom apelacione žalbe u periodu dužem od dvije godine, tačnije dvije godine i četiri mjeseca, te žalbeni postupak traje i u vrijeme donošenja ove odluke.

48. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 4218/12

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Ахмета Бербића против
Пресуде Окружног суда у Добоју
број 13 0 У 002163 12 У од 14.
септембра 2012. године

Одлука од 6. априла 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број АП 4218/12, рјешавајући апелацију Ахмета Бербића, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 6. априла 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Ахмета Бербића.

Утврђује се повреда члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Добоју број 13 0 У 002163 12 У од 14. септембра 2012. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Добоју који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу с чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Добоју да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана

достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Ахмет Бербић (у даљњем тексту: апелант) из Дервенте, којег заступа Јозо Баришић, адвокат из Дервенте, поднио је 1. децембра 2012. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број 13 0 У 002163 12 У од 14. септембра 2012. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда и Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљњем тексту: Фонд ПИО) затражено је 22. септембра 2015. године да доставе одговор на апелацију. Од Фонда ПИО је, такође, 19. и 26. октобра 2015. године затражено да достави рјешење којим је апеланту признато право на пензију, као и додатне информације у вези с његовим статусом код Фонда ПИО. Од Фонда МИО/ПИО ФБиХ је 29. октобра 2015. године такође затражено да достави додатне информације у вези са апелантовим статусом код наведеног фонда.

3. Окружни суд је 10. јула 2015. године доставио одговор на апелацију. Фонд ПИО је 2. и 13. новембра 2015. године доставио додатне информације у вези с апелантовим статусом код Фонда ПИО, а Фонд МИО/ПИО ФБиХ је одговор на упит Уставног суда доставио 8. децембра 2012. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Рјешењем Фонда ПИО-Филијала Добој (у даљњем тексту: Филијала) број 112488282836 од 22. марта 2005. године апеланту је признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2004. године у износу од 152,27 КМ мјесечно.

6. Рјешењем Филијале број 112488282836 од 8. априла 2011. године је утврђено да апеланту престаје право на старосну пензију. Даље се наводи да је апелант пензије исплаћене на терет средстава Фонда ПИО у периоду од 26. јула 2004. године до 30. априла 2011. године дужан вратити Фонду у складу с одредбама члана 219 Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Српске” број 106/05 - пречишћени текст, те бр. 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 и 118/09; у даљњем тексту: Закон о ПИО).

7. У образложењу рјешења је наведено да је поступак за престанак права на старосну пензију покренут по службеној дужности 8. новембра 2011. године и да је том приликом утврђено: да је Рјешењем Филијале број 112488282836 од 22. марта 2005. године апеланту признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2005. године, а по апелантовом захтјеву поднесеном 26. јула 2004. године; да апелант, уз захтјев и приложену документацију, није доставио доказ да је био припадник ОСХВО-а у периоду од 1992. до 1995. године; да је апелант 4. априла 2011. године, посредством Пословнице ПИО Дервента, поднио захтјев за прерачун старосне пензије на основу нових чињеница због учешћа у ОСХВО-а; да је апелант, уз захтјев за прерачун старосне пензије, приложио Увјерење Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата (у даљњем тексту: Федерално министарство) број 07/60-03-3-123/08 од 28. марта 2008. године у којем је наведено да је апелант био припадник ОС Армије БиХ у ОСХВО-а од 4. априла 1992. године до 23. децембра 1995. године; да је апелант приликом подношења захтјева за остваривање права на пензију код Фонда ПИО прикрио чињеницу учешћа у ОСХВО која је од утицаја за рјешавање питања надлежности између Фонда ПИОРС и Федералног завода за ПИО/МИО сходно одредбама члана 12 став 2 Споразума о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања (у даљњем тексту: Споразум); да, имајући у виду наведено, Фонд ПИО није био надлежан за поступање по апелантовом захтјеву, те да је, коначно, исплаћене износе на терет средстава Фонда ПИО у периоду од датума остваривања права до датума престанка права апелант дужан вратити Фонду ПИО.

8. На наведено рјешење апелант је поднио жалбу, након чега је Закључком Филијале број 05-8875/11 од 9. септембра 2011. године апелантова жалба одбачена као неблаговремена.

9. Међутим, рјешавајући о апелантовој жалби поднесеној против закључка Филијале, Фонд ПИО је Рјешењем број 112488282836 од 7. марта 2012. године уважио апелантову жалбу, поништио закључак Филијале од 9. септембра 2011. године, те утврдио да се жалба уложена на рјешење Филијале од 8. априла 2011. године (о престанку права на старосну пензију) сматра благовременом (став I изреке рјешења). Ставом II изреке рјешења је одлучено да се жалба уложена на рјешење Филијале од 8. априла 2011. године одбија као неоснована.

10. Даље се, истим рјешењем, наводи да је апелант пензије исплаћене на терет средстава Фонда ПИО у периоду од 26. јула 2004. године до 30. априла 2011. године дужан да врати Фонду у складу с одредбама члана 219 Закона о ПИО. Констатовано је да је наведено рјешење апеланту уручено 21. августа 2011. године и на њега је уложена жалба 1. септембра 2011. године. Такође се наводи да је Закључком Филијале број 1124882836 од 9. септембра 2011. године жалба одбачена као неблаговремена, уз констатацију да је рјешење против кога је поднесена жалба странци достављено 16. априла 2011. године, али због промјене адресе апеланта није могло да буде уручено лично, већ је извршено достављање путем огласне табле.

11. Против Рјешења Фонда ПИО број 112488282836 од 7. марта 2012. године апелант је покренуо управни спор, па је Пресудом Окружног суда број 13 0 У 002163 12 У од 14. септембра 2012. године апелантова тужба одбијена.

12. Како наводи Окружни суд, из предметне управне ствари произлази да је апеланту Рјешењем туженог број 1124882836 од 22. марта 2004. године признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2004. године у износу од 152,27 КМ мјесечно, да је поводом апелантовог захтјева за прерачун старосне пензије, поднесеног 4. априла 2011. године Пословници ПИО Дервента, по основу нових чињеница због учешћа у ОСХВО-а, по службеној дужности покренут поступак за престанак права на старосну пензију апеланта 8. априла 2011. године. Надаље, како наводи Окружни суд, у истом поступку је утврђено да апелант, уз захтјев и документацију за признавање права на старосну пензију, није доставио доказ да је био припадник оружаних снага ХВО-а у периоду од 1992. до 1995. године, а да је из Увјерења Федералног министарства број 07/60-03-3-123/08 од 28. марта 2008. године неспорно утврђено да је апелант био припадник Оружаних снага Армије БиХ у ОСХВО-а од 4. априла 1992. године до 23. децембра 1995. године.

13. Окружни суд даље наводи да је апелант, приликом подношења захтјева за остваривање права на пензију код туженог, прикрио чињеницу учешћа у ОСХВО-а, која је од утицаја за рјешавање питања надлежности између туженог и Федералног

завода за ПИО, а у смислу одредбе члана 12 став 2 Споразума. Наводи се да је том одредбом прописано да осигураник који послје 30. априла 1992. године није био осигуран ни код једног носиоца осигурања, али има посебног стажа, захтјев подноси носиоцу осигурања који је признао посебан стаж, а што је случај код апеланта, из чега произлази да тужени и није био надлежан да поступа по апелантовом захтјеву. Окружни суд даље наводи да је првостепени орган туженог правилно поступио када је Рјешењем број 1124882836 од 8. априла 2011. године апеланту утврдио престанак права на старосну пензију с 1. мајем 2011. године. Даље се наводи да је апелант обавезан да врати исплаћене пензије, и то од датума остваривања права па до датума престанка права, те да је апелант против цитираног рјешења изјавио жалбу која је актом туженог органа одбијена уз образложење да је Споразумом прописан начин и поступак остваривања права из ПИО осигураника који је послје 30. априла 1992. године радио код више носилаца осигурања (учесника Споразума). Наведено је да утврђена надлежност одлучивања на право на пензију у случају када осигураник послје 30. априла 1992. године није био осигуран ни код једног носиоца осигурања и који има посебног стажа који је остварио учешћем у оружаним снагама налаже да захтјев за пензију подноси носиоцу осигурања који му је признао пензијски стаж. Како наводи Окружни суд, апелант је приликом подношења захтјева за признавање права на старосну пензију прикрио чињеницу учешћа у оружаним снагама, а која је одлучна за утврђивање надлежности за одлучивање о праву на пензију.

14. Код оваквог стања ствари, Окружни суд налази да је првостепени орган правилно поступио када је апеланту утврдио престанак права на старосну пензију с 1. мајем 2011. године, као и тужени орган када је апелантову жалбу одбио као неосновану. По оцјени Окружног суда, наводи тужбе да је побијано рјешење неправилно и незаконито, да се право апеланта који је цијели радни вијек провео у РС не може ускратити, да је апелант радни стаж као услов за остварење права на пензију имао и прије наступања ратних дејстава и да се ради о повреди права на имовину према Европској конвенцији о заштити људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) указују се неоснованим и немају упориште у одредби члана 12 став 2 Споразума којим је регулисана надлежност рјешавања о правима из основа пензијског и инвалидског осигурања. У конкретном случају, Окружни суд наводи да није нашао да постоје разлози због којих се по одредби члана 10 Закона о управним споровима (у даљњем тексту: ЗУС) може побијати предметни управни акт, па је на основу члана 31 ст. 1 и 2 ЗУС-а тужбу одбио као неосновану, тј. одлучио као у диспозитиву.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант наводи да му је оспореном пресудом повријеђено право на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

16. С обзиром на право на пензију које му је признато Рјешењем Фонда ПИОРС број 1124882836 од 22. марта 2004. године, с почетком примања пензије од 26. јуна 2004. године, апелант сматра да му то исто рјешење није могло да буде укинито 1. маја 2011. године, уз обавезу поврата свих до тада примљених пензија само из разлога јер је почетком 2011. године затражио да му се пензија поново обрачуна с посебним стажом оствареним у рату. Апелант сматра да му се због наведене чињенице оствареног посебног стажа, коју приликом подношења захтјева 2004. године није прикрио јер му тај податак нико није тражио, а с обзиром на раније стечено право на пензију и радни стаж остварен само у РС, није могло ускратити већ утврђено право на пензију. Надлежни орган је његов захтјев за прерачун пензије евентуално могао да одбаци због закашњелости захтјева или одбије због неоснованости или проследи надлежном пензијском органу у Федерацији Босне и Херцеговине. На тај начин апелант је остао без икаквих примања јер му то право на пензију није признао ни Федерални МИО/ПИО.

17. Апелант је стекао услове за право на старосну пензију у РС на основу оствареног радног стажа у РС и то стечено право на пензију му, како закључује, није могло да буде укинито ретроактивно након седам година исплате на основу постојећег закона о ПИО, те позивањем на одредбе Споразума које су супротне Закону о ПИО.

б) Одговор на апелацију

18. Окружни суд наводи да су разлози за доношење оспорене пресуде наведени у образложењу одлуке, па суд предлаже да се апелација одбије као неоснована.

19. У дописима које је Фонд ПИО доставио Уставном суду се наводи „да је 15. маја 2014. године град Добој задесила елементарна непогода-поплава, у којој је уништена комплетна документација Фонда ПИО РС-Филијала Добој, самим тим и комплетан спис апеланта”. Фонд ПИО је такође навео да апелант није пријављен на пензијско-инвалидско осигурање РС после 30. априла 1992. године, те да је апелант корисник старосне пензије Фонда ПИОРС од 26. јула 2004. године.

V. Релевантни прописи

20. У Закону о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске - пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске” број 106/05 - пречишћени текст, те бр. 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 и 118/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

Права из пензијског и инвалидског осигурања стичу се и остварују под условима утврђеним овим законом, а обим права зависи, по правилу, од дужине пензијског стажа и висине плата које је осигурано лице остварило у току радног вијека, односно од основица на које је уплаћиван допринос за пензијско и инвалидско осигурање.

Члан 147.

Права из пензијског и инвалидског осигурања престају у случају кад се накнадно утврди да нису били испуњени услови за остваривање права.

5. Престанак права

Члан 184.

[...] Права из пензијског и инвалидског осигурања престају и у случају кад се накнадно утврди да нису били испуњени услови за стицање права.

Поступак за престанак права у смислу става 2. овог члана покреће се по службеној дужности, без обзира на рок који је протекао од дана доношења рјешења којим је признато право.

Права из става 2. овог члана престају првог дана наредног мјесеца у односу на мјесец у којем је донесено рјешење о престанку права. [...]

21. У Споразуму о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања („Службени гласник РС” број 15/00) релевантне одредбе гласе:

НАДЛЕЖНОСТ ЗА РЕШАВАЊЕ О ПРАВИМА

Члан 12.

Осигураник који је после 30. априла 1992. године навршио пензијски стаж код једног или више Носилаца осигурања, захтев за остваривање права подноси Носиоцу осигурања код које је последњи пут био осигуран.

Осигураник који после 30. априла 1992. године није био осигуран ни код једног Носиоца осигурања, али има посебног стажа, захтев подноси Носиоцу осигурања који је признао посебан стаж.

Носилац осигурања који је запримио захтев у смислу става 1. овог члана, обавезан је да захтев, након што одлучи о праву, заједно са документацијом достави другом Носиоцу осигурања код којег осигураник има навршен пензијски стаж, на надлежни поступак.

Осигураник који после 30. априла 1992. године нема пензијског стажа ни код једног Носиоца осигурања, али је до 30. априла 1992. године био осигуран код бившег Фонда, захтев за остваривање права подноси Носиоцу осигурања на чијем садашњем подручју је био последњи пут осигуран.

Лице које после 30. априла 1992. године нема пензијског стажа ни код једног Носиоца осигурања, нити код бившег Фонда пре 30. априла 1992. године, а има пензијског стажа из члана 5. став 1. овог споразума, захтев за остваривање права подноси Носиоцу осигурања који је надлежан према месту његовог пребивалишта или, ако је у питању расељено лице, према месту боравка на дан испуњења услова за признавање права на старосну или породичну пензију, односно на дан подношења захтева за остваривање права на инвалидску пензију.

VI. Допустивост

22. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

24. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 13 0 У 002163 12 У од 14. септембра 2012. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 2. октобра 2012. године, а апелација је поднесена 1. децембра 2012. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

25. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

26. Апелант оспорава наведену пресуду тврдећи да су му повријеђена права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, те члана 6 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на имовину

27. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) *Право на имовину.*

Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на мирно уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не умањују право државе да примјењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересом, или да би обезбиједила плаћање пореза или других доприноса или казни.

28. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво правило, наведено у првом ставу, јесте опште природе и исказује принцип мирног уживања имовине. Друго правило, садржано у другој реченици истог става, обухвата лишавање имовине и чини га подложним одређеним условима. Треће правило, које се налази у другом ставу, признаје да државе чланице имају право, између осталог, да надзиру коришћење имовине у складу с јавним интересом. Ова три правила нису „различита” у смислу да су неповезана: друго и треће правило се односе на појединачне случајеве ометања права на мирно уживање имовине те их, стога, треба тумачити у свјетлу општег принципа исказаног у првом правилу (види, између осталих, Европски суд за људска права, *James и др. против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, стр. 29-30, став 37).

29. Свако мијешање у право на имовину према другом или трећем правилу мора да буде предвиђено законом, мора да служи легитимном циљу и мора да успоставља правичну равнотежу између јавног или општег интереса и појединачних права. Другим ријечима, оправдано мијешање се не може наметнути само законском

одредбом која испуњава критеријум „законитости” и служи легитимном циљу у јавном интересу, него мора, такође, одржати разуман однос „пропорционалности” између употребе средстава и циља који се жели остварити. Мијешање у право на имовину не смије ићи даље од потребног да би се постигао легитиман циљ, а носиоци имовинских права не смију да буду подвргнути произвољном третману и од њих се не смије тражити да снесу превелик терет да би био остварен легитиман циљ (види Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број У 83/03 од 22. септембра 2004. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 60/04, тачка 49).

30. Према пракси Европског суда за људска права, концепт „имовине” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију има аутономно значење које засигурно није ограничено на појам својине или посједовања физичких ствари. И нека друга права и интереси који представљају одређена добра се, такође, могу сматрати „имовинским правима” и могу да представљају „имовину” у смислу наведене одредбе (види пресуду Европског суда за људска права, *Gasus Dosier und Fordertechnik GmbH против Холандије* од 23. фебруара 1995. године, серија А, број 306-Б, страна 46, став 53). Према раније усвојеном становишту Уставног суда, право на пензију за одређени период представља имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (види Уставни суд, Одлука о меритуму број АП 639/04 од 23. септембра 2005. године, став 20).

31. Апелант је навео да му рјешење којим му је утврђено право на пензију није могло бити укинато 1. маја 2011. године нити је могао бити обавезан да врати све до тада примљене пензије само из разлога јер је почетком 2011. године затражио да му се пензија поново обрачуна с посебним стажом оствареним у рату. Апелант сматра да му се због наведене чињенице оствареног посебног стажа, коју приликом подношења захтјева 2004. године није прикрио јер му тај податак нико није тражио, а с обзиром на раније стечено право на пензију и радни стаж остварен само у РС, није могло ускратити већ утврђено право на пензију. Надлежни орган је његов захтјев за прерачун пензије евентуално могао да одбаци због закашњелости захтјева или одбије због неоснованости или прослиједи надлежном пензијском органу у Федерацији Босне и Херцеговине. На тај начин апелант је остао без икаквих примања јер му то право на пензију није признао ни Федерални МИО/ПИО.

32. Апелант неспорно има имовину која ужива заштиту члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер је апеланту рјешењем Филијале од 22. марта 2004. године признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2004. године. Стога је за Уставни суд неспорно да стечено право на пензију у смислу релевантне праксе Европског суда (*mutatis mutandis*, пресуда Грудих против Србије од 17. априла 2012.

године, тачка 77) представља апелантову имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Надаље, евидентно је да оспорена одлука којом је утврђено да апеланту престаје право на старосну пензију, те којом је апелант обавезан да већ исплаћене пензије (за период од 26. јула 2004. године до 30. априла 2011. године) врати Фонду представља мијешања у апелантово право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Стога ће Уставни суд у даљњој елаборацији утврдити да ли је мијешање у апелантову „имовину” било у складу са законом.

33. Уставни суд подсјећа да је према пракси Европског суда за људска права први и најважнији захтјев из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију онај који тражи да мијешање јавних власти у право на имовину буде „законито”. Наиме, друга реченица првог става члана 1 Протокола број 1 допушта лишавање права на имовину само „под условима предвиђеним законом”, а други став члана 1 признаје државама право да контролишу коришћење имовине „доношењем закона”. Принцип правне сигурности је присутан у цијелој Европској конвенцији и мора да буде испоштован без обзира на то које се од три правила из члана 1 Протокола број 1 примјењује. Овај принцип подразумијева постојање и поштовање адекватно доступних и довољно прецизних домаћих закона који задовољавају основне захтјеве појма „закон” (види Европски суд за људска права, *Iatridis против Грчке*, пресуда од 25. марта 1999. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1999-II, тачка 58). Тек када је овај захтјев испуњен, може се разматрати да ли постоји правична равнотежа између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева за заштиту појединачног права на имовину.

34. У образложењу оспорене пресуде је наведено да се Окружни суд позвао на одредбе става 2 члана 12 Споразума који је представљао основ мијешања у апелантово право на имовину, па ће Уставни суд размотрити ове одредбе у оквиру анализе да ли их је суд правилно примијенио у конкретном случају. С тим у вези, Уставни суд запажа да је *ratio* доношења Споразума било регулисање одређених спорних питања у вези с остварењем права из пензијског и инвалидског осигурања с обзиром на то да постоје три пензијска фонда који у Босни и Херцеговини егзистирају од 1992. године, независно један од другог, односно трећег. Споразумом су јасно дефинисани услови за остварење права на пензију за лица која су била у ситуацији да о овом њиховом праву одлучује више фондова у Босни и Херцеговини, а посебно је уређен и начин подјеле обавеза постојећих фондова при исплати остварених пензија. Уставни суд се, као релевантно за даљњу анализу, жели позвати на своје раније изнесено становиште да није довољно да законска одредба испуњава критеријум

законитости како би се закључило да је мијешање у право на имовину оправдано, него је потребно и да служи легитимном циљу у јавном интересу, те да одржава разуман однос пропорционалности између средстава и циља. У ситуацији када постоје три фонда/завода за пензијско и инвалидско осигурање, чији су међусобни односи били недефинисани, а што је непосредно утицало на остварење права из пензионог и инвалидског осигурања бројних грађана, било је нужно да се ово питање уреди тако да се свакоме ко је испуњавао законске услове омогући остварење ових права. То је и довело до закључивања Споразума и за Уставни суд ово представља легитиман циљ који је служио јавном интересу (види одлуку Уставног суда број *АП 2213/06* од 10. јануара 2008. године, тачка 25, која је доступна на www.ustavisud.ba).

35. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је у конкретном случају Окружни суд, као и надлежни орган, доношењем Рјешења број 112488282836 од 8. априла 2011. године којим је утврђено да апеланту престаје право на старосну пензију, извршио законито мијешање у апелантово право на већ стечену имовину у смислу стандарда Европске конвенције. С обзиром на то, као даље се поставља питање да ли је у конкретном случају лишавање апелантове имовине пропорционално том легитимном циљу који се жели постићи, односно да ли успоставља правичну равнотежу између апелантовог права и општег интереса с обзиром да се ради о апелантовом стеченом праву. У вези с тим Уставни суд, слиједећи сопствену праксу и праксу Европског суда, указује на то да у сваком поједином случају мора да постоји правичан однос између захтјева јавног интереса који се жели постићи и заштите основних права појединаца, што није могуће постићи ако апелант мора да сноси посебан и претјеран терет (види Европски суд, *James и други против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, ст. 46. и 50). Надаље, у вези са сљедећим питањем, да ли мијешање у право на апелантову имовину има легитиман циљ од јавног интереса, Уставни суд указује на то да је Европски суд установио да домаће власти уживају широко поље процјене приликом доношења одлука које су везане за мијешање у имовинска права појединаца због непосредног познавања друштва и његових потреба. Одлука да се изврши мијешање у нечију имовину често укључује разматрање политичких, економских и социјалних питања о којима ће се мишљења у оквиру демократског друштва битно разликовати. Стога ће се пресуда домаћих власти поштовати, осим ако је очигледно без оправданог основа (види Европски суд, *James и др. против Велике Британије*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, став 46). У вези с тим, Уставни суд указује на то да је циљ доношења Закона о пензијском и инвалидском осигурању остваривање социјалне и имовинске сигурности оних појединаца који су

остварили та права у законом прописаном поступку и којима је то право признато, у конкретном случају за случај старости (старосна пензија). С обзиром на то, Уставни суд сматра да право лица, носилаца права на старосну пензију, те заштита права тих лица и досљедна примјена релевантних одредаба Закона о пензијском осигурању несумњиво представљају легитиман циљ од јавног интереса.

36. Међутим, поставља се питање да ли је у конкретном случају лишавање апелантове имовине пропорционално том легитимном циљу који се жели постићи, односно да ли успоставља правичну равнотежу између апелантовог права и општег интереса. У вези с тим, Уставни суд, слиједећи сопствену праксу и праксу Европског суда, указује на то да у сваком поједином случају мора да постоји правичан однос између захтјева јавног интереса који се жели постићи и заштите основних права појединаца, што није могуће постићи ако апелант мора да сноси посебан и претјеран терет (види Европски суд, *James и други против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, ст. 46. и 50). Наравно, питање да ли је правична равнотежа заиста постигнута постаје релевантно само ако се и када утврди да је мијешање у питању задовољило наведени услов законитости и да није било произвољно (види Европски суд, *Iatridis против Грчке* [VV], број 31107/96, став 58, ECHR 1999-II). С обзиром на то, Уставни суд треба даље да утврди да ли је успостављена правична равнотежа између апелантовог права и општег интереса.

37. Уставни суд се, као релевантно за даљњу анализу, жели позвати на своје раније изнесено становиште да није довољно да законска одредба испуњава критеријум законитости како би се закључило да је мијешање у право на имовину оправдано, него је потребно и да служи легитимном циљу у јавном интересу, те да одржава разуман однос пропорционалности између средстава и циља. Надаље, у ситуацији када постоје три фонда/завода за пензијско и инвалидско осигурање, чији су међусобни односи били недефинисани, а што је непосредно утицало на остварење права из пензионог и инвалидског осигурања бројних грађана, било је нужно да се ово питање уреди тако да се свакоме ко је испуњавао законске услове омогући безусловно остварење ових права.

38. У контексту наведеног, Уставни суд примјећује да Закон о ПИО не садржи одредбе којима би било регулисано питање шта се дешава с новчаним износима који кориснику несумњиво припадају, а који су му оспорени приликом његовог захтјева да му се прерачуна пензија. Такође, Уставни суд сматра да остварење легитимног циља - осигурање правне сигурности и очување ликвидности пензијског фонда - не може да буде оправдање за потпуни губитак већ стеченог права појединца у одређеном

периоду. Стога, такво законско рјешење не може, према мишљењу Уставног суда, да успостави правичну равнотежу између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева да се заштити право појединца на имовину, већ представља претежак терет за корисника осигурања, због чега није задовољен принцип пропорционалности из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. С обзиром на то, Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до непропорционалног мијешања у апелантову имовину јер апелант, укидањем права на пензију, те посебно враћањем већ исплаћених износа по основу пензије, мора да сноси претјеран терет који нарушава правичан баланс између јавног интереса и апелантовог интереса, што је супротно стандардима заштите права на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

39. Стога, Уставни суд закључује да је у конкретном случају прекршено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

40. Уставни суд сматра да је потребно, у циљу заштите апелантових уставних права, укинути одлуку Окружног суда као коначну одлуку у овом предмету, те предмет вратити Окружном суду како би тај суд донио нову одлуку у складу с гаранцијама из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

41. С обзиром на закључак у погледу повреде члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд сматра да није потребно посебно разматрати наводне повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

42. Уставни суд је закључио да је повријеђен члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер је у конкретном случају дошло до непропорционалног мијешања у апелантову имовину усљед чега апелант, укидањем права на пензију, као и враћањем до сада исплаћених износа по основу пензије, мора да сноси претјеран терет који нарушава правичан баланс између јавног интереса и апелантовог интереса.

43. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

44. Анекс ове одлуке у смислу члана 43 Правила Уставног суда чини издвојено мишљење судије Миодрага Симовића супротно одлуци.

45. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Издвојено мишљење судије Миодрага Симовића супротно одлуци

Нажалост, не могу се сложити с мишљењем већине судија да је предметна апелација основана и да је у конкретном предмету повријеђено апелантово право на имовину. Сматрам да је Окружни суд у Добоју донио правилну и на закону засновану одлуку.

(1) У овом предмету кључно питање је примјена Споразума о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања („Службени гласник Републике Српске” број 15/00; у даљњем тексту: Споразум) и Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 134/11 и 82/13). Из чињеница које су презентоване Уставном суду произлази да је апеланту Рјешењем туженог (Фонд пензијског и инвалидског осигурања Републике Српске) број 1124882836 од 22. марта 2004. године признато право на старосну пензију, почев од 26. јула 2004. године у износу од 152,27 КМ мјесечно, те да је поводом апелантовог захтјева за прерачун старосне пензије (поднесеног 4. априла 2011. године Пословници овог фонда у Дервенти), по основу нових чињеница због учешћа у Хрватском вијећу одбране (ХВО), покренут поступак за престанак права на старосну пензију апеланта, и то по службеној дужности (8. априла 2011. године). Надаље, у истом поступку је утврђено да апелант, уз први захтјев и документацију за признавање права на старосну пензију, није доставио доказ да је био припадник ХВО-а, те да је из Увјерења надлежног федералног министарства број 07/60-03-3-123/08 од 28. марта 2008. године неспорно да је апелант био припадник ХВО-а од 4. априла 1992. до 23. децембра 1995. године.

(2) Апелант је, дакле, приликом подношења захтјева за остваривање права на пензију код туженог прикрио чињеницу учешћа у ХВО-у, која је од утицаја за рјешавање питања надлежности између туженог и Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање (МИО/ПИО), у смислу одредбе члана 12 став 2 Споразума. Том одредбом је прописано да осигураник који послѣје 30. априла 1992. године није био осигуран ни код једног носиоца осигурања, али има посебног стажа, захтјев подноси носиоцу осигурања који је признао посебан стаж, а што је случај код апеланта. Произлази да тужени орган није био надлежан за поступање по апелантовом захтјеву.

(3) Окружни суд је утврдио да је првостепени орган апеланту правилно утврдио престанак права на старосну пензију од 1. маја 2011. године. Исто важи и за тужени

орган када је жалбу апеланта одбио као неосновану. По оцјени Окружног суда, наводи тужбе да је побјијано рјешење неправилно и незаконито показују се неоснованим и немају упориште у одредби члана 12 став 2 Споразума. Зато је Окружни суд, на основу члана 31 ст. 1 и 2 Закона о управним споровима Републике Српске, одбио тужбу као неосновану.

(4) Имајући у виду одредбу члана 12 став 2 Споразума, нема произвољности у пресуди Окружног суда да је апелант своја права требало да остварује код Федералног завода МИО/ПИО. Окружни суд је у образложењу оспорене одлуке дао јасне и аргументоване разлоге у вези с примјеном материјалног права, конкретно одредби Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске и Споразума и на тај начин испоштовао гаранције права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције (види и Одлуку Уставног суда број АП 759/08 од 9. фебруара 2011. године, тачка 53, објављена на интернет-страници Уставног суда www.ccbh.ba). Стога, није дошло до кршења апелантовог права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, па је због тога апелацију требало одбити као неосновану.

(5) У конкретном случају је примјењив члан 6 став 1 Европске конвенције јер се одлучивало о апелантовом праву на остваривање права на старосну пензију, што представља грађанско право. Стога је Уставни суд, најприје, прије одлуке о евентуалној повреди права на имовину, морао да испита да ли је тај поступак био правичан, а не да само рјешава питање пензије као имовине.

(6) И коначно, у погледу апелантових навода о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, апелантови наводи се, у суштини, заснивају на наводним повредама правила парничног поступка и погрешној примјени материјалног права, што је већ образложено у претходним тачкама нашег мишљења. С обзиром на то, сматрам да су и апелантови наводи о кршењу права на имовину неосновани.

Predmet broj AP 4749/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 011329 15 Uvp od 6. listopada 2015. godine

Odluka od 6. travnja 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnoj sjednici, u predmetu broj **AP 4749/15**, rješavajući apelaciju **JU Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (1) i članka 64. stavak (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 6. travnja 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija JU Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Utvrđuje se povreda prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukida se Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 011329 15 Uvp od 6. listopada 2015. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove

odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Na temelju članka 64. stavak (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, prestaje pravno dještvo Odluke o privremenoj mjeri broj AP 4749/15 od 10. studenog 2015. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu (u daljnjem tekstu: apelant), čije je sjedište u Sarajevu, kojeg zastupa Nedim Ademović, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 23. listopada 2015. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 09 0 U 011329 15 Uvp od 6. listopada 2015. godine.

2. Apelant je podneskom od 28. listopada 2015. godine podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud odgodio izvršenje Rješenja Inspektorata rada, zaštite na radu, socijalne zaštite i obrazovanja Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Inspektorat obrazovanja) broj 14-09/10-38-11999-4/10 od 7. listopada 2010. godine do donošenja konačne odluke Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Ustavni sud je, odlučujući o apelantovom zahtjevu, donio odluku o privremenoj mjeri kojom je odgođeno izvršenje pobijanog rješenja do donošenja konačne odluke Ustavnog suda (vidi, Ustavni sud, Odluka o privremenoj mjeri broj AP 4749/15 od 10. studenog 2015. godine, dostupna na web- stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

4. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Ministarstva obrazovanja i znanosti Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo obrazovanja), te Inspektorata obrazovanja zatraženo je 4. studenog 2015. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Kantonalni sud i Ministarstvo obrazovanja dostavili su odgovor na apelaciju 13, odnosno 16. studenog 2015. godine.
6. Inspektorat obrazovanja u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na apelaciju.
7. Opunomoćenik pet apelantovih studenata, odvjetnik Adil Lozo, samoinicijativno je 28. prosinca 2015. godine dostavio Ustavnom sudu izjašnjenje u svezi sa donesenom privremenom mjerom.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
9. Rješenjem Inspektorata obrazovanja broj 14-09/10-38-11999-4/10 od 7. listopada 2010. godine apelantu su naložene upravne mjere, i to točkom 1. dispozitiva rješenja naloženo mu je da „dodjelu zvanja studentima nakon završetka magistarskog studija 4+1, koji je organiziran na temelju natječaja od 12. studenog 2009. godine i natječaja od 4. prosinca 2009. godine, izvrši sukladno Zakonu o visokom obrazovanju i Pravilniku o korištenju akademskih titula i stjecanju znanstvenih i stručnih zvanja na visokoškolskim ustanovama u Kantonu Sarajevo broj 11-02-28928/08 od 14. listopada 2008. godine” (u daljnjem tekstu: Pravilnik). Istim rješenjem, i to točkom 2. dispozitiva, apelantu je naloženo da „naplatu cijene studija na magistarskom studiju 4+1, koji se organizira na odsjecima koji su naznačeni u tekstu navedenih natječaja, izvrši sukladno Odluci Vlade Kantona Sarajevo o davanju suglasnosti na visinu participacije cijena usluga, upisnina i drugih troškova studija Univerziteta u Sarajevu, te fakulteta i akademija u njegovom sastavu broj 02-05-19288-9/09 od 11. juna 2009. godine” (u daljnjem tekstu: Odluka), pri čemu je točkom 3. apelantu naloženo da upisane studente o naplati cijene magistarskog studija obavijesti na javan i transparentan način, a toč. 4. i 5. dispozitiva rješenja precizirani su rokovi za izvršenje upravnih mjera iz toč. 2. i 3. rješenja, te točkom 6. je naglašeno da priziv ne odgađa izvršenje rješenja (sve preciznije navedeno u toč. od 1. do 6. dispozitiva rješenja).
10. Provodeći usmjereni inspekcijski pregled apelanta 29. rujna 2010. godine po osnovi prethodno podnesene pismene predstavke jednog studenta na magistarskom studiju 4+1 „Međunarodni odnosi i ekonomska diplomacija”, koji je apelant realizirao na Odsjeku za politologiju u suradnji sa Ekonomskim fakultetom u Sarajevu, utvrđeno je da je apelant 17. studenog (a ne 12. studenog, kako je navedeno u dispozitivu rješenja) i 4. prosinca 2009. godine (ispravak natječaja) objavio natječaj za prijem kandidata na magistarski studij na ukupno devet smjerova u kojem je, pored ostalog, istaknuto da će studij trajati

jednu akademsku godinu sa dva semestra, kao i to da se po završetku studija stječe zvanje magistra znanosti iz te oblasti.

11. Inspektorat obrazovanja u obrazloženju rješenja pozvao se na Zakon o visokom obrazovanju – prečišćeni tekst („Službene novine KS” broj 9/07) (koji je odredbom članka 169. novog Zakona o visokom obrazovanju prestao važiti), citirajući odredbu članka 43. stavak 1. koja propisuje: „Postdiplomski studij za stjecanje naučnog, odnosno umjetničkog stepena magistra i stjecanje stručnog stepena specijaliste organizira visokoškolska ustanova”, te stavak 3. istog članka koji propisuje: „Postdiplomski studij za stjecanje naučnog, odnosno umjetničkog stepena magistra traje najmanje četiri semestra, a za stjecanje stručnog stepena specijaliste traje najmanje dva semestra.” Iz citiranih zakonskih odredaba, kako je u obrazloženju rješenja navedeno, proizlazi da studij za stjecanje znanstvenog, odnosno umjetničkog stupnja magistra znanosti ne može trajati manje od četiri semestra, odnosno dvije školske godine. Prilikom odlučivanja Inspektorat obrazovanja je imao u vidu i odredbu članka 57. „navedenog Zakona o visokom obrazovanju” koja propisuje da visokoškolska ustanova koja upisuje studente sukladno Bolonjskom procesu studij organizira u tri ciklusa studija, i to tako da prvi ciklus traje tri ili četiri godine, drugi ciklus studija (magisterij) traje dvije ili jednu godinu, a treći ciklus studija traje najmanje tri godine.

12. Imajući u vidu citirani zakonski okvir, Inspektorat obrazovanja je zaključio da apelant, koji je od školske 2005/2006. godine usvojio i koji primjenjuje Bolonjski sustav studija po modelu 3+2+3, u kojem dodiplomski studij traje tri školske godine, magistarski dvije školske godine i doktorski studij tri školske godine, nije imao zakonsku osnovu organizirati magistarski studij u trajanju od jedne godine, niti je postojala zakonska osnova da se studentima nakon uspješnog završetka jedne godine studija dodijeli zvanje magistar.

13. U svezi sa cijenom studija koja iznosi 5.500,00 KM, tijekom postupka je utvrđeno da je ona utvrđena na način koji je protivan odredbama Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine KS” br. 43/08 i 18/10) koji u članku 137. stavak 1. propisuje: „Na prijedlog senata visokoškolske ustanove kao javne ustanove, Vlada utvrđuje školarinu kao vrstu participacije troškova studija koju su obavezni plaćati studenti u visokoškolskim ustanovama kao javnim ustanovama.” Iz obrazloženja proizlazi da je Inspektorat obrazovanja prilikom odlučivanja imao u vidu i odredbe članka 138. st. 1. i 2. citiranog Zakona o visokom obrazovanju koje propisuju: „Odluka o vrsti usluga koje studentima pruža visokoškolska ustanova utvrđuje Vlada na prijedlog visokoškolske ustanove. Odluku o vrsti cijena za usluge iz stava 1. ovog člana za visokoškolsku ustanovu kao javnu ustanovu donosi Vlada, a za visokoškolsku ustanovu kao ustanovu osnivač.”

14. Sukladno citiranim odredbama, Inspektorat obrazovanja je istaknuo da je Vlada Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Vlada) svojom odlukom utvrdila vrstu usluga koje studentima pruža visokoškolska ustanova, kao i cijenu studija po ciklusima studija, i to „po jednoj školskoj godini”, pa je, stoga, nepobitno da je Upravni odbor apelanta Odluku od 29. siječnja 2010. godine donio bez suglasnosti Vlade, odnosno protivno njezinoj odluci.

15. Konačno, iz rješenja proizlazi da je apelant u spornoj natječajnoj proceduri postupio protivno odredbama Zakona o visokom obrazovanju, jer nije zatražio pribavljanje suglasnosti Vlade na broj i strukturu studenata koji se upisuju, što predstavlja isključivo pravo Vlade, te što nije na zakonit način i u propisanoj proceduri utvrdio elemente iz članka 81. stavak 1. toč. a), b) i c) i članka 83. Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine KS” broj 43/08).

16. Inspektorat obrazovanja je opisano apelantovo postupanje okarakterizirao kao prekršaj, sukladno odredbama Zakona o visokom obrazovanju, i u tom smislu je naglasio da će prosvjetni inspektor, sukladno svojoj ovlasti, poduzeti odgovarajuće mjere prema apelantu.

17. Sukladno svemu navedenom, primjenom odredaba Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine KS” br. 43/08 i 18/10), imajući u vidu Odluku, kao i relevantne odredbe Zakona o inspekcijama FBiH („Službene novine FBiH” broj 69/05) i Zakona o prosvjetnoj inspekciji KS („Službene novine KS” broj 9/00), Inspektorat obrazovanja je odlučio kao u dispozitivu rješenja.

18. Rješenjem Ministarstva obrazovanja broj 11-05-38-4981/10 od 17. studenog 2010. godine odbijen je kao neutemeljen apelantov priziv izjavljen protiv prvostupanjskog rješenja. Odlučujući o brojnim apelantovim prigovorima koji su detaljno elaborirani u obrazloženju rješenja, Ministarstvo obrazovanja je sve prigovore ocijenilo neutemeljenim, uključujući prigovor da je prvostupanjsko tijelo primijenilo zakon koji je prestao važiti, jer se iz samog rješenja uočava da je primijenjen važeći Zakon o visokom obrazovanju.

19. Odlučujući o apelantovoj tužbi podnesenoj radi poništenja rješenja Ministarstva obrazovanja, Kantonalni sud je donio Presudu broj 09 0 U 011329 11 U od 13. svibnja 2014. godine kojom je tužbu odbio. Kantonalni sud je, nakon ispitivanja pobijanih rješenja u svjetlu opširnih apelantovih prigovora usmjerenih, između ostalog, na procesne propuste prilikom provedbe inspeksijskog nadzora, čija je posljedica pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, te što je posljedično dovelo i do proizvoljne i pogrešne primjene materijalnog prava, uključujući i primjenu zakona koji je prestao važiti (Zakon o visokom obrazovanju – prečišćeni tekst koji je objavljen u „Službenim novinama KS”

broj 9/07), Kantonalni sud je sve prigovore ocijenio neutemeljenim o čemu se navedeni sud detaljno izjasnio na str. od 4. do 11. obrazloženja pobijane presude.

20. U svezi sa utvrđenom cijenom studija u iznosu od 5.500,00 KM za magistarski studij u trajanju od jedne godine, na temelju utvrđenih činjenica i provedenih dokaza u postupku koji je prethodio donošenju prvostupanjskog i pobijanog akta Kantonalni sud je, imajući u vidu odredbe članka 137. stavak 1. i članka 138. st. 1. i 2. Zakona o visokom obrazovanju, koje je citirao, ustanovio da su tužena tijela pravilno zaključila da je apelant cijenu studija utvrdio protivno Zakonu o visokom obrazovanju. U tom pravcu Kantonalni sud je još naveo da je Upravni odbor apelanta donio Odluku broj 01-02-148-1/10 od 29. siječnja 2010. godine bez suglasnosti Vlade, odnosno protivno Odluci kojom je na drugom ciklusu studija za studente koji sami financiraju svoj studij za grupaciju društvenih znanosti za jednu školsku godinu utvrđen iznos od 1.000,00 KM.

21. U svezi sa apelantovim prigovorima da je obavijestio Ministarstvo obrazovanja o cijeni studija, dostavljajući u prilogu tužbe svoj akt, Kantonalni sud je naveo da navedeni akt nema karakter zahtjeva za dobivanje suglasnosti. Dalje, Kantonalni sud je naveo da nije prijemna zakonska mogućnost za utvrđivanje različite cijene studija, i to za pojedine studijske programe na visokoškolskim ustanovama, ali je nepobitno da se radi o zakonskoj mogućnosti koja istodobno predviđa da je neophodno utvrditi specifičnost pojedinih studijskih programa, te za takve studijske programe pribaviti odluku Vlade, što u predmetnom slučaju nije provedeno na propisan način.

22. Pošto su i ostali apelantovi prigovori ocijenjeni kao neutemeljeni, Kantonalni sud je zaključio da su pobijana rješenja donesena u postupku provedenom prema zakonu i uz pravilnu primjenu materijalnog prava, da je, sukladno činjeničnom stanju utvrđenom u nadzoru provedenom nad apelantom i uočenim nezakonitostima u postupanju, prvostupanjsko tijelo svojim aktom izreklo odgovarajuće upravne mjere, obvezujući apelanta da postupi po njima u odgovarajućim rokovima, pri čemu je istaknuto da apelantovi prigovori nisu mogli utjecati na drugačije rješavanje predmetne upravne stvari, jer nisu doveli u sumnju zakonitost pobijanih akata, pogotovo prigovor da je u postupku primijenjen nevažeći propis.

23. Kantonalni sud je, na koncu, posebice naglasio da je mjeru koja je prvostupanjskim aktom naložena točkom 1. dispozitiva prvostupanjskog rješenja apelant već izvršio donošenjem Odluke o usvajanju nastavnog plana i programa od apelantovog Nastavno-naučnog vijeća i Senata Univerziteta, kojom se definiraju i zvanja koja se stječu završetkom studija i da su zvanja za sve studije 4+1 objavljena u „Službenim novinama KS” broj 26/12 po proceduri propisanoj Zakonom o visokom obrazovanju.

24. Uvidom u „Službene novine KS” broj 26/12, na koje se pozvao Kantonalni sud, proizlazi da je Ministarstvo obrazovanja objavilo spisak akademskih titula, znanstvenih i stručnih zvanja koja se mogu stjecati na visokoškolskim ustanovama u Kantonu Sarajevu. Sukladno objavljenom spisku, za apelanta je predviđeno da može organizirati cikluse studija prema sustavu 3+2+3 i 4+1+3, nakon čega studenti stječu odgovarajuća zvanja, i to nakon završenog prvog ciklusa studija zvanje bachelor (odgovarajućih znanosti), nakon završenog drugog ciklusa studija u trajanju od jedne ili dvije godine stječe se zvanje magistar (odgovarajućih znanosti), a nakon završenog trećeg ciklusa u trajanju od tri godine stječe se zvanje doktor (odgovarajućih znanosti).

25. Kantonalni sud je, odlučujući o apelantovom zahtjevu za izvanredno preispitivanje presude od 13. svibnja 2014. godine, donio Presudu broj 09 0 U 011329 15 Uvp od 6. listopada 2015. godine kojom je zahtjev odbio.

26. Kantonalni sud je, nakon iscrpnog elaboriranja apelantovih navoda iz zahtjeva, te navoda tuženog tijela, primjenom relevantnih odredaba Zakona o visokom obrazovanju, Odluke i Pravilnika izveo zaključak da je zahtjev neutemeljen. U tom pravcu je, između ostalog, navedeno da je apelant postupao protivno relevantnim odredbama Zakona o visokom obrazovanju, Pravilniku i Odluci, jer je apelantovo postupanje bilo protivno odredbama članka 9. točka i) i članka 81. stavak 1. Zakona o visokom obrazovanju, budući da je apelant objavio natječaj za prijem kandidata na magistarski studij 4+1 (drugi ciklus u trajanju od jedne godine), iako je nepobitno da je apelant školske 2005/2006. godine uspostavio model 3+2+3, pri čemu su apelantove tvrdnje da se radi o zajedničkom studiju, u smislu članka 44. Zakona o visokom obrazovanju, ocijenjene neutemeljenim, jer je u tom slučaju trebala suglasnost nadležnog Ministarstva obrazovanja koja nije pribavljena. Kantonalni sud je, dalje, pojasnio da apelant nije proveo pojedinačan postupak ekvivalencije ranije stečenih akademskih titula, sukladno odredbi članka 167. st. 1. i 2. Zakona o visokom obrazovanju, kako bi se utvrdilo ispunjavaju li prijavljeni studenti pojedinačno uvjet za upis na drugi ciklus studija, sukladno Zakonu o visokom obrazovanju i Pravilniku, pa je na taj način omogućeno nezakonito dodjeljivanje akademskog zvanja magistar, protivno relevantnom zakonskom okviru. Još je istaknuto da je tijekom postupka utvrđeno da je apelant nezakonito utvrdio cijenu studija koja iznosi 5.500,00 KM, jer je ta cijena utvrđena protivno Odluci i bez prethodno dobivene suglasnosti nadležnog Ministarstva obrazovanja.

27. Sukladno svemu navedenom, Kantonalni sud je istaknuo da prvostupanjski sud donošenjem pobijane presude nije povrijedio kantonalni zakon, niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla utjecati na rješavanje predmetne upravne stvari, zbog

čega je, prema ocjeni tog suda, apelantov zahtjev neutemeljen, pri čemu je naglašeno da taj sud nije ovlašten ispitivati činjenično stanje prilikom odlučivanja o zahtjevu, pa su apelantovi prigovori usmjereni u tom pravcu ocijenjeni neutemeljenim.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

28. Apelant u iscrpnim navodima ukazuje da je aktima koji su doneseni u postupku inspeksijskog nadzora povrijeđeno njegovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo na imovinu u svezi sa diskriminacijom iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi sa pravom na imovinu. U navodima se, između ostalog, ističe da se predmetni slučaj tiče apelantovog zakonskog prava da sam organizira nastavu drugog ciklusa obrazovanja uz korištenje prava na određivanje realne cijene koštanja takvog studija. Apelant ukazuje i na problem nezakonitog ulaska inspeksijskih tijela u diskrecijsku vlast obrazovnih institucija, kao i na zlouporabu njihovog prava na inspeksijsku kontrolu u smislu preuzimanja ovlasti za donošenje odluka koje formalno-pravno pripadaju drugim tijelima. Apelant ističe da, sukladno relevantnom Zakonu o visokom obrazovanju koji je donesen 2008. godine, ima pravo organizirati jednogodišnji interdisciplinarni studij za studente postdiplomskog ciklusa studiranja, pri čemu to pravo uključuje i pravo da sudjeluje u kreiranju cijene takvog studija, koje proizlazi iz Zakona o visokom obrazovanju i sveučilišne autonomije koju proklamira navedeni zakon. U apelaciji je detaljno opisano apelantovo postupanje prije objave upitnog natječaja, između ostalog, da je apelant u jesen 2009. godine usvojio niz različitih akata radi organiziranja devet različitih interdisciplinarnih magistarskih studija koje je potvrdio Senat Univerziteta. Istaknuto je da je apelant u dva navrata informirao Vladu o cijeni magistarskog studija, pri čemu je izričito tražio da se donese odluka o cijeni studija, ali Vlada uopće nije reagirala. Te navode apelant je potkrijepio relevantnim dokazima. Dalje je istaknuto da su studenti potpisali pojedinačne ugovore o magistarskom studiju u kojima je, između ostalog, bila utvrđena cijena studija u iznosu od 5.500,00 KM, a niti jedan student nije iznio prigovor bilo kakve vrste na visinu troškova magistarskog studija. Dalje se ukazuje da se Inspektorat obrazovanja u svom rješenju pozvao na Zakon o visokom obrazovanju koji je prestao važiti. Potom, ukazuje na kontradiktornost upravne mjere iz točke 1. kojom je traženo da se uskladi zvanje magistarskog studija sa pozitivnim propisima iako je inspeksijsko tijelo utvrdilo da ovakav studij nema zakonsko utemeljenje. Uz to, apelant je naglasio da je Kantonalni sud u svom obrazloženju konstatirao da je apelant postupio po nalogu iz

točke 1. upitnog rješenja Inspektorata obrazovanja, pa je očigledno da zakonitost studija, uključujući i zakonitost stečenih akademskih zvanja više nisu prijeporni, već isključivo cijena samog studija, što je, nažalost, Kantonalni sud, odlučujući o zahtjevu za izvanredno preispitivanje sudske odluke, propustio uočiti, upustivši se u raspravu o zakonitosti studija iako zahtjev nije bio usmjeren u tom pravcu, kršeći odredbu članka 46. Zakona o upravnim sporovima. Upravo navedeno dovoljno govori o tome koliko se prilikom odlučivanja nije vodilo računa o tome što je uopće predmet upravnog spora.

29. U svezi sa diskriminacijom, apelant je, između ostalog, istaknuo da komparativna analiza rada apelanta i rada drugih fakulteta u istom ili drugom razdoblju ukazuje da je samo apelant nezakonito kažnjen u školskoj 2009/2010. godini, jer nijedan fakultet ni prije ni poslije nije bio predmetom inspeksijskog nadzora iako je općepoznato da su se isti ili slični interdisciplinarni studiji organizirali godinama, pa i danas. Apelant je naglasio da rad inspeksijskih tijela ne smije biti selektivan. Konačno, apelant je posebice naglasio da je iza argumenata o zakonitosti apelantovih studija iz 2009. godine u potpunosti stao Univerzitet u Sarajevu, a u prilog tomu dostavljen je zaključak Univerziteta u Sarajevu broj 0101-38-2859/14 od 16. srpnja 2014. godine.

b) Odgovor na apelaciju

30. Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju naveo je da je pobijana odluka donesena sukladno procesnim i materijalnim zakonima, te da se temelji na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i da je bilo osnove da se navedenom presudom apelantov zahtjev odbije. Posebice je naglašeno da pobijanom presudom nije došlo do povreda odredaba Europske konvencije, Ustava Bosne i Hercegovine, kao ni drugih odredaba međunarodnog prava.

31. Ministarstvo obrazovanja u iscrpnom odgovoru na apelaciju sve prigovore je ocijenilo kao neutemeljene, pri čemu je naglašeno da navedeno tijelo u cijelosti ostaje pri argumentaciji koja je navedena u pobijanom rješenju koje je doneseno u prizivnom postupku. U prilogu odgovoru Ministarstvo obrazovanja je dostavilo brojne dokaze, između ostalog, nepravomoćnu presudu Općinskog suda u Sarajevu, kojom je utvrđena ništavost ugovora o magistarskom studiju 4+1 zaključenog između apelanta i dvaju studenata koji su pohađali prijeporni magistarski studij.

32. Apelantovi studenti koji se u predmetnom postupku pojavljuju kao zainteresirane osobe su posredstvom opunomoćenika informirali Ustavni sud o drugim prekršajnim i parničnim postupcima protiv apelanta u svezi sa organiziranjem upitnog studija, te predložili da Ustavni sud preispita razloge za donošenje privremene mjere i zatražili „da je

nakon toga ukine i stavi izvan snage”. U prilogu izjašnjenju dostavili su brojne dokaze. U tom pravcu su, između ostalog, dostavili nepravomoćnu presudu Općinskog suda u Sarajevu od 22. travnja 2013. godine, kojom je u cijelosti usvojen tužbeni zahtjev dvaju studenata kojim su tražili da se ukinu pojedinačni ugovori o magistarskom studiju zaključeni sa apelantom 2010. godine, te da se vrate uplaćena sredstva (1.000,00 KM, odnosno 2.000,00 KM). U prilogu izjašnjenju dostavljeno je nepravomoćno rješenje Općinskog suda u Sarajevu od 20. ožujka 2013. godine kojim je utvrđena odgovornost apelantove odgovorne osobe Mirka Pejanovića za prekršaj iz članka 83. stavak 4. Zakona o visokom obrazovanju za što je novčano kažnjen u iznosu od 1.000,00 KM. Zainteresirana strana u postupku je, također, informirala Ustavni sud da Tužiteljstvo Kantona Sarajevo povodom pitanja upitnog studija i njegovog „nezakonitog organiziranja” vodi istragu u kojoj su već provedene određene istražne radnje.

V. Relevantni propisi

33. U Zakonu o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo” broj 43/08) važeći zakon u relevantnom razdoblju u bitnom dijelu glasi:

*Član 5. stav 1. i stav 2. tač. a), b), e) i g)
(Akademska autonomija i akademske slobode)*

(1) Visokoškolska ustanova vrši djelatnost na načelima akademske autonomije i akademskih sloboda, a sukladno ustavom i zakonom.

(2) Akademska autonomija visokoškolske ustanove ogleda se naročito u:

- a) slobodi nastavnog, naučnonastavnog, umjetničkog, umjetničkonastavnog, naučnoistraživačkog rada i stvaralaštva;*
- b) utvrđivanju, samostalnom primjenjivanju i razvijanju obrazovnih, naučnih, umjetničkih i stručnih programa i istraživačkih projekata;*
- e) utvrđivanju pravila studiranja;*
- g) uspostavljanju i razvijanju saradnje sa drugim visokoškolskim ustanovama i institucijama u zemlji i svijetu, u okviru registrirane djelatnosti;*

Član 44. st. 1, 3. i 6.

(Organizacija zajedničkih, interdisciplinarnih, multidisciplinarnih i specijalističkih studija)

(1) Univerzitet može organizovati studij za sva tri ciklusa studija u saradnji sa domaćom ili stranom visokoškolskom ustanovom;

(3) Na zahtjev organizacione jedinice univerzitet može dati saglasnost da jedna ili više organizacionih jedinica organizira multidisciplinarni, interdisciplinarni, odnosno specijalistički studij;

(6) Za realizaciju studija iz ovog člana visokoškolska ustanova je obavezna, uz prethodnu saglasnost senata, pribaviti i saglasnost Ministarstva. Cijenu ovakvog studija za visokoškolsku ustanovu kao javnu ustanovu posebnom odlukom utvrđuje Vlada, putem Ministarstva, na prijedlog visokoškolske ustanove, a za visokoškolsku ustanovu kao ustanovu cijenu ovakvih studija utvrđuje osnivač, te o toj cijeni obavještava Ministarstvo.

Član 54. stav 1. tačka b)
(Ciklusi studija)

(1) Visoko obrazovanje organizira se u tri ciklusa:

b) drugi ciklus vodi do akademskog zvanja magistra ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskog studija, traje jednu ili dvije godine, a vrednuje se sa 60, odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbiru s prvim ciklusom nosi 300 ECTS bodova,

Član 57. st. 1, 2. i 5.
(Studijski programi)

(1) Studijski programi podijeljeni su na studijske godine i semestre.

(2) Sukladno (E)CTS obim nastavnih programa iznosi 60(E)CTS studijskih bodova – kredita u jednoj studijskoj godini, odnosno 30(E)CTS studijskih bodova – kredita u jednom semestru.

(5) Ciklusi studija i programi fleksibilni su, tako da omogućavaju mobilnost studenata u odgovarajućim fazama, sa dodjelom (E)CTS bodova-kredita i/ili kvalifikacija, zavisno od rezultata rada koje je student ostvario.

Član 137. stav 1. tačka i)
(Izvori prihoda)

Osim prihoda iz člana 136. ovog Zakona, visokoškolska ustanova može sticati prihod i iz:

i) školarine za sve cikluse studija;

Član 138.
(Školarina)

(1) Na prijedlog senata visokoškolske ustanove kao javne ustanove, Vlada utvrđuje školarinu kao vrstu participacije troškova studija koju su obavezni plaćati studenti u visokoškolskim ustanovama kao javnim ustanovama.

(2) Školarina iz stava (1) ovog člana može se odrediti u različitoj visini organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove i u okviru njih, za različite studijske programe, zavisno od troškova njihove realizacije.

Član 139.

(Odluka o participaciji)

(1) Odluku o vrsti usluga koje studentima pruža visokoškolska ustanova utvrđuje Vlada na prijedlog visokoškolske ustanove.

(2) Odluku o visini cijena za usluge iz stava (1) ovog člana za visokoškolsku ustanovu kao javnu ustanovu donosi Vlada, a za visokoškolsku ustanovu kao ustanovu osnivač.

(3) Visokoškolska ustanova kao ustanova svoju odluku iz stava (2) ovog člana obavezna je dostaviti Ministarstvu.

Član 149.

(Nadzor nad provođenjem zakona)

Nadzor nad provođenjem ovog Zakona i propisa donesenih za njegovo provođenje na visokoškolskim ustanovama vrši Ministarstvo na način predviđen zakonom.

Član 150.

(Nadzor nad zakonitošću rada)

(1) Nadzor nad zakonitošću rada visokoškolskih ustanova vrši Ministarstvo, sukladno zakonom.

Član 151.

(Inspekcijski nadzor)

(1) Inspekcijski nadzor nad provođenjem ovog Zakona vrši nadležna inspekcija, sukladno zakonom.

Član 152. stav 1. tačka 10)

(Kazne za prekršaje visokoškolske ustanove)

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 KM do 15.000 KM kaznit će se za prekršaj visokoškolska ustanova, ako:

10) organizira studij sa domaćom ili inostranom visokoškolskom ustanovom suprotno članu 44;

Član 169.

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje da važi Zakon o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 9/07 – Prečišćeni tekst).

34. Odluka o davanju saglasnosti na visinu participacije cijene usluga, upisnina i drugih troškova studija Univerziteta u Sarajevu, te fakulteta i akademija u njegovom sastavu Vlade Kantona Sarajevo broj 02-05-19288-9/09 od 11. juna 2009. godine („Službene novine Kantona Sarajevo” broj 9/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član III

Daje se saglasnost na visinu participacije troškova studija na fakultetima i akademijama Univerziteta u Sarajevu kako slijedi:

Jedinične cijene visine participacije troškova studija sa (PDV) po jednoj školskoj godini (grupacija društvenih znanosti):

12. Drugi ciklus – redovni studij čije troškove snose sami studenti iz BiH iznosi 1.000 KM.

35. U Zakonu o inspekcijama u FBiH („Službene novine FBiH” broj 69/05) relevantne odredbe glase:

Članak 9.

Inspeksijski nadzor vrši se na temelju i u granicama ovlasti propisanih ovim Zakonom i propisima na koje se odnosi inspeksijski pregled.

Kod određivanja upravne mjere subjektu nadzora, ako je dopušteno propisom na koji se odnosi inspeksijski nadzor, inspektor će odrediti upravnu mjeru koja je blaža za subjekta nadzora, ako se tom mjerom postiže svrha radi koje se mjera određuje.

36. U Zakonu o upravnim sporovima („Službene novine FBiH” broj 11/05) relevantne odredbe glase:

Članak 41. st. 1, 3. i 4.

Zahtjev za izvanredno preispitivanje sudske odluke

Protiv pravomoćne odluke kantonalnog suda donesene u upravom sporu stranka može podnijeti zahtjev za izvanredno preispitivanje sudske odluke (u daljnjem tekstu: zahtjev za izvanredno preispitivanje) Vrhovnom sudu Federacije ili kantonalnom sudu.

Kantonalnom sudu stranka može podnijeti zahtjev za izvanredno preispitivanje zbog povrede kantonalnog zakona ili drugih kantonalnih propisa ili zbog povrede pravila federalnog zakona o postupku koja je mogla biti od utjecaja na rješenje stvari.

Zahtjev za izvanredno preispitivanje ne može se podnijeti zbog povrede pravila postupka koja se odnosi na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

Članak 43. stavak 1.

Postupak po zahtjevu za izvanredno preispitivanje

Zahtjev iz članka 41. ovog Zakona sadrži označenje sudske odluke čije se preispitivanje predlaže, kao i razloge i obim u kome se predlaže preispitivanje te odluke.

Članak 45.

Nadležni sud rješava o zahtjevu iz članka 41. ovog Zakona, po pravilu, u nejavnoj sjednici, a pobijanu odluku ispituje samo u granicama zahtjeva i povrede propisa iz članka 41. ovog Zakona navedenih u zahtjevu.

VI. Dopustivost

37. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

38. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

39. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 09 0 U 011329 15 Uvp od 6. listopada 2015. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 7. listopada 2015. godine, a apelacija je podnesena 23. listopada 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

40. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

41. Apelant pobija navedene odluke, tvrdeći da je tim odlukama povrijeđeno njegovo pravo iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz

Europsku konvenciju i pravo iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi sa navedenim pravom.

42. Obzirom na to da apelant kao javna ustanova ima javne ovlasti, Ustavni sud podsjeća da on ne uživa zaštitu prava zagaraniranih odredbama Europske konvencije i njezinih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud u svojoj praksi ukazao je da Europska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stajalište da, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, svatko tko je bio stranka u određenom postupku i tko ima presudu bilo kojeg suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. Sukladno tomu, obzirom na apelacijske prigovore, apelant, kao javna ustanova, uživa garancije prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 39/03 od 27. veljače 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba).

Pravo na imovinu

43. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

44. Ustavni sud zapaža da predmetna apelacija pokreće pitanje autonomije apelanta kao visokoškolske ustanove i njegovog zakonskog prava da organizira magistarski interdisciplinarni studij uz korištenje prava na određivanje realne cijene koštanja takvog studija, kao i njegovog prava na imovinu putem naplate usluga koje nudi na temelju Zakona o visokom obrazovanju. Apelant smatra da su pobijane odluke donesene kao rezultat grubog kršenja pozitivnopravnih propisa koji reguliraju pitanje ustroja magistarskih studija, te ukazuje na brojne propuste tijela uprave i Kantonalnog suda prilikom odlučivanja, što je dovelo do nezakonitog miješanja u apelantovo pravo na imovinu.

45. U svezi sa iznesenim apelantovim prigovorima, Ustavni sud, prvo, mora ispitati posjeduje li apelant imovinu zaštićenu člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine. Raspravljajući o spornom pitanju može li se u konkretnom slučaju uopće govoriti o „imovini”, Ustavni sud podsjeća da pojam „imovina” ima autonomno značenje i da se ne ograničava samo na „vlasništvo” na fizičkim stvarima, već obuhvaća i druga prava i interese. Ustavni sud, također, podsjeća da se pojam „imovina” može tumačiti veoma

široko i da obuhvaća veoma širok opseg prava i interesa, prije svega ekonomskih. Ustavni sud, također, podsjeća da se ekonomski interesi koji se mogu izraziti u novcu na temelju kojih osoba može iskazati da ima „legitimno očekivanje” za priznanje efektivnog uživanja određenog ekonomskog interesa mogu podvesti pod pojam „imovina”.

46. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant, sukladno ovlastima koje mu pruža Zakon o visokom obrazovanju (članak 44. stavak (3)), uz prethodnu suglasnost Senata Univerziteta, školske 2009/2010. godine organizirao i proveo interdisciplinarnu studiju u okviru drugog ciklusa studija (magistarski studij) pri čemu je na temelju prethodno utvrđenih troškova utvrdio cijenu studija u iznosu od 5.500,00 KM, nakon čega je sa studentima, koji su ispunjavali uvjete natječaja, zaključio pojedinačne ugovore, sukladno Zakonu o visokom obrazovanju. Dalje, Ustavni sud podsjeća da Zakon o visokom obrazovanju (članak 138. stavak (2)) omogućava apelantu, kao javnoj ustanovi, da predlaže cijenu studija za različite cikluse studija u ovisnosti o troškovima njihove realizacije. Dalje, sukladno odredbi članka 137. stavak (1) točka i) Zakona o visokom obrazovanju, u apelantove prihode, između ostalog, ulaze sredstva na ime školarine za sve cikluse studija. Ustavni sud, također, zapaža da odredba članka 44. stavak (6) Zakona o visokom obrazovanju propisuje da cijenu interdisciplinarnog studija, u smislu članka 44. stavak (3) navedenog Zakona, na prijedlog visokoškolske ustanove posebnom odlukom utvrđuje Vlada putem Ministarstva. Ustavni sud, dalje, zapaža da je apelant svojim aktom od 9. studenog 2009. godine informirao nadležno Ministarstvo o ustroju interdisciplinarnog studija, kao i o njegovoj cijeni, budući da apelant, sukladno odredbama članka 44. Zakona o visokom obrazovanju, svoju komunikaciju sa Vladom obavlja putem nadležnog Ministarstva obrazovanja. Iz raspoloživih dokaza, isto tako, proizlazi da na dostavljeni akt od 9. studenog 2009. godine nadležno Ministarstvo nije reagiralo ni pozitivno, ni negativno. Dalje, iz raspoloživih dokaza koje je apelant dostavio na uvid uz apelaciju proizlazi da je u konkretnom slučaju, zbog izostanka bilo kakve reakcije nadležnog Ministarstva obrazovanja, apelant pokušao ostvariti izravnu komunikaciju sa Vladom, ali Vlada nije reagirala na zahtjev od 20. listopada 2010. godine kojim je apelant, naknadno, izričito tražio suglasnost za provedbu interdisciplinarnog studija, te donošenje odluke o utvrđivanju predložene cijene studija. Polazeći od apelantovih ovlasti propisanih zakonom da uređuje i utvrđuje pravila studiranja i uspostavlja i razvija suradnju sa drugim visokoškolskim ustanovama i institucijama, te ovlasti visokoškolske ustanove da određuje cijenu školarine za različite studijske programe u ovisnosti o troškovima njihove realizacije (članak 138. stavak (2) Zakona o visokom obrazovanju), kao i činjenice da je apelant sa studentima koji su se prijavili na natječaj zaključio pojedinačne ugovore, sve u svjetlu izostanka bilo kakve reakcije nadležnih tijela (pozitivne ili negativne) na apelantove pismene akte, Ustavni sud smatra da je apelant u takvim okolnostima mogao

imati „legitimno očekivanje” da će steći efektivno uživanje određenog ekonomskog interesa realizacijom magistarskog studija. Navedeno posebice u svjetlu okolnosti da su pojedini studenti (koji su se povodom odluke o privremenoj mjeri podneskom uključili u postupak pred Ustavnim sudom) pokrenuli parnične postupke pred nadležnim sudom u Sarajevu radi poništenja pojedinačnih ugovora zaključenih sa apelantom i vraćanja uplaćenih novčanih sredstava na ime troškova magistarskih studija. Stoga se, prema ocjeni Ustavnog suda, uplaćena sredstva na ime realizacije magistarskih studija mogu podvesti pod pojam „imovina”, te se u konkretnom slučaju može govoriti o imovini koju štiti članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

47. Sukladno navedenom, Ustavni sud, dalje, mora ispitati je li došlo do miješanja u apelantovu imovinu, te je li miješanje bilo predviđeno zakonom.

48. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da svako miješanje u pravo na imovinu mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju i mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između javnog ili općeg interesa i pojedinačnih prava. Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava kriterij „zakonitosti” i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos „proporcionalnosti” između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog kako bi se postigao legitiman cilj, a nositelji imovinskih prava ne smiju biti podvrgnuti proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret kako bi bio ostvaren legitiman cilj (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *U 83/03* od 22. rujna 2004. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/04, točka 49).

49. Raspravljajući o pitanju je li upitnim rješenjem Inspektorata obrazovanja došlo do miješanja u apelantovu imovinu, Ustavni sud smatra da jeste, jer je pobijanim rješenjem Inspektorata obrazovanja apelantu, između ostalog, naloženo da cijenu studija koju je apelant samostalno formirao, sukladno ovlastima koje mu pruža Zakon o visokom obrazovanju (članak 138. stavak (2) Zakona o visokom obrazovanju), uskladi sa Odlukom Vlade koja propisuje cijenu redovitog studija drugog stupnja za sve fakultete i akademije u sklopu Univerziteta u Sarajevu, što predstavlja miješanje u apelantovo pravo na imovinu.

50. Ustavni sud, dalje, zapaža da pitanje validnosti studija i stečenih diploma studenata koji su pohađali i uspješno okončali jednogodišnji magistarski studij nije upitno. Iako iz pobijanih rješenja tijela uprave proizlazi da je apelant nezakonito proveo upitne magistarske studije, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud u presudi donesenoj povodom apelantove tužbe jasno naveo da je apelant svoju obvezu iz točke 1. prvostupanjskog rješenja ispunio (vidi, toč. 23. i 24. ove odluke). Naime, Ustavni sud iz objavljenog spiska Ministarstva

obrazovanja uočava da apelant, kao visokoškolska ustanova, ima pravo organizirati cikluse studija prema načelu 3+2+3 i 4+1+3, nakon kojih studenti, između ostalih zvanja, stječu zvanje magistar, što je, zapravo, bilo jedno od prijepornih pitanja tijekom postupka koje je Kantonalni sud presudom od 13. svibnja 2014. godine otklonio. Međutim, i pored navedenog, Ustavni sud zapaža da se Vijeće Kantonalnog suda, koje je u konkretnom slučaju donijelo odluku povodom apelantovog zahtjeva za izvanredno preispitivanje navedene presude, upustilo u ocjenu zakonitosti studija i stečenih akademskih titula mimo apelantovog prigovora, te nasuprot stajalištu nižestupanjskog suda koji je u svojoj presudi jasno naglasio da naložena mjera iz točke 1. prvostupanjskog rješenja Inspektorata obrazovanja više nije prijeporna, jer je apelant naloženu mjeru izvršio. Prema ocjeni Ustavnog suda, Vijeće Kantonalnog suda je na taj način izašlo iz okvira svoje nadležnosti i povrijedilo odredbe Zakona o upravnim sporovima koje propisuju granice i opseg preispitivanja pobijane odluke po zahtjevu za izvanredno preispitivanje (članak 45. Zakona o upravnim sporovima), posebice ako se uzme u obzir činjenica da je Kantonalni sud u konkretnom slučaju donio konačnu odluku, pa je na taj način apelant doveden u nepovoljniji položaj od položaja koji je imao prije podnošenja zahtjeva za izvanredno preispitivanje, što je posebice neprihvatljivo.

51. Pored ovog uočenog propusta Kantonalnog suda na koji je apelant s pravom ukazao, predmetnom apelacijom apelant ukazuje i na druge propuste tijela uprave i Kantonalnog suda koje će Ustavni sud u nastavku obrazloženja ispitati. Ustavni sud zapaža da se ključni prigovor, svakako, tiče cijene studija i apelantovog zakonskog prava da samostalno formira cijenu studija u ovisnosti o troškovima realizacije, pri čemu su se, prema apelantovom mišljenju, nadležna tijela uprave i Kantonalni sud, izlazeći iz okvira svojih nadležnosti i protivno Zakonu o visokom obrazovanju, nezakonito umiješali u njegovu imovinu.

52. Ustavni sud će navedeni prigovor ispitati u svjetlu činjenice da legitimnost magistrskih studija bitno nije dovedena u pitanje naloženim upravnim mjerama, te činjenice da su studenti koji su uspješno okončali studij stekli odgovarajuće diplome i zvanja. U svezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da je upravnom mjerom iz točke 2. dispozitiva pobijanog prvostupanjskog rješenja apelantu naloženo da cijenu studija koja iznosi 5.500,00 KM uskladi sa Odlukom, prema kojoj cijena redovitog studija drugog stupnja iznosi 1.000,00 KM. Ustavni sud podsjeća da odredba članka 138. stavak (2) Zakona o visokom obrazovanju ("Službene novine KS" broj 43/08), koji je na pravnu snagu stupio 31. prosinca 2008. godine i koji je relevantan u konkretnom slučaju, jer je taj zakon bio na snazi u vrijeme inspekcijskog pregleda i u vrijeme donošenja pobijanih odluka, propisuje da se školarina iz stavka (1) tog članka može odrediti u različitoj visini za organizacijske jedinice visokoškolske ustanove, kao javne ustanove, i u okviru njih za različite studijske programe, ovisno o troškovima njihove realizacije. Ustavni sud zapaža da citirana odred-

ba Zakona o visokom obrazovanju pruža mogućnost visokoškolskoj ustanovi da visinu školarine samostalno različito odredi, ovisno o troškovima realizacije studija. Pored toga, Ustavni sud smatra da je bitno podsjetiti i na odredbu članka 5. Zakona o visokom obrazovanju koja visokoškolskim ustanovama pruža autonomiju, između ostalog, u kreiranju i samostalnom primjenjivanju stručnih programa i istraživačkih projekata, kao i u utvrđivanju pravila studiranja.

53. Ustavni sud, dalje, podsjeća na članak 44. stavak (3) Zakona o visokom obrazovanju koji omogućava visokoškolskoj ustanovi da organizira posebne multidisciplinarne, interdisciplinarne i specijalističke studije, te na stavak (6) citiranog članka koji propisuje da cijenu takvog studija za visokoškolsku ustanovu utvrđuje Vlada, putem nadležnog ministarstva, na prijedlog visokoškolske ustanove. Nekoliko takvih pojedinačnih odluka apelant je dostavio uz apelaciju iz kojih je vidljivo da se radi o pojedinačnim odlukama koje donosi Vlada na prijedlog visokoškolske ustanove, sukladno članku 44. stavak (6) Zakona o visokom obrazovanju. Iz dostavljenih odluka je, također, vidljivo da se radi o formalnoj odluci Vlade kojom Vlada bitno utvrđuje cijenu studija koju predloži visokoškolska ustanova. Ustavni sud, također, zapaža da je apelant, aktom od 20. listopada 2010. godine, od Vlade izričito tražio da donese takvu odluku, ali se Vlada oglušila o taj zahtjev.

54. Dakle, sukladno navedenom, Ustavni sud smatra da Odluka Vlade broj 02-05-19288-9/09 od 11. lipnja 2009. godine, koju je Inspektorat obrazovanja imao u vidu prilikom odlučivanja i na koju se referirao u upravnoj mjeri iz točke 2. dispozitiva pobijanog rješenja, predstavlja generalni akt Vlade kojim se daje suglasnost na visinu participacije cijena usluga, upisnina i drugih troškova studija koje pruža Univerzitet u Sarajevu, te fakulteti i akademije u njegovom sastavu. Ustavni sud, također, zapaža da je ta generalna odluka donesena pozivom na čl. 138. i 139. Zakona o visokom obrazovanju. Stoga se čini da se navedena odluka ne može smatrati odlukom koju donosi Vlada na prijedlog visokoškolske ustanove putem nadležnog Ministarstva obrazovanja, sukladno članku 44. stavak (6) Zakona o visokom obrazovanju, čije je donošenje apelant tražio. Obzirom na to, postavlja se pitanje odnosi li se odluka na koju se Inspektorat obrazovanja pozvao u upravnoj mjeri na interdisciplinarni studij koji je apelant organizirao u suradnji sa Ekonomskim fakultetom u Sarajevu sukladno članku 44. stavak (3) Zakona o visokom obrazovanju, čija se cijena, na prijedlog visokoškolske ustanove, utvrđuje posebnom odlukom Vlade. Navedeno posebice ako se uzme u obzir da je apelant proveo magistarske studije, da upravnim mjerama u upravnom sporu nije osporen legalitet studija, te da su studenti koji su uspješno okončali studij stekli odgovarajuće diplome i odgovarajuća zvanja, pri čemu je apelant u svemu uživao potpunu potporu Univerziteta u Sarajevu uz čiju je suglasnost apelant organizirao magistarske studije.

55. Ustavni sud, također, ima potrebu naglasiti da su posljedice pobijane odluke dovele do ugrožavanja apelantove autonomije propisane zakonom kao visokoškolske institucije i njegovog zakonskog prava da organizira, provodi i formira cijenu studija, kako propisuje Zakon o visokom obrazovanju. Navedeno posebice ako se uzme u obzir činjenica da je Ministarstvo obrazovanja bilo informirano o ustroju studija i njegovoj cijeni, te da se ono ni na koji način nije usprotivilo provedbi studija, niti je imalo primjedaba na cijenu studija, pri čemu se izostanak formalne suglasnosti i odluke Vlade, sukladno Zakonu o visokom obrazovanju, kao *lex specialis*, podvodi pod prekršaj. Naime, Ustavni sud podsjeća da je člankom 152. stavak (1) točka 10. Zakona o visokom obrazovanju propisano da će se novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM kazniti za prekršaj visokoškolska ustanova koja organizira studij sa domaćom ili inozemnom visokoškolskom ustanovom protivno članku 44. U tom pravcu Ustavni sud smatra da je bitno ukazati i na odredbu članka 9. Zakona o inspekcijama FBiH, koja daje ovlast nadležnom inspektoratu da odredi upravnu mjeru koja je blaža za subjekt nadzora, ako se tom mjerom postiže svrha radi koje se mjera određuje, koju inspektor u konkretnom slučaju očito nije imao u vidu. Upravo navedeno dodatno učvršćuje stajalište Ustavnog suda da je u konkretnom slučaju došlo do nezakonitog miješanja u apelantovo pravo na imovinu, budući da je nadležni Inspektorat obrazovanja svojim postupanjem i naloženom mjerom iz točke 2. dispozitiva prvostupanjskog rješenja izašao izvan okvira Zakona o visokom obrazovanju, kao *lex specialis* u konkretnom slučaju, naloživši upravnu mjeru koja ne korespondira sa citiranim zakonom, što u odnosu na pravo na imovinu, kakvo poznaje Europska konvencija, znači nezakonito miješanje u pravo na apelantovu imovinu.

56. Konačno, Ustavni sud smatra da je neophodno naglasiti da opisano ponašanje najprije Ministarstva obrazovanja, a potom i Vlade, koji nisu našli za shodno ni da odgovore apelantu, a pogotovu da odluče o apelantovom zvaničnom zahtjevu da ta tijela vrše svoje nadležnosti propisane zakonom kada je riječ o odluci kojom bi bila utvrđena cijena upitnog studija, bilo u pravcu da se da saglasnost na cijenu koju je apelant odredio za sporni studij, bilo da se ona korigira, uopće ne korespondira sa ulogom javne vlasti u reformi obrazovanja. Naime, javne vlasti su se izričito obvezale da će učiniti sve što je potrebno da u Bosni i Hercegovini u cijelosti zaživi Bolonjski proces. Umjesto toga, u trenutku kada europska tijela za praćenje Bolonjskog procesa stavljaju Bosnu i Hercegovinu na 42. mjesto po napretku u tom procesu od ukupno 48 država u konkurenciji, javne vlasti – Ministarstvo obrazovanja i Vlada ne izvršavaju ni minimum svojih nadležnosti propisanih Zakonom o visokom obrazovanju. Na taj način ne samo da ne olakšavaju put Bosni i Hercegovini u ispunjenju preuzetih obveza već ga otežavaju, kao što je učinio i Kantonalni sud donoseći pobijanu odluku. Alternativa za apelanta je bila da ne čini ništa na provedbi

Bolonjskog procesa i da ne organizira upitni studij, te da čeka ova dva subjekta javne vlasti da reagiraju na apelantovu obavijest, odnosno izričit zahtjev za suglasnost na cijenu upitnog studija. U konačnici, kada je riječ o autonomiji Univerziteta, odnosno apelanta, kao visokoškolske ustanove, Ustavni sud se neće upuštati u ocjenu narušava li ili ugrožava tu autonomiju i samo propisivanje Zakonom o visokom obrazovanju ovako izražene uloge javne vlasti, kada je riječ o cijeni studija, ali smatra da je neophodno još jednom potvrditi da javne vlasti nisu izvršile ni te svoje nadležnosti iz Zakona o visokom obrazovanju.

57. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebice ispitivati je li miješanje u apelantovo pravo na imovinu bilo u javnom interesu i proporcionalno cilju kojem se teži.

58. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je pobijanim odlukama došlo do nezakonitog miješanja u apelantovu imovinu, odnosno do kršenja apelantovog prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nediskriminacija

59. U odnosu na apelantove navode o povredi prava na zabranu diskriminacije u svezi sa pravom na imovinu, koje apelant nije potkrijepio relevantnim dokazima kako bi se napravila usporedna analiza sa apelantovim slučajem, Ustavni sud naglašava da ove prigovore smatra neutemeljenim imajući u vidu, prije svega, zaštitni objekt članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te činjenicu da je apelant javna ustanova, slijedom čega Ustavni sud ne vidi nikakvu mogućnost da su Kantonalni sud, odnosno nadležna tijela uprave u odnosu na apelanta prekršili članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

60. Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine obzirom na to da je Kantonalni sud, odlučujući o izvanrednom pravnom lijeku, izašao izvan okvira svoje nadležnosti, te kada je Inspektorat rada upravnom mjerom naložio usklađivanje cijene studija sa odlukom koja se ne može dovesti u svezu sa magistarskim studijima koje je apelant organizirao prema posebnim programima, sukladno članku 44. Zakona o visokom obrazovanju, čime je prekoračio svoje ovlasti dane zakonom, sve u svjetlu činjenice da legalitet studija i stečene diplome nije upitan.

61. Danom donošenja ove odluke prestaje važiti Odluka Ustavnog suda o privremenoj mjeri broj AP 4749/15 od 10. studenog 2015. godine.

62. Na temelju članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (1) i članka 64. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

63. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 377/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Huseina Bosnića protiv
rješenja Suda Bosne i Hercegovine
br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2.
decembra 2015. godine i S1 2 K
017968 15 K od 20. novembra
2015. godine

Odluka od 20. aprila 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 377/16**, rješavajući apelaciju **Huseina Bosnića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (3) tačka 1), člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. aprila 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Huseina Bosnića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine u odnosu na pravo na porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa navedenim pravom.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Huseina Bosnića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zato što je preuranjena.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Husein Bosnić (u daljnjem tekstu: apelant), koji se trenutno nalazi u Pritvorskom odjeljenju Suda Bosne i Hercegovine, kojeg zastupa Adil Lozo, advokat iz Travnika, podnio je 22. januara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 3. februara 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sud BiH i Tužilaštvo BiH su dostavili odgovore na apelaciju 9., odnosno 10. februara 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Pred Sudom BiH se vodi krivični postupak protiv apelanta po optužnici Tužilaštva BiH broj T20 0 KT 0007857 13 od 25. decembra 2015. godine, koja je potvrđena 29. decembra 2014. godine, zbog krivičnog djela javno podsticanje na terorističke aktivnosti iz člana 202.a Krivičnog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH) u vezi sa krivičnim djelom vrbovanje radi terorističkih aktivnosti iz člana 202.b KZBiH i krivičnim djelom organiziranje terorističke grupe iz člana 202.d stav 2. KZBiH. Sud BiH je u predmetnom postupku 5. novembra 2015. godine donio prvostepenu presudu kojom je apelant proglašen krivim za krivična djela za koja je optužen, te je (nepravosnažno) kažnjen kaznom zatvora u trajanju od sedam godina. Na temelju raspoloživih podataka, proizlazi da se prema

apelantu odranije primjenjuje mjera pritvora koja je, nakon izricanja prvostepene presude, produžena zbog postojanja posebnih pritvorskih razloga iz člana 132. stav 1. tač. a) i c) Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), i to za narednih devet mjeseci, te je određeno da pritvor može trajati do 5. augusta 2016. godine, ili do upućivanja apelanta na izdržavanje kazne.

Osporena rješenja

6. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine apelantu su tačkom 1. dispozitiva rješenja zabranjene posjete i telefonski kontakti sa svim licima, osim posjeta i telefonskih kontakata sa članovima uže porodice (vjenčana supruga i djeca rođena u braku i izvan braka) i braniocem, te je precizirano da će sve odobrene telefonske kontakte, posjete, kao i razmjenu povjerljive prepiske nadzirati službena lica Pritvorske jedinice na državnom nivou, koja će onemogućiti svaki razgovor, odnosno prepisku koja se na bilo koji način odnosi na predmet i postupak koji se trenutno vodi pred Sudom BiH, kao i svaki drugi razgovor koji bi ukazivao na ugrožavanje sigurnosti u BiH, te u slučaju drugačijeg postupanja, posjete, telefonska komunikacija i povjerljiva prepiska bit će prekinuti i o tome će biti bez odgađanja obaviješten Sud BiH. Tačkom 2. istog rješenja precizirano je da zabrana ostaje na snazi do nove odluke Suda, a tačkom 3. da žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

7. U vezi sa izrečenim mjerama, Sud BiH je naveo da je 16. novembra 2015. godine od Tužilaštva BiH primio prijedlog za ograničenje telefonskih kontakata i posjeta apelantu, u skladu sa odredbama člana 141. ZKPBiH, i to da se apelantu zabrane telefonski kontakti i posjete (osim vjenčanoj supruzi, djeci i branitelju), a sve zbog trenutnih dešavanja u Evropi i prijetnji BiH pripadnika ideološke grupe kojoj apelant pripada, te zbog ugroženog sigurnosnog rizika od terorističkih aktivnosti u BiH, a sve radi zaštite sigurnosti. U prijedlogu je iznesena bojazan da bi apelant mogao iskoristiti posjete lica koja nisu članovi uže porodice, kao i telefonske kontakte sa njima radi ugrožavanja sigurnosne situacije u BiH.

8. Apelantov advokat je u izjašnjenju na prijedlog Tužilaštva BiH izrazio protivljenje navodima iz prijedloga, ističući da su dešavanja u Evropi i navodne prijetnje u BiH subjektivna uvjerenja Tužilaštva BiH, pri čemu je naglasio da navedena dešavanja u Evropi nemaju nikakve veze sa apelantom, niti postoje dokazi da apelant pripada istoj ideološkoj grupi kao lica koja su izvršila terorističke aktivnosti, predloživši da se prijedlog odbije.

9. Odlučujući o prijedlogu, Sud BiH je imao u vidu odredbe člana 144. ZKPBiH, koje je citirao, te je zaključio da je prijedlog osnovan, jer bi posjete, korištenje telefona i razmjena povjerljive prepiske sa licima koja nisu članovi uže apelantove porodice mogli ugroziti

sigurnost ne samo ustanove u kojoj boravi već i sigurnost u BiH. Sud BiH je prilikom odlučivanja uzeo u obzir težinu krivičnih djela za koja je optužen, te je ocijenio dešavanja u svijetu, posebno u Parizu, te dešavanja u BiH od 19. novembra 2015. godine, kada su u Sarajevu ubijena dvojica pripadnika Oružanih snaga. S obzirom na sve navedene okolnosti, Sud BiH je ocijenio da u tom trenutku razlozi sigurnosti zahtijevaju ograničenje apelantovog prava u ovom obimu i na način kako je Tužilaštvo BiH predložilo, te da su ograničenja nužna i proporcionalna cilju kojem se težilo.

10. Odlučujući o žalbi apelantovog branitelja, Sud BiH je Rješenjem broj S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine odbio žalbu kao neosnovanu. Apelaciono vijeće Suda BiH je, prije svega, ukazalo da mjera pritvora predstavlja najtežu mjeru osiguranja prisustva optuženog lica, koja po svojoj prirodi optuženom uskraćuje određena prava, ali sve u skladu sa zakonom i neophodnosti da se postigne određeni cilj koji se ni na koji drugi način ne može postići. Imajući u vidu da se navedena mjera i određuje u posebnim okolnostima, uz ispunjenje zakonskih uvjeta, i to u situaciji kada je neophodno spriječiti optuženog da poduzme određene aktivnosti, u konkretnom slučaju bjekstvo i ponavljanje krivičnog djela, pa je zakon predvidio i dodatna ograničenja za postizanje neophodnog cilja. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, prvostepeni sud je, odlučujući o prijedlogu Tužilaštva BiH, pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i na njega ispravno primijenio odredbu člana 144. ZKPBiH, odlučivši kao u izreci prvostepenog rješenja. Apelaciono vijeće je u svemu podržalo stav prvostepenog suda i dato obrazloženje u vezi sa razlozima za prihvatanje prijedloga Tužilaštva BiH (o čemu se navedeno vijeće iscrpnije izjasnilo na strani 3. obrazloženja).

11. Žalbeni prigovori apelantovog branioca u vezi sa njegovim porodičnim stanjem, kojima se potencira kršenje minimuma zagarantiranih osnovnih ljudskih prava i sloboda tako da je apelantu omogućena posjeta samo najužih članova porodice (zakonite supruge i djece), kao i branitelja su, prema ocjeni Apelacionog vijeća, bez dokazne i logične osnovanosti. U tom pravcu Apelaciono vijeće je pojasnilo da je BiH sekularna država u kojoj se mora poštovati pravni poredak ustanovljen zakonom i Ustavom, pa je u vezi s tim navedeno vijeće podsjetilo da Porodični zakon Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Porodični zakon) ne dopušta postojanje istovremenih bračnih i vanbračnih zajednica, odnosno jedno lice može imati sklopljen brak ili živjeti u vanbračnoj zajednici samo sa jednim licem, a nikako u bračnoj i vanbračnoj zajednici, kao u apelantovom slučaju.

12. U konkretnom slučaju, kako je navelo Apelaciono vijeće, pred zakonima BiH jedina valjana i zakonita zajednica života jeste brak koji je apelant sklopio sa vjenčanom suprugom Samirom Bosnić, pa su, shodno članu 4. Porodičnog zakona, sve druge apelantove

vanbračne zajednice sa drugim ženama nezakonite, te, prema pravnom poretku u BiH, ne postoje. Shodno iznesenom, Apelaciono vijeće je zaključilo da je prvostepeni sud pravilno zaključio da se zabrana ne odnosi na vjenčanu suprugu, kao ni na apelantovo 16-ero djece, imajući u vidu da su djeca rođena u braku ili izvan braka pred zakonom izjednačena, te u tom smislu za svu apelantovu djecu nema smetnji u smislu posjeta.

13. Na kraju, Apelaciono vijeće je zaključilo da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da su, s obzirom na sve navedene okolnosti, opisana ograničenja prava apelantu neophodna, da su privremenog karaktera i da se ona, u slučaju promjene okolnosti na kojima se temelje, mogu promijeniti.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant smatra da je osporenim rješenjima povrijeđeno njegovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), zatim, pravo iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, kao i pravo iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije. Apelacijom se, između ostalog, ukazuje da događaji u svijetu i BiH nemaju nikakvu uzročno-posljedičnu vezu sa apelantom, jer je on za vrijeme tih događaja bio u pritvoru, pod strogom kontrolom Suda BiH. Osim toga, prema apelantovoj ocjeni, ne postoji niti jedna činjenica koja bi ukazivala da bi apelant mogao ugroziti sigurnost u BiH. U konkretnom slučaju, prema navodima apelacije, radi se samo o nepovezanom navođenju činjenica i događaja da bi se one upotrijebile protiv apelanta. Prema navodima apelacije, jedina logična uzročno-posljedična veza bi mogla biti subjektivno uvjerenje Suda BiH da je apelant ideološki vezan za lica počinitelje terorističkih akata sa kojima bi se mogao dovesti u vezu kao istomišljenik. Dalje se u apelaciji navodi da apelant ima mnogobrojnu porodicu, da ima 16-ero djece, koja su rođena u braku sa zakonitom suprugom Samirom Bosnić (petero djece), a ostalo 11-ero djece je rođeno izvan braka sa tri različite žene. Prema apelantovoj ocjeni, time što se uskraćuje da ga posjete majke njegove djece sa kojima je uspostavio odnose izvan braka, suštinski se uskraćuje pravo njegovoj djeci da ga posjećuju, budući da se radi o maloljetnoj djeci koja ne bi mogla da putuju iz Cazina sama bez pratnje svojih majki. Apelant smatra da se Sud BiH nepotrebno bavio pitanjima iz oblasti porodičnog prava, jer apelant i njegov branitelj uopće nisu postavili pitanje legitimnosti bračne ili vanbračne zajednice, koja je nespojiva sa ovim postupkom. Dakle, apelant je tokom postupka samo tvrdio da ima 16-ero djece i da su neka djeca rođena izvan bračne zajednice, te da bi,

bez obzira na tu okolnost, trebalo da viđa svu djecu, a budući da su izvanbračna djeca maloljetna i da apelanta ne mogu posjećivati bez pratnje majki kao staratelja, toj djeci je suštinski uskraćeno pravo na posjete apelantu kao ocu. Apelant smatra da su odluke donesene na osnovu pretpostavki i subjektivnog uvjerenja, ili na osnovu predrasuda o apelantu. Smatra da je podvrgnut diskriminaciji samo zato što je njegovu djecu rodilo više majki sa čim Sud BiH nema ništa, jer su organi BiH apelanta upisali kao zakonitog oca djece koja nisu u mogućnosti da ga posjete.

b) Odgovor na apelaciju

15. U odgovoru na apelaciju Sud BiH je, između ostalog, istakao da su oba vijeća navedenog suda dala jasne i razumljive razloge za svoj stav pri kojem i dalje ostaju. Sud BiH navodi da apelant i u apelaciji iznosi gotovo iste prigovore koje je iznosio tokom postupka o kojima je Apelaciono vijeće iznijelo jasne stavove u pobijanom rješenju. Sud BiH je naveo da je, s obzirom na mjeru pritvora koja egzistira prema apelantu i koja se određuje u posebnim okolnostima, zakon predvidio i dodatna ograničenja za postizanje neophodnog cilja, u smislu člana 144. ZKPBiH. S obzirom na prirodu krivičnih djela za koja je apelant nepravosnažno proglašen krivim, a koja predstavljaju javno podsticanje i vrbovanje radi vršenja terorističkih aktivnosti, kao i organiziranje terorističke grupe, ocjenjujući trenutna dešavanja u svijetu i u BiH, prema ocjeni Suda BiH, osnovanim se ukazuje na postojanje realne opasnosti da bi apelant mogao iskoristiti svaku vrstu kontakata i posrednim putem nastaviti da vrši krivične aktivnosti. U prilog navedenom govori i činjenica da je apelantu pritvor određen upravo zbog koluzijske opasnosti, pa je, zbog njenog otklanjanja, potrebno poduzeti i dodatne mjere. Prigovor u vezi sa porodičnim stanjem apelant pokušava da dovede u vezu sa subjektivnim elementima prilikom odlučivanja Suda BiH, kao i postojanjem predrasuda, jer se Sud BiH neovlašteno bavio Porodičnim zakonom. U tom pravcu Sud BiH je naveo da je pravni sistem u BiH cjelovit, što znači da se prilikom odlučivanja ocjenjuju zakoni koji se tiču konkretnog predmeta, ali se pri tome konsultiraju i drugi propisi koji pomažu pri rješavanju određenih pitanja koja se pojave. Stoga bi parcijalni pristup pravnom sistemu, prema ocjeni Suda BiH, doveo do narušavanja jedinstva tog sistema. U odnosu na apelantov prigovor da je nemoguće da njegova maloljetna djeca putuju sama od Cazina do Sarajeva, Sud BiH je ovaj prigovor ocijenio potpuno neosnovanim, jer ne nalazi ništa sporno u samom putovanju djece sa njihovim majkama, koje su, ujedno, i njihovi staratelji, jer se zabrana odnosi na sam čin pristupa Pritvorskoj jedinici, budući da taj čin mogu obaviti samo djeca i vjenčana supruga.

16. Tužilaštvo BiH je u iscrpnom odgovoru na apelaciju predložilo da se apelacija odbaci kao *prima facie* neosnovana u odnosu na čl. 8. i 14. Evropske konvencije, te da se odbaci kao preuranjena u odnosu na kršenje člana 6. Evropske konvencije. U odgovoru je

navedeno da u toku istrage i glavnog pretresa apelantu nije bila uskraćena mogućnost da ga posjećuje njegova zakonita supruga, niti članovi uže porodice, kako se to neosnovano prikazuje u apelaciji. U vezi sa diskriminacijom na koju se apelant poziva, Tužilaštvo BiH je istaklo da apelant nije obrazložio u čemu se ona ogleda, pa nije moguće ni obrazložiti takav paušalan prigovor.

V. Relevantni propisi

17. U Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15) relevantne odredbe glase:

Član 202.a

Javno podsticanje na terorističke aktivnosti

Ko javno, putem sredstva informiranja, distribuira ili na bilo koji drugi način uputi poruku javnosti koja ima za cilj podsticanje drugog na izvršenje krivičnog djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom) 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksnih platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti), 202.b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti), 202.c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) i 202.d. (Organiziranje terorističke grupe) ovog zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 202.b

Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti

Ko vrbuje ili navodi drugoga da počini ili učestvuje ili pomaže u izvršenju ili da se pridruži terorističkoj grupi radi izvršenja nekog od krivičnih djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksnih platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti) 202.a. (Javno podsticanje na terorističke aktivnosti) ili 202.c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) ovog zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

*Član 202.d stav 2.
Organiziranje terorističke grupe*

(1) Ko organizira terorističku grupu ili na drugi način udružuje najmanje tri lica radi izvršenja nekog od krivičnih djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194.a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti), 202.a. (Javno podsticanje na terorističke aktivnosti), 202.b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti) ili 202c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

18. U Zakonu o krivičnom postupku BiH („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

*Član 132.
Razlozi za pritvor*

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo, pritvor joj se može odrediti:

- a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,*
- c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora tri godina ili teža kazna,*

*Član 138. st. (1) i (3)
Odrađivanje pritvora nakon izricanja presude*

(1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, Sud može optuženom odrediti, odnosno produžiti pritvor, uzimajući u obzir sve okolnosti povezane sa izvršenjem krivičnog djela, odnosno ličnošću počinioca. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a žalba protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

(3) Poslije izricanja prvostepene presude, pritvor može trajati još devet mjeseci (...).

Član 141.

Prava i slobode pritvorenika i podaci o pritvorenima

(1) Pritvor se izvršava na način da se ne vrijeđa osoba i dostojanstvo pritvorenika. Ovlaštene osobe sudske policije i straže ustanove pri izvršavanju pritvora smiju upotrijebiti prinudna sredstva samo u slučajevima određenim zakonom.

(2) Prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni samo u mjeri potrebnoj da se ostvari svrha radi koje je određen pritvor; spriječi bjekstvo pritvorenika, spriječi počinjenje krivičnog djela i otkloni opasnost po život i zdravlje ljudi.

(3) Uprava ustanove prikuplja, obrađuje i pohranjuje podatke o pritvorenima koji se odnose na identitet pritvorenika i njihovo psihofizičko stanje, trajanje, produženje i ukidanje pritvora, rad pritvorenika, ponašanje pritvorenika i izrečene disciplinske mjere i slično.

(4) Evidenciju o pritvorenima vodi nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine.

Član 144. st. 1, 3, 4. i 5.

Pravo na komunikaciju pritvorenika sa vanjskim svijetom i braniocem

(1) Pritvorenik ima pravo na posjete lica po svom izboru, osim u slučajevima kada sudija za prethodni postupak donese pisanu odluku o zabrani određenih posjeta zbog njihovog štetnog djelovanja na tok postupka.

(3) Pritvorenici smiju održavati povjerljivu prepisku s bilo kojim drugim licem. Izuzetno, ako to zahtijevaju interesi postupka, Sud može donijeti rješenje o nadzoru takve povjerljive prepiske ili rješenje kojim se zabranjuje takva povjerljiva prepiska. Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja. Pritvorenom se ne može zabraniti slanje molbi, pritužbi i žalbi.

(4) Pritvorenik ne može koristiti mobitel ali ima pravo, u skladu sa kućnim redom a pod nadzorom uprave pritvora, o svom trošku obavljati telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu pritvorenima osigurava potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija ili predsjednik vijeća mogu, zbog sigurnosti ili postojanja nekog od razloga iz člana 132. stav 1. tač. od a. do c. ovog zakona, rješenjem ograničiti ili zabraniti pritvoreniku korištenje telefona.

(5) Pritvorenik ima pravo slobodne i neometane veze s braniocem.

19. U Porodičnom zakonu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH” br. 35/05 i 41/05) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovim Zakonom uređuju se: porodica, brak i pravni odnosi u braku, odnosi roditelja i djece, usvojenje, starateljstvo, pravni učinci vanbračne zajednice žene i muškarca, prava i dužnosti članova porodice u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), te postupci nadležnih organa u vezi sa bračnim i porodičnim odnosima i starateljstvom.

Član 3.

Vanbračna zajednica, u smislu ovog Zakona, jeste zajednica života žene i muškarca koji nisu u braku ili vanbračnoj zajednici sa drugom osobom, koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije

22. U vezi sa ovim navodima (koji suštinski pokreću pitanje kršenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije), Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj praksi već usvojio jasan stav da se na pitanje da li apelant ima, ili da li će imati pravično suđenje pred redovnim sudovima ne može odgovoriti dok je postupak u toku. Saglasno praksi Ustavnog suda i Evropskog suda, pitanje da li je poštovano načelo pravičnog suđenja treba sagledati na osnovu postupka u cjelini. S obzirom na složenost krivičnog postupka, eventualni procesni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u nekoj od narednih faza istog tog postupka. Slijedeći to, nije moguće, u načelu, utvrditi da li je krivični postupak bio pravičan dok se postupak pravomoćno ne okonča (vidi, Evropski sud, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, Serija A broj 146, stav 68, i Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 27. juna 2003. godine, tačka 18, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/03).

23. U konkretnom slučaju krivični postupak protiv apelanta još nije okončan. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da osporena rješenja ne predstavljaju utvrđenje osnovanosti krivične optužbe protiv apelanta, u smislu člana 6. Evropske konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj AP 3271/13 od 23. decembra 2013. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba, tačka 26).

24. Saglasno navedenome, imajući u vidu odredbe člana 18. stav (3) tačka 1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da je apelacija, u odnosu na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, preuranjena.

b) Dopustivost u odnosu na ostala prava

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant, odnosno apelantov branitelj je primio 7. decembra 2015. godine, a apelacija je podnesena 22. januara 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant osporava navedena rješenja, tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

29. Član 8. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

30. U konkretnom predmetu apelacijom se pokreće pitanje poštivanja apelantovog prava na porodični život, kao jednog od segmenata člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud mora, prvo, utvrditi da li je osporenim rješenjima uopće došlo do miješanja u apelantovo pravo na porodični život.

31. Ustavni sud zapaža da su osporena rješenja donesena na temelju ZKPBiH, koji je odredbama čl. 141. i 144. propisao u kojem slučaju prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni. Ustavni sud zapaža da je cilj koji se želi postići mjerama ograničavanja prava i sloboda pritvorenih lica na način na koji to predviđaju čl. 141. i 144. ZKPBiH osiguranje da se nesmetano provodi krivični postupak, odnosno da se onemogućući ometanje njegovog provođenja. Ustavni sud zapaža da je apelantu osporenim rješenjima omogućena komunikacija (posjete i telefonski kontakti) sa članovima uže porodice (supruga sa kojom je apelant vjenčan prema Porodičnom zakonu i njihovih petero djece, kao i ostalih 11-ero djece koju su rodile tri različite žene sa kojima je apelant vjenčan prema islamskom pravu), kao i sa apelantovim braniteljem. Međutim, za apelanta je sporno što njegovoj maloljetnoj djeci (11-ero djece), koju je dobio izvan braka sa tri različite žene, sa kojima je vjenčan prema islamskom pravu, suštinski nisu omogućene posjete. Naime, njihovim majkama nije dozvoljeno da ga posjete u zatvoru iz čega apelant izvlači zaključak da je njegovoj maloljetnoj djeci nemoguće da ga posjete u zatvoru, jer ih majke ne mogu dovesti.

32. Ustavni sud napominje da je bivša Evropska komisija za ljudska prava u svojoj odluci povodom predstavki br. 2991/66 i 2992/66, *Alam, Kahn i Singh protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (vidi, Izvještaji broj 10 za 1967. godinu, strana 478), razmatrala pitanje poštivanja prava na porodični život iz člana 8. Evropske konvencije u odnosu na djecu iz poligamne porodice (radilo se o dozvoli za ulazak u zemlju radi posjete ocu). Međutim, to je odvojeno od pitanja da li država mora dopustiti praksu poligamije.

33. Međutim, u konkretnom slučaju se postavlja pitanje da li je osporenim rješenjima, zaista, zabranjeno apelantovoj djeci rođenoj u braku sa ženama sa kojima je on vjenčan prema islamskom pravu da ga posjećuju u zatvoru.

34. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da Sud BiH u osporenim rješenjima nije pravio razliku između apelantove djece, omogućavajući posjete djeci koja su rođena u braku, kao i djeci koja su rođena van braka. Ustavni sud, također, zapaža da se ograničenja koja su propisana osporenim rješenjima odnose isključivo na pristup Pritvorskoj jedinici u kojoj se apelant trenutno nalazi, a nikako izvan toga, pa se prigovori koji se tiču nemogućnosti putovanja i dolaska maloljetne izvanbračne djece u posjetu apelantu, bez pratnje njihovih majki, čine neutemeljenim. O tom prigovoru Sud BiH se dodatno izjasnio u odgovoru na apelaciju, ocijenivši takav prigovor neosnovanim, jer Sud BiH osporenim rješenjima nije postavio bilo kakvo ograničenje izvan Pritvorske jedinice u kojoj se apelant trenutno nalazi. Stoga, prema ocjeni Ustavnog suda, ne stoje apelantovi prigovori da postoje bilo kakva ograničenja u pogledu djece koja su rođena izvan braka na šta apelant i u apelaciji neosnovano ukazuje.

35. Sa druge strane, kada je riječ o majkama apelantove djece sa kojima je apelant vjenčan prema islamskom pravu, te kojim posjete nisu dozvoljene, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH prilikom odlučivanja imao u vidu da je Bosna i Hercegovina sekularna država, te činjenicu da član 3. Porodičnog zakona propisuje da muškarac može biti u braku ili vanbračnoj zajednici samo sa jednom ženom, odnosno obratno. Shodno navedenom, bračni odnosi koje apelant uspostavlja prema pravilima islamskog prava relevantni zakonski okvir Bosne i Hercegovine ne poznaje, pa samim tim takvi brakovi, prema zakonima Bosne i Hercegovine, nisu priznati. Evropski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u dosadašnjoj praksi usvojio je stav da porodični život nije ograničen na društvene, moralne ili kulturne odnose, već obuhvata i interese materijalne vrste, kao što su obaveze u pogledu izdržavanja, nasljednih prava i ograničenja, te pitanja raspolaganja između bliskih srodnika. Međutim, član 8. Evropske konvencije se ne može tumačiti tako da državama nameće obavezu da priznaju vjerske brakove (vidi, Evropski sud, *Serife Yigit protiv Turske*, 2. novembar 2010. godine, aplikacija broj 3976/05, stav 102), ili veze kojima se uspostavlja poseban režim za određene kategorije nevjenčanih parova u svrhu nasljeđivanja (vidi, Evropski sud, *Johnston i dr. protiv Irske*, 18. decembar 1986. godine, Serija A broj 112, stav 68). Konačno, u provođenju svoje pozitivne obaveze prema članu 8. Evropske konvencije države uživaju određeno polje slobodne procjene.

36. Stoga, imajući u vidu da zakonski okvir Bosne i Hercegovine ne priznaje vjerske bračne odnose koje je apelant uspostavio sa tri različite žene, što je bila polazna osnova Sudu BiH prilikom odlučivanja, a što je u svakom slučaju legitimna osnova u smislu člana 8. Evropske konvencije, prema mišljenju Ustavnog suda, sporna zabrana da apelanta posjećuju majke njegove djece sa kojima je apelant vjenčan prema pravilima islamskog prava, u okolnostima konkretnog slučaja, ne potpada pod opseg zaštite člana 8. Evropske konvencije.

37. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da osporena rješenja kojima je apelantu ograničena komunikacija sa vanjskim svijetom, osim zakonite supruge, djece iz braka i izvan braka, te branitelja, u okolnostima konkretnog slučaja ne pokreću pitanje zaštite prava iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, niti se apelant u okolnostima konkretnog slučaja sa uspjehom može pozivati na kršenje navedenog prava.

38. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da osporenim rješenjima nije prekršeno apelantovo pravo iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Nediskriminacija

39. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživavanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

40. Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživavanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

41. Iako apelant nije eksplicitno naveo, iz navoda apelacije proizlazi da smatra da mu je prekršeno pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na poštivanje privatnog života i porodice. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da diskriminacija postoji ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi, Evropski sud, *Marckx protiv Belgije*, stav 33). Stoga je potrebno u svakom konkretnom slučaju ustanoviti da li se prema apelantu postupalo drukčije nego prema drugima u istim ili sličnim situacijama. Svako različito postupanje se ima smatrati diskriminacijskim ako nema razumno i objektivno opravdanje, tj. ako ne stremi legitimnom cilju, ili ako nema razumnog odnosa.

42. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da apelant, osim svojih paušalnih navoda da je podvrgnut diskriminaciji samo zato što su njegova djeca rođena izvan braka sa različitim ženama, nije ponudio bilo kakav argument koji bi upućivao na to da je apelant u predmetnom postupku na bilo koji način diskriminiran. Neosnovanost ovih paušalnih prigovora se ogleda i u tome što su rješenjima Suda BiH apelantovoj i bračnoj i vanbračnoj djeci omogućene posjete i komunikacija sa apelantom, jer Sud BiH u tom pravcu nije pravio nikakvu razliku. Stoga, Ustavni sud smatra da su apelantovi paušalni navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na poštivanje privatnog života i porodice neutemeljeni.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da nema povrede apelantovog prava na poštivanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije u situaciji kada su članovima apelantove uže porodice, zakonitoj supruzi i djeci rođenoj u braku i izvan braka, te advokatu omogućene posjete, pri čemu zabrana da ga posjećuju majke njegove djece sa kojima je apelant vjenčan prema pravilima islamskog prava ne pokreće pitanje kršenja prava na porodični život kada Porodični zakon ne poznaje, niti priznaje takve veze.

44. Također, nije povrijeđeno apelantovo pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, jer apelant nije ponudio dokaze i argumente iz kojih proizlazi da je apelant bio različito tretiran u odnosu na druga lica u identičnoj situaciji.

45. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka 1) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 668/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija N. D. protiv Presude
Vrhovnog suda Federacije Bosne i
Hercegovine broj 68 0 P 004779 12
Rev od 20. studenog 2012. godine

Odluka od 12. svibnja 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 668/13**, rješavajući apelaciju **N. D.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćen tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 12. svibnja 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija N. D.

Utvrđuje se povreda prava iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 004779 12 Rev od 20. studenog 2012. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine koji je dužan po hitnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Obrazloženje

I. Uvod

1. N. D. (u daljnjem tekstu: apelant) podnio je, 12. veljače 2013. godine, Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 68 0 P 004779 12 Rev od 20. studenog 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Z.K. (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 3. ožujka 2016. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni sud je odgovor dostavio 9. ožujka 2016. godine. Tuženi, kojem je apelacija dostavljena na odgovor 5. ožujka 2016. godine, do trenutka donošenja ove odluke nisu dostavili odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Odlučujući o tužbi apelanta protiv tuženog radi isplate, Općinski sud u Livnu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) je Presudom broj 68 0 P 004779 08 P od 21. ožujka 2011. godine, koja je u cjelini potvrđena Presudom Kantonalnog suda u Livnu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 68 0 P 004779 11 Gž od 13. veljače 2012. godine, usvojio apelantov tužbeni zahtjev pa je obavezao tuženog Z. K., kao odgovornog urednika „Livno Online” portala da apelantu, na ime obeštećenja zbog klevete plati označeni novčani iznos sa zakonskom zateznom kamatom, te da na „Livno Online” portalu, u roku od 30 dana po pravomoćnosti objavi presudu. Apelantov tužbeni zahtjev je odbijen u dijelu kojim je tražio donošenje stalne sudske mjere zabrane daljnjeg prenošenja i izražavanja navedenih neistinitih činjenica.

6. Iz obrazloženja presude proizlazi da je apelant u tužbi podnijetoj 14. veljače 2008. godine naveo da je 14. studenog 2007. godine na tuženom portalu na naslovnici objavljen članak pod naslovom „Skandal: Livanjska policija pokušala zataškati slučaj tuče u Shantalu”. U članku je navedeno da je Policijska uprava Livno povodom tuče u diskoteklu „Shantal” u Livnu za vikend 3. i 4. studenog 2007. godine podnijela sa znatnim

zakašnjenjem krivičnu prijavu protiv M. D. i S. A., iz čega je izveden zaključak da se radilo o klasičnom pokušaju zataškavanja navedenog događaja od strane određenih radnika Policijske uprave Livno (u daljnjem tekstu: PU Livno) zbog namjernog neobavješćavanja kantonalnog tužiteljstva. U istom članku je navedeno: „Naime otac od jednog počinitelja je radio kao djelatnik PU Livno. Očigledno je isti pokušao iskoristiti svoj utjecaj da cijeli slučaj ne dođe pred Tužiteljstvo i tako spasi svog sina”. Apelant je u tužbi tvrdio da je ovim prema njemu počinjena kleveta i da se radi o neistinitim činjenicama u smislu članka 6. stavak 1. točka d) Zakona o zaštiti od klevete Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti od klevete).

7. Tuženi je u odgovoru na tužbu istakao da apelant ne ukazuje na njegovu odgovornost, da je objavom članka nanесena šteta njegovom ugledu, da je portal na kom je članak objavljen sredstvo javnog informiranja, te da su navodi neistiniti i da se odnose na njega.

8. Nadalje, iz obrazloženja presude, pored ostalog, proizlazi da je Općinski sud neutemeljenim ocijenio prigovor tuženog da je tužba podnesena neblagovremeno. U vezi s tim je ukazano da je na temelju provedenih dokaza nesporno utvrđeno da je sporni članak objavljen 10. studenog 2007. godine na portalu tuženog, da je tužilac tužbu sudu podnio 14. veljače 2008. godine, te da je apelant pročitao članak 14. studenog 2007. godine. Na temelju navedenog, zaključeno je da je apelant podnio tužbu unutar subjektivnog roka od tri mjeseca od dana saznanja za sporni tekst, odnosno da nije protekao ni subjektivni ni objektivni rok od jedne godine.

9. Nadalje, Općinski sud je, na temelju sadržaja spornog članka, zaključio da je iznošenjem činjenica, iako nije navedeno ime apelanta, apelant prepoznatljiv kao otac navedenog počinitelja M. D., kao i da je jedini bivši uposlenik u MUP-u Livno, kada su u pitanju očevi počinitelja, ukazujući i da se radi o maloj sredini u kojoj se ljudi međusobno poznaju i lako prepoznaju. Zbog toga je neutemeljenom ocijenjena tvrdnja tuženog da apelant nije identificiran jer nije navedeno njegovo ime.

10. Nadalje, Općinski sud je istakao da na temelju provedenih dokaza nije utvrđena niti dokazana istinitost činjenica objavljenih na portalu „Livno Online”, tj. da je i na koji je način apelant pokušao utjecati na radnike policije u Livnu koji su provodili istražne radnje i da je tako nastojao zataškati slučaj da ne dođe pred tužiteljstvo.

11. Općinski sud je zaključio da sporni članak u dijelu koji se odnosio na apelanta predstavlja iznošenje i prenošenje neistinitih činjenica kojima se nanosi šteta njegovom ugledu, iako njegovo ime nije jasno identificirano, ali je prepoznatljivo i nedvosmisleno odredivo. Nadalje, zaključeno je da informacije koje su objavljene nisu dokazane kao

istinite, pa da je zbog takvog namjernog ili nepažnjom iznijetog izražavanja neistinitih činjenica apelantu nanesena šteta. Nadalje, zaključeno je da je tuženi, kao fizička osoba i vlasnik „Livno Online” portala prouzrokovao štetu ugledu apelanta jer je preko internetskog portala objavio neistinite činjenice. Pri tom, ukazano je da tuženi prije objavljivanja spornog članka nije ni pokušao provjeriti sporne informacije što je bila njegova obveza, čime je oklevetao apelanta i povrijedio njegova nematerijalna dobra, čast, zbog čega je za apelanta nastala šteta. Nadalje, Općinski sud je ukazao i da je apelant u skladu sa člankom 8. Zakona o zaštiti od klevete poduzeo mjere kako bi ublažio štetu prouzrokovanu izražavanjem neistinite činjenice jer je podnio zahtjev tuženom za ispravku netočnih činjenica i izjava putem e-maila.

12. Nadalje, kako je kleveta iznesena na portalu „Livno Online”, a tuženi je autor i urednik istog, Općinski sud je zaključio da je, u skladu sa člankom 6. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete odgovoran za klevetu.

13. Najzad, iz obrazloženja presude proizlazi da je apelant odbijen sa zahtjevom za donošenje stalne sudske mjere zabrane daljnjeg pronošenja izražavanja navedenih neistinitih činjenica. U vezi s tim je ukazano da navedena mjera nije predložena kao sudska mjera zaštite, nego kao dio tužbenog zahtjeva, pa s obzirom da je odlučeno o tužbenom zahtjevu ista je suvišna.

14. Kantonalni sud je Presudom broj 68 0 P 004779 11 Gž od 13. veljače 2012. godine odbio prizive apelanta i tuženog i potvrdio prvostupanjsku presudu. U obrazloženju presude Kantonalni sud se saglasio sa zaključkom prvostupanjskog suda da je sadržaj iznesenih informacija bio takav da je predstavljao napad na apelanta, kao bivšeg pripadnika PU Livno, a posebno na njegov ugled, što je utjecalo i na povjerenje javnosti u njega. U vezi s tim je ukazano da je prvostupanjski sud saslušao apelanta kao oštećenog i utvrdio da je on teško podnio iznošenje neistinitih činjenica u spornom članku, da je zbog toga trpjela i njegova porodica, posebno imajući u vidu brojne komentare objavljene na predmetnom portalu, a zbog čega je nesporno da su apelantu povrijeđena nematerijalna dobra – čast i ugled koje uživa u sredini u kojoj živi, tim prije što se radi o maloj sredini u kojoj svako svakog poznaje.

15. Kantonalni sud je neutemeljenom ocijenio tvrdnju tuženog da je tužba podnijeta nakon proteka roka od tri mjeseca. U vezi s tim je ukazano da je člankom 12. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete propisano da je rok za podnošenje zahtjeva-tužbe za naknadu štete tri mjeseca od dana kada oštećeni sazna ili bi trebao saznati za izražavanje neistinite činjenice i za identitet štetnika i taj se rok ni u kojem slučaju ne može produžiti nakon isteka jedne godine od dana kada je to izražavanje izneseno trećoj osobi. Po ocjeni

Kantonalnog suda u konkretnom slučaju i kad bi se prihvatila tvrdnja da je apelant tužbu podnio nakon proteka subjektivnog roka od tri mjeseca, i dalje je imao mogućnost da je podnese u objektivnom roku od jedne godine od kada je sporno izražavanje izneseno.

16. Vrhovni sud je Presudom broj 68 OP 004779 12 Rev od 20. studenog 2012. godine uvažio reviziju tuženog i presude nižestupanijskih sudova preinačio na način da je apelantov tužbeni zahtjev odbijen kao neutemeljen.

17. U obrazloženju presude Vrhovni sud je ukazao da je jedino moguće pravilno tumačenje članka 12. Zakona o zaštiti od klevete da se rok za podnošenje tužbe za naknadu štete zbog neistinitog izražavanja iznijetog na internetskom portalu računa od dana objavljivanja informacije na internetskom portalu, kao dana kada je oštećeni trebao saznati za informaciju. Prema stavu Vrhovnog suda dan kada je oštećeni saznao za objavljeni sadržaj može se prihvatiti samo u slučaju kada je oštećeni dokazao postojanje razloga zašto nije mogao saznati za informaciju na dan kada je izražavanje objavljeno na internetskom portalu. U prilog navedenog, ukazano je da bi drugačijim tumačenjem ograničenje za podnošenje tužbe izgubilo svoju svrhu, jer sva sredstva informiranja u demokratskom društvu moraju imati slobodu izražavanja, što podrazumijeva i relaksiranost od sudskih postupaka. Također, ukazano je da bi kod elektronskih medija oštećeni mogao tvrdnjom da nije bilo pristupa internetu ili računaru (PC), odlagati računanje subjektivnog roka do isteka jedne godine, iz razloga da nije mogao ranije saznati za spornu informaciju kojom mu je nanijeta šteta. Slijedom navedenog Vrhovni sud je zauzeo stav da se za računanje rokova za podnošenje zahtjeva za naknadu štete u slučajevima kada je informacija stavljena na internetski portal, primjenjuje pretpostavka da je danom stavljanja informacije na portal oštećeni trebao saznati za izražavanje eventualno neistinite činjenice i za identitet štetnika, a drugačiju tvrdnju oštećeni treba dokazati, što u konkretnom slučaju apelant nije uradio.

18. Nadalje, Vrhovni sud je pogrešnim ocijenio i stav Kantonalnog suda da je apelant mogao podnijeti tužbu u daljem roku od jedne godine, jer je zakon jasno naveo da je subjektivni rok tri mjeseca od dana saznanja ili dana kada je trebao saznati, ovisno o kakvoj informaciji je riječ i apelantovoj dostupnosti toj informaciji. Rok od jedne godine je apsolutni rok kada više nije moguće podnijeti tužbu čak i u slučaju kada je nakon tog roka oklevetani saznao ili trebao saznati za informaciju, dakle nakon proteka ovog roka ni u kom slučaju se ne može podnijeti tužba za naknadu štete zbog klevete.

19. Slijedom navedenog, Vrhovni sud je zaključio da je pogrešan stav nižestupanijskih sudova prema kojem je za spornu informaciju datu na internetskom portalu trebalo računati rok za podnošenje tužbe od dana apelantovog saznanja za predmetnu informaciju (jer za ovu tvrdnju nije proveden nijedan dokaz), već je rok za podnošenje tužbe trebalo

računati od dana kada je apelant trebao saznati ovu informaciju, tj. od dana objavljivanja informacije, zbog čega je pogrešno primijenjeno materijalno pravo prilikom odlučivanja o prigovoru neblagovremenosti tužbe.

20. Nadalje, Vrhovni sud je utemeljenim ocijenio revizione navode tuženog da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno u pogledu osnovnosti tužbenog zahtjeva. Pozivajući se na pojam klevete u smislu članka 4. stavak 1. točka d) Zakona o zaštiti od klevete, Vrhovni sud je ukazao da je jedan od temeljnih elemenata izražavanje neistinite činjenice, a što u konkretnom slučaju u postupku nije utvrđeno. S tim u vezi ukazano je da činjenica da je apelant nekad radio u MUP-u istinita pa u tom smislu izražavanje kojim se spominje ova činjenica ne predstavlja klevetu.

21. Nadalje, po ocjeni Vrhovnog suda, izražavanje kojim se iznosi mišljenje da je otac jednog od počinitelja očigledno pokušao iskoristiti svoj utjecaj da slučaj ne dođe pred tužilaštvo i tako spasi svog sina, nije činjenica koja se u postupku može dokazati. Po ocjeni Vrhovnog suda radi se o mišljenju autora, a takvo izražavanje ne predstavlja klevetu prema Zakonu o zaštiti od klevete. U vezi s tim je ukazano da je izražavanje mišljenja jedna od sloboda izražavanja zagwarantirana člankom 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) a postojeći Zakon nije ograničio to pravo, već samo pravo na izražavanje neistinitih činjenica.

22. Najzad, Vrhovni sud je zaključio da je pogrešan zaključak nižestupanjskih sudova da je apelant identificiran trećim osobama. U vezi s tim je ukazano da se u spornom članku ne spominje ni njegovo ime odnosno njegovi inicijali.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

23. Apelant tvrdi da su mu osporenim presudom Vrhovnog suda povrijeđena prava iz članka II/3.(e) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine, te prava iz članka 6. stavak 1. i članka 8. Europske konvencije.

24. Apelant u suštini smatra da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer je Vrhovni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo, konkretno Zakon o zaštiti od klevete.

25. Apelant smatra da je neprihvatljiv stav Vrhovnog suda da se početak subjektivnog roka za podnošenje tužbe u smislu članka 12. Zakona o zaštiti od klevete, u situaciji kada se radi o objavljivanju izražavanja na internetskom portalu, može jedino računati od datuma objavljivanja na internetskom portalu kao datuma kada je apelant trebao znati

za sporno izražavanje. Apelant ukazuje da je sporni članak objavljen 10. studenog 2007. godine, da je za njega saznao nakon što su mu drugi ukazali na njega i pročitao ga 14. studenog 2007. godine (jer se i tad nalazio na portalu) a što je i dokazao podnošenjem isprintanog teksta od 14. studenog 2007. godine. Shodno navedenom, te imajući u vidu da je člankom 12. Zakona o zaštiti od klevete određeno da se rok od tri mjeseca računa od dana kada oštećeni sazna ili kada je trebao saznati, tj. zakon ne daje prednost jednom ili drugom već jednako tretira oba ova momenta, apelant smatra da je za početak tijeka subjektivnog roka trebalo prihvatiti 14. studeni 2007. godine kao dan kada je on saznao za njega, a ne 10. studeni 2006. godine kao dan kada je članak objavljen na internetskom portalu. Po njegovom mišljenju, mogućnosti da oštećeni sazna za izražavanje na dan objave mora biti realna, a ne da se zasniva se na pretpostavkama. Također, smatra da je stav revizijskog suda da je trebao znati za izražavanje neistinite činjenice u momentu njenog objavljivanja neodrživ jer nitko, pa ni on, objektivno nije u mogućnosti, niti ima obvezu, da prati sredstva informiranja, pa i portale, kojih ima veliki broj, makar i na jednom užem području. Zbog toga, samo postojanje mogućnosti da oštećeni sazna za izražavanje na dan objave ne može biti pravno relevantna činjenica koja ima za posljedicu ostvarivanje, odnosno neostvarivanje sudske zaštite. Također, apelant smatra da je upravo svrha objektivnog roka za podnošenje tužbe od jedne godine iz članka 12. Zakona o zaštiti od klevete da ograniči korištenje sudske zaštite u nedogled.

26. Nadalje, apelant smatra da se proizvoljno tumačenje i primjena Zakona o zaštiti od klevete ogleda i u stavu Vrhovnog suda da izražavanje navedeno u spornom članku „da je otac jednog počinitelja očigledno pokušao iskoristiti svoj utjecaj da cijeli slučaj ne dođe pred tužiteljstvo i tako spasi svog sina” nije činjenica koja se u postupku može dokazivati, već mišljenje autora koje ne predstavlja klevetu prema Zakonu o zaštiti od klevete. Prema njegovom mišljenju, radi se o izražavanju nečeg neistinitog, odnosno izjavi o neistinitoj činjenici, odnosno o nečemu što se nije dogodilo, a što je i dokazano o sudskom postupku. Također, apelant smatra i da je proizvoljan stav da se nije identificirao trećim licima jer se ne spominje njegovo ime i inicijali. U vezi s tim je ukazao da je u članku objavljeno ime njegovog sina, da je navedeno „otac jednog od počinitelja, bivši uposlenik MUP-a Livno”, kao i ime i prezime drugog počinitelja (koji je druge nacionalnosti nego tužiteljjev sin) čiji otac nije nikada radio u MUP-u Livno, a što je dovoljno elemenata da u lokalnoj sredini u kojoj živi nedvosmisleno bude identificiran trećim osobama. U prilog navedenog ukazao je i na brojne komentare koji su dati na sporni članak u kojim je prepoznat.

27. Apelant tvrdi i da mu je zlouporabom slobode izražavanja iz članka 10. Europske konvencije povrijeđeno pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku iz članka 8. Konvencije. Apelant tvrdi da autor članka nije ni pokušao da uzme izjavu od njega na

okolnosti iznesene u spornom članku, kao i da je zbog nepoznavanja stvari o kojima piše zanemario određene činjenice koje su utjecale ili mogle utjecati na blagovremenost podnošenja krivične prijave u konkretnom slučaju. Apelant smatra da je objavljivanjem, u spornom članku, rečenice neutemeljenog sadržaja načinjena šteta njegovom ugledu, ne samo kao profesionalne i poštene osobe, već je zbog toga trpjela i njegova porodica. Obzirom da nije javna osoba, apelant smatra da je trebalo dati prednost pravu na privatni život u odnosu na pravo na slobodu izražavanja kojem, po njegovom mišljenju, u konkretnom slučaju, nedostaje činjenična utemeljenost bez obzira na vrijednosni sud iskazan izražavanjem. U vezi s tim je ukazao i da za moguće neprofesionalno postupanje policije u predmetnom slučaju nije kriv on, da je to i dokazao na sudu, pa da nema osnove da trpi zbog predmetnog izražavanja. Stoga smatra da je Vrhovni sud propustio da obrani njegov ugled i da mu je osporenim presudom povrijeđeno pravo na privatni život.

b) Odgovor na apelaciju

28. Vrhovni sud se u odgovoru na navode iz apelacije istakao da pri donošenju osporene presude nisu povrijeđena apelantova prava na koja se pozvao u apelaciji.

V. Relevantni propisi

29. Zakon o zaštiti od klevete („Službene novine FBiH” br. 59/02, 19/03 i 73/05) u relevantnom dijelu glasi:

Principi koji se ostvaruju zakonom

Član 2.

Uređivanjem građanske odgovornosti iz člana 1. ovog zakona želi se postići da:

a) pravo na slobodu izražavanja, zajamčeno Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (“Službeni glasnik BiH”, broj 6/99) predstavlja jedan od bitnih osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen i ne primjenjuje se samo na izražavanja koja se smatraju pohvalnim ili neuvredljivim, nego i na izražavanja koja mogu uvrijediti, ogorčiti ili uznemiriti;

c) sredstva javnog informiranja imaju značajnu ulogu u demokratskom procesu kao javni promatrači i prenosioci informacija javnosti.

Značenje naziva koji se koriste u zakonu

Član 4.

Nazivi koji se koriste u ovom zakonu imaju slijedeća značenja:

a) izražavanje - svaka izjava, a naročito svaki usmeni, pismeni, audio, vizuelni ili elektronski materijal bez obzira na sadržaj, oblik ili način iznošenja ili pronošnja;

(...)

d) kleveta - radnja nanošenja štete ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošnjem izražavanja neistinitih činjenica identifikovanjem tog fizičkog ili pravnog lica trećem licu

Okvir djelovanja zakona

Član 5.

(1) Ovaj zakon primjenjuje se na zahtjeve za naknadu štete zbog klevete, bez obzira kako je zahtjev označen.

(...)

Odgovornost za klevetu

Član 6.

(1) Svako lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošnjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući to pravno odnosno fizičko lice trećem licu, odgovorno je za klevetu.

(2) Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog informiranja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i lice koje je na drugi način vršilo nadzor nad sadržajem tog izražavanja.

(...)

Obaveza ublažavanja štete

Član 8.

Oštećeni je dužan da poduzme sve potrebne mjere da ublaži štetu uzrokovanu izražavanjem neistinite činjenice, a naročito da štetniku podnese zahtjev za ispravku tog izražavanja.

Član 12.

Rokovi zastarjelosti

(1) Rok za podnošenje zahtjeva za naknadu štete u smislu ovog zakona iznosi tri (3) mjeseca od dana kada oštećeni sazna ili je trebao saznati za izražavanje neistinite

činjenice i za identitet štetnika i taj se rok ni u kom slučaju ne može produžiti nakon isteka jedne (1) godine od dana kada je to izražavanje izneseno trećem licu.

(...)

Odnos ovog zakona prema drugim zakonima

Član 15.

U odnosu na pitanja koja nisu uređena ovim zakonom, primjenjuju se odgovarajuće odredbe zakona kojim su uređeni obligacioni odnosi, Zakona o parničnom postupku i zakona kojim je uređen izvršni postupak u Federaciji Bosne i Hercegovine.

30. Zakon o obligacijskim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, „Službene novine RBiH” br. 2/92, 13/93, 13/94 i „Službene novine FBiH” br. 29/03 i 42/11) u relevantnom dijelu glasi:

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode, prava ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za strah, sud će, ako nađe da okolnosti slučaja a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno o naknadi materijalne štete kao i o njenom odsustvu.

(...)

VI. Dopustivost

31. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

32. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

33. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 68 0 P 004779 12 Rev od 20. studenog 2012. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 17. prosinca 2012. godine a apelacija je podnesena 12. veljače 2012. godine,

tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

34. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

35. Apelant pobija navedenu presudu Vrhovnog suda tvrdeći da su tom presudom povrijeđena njegova prava iz II/3.(e) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 6. stavak 1. i članka 8. Europske konvencije.

Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku

36. Apelant tvrdi da mu je osporenom presudom Vrhovnog suda povrijeđeno i pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

37. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

f) pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.

38. Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti se ne smiju miješati u ostvarivanje ovog prava, osim ako to nije sukladno zakonu i neophodno u demokratskom društvu u interesima nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili gospodarske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

39. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da prema praksi Europskog suda pravo pojedinca na ugled predstavlja element njegovog „privatnog života” zaštićenog člankom 8. Europske konvencije (vidi Europski sud, *Chauvy i drugi protiv Francuske*, broj 64915/01, stavak 70., ECHR 2004-VI, *Pfeifer protiv Austrije*, broj 12556/03, stavak 38, ECHR 2007-XII i *Petrina protiv Rumunjske*, Presuda od 14. listopada 2008. godine, predstavka broj

78060/01, stavak 28.). S druge strane, apelant je tražio zaštitu zbog navodne klevete, što znači da u suštini traži da se radi zaštite njegovog ugleda ograniči pravo tuženog na slobodu izražavanja koja je garantirana člankom 10. Europske konvencije. Dakle, Ustavni sud ukazuje da se u konkretnom slučaju radi o „konfliktu” između dva prava koja su jednako zaštićena Europskom konvencijom – apelantovom pravu na ugled koje je zaštićeno člankom 8. Europske konvencije i pravu tuženih na slobodu izražavanja koje je zaštićeno člankom 10. Europske konvencije, što zahtijeva postizanje pravične ravnoteže između tih suprotstavljenih prava. U konkretnom slučaju apelant i tvrdi da mu je zlouporabom prava na slobodu izražavanja povrijeđeno pravo iz članka 8. Europske konvencije.

40. U vezi s pitanjem postizanja pravične ravnoteže između prava iz članka 8. Europske konvencije i prava iz članka 10. Europske konvencije, Ustavni sud podsjeća da je Europski sud u svojoj praksi utvrdio određene relevantne kriterije koji se u tom pogledu uzimaju u obzir. Prvi kriterij se odnosi na doprinos članka debati od općeg interesa što, prema praksi Europskog suda, uključuje pitanja kao što su politika, kriminal, sport ili umjetnost, s tim da definicija „teme” od općeg interesa zavisi od okolnosti svakog konkretnog slučaja. Pri tome, Ustavni sud naglašava da doprinos članka debati od općeg interesa ukazuje da štampa ispunjava svoju ulogu „čuvara javnog interesa”, dok u suprotnom štampa ne ispunjava tu ulogu, već služi samo da zadovolji radoznalost određenog dijela publike. Uloga i funkcija osobe o kojoj je riječ i priroda aktivnosti o kojima se piše u članku predstavljaju još jedan bitan kriterij povezan s prethodnim. U vezi s tim mora se napraviti razlika između privatnih osoba i osoba koje nastupaju u javnom kontekstu, kao što su političke ili druge javne ličnosti. Shodno tome, dok privatna osoba, nepoznata javnosti, može zahtijevati naročitu zaštitu svog prava na privatni život, to ne važi na isti način i za javne osoba. Temeljna razlika koja se mora povući odnosi se na izvještavanje o činjenicama koje mogu doprinijeti debati u demokratskom društvu u vezi s političarima koji obavljaju svoje zvanične funkcije i izvještavanje o pojedinostima iz privatnog života osobe koja ne obavlja takve funkcije. Dok u prvom slučaju štampa vrši svoju ulogu „čuvara javnosti” u demokratskoj zemlji time što saopćava informacije i ideje o pitanjima od javnog interesa, ta uloga djeluje manje važnom u drugom slučaju. Slično tome, iako u određenim posebnim okolnostima, pravo javnosti da bude informirana može čak i da se prostire na aspekte privatnog života javnih ličnosti, naročito kad su u pitanju političari, to nije slučaj – čak iako je neka osoba poznata javnosti – kada se objavljene fotografije i propratni članci odnose isključivo na pojedinosti iz privatnog života te osobe i imaju isključivo za cilj zadovoljiti znatiželju javnosti u tom pogledu (vidi Europski sud, *Von Hannover protiv Njemačke*, Presuda od 7. veljače 2012. godine, predstavke br. 40660/08 i 60641/08, st. 109. i 110).

41. Sljedeći bitan kriterij koji se uzima u obzir je način na koji su pribavljene informacije, je li osoba koja je u pitanju kontaktirana radi informacija, te je li joj data mogućnost da odgovori na iznesene navode. Na taj se način, između ostalog, utvrđuje je li novinar postupao u dobroj namjeri, što može biti njegova obrana od клевете čak i kada su informacije koje je prenio neistinite. Ustavni sud ukazuje da je Europski sud, primjenjujući ovaj kriterij, podsjetio da je i ranije pridavao veliku važnost tome jesu li domaći sudovi analizirali način na koji su novinari dobili informacije, jesu li ih pokušali verificirati sa aplikantima prije objavljivanja i jesu li aplikantima omogućili da odgovore na navode iznesene u istom članku (vidi Europski sud, *Ion Carstea protiv Rumunjske*, Presuda od 28. listopada 2014. godine, predstavka broj 20531/06, stavak 35.). Ostali faktori koji se, također, uzimaju u obzir u ovakvim predmetima su prethodno ponašanje osoba o kojima se piše (npr. da li je ta osoba već sama o sebi iznosila neke stvari javno), sadržaj, oblik i posljedice objavljivanja, te težina nametnute sankcije.

42. U kontekstu naprijed navedenih stavova Ustavni sud zapaža da se u okolnostima apelantovog slučaja sporni članak odnosio na postupanje organa reda u povodu tuče koja se dogodila u disko-klubu između apelantovog sina i S. A. U članku je iznijeta tvrdnja da je policija sa znatnim zakašnjenjem podnijela krivičnu prijavu nadležnom tužiteljstvu. Stoga, proizlazi da se radilo o temi koja je od općeg interesa: postupanje nadležnih organa reda u vezi s tučom, koja je, s obzirom na podnošenje krivične prijave, prevazišla okvire samo narušavanja javnog reda, odnosno o temi koja bi se mogla smatrati doprinosom debati o suzbijanju kriminala i djelovanju organa reda s tim u vezi.

43. Međutim, u članku je navedeno da je u povodu tuče koja se dogodila u noći između 3. i 4. studenog 2007. godine, policija podnijela sa „znatnim zakašnjenjem” krivičnu prijavu nadležnom tužiteljstvu. U samom članku se ne navodi i kada je podnesena krivična prijava ili eventualno u kom roku je to trebalo biti učinjeno. Ustavni sud zapaža da se ovaj dio članka očigledno ticao iznošenja činjeničnih tvrdnji koje su mogle biti potkrijepljene u samoj policiji ili nadležnom tužilaštvu, ali u postupku pred redovitim sudovima tuženi s tim u vezi nije ponudio niti jedan dokaz. Nadalje, ovako prenijeta činjenice poslužila je kao osnova za zaključak da se radilo o „klasičnom pokušaju zataškavanja od strane određenih radnika policije” i „namjernom neobavještavanju tužilaštva” a što se, prema članku, pripisuje apelantu, kao bivšem radniku policije, koji je pokušao „da iskoristi svoj uticaj i da spasi svog sina”. U ovom dijelu članka, pored nesporne činjenice da je apelant bivši radnik policije, iznijet je i vrijednosni sud autora, da se radi o „klasičnom pokušaju zataškavanja od strane određenih radnika policije”, „namjernom neobavještavanju tužilaštva”, te da je apelant „pokušao iskoristiti svoj uticaj i spasiti svog sina”.

44. Ustavni sud podsjeća da su Europski sud i Ustavni sud u svojim odlukama ukazali da postoji jasna distinkcija između informacije (činjenice) i mišljenja (vrijednosne ocjene). Dok se postojanje činjenica može dokazivati, istinitost vrijednosnih sudova nije podložna dokazivanju. Zahtjev da se dokaže istinitost vrijednosnog suda nije moguće ispuniti i on narušava samu slobodu mišljenja koja je fundamentalni dio prava iz članka 10. Europske konvencije (vidi, već citiranu, *Lingens protiv Austrije*, stavak 46., i Ustavni sud, Odluka broj *AP 1005/04* od 2. prosinca 2005. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 45/06). Međutim, i kada izražavanje predstavlja vrijednosni sud, proporcionalnost miješanja može zavisiti od toga da li postoji dovoljna činjenična osnova za sporne izjave, jer čak i vrijednosni sud bez ikakve činjenične osnove za podršku može biti pretjeran (vidi, Europski sud, *De Haes i Gijssels v. Belgije*, Presuda od 24. veljače 1997. godine, Izvještaji 1997-i, str. 236, stavak 47. i već citiranu, *Jerusalem protiv Austrije*, stavak 43.).

45. U konkretnom slučaju činjenična osnova koja ničim nije potkrijepljena – da je u povodu tuče u noći između 3. i 4. studenog 2007. godine policija sa zakašnjenjem podnijela krivičnu prijavu, poslužila je autoru za iznošenje vrijednosnog suda: da je apelant pokušao iskoristiti „svoj utjecaj i spasiti svog sina”. Nadalje, u konkretnom slučaju apelant je privatna osoba a ne javna osoba pa je shodno tome mogao zahtijevati naročitu zaštitu svog prava na privatni život. U spornom članku apelant nije označen imenom kao ni inicijalima. Međutim, u članku je navedeno da je otac (apelant) jednog od učesnika u tuči (koji je označen punim imenom i prezimenom), bivši uposlenik policije, pokušao iskoristiti svoj utjecaj i zaštititi svog sina. Ovakvi navodi sami po sebi i nisu dovoljni da apelanta identificiraju najširoj javnosti ali su, kako su to zaključili nižestupanjski sudovi, bili dovoljni da bude prepoznat u maloj sredini u kojoj živi i u kojoj se svi manje-više poznaju. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da apelant ukazuje i na brojne komentare u povodu spornog članka, objavljene na portalu, iz kojih proizlazi da je u sredini u kojoj živi bio prepoznat iako se ne spominju ni njegovo ime, ni njegovi inicijali. Nadalje, nesporna činjenica da je apelant bivši uposlenik policije, sama po sebi također nije mogla poslužiti za vrijednosni sud da je apelant zbog toga imao utjecaj i pokušao ga iskoristiti kod policije. Ovo tim prije što je u postupku pred prvostupanjskim sudom saslušan u svojstvu svjedoka policajac Š. D. koji je, pored ostalog, potvrdio da je u konkretnom slučaju provodio istražne radnje, da ga apelant u tome nije ometao nego mu je rekao: „Dečki radite što je vaš posao”. Najzad, kako proizlazi iz obrazloženja prvostupanjske presude apelant je u tužbi, pored ostalog, naveo da u sredini u kojoj živi uživa ugled poštene i profesionalne osobe s dugogodišnjom karijerom, ovaj njegov navod ničim nije doveden u pitanje, pa izdržavanje da je apelant pokušao iskoristiti svoj utjecaj da bi spasio sina koji je učestvovao u tuči zbog koje je podnesena krivična prijava, očigledno vrijeđa ugled poštene i profesionalne osobe. Imajući u

vidu iskaz svjedoka Š. D., proizlazi da navedeno izražavanje ne može imati utemeljenje ni u činjenici da se radilo o apelantovom sinu.

46. Najzad, iz obrazloženja presuda predočenih Ustavnom sudu ne može se zaključiti da je tuženi u postupku predočio kako je došao do informacije da je krivična prijava podneta sa znatnim zakašnjenjem, da se u vezi s tim obraćao bilo nadležnoj policijskoj upravi ili nadležnom tužilašteljstvu, te najzad da je prije objavljivanja spornog članka pokušao kontaktirati apelanta. Također, proizlazi da je tuženi na portalu objavio apelantov demanti.

47. Ustavni sud smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja izraženi vrijednosni sud pretjeran pa da je na apelantovu štetu narušena ravnoteža između slobode izražavanja tuženog i apelantovog prava na zaštitu ugleda kao segmenta privatnog života.

48. Ustavni sud zaključuje da je osporenim presudom Vrhovnog suda, kao konačnom u predmetnom postupku, došlo do kršenja apelantovog prava iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Ostali navodi

49. Apelant tvrdi da mu je osporenim presudom Vrhovnog suda povrijeđeno i pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Suština apelantovih navoda u ovom dijelu svodi se na tvrdnju da je Vrhovni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo, Zakon o zaštiti od klevete. Apelant, u suštini, smatra da stav Vrhovnog suda u vezi s početkom računanja roka za podnošenje tužbe iz članka 12. Zakona o zaštiti od klevete isključuje njegovo pravo da ostvari zaštitu svog ugleda pred sudom, odnosno da krši pravo na pristup sudu, kao segment prava na pravično suđenje.

50. U vezi s tim Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju, Vrhovni sud, usprkos, po apelantovom mišljenju, proizvoljnom stavu u pogledu roka za podnošenje tužbe, osporenim presudom ispitao presude nižestupanijskih sudova i u pogledu same suštine tužbenog zahtjeva tj. da je u obrazloženju svoje odluke razmotrio i da li se navedeno izražavanje može smatrati klevetom čime je odlučio o meritumu apelantovog tužbenog zahtjeva na način da ga je odbio jer je zaključio da sporni članak nije bio klevetnički. Stoga, proizlazi da u okolnostima konkretnog slučaja nije dovedena u pitanje bit apelantovog prava na pristup sudu tj. da zahtjev u vezi sa svojim građanskim pravima i obvezama iznese pred sud, budući da proizlazi da je Vrhovni sud u osporenoj odluci naveo eksplicitne razloge zašto je u konačnici odbio apelantov tužbeni zahtjev „radi naknade zbog klevete” zaključivši da predmetno izražavanje ne predstavlja klevetu.

51. Shodno navedenom, te imajući u vidu da je u ovoj odluci već zaključeno da je osporenim presudom Vrhovnog suda povrijeđeno apelantovo pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje i apelantove navode u djelu koji se tiču povrede prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije jer redoviti sudovi, pri donošenju osporenih odluka, nisu obavili odgovarajuću analizu na način kako to zahtijevaju standardi Europskog suda uspostavljeni praksom tog suda u pogledu postizanja pravične ravnoteže između prava iz članka 8. Europske konvencije i članka 10. Europske konvencije.

53. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

54. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 2441/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Marinka Petrovića protiv
Rješenja Vrhovnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine broj 07 0 K
011525 15 Kž 2 od 15. travnja 2015.
godine i Rješenja Kantonalnog suda
u Mostaru broj 07 0 K 011525 15 Kv
2 od 8. travnja 2015. godine

Odluka od 26. svibnja 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 2441/15**, rješavajući apelaciju **Marinka Petrovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 26. svibnja 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Marinka Petrovića.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. točka c) Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u dijelu osporenih Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 07 0 K 011525 15 Kž 2 od 15. travnja 2015. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 K 011525 15 Kv 2 od 8. travnja 2015. godine koji se odnosi na postojanje posebnog pritvorskog razloga iz članka 146. stavak 1. točka c) Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Odbija se kao neutemeljena apelacija Marinka Petrovića podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 07 0 K 011525 15 Kž 2 od 15. travnja 2015. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 K 011525 15 Kv 2 od 8. travnja 2015. godine u odnosu na

članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marinko Petrović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojega zastupa Irena Pehar, odvjetnica iz Mostara, podnio je 18. svibnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 07 0 K 011525 15 Kž 2 od 15. travnja 2015. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 07 0 K 011525 15 Kv 2 od 8. travnja 2015. godine. Apelant je, također, predložio da Ustavni sud donese privremenu mjeru o puštanju apelanta iz pritvora na slobodu do izricanja prvostupanjske presude.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Vrhovnog suda, kao i od Kantonalnog tužiteljstva Mostar (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) zatraženo je 26. svibnja 2015. godine da dostave odgovore na apelaciju. Od Kantonalnog i Vrhovnog suda je 19. veljače 2016. godine zatraženo da dostave odgovor jesu li sudovi postupali u daljnjem postupku u svezi sa određivanjem i produljenjem pritvora, te je li saslušan zaštićeni svjedok.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 1. lipnja 2015. godine, Vrhovni sud 2. lipnja 2015. godine, a Kantonalno tužiteljstvo 3. lipnja 2015. godine. Vrhovni sud je 24. veljače 2016. godine, na traženje Ustavnog suda od 19. veljače 2016. godine, dostavio rješenja o pritvoru koja su od podnošenja apelacije u međuvremenu donesena, a Kantonalni sud na isti upit 7. ožujka 2016. godine dostavio je odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kpp 2 od 28. veljače 2015. godine apelantu je određen pritvor koji je istekao 29. ožujka 2015. godine do 7.50 sati, kada je pušten na slobodu.

6. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kv od 27. ožujka 2015. godine odbijen je kao neutemeljen prijedlog za produljenje pritvora apelantu sadržan u optužnici Kantonalnog tužiteljstva broj T07 0 KTRZ 0004742 12 od 23. ožujka 2015. godine, te utvrđeno da se apelant ima odmah pustiti na slobodu.

7. Kantonalni sud je utvrdio da posebna pritvorska osnova iz članka 146. stavak 1. točka c) Zakona o kaznenom postupku („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14, u daljnjem tekstu: ZKPFBiH) u konkretnom slučaju nije ispunjena. Kako navodi Kantonalni sud, prema sadržaju prijedloga za produljenje pritvora, svjedok „A” je dobio mjere zaštite, a to je bilo po osnovi rješenja suca za prethodni postupak od 10. prosinca 2014. godine, zbog toga što mu je apelant odmah nakon izvršenja djela za koje je utemeljeno sumnjiv, dakle, sredinom 1992. godine, zaprijetio da, „ako ikome bude rekao za to ubojstvo, da će i njega isto snaći” i koja prijetnja bi se „mogla i ostvariti ukoliko optuženi bude pušten na slobodu”. Prema prijedlogu, mjera zaštite svjedoka se odnosi na zabranu objavljivanja njegovih osobnih podataka, što „ne isključuje mogućnost da optuženi [apelant] u ovom trenutku poznaje identitet svjedoka”.

8. Prema stajalištu Kantonalnog suda, takvi navodi iz prijedloga nisu utemeljeni prvenstveno zbog nepostojanja naročitih okolnosti koje bi opravdale bojazan da će apelant u ovom razdoblju, nakon 23 godine od dana izrečene jednokratne prijetnje u specifičnim uvjetima rata, djelo kojim je tada prijetio i izvršiti. Drugim riječima, Kantonalni sud je zaključio da prijetnja nije neposredno predstojeća u smislu da bi se uopće odredio pritvor koji bi spriječio njezino ostvarenje. Navodi se da je bez utjecaja navod da je apelant tek sada u mogućnosti saznati generalije zaštićenog svjedoka, jer je jasno da bi, prema stanju spisa, apelant sve ovo vrijeme od 23 godine to morao znati, ili da bi lako saznao identifikacijske podatke svjedoka ako je stvarno namjeravao ostvariti izrečenu prijetnju svjedoku i sa tolikom ozbiljnosti da bi to i danas bilo aktualno. S druge strane, kako ističe Kantonalni sud, svjedok „A” navodi da je imao sve ovo vrijeme strah zbog te prijetnje, sve do dana donošenja rješenja od 10. prosinca 2014. godine o njegovom statusu.

9. Razmatrajući po službenoj dužnosti postoje li uvjeti za izricanje neke od mjera zabrane iz članka 140.a ZKPFBiH, Kantonalni sud je ustanovio da bi, obzirom na okolnosti slučaja, mogla doći u obzir zabrana posjećivanja određenih mjesta i područja ili sastajanja sa svjedokom „A”. U svezi sa tim, Kantonalni sud navodi da ima u vidu činjenicu protoka vremena kroz koje razdoblje se nisu ponavljale bilo kakve prijetnje svjedoku i da zbog toga, umjesto pritvora, za koji moraju biti ispunjeni posebni uvjeti, a kako je već rečeno da nisu, ne bi bilo sukladno odredbama o mjerama zabrane ni izricanje tih mjera.

10. Rješenjem Vrhovnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kž od 1. travnja 2015. godine priziv kantonalnog tužitelja je djelomično uvažen, pa je Rješenje Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kv od 27. ožujka 2015. godine ukinuto i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

11. Vrhovni sud je utvrdio da su prizivni navodi kantonalnog tužitelja utemeljeni. Naime, iz prijedloga kantonalnog tužitelja broj T07 0 KTRZ 0004742 12 od 23. ožujka 2015. godine za produljenje pritvora, proizlazi da tužitelj svoj prijedlog za produljenje pritvora apelantu, pored ostalog, temelji i na okolnosti da upravo saznanjem apelanta da je protiv njega podignuta optužnica za navedeno kazneno djelo prijetnja smrću upućena zaštićenom svjedoku „A” postaje aktualna bez obzira na to što je od izvršenja kaznenog djela proteklo više od dvadeset godina. Međutim, iz obrazloženja pobijanog rješenja proizlazi da prvostupanjski sud navedene bitne okolnosti, na koje se Tužiteljstvo izričito pozvalo u prijedlogu, nije ocijenio pri odlučivanju o neophodnosti produljenja pritvora optuženom apelantu. Stoga, prema ocjeni Vrhovnog suda, postoji sumnja u pravilnost zaključka prvostupanjskog suda da nisu ispunjeni uvjeti za produljenje pritvora apelantu propisani u članku 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH. Iz navedenih razloga je Vrhovni sud, na temelju članka 337. stavak 3. ZKPFBiH, donio rješenje kojim je djelomično uvažio priziv kantonalnog tužitelja, pobijano rješenje ukinuo i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

Osporena rješenja

12. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kv 2 od 8. travnja 2015. godine apelantu je produljen pritvor koji će prema ovom rješenju trajati do izricanja prvostupanjske presude, a najdulje dvije godine računajući od momenta lišavanja slobode. Istim rješenjem je obvezano Vijeće da svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru po službenoj dužnosti ispita i opravdanost trajanja pritvora.

13. U obrazloženju rješenja prvenstveno je konstatirano da je sudac za prethodni postupak dostavio tom sudu spis sa prijedlogom za produljenje pritvora apelantu sadržanom u optužnici Kantonalnog tužiteljstva od 23. ožujka 2015. godine a koja je potvrđena 24. ožujka 2015. godine. Istaknuto je da je činom potvrđivanja optužnice sudac za prethodno saslušanje utvrdio postojanje utemeljene sumnje. Pored toga je istaknuto da je navedeno vijeće Kantonalnog suda, također, utvrdilo da postoji utemeljena sumnja o izvršenju kaznenog djela ratni zločin protiv civilnog pučanstva iz članka 142. preuzetog Krivičnog zakona Socijalističke federativne republike Jugoslavije (KZSFRJ) od optuženog apelanta kao suizvršitelja. Navedeno je da na održanom ročištu za izjašnjenje po prijedlogu za produljenje pritvora apelant i njegov branitelj nisu osporavali postojanje utemeljene

sumnje, već samo postojanje posebne pritvorske osnove. Kantonalni sud je utvrdio da je posebna pritvorska osnova iz članka 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH u konkretnom slučaju ispunjena. Prema odredbi članka 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH, pritvor može biti određen (produljen) ako postoje naročite okolnosti koje opravdavaju bojazan da će apelant učiniti kazneno djelo kojim prijeti a za to djelo se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža. Objektivni uvjet mogućnosti izricanja kazne za djelo kojim apelant prijeti, a to bi bilo djelo ubojstva iz članka 166. stavak 2. točka d) KZFBiH (ubojstvo radi prikrivanja kod drugog kaznenog djela a prije ispitivanja svjedoka u kontradiktornom postupku), postoji jer je za izvršenje takvog djela predviđena kazna zatvora od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora. Naime, zaštićeni svjedok „A” u izjavi od 10. rujna 2014. godine je naveo da mu je apelant, nakon izvršenog kaznenog djela, zaprijetio riječima „ako budeš ikome rekao za ovo, ubit ću i tebe isto ovako”, koju prijetnju je svjedok shvatio i shvaća i danas kao veoma ozbiljnu iako je protekao rok od skoro 23 godine. Kako dalje navodi Kantonalni sud, u izjavi od 13. studenog 2014. godine, svjedok „A” je naveo da, zbog straha od prijetnji koje mu je izrekao apelant koncem svibnja ili početkom lipnja 1992. godine, o ovom događaju nije pričao nikome, pa ni svojoj supruzi, te da je prvi put o tome progovorio svojim kolegama s posla prije desetak godina u jednom privatnom razgovoru, a nakon toga tek prilikom davanja izjave u Kantonalnom tužiteljstvu u kojoj je decidirano izjavio da, zbog straha za vlastiti život, nije ranije govorio o tome.

14. Kantonalni sud je razmotrio sve dostavljene dokaze iz kojih je izveo zaključak koji se zasniva na iskazu zaštićenog svjedoka „A” iz kojega Vijeće zaključuje da postoji utemeljena sumnja da je apelant sredinom 1992. godine lišio života civila M.N., kako je to prezentirano u činjeničnom supstratu optužnice, te iz pismenih dokaza o tome da je apelant bio pripadnik vojne formacije HVO-a, da je ubijeni bio civil i dokaza o njegovoj smrti - ekshumaciji koja je obavljena 29. svibnja 2006. godine na lokalitetu gdje se ubojstvo i odigralo. Kantonalni sud je u svezi s tim obrazložio svoje zaključke do kojih je došao razmatranjem ovih dokaza.

15. Obzirom na navedeno, Kantonalni sud smatra da prijetnja upućena svjedoku „A” postaje aktualna upravo u trenutku kada je apelant saznao da se potvrđenom optužnicom tereti za predmetno kazneno djelo, koje je objektivno teško kazneno djelo. Pošto se radi o prijetnji za život svjedoka ukoliko bude nekom govorio za ubojstvo civilne osobe, što se, prema svim logičnim metodama zaključivanja, odnosi na prijavljivanje tijelima gonjenja ubojstva tog civila, to predstavlja, kako zaključuje Kantonalni sud, naročitu okolnost koja opravdava bojazan o izvršenju prijetnje, odnosno kaznenog djela ubojstvo. Razmatrajući po službenoj dužnosti postoje li uvjeti za izricanje mjere zabrane iz članka 140.a ZKPFBiH umjesto mjere pritvora, Vijeće je utvrdilo da bi, obzirom na okolnosti slučaja,

mogle doći u obzir mjere zabrane posjećivanja određenih mjesta i područja ili sastajanja sa svjedokom „A”. U svezi s tim, Vijeće ima u vidu da argumenti navedeni u svezi pritvorske osnove pružaju temelj za zaključak da te mjere ne bi sa sigurnošću ostvarile cilj zbog kojega je određen pritvor.

16. Rješenjem Vrhovnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kž od 15. travnja 2015. godine apelantov priziv protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kv 2 od 8. travnja 2015. godine je odbijen kao neutemeljen.

17. U obrazloženju rješenja je navedeno da, nasuprot apelantovim prizivnim tvrdnjama, Vrhovni sud smatra da pravilnost zaključka prvostupanjskog suda iz pobijanog rješenja o postojanju utemeljene sumnje da je apelant učinio predmetno kazneno djelo nije dovedeno u pitanje. Istaknuto je da je, nasuprot apelantovim prizivnim navodima, Kantonalni sud u obrazloženju pobijanog rješenja konkretno iznio dokaze na kojim temelji pravni zaključak da je apelant utemeljeno sumnjiv da je učinio kazneno djelo za koje se tereti pri čemu se takav zaključak ne temelji isključivo na iskazu zaštićenog svjedoka „A”, već i na drugim dokazima koji su navedeni u tom rješenju. Dalje, u pogledu vjerodostojnosti iskaza zaštićenog svjedoka „A”, koji se prizivom nastoji dovesti u pitanje, Vrhovni sud smatra da u ovoj fazi postupka, kada odlučuje o prizivu protiv rješenja o produljenju pritvora apelantu, ne može se upuštati u takvu ocjenu, a što će biti predmetom ocjene prvostupanjskog suda sudećeg vijeća, nakon okončanog glavnog pretresa. Zbog tih razloga, ni pravilnost zaključka prvostupanjskog suda iz obrazloženja pobijanog rješenja o postojanju naročitih okolnosti koje opravdavaju bojazan da bi optuženi apelant prijetnju zaštićenom svjedoku, da „ako ikome budeš rekao za ovo, ubit ću i tebe isto ovako”, shvatio ozbiljno i mogao je realizirati nije dovedeno u pitanje apelantovim suprotnim prizivnim tvrdnjama. Vrhovni sud je u cijelosti prihvatio tu argumentaciju, kao i zaključak prvostupanjskog suda da iz navedenih dokaza jasno proizlazi postojanje utemeljene sumnje u odnosu na apelanta da je počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret.

18. Prema ocjeni Vrhovnog suda, okolnost što su od upućene prijetnje svjedoku prošle 23 godine nije relevantna, niti predstavlja apstraktnu i činjenično neutemeljenu procjenu opasnosti od počinjenja kaznenog djela kojim je prijetio. Okolnost da je protiv apelanta podignuta optužnica za predmetno kazneno djelo predstavlja relevantnom prijetnju smrću upućenu zaštićenom svjedoku „A” bez obzira na protek vremena od njezinog upućivanja, koja bi mogla biti realizirana. Ovo, i prema mišljenju Vrhovnog suda, predstavlja naročite okolnosti u smislu postojanja razloga iz članka 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH, što opravdava postojanje bojazni da bi apelant puštanjem na slobodu počinio kazneno djelo kojim je prijetio.

19. Dalje, kako navodi Vrhovni sud, neutemeljenim su ocijenjene i prizivne tvrdnje da bi se prema apelantu i mjerama zabrane, i to zabrane posjećivanja određenih mjesta i područja ili sastajanja sa zaštićenim svjedokom „A”, u zamjenu za mjeru pritvora mogao ostvariti cilj zbog kojeg je pritvor određen, a te navode apelant temelji na tvrdnji „da Tužiteljstvo dopušta mogućnost da [apelant] i u ovom trenutku poznaje identitet zaštićenog svjedoka, pa da bi takve mjere zabrane bile opravdane”. Ovo zbog toga što je prvostupanjski sud takvu mogućnost razmatrao i pravilno ocijenio kada je u obrazloženju pobijanog rješenja naveo da argumenti navedeni u svezi sa pritvorskom osnovom pružaju temelj za zaključak da te mjere ne bi sa sigurnošću ostvarile cilj zbog kojega je produljen pritvor. Pri tome prvostupanjski sud je svakako imao u vidu težinu i vrstu kaznenog djela koje se apelantu stavlja na teret.

Odluke donesene nakon osporenih rješenja

20. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kv 3 od 8. lipnja 2015. godine apelantu je produljen pritvor, pa on prema ovom rješenju može trajati do izricanja prvostupanjske presude uz daljnju odluku da će se kontrola pritvora vršiti svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru. Pritvor je produljen iz razloga koji je propisan u članku 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH.

21. Rješenjem Vrhovnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kž 3 od 11. lipnja 2015. godine priziv apelantove braniteljice izjavljen protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kv 4 od 8. lipnja 2015. godine je odbijen kao neutemeljen.

22. Vrhovni sud je utvrdio da je Kantonalni sud za svoj zaključak da u odnosu na apelanta i dalje egzistira posebna pritvorska osnova vezana za opasnost od počinjenja djela kojim prijeti u osporenom rješenju dao u svemu jasne, te i za Vrhovni sud potpuno prihvatljive razloge. Iz sadržaja spisa predmeta proizlazi da je zaštićeni svjedok pod pseudonimom „A” u svom iskazu od 10. rujna 2014. godine naveo da mu je sada optuženi apelant neposredno nakon što se inkriminirani događaj desio zaprijetio, govoreći mu: ...ako budeš ikome rekao za ovo, ubit ću i tebe isto ovako”, da je ovako izrečenu prijetnju ozbiljno shvatio i da je ozbiljno doživljava i danas, nakon što su od događaja prošle 23 godine, da upravo zbog straha vezanog za izrečenu prijetnju o kritičnom događaju nije pričao nikome, čak ni svojoj supruzi, te da je prvi put o tome pričao svojim kolegama s posla prije desetak godina, a poslije toga tek prilikom davanja iskaza u Tužiteljstvu. Vrhovni sud smatra da, suprotno stajalištu iz priziva, u konkretnom slučaju postoje naročite okolnosti koje opravdavaju bojazan da bi optuženi, ukoliko bi bio pušten na slobodu, mogao učiniti djelo kojim prijeti. Ovi razlozi su navedeni u rješenju Kantonalnog suda kojim je pritvor produljen i oni nisu dovedeni u pitanje prizivnim navodima optuženikove braniteljice u

kojima ističe da je svjedok pod pseudonimom „A” lažno kazivao o tome da o predmetnom događaju nije govorio drugim osobama, da se taj svjedok u postupku protiv druge osobe isključivo izjašnjavao o apelantu, a ne o osobi protiv koje je taj kazneni postupak vođen, te da njezin branjenik nikada nije ni imao namjeru, niti je bilo što pokušavao kada je u pitanju život navedenog svjedoka. Vrhovni sud zaključuje da baniteljica u svom prizivu nije određeno navela zbog čega prethodno istaknute okolnosti čine nepouzdanim iskaz zaštićenog svjedoka. Istovjetno se zaključuje i u odnosu na tvrdnju iz priziva da je apelant, ukoliko je predmetna prijetnja doista bila stvarna, mogao lišiti života svjedoka pod pseudonimom „A” dok se deset dana nalazio na slobodi nakon što mu je pritvor bio ukinut.

23. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kv 4 od 6. kolovoza 2015. godine apelantu je, zbog razloga koji je propisan u članku 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH, produljen pritvor, pa on prema ovom rješenju može trajati do izricanja prvostupanjske presude uz daljnju odluku da će se kontrola pritvora vršiti svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru.

24. Rješenjem Vrhovnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kž 3 od 19. kolovoza 2015. godine priziv apelantove braniteljice izjavljen protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kv 4 od 8. lipnja 2015. godine je odbijen kao neutemeljen. Vrhovni sud navodi da je Kantonalni sud za svoj zaključak da i dalje egzistira posebna pritvorska osnova vezana za opasnost od počinjenja djela kojim se prijeti u osporenom rješenju dao u svemu jasne i potpuno određene razloge. Vrhovni sud, dalje, navodi da se svjedok pod pseudonimom „A” naknadno izjašnjavao o predmetnom događaju prilikom davanja iskaza u Tužiteljstvu. Prijetnja koju je apelant po završetku predmetnog događaja uputio svjedoku je ozbiljna i stvarna, a suprotni prigovori iz priziva optuženikove braniteljice su neutemeljeni. Apelant konkretno prijeti da će svjedoka ubiti kao i oštećenog ako o događaju bude išta rekao, a realizacija izrečene prijetnje je moguća i vezana je za budući događaj - za eventualno svjedokovo otkrivanje počinjenog kaznenog djela. Dakle, svjedoku je, kako zaključuje Vrhovni sud, u slučaju da bude postupao suprotno izrečenoj prijetnji, „u izgled stavljeno ozbiljno zlo”, prijetnja smrću ukoliko o događaju koji je vidio ne bude šutio, pa je u ovakvim okolnostima Kantonalni sud opravdano zaključio da izrečena prijetnja dobiva na značaju i postaje aktualna neposredno nakon što se svjedok o inkriminiranom događaju izjasnio pred mjerodavnim državnim tijelima.

25. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 K od 5. listopada 2015. godine apelantu je produljen pritvor na temelju članka 152. stavak 1. ZKPFBiH, tj. nakon izricanja prvostupanjske presude kojom je proglašen krivim zbog kaznenog djela ratni zločin protiv civilnog pučanstva iz članka 142. preuzetog Krivičnog zakona Socijalističke

federativne republike Jugoslavije (KZSFRJ) za koje je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od sedam godina. Prema tom rješenju, pritvor apelantu može trajati do pravosnažnosti presude, odnosno do upućivanja na izdržavanje kazne zatvora.

26. Rješenjem Vrhovnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kž 5 od 13. listopada 2015. godine priziv apelantove braniteljice protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 K 011525 15 K od 5. listopada 2015. godine je odbijen kao neutemeljen. Vrhovni sud, prije svega, zapaža da se prizivom braniteljice uopće ne osporavaju razlozi pobijanog rješenja koji se odnose na okolnosti u svezi sa učinjenjem djela, nego se isključivo bavi pitanjima koja se odnose na ličnost učinitelja, ali su, prema ocjeni Vrhovnog suda, takvi prigovori sasvim pogrešno usmjereni. Naime, produženje pritvora u ovoj fazi kaznenog postupka ima svrhu da se osigura da pravosnažna odluka bude donesena neometano, a time i pravilno i zakonito, pa je zadatak suda da temeljem odredbe članka 152. stavak 1. ZKPFBiH ocijeni je li, obzirom na način učinjenja djela, odnosno ličnost učinitelja, produženje pritvora neophodno za nesmetano vođenje kaznenog postupka. Kako zapaža Vrhovni sud, u konkretnom slučaju Kantonalni sud je ocijenio, između ostalog, da, zbog prijetnji koje je svjedoku „A” uputio apelant, postoji i bojazan od ometanja daljeg tijeka kaznenog postupka za što je naveo jasne razloge koji nisu dovedeni u pitanje spomenutim prizivnim prigovorima. Naime, prigovori koji se odnose na istinitost kazivanja svjedoka „A” su pogrešno usmjereni, jer teza pobijanog rješenja u ovom dijelu polazi od toga da je apelant prijetio svjedoku „A”, pri čemu za Kantonalni sud uopće nije sporno kada je on (svjedok „A”) i kome ispričao o predmetnom događaju. Iz pobijanog rješenja se to jasno vidi, jer je prvostupanjski sud i naveo da je svjedok ispričao o događaju prvo svojim kolegama s posla, a potom i tužitelju, pa navedeni prizivni prigovori niti dovode u pitanje vjerodostojnost iskaza svjedoka u relevantnom dijelu, niti se njima može uspješno osporiti zaključak Kantonalnog suda o postojanju prijetnje koju je apelant uputio svjedoku, kao jedne od okolnosti koja ukazuje na neophodnost produženja pritvora temeljem odredbe članka 152. stavak 1. ZKPFBiH. Također, kako zaključuje Vrhovni sud, činjenica da su od učinjenja djela prošle 23 godine i da se za to vrijeme apelant i svjedok „A” nisu sreli ne dovodi u pitanje zaključak pobijanog rješenja o postojanju svih onih okolnosti na koje se Kantonalni sud sasvim određeno pozvao (a koje prizivom nisu ni osporene u dijelu koji se tiče načina učinjenja djela) i koje, prema stajalištu Kantonalnog suda, ukazuju na neophodnost produženja pritvora apelantu radi nesmetanog vođenja kaznenog postupka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

27. Apelant navodi da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c) i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članak 6. stavak 2. Europske konvencije.

28. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u kršenju načela pretpostavke nevinosti. Prema navodima u apelaciji, Kantonalni sud je u rješenjima o određivanju pritvora praktično naveo kako smatra dokazanim da je apelant izvršio kazneno djelo.

29. Apelant smatra da je prijedlog Tužiteljstva o produljenju pritvora nakon potvrđivanja optužnice apelantu na temelju članka 146. stavak 1. točka c) ZKP neutemeljen i neopravdan, jer nisu ispunjeni uvjeti za produljenje pritvora kako u pogledu postojanja temeljnog uvjeta za određivanje pritvora, tako i posebnog pritvorskog razloga iz navedenog članka. Apelant, dalje, smatra da primjena ove pritvorske osnove ovisi o dva pravna standarda, i to: postojanja općeg uvjeta za određivanje pritvora, odnosno utemeljene sumnje da je apelant počinio predmetno djelo, te da uz postojanje ovog uvjeta moraju postojati „naročite okolnosti koje opravdavaju bojazan da će optuženi učiniti kazneno djelo kojim prijetiti”. Prema svim pravnim standardima, prijetnja mora biti ozbiljna i stvarna, a izvršenje djela moguće. Postojanje utemeljene sumnje da je apelant počinio predmetno kazneno djelo se, uglavnom, zasniva na iskazima zaštićenog svjedoka pod pseudonimom „A”, koje je ovaj svjedok dao u dva navrata u vremenskom razdoblju od tri mjeseca 2014. godine. Apelant navodi da se ovaj svjedok u ovom predmetu pojavljuje kao svjedok očevidac, dok se ostali predloženi svjedoci koji imaju posredna saznanja o predmetnom događaju i njihovi iskazi ne mogu uzeti kao vjerodostojni.

30. Apelant zaključuje da sve navedeno ukazuje da ne postoje naročite okolnosti koje opravdavaju bojazan da će učiniti kazneno djelo kojim je, navodno, prijetio, jer protek vremena od 23 godine je dugo razdoblje koje ukazuje na suprotno, tj. da apelant nikad nije ni imao takvu namjeru. U konkretnoj pravnoj stvari procjena opasnosti od počinjenja kaznenog djela je apstraktna i činjenično neutemeljena, zaštićeni svjedok sa pseudonimom „A” u postupku je dobio zaštitu koju je tražio iako je na raspolaganju imao još mjera zaštite, ali ih očito nije tražio, jer mu nisu ni potrebne. Apelant zaključuje da ne postoje naročite okolnosti koje upućuju na iteracijsku opasnost, tj. da se može razumno vjerovati kako je u ovoj pravnoj stvari pritvor opravdan i nužan u svrhu sprečavanja izvršenja kaznenog djela kojim apelant, navodno, prijetiti. Apelant navodi da je u navedenim rješenjima neutemeljena

tvrdnja da se mjerama zabrane u zamjenu za mjeru pritvora kao najstrožu mjeru, i to mjerama zabrane posjećivanja određenih mjesta i područja ili sastajanja sa zaštićenim svjedokom „A”, ne bi sa sigurnošću ostvario cilj zbog kojeg je određen pritvor. Kako zaključuje apelant, ukoliko Tužiteljstvo dopušta mogućnost da optuženi i u ovom trenutku poznaje identitet svjedoka, tada bi upravo ove mjere zabrane imale cilj i bile opravdane.

31. Apelant predlaže da Ustavni sud uvaži apelaciju, utvrdi povredu navedenih ljudskih prava, ukine osporena rješenja, te donese privremenu mjeru da se apelant pusti iz pritvora na slobodu do izricanja prvostupanjske presude.

b) Odgovori na apelaciju

32. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud navodi da je neprihvatljivo apelantovo stajalište da nije utvrđeno postojanje utemeljene sumnje, jer apelant daje ocjenu vjerodostojnosti dokaza iz kojih ta utemeljena sumnja proizlazi, što, svakako, nije moguće činiti u postupku ocjene razloga za pritvor. S druge strane, u apelaciji se ponavlja prijedlog za izricanje mjera zabrane umjesto mjere pritvora a u svezi s tim je dato obrazloženje u rješenju Kantonalnog suda, čijim stajalištima se nema što novo dodati.

33. Vrhovni sud ostaje pri svojim ocjenama iznesenim u osporenom rješenju i pri tome naglašava da u ovoj fazi kaznenog postupka, kada je rješenje doneseno, nije moralo biti sa sigurnošću utvrđeno da je apelant kazneno djelo odista počinio, već je dovoljno samo postojanje utemeljene sumnje kao niži stupanj dokazanosti da ga je učinio. Što se tiče apelantovih prigovora iz osnova članka 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH, Vrhovni sud u svom rješenju je naveo zbog čega je prihvatio razloge iz prvostupanjskog rješenja da oni opravdavaju primjenu navedene zakonske odredbe. Pri tim razlozima Vrhovni sud ostaje u cijelosti i smatra da apelant svojim prigovorima nije doveo u pitanje takve ocjene, te da nisu učinjene povrede članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. c. i 3. Europske konvencije, kako se to tvrdi u apelaciji.

34. U odgovoru na apelaciju Kantonalno tužiteljstvo navodi da su neutemeljeni apelantovi prigovori o povredi prava na slobodu i sigurnost, tj. da u navedenim rješenjima nije narušen princip presumpcije nevinosti.

35. Kantonalni sud je obavijestio Ustavni sud 4. ožujka 2016. godine da je u konkretnom postupku protiv apelanta saslušan zaštićeni svjedok, donesena prvostupanjska presuda, a da se predmet po apelantovom prizivu nalazi na odlučivanju kod Vrhovnog suda Federacije BiH.

V. Relevantni propisi

36. U Krivičnom zakonu SFRJ („Službeni list SFRJ” br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90) relevantne odredbe glase:

Član 142.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao za posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlja ljudi; (...) da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, mučenja, nečovječna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja (...)

kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

37. U Kaznenom zakonu FBiH („Službene novine FBiH” br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14) relevantne odredbe glase:

Članak 166. st. 1. i 2. tačka d)

Ubojstvo

(1) Tko drugoga usmrti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(2) Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se: (...)

d) tko drugog usmrti iz koristoljublja, radi učinjenja ili prikrivanja kojeg drugog kaznenog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih niskih pobuda; (...)

38. Zakon o kaznenom postupku Federacije BiH („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

Svatko se smatra nevinim za kazneno djelo dok se pravosnažnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja.

Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

Članak 145.
Određivanje pritvora

Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim u ovom zakonu i samo ako se ista svrha ne može osigurati drugom mjerom.

Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se optuženik nalazi u pritvoru, dužnost je svih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku i tijela koja im pružaju pravnu pomoć postupati posebno žurno.

Tijekom cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na temelju kojih je određen, a pritvorenik odmah pustiti na slobodu.

Članak 146.
Razlozi za pritvor

Ako postoji utemeljena sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor joj se može odrediti (...)

- c. ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti kazneno djelo ili će dovršiti pokušano kazneno djelo ili će učiniti kazneno djelo kojim prijeti, a za ta se kaznena djela može izreći kazna zatvora najmanje pet godina ili teža (...).*

Članak 152. stavak 1.
Određivanje pritvora nakon izricanja presude

(1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, sud će optuženom odrediti pritvor, odnosno pritvor će se produljiti ako postoje razlozi iz članka 146. stavak 1. ovog zakona, a optuženom koji se nalazi u pritvoru ukinut će se pritvor ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a priziv protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

VI. Dopustivost

39. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

40. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

41. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Vrhovnog suda broj 07 0 K 011525 15 Kž od 15. travnja 2015. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno rješenje je doneseno 15. travnja 2015. godine, a apelacija je podnesena 18. svibnja 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

42. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

43. Apelant pobija osporena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c) i 3. Europske konvencije i članak 6. stavak 2. Europske konvencije.

44. Članak II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

d) Pravo na slobodu i sigurnost osobe.

45. Članak 5. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i sukladno zakonom propisanim postupkom:

c. zakonitog hapšenja ili lišavanja slobode glede privođenja nadležnoj sudbenoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne. (...)

3. Svako tko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stavka 1.c) ovog članka mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugu službenu osobu zakonom ovlaštenu da vrši sudbenu vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje se na slobodu može uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju (...)

a) Navodi o kršenju prava iz članka 5. stavak 1. točka c) Europske konvencije - postojanje utemeljene sumnje i posebnih pritvorskih razloga

46. U odnosu na navode o kršenju prava iz članka 5. stavak 1. točka c) Europske konvencije, Ustavni sud podsjeća da je Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) u svojoj praksi usvojio stajalište da postojanje „utemeljene sumnje” na kojoj se zasniva lišavanje slobode čini suštinski dio garancija protiv proizvoljnog uhićenja i da predstavlja *conditio sine qua non* za određivanje ili produljenje pritvora. Postojanje „utemeljene sumnje” pretpostavlja postojanje činjenica ili informacija na temelju kojih će, kako je to Europski sud ukazao, objektivni promatrač zaključiti da je osoba koja je u pitanju mogla počinuti kazneno djelo za koje se tereti. Što će se smatrati „utemeljenim”, ovisit će o svim okolnostima slučaja. Čak i u slučajevima kada se od policije i drugih tijela gonjenja zahtijeva žurno postupanje zbog zaštite interesa javne sigurnosti, javna vlast mora pružiti bar neke činjenice ili informacije iz kojih bi se vidjelo da je postojala utemeljena sumnja da je osoba lišena slobode počinila kazneno djelo za koje se tereti (vidi, Europski sud, *Fox, Campbell i Hartley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 30. kolovoza 1990. godine, Serija A broj 182, toč. 32-34), i *Stepuleac protiv Moldavije*, presuda od 6. studenog 2007. godine, aplikacija broj 8207/06, točka 68).

47. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud istaknuo da je činom potvrđivanja optužnice sudac za prethodno saslušanje utvrdio postojanje utemeljene sumnje, ali da je i taj sud utvrdio da iz dokaza koje je Kantonalno tužiteljstvo dostavilo uz prijedlog za produljenje pritvora postoji utemeljena sumnja da je apelant počinio predmetno kazneno djelo a koje stajalište je u potpunosti prihvatio i Vrhovni sud, pri čemu su u obrazloženjima osporenih rješenja za takav zaključak dali detaljne, jasne i, prema ocjeni Ustavnog suda, dovoljne razloge. Stoga, nema ništa što ukazuje na to da je o pitanju postojanja utemeljene sumnje odlučeno proizvoljno. Ustavni sud naročito ističe da je prvostupanjski sud razmotrio sve dostavljene dokaze iz kojih je izveo zaključak koji se temelji na iskazu zaštićenog svjedoka „A” iz kojega Vijeće zaključuje da postoji utemeljena sumnja da je apelant sredinom 1992. godine lišio života civila M.N., kako je to prezentirano u činjeničnom supstratu optužnice, te iz pismenih dokaza o tome da je apelant bio pripadnik vojne formacije HVO-a, da je ubijeni bio civil i dokaza o njegovoj smrti-ekshumaciji koja je obavljena 29. svibnja 2006. godine na lokalitetu gdje se ubojstvo i odigralo. Kantonalni sud je u svezi s tim obrazložio svoje zaključke do kojih je došao razmatranjem ovih dokaza, a Vrhovni sud je u cijelosti prihvatio tu argumentaciju, kao i zaključak prvostupanjskog suda da iz navedenih dokaza jasno proizlazi postojanje utemeljene sumnje u odnosu na apelanta da je počinio kazneno djelo koja mu se stavlja na teret.

48. Međutim, u svezi sa posebnim zatvorskim razlozima, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju Kantonalni sud apelantu odredio i produžio pritvor pozivajući se na razlog naveden u članku 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH zbog rizika da bi mogao učiniti kazneno djelo kojim prijeti. U svezi s ovim navodima, Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda prema kojoj opasnost od počinjenja kaznenog djela kojim apelant prijeti, ako je uvjerljivo utvrđena, može dovesti do toga da sudske vlasti stave i ostave osumnjičenika u pritvoru do suđenja kako bi spriječile sve pokušaje da počini kaznena djela kojim prijeti da će ih učiniti. Međutim, ta opasnost mora biti vjerojatna, a mjera odgovarajuća, u svjetlu okolnosti predmeta, osobito prošlosti i karaktera osobe koja je u pitanju (vidi, Europski sud, *Clooth protiv Belgije*, presuda od 12. prosinca 1991. godine, točka 40, Serija A broj 225).

49. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je apelant osumnjičen za izvršenje kaznenog djela ratni zločin protiv civilnog pučanstva iz članka 142. KZSFRJ. To, prema mišljenju Ustavnog suda, svakako treba biti uzeto u obzir pri ocjeni jesu li poštovane odredbe članka 5. Europske konvencije (*op. cit., Bernobić protiv Hrvatske*, točka 69). Dalje, Ustavni sud smatra da, u smislu navedenih stajališta Europskog suda, osporene odluke o određivanju pritvora apelantu sadrže „referencu na specifične činjenice i na osobne okolnosti osumnjičenog koje opravdavaju njegovo pritvaranje”. U svezi s tim, Ustavni sud smatra da Kantonalni sud nije dao dovoljno uvjerljivo obrazloženje posebne pritvorske osnove, koju je potom potvrdio i Vrhovni sud, a koja bi bila relevantna i dovoljna da opravda apelantovo držanje u pritvoru. U tom kontekstu Ustavni sud zapaža da Kantonalni sud nije dovoljno argumentirano obrazložio da, obzirom na to da su od izvršenja kaznenog djela za koje je apelant optužen, kao i od dana izrečene ozbiljne prijetnje životu svjedoka protekle skoro 23 godine, prijetnja upućena svjedoku „A” postaje aktualna upravo u trenutku kada je apelant saznao da se potvrđenom optužnicom tereti za predmetno kazneno djelo, koje je objektivno teško kazneno djelo.

50. Ustavni sud posebno ističe stajalište Kantonalnog suda izneseno u njegovoj prvoj odluci kojom je odbijen zahtjev Tužiteljstva za određivanje pritvora apelantu. Upravo je Kantonalni sud tada naveo kako se radi o izrečenoj jednokratnoj prijetnji u specifičnim uvjetima rata, koja u međuvremenu nije ponovljena, niti je došlo do bilo kakvog kontakta između apelanta i zaštićenog svjedoka. Također, Kantonalni sud je zaključio da prijetnja nije neposredno predstojeća, a da je bez utjecaja navod da je apelant tek sada u mogućnosti saznati generalije zaštićenog svjedoka, jer je jasno da bi, prema stanju spisa, apelant sve ovo vrijeme od 23 godine to morao znati, ili da bi lako saznao identifikacijske podatke o svjedoku ako je stvarno namjeravao ostvariti izrečenu prijetnju svjedoku i sa tolikom ozbiljnošću da bi to i danas bilo aktualno. Subjektivno osjećanje straha kod ovog svjedoka,

prema navodima u osporenim rješenjima o određivanju pritvora, nije objektivizirano niti jednim drugim dokazom, osim pretpostavkom suda. Ustavni sud ima u vidu i činjenice da je u vrijeme donošenja spornih rješenja o pritvoru optužnica protiv apelanta potvrđena, a da je u međuvremenu zaštićeni svjedok kojem je svojevremeno upućena prijetnja saslušan i donesena prvostupanjska presuda.

51. Ustavni sud ističe i stajališta Europskog suda koji opravdava uporabu ove pritvorske osnove kada postoji stvarna opasnost od ponavljanja teške kaznene radnje. Relevantna je kriminalna prošlost, ličnost osumnjičenog ili optuženog. Također su relevantni broj i karakter kaznenih djela, eventualno otvorena istraga za druga djela. Prema stajalištima Europskog suda, moraju biti zadovoljeni uvjet visine zapriječene kazne, objektivna ocjena ozbiljnosti i trajnosti prijetnje, tužitelj i sudac moraju imati pristup evidencijama o prethodnim kaznenim djelima.

52. Ustavni sud, prema navedenom, u apelantovom slučaju ne vidi postojanje „naročitih okolnosti koje opravdavaju bojazan da će učiniti kazneno djelo kojim prijeti”. Naime, sud je samo parafrazirao i naveo da bi apelant mogao izvršiti djelo kojim je zaprijetio prije 23 godine ukoliko bi se nalazio na slobodi, ne navodeći koje su to očigledne i konkretne okolnosti koje ukazuju na to, nego samo apstraktno to navodi i pretpostavlja.

53. Ustavni sud ponovno ukazuje na obvezu redovitih sudova da prilikom odlučivanja o određivanju pritvora prethodno detaljno i savjesno razmotre mogućnost i efekte izricanja blažih mjera kojima se može postići ista svrha. U konkretnom slučaju redoviti sudovi naveli su samo kako mjere zabrane sa sigurnošću ne bi ostvarile svoj cilj, pri tome se pozivajući na težinu djela kojim apelant prijeti. Ustavni sud smatra da su ovi navodi paušalni i da nisu dani odgovarajući razlozi u pogledu zaključka redovitih sudova da blaže mjere zabrane ne bi ostvarile svoj cilj.

54. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da su utemeljeni apelantovi navodi o tome da mu je prekršeno pravo iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. točka c) Europske konvencije, budući da redoviti sudovi postojanje posebnih pritvorskih razloga iz članka 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH nisu detaljno razmotrili, niti za svoje zaključke dali dovoljne, jasne i zadovoljavajuće razloge.

Pretpostavka nevinosti

55. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.*

56. Članak 6. stavak 2. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

2. *Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.*

57. Apelant navodi i povredu prava na pretpostavku nevinosti iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da je Europski sud u predmetu *Peša protiv Hrvatske* iznio sljedeće stajalište: „Sud ponavlja da je pretpostavka nevinosti upisana u stavku 2. članka 6. jedan od elemenata poštenog kaznenog suđenja koje se traži u stavku 1. (...). U svom relevantnom aspektu članak 6. stavak 2. ima cilj spriječiti podrivanje poštenog suđenja izjavama koje prejudiciraju, a dane su u bliskoj svezi s postupkom (...). Njime se zabranjuje preuranjeno izražavanje (...) samoga suda mišljenja da je osoba ‘optužena za kazneno djelo’ kriva prije nego joj je to dokazano prema zakonu (...) ali, također, obuhvaća i izjave državnih dužnosnika koje ohrabruju javnost da vjeruje da je osumnjičenik kriv i prejudiciraju ocjenu činjenica (...) nadležne sudbene vlasti (...)” (vidi, Europski sud, *Peša protiv Hrvatske*, presuda od 8. travnja 2010. godine, aplikacija broj 40523/08, stavak 138).

58. Za razliku od članka 6. stavak 1. Europske konvencije, povreda pretpostavke nevinosti ne ocjenjuje se na temelju postupka u cjelini, već kao zaseban procesni nedostatak. Pri tome se naglasak stavlja na fazu o kojoj je riječ, i to kumulativnom analizom sljedećih triju elemenata: a) procesna faza i kontekst u kojem je izjava dana, b) njezina točna formulacija i c) njezino značenje (vidi, Europski sud, *Daktaras protiv Litve*, presuda od 10. listopada 2000. godine, aplikacija broj 42095/98). Izjave kojima se izražava sumnja u vrijeme pretpretresne istrage ne predstavljaju kršenje pretpostavke nevinosti. Čak i formulacije koje sadrže vrlo eksplicitne izraze kao što je „krivnja” i „dokazana” ne moraju predstavljati kršenje članka 6. stavak 2. ako u određenom kontekstu, posebice ukoliko nisu bile namijenjene medijima ili javnosti, mogu razumno značiti ukazivanje na nešto drugo, primjerice, kada takva izjava samo ukazuje na to da je tužitelj uvjeren da ima dovoljno dokaza na temelju kojih je moguće preći iz faze istrage u fazu suđenja (*op. cit.*, *Daktaras protiv Litve*, tač. 41-45).

59. Povredu navedenog prava apelant vidi u tome što, kako navodi, Kantonalni sud smatra praktično dokazanim da je apelant izvršio kazneno djelo. Međutim, Ustavni sud konstatira da to ne proizlazi iz obrazloženja rješenja Kantonalnog suda, niti proizlazi da je taj sud igdje u osporenom rješenju naveo bilo kakvu tvrdnju u svezi sa apelantom a da

prije nje nije postojala odrednica „optuženi” i „utemeljena sumnja”. Iz navedenog Ustavni sud zaključuje da Vrhovni i Kantonalni sud u osporenim rješenjima nisu prejudicirali apelantovu krivnju na bilo koji način, te da stoga nije prekršeno načelo pretpostavke nevinosti iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra neutemeljenim apelantove navode o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 580/07 od 24. lipnja 2009. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

60. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

61. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1.c) i 3. Europske konvencije kada odluke o određivanju pritvora apelantu ne sadrže dovoljne, konkretne i jasne razloge za određivanje pritvora sukladno općem uvjetu i posebnom uvjetu iz članka 146. stavak 1. točka c) ZKPFBiH.

62. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo na pretpostavku nevinosti iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 2. Europske konvencije kada Kantonalni sud svojim izražavanjem u osporenom rješenju o produljenju pritvora nije na bilo kakav način prejudicirao apelantovu krivnju.

63. Na temelju članka 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

64. Obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebice razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

65. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 1529/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Marinka Planinića protiv
presuda Suda Bosne i Hercegovine
broj S1 2 K 005972 13 Kž 2 od 31.
oktobra 2014. godine i broj S1 2
K 005972 13 K od 4. aprila 2014.
godine

Odluka od 7. jula 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1529/15**, rješavajući apelaciju **Marinka Planinića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 7. jula 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Marinka Planinića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 005972 13 Kž 2 od 31.oktobra 2014. godine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marinko Planinić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čitluka, kojeg zastupaju Vasvija Vidović, advokat iz Sarajeva, i Zdravko Rajić, advokat iz Mostara, podnio je 2. aprila 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH ili Apelaciono vijeće Suda BiH) broj S1 2 K 005972 13 Kž 2 od 31. oktobra 2014. godine i broj S1 2 K 005972 13 K od 4. aprila 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je 14. aprila 2015. godine i 25. marta 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sud BiH dostavio je odgovor na apelaciju 20. aprila 2015. godine, a Tužilaštvo 5. aprila 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Sud BiH je donio Presudu broj S1 2 K 005972 13 K od 4. aprila 2014. godine kojom je apelant proglašen krivim, zato što je „u vremenskom periodu od 14. aprila 2000. godine do 31. jula 2001. godine kao odgovorna osoba – direktor u pravnoj osobi ‘Croherc AG’ d.o.o. za trgovinu Mostar, s namjerom pribavljanja imovinske koristi za pravnu osobu ‘Croherc AG’ d.o.o. Mostar svjesnim izbjegavanjem plaćanja poreza na promet robe i usluga i drugih fiskalnih obaveza oštetio budžet Federacije Bosne i Hercegovine za iznos od 18.661.024,00 KM na taj način da je nezakonito poslovanje obavljao tako što se nabavka naftnih derivata za pravno lice ‘Croherc AG’ d.o.o. Mostar u kojem je bio odgovorno lice-direktor vršila iz uvoza, i to od strane firme ‘OMV Istrabenz’ d.d. Koper, Republika

Slovenija, a transport vršen putem kamiona u većini slučajeva do poznatih kupaca u Bosni i Hercegovini, a manji dio se skladišti u naftno skladište Dretelj, pri čemu je prodaju naftnih derivata 'Croherc AG' d.o.o. Mostar vršio na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine bez obračunavanja i plaćanja poreza na promet i ostalih dažbina, koje je pravno lice 'Croherc AG' d.o.o. Mostar bilo obavezno izmiriti, uz dostavljanje fiktivnih narudžbenica i izjava od strane kupaca da robu kupuju radi preprodaje kojim se oslobađa plaćanje istih, te je tako kao odgovorno lice u pravnom licu 'Croherc AG' d.o.o. Mostar lažno prikazivao prodaju naftnih derivata na veliko radi preprodaje fiktivnim firmama i time izbjegao plaćanje poreza na promet i ostale dažbine, dok je roba završavala na 'crnom tržištu' pri čemu se plaćanje vršilo tako što stvarni kupac polaže gotov novac na račun fiktivnog pravnog lica kojem je 'Croherc AG' d.o.o. Mostar navodno prodao robu, i isti dan se novac prebacuje na račun 'Croherca AG', sve fiktivne firme kao i sam 'Croherc AG' d.o.o. Mostar imale su otvorene račune u Hercegovačkoj banci, a na svim ispostavljenim fakturama stoji da porez na promet nije obračunat temeljem izjave kupca da se promet sa ovim pravnim licima ne može vršiti bez obračunatog poreza na promet budući da nisu ispunjeni svi predviđeni uslovi propisani u članu 7. i 8. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, Zakona o posebnom porezu na naftne derivate, Pravilnika o obračunavanju i plaćanju posebnog poreza na naftne derivate i Odluke o visini naknade za puteve u maloprodajnoj cijeni benzina i dizel-goriva, te se porezna obaveza trebala zaračunati prodavcu, tj. 'Croherc AG' d.o.o. Mostar, pa je tako u navedenom periodu 'Croherc AG' d.o.o. Mostar u svoju evidenciju unio navodnu prodaju u iznosu od 41.435.591,00 litara naftnih derivata (...) ukupne vrijednosti 34.499.916,34 KM sljedećim fiktivnim pravnim licima: 'Alba' d.o.o. Posušje, 'Lenex' d.o.o. Posušje, 'Linda' d.o.o. Široki Brijeg, 'Toneti' d.o.o. Posušje, 'Drang' d.o.o. Posušje, 'Edita-Prom' d.o.o. Novi Travnik, 'Laki Trade' d.j.l. Tešanj, 'IC' d.j.l. Gornji Vakuf, 'Marijanović Export-import' d.o.o. Novi Travnik, 'Stankov Trade' d.o.o. Sarajevo, 'Poliprom' d.o.o. Doboje, 'Jugoauto' p.j. Šamac, 'Impex Barbara' d.o.o. Balatun-Bijeljina, 'PP EU Stil and U' d.o.o. Pale, 'Dunav Alpe Adria' d.o.o. Bijeljina i 'Vlačed' d.o.o. Pale da bi se, nakon provjere koju je izvršilo Tužilaštvo, ustanovilo da se navedene firme ne mogu pronaći na prijavljenim adresama, niti ima tragova koji ukazuju na postojanje poslovnih aktivnosti tih firmi, a navedene firme nalaze se u registru nedostupnih firmi Federacije Bosne i Hercegovine i registru fiktivnih firmi Republike Srpske, te se nijedna od navedenih firmi nije ranije pojavljivala kao klijent, 'Croherca AG' prije stupanja na snagu izmjena Zakona o porezu na promet robe i usluga Federacije Bosne i Hercegovine, gdje je moment naplate poreza na promet visokocarinjene robe, u šta se ubrajaju naftne preradevine, promijenjen sa momenta početne prodaje u Federaciji Bosne i Hercegovine na moment prodaje za krajnju potrošnju s tim da Zakon propisuje da se svaka prodaja smatra prodajom za krajnju potrošnju, osim ako nisu ispunjeni posebni uvjeti za izuzeće: da dođe do prodaje i da je prodaja izvršena pravnom licu

radi preprodaje, što u poslovanju sa navedenim fiktivnim firmama nije slučaj, da bi inspektori Porezne uprave FBiH uvidom u dokumentaciju pravnog lica 'Croherc AG' d.o.o. Mostar ustanovili da je vođeno duplo knjigovodstvo, da su novčane transakcije za stvarno obavljene promete i realiziranu robu-naftne derivate vršene putem Zavoda za platni promet, a fiktivni promet je knjižen i realiziran putem Hercegovačke banke, te, s obzirom na velike sume koje je 'Croherc AG' primao sa računa fiktivnih pravnih lica, pri čemu je nemoguće bilo da je plan izbjegavanja plaćanja poreza bio izrađen i da je funkcionirao bez znanja osumnjičenog Marinka Planinića, gdje je tako fiktivnim poslovanjem sa navedenim firmama uskratilo plaćanje sredstava iz poreznih i drugih fiskalnih obaveza u Federaciji BiH utvrđenih zakonom u iznosu od 18.661.024,00 KM, čime je apelant, kao odgovorno lice u pravnom licu 'Croherc AG' d.o.o. Mostar, zloupotrijebio ovlaštenja u privredi na način da je sa namjerom da pribavi protivpravnu imovinsku korist za pravno lice u kome je bio zaposlen uskratilo plaćanje sredstava iz poreznih i drugih fiskalnih obaveza u Federaciji Bosne i Hercegovine utvrđenih zakonom u iznosu od 18.661.024,00 KM, čime je oštetio budžet Federacije Bosne i Hercegovine za navedeni iznos, te čime je počinio krivično djelo zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 259. stav 2. u vezi sa stavom 1. tačka 3. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH), pa ga je Sud BiH primjenom odredaba člana 259. stav 2. u vezi sa stavom 1. tačka 3. KZFBiH i čl. 39, 40. i 48. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH) osudio na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i šest mjeseci, kao glavnu kaznu, i novčanu kaznu u iznosu od 20.000,00 KM, kao sporednu kaznu. Na osnovu čl. 110. i 111. KZBiH, od apelanta se oduzima protivpravna imovinska korist pribavljena krivičnim djelom u iznosu od 18.661.024,00KM na način što će apelant uplatiti novčani iznos srazmjernan pribavljenoj imovinskoj koristi”.

5. U obrazloženju presude Sud BiH je naveo da je Tužilaštvo podiglo optužnicu protiv apelanta 26. aprila 2013. godine kojom je apelant optužen da je počinio krivično djelo zloupotreba ovlaštenja u privredi, te je Tužilaštvo predložilo dokaze kako bi dokazalo svoje tvrdnje. Također, u završnoj riječi pred Sudom BiH Tužilaštvo je tražilo da se apelant proglašuje krivim za navedeno krivično djelo, kazni i da mu se oduzme imovinska korist. Apelant je negirao bilo kakvu odgovornost, te je istakao da mu nedležni porezni organi koji su vršili kontrole nikada nisu signalizirali bilo kakvu nepravilnost u poslovanju, nepostojanje umišljaja, te je istakao nedostatke u optužnici, pokrenuo pitanje zakonitosti dokaza i predložio donošenje oslobađajuće presude.

6. Sud BiH je obrazložio zašto je nadležan, te je naveo, pozivajući se na član 7. Zakona o Sudu BiH, da štetne posljedice u konkretnom slučaju prelaze teritoriju jednog entiteta, kao i da protek roka (10 godina) i razlozi ekonomičnosti i efikasnosti opravdavaju stvarnu nadležnost Suda BiH. Osim toga, Sud BiH se pozvao na odredbe Zakona o Upravi za

indirektno oporezivanje i Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH, te je zaključio da je oštećena Bosna i Hercegovina. Osim toga, razloge za nadležnost Sud BiH je našao u enormno visokom novčanom iznosu utajenog poreza, mjestu izvršenja krivičnog djela-na teritoriji oba entiteta i jedinstvu oštećene.

7. Sud BiH je naveo da djelo koje se apelantu stavlja na teret predviđa posebne slučajeve nezakonitog poslovanja odgovornog lica u pravnom licu, odnosno predviđeni su posebni slučajevi zloupotrebe ovlaštenja motivirani pribavljanjem protivpravne imovinske koristi za pravno lice. Sud BiH je, također, istakao da se djelo sastoji od više sadržajno različitih djela, tj. od sljedećih alternativno određenih radnji izvršenja: a) stvaranju ili držanju nedopuštenih fondova u zemlji ili inozemstvu, b) neistinitom prikazivanju stanja i kretanja sredstava i rezultata poslovanja sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansima, procjenama i inventurom ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica i na taj način dovođenja u zabludu uprave pravnog lica pri donošenju odluka o poslovima upravljanja, c) uskraćivanju plaćanja poreznih i drugih fiskalnih obaveza utvrđenih zakonom, d) korištenju raspoloživih sredstava protivno njihovoj namjeni i e) u grubom povređivanju ovlaštenja na drugi način, u pogledu korištenja ili upravljanja imovinom pravnog lica. Također, Sud BiH je istakao da počinitelj krivičnog djela može biti samo odgovorno lice u pravnom licu, a djelo se može izvršiti samo s namjerom čija je sadržina ovisna o pojedinim oblicima radnje izvršenja. Pored toga, potrebno je, kako je već istaknuto, postupanje s ciljem da se pribavi protivpravna imovinska korist za pravno lice u kojem je počinitelj zaposlen.

8. Sud BiH je, dalje, istakao nesporne činjenice u predmetu, a to je da je pravno lice „Croherc AG” registrirano u Mostaru, a da su mu djelatnost uvoz, skladištenje i distribucija i trgovina na veliko naftnih proizvoda, da je poslovalo, da je direktor apelant koji je raspolagao sredstvima na računu otvorenom kod Hercegovačke banke zajedno sa Zdenkom Pažinom i Antom Peharom. Također, nesporno je da je pravno lice vršilo uvoz i prodaju nafte i naftnih derivata na području cijele BiH. Dalje, Sud BiH je utvrdio da je pravno lice nabavljalo naftu i naftne derivate od „OMV Istra Benz” Koper, da nisu imali svoja sredstva za prijevoz, pa su angažirali Željeznicu BiH i prevoznicičke kuće, da su prodavali naftu poznatim kupcima u BiH, koji su pobrojani, te je utvrđen način formiranja cijene. Osim toga, utvrđeno je da se platni promet odvijao putem Zavoda za platni promet, ali i putem komercijalnih banaka, među kojima je i Hercegovačka banka d.d. Mostar.

9. Imajući u vidu krivično djelo za koje se apelant teretio, odnosno bitna obilježja bića krivičnog djela, te činjenični opis optužnice, Sud BiH je naveo da je bio obavezan da utvrdi sljedeće odlučne činjenice: lažno prikazivanje prodaje nafte i naftnih derivata na veliko radi preprodaje fiktivnim firmama, postojanje, odnosno nepostojanje fiktivnih firmi,

postojanje, odnosno nepostojanje stvarnog prometa sa njima, te, u konačnici, svjesno izbjegavanje plaćanja poreza na promet robe i usluga i drugih fiskalnih obaveza. Sud BiH je, najprije, utvrdio način na koji je pravno lice „Croherc AG” d.o.o. Mostar prodavalo naftu i naftne derivate drugim kupcima, a na koje okolnosti su svjedočili svjedoci Anto Pehar i Zdenko Pažin, te svjedoci odbrane apelant, Vinko Jelčić i Zdenko Pažin, svi zaposleni u pravnom licu u navedenom periodu.

10. Svjedoci su, uglavnom, opisivali način poslovanja, kupoprodaje, način slanja narudžbenica, faktura, plaćanja raznih obaveza prema državi i ostalo što je navedeno na gotovo tri stranice obrazloženja presude. Pri tome je svjedok Zdenko Pažin naveo da je pravno lice „Croherc AG”, kao uvoznik na tržištu BiH, moralo ispunjavati određenu proceduru. Prvo, morali su imati registriranu firmu, uvoznu dozvolu da bi se mogli baviti uvozom robe na tržištu BiH, a da bi to dobili, morali su imati ovlaštenja nadležnih resornih ministarstava Federacije Bosne i Hercegovine, prvenstveno Ministarstva finansija, Ministarstva trgovine, Ministarstva energetike i rudarstva i industrije. Te uvozne dozvole su izdavane „Crohercu AG” na period od tri mjeseca, a nakon tri mjeseca su produžavane, na osnovu uvjerenja Ministarstva finansija o svim izmirenim poreznim obavezama i davanjima u proteklom periodu. Tek nakon svih potrebnih prikupljenih podataka izdavalo se uvjerenje o produžetku dozvole za još tri mjeseca. Navedeni svjedok je, također, pojasnio šta sve narudžbenica treba da ima, kao i da on nikada nije vidio stvarnu isporuku robe, kao i samo ukrcavanje nafte iako je bio u Kopru. Dalje, objašnjavajući šta je svaka narudžbenica trebalo da ima, svjedok je naveo da je ona sadržavala propisane elemente, i to: naziv kupca, vrstu robe koja se poručuje, podatke o robi, podatke o vozilu koje će vršiti transport robe. Narudžbenicu je morao potpisati i ovjeriti kupac i posljednji dio je bio da na narudžbenici postoji niz podataka kojim kupac izjavljuje za šta služi roba - za krajnju potrošnju ili za daljnju prodaju. Svjedok je objasnio sam postupak prodaje nafte „Croherca AG”, te naveo, da bi se neko pojavio kao kupac, morao je imati registriranu firmu, žiroračun otvoren kod poslovnih banaka koje su u to vrijeme egzistirale, morao je dostaviti rješenje o registraciji firme u kojem se u spisku djelatnosti moralo vidjeti da li kupac ispunjava zakonske uvjete za promet nafte i naftnih derivata na veliko i malo. Svjedok je kazao da se, uglavnom, vršila avansna uplata, ali da je bilo i odgođenog plaćanja, dok su uplate, prema navodima svjedoka, vršene isključivo žiralno s tim da se, koliko se svjedok sjeća, plaćanje vršilo putem Zavoda za platni promet, kao i putem poslovnih banaka. Navedeni svjedok je posebno objasnio proceduru po prijemu predračuna, te naveo da su u narudžbenici morali biti podaci o vrsti i količini goriva, te podaci o autocisterni i vozaču. Pored toga, kupac je bio taj koji je zaokruživao za šta mu služi roba, da li za daljnju prodaju ili krajnju potrošnju. Dalje, svjedok je pojasnio postupak prelaska carine, te je naveo

da „Croherc AG” nije bio dužan fakturirati i platiti porez na promet robe i usluga, jer na osnovu te izjave, kada kupac kaže za šta mu roba služi, ako je roba za daljnju prodaju, porez nije naplaćivao i obračunavao „Croherc AG”, već je prenesen na kupca. Svjedok je pojasnio način izdavanja otpremnice kada se radi o isporuci iz Kopra i Dretelja. Sud BiH je naveo i iskaz samog apelanta koji je, također, objašnjavao proceduru prometa, te proceduru kada kupac ode u Koper. Dalje, na upit Suda apelant je odgovorio da na otpremnicama piše „Mostar” kao mjesto izdavanja otpremnice, a ne mjesto gdje špediter stvarno izdaje otpremnicu, te je apelant naveo da je to tako zato što je sjedište firme u Mostaru, s obzirom na to da je roba u tranzitu, te je naveo da se na otpremnicu potpisuju kupac, ponekad i vozač, suvlasnik ili zaposlenik firme. Također, apelant je pojasnio proceduru izdavanja robe u Dretelju. Na okolnosti izdavanja goriva svjedočio je svjedok Vinko Jelčić, skladištar u Dretelju, koji je opisao način dolaska cisterne, vaganja i uzimanja uzorka goriva, te da se nakon vaganja prelazilo na obračun.

11. Sud BiH je naveo da nije sporno da su sva navedena pravna lica, kao kupci predmetne robe od „Croherca AG”, bila upisana u registar pravnih subjekata, jer svako ima rješenje nadležnog suda o upisu. Sud BiH je iz zapisnika o kontroli Porezne uprave FBiH, u odnosu na fiktivne firme - pravna lica, istakao da se u izvještaju navodi da ona nisu pronađena na prijavljenoj adresi sjedišta društva, niti je pronađeno odgovorno lice u pravnom licu na adresi sjedišta društva. U prilog navedenom idu i dodatni dokazi Tužilaštva, zapisnici o inspekcijском nadzoru, gdje su postupajući inspektori naveli da kontrolirani porezni obveznici nisu pronađeni na prijavljenoj adresi sjedišta iz kog razloga nije ni mogao biti izvršen nadzor. Na navedene okolnosti svjedočili su i inspektori koji su i sačinili predmetni zapisnik, i to Amir Šatara i Sedina Hubić, koji su naveli da je inspekcijски nadzor pravnih lica - nedostupnih kupaca izvršen u registriranim sjedištima pri čemu je utvrđeno da niti jedan od kontroliranih kupaca ne obavlja djelatnost na navedenim adresama sjedišta, niti postoji istaknut naziv pravnog lica. Uvidom u podatke o prijavljenim pravnim licima nadležne porezne ispostave utvrđeno je da kontrolirana pravna lica nisu prijavljena kod nadležne porezne ispostave. U toku nadzora izvršena je provjera identiteta odgovornih lica i osnivača kontroliranih firmi u nadležnom MUP-u, ali prema registriranom mjestu prebivališta, te je za većinu utvrđeno da nikada nisu živjeli na prijavljenoj adresi, odnosno da se radi o nepostojećoj adresi, kao i to da su ta lica nepoznata stanovnicima mjesta.

12. Sud BiH nije mogao prihvatiti iskaz svjedoka odbrane Ivana Raspudića, kantonalnog poreznog inspektora koji je vršio kontrolu - inspekcijски nadzor firme „Croherc AG”, u dijelu u kojem svjedok tvrdi da nisu uočene nikakve nepravilnosti, kao i da niko u to vrijeme nije spominjao fiktivne firme s obzirom na to da su sve bile upisane u sudski registar.

13. Osim toga, Sud BiH je naveo da je izvršena identifikacija prevoznčkih firmi i vozača sa područja FBiH koji su vršili prijevoz nafte i naftnih derivata za „Croherc AG” na adresu nedostupnih firmi, te su uzete izjave i sačinjeni tabelarni pregled i izvještaj koji je poslan Poreznoj upravi. Sud BiH je naveo da iz zapisnika o kontroli proizlazi da se izjave vozača u obavljenim intervjuima svode, uglavnom, na isto - da im nije poznat naziv firme za koju su, prema dokumentaciji, vršili prijevoz nafte i naftnih derivata, da nikada nisu vršili prijevoz, odnosno isporuku za nju. Sud BiH se pozvao na izjave svjedoka. Pri tome Sud BiH je pojedinačno naveo izjave svjedoka vozača od kojih su neki istakli da na otpremnicama nisu njihovi potpisi, neki su istakli da se ne mogu precizno izjasniti o tome, dok su drugi naveli da nikada nisu vozili robu za „Croherc AG”, ali da su dali svoje kamione. Također, određeni svjedoci su se izjasnili da su vozili za „Croherc AG”, te je tako jedan od svjedoka (Siniša Kovačević) naveo da je bio zaposlen u „Naftatransu” kao vozač cisterne, da mu je šef dao nalog da tovari preko „Croherca”, te je svjedok opisao proceduru utovara, carine do dovoženja robe do braće Đukić u Banju Luku. Sud BiH je istakao da je svjedoku predočena otpremnica od 23. juna 2000. godine, gdje je vršen prijevoz u Gornji Vakuf, te je svjedok naveo da potpis nije njegov, ali da jeste registarski broj njegovog vozila.

14. Sud BiH je utvrdio da se radi o fiktivnim firmama i na osnovu činjenice da je, konkretno, za pravno lice „Stankov Trade” na nekim mjestima navedeno da se radi o pravnom licu iz Sarajeva, a na drugim iz Širokog Brijega, te da su na kartici kupca knjižene uplate u iznosu od 2.866,466,10 KM, koje nisu knjižene na račun društva „Croherc AG” Mostar. Također, u odnosu na sve nedostupne firme, nema izdatih naloga za plaćanje. Osim toga, Sud je imao u vidu i određene nepravilnosti koje je naveo vještak Tužilaštva, koje su, isto tako, ukazivale da se radi o fiktivnim/nepostojećim firmama. Naime, iz dokumentacije „Croherca AG”, koju je detaljno analizirao vještak finansijske struke Mirsada Čeho, proizlazi i to da je lož-ulje po otpremnici broj 19943 otpremljeno za kupca „Drang” Posušje, a prema CMR-u, na mjestu prijema robe nema potpisa, odnosno nema primaoca robe, što ukazuje na to da je po dokumentaciji prikazana isporuka robe pravnom licu „Drang” Posušje, a lož- ulje je stvarno isporučeno nepoznatom kupcu, jer da je bilo isporučeno „Drangu”, u carinskom dokumentu bi stajalo ko je primalac te pošiljke.

15. Vještak Tužilaštva je naveo da se određene uplate odnose na cesije, ali da u uložnim ugovorima o cesiji nema niti jednog datuma kada je potpisan osim što na jednom ima datum 25. septembar, ali se ne navodi godina. Osim toga, Sud BiH je naveo da u prilog navedenom govori i činjenica da na različitim dokumentima (izvodima, računima) piše drugačije, odnosno različita sjedišta pravnih lica. Tako, naprimjer, Hercegovačka banka je izdala izvode na kojima je knjižila plaćanje avansa, kako stoji u izvodu društva, „Edita

Prom” Posušje, a ne Travnik, kako piše na fakturama. Identična je situacija i sa pravnim licem „Marijanović Export-import”, gdje na izvodima piše da je sjedište pravnog lica Posušje, a na fakturama Novi Travnik, kao i za pravno lice „Stankov Trade” - na izvodima piše Široki Brijeg, a na fakturama Sarajevo. S tim u vezi, izjašnjavajući se na pitanje zašto na otpremnicama kao mjesto njihovog izdavanja piše „u Mostaru”, svjedok (apelant) je naveo da je to zato što je sjedište firme u Mostaru. Međutim, Sud BiH je ustanovio suprotno u izvedenim dokazima, konkretno u odnosu na pravno lice „Dunav Alpe Adria” Bijeljina, jer u otpremnicama (broj T05-20/95 od 2. februara 2001. godine) piše Dretelj, što se, dakle, ne odnosi na sjedište firme. Dalje, prilikom isporuke kupcu „Laki Trade” iz Tešnja vještak je uvidom u CMR broj 6561 od dobavljača OMV „Istra Benz” utvrdio da je isporučeno lož-ulje (25.720,00 litara) primio „Croherc AG” Mostar 12. septembra 2000. godine kao kupac. Međutim, u CMR koji je posjedovalo pravno lice „Croherc AG”, koji nosi isti broj kao od dobavljača i koji je dostavljen putem Federalnog MUP-a, po privremenom carinskom obračunu 65343, prikazano je da je lož-ulje otpremljeno po otpremnici broj 1489/1008 od 8. septembra 2000. godine kupcu „Laki Trade” Tešanj. Dakle, roba je istovarena u skladištu „Croherca” Mostar, a prikazano je da je direktno isporučena kupcu „Laki Trade” Tešanj autocisternom.

16. Sud BiH se referirao na navod i dokaz odbrane da ne postoji registar za nepostojeće firme u Republici Srpskoj, odnosno da Porezna uprava nije ovlaštena da vodi evidenciju o fiktivnim firmama i da ne raspolaže tim podatkom, ali je prvostepeni sud naveo da zaključak o fiktivnim firmama vještak Tužilaštva nije ni izveo samo na osnovu ovog podatka nego na osnovu svih drugih izvedenih dokaza, koje je ocijenio pojedinačno i u njihovoj međusobnoj povezanosti.

17. Sud BiH je, također, naveo da je, slijedom navedenog, uvidom u dokumentaciju pravnog lica „Croherc AG” d.o.o. Mostar utvrđeno da je ono vodilo duplo knjigovodstvo. Novčane transakcije za stvarno obavljene promet i realiziranu robu - naftne derivate su vršene putem Zavoda za platni promet, a prodaja robe za gotovinu je prikazana kao prodaja nedostupnim firmama, tj. fiktivni promet je knjižen i prikazano je da su transakcije izvršene putem Hercegovačke banke, što je moguće, jer su „vlasničko i interesno povezani”. Potvrdu navedenog Sud BiH je našao, između ostalog, i u dokazima Tužilaštva iz kojih je vidljivo da su transakcije fiktivnim licima vršene isključivo putem Hercegovačke banke.

18. S obzirom na to da na svim fakturama stoji klauzula da promet nije obračunat na osnovu izjave kupca, kao i klauzula da je roba plaćena po predračunu, Sud BiH je ustanovio da je potrebno utvrditi da li se promet sa ovim licima može tretirati kao dalja prodaja bez obračunavanja poreza na promet od „Croherca AG” d.o.o. Mostar.

19. S tim u vezi, Sud BiH se pozvao na odredbe Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, kojim je definiran predmet oporezivanja proizvoda na promet, te je u članu 5. navedeno da se porez na promet proizvoda plaća na promet proizvoda koji služi za krajnju potrošnju, a u članu 6. stav 1. da se prometom proizvoda koji služi krajnjoj potrošnji smatra prodaja proizvoda ako ovim zakonom nije drugačije propisano. U periodu od 1. januara 1996. godine do 14. aprila 2000. godine prodaja nafte i naftnih derivata se smatrala prometom proizvoda koji služi krajnjoj potrošnji, a porezni obveznik je uvoznik (definiran članom 14. navedenog zakona) koji plaća porez na promet pri prvoj prodaji kupcu. Izmjenama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga („Službene novine Federacije BiH” broj 13/00) i odredbama člana 7. promet nafte i naftnih derivata ne smatra se prometom proizvoda koji služi krajnjoj potrošnji, te je porezni obveznik poreza na promet pravno lice koje je prodalo proizvode krajnjem potrošaču. Dalje, Sud BiH je naveo da su odredbom člana 8. stav 1. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga definirani uvjeti pod kojim proizvode iz člana 7. st. 1, 2. i 5. kupcima iz tog člana može prodati pravno lice koje se bavi proizvodnjom, pravno lice koje se bavi trgovinom, koje je registrirano za obavljanje prometa na veliko, te preduzeće koje je registrirano za uvoz, te je naveo predmetne stavove.

20. Nakon toga, Sud BiH se pozvao na stav Federalnog ministarstva finansija o primjeni Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga u kontekstu nedostupnih firmi, kojim se promet nedostupnim firmama smatra prometom proizvoda koji služi krajnjoj potrošnji i koji podliježe oporezivanju na promet proizvoda od 9. januara 2003. godine, kojim se zamjenjuje stav Federalnog ministarstva finansija od 1. novembra 2002. godine i koji je citiran, kao i na zaključak iz navedenog stava u kojem je navedeno da su izuzeci od osnovnog pravila sadržani u članu 7. u kojem su presudne riječi „prodaja” i „pravnom licu”, a objektivni uvjeti za izuzeće su da pravno lice kupac stvarno postoji i da je prodaja (za daljnju prodaju) izvršena, te ako jedan ili oba uvjeta nisu ispunjena, nema osnova za primjenu izuzeća propisanih članom 7. tač. 1. i 2. Također, Zakon o privrednim društvima je postavio formalne uvjete za osnivanje pravnog lica, a to je da pravno lice ne postoji i nema zakonsku snagu sve dok se ne upiše u sudski registar. Stoga, ako se prodaja proizvoda ne izvrši sa „pravnim licem”, prema tumačenju zakona koji se odnosi na tu materiju, uključujući Zakon o privrednim društvima, nikakvo „porezno oslobađanje” unutar Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga se ne primjenjuje u prometu sa „kupcima” koji u vrijeme ugovora o prodaji nisu propisano upisani u sudski registar. U skladu sa navedenim, uvjeti iz člana 7. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga nisu ispunjeni, te se predmetni promet smatra krajnjom potrošnjom i kao takav je oporeziv, a činjenica da roba nije zatečena na zalih predstavlja dokaz da je promet obavljen.

21. Sud BiH, dalje, navodi da je „zaključak ovog stava” da se u svim slučajevima pri prodaji kupcima koji ne ispunjavaju zakonske uvjete predviđene za postojanje „pravnog lica” porez na promet za te transakcije zaračunava prodavcu. Sud BiH, dalje, navodi da se može smatrati „da je prodaja za dalju prodaju izvršena ako nisu poduzeti svi potrebni koraci koji čine dalju prodaju”, navodeći da je prvi korak da je kupac morao izdati narudžbu i dostaviti je prodavcu. Ovaj nalog mora da ispunjava sve zakonske uvjete prema zakonima koji se odnose na ovu materiju. Jedan od zakonskih uvjeta jeste da, prije isporuke robe kupcu, prodavac dobije pismenu izjavu o razlozima za oslobađanje od poreza na promet koju je potpisala „ovlaštena osoba” koja zastupa kupca. Sud BiH navodi: „Smatra se da transakcija oslobađanja od poreza prema Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga, uključujući član 8. stav 1. tačka 3, nije izvršena ako prodavac može da dokaže da je pismena izjava potpisana od osobe koja je ovlaštena da zastupa kupca u smislu Zakona o privrednim društvima. U tom slučaju dužnost prodavca je da plati porezne obaveze.” Primjeri slučajeva koji se mogu pravno razmatrati na ovaj način jesu kada je firma registrirana kod suda na osnovu krivotvorene dokumentacije u pogledu identiteta osnivača i odgovornog ili odgovornih lica. U konkretnom slučaju ovlašteno lice nije potpisalo pismenu izjavu i narudžbu, te, stoga, nisu ispunjeni uvjeti iz člana 8. stav 1. tač. 2. i 3. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, te se predmetni slučaj smatra krajnjom potrošnjom i kao takav je oporeziv. Prodavac je dužan platiti poreznu obavezu.

22. Dalje, u presudi Suda BiH je navedeno da, kada sudsko registriranje firme obavlja neko „istureno” lice (lice koje je ovlašteno da zastupa pravno lice) koje nije uključeno, odnosno ništa ne zna o poslovanju registrirane firme, „prema navodima stava”, ne može se smatrati da je bilo koje ovlašteno odgovorno lice preuzelo bilo kakva prava i obaveze u ime pravnog lica koje vrši kupovinu. Da bi se prihvatilo oslobađanje od obračuna poreza na promet, nije dovoljno da se utvrdi da je prodajna firma izvršila prodaju za dalju prodaju pravnom licu registriranom kod suda na način propisan zakonom i da je prodaja za dalju prodaju zasnovana na narudžbi koju je izdalo lice zakonski ovlašteno da zastupa pravno lice. Potrebno je utvrditi da li je isporuka zaista izvršena onako kako je to predviđeno u narudžbi i fakturama, jer je pravna definicija prodaje za dalju prodaju razmjena robe uz (obično novčanu) naknadu.

23. Otpremnice i dokaze o ugovornim odnosima između prodavca i pružaoca usluge prijevoza (ugovori o pružanju usluga prijevoza, narudžbe u vezi sa pojedinačnim pošiljkama, putni nalozi vozačima zaposlenim kod prodavca itd.) podnosi prodavac na zahtjev poreznih službenika za kontrolu.

24. Ako se u toku kontrole utvrdi da je pravno lice - kupac fiktivan (što je u konkretnom slučaju utvrđeno), odnosno da se kupac ne može pronaći, ili da nema tragova koji ukazuju

na postojanje poslovnih aktivnosti na registriranim adresama, onda je evidentno da nije bilo stvarnog prometa između prodavca i, navodno, nedostupnog kupca. Ovakav promet se, dakle, u konkretnom slučaju ne može vršiti bez obračuna poreza na promet, jer nisu ispunjeni uvjeti propisani u čl. 7. i 8. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, a porezna obaveza se zaračunava prodavcu.

25. Na osnovu svega navedenog, za predmetna pravna lica - njih 16, vještak Tužilaštva je izvršio obračun poreza na promet nafte i naftnih derivata, poseban porez na naftne derivate i putarinu u skladu sa odredbama važećih propisa (koncentrirajući se u tom smislu na inkriminirani period naveden u optužnici), te je utvrdio da sve tri izbjegnute obaveze pravnog lica „Croherc AG” iznose 18.661.024,00 KM, od čega porez na promet proizvoda iznosi 7.301.684,00 KM, poseban porez iznosi 8.885.701,00 KM, te putarina iznosi 2.473.641,00 KM, a što je sadržano u njegovom nalazu i mišljenju.

26. Sud BiH je naveo da je imao u vidu i prigovor odbrane koji se odnosio na to da, u odnosu na izuzetu dokumentaciju, nema lanca primopredaje, te je u tom smislu i njihov izvedeni dokaz, obavijest Agencije za bankarstvo da nemaju saznanja da li je sačinjen primopredajni zapisnik prilikom vraćanja poslovno-finansijske dokumentacije firme „Croherc AG”, ali je takav prigovor ocijenjen kao irelevantan. Naime, analizirajući svu uloženu materijalnu dokumentaciju, na osnovu koje je vještak Tužilaštva sačinio svoj nalaz, Sud BiH je utvrdio da se radi o „originalno izuzetoj dokumentaciji od pravnog lica ‘Croherc AG’” za šta postoji i potvrda, koja je i uložena kao dokaz Tužilaštva (potvrda Državne agencije za istrage i zaštitu - RU Mostar od 21. februara 2012. godine o privremenom oduzimanju predmeta od rednog broja 1 do rednog broja 46 po naredbi Suda od 23. decembra 2011. godine).

27. Dalje, Sud BiH se pozvao na zapisnik o kontroli Porezne uprave FBiH – Centralni ured Sarajevo od 20. juna 2003. godine kojim je, u odnosu na fiktivne firme - pravna lica navedeno da ukupne obračunate obaveze, detaljno navedene u zapisniku, naknade za puteve i pripadajuće zatezne kamate u periodu od 14. aprila 2000. godine do 31. decembra 2002. godine iznose 16.652.822,09 KM, kao i na rješenje nadležnog organa o dodatno utvrđenim poreznim obavezama kojim je utvrđena ukupna dodatna obaveza od 21.548.631,35, a protiv kojeg je pravno lice „Croherc AG” izjavilo žalbu, koja je odbijena kao neosnovana i pokrenut je postupak prinudne naplate, ali je u međuvremenu donesena odluka o njegovoj nelikvidnosti, kojom je porezni obveznik „Croherc AG” proglašen nelikvidnim, a ukupan dug od 31.374.118,11 KM nenaplativim. Na ove okolnosti su svjedočili inspektori Porezne uprave, koji su potvrdili da je u pravnom licu „Croherc AG” vršena kontrola, a to je, prema navodima Suda BiH, potvrđeno i izvještajem o nalazu

inspekcijskog nadzora pravnog lica „Croherc AG” Mostar, Porezne uprave Federacije BiH – Centralni ured Sarajevo iz kojeg, također, proizlazi da je u toku inspekcijskog nadzora pravnog lica utvrđeno da je pravno lice vršilo prodaju nafte i naftnih derivata bez obračuna poreza kupcima za koje je utvrđeno, „u postupku utvrđivanja materijalne istine”, da su nedostupni na registriranim sjedištima.

28. Sud BiH je naveo da je imao u vidu i nalaz vještaka odbrane, koji je naveo da pravna lica nisu fiktivna, da su upisana u sudski registar i da su poslovala, da „Croherc AG” nema neizmirenih poreznih obaveza, te obavijest Federalnog ministarstva finansija da je takva dokumentacija uništena, ali je ustanovio da navedeni dokazi nisu relevantni u konkretnom slučaju i da kao takvi nisu mogli doprinijeti drugačijoj odluci.

29. Dakle, Sud BiH je zaključio na osnovu svih utvrđenih činjenica da je apelant svojim radnjama ostvario obilježje bića krivičnog djela zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 259. stav 2. u vezi sa stavom 1. tačka 3. ranije važećeg KZFBiH. Sud BiH je prihvatio da je apelant u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio sposoban za rasuđivanje i u mogućnosti da shvati i razumije značaj svojih radnji, kao i da je potpuno sposoban da donese odluke i da shvati njihov značaj. Na osnovu prethodno utvrđenih činjenica Sud BiH je ustanovio da je optuženi postupao sa direktnim umišljajem. Optuženi je bio svjestan da poslovanjem sa fiktivnim firmama, te pravljenjem lažne dokumentacije uskraćuje plaćanje poreznih i drugih obaveza, što je učinio sa namjerom da pribavi protivpravnu imovinsku korist za pravno lice u kome je bio zaposlen kao direktor.

30. Dalje, Sud BiH je dao obrazloženje za odluku o kazni koju je odmjerio u skladu sa članom 48. KZBiH, te je izrekao kaznu zatvora od četiri godine i šest mjeseci, dok je primjenom odredaba člana 110. stav 1. i člana 111. KZBiH, u skladu sa pravilom da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, kao i pravilom da će se takva korist oduzeti, oduzeo apelantu protivpravno stečenu imovinsku korist. Sud BiH je, također, istakao da je odredbom člana 111. stav 1. KZBiH određeno da će se od učinioaca oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom, a ako oduzimanje nije moguće, učinilac će se obavezati da isplati novčani iznos srazmjerno pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se oduzeti od lica na koje je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ako je ono znalo ili moglo znati da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom. Primjenjujući sve navedene kriterije posmatrane u međusobnoj povezanosti, prema mišljenju Suda BiH, proizlazi da su u konkretnom slučaju ispunjeni uvjeti za oduzimanje imovinske koristi, jer je na osnovu svih provedenih dokaza, posmatranih pojedinačno i u njihovoj međusobnoj povezanosti,

utvrđeno da je izvršeno krivično djelo zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 259. stav 2. u vezi sa stavom 1. tačka 3) KZFBiH, te je, osim toga, utvrđeno da je apelant kriv za predmetno krivično djelo.

31. Rješavajući povodom apelantove žalbe, kao i Tužilaštva, Apelaciono vijeće Suda BiH donijelo je Presudu broj S1 2 K 005972 13 Kž 2 od 31. oktobra 2014. godine kojom je odbijena žalba Tužilaštva BiH, a apelantova žalba je djelomično uvažena, te prvostepena presuda preinačena u pogledu primjene krivičnog zakona i u izricanju krivičnih sankcija, kao i u odluci o oduzimanju imovinske koristi na način da se apelant, na osnovu člana 259. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i šest mjeseci, kao glavnu kaznu, i novčanu kaznu u iznosu od 20.000 KM, kao sporednu kaznu koju je dužan platiti u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti presude. Na osnovu člana 113. KZFBiH, od pravnog lica „Croherc AG” d.o.o. Mostar oduzima se pribavljena imovinska korist u iznosu od 18.661.024,00 KM a u preostalom dijelu presuda ostaje neizmijenjena.

32. Apelaciono vijeće Suda BiH u obrazloženju presude navelo je da je apelantova odbrana žalbu protiv prvostepene presude izjavila zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede odredaba krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o krivičnopravnoj sankciji, oduzimanju imovinske koristi i troškovima postupka.

33. Apelaciono vijeće Suda BiH je najprije ispitalo navode o (ne) nadležnosti Suda BiH, te je zaključilo da je zaključak prvostepenog suda pravilan i da se nanošenje štete entitetskom budžetu u enormnom iznosu, svakako, odrazilo na privredu BiH čak i kada nije postojao jedinstven fiskalni sistem na nivou BiH. Ovako velik iznos utajenog poreza, prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH, prelazi štetne posljedice za privredu BiH i ugrožava cjelokupan ekomonski prostor, a time i socijalnu i ekonomsku sigurnost građana BiH. U vezi sa navedenim, Apelaciono vijeće Suda BiH se pozvalo na neke odluke Ustavnog suda. Stoga je opravdan osnov za uspostavu nadležnosti Suda BiH u skladu sa članom 7. stav 2. Zakona o Sudu BiH.

34. Apelaciono vijeće Suda BiH se očitovalo na navod apelantove odbrane da se presuda zasniva na dokazu na kojem se ne može zasnivati presuda, prema odredbama zakona, kako je navedeno u članu 297. stav 1. tačka i) ZKPBiH. S tim u vezi, odbrana je isticala da nisu dokazane autentičnost i vjerodostojnost dokumentacije koju je Tužilaštvo uvelo kao dokaz, navodno oduzete iz društva Hercegovačka banka d.d. Mostar, imajući u vidu da je postupak oduzimanja bio protivan odredbama ZKPBiH, kao ni da odbrani ni Sudu nisu prezentirani dokazi na osnovu kojih bi se utvrdio „lanac posjedovanja”, odnosno

kontrola posjedovanja navedenih dokumenata. U vezi sa navedenim, odbrana je isticala, između ostalog, da su svjedoci naveli da je 2001. godine oduzimana dokumentacija u vezi sa poslovanjem društva „Croherc AG”, i to EUFOR nasilnim ulaskom u prostorije Hercegovačke banke d.d. Mostar, pri čemu nije sačinjen nikakav pisani trag, a zatim je dokumentacija koja je nezakonito oduzeta smještena na aerodrom Butmir, a kasnije u podrum Hercegovačke banke d.d. Mostar, bez izvršenog popisa ili zapisnika o primopredaji. Osim toga, prema navodima odbrane, Sud BiH pogrešno navodi da se radi o dokumentaciji pravnog lica „Croherc AG” d.o.o. Mostar, jer se iz priloženih potvrda vidi da se radi o dokumentaciji Hercegovačke banke d.d. Mostar. Odbrana je isticala da je u periodu od deset godina dokumentacija uzimana bez ikakvih zapisnika i držana na više lokaliteta bez bilo kakve kontrole.

35. Apelaciono vijeće Suda BiH je ocijenilo ove navode neosnovanim, navodeći da iz sadržaja pobijane presude proizlazi da je materijalna dokumentacija na osnovu koje je izvršeno vještačenje originalna dokumentacija oduzeta od pravnog lica „Croherc AG”, koja je bila smještena i pronađena u prostorijama Hercegovačke banke, u Ulici biskupa Čule b.b., a što proizlazi iz sadržaja potvrde o oduzetim predmetima koja je uložena kao dokaz Tužilaštva (potvrda Državne agencije za istrage i zaštitu - RU Mostar od 21. decembra 2012. godine o privremenom oduzimanju predmeta po naredbi Suda BiH od 23. decembra 2011. godine). Prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH, imajući u vidu materijalnu dokumentaciju i navedeni dokaz Tužilaštva, žalbenim prigovorima se ne dovodi u pitanje autentičnost oduzete dokumentacije, te nepostojanje jasnog lanca držanja dokumenata u proteklom periodu ne dovodi u pitanje činjenicu da je ona oduzeta iz prostorija Hercegovačke banke, koja je rješenjem od 23. decembra 2000. godine pristupila kao novi član društvu „Croherc AG” d.o.o. a na koju je prenesen udio i izmijenjeni adresa sjedišta društva i naziv osnivača - Hercegovačka banka d.d. Mostar.

36. S tim u vezi, Apelaciono vijeće Suda BiH navodi da je materijalna dokumentacija koja je pronađena i oduzeta u prostorijama Hercegovačke banke oduzeta od osnivača pravnog lica „Croherca AG” Hercegovačke banke d.d. Mostar, te su navodi da ona faktički nije oduzeta od pravnog lica „Croherca AG” i da nije dokazan lanac posjedovanja predmetne dokumentacije neosnovani. Apelaciono vijeće Suda BiH je zaključilo da je materijalna dokumentacija koja je pronađena i oduzeta u skladu sa članom 65. ZKPBiH, i prema ocjeni Apelacionog vijeća, originalna dokumentacija čija vjerodostojnost nije dovedena u pitanje paušalnim navodima odbrane. Osim toga, iz sadržaja potvrde o privremenom oduzimanju predmeta proizlazi da je ona oduzeta u skladu sa odredbama čl. 65, 68. i 69, te da su predmeti oduzeti od Nikole Fabijanića sa poukom o pravu na žalbu i da se oni pohranjuju u Sud BiH.

37. U odnosu na otvaranje privremeno oduzete dokumentacije od Tužilaštva, odbrana je isticala da to nije urađeno u skladu sa članom 71. ZKP. Međutim, prema ocjeni Apelacionog vijeća Suda BiH, odredba člana 71. ZKPBiH, na koju se poziva u žalbi, nije primjenjiva na svaki slučaj privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije. Sud BiH je naveo da se istaknuta odredba nalazi u odjeljku koji propisuje procesne procedure u slučajevima privremenog oduzimanja predmeta i imovine. Predmeti se, na osnovu odredaba iz ovog odjeljka, oduzimaju na osnovu naredbe koju izdaje sud, a na prijedlog tužioca ili na prijedlog ovlaštenog službenog lica koje je dobilo odobrenje od tužioca, ili ukoliko postoji opasnost od odlaganja, i bez naredbe suda ukoliko se radi o predmetima koji se prema odredbama KZBiH imaju oduzeti, ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku. Dalje, u odredbi člana 68. stav 1. ZKPBiH propisano je da će se popisati privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija i o tome izdati potvrda, a stavom 2. propisano je da, ako popis predmeta i dokumentacije nije moguć, predmeti i dokumentacija će se staviti u omot i zapečatiti. Imajući u vidu iznesene odredbe, Apelaciono vijeće Suda BiH je ustanovilo da se na slučajeve kada se privremeno oduzimaju predmeti i dokumentacija čiji popis nije moguć, te koji se stavljaju u zapečaćene omote primjenjuje odredba člana 68. stav 2. ZKPBiH, jer popis nije bio moguć, tako da predmete i dokumentaciju nisu identificirala ovlaštena službena lica. U takvim slučajevima, prema ocjeni ovog vijeća, otvaranje i pregled oduzetih predmeta i dokumentacije vrši tužilac, koji će predmete iz zapečaćenog omota identificirati upravo zbog toga što popis takvih predmeta i dokumentacije nije bio moguć.

38. Uvidom u spis Apelaciono vijeće Suda BiH je konstatiralo da su službena lica u konkretnom slučaju, nakon privremenog oduzimanja dokumentacije pronađene u prostorijama Hercegovačke banke d.d. Mostar, u Ulici biskupa Čule b.b., dokumentaciju popisala u potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta (lista dokumenata sa tačno naznačenom specifikacijom i opisom svakog oduzetog dokumenta), koju je potpisao Nikola Fabijanić, i izdala mu potvrdu o tome, koju je bez primjedaba potpisalo lice od kojeg je oduzeta dokumentacija, čime se dokumentacija koja je oduzeta identificirala i osigurala se njena istovjetnost. Zbog toga, prema ocjeni ovog vijeća, u konkretnom slučaju nije postojala obaveza da takve predmete otvara i tužilac u smislu odredbe člana 71. ZKPBiH na koju se poziva apelantova odbrana. Apelaciono vijeće Suda BiH je zaključilo da je, prema njegovoj ocjeni, cilj sporne odredbe da se izvrši identifikacija predmeta i dokumentacije, čiji popis nije bio moguć prilikom privremenog oduzimanja predmeta. Oduzeta dokumentacija u ovom konkretnom predmetu je (kako je i navedeno u potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta) dostavljena sudu koji je i izdao naredbu o oduzimanju predmeta u skladu sa odredbom člana 65. ZKPBiH. Ukoliko bi postojala obaveza da se svaki predmet, nakon privremenog oduzimanja, dostavlja na otvaranje tužilaštvu, određenja i obaveze koji proizlaze iz odredaba člana 65. stav 8. postali

bi bespredmetni, te odredaba člana 68. ZKPBiH, koje propisuju da je pri oduzimanju predmeta potrebno tačno naznačiti gdje su predmeti pronađeni i opisati predmete a, po potrebi, i na drugi način osigurati utvrđivanje njihove istovjetnosti, te o tome konačno i izdati potvrdu sa tačno naznačenim i opisanim privremeno oduzetim predmetima.

39. Imajući u vidu navedeno, Apelaciono vijeće Suda BiH je ustanovilo da je u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi da li je popis predmeta i dokumenata bio moguć, ili su oni stavljeni u omot i zapečaćeni, jer nije bilo moguće njihovo identificiranje i utvrđivanje njihove istovjetnosti. U situacijama kao što je ova, gdje su provedene radnje privremenog oduzimanja dokumentacije u skladu sa relevantnim odredbama procesnog zakona, te gdje su tačno taksativno pobrojani izuzeti dokumenti u potvrdi a koju je bez primjedaba potpisalo lice od kojeg je dokumentacija oduzeta, potpuno neosnovano se ukazuje na navodno nezakonito provedene radnje koje dovode u pitanje identifikaciju oduzetih predmeta. Prema ocjeni ovog vijeća, a imajući u vidu sadržaj potvrde o privremeno oduzetim predmetima, oduzeti dokumenti su identificirani i u dovoljnoj mjeri opisani, čime se utvrdila njihova istovjetnost, pa žalbeni prigovori nisu doveli u pitanje njihovu ispravnost niti zakonitost, ukazujući na nepoštivanje odredbe člana 71. ZKPBiH.

40. Apelaciono vijeće Suda BiH se očitovalo i na navod iz žalbe apelantove odbrane o korištenju izjava svjedoka - vozača koji su u istrazi ispitani kao osumnjičeni, odnosno da su njihovi iskazi na glavnom pretresu „plodovi otrovne voćke”, jer su im tokom glavnog pretresa predočavani njihovi raniji iskazi koje su dali dok su imali status osumnjičenih. S tim u vezi, Apelaciono vijeće Suda BiH je navelo da se presuda zasniva na iskazima ovih svjedoka koji su dati na glavnom pretresu. Apelaciono vijeće Suda BiH je, dalje, navelo da, ukoliko bi se ocijenili i njihovi iskazi iz istrage u vezi sa iskazima datim na glavnom pretresu, u tom slučaju bi takva ocjena prvostepenog suda mogla biti okarakterizirana kao nezakonita s obzirom na to da bi ona bila rezultat ocjene nezakonitog dokaza iz istrage. Pošto su se u konkretnom slučaju ocijenili iskazi svjedoka koji su dati neposredno na glavnom pretresu, bez dovođenja u vezu sa iskazima datim u istrazi, žalbeni prigovori kojima se ukazuje da je njihovim prihvatanjem sud nezakonito postupio čine se neosnovanim.

41. U vezi sa apelantovim žalbenim prigovorima da se u obrazloženju prvostepene presude poziva na stav Federalnog ministarstva finansija o primjeni Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga u kontekstu nedostupnih firmi od 9. januara 2003. godine, kojim se zamjenjuje stav Federalnog ministarstva finansija od 1. novembra 2002. godine, koji je, dakle, primijenjen retroaktivno, Apelaciono vijeće Suda BiH je zaključilo da on nije obavezujući, u smislu da se na njemu može ili ne može zasnivati odluka, pa kao takav nije ni naveden u obrazloženju presude. Apelaciono vijeće Suda BiH je, dalje, pojasnilo da se, zapravo, radi o izraženom stavu koji problematizira pojavu nedostupnih firmi i

primjenu Zakona o porezu na promet proizvoda i koji se shvata kao komentar relevantnih odredaba spomenutog zakona, a koji je važio u vrijeme apelantovih inkriminiranih radnji. Dakle, on je komentar čl. 7. i 8. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, koji je kao blanketni propis upotpunio biće krivičnog djela koje se apelantu stavlja na teret.

42. Dalje, u vezi sa navodima iz apelantove žalbe da je presuda nerazumljiva i protivrječna sama sebi i datim razlozima, te da u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama (apelantov umišljaj, „crno tržište”, opisan način plaćanja), Apelaciono vijeće Suda BiH je, ocjenjujući ove navode, istaklo da je prvostepena presuda dovoljno jasna i razumljiva, te da dati razlozi iz obrazloženja nisu protivrječni, odnosno da su forma i sadržaj presude u skladu sa odredbama procesnog zakona, te ni u tom pravcu nije bilo kršenja zakona. Prema ocjeni Apelacionog vijeća Suda BiH, u pobijanoj presudi su dati razlozi o odlučnim činjenicama relevantnim za presuđenje uz detaljnu analizu svih dokaza pojedinačno i u međusobnoj povezanosti. Prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH, prvostepeni sud je dao detaljno obrazloženje činjeničnog supstrata iz izreke presude u odnosu na apelanta na način da je iznio svoj stav u pogledu razloga koji su opredijelili sud za donošenje odluke. Prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH, pobijana presuda sadrži razloge o odlučnim činjenicama, suprotno žalbenim prigovorima, te ukazuje na dokaze koji su predstavljali osnov za odluku da se apelant proglašio krivim za krivično djelo zloupotreba ovlaštenja u privredi. Apelaciono vijeće Suda BiH je ustanovilo da je činjenični opis krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret iz izreke pobijane presude jasan, određen i potpun, te da sadrži činjenice i okolnosti koje predstavljaju bitne elemente bića krivičnog djela zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 259. KZFBiH uz precizan opis pojedinačnih radnji izvršenja označenih u izreci presude. One su, prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH, dovoljno i jasno obrazložene u pobijanoj presudi kao radnje koje se odnose na uskraćivanje plaćanja sredstava iz poreznih i drugih fiskalnih obaveza u Federaciji BiH, što predstavlja bitan element krivičnog djela zloupotreba ovlaštenja u privredi, a ne porezne utaje, kao što je apelantova odbrana navodila. Stoga je Apelaciono vijeće Suda BiH zaključilo da ovi prigovori nisu osnovani, kao i da ostali prigovori iz ovog razloga, ustvari, upućuju na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

43. Analizirajući prigovore odbrane da pobijana presuda nije dala obrazloženja pojedinih dokaza odbrane, te da je izostala njihova ocjena, uslijed čega je i činjenično stanje u predmetu nepotpuno i pogrešno utvrđeno, Apelaciono vijeće Suda BiH se pozvalo na praksu Evropskog suda i Ustavnog suda, kao i član 6. stav 1. Evropske konvencije koji obavezuje sudove, između ostalog, da obrazlože svoje presude, ali da ta obaveza ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente. Stoga, žalbeni prigovori odbrane da pobijana

presuda nije dala obrazloženja i odgovore na sva postavljena pitanja i iznesene argumente ne dovode u pitanje njenu ispravnost i zakonitost, budući da iz nje proizlazi da je prvostepeni sud, na osnovu provedenih dokaza, na pouzdan način utvrdio sve relevantne i odlučne činjenice na osnovu kojih je došao do zaključka da se u apelantovim radnjama stječu sva zakonska obilježja krivičnog djela zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 259. stav 2. u vezi sa stavom 1. tačka 3. KZFBiH.

44. S tim u vezi, Apelaciono vijeće Suda BiH je istaklo da je prvostepeni sud najprije utvrdio način na koji je pravno lice „Croherc AG” prodavalo naftu i naftne derivate drugim kupcima, a na koje okolnosti su svjedočili svjedoci Anto Pehar, Zdenko Pažin, te svjedoci odbrane apelant i Vinko Jelčić. Svi oni su bili zaposlenici pravnog lica u navedenom periodu. Na osnovu ocjene iskaza navedenih svjedoka i predočene materijalne dokumentacije, prvostepeni sud je ustanovio da nije sporno da je društvo „Croherc AG” izvršilo nabavku predmetnih naftnih derivata putem uvoza iz Kopra, Republika Slovenija, od samo jednog dobavljača „OMV Istra Benz” Koper, Republika Slovenija, kako su to i opisali svi navedeni svjedoci, koje je iskaze, s obzirom na to da su u potpunoj saglasnosti, sud ocijenio kao istinite i vjerodostojne. Svrha nabavke je bila dalja prodaja u veleprodaji, a u stvarnosti roba je najvećim dijelom išla krajnjim kupcima, gdje je kupac robu preuzimao odmah pri utovaru, dok je manji dio išao na istakanje u skladište tečnih goriva u Dretelj u Čapljini. Ako se ima ovo u vidu, odnosno činjenica da stvarnog prometa, kako je prikazan, nije ni bilo (tzv. fiktivni promet), ovo vijeće smatra da je prvostepeni sud dao odgovarajuće, odnosno valjano obrazloženje da je poslovanje pravnog lica „Croherc AG” bilo suprotno važećim propisima i kao takvo nezakonito. Prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH, nakon što je nesporno utvrđeno da je pravno lice „Croherc AG” poslovalo sa 16 navedenih pravnih lica, bilo je potrebno utvrditi status navedenih pravnih lica. Utvrđeno je da su sva pravna lica, firme, kao kupci predmetne robe od dobavljača društva „Croherc AG”, upisana u registar pravnih subjekata, budući da ta činjenica proizlazi iz materijalne dokumentacije, tačnije, svako od njih ima rješenje nadležnog suda. Dalje, iz sadržaja pobijane presude proizlazi da je prvostepeni sud ocijenio i zapisnike o kontroli Porezne uprave FBiH – Centralni ured Sarajevo od 20. juna 2003. godine u odnosu na fiktivne firme – pravna lica, gdje je navedeno da ona nisu pronađena na prijavljenoj adresi sjedišta društva, niti je pronađeno odgovorno lice u pravnom licu na njegovoj adresi sjedišta, nisu pronađene zalihe robe koje je pravno lice „Croherc AG” prodalo navedenim kupcima, niti je roba pronađena na stanju zaliha kod kontroliranog pravnog lica. U prilog navedenom ocijenjeni su i dodatni dokazi Tužilaštva, zapisnici o inspekcijском nadzoru, gdje su postupajući inspektori u njima naveli da kontrolirani porezni obveznici nisu pronađeni na prijavljenoj adresi sjedišta zbog kog razloga nije ni mogao biti izvršen nadzor. Apelaciono vijeće Suda BiH je navelo da žalbeni prigovori

odbrane da je zapisnik iz 2003. godine sačinjen skoro godinu dana nakon inkriminiranog perioda nemaju osnova, budući da je nedvojbeno utvrđeno da sporna pravna lica nisu nikada egzistirala na prijavljenim sjedištima, te da upisana odgovorna lica nisu nikada prijavljena na registriranom mjestu prebivališta. Navedeno je potvrđeno i iskazima svjedoka inspektora koji su i sačinili predmetne zapisnike, svjedoka Amira Šatare i Sedina Hubića, koji su naveli da je inspekcijski nadzor pravnih lica - nedostupnih kupaca izvršen u registriranim sjedištima pri čemu je utvrđeno da nijedan od kontroliranih kupaca na navedenim adresama sjedišta ne obavlja djelatnost, niti postoji istaknut naziv pravnog lica. Uvidom u podatke o prijavljenim pravnim licima nadležne porezne ispostave utvrđeno je da kontrolirana pravna lica nisu prijavljena kod nadležne porezne ispostave, kao i da je izvršena provjera identiteta odgovornih lica i osnivača kontroliranih firmi u nadležnom MUP-u, prema registriranom mjestu prebivališta, te da je za većinu utvrđeno da nikada nisu živjela na prijavljenoj adresi, odnosno da se radi o nepostojećoj adresi, kao i to da su bila nepoznata stanovnicima tog mjesta. Izvodeći zaključak o tome da li se, zapravo, radilo o fiktivnim firmama ili ne, prvostepeni sud je ocijenio i izvršenu identifikaciju prijevoznih firmi i vozača sa područja FBiH koji su vršili prijevoz nafte i naftnih derivata za pravno lice „Croherc AG” d.o.o. Mostar na adresu nedostupnih firmi. Uprava policije - Sektor kriminalističke policije je od njih uzela izjave u vezi sa njihovim poslovnim kontaktom sa kontroliranim pravnim licem iz kojih intervju proizlaze izjave vozača da im je nepoznat naziv firme za koju su po dokumentaciji vršili prijevoz nafte i naftnih derivata i da nikad nisu vršili prijevoz, odnosno isporuku za nju. Sve to su potvrdili i svjedoci-vozači Jovica Spasojević, Nedeljko Kuzmanović, Dragan Radić, Ljubiša Zarić, Siniša Kovačević i Zoran Plavšić. Apelaciono vijeće Suda BiH je navelo da je prvostepeni sud utvrdio da se radi o fiktivnim firmama i na osnovu činjenice da je, konkretno, za pravno lice „Stankov Trade” na nekim mjestima navedeno da se radilo o pravnom licu iz Sarajeva, a na drugim iz Širokog Brijega, te da su na kartici kupca knjižene uplate u iznosu od 2.866,466,10 KM, kojih nema uknjiženih na računu društva „Croherc AG” Mostar.

45. Ocjenjujući obrazloženje i iznesenu argumentaciju prvostepenog suda u granicama žalbenih prigovora koji su se odnosili na osporavanje ocjene statusa spornih firmi, odnosno utvrđenja da se radilo o fiktivnim firmama, Apelaciono vijeće Suda BiH je ustanovilo da oni nisu doveli u pitanje ispravne i valjane zaključke iznesene upravo u tom pravcu, posebno imajući u vidu da se taj zaključak nije isključivo temeljio na nalazu i mišljenju vještaka Tužilaštva, te na osnovu izjave da se pojedine firme nalaze u registru nedostupnih firmi poreznih uprava FBiH i RS, što je posebno potencirano u žalbi ukazujući pri tome da su takvi registri nepostojeći. Naime, odlučnu činjenicu da se radilo o fiktivnim firmama, prema ocjeni ovog vijeća, prvostepeni sud nije utvrdio na osnovu nepostojećih registara, već na osnovu svih izvedenih dokaza, koje je ispravno i valjano ocijenio kako

pojedinačno, tako i u međusobnoj vezi, te na osnovu takve ocjene izveo zaključak da predmetne firme, odnosno pravna lica nisu postojala, te da su registrirana kako bi se na osnovu njih nezakonito poslovalo, a što je prihvatilo i Apelaciono vijeće Suda BiH.

46. Nezakonito poslovanje firme čiji je direktor kao odgovorno lice bio apelant, suprotno žalbenim prigovorima, prvostepeni sud je obrazložio na način da je iznio valjanu ocjenu izvedenih dokaza, te doveo ih u vezu sa relevantnim zakonskim procedurama, smatrajući da poslovanje firme „Croherc AG” nije bilo u skladu sa odredbama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga na koji način je apelant, kao direktor i jedino odgovorno lice pravnog lica „Croherc AG”, uskratio plaćanje sredstava iz poreznih i drugih fiskalnih obaveza u Federaciji BiH u iznosu od 18.661.024,00 KM. Apelaciono vijeće Suda BiH je navelo da iz sadržaja pobijane presude proizlazi da je prvostepeni sud jasno i precizno citirao odredbe relevantnih propisa, te u tom pravcu iznio stav i mišljenje u kontekstu poslovanja sa fiktivnim firmama sa kojim se u cijelosti složilo i Apelaciono vijeće. U tom smislu Apelaciono vijeće Suda BiH je ustanovilo da su žalbeni prigovori prema kojima nije dokazano da stvarnog prometa nije bilo, odnosno da je poslovanje firme „Croherc AG” bilo zakonito, neosnovani. Apelaciono vijeće Suda BiH je navelo da pobijana presuda iznosi nalaz i mišljenje vještaka Tužilaštva za predmetna pravna lica - njih 16, kojim je izvršen obračun poreza na promet nafte i naftnih derivata, poseban porez na naftne derivate i putarinu u skladu sa odredbama važećih propisa (koncentrirajući se u tom smislu na inkriminirani period naveden u optužnici), a kojim je utvrđeno da su za inkriminirani period izbjegnute sve tri navedene obaveze pravnog lica „Croherc AG”. Suprotno žalbenim prigovorima, Apelaciono vijeće Suda BiH je ustanovilo da je prvostepeni sud na temelju izvedenih dokaza ispravno zaključio da se prikazani promet sa spornim firmama ne može tretirati kao daljnja prodaja bez obračunavanja poreza na promet, a budući da nisu ispunjeni uvjeti propisani u čl. 7. i 8. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, kao i da se porezna obaveza zaračunava prodavcu „Crohercu AG”, jer je izvršena krajnja potrošnja na koju se obračunavaju porezne dažbine, a ne daljnja prodaja, koja je uvjetno oslobođena poreznih dažbina i one se prebacuju na naredne kupce, što je bio krajnji cilj „Croherca AG” d.o.o. Mostar, kako bi se izbjegle porezne obaveze i takse. Istaknuti zaključak nije doveden u pitanje niti nalazom i mišljenjem vještaka odbrane Abida Hodžića, koje je prvostepeni sud ispravno ocijenio, smatrajući da, pored svih iznesenih dokaza, tvrdnje vještaka koje su se najvećim dijelom odnosile na to da predmetna pravna lica nisu fiktivna, jer nisu brisana iz registra, te da ta činjenica ukazuje da su ona i poslovala, da pravno lice „Croherc AG” nije obveznik plaćanja poreza na promet proizvoda, niti naknade za puteve - putarine, te da, u konačnici, i nemaju nikakvih poreznih obaveza. Apelaciono vijeće Suda BiH je iznijelo stav da je pravilan zaključak iz pobijane presude da su navedene tvrdnje suprotne svim drugim izvedenim dokazima koje je ocijenio prvostepeni sud, te su, stoga, žalbeni navodi

da pobijana presuda nije dala valjano obrazloženje, zbog čega smatra neprihvatljivim vještačenje odbrane, neutemeljeni i kao takvi se odbijaju. Dalje, Apelaciono vijeće Suda BiH je istaklo da je apelant u inkriminirano vrijeme bio odgovorno lice, direktor u pravnom licu „Croherc AG”, te je u svojstvu direktora i odgovornog lica bio odgovoran za zakonito poslovanje ovog pravnog lica, uključujući i plaćanje svih poreznih obaveza na način kako je to propisano Zakonom o porezu na promet proizvoda i usluga. Imajući u vidu da je na osnovu izvedenih dokaza nesumnjivo utvrđeno da je apelant, postupajući u tom svojstvu, tj. kao odgovorno lice koje postupa u ime i za račun pravnog lica „Croherc AG”, svjesno i voljno preduzetim radnjama, suprotno odredbama iz čl. 7. i 8. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, uskratio plaćanje sredstava iz poreznih i drugih fiskalnih obaveza u FBiH, Apelaciono vijeće Suda BiH je ustanovilo da je prvostepeni sud pravilno zaključio da se u inkriminiranim radnjama stječu sva objektivna i subjektivna obilježja krivičnog djela zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 259. KZFBiH.

47. Apelaciono vijeće Suda BiH je ponovilo da je prvostepeni sud nesumnjivo utvrdio da stvarnog prometa navedenom robom u veleprodaji (sa licima koja su označena kao fiktivna) nije bilo, nego da je finansijska dokumentacija služila kao pokriće prometa novca koji nije pratio promet robom, a sve s ciljem da se izbjegne nastala obaveza plaćanja poreza. Takav način postupanja jasno ukazuje da je subjektivnu stranu takvog postupanja činio direktni umišljaj, tj. postojanje svijesti i volje optuženog upravljene na izbjegavanje obaveze plaćanja poreznih davanja, iz čega nesumnjivo proizlazi i namjera optuženog da pribavi protivpravnu imovinsku korist. Prema tome, iz same prirode i karaktera preduzetih inkriminiranih radnji i načina njihovog preduzimanja (lažna dokumentacija, nepostojanje stvarnog prometa, poslovanje sa fiktivnim i nepostojećim firmama itd.) prvostepeni sud je izveo nesumnjiv zaključak da je apelant bio svjestan njihovog značaja i nedopuštenosti, dakle, da ih je činio uz postojanje volje i svijesti, te namjere upravljene da se pribavi protivpravna imovinska korist koja je ostvarena u utvrđenom iznosu od 18.661.024.00 KM. Takav apelantov subjektivni odnos prema inkriminiranim radnjama, i prema ocjeni Apelacionog vijeća Suda BiH, nije sporan ako se imaju u vidu radnje koje su preduzimane radi izbjegavanja plaćanja navedenih obaveza, a što nedvojbeno proizlazi iz manjkavosti i nedostataka koji su utvrđeni u finansijskoj dokumentaciji, dakle, nepravilnosti koje su postojale u poslovanju pravnog lica čiji je direktor i odgovorno lice bio optuženi. To nedvojbeno potvrđuje da su posve neosnovani žalbeni prigovori odbrane kojim se osporava umišljaj, odnosno krivica optuženog za navedene radnje. Pri takvom stanju stvari, Apelaciono vijeće Suda BiH je ustanovilo da nije relevantna okolnost ko je neposredno sačinjavao lažnu dokumentaciju, odnosno potpisivao lažno sačinjene otpremnice i fakture, a što apelant i njegova odbrana u žalbama posebno ističu kao okolnost koja bi optuženog oslobodila odgovornosti. Stoga je Apelaciono vijeće Suda BiH navelo da je prvostepeni

sud izveo pravilan zaključak da se u apelantovim preduzetim radnjama stječu sva objektivna i subjektivna obilježja zakonskog bića krivičnog djela zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 259. stav 2. KZFBiH, uključujući i apelantovu namjeru upravljenu na pribavljanje protivpravne imovinske koristi za, kako je ustanovio prvostepeni sud, pravno lice „CrohercAG” u kojem je optuženi obavljao funkciju direktora.

48. Apelaciono vijeće Suda BiH se očitovalo i na apelantove navode u vezi sa pogrešnom primjenom procesnog prava, koje je apelant osporavao navodeći da je sud propustio da primijeni relevantne odredbe ZKPBiH i KZ, kao i da je propustio navesti koje je odredbe primijenio pri izricanju glavne i sporedne kazne, kao i koji je krivični zakon primijenjen, a što je Apelaciono vijeće Suda BiH analiziralo i navelo da je prvostepeni sud ispunio svoju zakonsku obavezu na način da je ispitivao i utvrđivao činjenice koje se odnose na zakonska obilježja krivičnog djela, krivicu optuženog, kao i utvrđivanje odgovarajućih činjenica za izricanje adekvatne krivičnopravne sankcije. Međutim, prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH, radi se o nepravilnostima u vezi sa primjenom materijalnog zakona, što se u žalbama odbrane pravilno primjećuje, te ih je Apelaciono vijeće Suda BiH razmatralo u dijelu koji se odnosi na pogrešnu primjenu krivičnog zakona u kom pravcu je i preinačena pobijana presuda. Dakle, žalbeni prigovori koji su isticali u kontekstu povrede krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP imaju karakter prigovora povrede krivičnog zakona, te su razmatrani u dijelu navoda koji se bave žalbenim osnovom iz člana 298. ZKPBiH.

49. Apelaciono vijeće Suda BiH je, dakle, u okviru ispitivanja žalbe u odnosu na član 298. ZKPBiH u vezi sa povredom krivičnog zakona utvrdilo da je prvostepeni sud primijenio kombinaciju krivičnih zakona (KZFBiH i KZBiH), što je suprotno principu da se može primijeniti samo jedan materijalni zakon na konkretan slučaj, te je utvrđeno da se žalbom osnovano ukazuje na primjenu materijalnog krivičnog zakona u izricanju krivičnih sankcija, odnosno primjeni mjere obaveznog oduzimanja imovinske koristi. Apelaciono vijeće Suda BiH je pri tome navelo da je prvostepeni sud primijenio zakon koji je strožiji za apelanta kao optuženog s obzirom na to da KZFBiH, koji je važio u vrijeme počinjenja djela, na posve drugačiji i povoljniji način za optuženog regulira ovu mjeru i njenu primjenu. Naime, i pored odredbe iz člana 113. KZFBiH u kojoj je jasno određeno da se imovinska korist pribavljena krivičnim djelom učinitelja za preduzeće ili drugo pravno lice oduzima od tog preduzeća ili drugog pravnog lica, prvostepeni sud navedenu mjeru je izrekao na osnovu člana 111. KZBiH i imovinsku korist oduzima od apelanta iako se u izreci pobijane presude kaže da je korist pribavljena za pravno lice u kojem je bio zaposlen. Imajući u vidu način na koji je prvostepeni sud u pobijanoj presudi na predmetni slučaj primijenio krivični zakon, Apelaciono vijeće Suda BiH je utvrdilo da

je time prvostepeni sud krivičnopravnu kvalifikaciju učinjenog djela zasnovao na odredbi iz člana 259. stav 2. KZFBiH iz 1998. godine (krivično djelo zloupotreba ovlaštenja u privredi, koje kao takvo i ne postoji u KZBiH), dok je krivične sankcije, odnosno mjeru oduzimanja imovinske koristi odmjerio i izrekao pozivajući se kako na navedenu odredbu iz KZFBiH, tako i na odredbe iz čl. 39, 40, 42. i 48, odnosno čl. 110. i 111. KZBiH, pri čemu je izostavio (zaboravio) odredbu iz člana 46. KZBiH, pa nije jasno na osnovu kojeg zakona je izrekao novčanu kaznu, što je u žalbama pravilno primijećeno. To je, prema mišljenju Apelacionog vijeća Suda BiH, još jedan od razloga koji ukazuje na osnovanost žalbenih prigovora da je u predmetnom slučaju trebalo primijeniti u cijelosti samo KZFBiH iz 1998. godine, jer je taj krivični zakon važio u vrijeme preduzimanja inkriminiranih radnji i povoljniji je za apelanta. Pošto je prvostepeni sud nepravilno primijenio krivični zakon, to je Apelaciono vijeće Suda BiH primjenom odredbe člana 314. stav 1. ZKPBiH preinačilo prvostepenu presudu na način kako je i navedeno u izreci presude.

Apelacija

a) Navodi iz apelacije

50. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i pravo iz člana 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), ističući da su navedene presude utemeljene na proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava (odredbe KZFBiH i ZKPBiH), proizvoljno utvrđenom činjeničnom stanju, povredi prava na obrazloženu sudsku odluku, što apelantu nije sudio stvarno nadležan sud, te povredi prava na presumpciju nevinosti. U pogledu arbitrarne primjene odredaba KZFBiH na temelju kojih je proglašen krivim da je počinio krivično djelo zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 259. stav 2. u vezi sa stavom 1. tačka 3. citiranog zakona, tvrdi da osporene presude, ustvari, sadrže sve elemente krivičnog djela porezna utaja iz člana 272. citiranog zakona, a ne krivičnog djela za koje je osuđen. U tom pravcu apelant ističe da konstrukcije koje su korištene u izreci i obrazloženju jasno upućuju na to da je u pitanju krivično djelo utaja poreza za koje je nastupila zastara (31. jula 2011. godine). Povredu prava na pravično suđenje zbog proizvoljne primjene procesnog prava ZKPBiH apelant vidi u činjenici da sudovi osporenim presudama nisu utvrdili autentičnost i vjerodostojnost dokumentacije na temelju koje je osuđen za krivično djelo zloupotreba ovlaštenja u privredi. Naime, kao dokaz u predmetu protiv apelanta Tužilaštvo je uvelo dokaz DT3 (potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od 21. februara 2012. godine) za koju dokumentaciju apelant navodi da njena autentičnost i vjerodostojnost nikada nisu dokazane, da Sudu BiH, kao i apelantovoj odbrani nisu prezentirani dokazi, odnosno „lanac posjedovanja”, odnosno

kontrola posjedovanja ovih dokumenata, pri čemu se apelant poziva na izjave svjedoka koje su date u toku postupka, te koji su navodili nezakonito oduzimanje dokumentacije EUFOR-a u toku 2001. godine, bez zapisnika, što sve čini nezakonitim provedene radnje prema ranije važećem ZKP Federacije BiH, kao i sada važećem ZKPBiH (čl. 10, 65, 66. i 68. ZKPBiH). U tom pravcu apelant ukazuje da, osim što je dokumentacija nezakonito oduzeta, Tužilaštvo nije postupilo u skladu sa članom 71. ZKPBiH, odnosno da je dato proizvoljno i široko tumačenje na apelantovu štetu, što nije dozvoljeno, kao i da je svjedok na čije se svjedočenje sud poziva (Nikola Fabijanić) dao izjavu da nije bilo zapisnika o preuzimanju dokumentacije, kao i da ovaj svjedok nema ništa sa apelantom i pravnim licem „Croherc AG” Mostar, posebno u inkriminiranom periodu. Apelant se u tom pravcu pozvao na praksu Ustavnog suda u predmetima br. *AP 291/08* i *AP 3364/10*. Također, apelant navodi da se i nalaz vještaka bazira na nezakonitom dokazu, materijalnoj dokumentaciji, što je sve dovelo do povrede apelantovog prava na pravično suđenje. Dalje, apelant ukazuje da Sud BiH nije tačno naveo koji uvjeti iz čl. 7. i 8. Zakona o porezu na promet nisu ispunjeni, odnosno koji članovi drugih propisa nisu ispoštovani kako bi se utvrdilo postojanje krivičnog djela, te se apelant u tom pravcu poziva na komentar ZKPBiH, koji upućuje da, kada su u pitanju krivična djela sa blanketnom dispozicijom, uvijek mora postojati povezanost sa materijalnopravnim propisima na koje se odnose te dispozicije. Također, apelant smatra da osporenim odlukama nije obrazloženo da krivično djelo za koje je osuđen može biti počinjeno isključivo direktnim umišljajem, te je zaključak o postojanju apelantovog umišljaja Sud BiH morao argumentirano obrazložiti. Umjesto toga, prema apelantovim navodima, Sud BiH je parafrazirao umišljaj, jer nije obrazložio apelantovu svijest u pogledu zaključka da je znao, htio i svjesno učestvovao u bilo kom obliku organiziranja ili poslovanja fiktivnih firmi, da nije obrazloženo ni zaključak da je apelant bio svjestan lažne dokumentacije, da se ne obrazlaže umišljaj u pogledu korištenja lažne dokumentacije, niti apelantova namjera da pribavi imovinsku korist pravnom licu, kao ni njegov motiv s obzirom na to da nije vlasnik pravnog lica. Dalje, apelant ukazuje na nedostatke u obrazloženju osporenih presuda, kao i dokaza o odlučnim činjenicama, odnosno o „duplom knjigovodstvu”, „da je roba završavala na crnom tržištu” i uplatama „gotovog novca od stvarnih kupaca na račun fiktivnih firmi i prebacivanje na račun ‘Croherca’ AG”, a što apelant dovodi u vezu sa pogrešno utvrđenim činjeničnim stanjem. Povredu prava na presumpciju nevinosti apelant, također, dovodi u vezu sa proizvoljno utvrđenim činjeničnim stanjem na osnovu kojeg se, kako on smatra, temelje osporene presude, smatrajući pogrešnim njihov zaključak da sporno pravno lice nije uredno izmirivalo svoje obaveze za koje tvrdi da su u svakom pojedinačnom slučaju uredno izmirene. Također, smatra pogrešnim stav Suda BiH da je sporno pravno lice poslovalo sa tzv. fiktivnim pravnim licima i da je izdavalo fiktivne narudžbenice, koje termine vještak Tužilaštva pogrešno koristi, odnosno paušalno konstatira u svom nalazu, odnosno da „daje sebi za pravo da donosi za-

ključak da li je neka firma fiktivna ili nije”, te, s tim u vezi, ističe da „sve dok su privredna društva upisana u sudski registar i dok se u njemu ne izvrše promjene, ne može se smatrati da su ta privredna društva nepostojeća ili fiktivna”. Dalje napominje da je nesporno da je poslovao sa navedenih 16 firmi koje su sudovi osporenim presudama okarakterizirali kao „fiktivne firme”, da je promet sa njima ostvarivao putem računa otvorenog u Hercegovačkoj banci, sve u skladu sa odredbom člana 4. stav 1. Zakona o unutrašnjem platnom prometu. Na kraju, ističe da je trenutno hospitaliziran na Klinici za psihijatriju u Mostaru, da živi u zajedničkom domaćinstvu sa suprugom, sinom i majkom, te da bi stupanjem na izdržavanje kazne zatvora bilo ugroženo izdržavanje cijele njegove porodice.

b) Odgovor na apelaciju

51. Sud BiH u odgovoru na apelaciju, prije svega, ukazao je na to da apelant u apelaciji nije naveo nove argumente i dokaze koje već nije isticao u žalbi izjavljenoj protiv prvostepene presude na koje je Apelaciono vijeće dalo valjano i argumentirano obrazloženje, zbog čega smatra da osporenim odlukama nisu povrijeđena apelantova prava na koja je ukazao u apelaciji, zbog čega predlaže da se predmetna apelacija odbije kao neosnovana.

52. Tužilaštvo je u odgovoru na apelaciju navelo da su navodi paušalni i neosnovani, kao i da su isticali pred redovnim sudom, te da apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

IV. Relevantni propisi

53. U Krivičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 43/98, 2/99, 15/99, 29/00, 59/02 i 19/03) relevantne odredbe glase:

Član 113.

Ako je krivičnim djelom učinitelja pribavljena imovinska korist za preduzeće ili drugo pravno lice, ta će se korist oduzeti od tog preduzeća ili drugog pravnog lica.

Zloupotreba ovlasti u privredi

Član 259.

(1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja obavlja privrednu djelatnost i koja u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi za pravno lice u kome je zaposlena:

- 1) stvara ili drži nedopuštene fondove u zemlji ili inozemstvu;*
- 2) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansima, procjenama ili inventarisanjem ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i rezultata poslovanja pa na taj način*

dovede u zabludu organe upravljanja u pravnom licu prilikom donošenja odluka o poslovima upravljanja;

- 3) uskrati plaćanje sredstava iz poreznih i drugih fiskalnih obaveza u Federaciji utvrđenih zakonom;*
- 4) sredstva kojima raspolaže koristi protivno njihovoj namjeni;*
- 5) na drugi način grubo povrijedi ovlasti u pogledu raspolaganja, korištenja ili upravljanja imovinom pravnog lica, kaznit će se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.*

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 200.000 KM, kaznit će se zatvorom od jedne do osam godina.

54. Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03,32/03, 6/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 68.

Popis privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

(1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u zapisniku će se popisati privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija, i o tome izdati potvrda.

(2) Ako popis predmeta i dokumentacije nije moguć, predmeti i dokumentacija će se staviti u omot i zapečatiti.

(3) Predmet koji je oduzet od fizičke, odnosno pravne osobe ne može se prodati, pokloniti ili na drugi način njim raspolagati.

Član 70.

Čuvanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

Privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija pohranjuju se u Sudu ili Sud na drugi način osigurava njihovo čuvanje.

Član 71.

Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

(1) Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije vrši Tužitelj.

(2) O otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije Tužitelj je dužan obavijestiti osobu ili preduzeće od koje su predmeti oduzeti, sudiju za prethodni postupak i branitelja.

(3) Pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe.

Član 285.

Presuda kojom se optuženi oglašava krivim

(1) U presudi kojom se optuženi oglašava krivim, Sud će izreći:

- a) za koje se krivično djelo optuženi oglašava krivim, uz navođenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela, kao i onih od kojih ovisi primjena određene odredbe Krivičnog zakona,*
- b) zakonski naziv krivičnog djela i koje su odredbe Krivičnog zakona primijenjene, (...)*

Član 290.

Sadržaj presude

(...)

(4) Ako je optuženi oglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti potrebne podatke iz člana 285. ovog zakona, a ako je oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis djela za koje je optužen (...)

(...)

(7) Sud će određeno i potpuno iznijeti (...) kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba Krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo.

Član 297.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

(1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:

- g) ako je Sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti,*
- i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda,*
- k) ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.*

(2) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako Sud za vrijeme pripremanja glavnog pretresa ili u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude

nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

Član 299.

*Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno
činjenično stanje*

(1) Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kad je Sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.

(2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

55. U Zakonu o Sudu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 49/09 - prečišćeni tekst, 74/09 i 97/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 7.

(Krivična nadležnost)

(2) Sud je dalje nadležan za krivična djela utvrđena zakonima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kada ta krivična djela:

b) mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu Bosne i Hercegovine, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu ili mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorije datog entiteta ili Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

56. U Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga Federacije Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst (prečišćeni tekst Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga obuhvata: Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga, koji je objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH” broj 6/95, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH” br. 25/97, 13/00, 36/00, Ispravku Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH” broj 54/00, i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH” broj 22/01, koji je stupio na snagu 1. juna 2001. godine) relevantne odredbe glase:

Član 5.

Porez na promet proizvoda plaća se na promet proizvoda koji služe krajnjoj potrošnji.

Član 6.

Prometom proizvoda koji služe krajnjoj potrošnji smatra se svaka prodaja proizvoda, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

*Prometom proizvoda koji služe krajnjoj potrošnji, u smislu ovog zakona smatra se i:
[...]*

Član 7.

Ne smatra se prometom proizvoda koji služe krajnjoj potrošnji:

1. prodaja proizvoda, pravnom licu koje se bavi trgovinom, a koje je te proizvode nabavilo radi daljnje prodaje;

2. prodaja proizvoda, pravnom licu koje se bavi ugostiteljskom djelatnošću, drugom pravnom licu koje je registrirano za obavljanje ugostiteljske djelatnosti, a koje te proizvode nabavlja radi prerade, odnosno daljnje prodaje;

3. prodaja upotrebljivanih stvari neposredno između građana i putem komisione prodaje, osim prodaje ili davanja bez naknade upotrebljivanih putničkih automobila, ostalih motornih vozila i plovniha objekata, kao i prodaja poljoprivrednih proizvoda koja se obavlja među građanima na pijacama i sajmovima;

4. uvoz proizvoda, radi daljnje prodaje;

5. prodaja proizvoda pravnom licu koje se bavi remontom, popravkom i servisiranjem proizvoda radi ugradnje u proizvode koji se popravljaju i servisiraju.

Član 8.

Proizvode iz člana 7. stav 1. tač. 1., 2. i 5. ovog zakona kupcima iz tog člana može prodati pravno lice koje se bavi proizvodnjom, pravno lice koje se bavi trgovinom koje je registrirano za obavljanje prometa na veliko, te preduzeće koje je registrirano za uvoz pod slijedećim uvjetima:

1. da se proizvodi prodaju sa skladišta ili drugih prodajnih mjesta, koja se za te proizvode zadužuju po prodajnoj cijeni, a u koju nije uključen (ukalkuliran) porez na promet proizvoda ili tranzitno (promet na veliko).

Izuzetno, od odredbe ove tačke prodaja proizvoda može se vršiti i iz prodavnica koje se sa proizvodima zadužuju po prodajnim cijenama sa uključenim porezom na promet uz uvjet da porezni obveznik vodi evidenciju o proizvodima koji su prodati sa porezom na promet odnosno bez poreza na promet.

2. da se proizvodi prodaju na osnovu pismene narudžbenice kupca za svaku pojedinačnu nabavku uz obavezno izdavanje fakture i uz bezgotovinsko plaćanje (virmanom sa žiro-računa kupca na žiro-račun prodavca, kompenzacijom, cesijom i sl.);

3. da je kupac, prije preuzimanja proizvoda, odnosno prije ispostavljanja fakture, dao prodavcu pismenu izjavu, odnosno specifikaciju materijala koja mora biti numerirana, datirana i potpisana od ovlaštenog lica, da će kupljene proizvode koristiti isključivo za svrhe iz člana 7. stav 1. tač. 1., 2, i 5. ovog zakona;

4. da je u fakturi o prodaji proizvoda prodavac unio napomenu da su proizvodi prodani bez obračunavanja poreza na promet proizvoda, te na osnovu pismene izjave odnosno specifikacije materijala;

5. da prodavac primljenu izjavu kupca, odnosno specifikaciju materijala priključi kopiji fakture o prodatim proizvodima.

Pored lica iz stava 1. ovog člana, pravna lica i građani mogu prodavati, pod uvjetom da se plaćanje obavlja sa žiro-računa kupca na žiro-račun prodavca:

1. vlastite i druge proizvode pravnim licima koji te proizvode nabavljaju radi daljnje prodaje, prerade ili kao opremu;

2. poljoprivredne proizvode pravnom licu ili radnji koje se bave proizvodnjom, ugoštiteljstvom odnosno trgovinom, koje te proizvode nabavljaju radi daljnje prodaje, reprodukcije ili prerade;

3. industrijske i druge otpatke (krpe i druge tekstilne otpatke, staro željezo, staklo, otpadni ili upotrebljavani papir, karton, ljepenku i dr.) pravnom licu ili radnji koji se bave proizvodnjom ili trgovinom.

Federalni ministar finansija - Federalni ministar financija (u daljem tekstu: ministar) propisat će u kojim slučajevima se plaćanje neće obaviti preko žiro-računa.

V. Dopustivost

57. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

58. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

59. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 2 K 005972 13 Kž 2 od 31. oktobra 2014. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 11. februara 2015. godine, a apelacija je podnesena 2. aprila 2015. godine, dakle, u roku od

60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

60. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VI. Meritum

61. Apelant ukazuje da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

62. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

63. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. (...).

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

64. U konkretnom slučaju se radi o krivičnom postupku u kojem je apelant proglašen krivim za krivično djelo propisano zakonom, zbog čega je osuđen na kaznu zatvora kao glavnu kaznu i novčanu kaznu kao sporednu kaznu. Dakle, ishod predmetnog postupka bio je od odlučujućeg značaja za utvrđivanje osnovanosti bilo kakve „krivične optužbe” protiv apelanta, pa je član 6. Evropske konvencije u konkretnom slučaju primjenjiv.

65. Ustavni sud zapaža da apelant povredu prava na pravično suđenje vidi u činjenici da mu nije sudio stvarno nadležan sud, da se osporene presude temelje na proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava, nezakonitim dokazima, proizvoljno utvrđenom činjeničnom stanju, povredi prava na presumpciju nevinosti i povredi prava na obrazloženu sudsku odluku. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da su ovi navodi međusobno

isprepleteni, te da upućuju jedan na drugi, sve u okviru navoda o povredi prava na pravično suđenje. Međutim, Ustavni sud ukazuje da se apelacioni navodi o povredi prava na pravično suđenje najvećim dijelom odnose na prigovore u vezi sa povredom pravila postupka čija je posljedica korištenje nezakonitih dokaza na kojima je zasnovana sudska odluka, te prigovore koji se odnose na obrazloženja osporenih presuda u vezi sa pitanjima koja imaju ključni značaj za odlučenje a koji proizlaze iz samog krivičnog djela koje je apelantu stavljeno na teret i utvrđenjima redovnih sudova u vezi sa navedenim.

Nezakonitost dokaza na kojima se temelji presuda

66. Apelant smatra da su pobijane odluke Suda BiH utemeljene na nezakonito pribavljenom dokazu, čija je posljedica kršenje njegovog prava na pravično suđenje.

67. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda za ljudska prava da njegova zadaća nije da ocjenjuje prihvatljivost dokaza umjesto domaćih sudova iako može ispitivati način na koji se s tim dokazima postupalo kao bitnim elementom pri odlučivanju da li je suđenje bilo pravično, te su, tako, pravila o dokazima, uglavnom, pitanje za domaće sudove. Osim toga, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda iz koje slijedi da prihvaćanje nezakonito dobivenih dokaza ne predstavlja samo po sebi kršenje člana 6. Evropske konvencije, ali je Evropski sud u predmetu *Schenk protiv Švajcarske* utvrdio da to može dovesti do nepravdičnosti, zavisno od činjenica konkretnog predmeta (vidi, Evropski sud, *Schenk protiv Švajcarske*, presuda od 12. jula 1988. godine, broj predstave 1086/84, Serija A-140, stav 49). Naime, u toj odluci Evropski sud je izrazio stav da član 6. Evropske konvencije ne sadrži niti jedno pravilo koje regulira pitanje prihvatljivosti dokaza, nego da je to pitanje u isključivoj nadležnosti domaćeg zakonodavstva, te da, u skladu sa navedenim, prihvatanje nezakonitih dokaza ne znači samo po sebi povredu člana 6. Evropske konvencije, da Evropski sud ispituje postupak kao cjelinu, odnosno da li su sudovi korištenjem tog nezakonitog dokaza lice lišili prava na pravično suđenje. Pri tome posebno će se ocijeniti da li je nezakoniti dokaz bio jedini dokaz na kojem je odluka koja se pobija utemeljena.

68. Ustavni sud zapaža da apelant, prije svega, ukazuje da je nalaz vještaka Tužilaštva na kojem se, uglavnom, zasnivaju osporene presude izrađen na osnovu oduzete dokumentacije (Napomena: radi se o dokazu T-3, potvrdi Državne agencije za istrage i zaštitu - RU Mostar broj 16-12/1-2-04-1-1/12 od 21.2.2012. godine o privremenom oduzimanju predmeta od rednog broja 1 do rednog broja 46 po naredbi Suda BiH broj S1 2 K 005972 11 KRN od 23.12.2011. godine – navedenom u okviru liste materijalnih dokaza koji su provedeni tokom postupka – vidi stranicu broj pet prvostepene presude) čija autentičnost i vjerodostojnost nisu dokazane, odnosno da se osporene presude temelje na dokazu koji

je pribavljen povredama odredaba ZKP, jer u konkretnom slučaju ne postoji lanac jasnog držanja oduzetih dokumenata, te da nije postupljeno u skladu sa članom 71. ZKPBiH.

69. Ustavni sud zapaža da je u drugostepenoj presudi navedeno da je materijalna dokumentacija oduzeta i pronađena u prostorijama Hercegovačke banke, koja je bila osnivač pravnog lica „Croherc AG”, zbog čega je neosnovan navod da nije oduzeta od „Croherca AG” i da ne postoji lanac posjedovanja. Dokumentacija je, kako je Sud BiH naveo, oduzeta na osnovu člana 65. ZKPBiH „i po ocjeni vijeća je originalna dokumentacija”, čiju autentičnost „paušalnim navođenjem [...] da se ista u proteklom periodu nalazila na više lokacija” apelant nije doveo u pitanje. Osim toga, Sud BiH se pozvao na odredbe čl. 65, 68. i 69. ZKP i naveo da je u potvrdi navedeno da je ona oduzeta od Nikole Fabijanića sa poukom o pravnom lijeku i navodom da se pohranjuje u Sudu BiH, pa postupak oduzimanja nije bio protivan odredbama ZKP. Dalje, u odnosu na otvaranje privremeno oduzete dokumentacije, Sud BiH je naveo da je to bilo nepotrebno u konkretnom predmetu, jer je ona popisana i navedena, čime se dokumentacija identificirala i osigurala njena istovjetnost, pa nije postojala obaveza iz člana 71. ZKPBiH.

70. U vezi sa ovim navodima Suda BiH, Ustavni sud ukazuje da je u Odluci broj *AP 2079/13* od 20. aprila 2016. godine zaključio da nije došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, zato što tužilac nije izvršio otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije. S tim u vezi, naglašeno je: „...proizlazi da je pretresanje apelantovog automobila, kojom prilikom je nađena droga, obavljeno na temelju naredbe nadležnog tužioca koja je kao dokaz provedena u postupku... nadalje, u vezi sa pretresom oduzetom materijom, izdat je zapisnik o pretresanju, te potvrda o oduzimanju u kojim je oduzeti predmet individualiziran i jasno određen, odnosno izvršen je popis u smislu člana 132. stav 1. ZKPRS u vezi sa čl. 62. i 63. istog zakona...” (vidi tačku 51. citirane presude). Međutim, u navedenom predmetu, za razliku od konkretnog slučaja, predmeti su oduzeti direktno od apelanta, tj. od osumnjičenog lica, te su u njegovom prisustvu oni identificirani i popisani a on je imao mogućnost da izjavi pravni lijek. U konkretnom slučaju prva dilema se veže za „lanac posjedovanja”, jer predmetna dokumentacija je izuzeta iz prostorija Hercegovačke banke iz koje je još 2002. godine EUFOR vršio izuzimanja razne dokumentacije bez bilo kakve sudske naredbe, kao i traga o izuzimanju i vraćanju dokumentacije (ne postoje zapisnici o izuzimanju i vraćanju dokumentacije, niti sud to obrazlaže). Dalje, u konkretnom slučaju predmetna dokumentacija nije oduzeta od apelanta (u njegovom prisustvu), kao što nije ni identificirana u apelantovom prisustvu, slijedom čega apelant nije ni imao mogućnost da izjavi prigovor, te pravne lijekove prilikom oduzimanja, odnosno identifikacije dokumentacije. Ulogu apelanta, odnosno osumnjičenog a kasnije osuđenog lica, u ovoj fazi krivičnog postupka ne može nadomjestiti stečajni upravnik Nikola Fabijanić, koji po prirodi stvari nije

zainteresiran za situaciju u kojoj se našao apelant, protiv koga je predmetna dokumentacija korištena kao glavni dokaz u ovom postupku. Stoga se u konkretnom slučaju ne mogu prihvatiti navodi Suda BiH da tužilac nije trebalo da vrši otvaranje dokumentacije, a slijedom toga se ne može ni primijeniti praksa Ustavnog suda iz predmeta broj *AP 2079/13*.

71. Prema mišljenju Ustavnog suda, u konkretnom slučaju se treba primijeniti praksa iz predmeta broj *AP 460/12* od 15. februara 2015. godine u kojem je Ustavni sud utvrdio da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer je način na koji su dokazi pribavljeni i upotrijebljeni u postupku protiv apelanta utjecao na postupak u cjelini, zbog čega u postupku nisu ispunjeni zahtjevi pravičnog suđenja. U navedenoj odluci Ustavni sud je zaključio: „Ustavni sud zapaža da iz navedenih činjenica proizlazi da su u konkretnom slučaju oduzeti predmeti bili na čuvanju u Tužilaštvu BiH, ali da to Tužilaštvo nije provelo proceduru koju je propisao ZKPBiH u odredbama člana 71, koji je sadržajno identičan članu 135. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, čiju je primjenu ispitivao Ustavni sud u Odluci broj *AP 291/08*. Naime, Ustavni sud ukazuje na to da je odredbom člana 71. ZKPBiH propisano da otvaranje i pregledanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije obavlja tužilac, te da je njegova dužnost o tom postupku (otvaranju i pregledu) obavijestiti fizičko ili pravno lice od kojeg je predmet oduzet, sudiju za prethodni postupak i branioca. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža, kako to jasno proizlazi iz činjeničnog stanja predmeta, da tužilac nije postupio prema imperativnoj odredbi člana 71. ZKPBiH, te nije obavio otvaranje i pregled oduzetih predmeta od apelanta, mada navedena odredba ne propisuje bilo kakve izuzetke u kojim tužilac nema obavezu da postupi prema tim odredbama. Slijedom toga, Ustavni sud smatra da se radi o nezakonitom dokazu u smislu odredaba člana 11. ZKPFBiH. Osim toga, Ustavni sud zapaža da su oduzeti predmeti (droga) jedini direktni dokaz da je apelant počinio krivično djelo za koje je proglašen krivim, te da su svi drugi dokazi koji su provedeni kao dokazi optužbe faktički posredni dokazi koji su u vezi s tim dokazom.”

72. Dakle, suprotno stavu Suda BiH, Ustavni sud u Odluci broj *AP 460/12* jasno zaključuje da je odredba člana 71. ZKPBiH obavezujuća, te da se radi o imperativnoj normi, koja u slučajevima kao što je ovaj ne predviđa izuzetke. Osim toga, s obzirom na to da je Sud BiH doveo u vezu „otvaranje” iz člana 71. ZKPBiH sa „pečaćenjem” iz člana 68. stav 2. ZKPBiH, odnosno obavezom da se sve što je zapečaćeno što se ne može popisati - otvori, Ustavni sud primjećuje da odredba člana 71. ZKP glasi: „otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije”, pri čemu je Sud BiH očigledno izostavio obaveznost „pregleda” koji je jasan i nedvosmislen u slučajevima kao što je ovaj, te je samim tim jasna i obaveza tužioca u konkretnom slučaju.

73. Dalje, Ustavni sud smatra da Sud BiH nije na jasan i nedvosmislen način odgovorio na apelantove navode o lancu posjedovanja dokumentacije. Naime, u postupku pred redovnim sudom, kao i u postupku pred Ustavnim sudom apelant je iznio vrlo konkretne navode, te dostavio određene dokaze koji su se odnosili na činjenicu da je 2002. godine EUFOR oduzeo raznu dokumentaciju iz Hercegovačke banke bez bilo kakve sudske naredbe, zatim je ukazano na držanje dokumentacije u periodu od deset godina na različitim mjestima, te promjene stečajnih upravnika Hercegovačke banke bez bilo kakvog pisanog traga u prilog čemu ide i dopis Agencije za bankarstvo FBiH, kao i izjava stečajnog upravnika Nikole Fabijanića da nikavi zapisnici o primopredaji dokumentacije koju je izuzimao EUFOR nisu sačinjavani, niti su sačinjavani zapisnici o primopredaji dokumentacije prilikom promjene stečajnih upravnika. Stoga, Ustavni sud smatra da su navodi Suda BiH da nije dovedena u pitanje autentičnost dokumentacije neuvjerljivi, jer na ovako ozbiljno postavljene prigovore Sud BiH je trebalo i morao dati detaljniji odgovor pogotovo kada se ima u vidu činjenica da u ovom dijelu obrazloženja Sud BiH ne ističe bilo kakve datume, te u jednoj rečenici navodi svojstvo i funkciju svjedoka Nikole Fabijanića od kojeg je dokumentacija oduzeta, uz paušalno objašnjenje da se radi o originalnoj dokumentaciji. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, u situaciji kao što je ova (ne postoji trag o kretanju dokumentacije, dokumentacija nije oduzeta u apelantovom prisustvu, niti identificirana u apelantovom prisustvu) najmanje što je tužilac trebalo da uradi i što je bio dužan da uradi jeste da postupi u skladu sa odredbama člana 71. ZKPBiH.

74. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je način na koji je, može se reći, ključni dokaz (s obzirom na to da je na temelju oduzete dokumentacije sačinjen nalaz vještaka finansijske struke po nalogu Tužilaštva na kojem je u pretežnom dijelu donesena presuda na temelju koje je apelant osuđen na kaznu zatvora) pribavljen i upotrijebljen u postupku protiv apelanta utjecao na postupak u cjelini, zbog čega u postupku nisu ispunjeni zahtjevi pravičnog suđenja, te se ne može reći da je predmetni postupak bio pravičan u cjelini. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra da je došlo do povrede člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

75. Stoga, Ustavni sud smatra da je potrebno, s ciljem zaštite apelantovih ustavnih prava, ukinuti pobijanu odluku, te predmet vratiti Sudu BiH kako bi donio novu odluku u skladu sa garancijama iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

76. Imajući u vidu da je u prethodnom dijelu obrazloženo zašto se smatra da je nezakonit ključni dokaz na kojem je u pretežnom dijelu zasnovano obrazloženje osporenih presuda,

Ustavni sud smatra da ne treba ispitivati dalje navode na koje se u apelaciji ukazuje, jer bi njih, prema mišljenju Ustavnog suda, bilo moguće ispitati tek nakon što se otkloni povreda na koju je ukazano u ovoj odluci.

VII. Zaključak

77. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije zbog načina na koji su ključni dokazi pribavljeni i upotrijebljeni u postupku protiv apelanta. Naime, presude na temelju kojih je apelant osuđen na kaznu zatvora u pretežnom dijelu zasnivaju se na vještačenju dokumentacije koja je oduzeta suprotno odredbama člana 71. ZKPBiH, jer tužilac prilikom otvaranja i pregleda oduzetih predmeta (dokumentacije) nije obavijestio apelanta i njegovog branioca, a dokumentacija nije oduzeta u apelantovom prisustvu, niti je identificirana u njegovom prisustvu, te je tako izostala (i) mogućnost da se izjave prigovori propisani zakonom.

78. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

79. U smislu člana 43. stav (1) Pravila Ustavnog suda, sutkinja Seada Palavrić je dala izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

80. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 4207/13

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Мухарема Софтића против
Пресуде Врховног суда Федерације
БиХ број 33 0 П 000492 12 Рев
од 23. јула 2013. године, Пресуде
Кантоналног суда у Тузли број 33 0
П 000492 09 Гж од 16. априла 2012.
године и Пресуде Општинског суда у
Живиницама број 33 0 П 000492 07 П
од 19. аугуста 2009. године

Одлука од 30. септембра 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број АП 4207/13, рјешавајући апелацију Мухарема Софтића, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став 2 тачка б) и члана 59 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник БиХ” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Маргарита Цаца Николовска, потпредседница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 30. септембра 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Мухарема Софтића.

Утврђује се да је прекршена забрана дискриминације из члана 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 33 0 П 000492 12 Рев од 23. јула 2013. године.

Предмет се враћа Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и

Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Мухарем Софтић (у даљњем тексту: апелант) из Бановића, ког заступа Златан Џ. Бектић, адвокат из Живиница, поднио је 10. октобра 2013. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ (у даљњем тексту: Врховни суд) број 33 0 П 000492 12 Рев од 23. јула 2013. године, Пресуде Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 33 0 П 000492 09 Гж од 16. априла 2012. године и Пресуде Општинског суда у Живиницама (у даљњем тексту: Општински суд) број 33 0 П 000492 07 П од 19. августа 2009. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 ст. 2 и 3 Правила Уставног суда, од Врховног, Кантоналног и Општинског суда, те од Хате Мујановић и Незира Ковача као учесника у поступку (у даљњем тексту: тужени), затражено је 10. маја 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд је доставио одговор 13. маја, Кантонални суд 19. маја, тужени путем пуномоћника 16. маја 2016. године, а Општински суд није доставио одговор.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Пресудом Општинског суда број 33 0 П 000492 07 П од 19. августа 2009. године, одбијен је апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се утврди да је, по основу ванбрачне заједнице, „законски насљедник другог насљедног реда умрле Фатиме Куловић” (у даљњем тексту: оставитељка), сестре тужених, те да су тужени дужни то признати и трпјети да се у оставинском поступку иза оставитељке њена имовина распореди тако што ће апеланту припасти $\frac{1}{2}$, а туженим по $\frac{1}{4}$ заоставштине. Другим ставом исте пресуде усвојен је апелантов алтернативни тужбени захтјев и обавезани су тужени да апеланту солидарно исплате 970,00 КМ на име увећања и очувања имовине која представља оставитељкину посебну имовину (стан). Трећим ставом првостепене пресуде, усвојен је противтужбени захтјев тужених и обавезан је апелант да туженим, као законским насљедницима иза оставитељке, преда у посјед и слободно коришћење стан поближе наведен у овом ставу првостепене пресуде, те да им накнади трошкове поступка.

6. У образложењу пресуде, Општински суд је навео да је међу парничним странкама било неспорно да су апелант и оставитељка живјели у ванбрачној заједници од краја 2003. до краја новембра 2007. године, у стану који је био оставитељкино власништво. Даље, међу парничним странкама је, такође, било неспорно да спорни стан представља оставитељкину посебну имовину, јер је право власништва на том стану стекла прије заснивања ванбрачне заједнице са апелантом. Неспорно је било, према образложењу Општинског суда и то да апелант и оставитељка нису имали заједничке дјеце, нити да је оставитељка имала дјецу из ранијег брака, односно „да у моменту смрти није имала својих потомака, нити брачног партнера”. Спорно је било питање да ли апелант улази у круг законских насљедника иза оставитељке.

7. У одговору на ово питање, Општински суд је навео да је апелант овако постављени тужбени захтјев заснивао на одредби члана 3 Породичног закона Федерације БиХ (у даљњем тексту: ПЗФБиХ) којим је прописано да је ванбрачна заједница она која траје најмање три године или краће ако је у њој рођено дијете. Међутим, Општински суд је сматрао да се „правилним тумачењем ове одредбе никако не може извести закључак да је ова заједница у свему изједначена са брачном заједницом”, већ само „у погледу одређених права”. Општински суд је навео да то конкретно значи да су „ванбрачним партнерима призната одређена права из ове заједнице као у брачној заједници, као што су права међусобног издржавања, у погледу стицања ванбрачне стечевине”, али да „нису ипак изједначени у свим правима, поготово у погледу насљеђивања”. Стога је Општински суд закључио да иако је апелант са оставитељком живио у ванбрачној заједници дуже од три године, он се не може сматрати њеним законским насљедником, „али му Породични закон даје право да потражује одређена права”.

8. Даље, Општински суд је навео да је чланом 9 Закона о наслеђивању који је примијењен у конкретном случају (у даљњем тексту: ЗОН) наведен круг лица која се сматрају законским наследницима, а да међу њима није споменут ванбрачни партнер. Осим тога, Општински суд је навео да се „досадашња судска пракса јасно изјаснила да ванбрачни партнер не улази у круг законских наследника, нити се учинци ванбрачне заједнице из [ПЗ ФБиХ] односе на наслеђивање особа са којима је живио оставитељ”, као и да „особа са којом је оставитељ живио у ванбрачној заједници уколико није тестаментарни наследник, легатор или корисник неког права из оставине, није странка у оставинском поступку”. Будући да је, како је Општински суд закључио, ЗОН *lex specialis* у односу на ПЗФБиХ и да не предвиђа могућност да се лица која су била у ванбрачној заједници могу узајамно наслеђивати, односно да се „у наследном праву ванбрачној заједници не даје исти значај као брачној”, апелантов тужбени захтјев да му буде признат статус законског наследника иза оставитељке је одбијен.

9. С друге стране, Општински суд је из проведених доказа утврдио да су у току трајања ванбрачне заједнице апелант и оставитељка заједнички улагали средства за уређење спорног стана у којем су живјели, што по налазу вјештака грађевинске струке износи 1.940,00 КМ. Међутим, Општински суд је цијенио да је апелантово потраживање у вези са овим основано до износа од 970,00 КМ зато што апелант није доказао да је те радове у стану сам финансирао „односно да те радове нису финансирани заједнички он и [оставитељица]”. Такође, Општински суд је у образложењу дијела одлуке о предаји туженим у посјед спорног стана навео да је тај стан био оставитељкина посебна имовина, да је у апелантовом посједу, а да он у односу на тај стан нема наследно право, нити неки други правни основ, те да стога туженим припада право да од њега траже предају у посјед спорног стана.

10. Пресудом Кантоналног суда број 33 0 П 000492 09 Гж од 16. априла 2012. године, апелантова жалба је дјелимично уважена и првостепена пресуда је преиначена у односу на досуђени износ за улагање средстава у спорни стан тако што му је досуђен износ од 1.940,00 КМ и смањен је износ који мора да плати на име трошкова поступка. У осталом дијелу, апелантова жалба је одбијена. Кантонални суд је навео да су тачне апелантове тврдње да је он преиначеним тужбеним захтјевом тражио да се утврди да је он законски наследник првог, а не другог наследног реда, како је то наведено у првостепеној пресуди. Међутим, како је образложио Кантонални суд, у ситуацији када је првостепени суд „дао јасне и исцрпне разлоге због чега сматра да је тужбени захтјев садржан у ставу I изреке побијане пресуде неоснован, а које као правилне прихвата и овај суд”, оваква „грешка у писању” може се увијек исправити.

Осим тога, Кантонални суд је навео да је правилан закључак Општинског суда да ванбрачна заједница не утиче на законско наслеђивање, односно да „сама по себи она није основ за наслеђивање” у смислу члана 9 ЗОН-а. Осим тога, Кантонални суд је закључио да позивање на „право на дом и с тим у вези на одредбе Устава БиХ и Европске конвенције не може довести до другачије одлуке суда, пошто се ради о ванбрачној заједници, а оставитељка за вријеме живота није са [апелантом] закључила уговор о поклону или пак уговор о доживотном издржавању, нити је [апелант] тестаментарни наследник, нити легатар, нити је доказао да је корисник неког другог права из оставине”. Стога је Кантонални суд закључио да је правилан закључак Општинског суда да апелант не може бити странка у оставинском поступку иза оставитељке.

11. Врховни суд је оспореном Пресудом број 33 0 П 000492 12 Рев од 23. јула 2013. године одбацио апелантову ревизију против другостепене одлуке у дијелу који се тиче новчаног потраживања као недозвољену, а одбио је апелантову ревизију у дијелу који се тиче апелантовог тражења да му се призна статус наследника првог наследног реда. Врховни суд је закључио да су нижестепени судови правилно примијенили материјално право, па је нарочито нагласио да је апелантов тужбени захтјев „нејасан и непрецизан, али и неоснован јер тужитељ као ванбрачни партнер умрле, према важећим законским прописима, нема право да наслиједи” оставитељку, зато што не улази у круг законских наследника „ниједног од наследних законских редова предвиђених [ЗОН]”.

12. У односу на дио ревизије у којем се апелант позвао на кршење права из члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), Врховни суд је образложио да је спорни стан био апелантов „дом” у смислу наведене одредбе, али да је мијешање у то право било законито „јер се темељило на домаћој правној основи која је довољно доступна, прецизна и предвидљива”, да је предузето са легитимним циљем „ради остварења јавног интереса (мјере за уређење права на наслеђе)”, те да је успостављени „правичан баланс између општих интереса заједнице и поштовања права појединца”. Врховни суд је закључио да је апелант у спорни стан уселио као „ванбрачни супружник” и заједно са оставитељком „стан користио три године”, да се тај период „не може сматрати дужим временским раздобљем”, те да би „признањем [апеланту] ‘права на дом’ тужени сносили ‘посебан и прекомјеран терет’”.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант сматра да су му оспореним пресудама прекршени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У образложењу навода о кршењу права на правично суђење, апелант сматра да су судови „произвољно и паушално тумачили одредбе материјалног права” и да конкретну ситуацију „нису подвели под одредбе Обитељског закона и Закона о наслеђивању”. Образлажући те наводе, апелант истиче да је ПЗФБиХ прописано да ванбрачна заједница јесте заједница жене и мушкарца који нису у браку или ванбрачној заједници са другим лицем, која траје три године или краће ако је у њој рођено заједничко дијете. Осим тога, апелант наглашава да је ванбрачна заједница у ПЗФБиХ у потпуности изједначена са брачном, како је то прописано у члану 2 став 1 ПЗФБиХ. Апелант даље наводи да је у поступку пред судом доказао да је његова заједница са оставитељком трајала дуже од три године, да ниједно од њих двоје није било у браку или ванбрачној заједници са другим лицем, те да ове чињенице ни судови нису довели у питање. Даље, апелант наводи да је ЗОН донесен и да је ступио на снагу 25 година прије него је ступио на снагу важећи ПЗФБиХ, „у сасвим другим друштвеним, социјалним и политичким увјетима и околностима”. Стога, како апелант наводи, ЗОН као наследнице првог наследног реда не наводи ванбрачне партнере, иако су важећим ПЗФБиХ ванбрачни и брачни партнери изједначени. Имајући то у виду, апелант сматра да се и ванбрачни партнери „морају третирати као законски наследници првог наследног реда умрле особе”. Осим тога, апелант истиче да ЗОН не регулише, нити би морао да регулише „тко се све има сматрати партнером умрлог у смислу заједнице живота, него само тко јесу наследници”. Апелант сматра да је ПЗФБиХ *lex specialis*, да је тим законом прописан „једнакоправан статус изванбрачне и брачне заједнице, а тиме и партнера из тих заједница живота”. Због тога, како наводи, „у оставински поступак морају се, с пуним правима, инволвирати и партнери из изванбрачних заједница, као наследници.”

14. У односу на право на имовину, апелант сматра да му је због погрешне примјене материјалног права, како је то већ образложио, онемогућено да као наследник првог наследног реда наслиједи оставитељкину заоставштину. Сматра да је на тај начин, као оставитељкин ванбрачни партнер, лишен имовине супротно члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

в) Одговор на апелацију

15. У одговору на апелацију, Врховни и Кантонални суд наводе да сматрају да су апелантови наводи о кршењу права на правично суђење и имовину неосновани, те да су судови о томе дали исцрпна и детаљна образложења у оспореним одлукама. Тужени су у свом одговору, такође, оспорили апелационе наводе, те су истакли да је, насупротив апелантовим тврдњама, ЗОН *lex specialis*, јер се само тим законом утврђује круг законских насљедника.

V. Релевантни прописи

16. У Породичном закону ФБиХ („Службене новине ФБиХ” бр. 35/05, 41/05 и 31/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 2.

Породица, у смислу овог закона, јесте животна заједница родитеља и дјеце и других крвних сродника, сродника по тазбини, усвојилаца и усвојеника и лица из ванбрачне заједнице ако живе у заједничком домаћинству.

Члан 3.

Ванбрачна заједница, у смислу овог закона, јесте заједница живота жене и мушкарца који нису у браку или ванбрачној заједници са другим лицем, која траје најмање три године или краће ако је у њој рођено заједничко дијете.

Члан 213.

(1) Међусобно издржавање брачних и ванбрачних другова, родитеља и дјеце, и других сродника је њихова дужност и право када је то предвиђено овим законом.

Члан 224.

Брачни друг који нема довољно средстава за живот или их не може остварити из своје имовине, а неспособан је за рад или се не може запослити, има право на издржавање од свог брачног друга сразмјерно његовим могућностима.

Члан 230.

Ванбрачни друг који испуњава услове из чл. 3. и 224. овог закона има право на издржавање од другог ванбрачног друга након престанка ванбрачне заједнице.

Члан 263.

(1) Имовина коју су ванбрачни другови стекли радом у ванбрачној заједници која испуњава услове из члана 3. овог Закона сматра се њиховом ванбрачном тековином.

(2) *На имовину из става 1. овог члана се сходно примјењују одредбе овог закона о брачној тековини.*

17. У Закону о наслеђивању – пречишћени текст („Службени лист СРБиХ” бр. 7/80 и 15/80) релевантне одредбе гласе:

Члан 9.

Ако овим законом није друкчије одређено на основу закона умрлог наслеђују: сви његови потомци, његов брачни друг, његови родитељи, његова браћа и сестре и њихови потомци, његови дједови и бабе и њихова дјеца. [...]

18. У Закону о наслеђивању ФБиХ („Службене новине ФБиХ” број 80/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 9.

(1) *На основу закона оставитеља наслеђује и његов ванбрачни партнер који је у праву наслеђивања изједначен са брачним.*

(2) *Ванбрачном заједницом у смислу овог закона сматра се заједница живота жене и мушкарца у складу с одредбама закона који уређује породичне односе, а која је престала оставитељевом смрћу.*

VI. Допустивост

19. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

20. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

21. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 33 0 П 000492 12 Рев од 23. јула 2013. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 2. септембра 2013. године, а апелација је поднесена 10. октобра 2013. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због ког не би била допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

23. Апелант указује на кршење права на правично суђење и права на имовину, због тога што као ванбрачни партнер није могао стећи статус законског наслједника првог наслједног реда по ЗОН-у, иако је ванбрачна заједница у потпуности изједначена са брачном према ПЗФБиХ.

24. У вези са овим, Уставни суд најприје запажа да се апелант у апелацији није позвао на кршење забране дискриминације из члана 14 Европске конвенције у вези с правом на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, нити је то истицао у поступку пред редовним судовима. Међутим, апелантови наводи се експлицитно односе на различит третман њега као оставитељкиног ванбрачног партнера у односу на брачне partnere према ЗОН-у који је примијењен, упркос изједначењу ванбрачне са брачном заједницом у ПЗФБиХ. Исте наводе је апелант изнио током поступка пред редовним судовима, дакле у поступку пред редовним судовима је поставио суштински исти захтјев без обзира како га је он правно квалификовао. Даље, Уставни суд примјећује да су судови у оспореним одлукама, овакав његов захтјев разматрали у оквиру релевантних правних прописа, али и са становишта права на дом из члана 8 Европске конвенције.

25. Уставни суд наглашава да је Европски суд у својој пракси закључио да је тај суд најпозванији дати правну квалификацију чињеница изнесених у апликацији и да није ограничен нити везан за апликантову или владину правну квалификацију. На основу принципа *iura novit curia*, Европски суд је, на властиту иницијативу, разматрао апликације у односу на чланове и ставове Европске конвенције на које се апликанти нису били позвали, па чак и у односу на одредбе које је био прогласио недопустивим уз истовремени закључак да је апликација допуствива по другој одредби. Ово зато што Европски суд сматра да су за правну квалификацију навода изнесених у апликацији одлучне чињенице које су у њој наведене, а не само правни основ на који се апликант позвао (види, Европски суд за људска права, *Şerife Yiğit* против Турске, пресуда од 2. новембра 2010. године, тач. 51–52 са даљњим референцама). Сличну праксу има и Уставни суд у ситуацијама када се апелант позове на једно право, а чињенице и аргументи које изнесе указују на могуће кршење неког другог уставног права (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму

број *АП 2043/12* од 22. децембра 2015. године, тачка 22, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 10/16 и на www.ccbh.ba).

26. Стога ће у конкретном случају, Уставни суд апелантове наводе размотрити у свјетлу члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину.

Примјењивост члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину

27. Уставни суд поново наглашава да члан 14 Европске конвенције не дјелује самостално, већ има ефекат искључиво у вези са правима и слободама гарантованим материјалним одредбама Европске конвенције и њених протокола. Да би члан 14 Европске конвенције био примјењив, довољно је да чињенице конкретного случаја улазе у обим неког од материјалних права гарантованих Европском конвенцијом или њеним протоколима (*loc. cit.* пресуда *Şerife Yiğit*, тачка 55). У вези с тим, Уставни суд запажа да се у конкретном случају ради о питању може ли се апеланту као оставитељкином ванбрачном партнеру признати статус законског насљедника првог насљедног реда. Наиме, према ЗОН-у, који је био на снази у вријеме доношења оспорених одлука, ванбрачни партнери нису били признати као законски насљедници било ког насљедног реда. Према добро утврђеној пракси Европског и Уставног суда, право на имовину не укључује право да се стекне имовина. Међутим, у конкретном случају апелант је у поступку који је резултирао оспореним пресудама тражио да се утврди да он има статус законског насљедника, с обзиром на ПЗФБиХ који је донесен 2005. године и који је у цијелости изједначио ванбрачну и брачну заједницу у правима и обавезама, укључујући и имовинска права. У случају прихватања таквог захтјева, апелант би *ex lege* имао „имовину” у смислу члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У таквој ситуацији Уставни суд сматра да су одлуке о овако постављеном захтјеву одлучујуће за апелантово право на имовину, због чега апелантови наводи улазе у оквир члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

28. Даље, ситуација у којој један закон изједначава трајнију ванбрачну заједницу са брачном у правима и обавезама, укључујући и имовинска права, а други потпуно искључује могућност међусобног насљеђивања ванбрачних партнера, свакако представља различит третман који треба испитати. Стога Уставни суд сматра да је члан II/4 Устава Босне и Херцеговине и члан 14 Европске конвенције у вези са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију примјењив у конкретном случају.

Поштовање члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину

29. Према пракси Европског и Уставног суда, разлика у поступању биће дискриминациона ако за њу не постоји објективно и разумно оправдање, односно ако се њом не настоји постићи легитимни циљ или ако не постоји разуман однос пропорционалности између примјењене мјере и легитимног циља (видјети, нпр. Европски суд за људска права, *Burden protiv Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. априла 2008. године, тачка 60). Осим тога, дискриминација може постојати и у ситуацијама у којима она настаје као посљедица истог поступања према лицима која су у различитим ситуацијама, односно „када држава без објективног и оправданог разлога не осигура другачије поступање према особама чије се ситуације битно разликују” (видјети, Европски суди за људска права, *Thlimmenos против Грчке*, пресуда од 6. априла 2000. године). Такође, Уставни суд подсјећа да је забрана кршења дискриминације квалитативна, а не апсолутна и да државе у том смислу могу имати значајно поље слободне процјене. Да ли ће то поље слободне процјене бити широко или уско, зависи од: а) природе предметног права (шире је нпр. када су у питању социјална и економска права, нпр. видјети, Европски суд за људска права, *Stec против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 12. априла 2006. године, а врло уско када су у питању основна права); б) степена мијешања (да ли се одређеном мјером дјелимично или потпуно ускраћује неко право, видјети, Европски суд за људска права, *Aziz против Кипра*, пресуда од 22. априла 2004. године); и ц) јавног интереса (нпр. снажан интерес јавности у борби против различитог поступања по основу пола или расе захтијева већи степен оправдања за различит третман по тим основима).

30. С друге стране, важно је указати и да је Европски суд у пракси заузео и став да је широко прихваћено да брак даје одређени правни статус и одређена права онима који га закључе. Заштита брака стога, у принципу, представља важан и легитиман разлог који може да оправда различит третман између вјенчаних и невјенчаних парова (*op. cit. Şerife Yiğit*, тачка 72 са даљњим референцама). Међутим, Европски суд је, такође, указао и на то да је појам породице и породичног живота шири од појма брака зато што је временом еволуирао, па је закључио „да се у погледу поштивања породичног живота у обзир морају узети кретања у друштву и промјене у перцепцији друштвеног и грађанског статуса”. У вези с тим, Европски суд је тумачио појам „*de facto* брачне кохабитације”, па је закључио да искључење истополних партнера из могућности наслеђивања уговора о закупу стана представља разлику у поступању која не може бити оправдана заштитом породице. (види, Европски суд, *Kozak protiv Poljske*, пресуда од 2. марта 2010. године, тачка 98).

31. У конкретном случају, Уставни суд указује да је у оспореним одлукама несумњиво утврђено да је заједница између апеланта и оставитељке трајала дуже од три године, те да је испунила услове да се сматра ванбрачном заједницом у смислу ПЗФБиХ. Судови су у оспореним одлукама досљедно указивали да је ванбрачна заједница изједначена са брачном према ПЗФБиХ, али су закључили да се „правилним тумачењем ове одредбе никако не може извести закључак да је ова заједница у свему изједначена са брачном заједницом”, већ само „у погледу одређених права”. При томе су се позвали на ЗОН, за који су закључили да је *lex specialis* и да као такав не укључује ванбрачне партнере као законске наследице било ког наследице реда.

32. У вези с тим, Уставни суд запажа да је ПЗФБиХ донесен 2005. године и да је законодавац, уважавајући чињеницу да је и ранијим Породичним законом ванбрачна заједница била изједначена са брачном, али и развој друштвених односа генерално, па тако и породице и породичних веза, ову једнакост досљедно регулисао у односу на сва права и обавезе, укључујући и имовинска права. С друге стране, ЗОН који је био на снази у вријеме одлучивања, усвојен је 1980. године и није никада био промијењен да би и у њему била призната једнакост ових двију заједница, па чак ни након што је донесен нови ПЗФБиХ све до 2014. године, када је донесен нови Закон о наслеђивању ФБиХ. Тим законом је, у члану 9, експлицитно наведено да оставиоца наслеђује и његов ванбрачни партнер који је у праву наслеђивања изједначен са брачним, уколико ванбрачна заједница испуњава услове прописане у ПЗФБиХ и ако је трајала до смрти оставиоца. Уставни суд нарочито указује да је предлагач Нацрта Закона о наслеђивању ФБиХ, у образложењу оваквог рјешења навео следеће:

„[...] у посљедњих пола стољећа осим промјене друштвено-економског уређења догодиле [су се] и друге измјене друштвених прилика што је имало за посљедицу измјену или доношење других закона. Прије свега се има у виду реформа стварног и земљишнокрњжног права те доношење новог Породичног закона. Као и у ранијем Породичном закону СР БиХ из 1979. године и овај закон изражава принцип једнакости између брачне и ванбрачне заједнице, што није било досљедно проведено у наследице праву. Наиме, за разлику од раније СР Словеније и САП Косово које су још у оквиру бивше СФРЈ признавале ванбрачном партнеру право на законско наслеђивање, у наследице праву СР БиХ, односно Федерације БиХ, ово одређење породичног законодавства је било остало без одјека. Овај Нацрт уврштава ванбрачног друга у круг законских наследице и тиме слиједи тенденције у упоредном праву.

[...]

Члан 9. став 2. уводи значајну новину предвидјевши могућност да ванбрачни партнер буде законски насљедник. Тиме је коначно у праву Федерације БиХ до краја проведено одређивање из породичног права о једнаком третману брачне и ванбрачне заједнице, што је апсолутни тренд и у упоредном и европском праву. Увјети да би ванбрачни партнер могао бити насљедник је да ванбрачна заједница испуњава увјете прописане Породичним законом Федерације БиХ те да је трајала све до смрти оставитеља. [...] Особе које живе у ванбрачној заједници овим законом неће бити дискриминиране у односу на брачне partnере, као што је до сада био случај” (нагласак додан).

33. Дакле, предлагач новог ЗОНФБиХ, а затим и законодавац који је такво рјешење усвојио, препознали су дискрепанцију између два закона, закључили су да је таква дискрепанција резултирала дискриминационим третманом ванбрачних партнера, па су ту дискриминацију новим прописом отклонили. Овакво поступање је, по мишљењу Уставног суда БиХ, у оквиру широког поља слободне процјене које држава ужива у регулисању ових односа. При томе, Уставни суд наглашава да није релевантно оцијенити да ли је или не један закон у односу на други *lex specialis*. Наиме, ПЗФБиХ регулише, између осталог, питање породице и породичних односа и изједначаје ванбрачну заједницу која је трајала преко три године са брачном у правима и обавезама, док се насљедним законом уређује питање ко од чланова породице насљеђује оставиоца. У таквој ситуацији, разумно је било очекивати, а законодавац је такво очекивање и потврдио у новом насљедном закону, да ванбрачни партнери буду изједначени са брачним и у односу на насљеђивање.

34. Наравно, Уставни суд запажа да је у вријеме доношења оспорених одлука на снази био ЗОН из 1980. године, који ванбрачним партнерима није признавао право на насљеђивање. Међутим, према члану II/2 Устава Босне и Херцеговине Европска конвенција се примјењује директно и има приоритет над свим другим законима. То, између осталог, значи и да се закони који нису усаглашени са Европском конвенцијом морају примијенити на начин на који се неће кршити права из Европске конвенције. Дакле, у ситуацији када је несумњиво да је ванбрачна заједница апеланта и оставитељке започела у вријеме када је већ на снази био ПЗФБиХ из 2005. године који не само да је преузео принцип равноправности ванбрачне и брачне заједнице из ранијег закона већ је и досљедно изједначио ове двије заједнице у правима и обавезама; да је та заједница трајала све до оставитељкине смрти, да је сам законодавац приликом доношења новог насљедног закона истакао да је различит третман ванбрачних и брачних партнера у области насљеђивања био дискриминишући, Уставни суд сматра да ЗОН из 1980. године није примијењен уз

досљедно поштовање „опредјелења из породичног права о једнаком третману брачне и ванбрачне заједнице”. Осим тога, у ситуацији када је нови ЗОНФБиХ са истим тим циљем донесен тек скоро 10 година касније, Уставни суд сматра да апелант не може сносити штетне последице тога што релевантни закони нису раније хармонизовани како би се провело досљедно опредјелење законодавца да отклони дискриминацију у третману ванбрачних и брачних партнера и у наслједним односима.

35. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да примјена ЗОН-а из 1980. године на начин како су то урадили судови у оспореним одлукама није имала разумно и објективно оправдање. Због тога је апелант на дискриминишући начин лишен могућности стицања статуса законског наслједника првог наслједног реда и учествовања у оставинском поступку иза оставитељке.

36. С обзиром на то, Уставни суд сматра да је у конкретном случају прекршена забрана дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

37. Уставни суд закључује да су судови примјеном Закона о наслјеђивању из 1980. године, без уважавања опредјелења из Породичног закона ФБиХ из 2005. године о досљедном изједначавању ванбрачне заједнице која траје преко три године са брачном заједницом у свим правима и обавезама, укључујући и имовинска права, и одбијањем апелантовог захтјева да му се призна право да као наслједник првог наслједног реда учествује у оставинском поступку, прекршили забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

38. На основу члана 59 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

39. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 3605/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Mirjane Vujičević protiv
Presude Vrhovnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine broj 65 0 P
298451 12 Rev od 30. svibnja 2013.
godine

Odluka od 10. listopada 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3605/13**, rješavajući apelaciju **Mirjane Vujičević**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. listopada 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Mirjane Vujičević.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu koji je okončan Presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 298451 12 Rev od 30. svibnja 2013. godine.

Nalaže se Vladi Kantona Sarajevo da, sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantici Mirjani Vujičević u roku od tri mjeseca od dana prijema ove odluke isplati iznos od 2.450,00 KM na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku uz obvezu da, nakon isteka tog roka, plati Mirjani Vujičević zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Odbija se kao neutemeljena apelacija Mirjane Vujičević podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 298451 12 Rev od 30. svibnja 2013. godine u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka

6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mirjana Vujičević (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Ilidže, koju je zastupao Zlatan Ibrahimpašić, odvjetnik iz Istočnog Sarajeva (čiji ured je, kao likvidator, preuzela Nada Mandić, odvjetnica iz Istočnog Sarajeva), podnijela je 16. kolovoza 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 P 298451 12 Rev od 30. svibnja 2013. godine. Apelantica je 18. rujna 2015. godine dopunila apelaciju. Također, apelantica je osobno 11. prosinca 2015. godine zatražila donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud odgodio izvršenje „preuzimanja poslovnog prostora”.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Odlučujući o apelantičinom zahtjevu za donošenje privremene mjere, Ustavni sud je donio odluku kojom je zahtjev odbio (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 3605/13* od 22. prosinca 2015. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba). Prije toga Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti broj *AP 4404/10* od 10. studenog 2010. godine odbacio kao nedopuštenu apelaciju koju je apelantica podnijela protiv Presude Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-09-001149 od 15. srpnja 2010. godine, zato što je preuranjena (dostupna na www.ustavnisud.ba).

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud), kao i od opunomoćenika tuženog Branka Preradojevića (u daljnjem tekstu: tuženi) i umješača na strani tuženog Nusreta Kozice (u daljnjem tekstu: umješač) zatraženo je 18. siječnja 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 25. siječnja 2016. godine. Općinski sud i opunomoćenik tuženog i umješača nisu dostavili odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelantica je 2. lipnja 1997. godine Općinskom sudu podnijela tužbu protiv tuženog i Dževada Mandžuke, kao drugotuženog, „radi utvrđivanja vlasništva i poništenja ortačkog ugovora zaključenog između apelanta i Dževada Mandžuke”. Apelantica je, potom, povukla tužbu u odnosu na drugotuženog, što je Općinski sud Rješenjem broj P-1448/97 od 26. ožujka 1998. godine primio na znanje.

7. Apelantica je podneskom od 29. kolovoza 2003. godine precizirala tužbeni zahtjev na način da je glasio: „Utvrdjuje se da je apelantica isključivi investitor izvedenih radova na izgradnji duplog kioska, uvezanog u jedinstveni poslovni prostor, a izgrađen u Ilidži, Ulica Džemala Bijedića do broja 252 (u daljnjem tekstu: sporni poslovni prostor) i zemljištu [...], pa se dosljedno tome obvezuje tuženi priznati apelantici pravo vlasništva u dijelu 1/1, kao izvanknjižno tijelo privremene namjene i isti poslovni prostor predati u posjed apelantici, slobodan od ljudi i stvari, [...]”

8. Općinski sud je Presudom broj P-1448/97-B od 22. listopada 2004. godine odbio tužbeni zahtjev. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da je u tijeku postupka, na temelju članka 190. ZPP, podneskom od 3. lipnja 2002. godine umješač zatražio miješanje u ovoj pravnoj stvari na strani tuženog zbog toga što je u drugom sudskom postupku tog suda pravomoćnom Presudom broj P:3047/97 od 20. svibnja 1998. godine utvrđeno da je on (umješač) po osnovi izgradnje stekao pravo vlasništva na spornom poslovnom prostoru, pa, stoga, ima pravni interes da se odbije apelantičin tužbeni zahtjev. Navedeno je da je Općinski sud rješenjem od 18. prosinca 2002. godine dozvolio traženo miješanje.

9. Općinski sud je naveo da je u postupku utvrdio da je sporni poslovni objekt izgrađen na temelju odobrenja za izgradnju od 10. listopada 1996. godine, izdanog na ime tuženog. Navedeno je da iz Rješenja Općine Ilidža broj 04/9-361-202/89 od 19. srpnja 1989. godine proizlazi da je tuženom izdana „suglasnost da može pristupiti izvođenju radova na izgradnji poslovnog objekta - kioska privremenog karaktera na razdoblje od tri godine na zemljištu k.č. broj 2121/12 k.o. Gornji Butmir” a da iz Rješenja Općine Ilidža broj 04-364-6138/96 od 10. listopada 1996. godine proizlazi da se tuženom kao investitoru odobrava da može pristupiti izvođenju radova na izgradnji poslovnog objekta privremenog karaktera na zemljištu k.č. broj 2121/12 k.o. Gornji Butmir. Dalje, Općinski

sud je utvrdio da je investiranje izgradnje ovog objekta izvršio umješač (koji je prethodno sklopio ugovor o ortakluku sa tuženim od 28. siječnja 1997. godine), što je utvrđeno u parničnom postupku u predmetu Općinskog suda II u Sarajevu broj P-3047/97. Osim toga, Općinski sud je naveo da apelantica u tijeku postupka nije ponudila projektnu dokumentaciju za objekt za koji je Općina Ilidža ranije izdala Rješenje broj 04/9-361-202/89 od 19. srpnja 1989. godine (kako bi se moglo utvrditi radi li se o istom objektu u odnosu na objekt čija se predaja traži) na ime tuženog (objekt sagrađen tijekom trajanja bračne zajednice apelantice i tuženog, koji su bili u braku u razdoblju od 1986. do 1993. godine, kada je kod Osnovnog suda u Beogradu brak razveden), a što je bilo razlogom da vještak građevinske struke prigodom izlaska na lice mjesta nije sa sigurnošću mogao utvrditi radi li se o istom objektu po rješenju iz 1989. godine i objektu po rješenju iz 1996. godine, jer su oba rješenja dana za izgradnju privremenog objekta na ime tuženog. Slijedeći to, Općinski sud je zaključio da se nisu stekle zakonske pretpostavke iz članka 43. Zakona o vlasničkopравnim odnosima obzirom na to da se tužbom traži priznanje prava vlasništva na upitnom objektu sa dijelom 1/1 i njegova predaja u posjed.

10. Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj GŽ-2656/04 od 7. srpnja 2008. godine apelantičin priziv je djelomično uvažen i prvostupanjska presuda preinačena tako da je utvrđeno da je „apelantica suvlasnik sa 2/3 suvlasničkog dijela upitnog poslovnog prostora za koji je tijelo uprave Općine Ilidža izdalo odobrenje za građenje na ime tuženog, pa je naloženo tuženom da apelantici preda u posjed i na slobodno raspolaganje 2/3 suvlasničkog dijela upitnog poslovnog objekta”. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je Općinski sud propustio ocijeniti okolnosti da upitni poslovni prostor predstavlja bračnu stečevinu apelantice i tuženog, te je, stoga, taj sud zakazao raspravu na kojoj je proveo dokaze saslušanjem parničnih stranaka i ponovno izvršio uvid u svu dokumentaciju u spisu i pročitao iskaze ranije saslušanih svjedoka, kao i da je ocijenio već ranije provedene dokaze u prvostupanjskom postupku, među kojima su i rješenje Općine Ilidža od 10. listopada 1996. godine, te Ugovor o ortakluku zaključen 28. siječnja 1997. godine između tuženog i umješača i Presudu Općinskog suda broj P-3047/97 od 20. svibnja 1998. godine. Kantonalni sud je naveo da među strankama nije upitno da su apelantica i tuženi bili u braku u razdoblju od 1986. do 1993. godine, kada je kod Osnovnog suda u Beogradu brak razveden. Dalje, Kantonalni sud je istaknuo da upitni poslovni objekt predstavlja bračnu stečevinu apelantice i tuženog stečenu zajedničkim ulaganjima za vrijeme trajanja braka s tim što je apelantičino ulaganje bilo mnogo veće od ulaganja tuženog. Kantonalni sud je istaknuo da je tuženi, zaključujući ugovor o ortakluku sa umješačem, povrijedio apelantičina suvlasnička prava ne tražeći suglasnost, niti odobrenje za zaključenje ovakvog ugovora.

11. Navedeno je da je za otuđenje cijele stvari i za priznanje tužbenog zahtjeva po Presudi Općinskog suda u Sarajevu broj P-3047/97 od 20. svibnja 1998. godine, kojom je tuženi priznao isključivo pravo vlasništva na ovom poslovnom objektu umješaču, tuženi morao imati apelantičinu suglasnost. Ukazano je na odredbe članka 26. Zakona o vlasničkopравnim odnosima kojim je propisano da, kada su stvari koje pripadaju raznim vlasnicima lako spojene ili pomiješane da se ne mogu razdvojiti bez znatne štete ili bez nerazmjernih troškova, na novoj stvari nastaje suvlasništvo dotadašnjih vlasnika, i to razmjerno vrijednosti koju su pojedine stvari imale u trenutku spajanja ili miješanja. Pošto je na temelju provedenih dokaza utvrđeno da je tuženi u ovom poslovnom objektu 1996. godine izveo kao kontejner koji je postojao do 1992. godine, do izbivanja rata, izvršio popravke dijelova koji su neznatno devastirani za vrijeme rata i ustaklio baštu na ovoj sada novoj stvari, koja predstavlja stari poslovni objekt, sa starom infrastrukturom i ozidanim dijelom, sa novim rješenjem o suglasnosti za izvođenje radova od 10. listopada 1996. godine, to je Kantonalni sud zaključio da se radi o novoj stvari na kojoj je ostalo suvlasništvo dotadašnjih vlasnika, i to 2/3 suvlasništva apelantice i 1/3 suvlasništva tuženog.

12. Odlučujući o reviziji umješača protiv Presude broj Gž-2656/04 od 7. srpnja 2008. godine, Vrhovni sud je donio Rješenje broj 070-0-Rev-09-001149 od 15. srpnja 2010. godine kojim je reviziju usvojio, drugostupanjsku presudu ukinuo i predmet vratio Kantonalnom sudu na ponovno suđenje. U obrazloženju rješenja Vrhovni sud je istaknuo da je, prije svega, ispitao dopuštenost revizije, te je konstatirao da su u konkretnom slučaju ispunjeni uvjeti iz članka 371. st. 2, 3. i 4. ZPP. Dalje, Vrhovni sud je, između ostalog, ukazao da tužbenim zahtjevom apelantica nije tražila da se ugovor o ortakluku, zaključen između tuženog i umješača o udruživanju sredstava u svezi sa izgradnjom objekta po rješenju iz 1996. godine, eventualno proglasi ništavim (čl. 103. i 104. ZOO), a na temelju kojeg je, zbog toga što tuženi nije izvršavao dio svojih ugovornih obveza, umješač odlukom Općinskog suda, kao isključivi investitor, postao vlasnikom sporne nekretnine sa dijelom 1/1, niti je apelantica postavila obligacijskopравni zahtjev. Zbog toga, kako je zaključio Vrhovni sud, Kantonalni sud nije mogao postupati u smislu odredaba članka 2. niti čl. 54. i 61. ZPP.

13. Odlučujući u ponovljenom postupku, Kantonalni sud je, nakon održane rasprave, donio Presudu broj 09 0 P 011387 11 Gž od 20. srpnja 2012. godine kojom je priziv djelomično uvažio i prvostupanjsku presudu preinačio na način da je utvrdio da je apelantica stekla pravo suvlasništva sa ½ na upitnom poslovnom prostoru, te je naloženo tuženom da apelantici preda u posjed i na slobodno raspolaganje ½ suvlasničkog dijela tog prostora.

14. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je u ponovnom postupku, 21. lipnja 2012. godine, proveo raspravu na kojoj su na suglasan prijedlog opunomoćenika ape-

lantice i umješača, ponovno provedeni svi ranije navedeni dokazi, te je Kantonalni sud, ponovno ih ocjenjujući, zaključio da je apelantičin tužbeni zahtjev utemeljen. Ukazano je da među strankama nije prijeporno da su apelantica i tuženi bili u braku od 27. prosinca 1986. godine do 20. srpnja 1993. godine i način na koji su ostvarivali prihode. Također je nepobitno da je početkom 1992. godine apelantica otišla sa Ilidže zbog ratnih djestava, a tuženi se odselio u Beograd s tim što je veoma često dolazio na Ilidžu, jer je u to ratno vrijeme tuženom bilo jednostavno doći iz Beograda na Ilidžu. Ocjenjujući iskaze saslušanih svjedoka i parničnih stranaka, Kantonalni sud je utvrdio da su i apelantica i tuženi podjednako, približno istim novčanim sredstvima, sudjelovali u gradnji poslovnog prostora, dimenzija 6 x 2,5 m, i da je taj poslovni prostor jednim dijelom bio montažnog karaktera, a jednim dijelom od čvrstog materijala, ali privremenog karaktera. Navedeno je da je sva urbanistička i tehnička dokumentacija glasila na ime tuženog zbog toga što je apelantica već imala frizerski salon, koji je glasilo na njezino ime, i što su smatrali da se na ovaj način osigurava radno mjesto za tuženog. Ocjenjujući iskaze saslušanih svjedoka, Kantonalni sud je zaključio da su prigodom gradnje ovog poslovnog objekta apelantica i tuženi ulagali podjednako ista novčana sredstva. Utvrđeno je da je odmah nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma tuženi ušao u posjed ovog poslovnog prostora i dobio suglasnost s ponovnim privremenim zadržavanjem poslovnog prostora. Tuženi se sa umješačem dogovarao o prodaji ovog poslovnog prostora, čime je bez apelantičine ovlasti raspolagao i njezinim suvlasničkim dijelom ovog poslovnog prostora. Među parničnim strankama je nepobitno da tuženi nije imao nikakve ovlasti apelantice da bi prodao, ili na bilo koji način prenio pravo apelantičinog suvlasničkog dijela na ovom poslovnom prostoru na druge osobe. Međutim, uvidom u pravomoćnu Presudu Općinskog suda II u Sarajevu broj P-3047/97 utvrđeno je da je u tom predmetu sadašnji umješač tužio tužitelja koji je priznao tužbeni zahtjev kojim je utvrđeno da je umješač stekao pravo vlasništva na upitnom poslovnom prostoru. Na ovaj način je, kako je istaknuo Kantonalni sud, tuženi neovlašteno, bez apelantičine suglasnosti, raspolagao poslovnim prostorom koji predstavlja bračnu stečevinu apelantice i tuženog, u smislu čl. 251. i 252. Obiteljskog zakona. Slijedeći to, Kantonalni sud je zaključio da se ne može prihvatiti da je umješač stekao pravo vlasništva na navedenom poslovnom prostoru bez obzira na to što u tom pravcu postoji pravomoćna sudska odluka. Ukazano je da upitni poslovni prostor predstavlja izvanknjižno vlasništvo, pa je zbog tih razloga umješač, ugovarajući poslove sa tuženim, morao biti posebice oprezan i provjeriti je li tuženi isključivi vlasnik bez obzira na to što su odobrenja i urbanistička suglasnost glasili na njegovo ime. Kantonalni sud nije prihvatio Ugovor o ortakluku zaključen između tuženog i umješača 28. siječnja 1997. godine kojim su ugovorili izgradnju istog poslovnog objekta prema rješenju iz listopada 1996. godine. Istaknuto je da se iz zapisnika inspekcije Općine Ilidža može zaključiti da je, nakon završetka rata, ovaj objekt bio veoma zapušten, što nema nikakvog utjecaja na apelantičina prava, jer je nakon rein-

tegracije pojedinih dijelova grada, pa tako i Ilidže u kojoj se nalazi poslovni objekt, veliki dio poslovnih i stambenih prostora bio u veoma zapuštenom stanju. Parnični postupak u kojem je tuženi priznao umješaču vlasnička prava na ovom poslovnom objektu, i to u predmetu Općinskog suda II broj P-3047/97, ne može se prihvatiti zbog toga što je tuženi priznao tužbeni zahtjev umješaču i priznao da je umješač stekao vlasnička prava na ovom objektu u vrijeme kada je već počeo spor u ovom predmetu, pa je, stoga, jasno i na pouzdan način se može zaključiti da je presuda donesena samo da bi se izigrala apelantičina suvlasnička prava. Zbog ovog razloga, Kantonalni sud smatra da umješač može postaviti zahtjev za naknadu štete prema tuženom, jer je tuženi raspolagao pravima koja mu ne pripadaju. Tuženi je iskoristio to što je zvanično sva dokumentacija Općine Ilidža glasila na njegovo ime, tako da je obnovio rješenje Općine Ilidža od 10. listopada 1996. godine i dobio rješenje kojim mu se odobrava kao investitoru da može pristupiti izvođenju radova na izgradnji poslovnog objekta privremenog karaktera nakon čega je zaključio ugovor o ortakluku sa umješačem 28. siječnja 1997. godine. Na temelju pismene dokumentacije koja je obnovljena 1996. godine i na temelju ugovora o ortakluku tuženi je imao namjeru predstaviti da je ponovno gradio ovaj poslovni objekt na temelju novih odobrenja Općine Ilidža, te da je u gradnju ulagao sredstva zajedno sa umješačem.

15. Odlučujući o reviziji umješača izjavljenoj protiv Presude broj 09 0 P 011387 11 Gž od 20. srpnja 2012. godine, Vrhovni sud je Presudom broj 65 0 P 298451 12 Rev od 30. svibnja 2013. godine reviziju uvažio, drugostupanjsku presudu preinačio tako što je apelantičin priziv odbio i prvostupanjsku presudu potvrdio. Vrhovni sud je, prije svega, ispitao dopuštenost umješačeve revizije, te je konstatirao da je revizija, u smislu odredaba članka 371. st. 2, 3. i 4. ZPP, dopuštena. Prema stavu Vrhovnog suda, Općinski sud je u konkretnoj pravnoj stvari pravilno primijenio odredbe članka 8. ZPP prilikom ocjene predloženih i izvedenih dokaza i za usvojeni stav dao pravno utemeljene razloge koje je prihvatio i Vrhovni sud. Dalje, Vrhovni sud je citirao apelantičin tužbeni zahtjev od 29. kolovoza 2003. godine, koji nije mijenjala tijekom postupka. Vrhovni sud je, dalje, naveo da iz činjeničnog utvrđenja, kojim je vezan na temelju članka 240. stavak 2. ZPP, proizlazi da je upitni poslovni prostor izgrađen na osnovi odobrenja za izgradnju od 10. listopada 1996. godine, koje je glasilo na ime tuženog. Dalje, Vrhovni sud je naveo da je utvrđeno da je investiranje izgradnje upitnog poslovnog prostora izvršio umješač (jer je prethodno sklopio ugovor o ortakluku sa tuženim), što je utvrđeno u parničnom postupku Općinskog suda II u Sarajevu u predmetu broj P-3047/97 odlukom od 20. svibnja 1998. godine, te mu je tom presudom priznato pravo vlasništva na tom prostoru sa dijelom 1/1. Osim toga, navedeno je da apelantica u tijeku prvostupanjskog postupka nije ponudila projektnu dokumentaciju za objekt za koji je Sekretarijat za urbanizam, imovinskopravne i stambeno-komunalne i geodetske poslove Općine Ilidža Sarajevo ranije izdao Rješenje

broj 04/9-361-202/89 od 19. srpnja 1989. godine (kako bi se moglo utvrditi radi li se o istom objektu u odnosu na objekt čija se predaja traži) na ime tuženog (objekt sagrađen tijekom trajanja bračne zajednice apelantice i tuženog, brak razveden 20. ožujka 1993. godine). Ukazano je da zbog tog razloga vještak građevinske struke prigodom izlaska na lice mjesta nije sa sigurnošću mogao utvrditi radi li se o istom objektu po rješenju iz 1989. godine i objektu po rješenju iz 1996. godine. Slijedeći to, kako je naveo Vrhovni sud, Općinski sud je zaključio da se nisu stekle zakonske pretpostavke da se apelantici prizna pravo vlasništva na upitnom poslovnom prostoru sa dijelom 1/1 i njegova predaja u posjed, sukladno odredbama članka 43. Zakona o vlasničkopравnim odnosima Federacije BiH. Također je navedeno da je u konkretnoj pravnoj situaciji utvrđeno i da se upitni poslovni prostor nalazi u vlasništvu umješača sa dijelom 1/1, a ne u posjedu tuženog od kojega se traži predaja u posjed.

16. Također, Vrhovni sud je naveo da je pravilan zaključak prvostupanjskog suda da, prema pravilu o teretu dokazivanja iz članka 126. u svezi sa člankom 123. stavak 1. ZPP, apelantica nije dokazala utemeljenost svog zahtjeva. Pored toga, Vrhovni sud je naveo da apelantica nije tražila da se eventualno ugovor o ortakluku zaključen između tuženog i umješača o udruživanju sredstava u svezi sa izgradnjom objekta po rješenju iz 1996. godine proglasi ništavim (čl. 103. i 104. Zakona o obligacionim odnosima). Na temelju tog ugovora je umješač, a zbog toga što tuženi nije izvršio dio ugovornih obveza, odlukom Općinskog suda II u Sarajevu kao isključivi investitor postao vlasnikom upitnog poslovnog prostora sa dijelom 1/1. Također je navedeno da apelantica nije postavila ni obligacijskopравni zahtjev.

17. Osim toga, Vrhovni sud je istaknuo da je utemeljen i revizijski prigovor da je drugostupanjski sud svojom odlukom prekoračio tužbeni zahtjev. Naime, kako je istaknuo Vrhovni sud, Kantonalni sud je svoju odluku utemeljio na odredbama čl. 251. i 262. Obiteljskog zakona premda takav zahtjev (bračna stečevina) nije stavljen u postupku (članak 2. stavak 1. ZPP). Ukazano je da je stav Kantonalnog suda da se odluka Općinskog suda broj P-00047/97 od 20. svibnja 1998. godine, koja je postala i pravomoćna, ne može prihvatiti apsolutno nedopustiv, jer sud na taj način preispituje pravomoćnu odluku u drugom postupku. Pored toga, apelantica ovu odluku prethodno nije pobijala u redovitom postupku obzirom na to da osoba koja se smatra vlasnikom ima pravo podnijeti tužbu i to njezino pravo ne zastarijeva (članak 243. stavak 3. Zakona o vlasničkopравnim odnosima). Stoga, kako je naglasio Vrhovni sud, Kantonalni sud nije mogao donijeti pobijanu odluku, jer to nije sukladno odredbama čl. 2, 54. i 61. ZPP, te je uz pozivanje na odredbe članka 251. ZPP drugostupanjsku presudu preinačio tako da je apelantičin priziv izjavljen protiv prvostupanjske presude odbio i tu presudu potvrdio.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelantica smatra da joj je presudom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelantica sugerira da je u predmetnom postupku proizvoljno primijenjeno procesno i materijalno pravo, te da je pogrešno i proizvoljno utvrđeno činjenično stanje zbog pogrešne ocjene dokaza. Osobito prigovara odluci redovitih sudova da su u predmetnom postupku dozvolili da na stranu tuženog pristupi umješač. U tom pravcu, između ostalog, navodi da su Kantonalni i Vrhovni sud bili upoznati s tim da je tuženi nakon prve presude Kantonalnog suda sa apelanticom zaključio ugovor kojim je „priznao tužbeni zahtjev” kojim su apelantici pripale 2/3 dijela upitnog poslovnog prostora, te se tim ugovorom i odrekao svog suvlasničkog dijela od 1/3 tog prostora, a sudovi taj dokaz nisu adekvatno ocijenili (1. listopada 2008. godine). Također, prigovara odluci Vrhovnog suda da je prihvatio odlučivanje o reviziji umješača i smatra da je to protivno relevantnim odredbama ZPP, pogotovo zbog toga što je to „u suprotnosti sa radnjama tuženog”. Osobito ističe da je obrazloženje presude Vrhovnog suda kontradiktorno i nejasno. U okviru prava na pravično suđenje apelantica je, također, navela i povredu prava na suđenje u razumnom roku.

b) Odgovor na apelaciju

19. Vrhovni sud je istaknuo da ostaje u cijelosti pri svojoj odluci, te da ne smatra da su povrijeđena prava na koja apelantica ukazuje u svojoj apelaciji.

V. Relevantni propisi

20. U Zakonu o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH” br. 42/98 i 3/99) relevantne odredbe glase:

Članak 10.

Sud je dužan nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku

Članak 190. st. 1, 2. i 3.

Osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije, može se pridružiti toj stranci.

Umještač može stupiti u parnicu u tijeku cijelog postupka sve do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu, te u tijeku postupka nastavljenog podnošenjem izvanrednoga pravnog lijeka.

Izjavu o stupanju u parnicu umještač može dati na ročištu ili pismenim podneskom.

21. U Zakonu o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06, bez izmjena objavljenih u „Službenim novinama Federacije BiH” broj 98/15) relevantne odredbe glase:

Članak 2. stavak 1.

(1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

Članak 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 369. st. 1, 2. i 3.

(1) Osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije, može se pridružiti toj stranci.

(2) Umještač može stupiti u parnicu u tijeku cijelog postupka sve do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu, te u tijeku postupka nastavljenog podnošenjem izvanrednog pravnog lijeka.

(3) Izjavu o stupanju u parnicu umještač može dati na ročištu ili pismenim podneskom.

Članak 371.

(1) Umještač mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi u trenutku kad se umiješa u parnicu. U daljem tijeku parnice on je ovlašten stavljati prijedloge i poduzimati sve ostale parnične radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla poduzimati stranka kojoj se pridružio.

(2) Ako je umještač stupio u parnicu do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu, ovlašten je podnijeti i izvanredni pravni lijek.

(3) Ako umještač podnese pravni lijek, primjerak njegova podneska dostavit će se i stranci kojoj se pridružio.

(4) Parnične radnje umještača imaju za stranku kojoj se pridružio pravni učinak ako nisu u protivnosti s radnjama stranke.

(5) Nakon pristanka svih parničnih stranaka, umještač može stupiti u parnicu kao stranka umjesto stranke kojoj se pridružio.

VI. Dopustivost

22. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 P 298451 12 Rev od 30. svibnja 2013. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, apelantica je pobijanu presudu primila 17. lipnja 2013. godine, a apelacija je podnesena 16. kolovoza 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelantica pobija odluku Vrhovnog suda tvrdeći da su joj tom odlukom povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, uključujući i pravo na suđenje u „razumnom roku”, kao segmentu navedenog prava, te članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

27. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

28. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim zakonom ustanovljenim sudom.

29. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o sporu građanskopravne naravi koji je proizašao iz apelantičinog zahtjeva da se utvrdi njezino pravo vlasništva na upitnom poslovnom prostoru, te apelantica u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

U odnosu na pobijanu presudu

30. Ustavni sud primjećuje da se apelantičini navodi o kršenju prava na pravično suđenje svode na navode da su redoviti sudovi pogrešno primijenili pozitivnopravne propise, jer su dozvolili da na stranu tuženog pristupi umješač, kao i zbog toga što umješač „nije imao pravo na podnošenje revizije protiv presude Kantonalnog suda”, da sudovi nisu adekvatno ocijenili ugovor koji je potpisao tuženi sa apelanticom kojim je „priznao tužbeni zahtjev”, te da je obrazloženje presude Vrhovnog suda kontradiktorno i nejasno a samim tim i da sud nije pravilno primijenio materijalno pravo.

31. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

32. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih

odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, obzirom na pitanja koja apelantica postavlja, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni prava.

33. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da iz dostavljene dokumentacije proizlazi da je predmetni spor nastao zbog „prava vlasništva” na upitnom poslovnom prostoru. Dalje, Ustavni sud zapaža da su apelantica i tuženi od 27. prosinca 1986. godine do 20. srpnja 1993. godine bili u braku i da je za vrijeme trajanja te bračne zajednice, prvobitno, na temelju Rješenja Općine Ilidža broj 04/9-361-202/89 od 19. srpnja 1989. godine, tuženom izdano odobrenje da „može pristupiti izvođenju radova na izgradnji poslovnog objekta – kioska privremenog karaktera na razdoblje od tri godine”, koji je u naravi bio dimenzija 6 x 2,5 m, i jednim dijelom montažnog karaktera, a drugi dio od čvrstog materijala, ali privremenog karaktera. Taj prostor je, nakon završetka rata, „bio u zapušenom stanju”, te je na njegovom mjestu izgrađen sporni objekt a montažni dio starog objekta je nadležno tijelo Općine Ilidža „izmjestilo na lokaciju Hipodroma ‘Butmir’”, „koja je poznata apelantici”. Osim toga, proizlazi da je tri godine nakon rastave braka tuženi 10. listopada 1996. godine od Općine Ilidža dobio rješenje za izgradnju upitnog poslovnog prostora na lokaciji na kojoj je bio izgrađen „stari poslovni prostor”. Pri tome Ustavni sud zapaža da je pravomoćnom Presudom Općinskog suda broj P:3047/97 od 20. svibnja 1998. godine utvrđeno da je umješač, po osnovi izgradnje, stekao pravo vlasništva na upitnom poslovnom prostoru. Dalje, Ustavni sud zapaža da je apelantica preciziranim tužbenim zahtjevom od 29. kolovoza 2003. godine tražila da se utvrdi „da je [...] isključivi investitor izvedenih radova [...]”, te da taj zahtjev nije mijenjala do konca postupka.

34. Polazeći od navedenih činjenica i apelantičinog tužbenog zahtjeva, Ustavni sud primjećuje da su Općinski i Vrhovni sud donijeli identične odluke kojim su taj zahtjev odbili, jer su utvrdili da nije utemeljen, ali je Kantonalni sud u dva navrata „usvajao” tužbeni zahtjev. Naime, Ustavni sud zapaža da su, odlučujući o preciziranom tužbenom zahtjevu, Općinski i Vrhovni sud nakon provedenog postupka zaključili da on nije utemeljen a krećući se u okviru ovlasti iz odredaba članka 2. stavak 1. ZPP kojim je propisano da je sud vezan za postavljene tužbeni zahtjev i da nema ovlasti da ga po službenoj dužnosti (*ex officio*) mijenja, kao što je to učinio Kantonalni sud u dva navrata, kako to proizlazi iz rješenja Vrhovnog suda od 15. srpnja 2010. godine i pobijane presude.

35. Pri tome Ustavni sud zapaža da su Općinski sud i Vrhovni sud, odbijajući apelantičin tužbeni zahtjev, dali razloge zašto apelacijski prigovori ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari. Također, Ustavni sud zapaža da apelantica i u apelacijskim navodima ponavlja svoje tvrdnje koje je već isticala u parničnom postupku (izuzev navoda da umješač nije imao pravo izjaviti reviziju) i o kojima su redoviti sudovi dali svoj zaključak u kojem Ustavni sud ne nalazi elemente proizvoljnosti. Naime, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud u razlozima pobijanih presuda ne može naći elemente koji bi ukazivali na nepravilnost ili arbitrarnost u donošenju pobijanih odluka i primjeni relevantnih zakonskih propisa. Prema mišljenju Ustavnog suda, redoviti sudovi su dali jasno i precizno obrazloženje svojih zaključaka zbog čega je trebalo odbiti apelantičin tužbeni zahtjev koji se odnosio na traženje da se utvrdi da je ona „isključivi investitor” upitnog poslovnog prostora, primjenjujući pri tome relevantne zakonske odredbe. Također, Ustavni sud smatra da su sudovi u pobijanim odlukama detaljno obrazložili na kojim su sve relevantnim propisima utemeljili pobijane odluke, te da su o tome dali detaljna i jasna obrazloženja koja se ne mogu smatrati proizvoljnim ili suprotnim pravu na obrazloženu odluku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

36. Dalje, u pogledu apelantičinih navoda koji se tiču prava umješača u konkretnom predmetu, Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je umješač treća osoba koja se u parnici koja se vodi između određenih stranaka pridružuje jednoj od njih na način da sama ne postaje stranka, ali ima pravni interes da stranka kojoj se pridružila uspije u parnici, budući da se pravne posljedice presude mogu posredno odraziti i na njezinu pravnu situaciju. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je Općinski sud, uz pozivanje na odredbe članka 190. ZPP (koji se primjenjivao u vrijeme poduzimanja te radnje) donio rješenje od 18. prosinca 2002. godine kojim je dozvolio umješaču da se pridruži na stranu tuženog. Pri tome Ustavni sud, također, primjećuje da je pravomoćnom Presudom Općinskog suda broj P:3047/97 od 20. svibnja 1998. godine utvrđeno da je on po osnovi izgradnje stekao pravo vlasništva na upitnom poslovnom prostoru. Stoga, i prema stavu Ustavnog suda, odluka Općinskog suda kojom je dozvolio pristupanje umješaču ne ostavlja dojam proizvoljnosti, budući da, dakle, ishod predmetnog spora ima izravan utjecaj na umješačevo pravo vlasništva na upitnom poslovnom prostoru koji je stekao na temelju Presude broj P:3047/97 od 20. svibnja 1998. godine. Budući da je odredbama članka 190. ZPP, koje je Općinski sud primijenio prilikom donošenja tog rješenja, propisano da „osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije, može se pridružiti toj strani”, te da je umješač posjedovao pravomoćnu presudu kojom je dokazao postojanje svog pravnog interesa, Ustavni sud u postupanju Općinskog suda u toj fazi postupka ne vidi bilo kakvu proizvoljnost.

37. Dalje, Ustavni sud smatra neutemeljenim i apelantičine navode da izjavljena revizija u konkretnom slučaju nije dozvoljena, jer je protivna postupanju tuženog. Ustavni sud zapaža da apelantica te navode temelji na stavu da je tuženi sa apelanticom zaključio ugovor kojim je „priznao tužbeni zahtjev” kojim su apelantici pripale 2/3 dijela upitnog poslovnog prostora, te da se tim ugovorom i odrekao svog suvlasničkog dijela od 1/3 tog prostora. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje na odredbe članka 371. ZPP kojim su propisane ovlasti umješača nakon stupanja u parnicu. Naime, tim odredbama je propisano, između ostalog, da je umješač nakon stupanja u parnicu ovlašten „stavljati prijedloge i poduzimati sve ostale parnične radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla poduzimati stranka kojoj se pridružio” (stavak 1), te da je „ovlašten podnijeti i izvanredni pravni lijek” (stavak 2), kao i da „ako umješač podnese pravni lijek, primjerak njegovog podneska dostavit će se i stranci kojoj se pridružio”. Pravni lijek je dozvoljen ukoliko mu se stranka izričito ne protivi (stavak 3), te da „parnične radnje umješača imaju za stranku kojoj se pridružio pravni učinak ako nisu u protivnosti s radnjama stranke” (stavak 4). Dovodeći u svezu navedene odredbe sa apelacijskim navodima i odlučanjem Vrhovnog suda, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud ispitao dopuštenost revizije umješača u smislu odredaba članka 371. st. 2, 3. i 4. i zaključio da je dopuštena. Pri tome Ustavni sud primjećuje da iz dostavljene dokumentacije i apelantičnih navoda ne proizlazi da je tuženi dostavio sudu bilo kakav podnesak kojim bi osporio poduzimanje pravnih radnji umješača, niti je sudu eventualno dostavio podnesak kojim bi priznao postavljeni tužbeni zahtjev na koji način bi eventualno onemogućio umješača da poduzima daljnje radnje u predmetnom postupku. Slijedeći to, Ustavni sud u postupanju Vrhovnog suda, obzirom na postavljeni tužbeni zahtjev i postojanje pravomoćne sudske odluke donesene u drugom postupku kojom je utvrđeno pravo vlasništva na upitnom poslovnom prostoru u korist umješača, ne vidi bilo kakvu proizvoljnost. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da je predmetni postupak proveden uz garancije koje pruža članak 6. stavak 1. Europske konvencije, te da, sukladno tome, pobijanim odlukama nije prekršeno apelantičino pravo u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na suđenje u „razumnom roku”

38. Ustavni sud zapaža da apelantica predmetni postupak osporava i sa aspekta njegove duljine trajanja, pa će Ustavni sud razmotriti navedeni postupak i u svezi s tim.

a) Relevantna načela

39. Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Europskog i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka mora ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog

predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Europskog suda, a osobito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

40. Osim toga, prema praksi Europskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta uzetih u rad nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sustava (vidi, Europski sud, *Probmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. srpnja 1997. godine, stavak 64, Izvješća 1997-IV).

41. Konačno, Ustavni sud, podržavajući praksu Europskog suda, podsjeća na to da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost da organiziraju svoje pravosudne sustave na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete ovog članka, uključujući i obvezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Europski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. listopada 2005. godine, stavak 23).

b) Razdoblje koje se uzima u obzir

42. Ustavni sud zapaža da je apelantica predmetni parnični postupak pokrenula 2. lipnja 1997. godine, koji je pravomoćno okončan presudom Vrhovnog suda od 30. svibnja 2013. godine. Dakle, relevantno razdoblje koje Ustavni sud treba uzeti u obzir prilikom ocjene duljine predmetnog postupka jeste 16 godina.

c) Analiza duljine trajanja postupka

43. U konkretnom slučaju radi se o parničnom postupku radi utvrđenja prava vlasništva, pa obzirom na činjenična i pravna pitanja koja je u konkretnom slučaju trebalo riješiti, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju nije radilo o posebno složenom predmetu.

44. Potom, Ustavni sud zapaža da je predmetni parnični postupak trajao oko 16 godina, što je neprihvatljivo dugo razdoblje. Ustavni sud primjećuje da Općinski sud za vrijeme važenja ranijeg ZPP („Službene novine Federacije BiH” br. 42/98 i 3/99) nije donio prvostupanjsku odluku, te da je nakon stupanja na snagu novog ZPP („Službene novine Federacije BiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06) poduzeo radnje kako bi donio odluku, te da je konačno tom sudu trebalo dulje od sedam godina da donese prvostupanjsku presudu. Za Ustavni sud je posebice neprihvatljivo to da se u predmetnom postupku odlučuje o tužbenom zahtjevu toliko dugo, mada je Vrhovni sud samo u jednom navratu vratio predmet Kantonalnom sudu na ponovno odlučivanje, jer je, odlučujući o reviziji umješaača,

svojom odlukom ukinuo presudu tog suda i predmet vratio na ponovni postupak. Pored toga, Ustavni sud zapaža da Vrhovni sud u odgovoru na apelaciju nije ponudio bilo kakvo obrazloženje za toliko trajanje postupka. Štoviše, Općinski sud nije uopće dostavio bilo kakav odgovor na apelaciju. Ustavni sud smatra da je razdoblje od 16 godina u kojem je okončan predmetni postupak *a priori* izvan razumnog roka. Njegova duljina mogla bi se opravdati samo pod iznimnim okolnostima. Obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da su apelantičini navodi o kršenju prava na pravično suđenje u razumnom roku opravdani.

45. Stoga, Ustavni sud zaključuje da duljina predmetnog postupka ne zadovoljava zahtjev „razumnog roka” iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da postoji kršenje apelantičinog prava na suđenje u „razumnom roku” kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

d) Pitanje naknade na ime nematerijalne štete

46. Sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovitim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ustavni sud smatra da, zbog utvrđene povrede prava na donošenje odluke u razumnom roku, apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju je pretrpio zbog duljine trajanja predmetnog postupka.

47. Prilikom odlučivanja o naknadi nematerijalne štete Ustavni sud upućuje na ranije utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom načelu, apelantu bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu žurnost.

48. U konkretnom slučaju, obzirom na to da se radi o predmetu koji ne zahtijeva posebnu žurnost, Ustavni sud smatra da bi apelantici za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM. Dakle, ukupan iznos koji se apelantici treba isplatiti je 2.450,00 KM, imajući u vidu da je navedeni postupak trajao 16 godina. Navedeni iznos apelantici je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo, obzirom na sjedište Općinskog suda i Kantonalnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke.

49. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Pravo na imovinu

50. U pogledu navoda o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud zapaža da se navodi o kršenju ovog prava temelje na istim navodima kao i u pogledu prava na pravično suđenje, što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke. Obzirom na to, Ustavni sud smatra da su i navodi o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, također, neutemeljeni.

VIII. Zaključak

51. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na „suđenje u razumnom roku” kao jednom od aspekata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u situaciji kada je postupak trajao 16 godina za što odgovornost snose redoviti sudovi, jer nisu iskazali primjerenu ažurnost u vođenju i okončanju tog postupka.

52. Protivno tome, Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno apelantičino pravo u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, budući da u obrazloženju pobijane odluke Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost u ocjeni dokaza i u primjeni prava.

53. Također, Ustavni sud zaključuje da nema ni kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada apelantica navode o kršenju ovog prava svodi na navode o pogrešnoj ocjeni dokaza i primjeni prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

54. Na temelju članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 5008/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Sandra Vekića protiv
Presude Apelacionog suda Brčko
distrikta Bosne i Hercegovine
broj 96 0 P 031408 13 GŽ od 19.
septembra 2013. godine

Odluka od 10. oktobra 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 5008/13**, rješavajući apelaciju **Sandra Vekića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. oktobra 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Sandra Vekića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 P 031408 13 GŽ od 19. septembra 2013. godine.

Predmet se vraća Apelacionom sudu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Apelacionom sudu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sandro Vekić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Brčkog, kojeg zastupa Mirko Simić, advokat iz Brčkog, podnio je 5. decembra 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacioni sud) broj 96 0 P 031408 13 GŽ od 19. septembra 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Apelacionog suda i opunomoćenika tuženih NIGP „Dnevne nezavisne novine” i Tatjane Rogulje (u daljnjem tekstu: prvotuženi i drugotužena ili tuženi), koji je zastupao tužene u redovnom sudskom postupku, zatraženo je 5. septembra 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Apelacioni sud i tuženi su dostavili odgovore na apelaciju 9. i 14. septembra 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Presudom Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 96 0 P 0031408 11 P od 1. marta 2013. godine djelimično je usvojen apelantov tužbeni zahtjev, pa su tuženi obavezani da solidarno, na ime naknade štete zbog klevete, apelantu isplate iznos od 6.000,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama počev od 1. marta 2013. godine do isplate (stav I izreke presude). Odbijen je kao neosnovan dio apelantovog tužbenog zahtjeva preko dosuđenog, te dio kojim su tražene kamate od 18. marta 2011. do 1. marta 2013. godine (stav II izreke presude).

6. U obrazloženju presude Osnovni sud je naveo da je iz provedenih dokaza utvrdio da je na internetskoj stranici prvotuženog, <http://www.nezavisne.com>, čiji urednik je drugotužena, 17. marta 2011. godine u 12.29 sati, objavljen članak pod naslovom „Brčko: privedeni zbog dječije pornografije” u kojem je navedeno: „Brčanska policija privela je

četiri lica i pretresla tri lokacije na području Distrikta u okviru međunarodne akcije ‘Oliver’ koja se odnosi na suzbijanje iskorišćavanja djece ili maloljetnika radi pornografije putem Interneta. Portparol Policije Brčko distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Policija) je rekao da su privedena lica čiji su inicijali [...] S.V. (26) za koje postoji sumnja da su uz korištenje hardversko-softverske opreme pristupali različitim sadržajima dječije pornografije i tako počinili krivično djelo iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije. ‘Srna’ nezvanično saznaje da su kao mogući počiniooci ovog krivičnog djela identifikovani [...] Sandro Vekić.” Navedeno je da je apelant u tužbi tvrdio da objavljeni članak sadrži neistine „koje se ogledaju u tome da su tuženi, prije svega, objavili puno ime i prezime apelanta, iako su od portparola Policije dobili podatke o licima označene inicijalima”, te da apelant nije „privođen”. Također, apelant je istakao da objavljene informacije nisu tačne, jer protiv njega nije vođena istraga, niti ga je za navedeno djelo privodila ili uhapsila Policija.

7. U vezi sa tim zahtjevom, Osnovni sud je ukazao da je članom 8. Kodeksa za štampu Bosne i Hercegovine propisano da će novinari koristiti samo pravedna sredstva da dođu do vijesti i dokumenata ili fotografija, a da je neetički krivo predstavljati nečiji identitet ili namjeru i koristiti se mahinacijama da bi se došlo do informacija za objavljivanje. U postupku je nedvosmisleno utvrđeno, iz informacije Policije za medije, da protiv lica čiji su inicijali D.S. i A.M. postoje osnovi sumnje da su putem Interneta pristupali različitim materijalima koji predstavljaju dječiju pornografiju, te da je utvrđeno da lica sa inicijalima D.V. i S.V. nisu učestvovala u izvršenju navedenog krivičnog djela, a tuženi su na internet-skoj stranici objavili puno ime i prezime apelanta kao mogućeg počiniooca ovog krivičnog djela. Navedeno je da iz potvrde Policije od 29. marta 2011. godine, koja je izdata na apelantov zahtjev, proizlazi da je apelant usmeno pozvan i ispitan u svojstvu osumnjičenog u vezi sa krivičnim djelom iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije, te da je on napustio prostorije policije i da nije bio lišavan slobode, a u internetskom članku je objavljeno da je, između ostalih, i apelant (navođenjem punog imena i prezimena) priveden zbog postojanja sumnje da je počinio krivično djelo iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije. Osnovni sud je apelantu izdao uvjerenje broj 096-0-Kr-11-000519 od 19. aprila 2011. godine da protiv njega nije podignuta optužnica koja je stupila na pravnu snagu, niti da je izrečena nepravosnažna osuđujuća presuda za krivično djelo za koje je predviđena novčana kazna kao glavna kazna ili zatvor do jedne godine.

8. Prema ocjeni Osnovnog suda, u objavljenom članku postoje neistine koje se ogledaju u tome da su tuženi, prije svega, objavili apelantovo puno ime i prezime iako su od portparola Policije dobili podatke o licima označenim inicijalima imena i prezimena, te da su dobili informaciju da D.V. i S.V. nisu učestvovali u izvršenju krivičnog djela, a tuženi su objavili da je, između ostalih, apelant priveden u Policiju (iako je usmeno

pozvan) zbog osnovane sumnje da je počinio krivično djelo iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije iako u informaciji Policije za medije nije navedeno da je privođen. Tim člankom su tuženi, kako je istakao Osnovni sud, povrijedili odredbe Kodeksa za štampu BiH i član 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), jer su objavljivanjem informacije prouzrokovali niz neprijatnosti apelantu, od izbjegavanja prijatelja, komšija i radnih kolega, koje je izgubio, raznih oblika šikaniranja do povlačenja u sebe i psihičkih smetnji. Osnovni sud je naveo da je iz nalaza i mišljenja vještaka neuropsihijatra utvrđeno da je apelantu objavljivanjem informacije na internetskoj stranici tuženih nanesena povreda časti i ugleda, jer to predstavlja grub način diskreditacije ličnosti i dovođenje u istinski nezavidan položaj u društvenoj zajednici. Naročito je navedeno da je vještak ukazao da treba uzeti u obzir da su ljudi krajnje osjetljivi kada se radi o djeci i da su mnogo strožiji u ocjenjivanju i postupanju prema licima koja su se ogriješila o tu vrstu nezakonitih radnji, pa je i reakcija apelantovog okruženja bila sasvim očekivana i uobičajena na informaciju koja je „servirana”, jer ljudi još imaju izrazitu vjeru u „medije”. Utvrđeno je da su tuženi nanijeli štetu apelantu u vidu povrede časti i ugleda zbog čega je apelant trpio strah i duševne bolove u dužem trajanju, 120 dana (u kom periodu je apelantova duševna ravnoteža bila poremećena). Stoga, prema ocjeni Osnovnog suda, tekst koji su objavili tuženi kojim se apelant diskreditira predstavlja djelo klevete, jer nema osnov, niti istinitost iznesenih činjenica. Istaknuto je da je pozivanje tuženih na član 10. Evropske konvencije neosnovano, jer su tuženi povrijedili te odredbe objavljivanjem neistinitih informacija o apelantu, čime su mu povrijedili i pravo iz člana 8. Evropske konvencije.

9. Najzad, utvrđeno je da je pri ocjeni visine obeštećenja Osnovni sud imao u vidu da je apelant mlad čovjek (1984. godište), da je, zbog objavljivanja spornog članka, izgubio prijatelje, poslovne partnere i djevojku sa kojom je bio u emotivnoj vezi, da su komšije koje imaju mladb. djecu sklanjale djecu od njega kada bi naišao, da je zbog toga trpio duševne bolove u dužem trajanju, zbog čega je njegova psihička ravnoteža bila poremećena, a da tuženi nisu odgovorili na apelantov zahtjev da demantiraju objavljenu informaciju. Osnovni sud je visinu naknade odredio saglasno odredbama člana 10. Zakona o zaštiti od klevete Brčko distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti od klevete) u vezi sa članom 200. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO).

10. Odlučujući o žalbi tuženih protiv prvostepene presude, Apelacioni sud je donio Presudu broj 96 0 P 031408 13 Gž od 19. septembra 2013. godine kojom je žalbu djelimično uvažio i prvostepenu presudu preinačio tako što je odbio apelantov tužbeni zahtjev, te je apelant obavezan da tuženim nadoknadi troškove postupka u iznosu navedenom u izreci presude.

11. U obrazloženju presude Apelacioni sud je ocijenio kao osnovan stav tuženih da je prvostepeni sud, na utvrđene činjenice u toku postupka, propustio da primijeni odredbe člana 7. stav 1. tačka a) Zakona o zaštiti od klevete, odnosno da apelantov tužbeni zahtjev u cijelosti odbije kao neosnovan, jer je sporni tekst objavljen na internetskoj stranici <http://www.nezavisne.com> 17. marta 2011. godine u 12.29 sati, pod naslovom „Brčko: privedeni zbog dječije pornografije”, u odnosu na apelanta, u suštini, istinit. Prije svega, u situaciji kada je Policija objavila inicijale i godine rođenja lica na koja se informacija od javnog značaja odnosi, to što je novinar, putem svojih izvora čiji identitet nije dužan otkriti (član 9. Zakona o zaštiti od klevete), saznao i javnosti predočio puna imena i prezimena lica na koja se ta informacija odnosi, koja su, s obzirom na izjavu samog apelanta, potvrdu Policije broj 14.02-04.9-3149/11 od 29. marta 2011. godine i saopćenje Policije od 10. maja 2011. godine, istinita ne može predstavljati osnov da se on (odnosno lica taksativno navedena u članu 6. stav 2. Zakona o zaštiti od klevete) podvrgne odgovornosti za klevetu. Uloga novinara u savremenom društvu jeste da istražuje i blagovremeno informira javnost o činjenicama u vezi sa aktuelnim pitanjima (krivično procesuiranje lica za koja postoji sumnja da su počinila krivična djela iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije jeste pitanje značajno za javnost) i u ovom slučaju kleveta bi postojala da je novinar objavio puna imena i prezimena lica na koja se informacija Policije nije odnosila.

12. Dalje, ukazano je da iz potvrde Policije broj 14.02-04.9-3149/11 od 29. marta 2011. godine, izdate na apelantov pismeni zahtjev, u svrhu pokretanja sudskog postupka radi naknade štete, koja je kao dokaz pročitana na glavnoj raspravi održanoj pred prvostepenim sudom, slijedi „da su policijski službenici Policije [...] 17. marta 2011. godine na osnovu naredbe za pretresanje izdate od Osnovnog suda izvršili pretres lica Sandro Vekić, kao i stana u naselju [...], koji koristi Sandro Vekić, sve u vezi sa KD ‘iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije’ iz člana 208. stav 1. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, kojom prilikom je od apelanta privremeno oduzeto više pokretnih stvari - uređaja za automatsku obradu podataka, kao što su kompjuter i drugi slični uređaji, što je evidentirano u potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta broj 14.02-04.2-92/11 od 17. marta 2011. godine, koja je uredno izdana apelantu. Istog dana u prostorije Policije usmeno je pozvan apelant, koji je u vremenskom periodu od 11.21 do 11.45 časova ispitan u svojstvu osumnjičenog u vezi sa gore navedenim krivičnim djelom, te je apelant nakon kriminalističke obrade... istog dana u 12 časova napustio... službene prostorije Policije Brčko distrikta BiH i nije bio lišavan slobode”. Dakle, kako je zaključio Apelacioni sud, iz navedenog pismena (koje potvrđuje činjenice koje među strankama nisu sporne) proizlazi da je postojala naredba suda za pretres apelanta i stana koji koristi zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo „iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi

pornografije”, da je naredba Policije izvršena 17. marta 2011. godine i da su apelantu privremeno oduzeti predmeti pronađeni prilikom pretresa - uređaj za automatsku obradu podataka (kompjuter i slični uređaji) i izdata potvrda o tome. Konkretno pismeno potvrđuje i da je apelant imao svojstvo osumnjičenog lica za izvršenje navedenog krivičnog djela u kom svojstvu je i ispitan u Policiji, te da je nakon kriminalističke obrade istog dana (17. marta 2011. godine) u 12 sati napustio službene prostorije Policije. Stoga je, kako je zaključio Apelacioni sud, iako se u potvrdi Policije kaže da je po usmenom pozivu dao izjavu u Policiji i da nakon saslušanja u svojstvu osumnjičenog nije bio lišavan slobode, sporni članak objavljen na internetskoj stranici <http://www.nezavisne.com> 17. marta 2011. godine, u suštini, istinit.

13. Naime, kako je istakao Apelacioni sud, suština je da je apelant bio predmet istrage i da je spornog dana u Policiji saslušan u svojstvu osumnjičenog, a to da li je po usmenom pozivu, nakon izvršenog pretresa, dobrovoljno, zajedno sa službenicima Policije, otišao u službene prostorije i u svojstvu osumnjičenog saslušan, ili je „priveden” radi saslušanja u svojstvu osumnjičenog (da bi potom, kako je napisano u spornom tekstu, nadležni tužilac odlučio da li će predložiti određivanje pritvora) nebitan je element, pa i njegova netačnost ne utječe na suštinsku istinitost objavljenog članka. Privođenje, odnosno dovođenje jeste jedna od mjera da bi se osiguralo prisustvo osumnjičenog, odnosno optuženog, i uspješno vođenje krivičnog postupka, te po svom karakteru teža mjera u odnosu na poziv, propisana Glavom X. Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine” broj 44/10). Međutim, pri svemu navedenom, kada bi se klevetom smatralo to što je novinar u tekstu napisao „priveden” na saslušanje, a trebalo je da napiše „po usmenom pozivu”, nakon izvršenog pretresa sa pripadnicima Policije otišao je u službene prostorije gdje je saslušan u svojstvu osumnjičenog, bio bi povrijeđen i princip koji se Zakonom o zaštiti od klevete ostvaruje (čl. 2. i 3), odnosno, imajući u vidu da se radi o pitanjima od javnog značaja, sloboda izražavanja na taj način bi bila ograničena.

14. U vezi s tim, Apelacioni sud je istakao da, saglasno odredbama člana 7. stav 1. tačka a) Zakona o zaštiti od klevete, ne postoji odgovornost za klevetu ako je izražavanje, u suštini, istinito, a netačno samo u nebitnim elementima, pa da, posljedično tome, tuženi kao izdavač i glavni i odgovorni urednik internetskog izdanja dnevnih novina „Nezavisne novine” nisu odgovorni za štetu koja je apelantu prouzrokovana objavljivanjem spornog članka. Slijedeći to, Apelacioni sud je zaključio da je prvostepeni sud na utvrđeno činjenično stanje tokom postupka pogrešno primijenio, odnosno propustio da primijeni odredbe materijalnog prava koje propisuju izuzetak od odgovornosti za klevetu, pa je, stoga, žalbu tuženih uvažio i prvostepenu presudu u pobijanom dijelu preinačio.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant navodi da su mu osporenom odlukom povrijeđena prava iz člana II/3.e), f), h) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 8, 10. i 13. Evropske konvencije, odnosno člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Opisuje da je svoju tužbu utemeljio na odredbama člana 6. st. 1. i 2. Zakona o zaštiti od klevete i članu 200. ZOO, zato što su tuženi 17. marta 2011. godine na internetskoj stranici objavili sporni članak u kojem je navedeno njegovo puno ime i prezime i godine starosti, što nije istina. Navodi da je Osnovni sud proveo dokaze i zaključio da su tuženi prouzrokovali štetu apelantovom ugledu svojim radnjama, jer je pouzdano utvrđeno da je u internetskom članku objavljeno da je apelant priveden, što nije tačno. Na ovaj način sloboda izražavanja je bila preširoka, povrijeđeno je apelantovo pravo na privatnost, iznesene su neistinite i netačne informacije i bez potrebe navedeno puno ime i prezime i godine života apelanta i time mu je prouzrokovana šteta. Navodi da je Apelacioni sud smatrao da se radi, u suštini, o istinitom izražavanju i da je „netačno samo u nebitnim elementima”, pozivajući se na član 7. stav 1. tačka a) Zakona o zaštiti od klevete. Ukazuje da su hipotetički za laike privođenje i usmeni poziv u policiju isto, ali za pravnike nije isto, i to je jedan dio suštine ovog problema. Da je članak tako objavljen, moglo bi se reći, u suštini, da je istinit, ali u najznačajnijem dijelu nije, jer pojmove usmenog poziva i privođenja treba razlikovati. Sloboda medija, pravo na informiranje nisu bezgranični i kada imamo izvještaj policije za medije sa navođenjem inicijala, zašto se onda daje apelantovo puno ime i prezime i da li je to potrebno za slobodu medija, štampe i izražavanja ili nije, da li je dovoljno prenijeti samo informaciju koju je dala policija u svom saopćenju i da li je potrebno javnosti navesti puno ime i prezime, godine života, izvršiti identifikaciju lica na neki način i stigmatizaciju u maloj sredini, čime se bez ikakve potrebe narušavaju ugled i čast tužitelja, vrijeđa njegova privatnost, a posljedica toga čina je evidentna i značajna, kako je on naveo u svom iskazu i kako je utvrdio vještak. Očigledno se radi o prenošenju neistinite informacije i navođenju apelantovog punog imena i prezimena bez ikakve potrebe, čime su povrijeđena njegova prava navedena u ovoj apelaciji, a posebno njegovo pravo na privatnost iz člana 8. Evropske konvencije, te je ovo pravo trebalo staviti u odnos sa pravom na slobodu informiranja i postupanja medija. Ističe da „imamo čak i Zakon o zaštiti podataka gdje se i državnim organima nameće obaveza da pažljivo koriste lične podatke građana i da ih ne objavljuju”, a nekada im se to i zabranjuje, pa sloboda štampe, medija i izražavanja ne može biti bezgranična, neograničena i njome se ne mogu vrijeđati prava građana. U suštini, apelant tvrdi da su citirane povrede učinjene „lakonskom primjenom” odredaba člana 7. Zakona o zaštiti od klevete, jer je „prenesena istinita informacija uz zanemarivanje činjenica da je bez potrebe objavljeno puno ime i prezime i godine starosti apelanta”.

b) Odgovor na apelaciju

16. Apelacioni sud je naveo da osporenim presudom tog suda nisu povrijeđena prava na koja apelant ukazuje, te da ostaje pri obrazloženju iz osporene presude u kojoj je odlučio o apelantovom tužbenom zahtjevu.

17. Tuženi su istakli da im se ne mogu staviti na teret činjenice koje su naknadno utvrđene, već samo činjenice koje su egzistirale u trenutku objave spornog saopćenja. Ukazano je da je postojala sudska naredba za pretres apelanta i njegovog stana, što je po toj naredbi i učinjeno 17. marta 2011. godine, te da su prilikom pretresa od apelanta oduzete određene stvari o čemu mu je izdata potvrda, da je apelant taj dan ispitivan u policiji i da je imao svojstvo osumnjičenog za krivično djelo iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije iz člana 208. stav 1. KZBDBiH. Te okolnosti su, kako je istaknuto, relevantne za zaključak da je u pitanju suštinski istinito saopćenje u vezi s apelantom, pa za odgovornost tuženih nije značajno što je nakon okončanja istrage utvrđeno da apelant nije učestvovao u izvršenju krivičnog djela za koje je vođena istraga, kako proizlazi iz izvještaja za medije od 10. maja 2011. godine. Predmet spornog saopćavanja je potpuno legitimna tema za javnost, koja se ne tiče apelantovog privatnog života, već je predmet saopćenja bila djelatnost policijskih organa.

V. Relevantni propisi

18. Zakon o zaštiti od klevete Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” broj 14/03) u relevantnom dijelu glasi:

Cilj zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se za teritorij Brčko Distrikta BiH građanska odgovornost za štetu nanesenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem trećem licu izražavanja neistinitog i identifikovanjem tog pravnog ili fizičkog lica trećem licu.

Principi koji se ostvaruju zakonom

Član 2

Uređivanjem građanske odgovornosti iz člana 1. ovog zakona želi se postići:

a) pravo na slobodu izražavanja, zajamčeno Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni glasnik BiH” broj 6/99), Ustavom Bosne i Hercegovine i Statutom Brčko Distrikta BiH predstavlja jedan od bitnih osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen i ne primjenjuje se samo na izražavanja koja se smatraju pohvalnim ili neuvredljivim nego i na izražavanja koja mogu uvrijediti, ogorčiti ili uznemiriti;

c) sredstva javnog informisanja imaju značajnu ulogu u demokratskom procesu kao javni posmatrači i prenosioci informacija javnosti.

Tumačenje

Član 3

Ovaj zakon se tumači na takav način da se primjenom njegovih odredaba u najvećoj mjeri osigurava princip slobode izražavanja.

Odgovornost za klevetu

Član 6

(1) *Svako lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošanjem izražavanja nečeg neistinitog, i identifikovanjem tog pravnog ili fizičkog lica trećem licu, odgovorno je za klevetu.*

(2) *Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog informisanja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i lice koje je na drugi način vršilo nadzor nad sadržajem tog izražavanja.*

(3) *Lice iz st. 1. i 2. ovog člana (u daljnjem tekstu: štetnik) odgovorno je za štetu ako je namjerno ili iz nepažnje iznijelo ili pronijelo izražavanje nečeg neistinitog.*

(4) *Kada se izražavanje nečeg neistinitog odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemario neistinitost izražavanja.*

(5) *Standard odgovornosti iz stava 4. ovog člana primjenjuje se i ako je oštećeni javni službenik ili je bio javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako, prema općem shvatanju javnosti, vrši značajan utjecaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.*

Izuzeci od odgovornosti

Član 7

(1) *Ne postoji odgovornost za klevetu:*

a) *ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netačno samo u nebitnim elementima;*

b) *ako je štetnik po zakonu obavezan da iznosi ili pronosi izražavanje ili je iznosio, odnosno pronosio izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;*

c) ako je iznošenje, odnosno pronošanje izražavanja bilo razumno.

(2) Prilikom donošenja odluke iz razloga predviđenih u tački c) stava (1) ovog člana sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja [...]

Obeštećenje

Član 10

(1) Obeštećenje treba da bude u srazmjeri s nanesenom štetom ugledu oštećenog i određuje se isključivo radi naknade štete. Prilikom određivanja obeštećenja sud je dužan da cijeni sve okolnosti slučaja, a naročito sve mjere koje je poduzeo štetnik radi ublažavanja štete, kao što su:

- objavljivanje ispravke i opozivanje izražavanja neistinitog ili izvinjenje; [...]

19. Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93, 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjavanja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja je Presuda Apelacionog suda broj 96 0 P 031408 13 Gž od 19. septembra 2013. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 7. oktobra 2013. godine, a apelacija je podnesena 5. decembra 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant pobija Presudu Apelacionog suda broj 96 0 P 031408 13 Gž od 19. septembra 2013. godine, tvrdeći da su tom presudom povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e), f), h) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 8, 10. i 13. Evropske konvencije, odnosno člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U suštini, iz navoda apelacije proizlazi da apelant smatra da mu je, prije svega, povrijeđeno pravo iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije. Pri tome Ustavni sud ima u vidu da je osporenom odlukom odbijen apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da su tuženi odgovorni za klevetu, tj. da su iznošenjem određenih informacija o apelantu prouzrokovali štetu njegovom ugledu, te da se, slijedeći to, obavežu da mu na ime pretrpljenih duševnih bolova, zbog povrede ugleda, naknade nematerijalnu štetu. Budući da se, dakle, suština apelantovog zahtjeva odnosi na zaštitu „prava na ugled”, koje je zaštićeno članom 8. Evropske konvencije, Ustavni sud će, slijedeći praksu Evropskog suda, u konkretnom slučaju ispitati da li je Apelacioni sud dao dovoljne i relevantne razloge za uskraćivanje zaštite apelantovom ugledu, odnosno da li je osporenom odlukom tog suda postignuta pravična ravnoteža između dva suprotstavljena prava: apelantovog prava na ugled i prava tuženih na slobodu izražavanja koje je zaštićeno članom 10. Evropske konvencije.

Pravo na poštovanje privatnog života

25. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

26. Član 8. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.

Pravo na slobodu izražavanja

27. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

h) Slobodu izražavanja.

28. Član 10. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje (su) neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

29. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da, prema praksi Evropskog suda, pravo pojedinca na ugled predstavlja element njegovog „privatnog života” zaštićenog članom 8. Evropske konvencije (vidi, Evropski sud, *Chauvy i drugi protiv Francuske*, broj 64915/01, stav 70, ECHR 2004-VI, *Pfeifer protiv Austrije*, broj 12556/03, stav 38, ECHR 2007-XII, i *Petrina protiv Rumunije*, presuda od 14. oktobra 2008. godine, predstavka broj 78060/01, stav 28).

30. S druge strane, apelant je tražio zaštitu zbog navodne klevete, što znači da, u suštini, traži da se, radi zaštite njegovog ugleda, ograniči pravo tuženih na slobodu izražavanja koja je garantirana članom 10. Evropske konvencije. Dakle, Ustavni sud ukazuje da se u konkretnom slučaju radi o „konfliktu” između dvaju prava koja su jednako zaštiće-

na Evropskom konvencijom – apelantovom pravu na ugled koje je zaštićeno članom 8. Evropske konvencije i pravu tuženih na slobodu izražavanja koje je zaštićeno članom 10. Evropske konvencije, što zahtijeva da se postigne pravična ravnoteža između tih suprotstavljenih prava.

31. U vezi s tim, Ustavni sud, najprije, podsjeća da pravo na privatni život iz člana 8. Evropske konvencije, kao i pravo na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije spadaju u grupu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavom definiraju samo pravo, a da drugim stavom definiraju dozvoljena miješanja i ograničenja tih prava pod uvjetima propisanim drugim stavom. Ustavni sud ukazuje da član 8. Evropske konvencije štiti pojedinca od proizvoljnog miješanja države u njegov privatni život, te da država, osim toga, ima i pozitivnu obavezu da osigura poštovanje privatnog života pojedinca. Ustavni sud ukazuje da, s druge strane, sloboda izražavanja predstavlja jedan od suštinskih temelja demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak i samoostvarenje svakog pojedinca. Kada je u pitanju član 10. stav 2. Evropske konvencije, valja podsjetiti da se sloboda izražavanja odnosi ne samo na „informacije” ili „ideje” koje naiđu na pozitivan ili ravnodušan prijem, ili koje se smatraju neuvredljivim, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju. To su pretpostavke pluralizma, tolerancije i slobodoumlja bez kojih jedno „demokratsko društvo” ne može postojati. Kao što je propisano članom 10. Evropske konvencije, sloboda izražavanja može biti podložna izuzecima, koji, međutim, moraju biti strogo tumačeni, a potreba za bilo kakvim ograničenjem mora biti ubjedljivo utvrđena (vidi, Evropski sud, *Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 7. decembra 1976. godine, predstavka broj 5493/72, stav 49). Pri tome Ustavni sud naglašava da štampa igra suštinsku ulogu u demokratskom društvu. Iako štampa ne smije prekoračiti određene granice, naročito u pogledu ugleda i prava drugih, ona je, ipak, dužna saopćavati – na način koji je u skladu s njenim dužnostima i obavezama – informacije i ideje o svim pitanjima od javnog interesa. Ne samo da je štampa dužna saopćavati takve informacije i ideje već i javnost ima pravo da ih prima. Da je drugačije, štampa ne bi bila u mogućnosti da vrši svoju vitalnu ulogu „čuvara javnosti” (vidi, Evropski sud, *Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške*, predstavka broj 21980/93, st. 59. i 62, ECHR 1999III, i *Pedersen i Baadsgaard protiv Danske*, predstavka broj 49017/99, stav 71, ECHR 2004XI).

32. U vezi s pitanjem postizanja pravične ravnoteže između prava iz člana 8. Evropske konvencije i prava iz člana 10. Evropske konvencije, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u svojoj praksi utvrdio određene relevantne kriterije koji se u tom pogledu uzimaju u obzir. Prvi kriterij se odnosi na doprinos članka debati od općeg interesa, što, prema praksi Evropskog suda, uključuje pitanja kao što su politika, kriminal, sport ili umjetnost, s tim

da definicija „teme” od općeg interesa zavisi od okolnosti svakog konkretnog slučaja. Pri tome Ustavni sud naglašava da doprinos članka debati od općeg interesa ukazuje da štampa ispunjava svoju ulogu „čuvara javnog interesa” a, u suprotnom, štampa ne ispunjava tu ulogu, već služi samo da zadovolji radoznalost određenog dijela publike. Uloga i funkcija lica o kojem je riječ i priroda aktivnosti o kojima se piše u članku predstavljaju još jedan bitan kriterij povezan s prethodnim. U vezi s tim, mora se napraviti razlika između privatnih lica i lica koja nastupaju u javnom kontekstu, kao što su političke ili druge javne ličnosti. Shodno tome, dok privatno lice, nepoznato javnosti, može zahtijevati naročitu zaštitu svog prava na privatni život, to ne važi na isti način i za javne ličnosti. Osnovna razlika koja se mora povući odnosi se na izvještavanje o činjenicama koje mogu doprinijeti debati u demokratskom društvu u vezi s političarima koji obavljaju svoje zvanične funkcije i izvještavanje o pojedinostima iz privatnog života lica koje ne obavlja takve funkcije. Dok u prvom slučaju štampa vrši svoju ulogu „čuvara javnosti” u demokratskoj zemlji time što saopćava informacije i ideje o pitanjima od javnog interesa, ta uloga djeluje manje važno u drugom slučaju.

33. Sljedeći bitan kriterij koji se uzima u obzir je način na koji su pribavljene informacije, da li je sa licem koje je u pitanju kontaktirano radi informacija, te da li mu je data mogućnost da odgovori na iznesene navode. Na taj način, između ostalog, utvrđuje se da li je novinar postupao u dobroj namjeri, što može biti njegova odbrana od klevete čak i kada su informacije koje je prenio neistinite. Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud, primjenjujući ovaj kriterij, podsjetio da je i ranije pridavao veliku važnost tome da li su domaći sudovi analizirali način na koji su novinari dobili informacije, da li su ih pokušali verifikirati s aplikantima prije objavljivanja i da li su aplikantima omogućili da odgovore na navode iznesene u istom članku (vidi, Evropski sud, *Ion Carstea protiv Rumunije*, presuda od 28. oktobra 2014. godine, predstavka broj 20531/06, stav 35). Ostali faktori koji se, također, uzimaju u obzir u ovakvim predmetima su prethodno ponašanje lica o kojima se piše (npr. da li je to lice već samo o sebi iznosilo neke stvari javno), sadržaj, oblik i posljedice objavljivanja, te težina nametnute sankcije.

34. Primjenjujući navedene kriterije na konkretan slučaj, Ustavni sud, prije svega, konstatira da se sporni članak, koji je objavljen na internetskoj stranici <http://www.nezavisne.com> 17. marta 2011. godine u 12.29 sati, ticao pitanja rada Agencije za provođenje zakona protiv „kriminala” u kojem je opisano postupanje Policije u okviru međunarodne akcije „Oliver”, koja se odnosila na suzbijanje „iskorištavanja djece ili maloljetnika radi pornografije putem Interneta”. O tim informacijama, prema mišljenju Ustavnog suda, nesumnjivo postoji opći interes javnosti. Taj interes, prema stavu Ustavnog suda, dodatno je pojačan u situaciji kada se radi o posebno osjetljivoj kategoriji oštećenih lica a to su, u

konkretnom slučaju, maloljetnici. Pri tome Ustavni sud ponavlja da ne samo da štampa ima zadatak saopćavati informacije o svim pitanjima od javnog interesa već i da javnost ima pravo da ih dobija. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je saopćenje Policije primarno bilo usmjereno na obavještanje javnosti o njenom radu. Ustavni sud prihvata da je pitanje „postupanja Policije” u okviru rada na rasvjetljavanju „eventualno nezakonitog ponašanja apelanta” u okolnostima konkretnog slučaja predstavljalo „temu” od općeg interesa, te da je sporni prilog koji se bavio tim pitanjem, kao takav, predstavljao doprinos „temi”, odnosno debati od općeg interesa.

35. Dalje, u pogledu navoda iznesenih u spornom članku, Ustavni sud zapaža da je Osnovni sud ocijenio da u spornom članku postoje neistine koje se ogledaju u tome da su tuženi, prije svega, objavili apelantovo puno ime i prezime iako su od portparola Policije dobili podatke o licima označenim inicijalima imena i prezimena, te da su dobili informaciju da D.V i S.V. nisu učestvovali u izvršenju krivičnog djela, a tuženi su objavili da je, između ostalih, apelant priveden u Policiju (iako je usmeno pozvan) zbog osnovane sumnje da je počinio krivično djelo iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije, iako u informaciji Policije za medije nije navedeno da je privođen. Na taj način tuženi su, kako je zaključio Osnovni sud, naveli neistinite podatke - što predstavlja klevetu. Nasuprot tome, po shvatanju Apelacionog suda, u situaciji kada je Policija objavila inicijale i godine rođenja lica na koja se informacija od javnog značaja odnosi, to što je novinar, putem svojih izvora čiji identitet nije dužan otkriti (član 9. Zakona o zaštiti od klevete), saznao i javnosti predočio puna imena i prezimena lica na koja se ta informacija odnosi, koja su, s obzirom na izjavu samog apelanta, potvrdu Policije broj 14.02-04.9-3149/11 od 29. marta 2011. godine i saopćenje Policije od 10. maja 2011. godine, istinita, ne može predstavljati osnov da se novinar (odnosno lica taksativno navedena u članu 6. stav 2. Zakona o zaštiti od klevete) podvrgne odgovornosti za klevetu, te da ne postoji odgovornost za klevetu ako je izražavanje, u suštini, istinito, a netačno samo u nebitnim elementima. Posljedično tome, prema zaključku Apelacionog suda, prvotuženi kao izdavač i drugotužena kao glavni i odgovorni urednik internetskog izdanja dnevnih novina „Nezavisne novine” nisu odgovorni za štetu koja je apelantu prouzrokovana objavljivanjem spornog članka.

36. Međutim, imajući u vidu saopćenje Policije u kojem su navedeni samo inicijali i godine starosti lica za koja postoje osnovi sumnje da su počinila krivična djela koja su bila predmet saopćenja i ostale provedene dokaze, Ustavni sud smatra da je potpuno neprihvatljivo obrazloženje drugostepenog suda koje je dao u tom pogledu. Naime, Ustavni sud, prije svega, smatra da je, u situaciji kada je i Policija u svom saopćenju bila dodatno oprezna na način da je objavila samo inicijale lica na koja se odnosi predmetna informacija/saopćenje, prema mišljenju Ustavnog suda, postupanje tuženih tako da objave

apelantovo puno ime i prezime kao lica koje se sumnjiči da je počinilo krivično djelo iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije predstavlja zloupotrebu prava na slobodu informiranja. Stoga, imajući u vidu sadržaj spornog članka, Ustavni sud ukazuje da je apelant u konkretnom slučaju nesumnjivo spomenut u negativnom kontekstu. Pri tome Ustavni sud ukazuje da se u konkretnom slučaju nesumnjivo radi o iznošenju informacija (činjenica) o apelantu, tj. o njegovom, navodno, nezakonitom ponašanju, a nikako o iznošenju mišljenja o tome. Pri tome Ustavni sud zapaža da je apelant „privatno lice, nepoznato javnosti” i da, stoga, može zahtijevati naročitu zaštitu svog prava na privatni život, što na drugoj strani podrazumijeva obavezu sredstava informiranja na dodatnu pažnju prilikom objavljivanja informacija koje se odnose na „privatna lica, nepoznata javnosti”. Dalje, Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju Apelacioni sud nije bavio pitanjem da li su novinari poštovali profesionalne standarde, na osnovu čega bi se, između ostalog, moglo zaključiti da li su tuženi prilikom objavljivanja spornog članka postupali razumno i u skladu s profesionalnim standardima, na način da su objavljene informacije pokušali da verificiraju sa apelantom prije objavljivanja i da li su apelantu omogućili da odgovori na navode iznesene u istom članku, dakle, da li su postupali u „dobroj namjeri”, što bi, kako je već navedeno, mogla biti njihova odbrana od klevete i u slučaju objavljivanja neistinitih informacija. Pri tome Ustavni sud naročito zapaža da je Osnovni sud, radi utvrđenja štete i eventualne odgovornosti tuženih, ocijenio nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra iz kog nesumnjivo proizlazi da su kod apelanta povodom objavljivanja spornog članka nastupile štetne posljedice a koje okolnosti Apelacioni sud uopće nije ocijenio.

37. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da Apelacioni sud, pri donošenju osporene odluke, nije obavio odgovarajuću analizu spornog izražavanja na način kako to zahtijevaju standardi Evropskog suda uspostavljeni praksom tog suda u pogledu postizanja pravične ravnoteže između apelantovog prava iz člana 8. Evropske konvencije i prava tuženih iz člana 10. Evropske konvencije. Stoga, Ustavni sud smatra da osporenom odlukom Apelacionog suda, kao konačnom odlukom u predmetnom postupku, nije postignuta pravična ravnoteža između apelantovog prava na ugled i prava tuženih na slobodu izražavanja, čime je došlo do kršenja apelantovog prava iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Ostali navodi

38. S obzirom na zaključak u pogledu povrede člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati navodne povrede člana II/3.e), h) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 13. Evropske konvencije, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, jer Apelacioni sud, pri donošenju osporene odluke, nije obavio odgovarajuću analizu na način kako to zahtijevaju standardi Evropskog suda uspostavljeni praksom tog suda u pogledu postizanja pravične ravnoteže između prava iz člana 8. Evropske konvencije i člana 10. Evropske konvencije.

40. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 3184/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Емџада Галијашевића
и Аделаиде Галијашевић против
рјешења Општинског суда у Бихаћу
бр. 17 0 К 077691 16 Кв 2 од 11. јула
2016. године и 17 0 К 077691 16
КппЗ од 4. јула 2016. године

Одлука од 10. октобра 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 3184/16**, рјешавајући апелацију Емцада Галијашевића и Аделаиде Галијашевић, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка л), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 10. октобра 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Емцада Галијашевића и Аделаиде Галијашевић.

Утврђује се повреда права из члана II/3д) и м) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, у поступку доношења рјешења Општинског суда у Бихаћу бр. 17 0 К 077691 16 Кв 2 од 11. јула 2016. године и 17 0 К 077691 16 КппЗ од 4. јула 2016. године.

Одбацује се као недопуштена апелација Емцада Галијашевића и Аделаиде Галијашевић, поднесена против рјешења Општинског суда у Бихаћу бр. 17 0 К 077691 16 Кв 2 од 11. јула 2016. године и 17 0 К 077691 16 КппЗ од 4. јула 2016. године у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер је преурањена.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном

гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Емцад Галијашевић и Аделаида Галијашевић (у даљњем тексту: апеланти или апелант и апеланткиња) из Бихаћа, које заступа Хасан Велацић, адвокат из Бихаћа, поднијели су 26. јула 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Општинског суда у Бихаћу (у даљњем тексту: Општински суд) бр. 17 0 К 077691 16 Кв 2 од 11. јула 2016. године и 17 0 К 077691 16 Кпп3 од 4. јула 2016. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Општинског суда и Кантоналног тужилаштва Унско-санског кантона (у даљњем тексту: Кантонално тужилаштво) затражено је 22. августа 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонално тужилаштво и Општински суд су 29. августа 2016. године доставили одговор на апелацију. Такође, од Општинског суда је 29. августа 2016. године затражена информација да ли су још увијек на снази мјере забране које су изречене оспореним рјешењем, које информације је Општински суд доставио 2. септембра 2016. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

Уводне напомене – одлуке о одређивању притвора и пуштању апеланта из притвора

5. Општински суд (судија за претходни поступак) је „у кривичном предмету против осумњиченог апеланта, због три кривична дјела у стицају – примање дара или других облика користи из члана 380. став 2. Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗФБиХ), и осумњиченог С. Т. [...]” одлучујући о Приједлогу Кантоналног тужилаштва број Т01 0 КТК 0026105 16 од 16. јуна 2016. године, након одржаног рочишта, на којем је био и апелант са браниоцем,

донио Рјешење број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 којим је апеланту одредио притвор, и то апеланту из разлога предвиђених одредбама члана 146 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКП) у трајању од мјесец дана, који се рачуна од 15. јуна 2016. године. Општински суд је (Кривично вијеће) Рјешењем број 17 0 К 077691 16 Кв од 20. јула 2016. године одбио жалбе против првостепеног рјешења.

6. Одлучујући о приједлогу апелантовог браниоца, Општински суд је Рјешењем број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 од 4. јула 2016. године укинуо притвор апеланту, те је одредио да се апелант има пустити на слободу одмах. У образложењу рјешења је наведено да је судија за претходни поступак, 4. јула 2016. године, у складу са одредбама члана 150 ЗКП-а, саслушао тужиоца на околности из приједлога за укидање притвора, те да је тужилац био сагласан са приједлогом, као и да је и он предложио да се апелант пусти на слободу. Слиједом тога, уз позивање на одредбе члана 145 став 5 ЗКП-а, Општински суд је донио одлуку о пуштању апеланта из притвора.

Оспорена рјешења о одређивању мјера забране

7. Општински суд (судија за претходни поступак) је у „кривичном предмету против осумњиченог апеланта, због кривичног дјела – примање дара или других облика користи из члана 380. став 2. КЗ ФБиХ, осумњиченог С. Т. [...], и осумњичене апелантице, због кривичног дјела – спречавање доказивања из члана 349. КЗ ФБиХ”, одлучујући о новом Приједлогу Кантоналног тужилаштва број Т01 0 КТК 0026105 16 од 4. јула 2016. године, донио Рјешење број 17 0 К 077691 16 Кпп3 од 4. јула 2016. године којим је апеланту изрекао мјере забране, и то предузимања пословних активности и службене дужности и то забрану обављања службене дужности градоначелника Града Бихаћа, забрану посјеђивања одређених мјеста или подручја и то забрану посјеђивања службених просторија Кабинета градоначелника и зграде Градске управе града Бихаћа на адреси Улица Босанска 4, Бихаћ, те је одређено да се апелант овом мјесту и просторијама не смије приближити на удаљености од 100 (стотину) метара и забрану састајања са Д. Б., С. С. и А. А., одговорним лицима у привредним друштвима „БЦ Градња” д.о.о. Босанска Крупа, „И-Селимовић” д.о.о. Цазин и „Alivuk Company” д.о.о. Бихаћ, те је одређено да се апелант овим лицима не смије приближити на удаљености од 100 (стотину) метара (тачка I-а изреке рјешења). Даље, изречене су мјере према осумњиченом С. Т., поближе описане у тачки I-б изреке рјешења. Истим рјешењем (тачка I-ц изреке рјешења) су и према апеланткињи изречене мјере забране, и то предузимања пословних активности и службене дужности и то забрана обављања службене дужности

шефа Одсјека за нормативно-правне послове Градске управе града Бихаћа, забрана посјећивања одређених мјеста или подручја и то забрана посјећивања службених просторија Кабинета градоначелника и зграде Градске управе града Бихаћа на адреси Улица Босанска 4, Бихаћ, те се апеланткиња овом мјесту и просторијама не смије приближити на удаљености од 100 (стотину) метара. Апеланти су упозорени да ће им се у случају кршења изречених мјера забране одредити притвор (тачка II изреке рјешења). Осим тога, одређено је да ће се о мјерама забране, а ради њиховог извршења обавијестити МУПУСК и Градска управа града Бихаћа (тачка III изреке рјешења). Одређено је да изречене мјере остају на снази док за то постоји потреба, а најдуже до правоснажности пресуде (тачка IV изреке рјешења).

8. У образложењу рјешења, Општински суд је навео да се „апеланту ставља на терет постојање основане сумње да је учинио кривично дјело примање дара или других облика користи из члана 380. став 2. КЗ ФБиХ а апеланткици да је учинила кривично дјело спречавање доказивања из члана 349. став 2. КЗ ФБиХ”. Наведено је да је Кантонално тужилаштво приједлог за одређивање мјера забране засновало на раније поднесеним доказима у погледу апеланта, на основу којих му је суд раније одредио притвор, али и на новим прикупљеним доказима у току истраге, и то Наредби о проширењу истраге број Т01 КТК 0026105 16 од 4. јула 2016. године против апеланата и осумњиченог С. Т., затим на записницима о саслушању пет поименично наведених свједока који су саслушани у периоду од 15. до 30. јуна 2016. године и службеној Забиљешци број 13/3-248/16 од 4. јула 2016. године.

9. Општински суд је закључио да је приједлог Кантоналног тужилаштва за одређивање мјера забране основан, те да је приликом доношења такве одлуке имао у виду доказе који „су приложени претходно уз приједлог за одређивање притвора, као и новооткривене доказе” које је Кантонално тужилаштво приложило уз приједлог за одређивање мјера забране, те да је узео у обзир Наредбу о проширењу истраге од 4. јула 2016. године. Ти докази, према ставу Општинског суда, указују да постоје оправдане околности да би [осумњичени], уколико им се не изрекну мјере забране, могли ометати истрагу, откривање и прикупљање доказа, управо на начин како је то описано у приједлогу Кантоналног тужилаштва за изрицање мјера забране. Када се узму у обзир само искази свједока Ј. Ђ., Ш. Х., Х. Х. и А. Б. који су одговорна лица у привредним друштвима „Зубан” д.о.о. Бихаћ, „НС-Ing” д.о.о. Бихаћ и „Sanny Boy” д.о.о. Бихаћ, постоје оправдане околности које указују на то да би апелант утицао и на Д. Б., С. С. и А. А., било обављањем своје службене дужности градоначелника Града Бихаћа, било непосредним састајањем с тим лицима, а имајући у виду положај и функцију коју обавља.

10. У односу и на апеланткињу, Општински суд је навео да сматра да постоје оправдане околности које указују на то да би она, као шеф Одјека за нормативно-правне послове Градске управе града Бихаћа и која има приступ Градској управи и Кабинету градоначелника, „могла ометати ток истраге откривање прикупљање доказа, а с обзиром да је иста већ покушала спријечити доказивање прикривањем коверте коју је њен супруг добио од Амира Бехића, у вријеме и на начин како су то детаљно описали свјedoци Ј. С. и С. З”. Слиједом тога, Општински суд је оцијенио да је неопходно изрицање мјера забране за апеланте, а „како исти не би ометали истрагу, утицали на свјedoке или спријечили доказивање и прикупљање доказа”.

11. Општински суд (Кривично вијеће) је, одлучујући о жалби апеланата против рјешења о изрицању мјера забране донио Рјешење број 17 0 К 077691 16 Кв 2 од 11. јула 2016. године којим је жалбе одбио. У образложењу рјешења, Општински суд је истакао да је након разматрања жалбених навода, као и цјелокупног списка предмета, закључио да жалбе нису основане. Наведено је да је Федерална управа полиције поднијела Кантоналном тужилаштву Извјештај о почињеном кривичном дјелу од 15. јуна 2016. године „због основане сумње” да су апелант, апеланткиња и С. М., починили кривична дјела примање дара или других облика користи из члана 380 став 2 и спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ, те је на основу тог извјештаја и доказа достављених уз њега Кантонално тужилаштво, 4. јула 2016. године донијело Наредбу о проширењу истраге број Т01 КТК 0026105 16 против апеланата и С. М. због „постојања основа сумње” да су апелант и С. М. заједно од фебруара до априла 2015. године као службена лица Града Бихаћа, и то апелант као градоначелник Града Бихаћа, а С. Т. као савјетник градоначелника, на начин поближе описан у том рјешењу тражили и за себе примили новчани износ наведен у том рјешењу иако су били свјесни да за ове службене радње нису смјели захтијевати и примати за себе било какав дар или корист, те да су „дакле, као службене особе у ФБиХ, примили дар у новчаном износу [...] како би у оквиру свог овлаштења учинили што би морали учинити”. Даље је наведено да је „апелантица 15. јуна 2016. године око 10.00 h у просторијама Градске управе града Бихаћа, у намјери да прикрије бијелу коверту са натписом ‘Sparkasse Bank д.д.’ у којој се налазио означени новац као предмет симулиране поткупнине и коју је претходно преузела од свог супруга (апеланта) након што су припадници Федералне управе полиције ушли у службене просторије Града Бихаћа с циљем реализације посебне истражне радње, покушала прикрити наведену коверту предавајући је Ј. С., иначе службенику Града Бихаћа који се тада затекао у њеној канцеларији, говорећи му: ‘Узми ово, молим те’, како би Ј. С. сакрио наведену коверту, што је откривено и спријечено од стране припадника Федералне управе полиције”, чиме је апелант починио у стицају

два кривична дјела примање дара или других облика користи из члана 380 став 2 КЗФБиХ, а апеланткиња кривично дјело спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ.

12. По оцјени Општинског суда, правилан је закључак судије за претходни поступак да околности конкретног случаја оправдавају изрицање мјера забране апелантима, јер достављени докази указују на „постојање основа сумње” да је апелант починио нова коруптивна кривична дјела која им се Наредбом о проширењу истраге стављају на терет, као и да „постоје основи сумње” да је апеланткиња починила кривично дјело спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ на начин описан у Наредби о проширењу истраге, те да би без изречених мјера забране могли угрозити несметано вођење истраге, посебно на начин да би апелант и С. Т. могли утицати на Д. Б., С. С. и А. А., који у вријеме доношења рјешења о изрицању мјера забране још нису били саслушани, а који су према службеној Забиљешци кантоналног тужиоца од 4. јула 2016. године били позвани за 4, 6. и 7. јули 2016. године ради саслушања у својству свједока на околности евентуалног давања одређеног процента апеланту и С. Т. за исплату дуга који Град Бихаћ има према њиховим фирмама, а да су три поименично наведена свједока већ саслушани, те да су у својим исказима потврдили да су се у току 2015. године и почетком 2016. године више пута састајали у Кабинету градоначелника са апелантом и С. М. када су им у више наврата на њихов захтјев давали одређене новчане износе на име процента за исплату дуга који је Град Бихаћ имао према два привредна друштва наведена у том рјешењу. Указано је да се у конкретном случају поступак против апеланта води управо због кривичног дјела учињеног у вези са обављањем његове службене дужности градоначелника, па да, стога, изречена мјера забране обављања дужности није у супротности са одредбама члана 140 ЗКП-а.

13. Поред тога, Општински суд је навео да околности конкретног случаја указују на опасност да би апелант и С. Т. због великог обима овлашћења која проистичу из њиховог службеног положаја могли да прикрију или измијене материјалне доказе којима би без изречених мјера забране имали непосредан приступ, те да би одлукама о финансијским исплатама могли да утичу на власнике привредних друштава који још нису дали своје исказе у својству свједока, поготово што им службени положај који имају по природи својих надлежности омогућава велик утицај.

14. У погледу апеланткиње, Општински суд је истакао да прикупљени докази, а посебно искази свједока Ј. С. и С. З. указују на опасност да би она, као шеф Одсјека за нормативно-правне послове Градске управе града Бихаћа и која као таква има приступ Градској управи и Кабинету градоначелника, а при томе је апелантова

супруга, могла ометати ток истраге јер је већ покушала спријечити доказивање кривичног дјела које је Наредбом о провођењу истраге раније већ стављено на терет њеном супругу (апеланту), прикривањем коверте са новцем коју је апелант добио од Б. А. у вријеме и на начин како су детаљно описали свједоци Ј. С. и С. З. у својим исказима. Даље, како је навео Општински суд, апеланткиња, с обзиром на њено својство (апелантова супруга) и функцију (шеф Одсјека за нормативно-правне послове Градске управе града Бихаћа), има неограничен приступ Градској управи и Кабинету градоначелника. Слиједом тога, а будући да је Наредбом о проширењу истраге, истрага проширена и на њу због постојања основа сумње да је починила кривично дјело спречавање доказивања кривичног дјела које се њеном супругу ставља на терет, то изречене мјере забране ни према њој нису у супротности са одредбама члана 140 ЗКП-а.

15. Указано је да ниједна одредба ЗКП-а не прописује форму у којој мора бити сачињен приједлог за одређивање мјера забране, у смислу да он мора садржавати чињенични опис кривичног дјела које се осумњиченим ставља на терет, приједлог је сачинио надлежни тужилац у складу са овлашћењима која му припадају према одредби члана 45 ЗКП-а, приједлог је образложен и поткријепљен доказима, ради чега су жалбе бранилаца осумњичених истакнуте у том погледу, такође, неосноване. Неосновани су и жалбени приговори да је побијано рјешење незаконито ради тога што у приједлогу за одређивање мјера забране, а ни у побијаном рјешењу о изрицању истих, није наведен чињенични опис кривичних дјела за које се осумњичени терете, јер је законски предуслов за изрицање мјера забране прописан одредбом члана 140.а став 1 „када околности случаја на то указују суд може изрећи...”. Наведено је да је против апеланта раније отворена истрага због постојања основане сумње да је починио кривично дјело примање дара или других облика користи из члана 380 став 2 КЗФБиХ, да је Наредбом о проширењу истраге иста проширена у односу на њега, а због постојања основа сумње да је починио у стицају два кривична дјела примања дара или других облика користи из члана 380 став 2 КЗФБиХ, те да је том наредбом истрага проширена и на апеланткињу због постојања основа сумње да је починила кривично дјело спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ, њима даје статус осумњичених, а тиме и могућност да им буду изречене мјере забране прописане одредбама чл. 140 и 140.а ЗКП-а.

16. При томе, како је нагласио Општински суд, није неопходно да се осумњичени саслушавају у вези са предложеним мјерама забране јер то није изричито прописано ниједном одредбом ЗКП-а, па су и наводи жалби истакнути у том правцу неосновани. Ово тим више, како је истакао Општински суд, што су апелант и осумњичени С. Т.

били пуштени на слободу јер им је укинут притвор, а Наредба о проширењу истраге донесена је због „постојања основа сумње (а не основане сумње) да су починили у стицају” два кривична дјела примање дара или других облика користи из члана 380 став 2 КЗФБиХ, због чега није ни било неопходно да се, како је закључио Општински суд, саслушају прије одлучивања о предложеним мјерама забране. Осим тога, како је наведено, ни кантонални тужилац није саслушаван поводом приједлога за одређивање мјера забране.

17. Општински суд је Актом број 017-0-Су-Ап-16-000033 од 2. септембра 2016. године обавијестио Уставни суд да је у поступку испитивања и провјеравања потребе изречених мјера забране донио Рјешење број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 од 2. септембра 2016. године којим су мјере забране изречене Рјешењем број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 од 4. јула 2016. године укинуте.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

18. Апеланти сматрају да им је оспореним одлукама повријеђено право на личну слободу и сигурност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ц) и ст. 2 и 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на слободу кретања и пребивалишта члана II/3м) Устава БиХ и право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Апеланти, у суштини, тврде да је до повреде наведених права дошло усљед тога што је суд донио оспорена рјешења о одређивању мјера забране, а да прије тога апеланти нису упознати са оптужбама нити су изведени пред суд и саслушани на околности разлога на основу којих се предлажу те мјере забране. Описују поступак који је у коначници резултирао пуштањем апеланта из притвора, то јест Рјешењем број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 од 4. јула 2016. године, те наводе да је одмах након тога Кантонално тужилаштво „наводно проширило Наредбу за истрагу против апеланта стављајући му на терет још нека друга кривична дјела која нису била обухваћена Наредбом за истрагу с којом је апелант био упознат приликом одређивања притвора”. Наредбу о проширењу истраге апелант никада није видио, нити је био упознат са њеним садржајем. На основу те наредбе о проширењу истраге, Кантонално тужилаштво 4. јула 2016. године подноси приједлог за одређивање мјера забране апелантима, а да при том у приједлогу уопште не наводи која се то нова дјела апелантима стављају на терет (чињенични опис дјела), већ само правну квалификацију дјела. Не споре да

је апелант упознат са чињеничним описом кривичних дјела описаних у приједлогу за одређивање притвора од 16. јуна 2016. године, међутим, када је одлучивано о приједлогу за одређивање мјера забране од 4. јула 2016. године, суд је околности за одређивање мјера забране цијенио у односу на сасвим друга кривична дјела. Истичу да апеланткиња није уопште обавијештена о томе шта јој се ставља на терет, „нити је икада саслушавана било гдје”.

б) Одговор на апелацију

19. Општински суд је навео да су неосновани наводи апеланата да су побијаним рјешењем повријеђена њихова права због истих разлога из којих су одбијене њихове жалбе на првостепено рјешење, а како су разлози детаљно образложени, сматра да их је сувишно понављати у одговору.

20. Кантонално тужилаштво је навело да су сви наводи апеланата неосновани, те да се у апелацији понављају наводи из жалбе о којим је одлучивало Вијеће кривичног одјељења Општинског суда. У том погледу, истакло је да је апеланткиња испитана 20. јула 2016. године у службеним просторијама Федералне управе полиције – Деташман Бихаћ, о чему је сачињен Записник о испитивању осумњиченог број 13/3-33/16 од 20. јула 2016. године, којом приликом је упозната да се сумњичи да је починила кривично дјело спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ, као и о чињеничним наводима из којих произлазе основи сумње да је на описани начин починила наведено кривично дјело, који је достављен уз одговор. Такође, апеланткиња је „одмах након лишења слободе, 15. јуна 2016. године, упозната са основима сумње о извршеном кривичном дјелу које јој се ставља на терет, па стога нису тачни наводи апеланта у овом дијелу”. Надаље, наведено је да је тачно да је поступајући тужилац 4. јула 2016. године донио Наредбу о проширењу истраге број Т01 0 КТК 0026105 16, између осталог и против апеланткиње, због постојања основа сумње да је 15. јуна 2016. године починила радње чињенично описане у одговору, те да јој је приликом њеног испитивања, управо тај чињенични опис саопштен, на основу одредбе члана 92 став 1 ЗКП-а, а апеланткиња је изјавила и својим потписом потврдила да разумије за шта се сумњичи и који основи сумње стоје против исте. Неспорно је да је против апеланата покренута истрага због постојања основа сумње да су починили кривично дјело примање дара или других облика користи из члана 380 став 2 КЗФБиХ, односно спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ. Ова околност свим наведеним лицима даје статус осумњичених, а тиме и могућност да им буду изречене мјере забране у складу са одредбама чл. 140 и 140.а. ЗКП-а. При томе није неопходно да се приликом доношења одлуке о предложеним мјерама

забране осумњичени изведу пред суд ради саслушања, како би се изјаснили пред истим судом о мјерама забране, јер такво поступање није изричито прописано нити једном одредбом ЗКП-а, посебно у овом предмету гдје је осумњиченима претходно, приликом разматрања приједлога за притвор, јасно пред судијом за претходни поступак дато до знања које им се кривично дјело ставља на терет као и разлочи због којих истих могу ометати истрагу пуштањем на слободу, али и ометати истрагу даљим коришћењем својих службених позиција и овлашћења што је представљало суштину предложених и одређених мјера забране.

V. Релевантни прописи

21. У Закону о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) [интерно пречишћени текст за потребе ове одлуке] релевантне одредбе гласе:

Члан 140а.

Остале мјере забране

(1) Када околности случаја на то указују, суд може изрећи једну или више сљедећих мјера забране:

- а) забрану предузимања одређених пословних активности или службених дужности,*
- б) забрану посјећивања одређених мјеста или подручја,*
- ц) забрану састајања са одређеним лицима,*
- д) наредбу да се повремено јавља одређеном државном тијелу и*
- е) привремено одузимање возачке дозволе.*

(2) Мјере забране из става 1. овог члана могу бити изречене уз забрану напуштања боравишта као и уз забрану путовања из члана 140. овог закона, или као засебне мјере.

Члан 140б.

Изрицање мјера забране

(1) Суд може изрећи забрану напуштања боравишта, забрану путовања и остале мјере забране образложеним рјешењем на приједлог странке или браниоца.

(2) Када одлучује о притвору, суд може изрећи забрану напуштања боравишта, забрану путовања и остале мјере забране по службеној дужности, умјесто одређивања или продужења притвора.

(3) Осумњичени или оптужени ће се у рјешењу о изрицању мјера забране упозорити да му се може одредити притвор ако прекрши обавезу из изречене мјере.

(4) У току истраге мјере забране одређује и укида судија за претходни поступак, након подизања оптужнице - судија за претходно саслушање, а након достављања предмета судији, односно вијећу у сврху заказивања главне расправе - тај судија, односно предсједник вијећа.

(5) Мјере забране могу трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правоснажности пресуде ако том лицу није изречена казна затвора и најкасније до упућивања на издржавање казне ако је том лицу изречена казна затвора. Забрана путовања може такође трајати док изречена новчана казна није плаћена у потпуности и/или док се у потпуности не изврши одлука о имовинскоправном захтјеву и/или о одузимању имовинске користи.

(6) Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање или судија, односно предсједник вијећа дужан је да свака два мјесеца испита да ли је примјенењена мјера још потребна.

(7) Против рјешења којим се одређују, продужавају или укидају мјере забране странка, односно бранилац може поднијети жалбу, а тужилац и против рјешења којим је његов приједлог за примјену мјере одбијен. О жалби одлучује вијеће из члана 25. става 6. овог закона у року од три дана од дана пријема жалбе. Жалба не задржава извршење рјешења.

Члан 140ц. ст. 3., 4. и 5.

Садржај мјера забране

(3) У рјешењу којим изриче мјеру забране посјећивања одређених мјеста или подручја суд ће одредити мјесто и подручје те удаљеност испод које им се осумњичени или оптужени не смије приближити.

(4) У рјешењу којим изриче мјеру забране састајања са одређеним лицима суд ће одредити раздаљину испод које се осумњичени или оптужени не смије приближити одређеном лицу.

(5) У рјешењу којим изриче мјеру повремениог јављања одређеном органу суд ће одредити службено лице којој се осумњичени или оптужени мора јављати, рок у којем се мора јављати и начин вођења евиденције о јављању осумњиченог или оптуженог.

Члан 140ф.

Провјера мјера забране и обавеза обавјештавања

(1) Суд може у свако доба наложити провјеру мјера забране и затражити извјештај од органа надлежног за њихово извршење. Тај орган је дужан без одлагања извјештај доставити суду.

(2) Ако осумњичени или оптужени не испуњава обавезе наложене изреченом мјером, орган који извршава мјеру о томе обавјештава суд, а суд му због тога може изрећи додатну мјеру забране или одредити притвор.

Одјељак 6. Притвор

Члан 145. ст. 1., 2. и 5.

Опште одредбе

(1) Притвор се може одредити или продужити само под условима прописаним у овом закону и само ако се исти циљ не може остварити другом мјером.

(2) Притвор одређује или продужује рјешењем суд на приједлог тужиоца а након што суд претходно саслуша осумњиченог односно оптуженог на околности разлога због којих се притвор предлаже, осим у случају из члана 146. став (1) тачка а) овог закона.

(5) У току цијелог поступка притвор ће се укинати чим престану разлози на основу којих је одређен, а притвореник ће се одмах пустити на слободу. [...]

Члан 146.

Разлози за притвор

(1) Ако постоји основана сумња да је одређена особа учинила кривично дјело, притвор му се може одредити:

- а) ако се крије или ако постоје друге околности које указују на опасност од бјекства,
- б) ако постоји основана бојазан да ће уништити, сакрити, измијенити или кривотворити доказе или трагове важне за кривични поступак или ако нарочите околности указују да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче,
- ц) ако нарочите околности оправдавају страх да ће поновити кривично дјело или да ће довршити покушано кривично дјело или да ће учинити кривично дјело којим пријети, а за та кривична дјела може се изрећи казна затвора од најмање „од три године” или тежа казна,
- д) у ванредним околностима, ако се ради о кривичном дјелу за које се може изрећи казна затвора десет година или тежа казна, а које је посебно тешко с обзиром на начин извршења или посљедице кривичног дјела, ако би пуштањем на слободу резултовало стварном пријетњом нарушавања јавног реда.

(2) У случају из става 1. тачке б) овог члана, притвор ће се укинути чим се осигурају докази због којих је притвор одређен.

VI. Допустивост

22. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

Допустивост у односу на право на правично суђење

24. У вези са наводима апеланата о кршењу права на правично суђење, Уставни суд подсјећа да се гаранције права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције односе на кривични поступак у цијелости, те да се одговор на питање да ли је нека од ових гаранција прекршена не може дати док поступак траје, јер евентуални процедурални пропусти и недостаци који се појаве у једној фази поступка могу да буду исправљени у некој од наредних фаза истог тог поступка. Слиједом тога није могуће, у принципу, утврдити да ли је кривични поступак био правичан док се поступак правоснажно не оконча (види, Европски суд за људска права, *Barbera, Meeseque i Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 68; Уставни суд, Одлука број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, тачка 18, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 38/03).

25. У конкретном случају, Уставни суд указује да оспорена рјешења не представљају одлуку која је резултат цјелокупног кривичног поступка против апеланата, у смислу утврђивања основаности кривичне оптужбе против њих, јер је тим ријешено само једно процедурално питање, односно одлучено о једној фази поступка. С обзиром на то, Уставни суд закључује да је апелација у односу на наводе о кршењу права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције преурађена.

26. Имајући у виду одредбу члана 18 став (3) тачка л) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико је преурађена, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

Допустивост у односу на остала права

27. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Општинског суда број 17 0 К 077691 16 Кв 2 од 11. јула 2016. године против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апеланти су примили 13. јула 2016. године, а апелација је поднесена 26. јула 2016. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

28. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

29. Апеланти побијају наведена рјешења, тврдећи да су им повријеђена права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције и члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине којем одговара члан 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију.

30. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

д) Право на личну слободу и безбједност.

м) Право на слободу кретања и пребивалишта.

31. Члан 5 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не може бити лишен слободе осим у сљедећим случајевима и у складу са поступком прописаним законом:

ц) у случају законитог хапшења или притварања лица у сврху његовог довођења пред надлежну закониту власт због разумне сумње да је починило кривично дјело, или када се то разумно сматра потребним како би се спријечило почињење кривичног дјела или бјекство након почињења кривичног дјела;

2. Свако ко је ухапшен обавјештава се без одлагања и на језику који разумије о разлозима свог хапшења и о свакој оптужби против њега.

3. Свако ко је ухапшен или притворен у складу с одредбама из става 1 тачка ц) овог члана изводи се без одлагања пред судију или друго службено лице овлашћено законом да врши судску власт, те има право да му се суди у разумном року или да буде пуштен на слободу до суђења. Пуштање на слободу може бити условљено јемствима да ће се лице појавити на суђењу.

32. Члан 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију гласи:

1. Свако ко се законито налази на територији једне државе има на тој територији право на слободу кретања и слободу избора боравишта.

2. Свако је слободан да напусти било коју земљу, укључујући и сопствену.

3. Никаква ограничења не могу се поставити у односу на остваривање ових права осим оних која су у складу са законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу државне или јавне безбједности, ради очувања јавног поретка, ради спречавања криминала, ради заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

4. Права из става 1 могу се у одређеним областима, такође, подвргнути ограничењима која су уведена у складу са законом и оправдана јавним интересом у демократском друштву.

33. Апеланти сматрају да им је оспореним одлукама, којима су им изречене мјере забране предузимања пословних активности и службене дужности, посјеђивања одређених мјеста или подручја и забрана састајања са одређеним лицима (која мјера се односи само на апеланта), повријеђено право на личну слободу и безбједност, као и право на слободу кретања.

34. У том контексту Уставни суд запажа да члан 5 Европске конвенције пружа гаранције појединцу од арбитарног хапшења и лишења слободе, али не и од ограничења права слободе кретања. Члан 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију забрањује ограничења слободе кретања, али истовремено регулише могућност ограничења слободе кретања у посебним областима. Уставни суд даље истиче да разграничење хапшења и лишења слободе с једне стране и ограничења слободе кретања с друге стране не мора да буде тако јасно како се на први поглед чини. У принципу, ово разграничење може да зависи и од посебне правне ситуације у којој се појединац налази, али најчешће се лишење и ограничење слободе разликују само по начину трајању и посљедицама мјера коју је јавна власт предузела према појединцу.

35. Према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) под лишењем слободе се сматра мјера јавне власти којом се појединац задржава

на ограниченом одређеном мјесту једно одређено вријеме, и то противно својој слободној вољи или без ње (види, Европски суд, *Guzzardi* против Италије, пресуда од 6. новембра 1980. године, Серија А, број 92). Код разграничења хапшења, лишења и ограничења слободе основни критеријуми су начин територијалног ограничења кретања, дужина тог ограничења, као и посебан правни статус лица које је у питању. У односу на територијални критеријум неспорно је да лишење слободе у смислу члана 5 Европске конвенције представља боравак у затвору, дакле у затвореној установи у оквиру које је допуштена чак и потпуна слобода кретања. Такође, задржавање лица у затвору, притвору или сличној установи или на било ком другом мјесту гдје је лицу физички ограничено кретање по наредби полиције или других јавних власти, потпада под лишење слободе из члана 5 Европске конвенције. С друге стране, свако принудно задржавање на територијално ограниченом мјесту, које не чини затворену установу, не представља лишење већ, напротив, само ограничење права слободе (види, Европски суд, *Bozano* против Француске, пресуда од 18. децембра 1986. године, Серија А, број 54). Такође, кућни притвор се сматра лишењем, а не ограничењем права слободе, поготово ако је везан за забрану комуникације са спољним свијетом. С друге стране мјере које се користе као средство за обезбјеђење присуства окривљеног у поступку као што су забрана напуштања боравишта, обавеза јављања надлежним властима у одређено вријеме и на одређеном мјесту представљају мјере ограничења, али не и лишење слободе (види, Европски суд, *Vito Ciancimino* против Италије, одлука о допустивости од 27. маја 1991. године).

36. При томе, Уставни суд подсјећа да је у својој новијој пракси, у предметима бр. *АП 4850/14* и *АП 5432/14*, испитивао апелације које су покретале идентично питање, тј. питање да ли се у случају изрицања мјера забране могу примијенити гаранције из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције (види, Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 4850/14* и *АП 5432/14* од 15. априла 2015. године, доступне на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Наиме, у наведеним одлукама, тачка 38, односно тачка 35, Уставни суд је указао да, имајући у виду наведену праксу Европског суда у погледу дистинкције лишавања слободе према члану 5 Европске конвенције и ограничавања слободе према члану 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију (која се огледа у испитивању степена, интензитета и посљедица мјере јавне власти), сматра да стандарди које је успоставио Европски суд представљају минимум стандарда заштите одређеног права загарантованог Европском конвенцијом. Такође, Уставни суд је указао да наведено ни на који начин не спречава Уставни суд да пружи шири обим заштите од оног који пружају стандарди установљени праксом Европског суда, слиједом

чега је испитао оспорена рјешења којима су апелантима изречене мјере забране, у оквиру гаранција заштите права према члану 5 Европске конвенције.

37. С обзиром на то, Уставни суд треба да испита да ли су приликом изрицања мјера забране апелантима, повријеђена њихова права на *личну слободу и безбједност*, као и право на слободу кретања. У том контексту, Уставни суд ће испитати прије свега да ли су испоштовани стандарди прописани одредбама члана 5 Европске конвенције, а нарочито узимајући у обзир наводе апеланата, да ли су апеланти при одређивању мјера забране изведени „одмах” пред судију или „друго лице које је законом овлаштено да врши судску власт”, како то члан 5 став 3 Европске конвенције захтијева. Наиме, Европски суд је у низу својих пресуда указао на значај члана 5 став 3 Европске конвенције. Нарочито је нагласио да „главна сврха овог става у вези са чланом 5.1.ц. јесте да пружи појединцима лишеним слободе специјалне гаранције: поступак судске природе чија је сврха да осигура да нико неће бити произвољно лишен слободе” (види, Европски суд, *Schiesser* против Швајцарске, пресуда од 4. децембра 1979. године, Серија А број 34, и *Skoogstrom* против Шведске, пресуда од 15. јула 1983. године, Серија А, број 83). Осим наглашавања изузетног значаја члана 5 став 3 Европске конвенције, Европски суд у више својих пресуда утврдио је кршење наведеног члана када притворено лице није одмах, тј. у најкраћем могућем времену, изведено пред судију (види нпр. Европски суд, *McGoff* против Шведске, пресуда од 26. октобра 1984, Серија А, број 83, и *Assenov* и остали против Бугарске, пресуда од 28. октобра 1998. године, Извјештаји 1998-VIII).

38. У конкретном случају, Уставни суд примјећује да из цјелокупне документације која му је достављена, произлази да су апелант и апеланткиња супружници, те да су запослени у истој институцији као и да су радње кривичног дјела за које се апеланткиња сумњичи (спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ) у вези са кривичним дјелима за које се сумњичи апелант (примање дара или других облика користи из члана 380 став 2 КЗФБиХ).

39. Надаље, Уставни суд запажа да је Општински суд, апелантима изрекао мјере забране, и то предузимања пословних активности и службене дужности, посјеђивања одређених мјеста или подручја и састајања са одређеним лицима (која мјера се односи само на апеланта), исти дан (4. јули 2016. године) када је Кантонално тужилаштво том суду поднијело приједлог за њихово изрицање, те да поводом тог приједлога Општински суд није предузео било какве активности како би се апеланти упознали са поднесеним приједлогом, нити је одржао рочиште на којем би испитао постојање услова за изрицање тих мјера. Наиме, Општински суд (судија за

претходни поступак) је, како то произлази из Рјешења број 17 0 К 077691 16 КппЗ од 4. јула 2016. године, на основу документације коју му је доставило Кантонално тужилаштво, међу којом је и Наредба о проширењу истраге од 4. јула 2016. године, оцијенио да је неопходно изрицање мјера забране за апеланте, а „како исти не би ометали истрагу, утицали на свједоке или спријечили доказивање и прикупљање доказа”, дакле због постојања колузионе опасности. При томе су у донесеном рјешењу апеланти упозорени да ће им се у случају кршења изречених мјера забране одредити притвор (тачка II изреке рјешења). Даље, Уставни суд запажа да су апеланти у својим жалбама истакли да донесено рјешење којим су им изречене мјере забране није законито јер они нису били тим поводом упознати са оптужбама које им се стављају на терет, те нису изведени пред суд, али да је Кривично вијеће Општинског суда те наводе оцијенило неоснованим. При томе нарочито Уставни суд примјећује да је у другостепеном рјешењу наведено да „није неопходно да се осумњичени саслушавају у вези са предложеним мјерама забране, јер то није изричито прописано ниједном одредбом ЗКП-а”, те да, како је истакнуто, „ни Кантонални тужилац није саслушаван поводом приједлога за одређивање мјера забране.”

40. У вези с тим, Уставни суд понавља да члан 5 став 3 Европске конвенције прописује да „свако ко је ухапшен или лишен слободе према одредбама става I(ц) овог члана мора одмах бити изведен пред судију или друго службено лице законом овлаштено да врши судску власт”. Такође, Уставни суд указује и на члан II/2 Устава Босне и Херцеговине гдје је наведено да се права и слободе одређене у Европској конвенцији и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини, те да имају приоритет над сваким другим законом. Дакле, на овај начин је утврђена уставна обавеза свих судова да у поступцима које воде и одлукама које доносе у оквиру своје надлежности примјењују стандарде људских права и основних слобода.

У односу на апеланта

41. У вези с апелантовим наводима, Уставни суд запажа да из образложења оспорених рјешења произлази да је Кантонално тужилаштво првобитно водило истрагу само против апеланта, због постојања основане сумње да је апелант, како је то наведено у рјешењу о одређивању притвора, починио „три кривична дјела у стицају – примање дара или других облика користи из члана 380. став 2. КЗФБиХ”. Даље, Уставни суд примјећује да је апелант био у притвору у периоду од 15. јуна до 4. јула 2016. године, по основу Рјешења Општинског суда број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 од 16. јуна 2016. године које је потврђено Рјешењем број 17 0 К 077691 16 Кв од 20. јула 2016. године. Наведени притвор је био одређен због разлога

прописаних одредбама члана 146 став 1 тачка б) ЗКП-а, дакле због постојања колузионе опасности. При томе, Уставни суд примјећује да је Општински суд, прије доношења рјешења којим је апеланту одредио притвор, одржао рочиште на којем је био присутан апелант са својим браниоцем, те да је апелант имао могућност да се изјасни на околности из поднесеног приједлога за одређивање притвора, дакле да је у тој фази поступка био „одмах” изведен пред судију ради давања исказа.

42. Даље, Уставни суд запажа да је Општински суд 4. јула 2016. године донио Рјешење број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 којим је апеланту укинуо притвор, уз примјену одредаба члана 145 став 5 ЗКП-а, те је одредио да се апелант има одмах пустити на слободу. У вези с тим, Уставни суд запажа да из образложења тог рјешења произлази да је наведена одлука донесена на приједлог апелантовог браниоца, али да се и надлежни тужилац сагласио са приједлогом да се апелант пусти из притвора. У вези с тим Уставни суд указује да је одредбама члана 145 став 5 ЗКП-а прописано да ће се „у току цијелог поступка притвор укинути чим престану разлози на основу којих је одређен, а притвореник ће се одмах пустити на слободу. [...]”. Дакле, из наведеног јасно произлази да је у конкретном случају, 4. јула 2016. године, приликом одлучивања о поднесеном приједлогу, Општински суд оцијенио да је престала да постоји колузиона опасност као основ за даље задржавање апеланта у притвору и слиједом тога је апелант пуштен из притвора. Дакле, Уставни суд запажа да је фаза кривичног поступка у којем је суд оцијенио да постоји колузиона опасност у предметном поступку окончана доношењем рјешења којим се апеланту укида притвор и којим се апелант пушта на слободу без изрицања било каквих других мјера којим би се обезбиједило даље успешно вођење предметног кривичног поступка.

43. Међутим, Уставни суд запажа да је након тога, дакле исти дан када је Општински суд оцијенио да нема колузионе опасности, Кантонално тужилаштво донијело Наредбу о проширењу истраге број Т01 0 КТК 0026105 16 против апеланта којом је, како то произлази из оспорених рјешења, апеланту стављено на терет да је „починио нова коруптивна кривична дјела”, дакле не кривична дјела поводом којих је био одређен притвор и поводом којих је апелант „одмах” био изведен пред судију ради давања исказа. Кантонално тужилаштво је потом, дакле на основу између осталог и те наредбе о проширењу истраге, поднијело Општинском суду приједлог за одређивање мјера забране против апеланта, и то поново због постојања колузионе опасности, који је Општински суд усвојио и изрекао апеланту предложене мјере забране. Наиме, Општински суд (судија за претходни поступак) је, како то произлази из Рјешења број 17 0 К 077691 16 Кпп3 од 4. јула 2016. године, на основу документације коју му је доставило Кантонално тужилаштво, међу којом

је и Наредба о проширењу истраге од 4. јула 2016. године, оцијенио да је неопходно изрицање мјера забране за апеланта, а „како исти не би ометао истрагу, утицао на свједоке или спријечило доказивање и прикупљање доказа”, дакле због постојања колузионе опасности. При томе, Уставни суд запажа да је Општински суд истакао да околности конкретног случаја оправдавају изрицање мјера забране апеланту, јер достављени докази указују на „постојање основа сумње” да је апелант починио нова коруптивна кривична дјела која му се Наредбом о проширењу истраге од 4. јула 2016. године стављају на терет. Дакле, Уставни суд примјећује да не постоји континуитет у поступању Кантоналног тужилаштва/Општинског суда у смислу предлагања/изрицања мјера против апеланта којим би се обезбиједило правилно вођење кривичног поступка, него је након „прекида” и утврђивања да не постоје околности којима се онемогућава даљње успјешно вођење поступка, поновно утврдио утврђено да постоји колузиона опасност због нових околности о којим апелант није поновно „одмах” изведен пред судију ради давања исказа.

У односу на апеланткињу

44. Уставни суд запажа да из преамбуле у чињеничном дијелу описана три рјешења која је донио Општински суд 16. и 20. јуна и 4. јула 2016. године, произлази да се предметни кривични поступак води против апеланта, али да се апеланткиња не наводи као осумњичено лице. Даље, Уставни суд запажа да се у оспореном рјешењу наводи да је доношењем Наредбе о проширењу истраге број Т01 0 КТК 0026105 16 предметна истрага проширена и на апеланткињу због постојања основа сумње да је починила кривично дјело спречавања доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ. При томе, Уставни суд, запажа да из оспорених рјешења не произлази да је апеланткиња била упозната са приједлогом Кантоналног тужилаштва, нити јој је од суда икада омогућено изјашњење о предложеним мјерама забране. Неовисно од тога, Уставни суд примјећује да је Кантонално тужилаштво уз одговор на апелацију доставило записник о испитивању апеланткиње сачињен у просторијама Федералне управе полиције – Деташман Бихаћ, 20. јула 2016. године, у којем је наведено да се сумњичи да је починила кривично дјело – спречавање доказивања из члана 349 став 2 КЗФБиХ, као и о чињеничним наводима из којих произлазе основи сумње да је на описани начин починила наведено кривично дјело, који је достављен уз одговор. Осим тога, из одговора на апелацију произлази да је апеланткиња била лишена слободе, 15. јуна 2016. године. Међутим, Уставни суд примјећује да из достављене документације произлази да против ње, прије 4. јула 2016. године, није била донесена наредба о спровођењу истраге, будући да се апеланткиња у рјешењима Општинског суда (која су описана у чињеничном дијелу ове одлуке) први пут помиње 4. јула 2016. године

када је Општински суд донио оспорено рјешење којим јој је, као и апеланту, изрекао мјере забране. Дакле, Општински суд је апеланткињи изрекао мјере забране, а да јој при томе није ни на који начин омогућио да буде „одмах” изведена пред судију ради давања исказа, како то прописује члан 5 став 3 Европске конвенције.

45. При томе, Уставни суд указује да у конкретном случају мјере забране, с аспекта заштите људских права, представљају посебно осјетљиву мјеру одузимања личне слободе човјека и ограничења његовог кретања, те се таква мјера може одређивати једино када се у потпуности поштују захтјеви из члана 5 Европске конвенције. Стога, доводећи у везу стандарде Европског суда и Уставног суда, који се *mutatis mutandis* могу примијенити и на конкретни случај, из којих произлази да је Општински суд приликом одлучивања о предложеним мјерама забране био дужан да апеланте изведе „одмах” пред судију или „друго лице које је законом овлаштено да врши судску власт”, како то члан 5 став 3 Европске конвенције захтијева, а што није учинио, Уставни суд закључује да је Општински суд, неизвођењем апеланата пред надлежног судију у поступку доношења рјешења о мјерама забране бр. 17 0 К 077691 16 Кв 2 од 11. јула 2016. године и 17 0 К 077691 16 Кпп3 од 4. јула 2016. године, иако је рјешења донио суд, повриједио њихово право на слободу и безбиједност личности *као* и право на слободу кретања из члана II/3д) и м) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције, те члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију. При томе, Уставни суд посебно наглашава, не улазећи у тумачење редовних судова у другим случајевима поводом овог питања, да је у предметном случају имао у виду све специфичности околности конкретног случаја.

46. С обзиром на утврђену повреду права апеланата из наведених разлога, Уставни суд сматра да је излишно разматрати остале апелационе наводе, јер би њих, према мишљењу Уставног суда, било могуће испитати тек након што се отклони повреда на коју је указано у овој одлуци.

47. Иако је Уставни суд утврдио повреду уставних права на слободу и безбједност и слободу кретања на које се апеланти жале, с обзиром на то да су Рјешењем Општинског суда број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 од 2. септембра 2016. године мјере забране изречене Рјешењем број 17 0 К 077691 16 Кпп 3 од 4. јула 2016. године укинуте, није било основа за доношење одлуке о укидању оспорених рјешења о одређивању мјера забране. Уставни суд сматра довољним што је указао на пропусте при изрицању мјера забране.

VIII. Закључак

48. Уставни суд закључује да постоји кршење права из члана II/3д) и м) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 3 Европске конвенције и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију јер је Општински суд, у специфичним околностима предметног случаја, апелантима изрекао мјере забране, а да прије тога апеланти нису изведени пред судију ради давања исказа на околности због којих су предложене те мјере. При томе није одлучујуће да ли је Закон о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине такво поступање стриктно прописивао, будући да према Уставу Босне и Херцеговине одредбе Европске конвенције имају приоритет над свим другим законима и морају се директно примјењивати.

49. На основу члана 18 став (3) тачка л) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

50. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 928/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Milorada Stanića protiv
Presuda Suda Bosne i Hercegovine
br. S1 2 K 007246 11 K od 6. srpnja
2012. godine i S1 2 K 007246 12 Kž
od 29. studenog 2012. godine

Odluka od 26. listopada 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 928/13**, rješavajući apelaciju **Milorada Stanića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 26. listopada 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Milorada Stanića.

Utvrđuje se povreda članka 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 007246 12 KŽ od 29. studenog 2012. godine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa člankom 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Milorad Stanić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Zoran Bubić, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 4. ožujka 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 2 K 007246 11 K od 6. srpnja 2012. godine i S1 2 K 007246 12 Kž od 29. studenog 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatraženo je 16. ožujka 2016. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 22. ožujka 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Prekršajni postupak

5. Apelant je Rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 Pr 086735 12 Pr 2 od 29. svibnja 2012. godine (koje je postalo pravomoćno 20. lipnja 2012. godine) kao odgovorna osoba „Metalke” a.d. (direktor) proglašen odgovornim zbog toga što je prilikom izvršene inspeksijske kontrole od strane inspektora Uprave za neizravno oporezivanje (u daljnjem tekstu: UNO), koja je vršena u razdoblju od 10. do 19. veljače 2010. godine kod poreznog obveznika „Metalka” a.d. za porezno razdoblje od travnja 2006. godine do prosinca 2009. godine, utvrđeno i zapisnički konstatirano da porezni obveznik nije u knjigovodstvu osigurao podatke za obračun i uplatu poreza na dodanu vrijednost „za porezno razdoblje listopad 2008. godine” u iznosu od 119.035,00 KM. Utvrđeno je da je apelant navedenim radnjama učinio prekršaj iz članka 20. Zakona o porezu na dodanu vrijednost BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o PDV-u BiH) koji je kažnjiv

po članku 67. stavak 2., a u svezi sa stavkom 1. točka 2. navedenog zakona. Apelantu je za navedeni prekršaj izrečena uvjetna osuda kojom je utvrđena novčana kazna u iznosu od 20.000,00 KM i istodobno određeno da se kazna neće izvršiti ako apelant u roku od šest mjeseci od pravomoćnosti ovog rješenja ne učini novi prekršaj.

6. U obrazloženju rješenja se navodi da je UNO RC Banjaluka izdala prekršajni nalog od 8. travnja 2010. godine na ime apelanta kao odgovorne osobe „Metalke” a.d. i u skladu sa člankom 31. Zakona o prekršajima RS pokrenula prekršajni postupak protiv apelanta zbog prekršaja iz članka 20. Zakona o PDV-u. Istaknuto je da je apelant po prekršajnom nalogu zatražio sudsko odlučivanje dostavljanjem naloga Sudu 19. travnja 2010. godine. Ukazano je da se sankcija izrečena navedenim prekršajnim nalogom smatra ništavom u smislu članka 37. Zakona o prekršajima RS.

7. Navedeno je da je na temelju zaprimljenog naloga Sud zakazao usmeni pretres 29. svibnja 2012. godine na kojem je apelant u svojoj obrani izjavio da prihvaća odgovornost za prekršaj koji mu se stavlja na teret. Dalje je naveo da su točni navodi predstavnika ovlaštenog organa da je prilikom vršenja inspekcijske kontrole za porezno razdoblje od travnja 2006. do prosinca 2009. godine utvrđeno da u knjigovodstvu nisu osigurani podaci za obračun i uplatu PDV-a, te da se radilo o iznosu od 119.035,00 KM.

8. Ukazano je da je apelantov branitelj izjavio da se pred Sudom BiH vodi postupak za istovrsno kazneno djelo s potpuno istim obilježjima za potpuno isti utajeni porez, a postupak se vodi pod brojem S1 2 K 007246 11. Također je naveo da je „Metalka” a.d. sada u stečaju i UNO je prihvatila sporni utajeni porez kao svoje potraživanje uz kamatu, te je stečajni sud, uključujući i stečajnog upravitelja, u cijelosti priznao potraživanje UNO u cjelokupnom iznosu i da priznanje tog duga ima svojstvo pravomoćne sudske presude prema Zakonu o stečajnom postupku. Stoga, kako je UNO oštećena, uklonjene su štetne posljedice apelanta kao odgovorne osobe u „Metalki” a.d. u stečaju.

9. Osnovni sud je na temelju apelantova priznanja, te uvidom u Zapisnik o kontroli UNO RC Banjaluka od 19. veljače 2010. godine i rješenje UNO RC Banjaluka od 10. ožujka 2010. godine o razrezu neizravnih poreza za obveznika „Metalka” a.d. Prnjavor za porezna razdoblja od travnja 2006. do prosinca 2009. godine utvrdio da je apelant kao odgovorna osoba u „Metalki” a.d. učinio prekršaj iz članka 20. stavak 1. Zakona o PDV-u.

Kazneni postupak

10. Presudom Suda BiH broj S1 2 K 007246 11 K od 6. srpnja 2012. godine apelant je proglašen krivim zbog toga što u vremenskom razdoblju od 24. siječnja 2007. godine do

31. listopada 2008. godine u Prnjavoru, radeći u svojstvu direktora poduzeća „Metalka” a.d. Prnjavor, u poreznim prijavama podnesenim UNO RC Banjaluka, protivno članku 17. točka 2. i članku 20. stavak 1. Zakona o PDV-u BiH, prilikom naplate nije izdavao fakture-račune na ime sukcesivnih uplata u cilju ostvarenja prometa dobara prijenosom prava raspolaganja na ekonomski djeljivim cjelinama (stanovi, garaže i poslovni prostori) u okviru novosagrađenog poslovno-stambenog objekta izgrađenog na k.č. 555/16 K.O. Prnjavor, niti obračunavao, niti iskazivao u PDV prijavama pripadajući izlazni porez na dodanu vrijednost u ukupnom iznosu od 90.927,31 KM, oštetivši proračun BiH za naznačenu sumu. Utvrđeno je da je apelant radnjama opisanim u izreci presude počinio kazneno djelo porezna utaja iz članka 210. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH), za koje ga je prvostupanjski sud uvjetno osudio na kaznu zatvora u trajanju od godinu i šest mjeseci, istovremeno određujući da se ona neće izvršiti ako apelant u roku od tri godine od dana pravomoćnosti presude ne počinii novo kazneno djelo. Navedenom presudom, na temelju čl. 110. i 111. KZBiH u svezi sa člankom 392. Zakona o kaznenom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH) od gospodarskog društva „Metalka” a.d. oduzeta je imovinska korist u iznosu od 90.927,31 KM koja odgovara iznosu utajenog poreza, pribavljena kaznenim djelom i prenijeta od strane apelanta na navedeno gospodarsko društvo, a na način da će stečena imovinska korist po pravilima stečajnog postupka biti naplaćena iz stečajne mase „Metalka” a.d. Prnjavor u stečajnom postupku koji se provodi nad ovim poduzećem kod Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 St 075254 09 St. Određeno je da se imovinska korist ima uplatiti na račun proračuna Bosne i Hercegovine. Na temelju članka 188. stavak 1. ZKPBiH apelant je obvezan naknaditi troškove kaznenog postupka u ukupnom iznosu od 1.200,00 KM koji se odnosi na troškove nastale tijekom istrage - naknada za vještaka financijske struke, kao i troškove sudskog postupka utvrđene paušalno u iznosu od 100,00 KM. Sve te troškove apelant je dužan platiti u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

11. U obrazloženju prvostupanjske presude se navodi da apelant u vremenskom razdoblju od 24. siječnja 2007. godine do 31. listopada 2008. godine nije izdavao fakture za izvršene uplate kupaca, niti je obračunao i iskazao porez u iznosu od 90.927,31 KM, a što prvenstveno proizlazi iz usuglašenih iskaza vještaka optužbe i obrane, odnosno njihovih sačinjenih nalaza i mišljenja.

12. Istaknuto je da bez obzira na ispravno stajalište obrane da je prvobitnom optužnicom presjek ukupne porezne obveze za cijelo kontrolirano razdoblje neutemeljeno vezan za PDV prijavu za mjesec listopad 2008. godine, prema mišljenju Suda, ovom tezom obrane nisu se mogle dovesti u pitanje nesporno utvrđene odlučne činjenice, a to je da porezni

obveznik nije izdavao porezne fakture za izvršene sukcesivne uplate, niti obračunavao i iskazivao u PDV prijavama pripadajući porez na dodanu vrijednost na iste, a na šta ga obvezuju odredbe članka 17. točka 2. Zakona o PDV-u. Prema shvaćanju Suda takvi prigovori ostaju bez relevantnih vrijednosti, te potrebe dodatnih obrazlaganja s obzirom da je tužitelj u smislu članka 275. ZKPBiH izmijenio optužnicu, precizirajući inkriminirajuće razdoblje i visinu izbjegnuto, odnosno neobračunatog i neplaćenog poreza na dodanu vrijednost. Istaknuto je da je takva izmjena optužnice išla u apelantovu korist zbog toga što takve izmjene nisu dovele do bilo kakve promjene glede pravne kvalifikacije djela.

13. Prvostupanjski sud je razmotrio apelantove navode o povredi načela *ne bis in idem* i u tom kontekstu iz prekršajnog rješenja Osnovnog suda od 29. svibnja 2012. godine utvrdio da je navedenim rješenjem utvrđena apelantova prekršajna odgovornost iz članka 20. Zakona o PDV-u BiH.

14. Dalje je prvostupanjski sud naveo da ne nalazi spornom činjenicu da je protiv apelanta vođen prekršajni postupak za isto ponašanje i u istom vremenskom okviru, tako da je nesporno da se radi o istom činjeničnom događaju.

15. U smislu „mjerila Engel” koja je utvrdio Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) prvostupanjski sud je naveo da se u konkretnom slučaju nije mogao izvesti zaključak da je sankcija koja je u prekršajnom postupku izrečena apelantu bila kaznenopravna. Naime, primjenjujući prvo mjerilo, a to je razvrstavanje djela prema nacionalnom pravu, prvostupanjski sud je našao da je u konkretnom slučaju kod ove vrste kaznenih djela zakonodavac već zakonskom normom kroz objektivni uvjet kažnjivosti odredio u kojem slučaju ovakvo ponašanje predstavlja prekršaj, a kada je to kazneno djelo, pa je određeno da je za postojanje kaznenog djela neophodno da iznos obveze čije je plaćanje izbjegnuto prelazi 10.000,00 KM u svakoj kalendarskoj godini, tako da ako nije ispunjen taj objektivni uvjet radilo bi se o prekršaju. Nadalje, ovako jasno napravljenom distinkcijom zakonodavca, prema mišljenju Suda, ukazuje se i njegova namjera da za istovjetne radnje razdvoji odgovornosti, kodificirajući jedno od njih kao kazneno djelo, odnosno da određenom ponašanju dâ kaznenu konotaciju, što ukazuje na njegove različite prirode. U odnosu na treće mjerilo prvostupanjski sud je našao da ni ono nije ispunjeno u smislu težine kazne kojoj je dotična osoba moguće izložena. Ukazano je da je stupanj težine kazne koju je apelant mogao očekivati u ovom postupku znatno viši od težine kazne koju mu je moguće izreći u prekršajnom postupku, pa je tako za izvršenje ovog kaznenog djela propisna kazna zatvora, i to u trajanju od jedne do deset godina, bez mogućnosti izricanja novčane kazne, izuzev u slučaju izricanja iste kao sporedne (s obzirom da se radi o djelu počinjenom iz koristoljublja), dok je u prekršajnom postupku apelantu, shodno

odredbi članka 9. Zakona o prekršajnom postupku, bilo moguće izreći samo sljedeće vrste sankcija, i to: novčanu kaznu, ukor, uvjetnu osudu i zaštitne mjere, a ne i kaznu zatvora. Pri tome je prvostupanjski sud naveo da bez obzira što se ne radi o sankciji nego o kaznenopravnoj mjeri, težinu sankcije koja je prijetila apelantu Sud je cijenio i kroz imperativnu odredbu članka 110. stavak 1. KZBiH kojom je izričito propisano da: „Nitko ne može zadržati korist pribavljenu kaznenim djelom”, dok je ta mjera u prekršajnom postupku propisana samo kao mogućnost. Prema tome, zaključeno je da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uvjeti za primjenu navedenih mjerila.

16. Prema tome, po mišljenju prvostupanjskog suda, u konkretnom slučaju se nisu vodila dva postupka za jedan te isti delikt, već su se apelantovim radnjama stekla obilježja nedopuštenog ponašanja koja povlače odgovornost po dvije osnove (prekršajnoj i kazненоj) koje su neovisne jedna o drugoj, zbog čega je apelant odgovarao pred nadležnim sudom uz primjenu Zakona o porezu na dodanu vrijednost BiH, a za kazнено djelo pred Sudom BiH uz primjenu KZBiH, čime nije prekršeno načelo *ne bis in idem* (ne dva puta o istom).

17. Protiv prvostupanjske presude apelant je podnio priziv koji je Sud BiH drugostupanjskom Presudom broj S1 2 K 007246 12 Kž od 29. studenog 2012. godine odbio kao neutemeljen.

18. U obrazloženju drugostupanjske presude se navodi da je Apelacijsko vijeće nakon uvida u spis, a uzimajući u obzir prizivne prigovore, ocijenilo da je prvostupanjski sud ispravno utvrdio i izveo nesumnjiv zaključak da je apelant u svojstvu direktora poduzeća „Metalka” a.d. Prnjavor, radnjama detaljno opisanim u izreci prvostupanjske presude, oštetio proračun BiH u iznosu od 90.927,31 KM, odnosno izbjegao plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom BiH, ne dajući zahtijevane podatke o svojim stečenim oporezivim prihodima, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000,00 KM, čime je počinio kazнено djelo porezna utaja iz članka 210. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZBiH.

19. U odnosu na apelantove navode o povredi načela *ne bis in idem* Apelacijsko vijeće se u potpunosti složilo s prvostupanjskim sudom o tome da u konkretnom slučaju nije došlo do kršenja navedenog načela. Istaknuto je da su se apelantovim radnjama stekla obilježja nedopuštenog ponašanja koja povlače odgovornost po dvije osnove (prekršajnoj i kazненоj) koje su neovisne jedna o drugoj, zbog čega je apelant odgovarao pred nadležnim sudom za prekršaj uz primjenu Zakona o PDV-u BiH, a za kazнено djelo porezna utaja pred Sudom BiH uz primjenu KZBiH. Stoga, prema mišljenju Apelacijskog vijeća, nije prekršeno načelo *ne bis in idem* (ne dva puta o istom).

20. Prema ocjeni Apelacijskog vijeća „proizlazi da se u konkretnom slučaju radilo o istom činjeničnom događaju”, ali je apelantu u prekršajnom postupku utvrđivana prekršajna odgovornost prema Zakonu o PDV-u BiH, i to za prekršaj iz članka 20. navedenog zakona kojim se regulira porezna osnovica kod prometa dobara i usluga, dok je u kaznenom postupku utvrđeno da je apelant izbjegao plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, ne dajući zahtijevane podatke o svojim stečenim oporezivim prihodima, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000,00 KM, čime je počinio kazneno djelo porezna utaja iz članka 210. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZBiH.

21. Stoga se, prema mišljenju Apelacijskog vijeća, u konkretnom slučaju ne radi o presuđenoj stvari budući da je apelant u prekršajnom postupku odgovarao za prekršaj iz članka 20. Zakona o PDV-u BiH, te kažnjen uvjetnom osudom u iznosu od 20.000,00 KM s rokom provjere u trajanju od šest mjeseci od pravomoćnosti rješenja. Ukazano je da je kazneni postupak vođen zbog izbjegavanja plaćanja davanja propisanih poreznim zakonodavstvom BiH, čime je počinio kazneno djelo porezna utaja, što podrazumijeva da je apelant u kaznenom postupku odgovarao za težu inkriminaciju, za što mu je izrečena uvjetna osuda s utvrđenom kaznom zatvora u trajanju od godinu i šest mjeseci, koju kaznu ne konzumira prekršajna odgovornost.

22. U odnosu na apelantovo pozivanje na Odluku Ustavnog suda broj AP 133/09 Apelacijsko vijeće je ukazalo da se navedeni predmet odnosi na sasvim drugu vrstu prekršaja. Pri tome je ukazano da je nepostojanje presuđene stvari prilikom utvrđivanja odgovornosti u prekršajnom i kaznenom postupku za isti činjenični događaj pitanje koje sud cijeni u svakom konkretnom slučaju uz ispitivanje određenih uvjeta.

23. Apelacijsko vijeće je istaknulo da su u prvostupanjskoj presudi primijenjena načela ustanovljena u predmetu Europskog suda *Maresti protiv Hrvatske*. Dalje, prema mišljenju Apelacijskog vijeća, prvostupanjski sud je pravilno primijenio mjerila *Engel*, te zaključio da izrečena sankcija apelantu u prekršajnom postupku po svojoj prirodi nije kaznenopravna, a to stajalište je podržalo i ovo vijeće. Prema mišljenju Apelacijskog vijeća u konkretnom slučaju radi se o različitim vrijednostima koje se štite različitim propisima, odnosno apelant je u prekršajnom postupku odgovarao jer u određenom vremenskom razdoblju (od 10. veljače 2006. do 19. prosinca 2010. godine) nije obračunavao i iskazao PDV, čime je počinio prekršaj iz članka 20. Zakona o PDV-u BiH, dok su objekt kaznenopravne zaštite u smislu članka 210. stavak 1. KZBiH obveze, davanja u svezi s plaćanjem poreza, a radnja izvršenja djela je izbjegavanje plaćanja poreznih davanja. Ukazano je da je jasno da je za postojanje kaznenog djela neophodno da iznos obveze čije je plaćanje izbjegnuto prelazi

iznos od 10.000,00 KM u svakoj kalendarskoj godini, te da je namjera zakonodavca bila napraviti distinkciju kod odgovornosti za istovjetne radnje, kodificirajući jedno od njih kao kazneno djelo uslijed prirode i težine.

24. Prema tome, po mišljenju Apelacijskog suda, prvostupanjski sud je pravilno zaključio da su provedena dva odvojena postupka i izrečene dvije sankcije - prekršajna i kaznena, te da nije povrijeđen članak 4. ZKPBiH, odnosno načelo *ne bis in idem*. Ukazano je da je zbog svih navedenih razloga jasno da se za isti događaj može pokrenuti kazneni postupak i u slučajevima kada je apelant već odgovarao za počinjeni prekršaj, a što sud cijeni u svakom konkretnom slučaju.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

25. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo iz članka 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. Ističe da je tijekom kaznenog postupka tražio primjenu pravila *ne bis in idem*, ističući da je u prekršajnom postupku pravomoćnim rješenjem proglašen krivim i kažnjen po zakonu. Ističe da je kazna koja je izrečena apelantu u prekršajnom postupku po svojoj prirodi kazneno-pravna sankcija. Navodi da za prvostupanjski sud nije sporno da je apelant odgovarao za isto djelo (isto razdoblje, isti iznos utajenog poreza i ista pravna osnova), što je drugi temeljni uvjet za primjenu instituta *ne bis in idem*. Također, za prvostupanjski sud nije bilo sporno da je u konkretnom slučaju postojala dvostrukost postupka, što je treći uvjet za primjenu načela *ne bis in idem*. Prema tome, po apelantovu mišljenju, radi se o presuđenoj stvari u prekršajnom postupku, pa su ispunjeni svi uvjeti za primjenu pravnog instituta *ne bis in idem*. Apelant ukazuje na Odluku Ustavnog suda broj *AP 133/09* za koju navodi da je u odnosu na predmetni slučaj samo različita vrsta prekršaja i vrsta kaznenog djela.

b) Odgovor na apelaciju

26. U odgovoru na apelaciju Sud BiH je naveo da u predmetnom postupku nije povrijeđeno načelo *ne bis in idem*. Ukazano je da se temeljitom analizom okolnosti koje su navedene u osporenoj odluci došlo do nepobitnog zaključka da su postojale objektivne okolnosti koje su, bez obzira što je protiv apelanta zbog istog događaja vođen prekršajni

postupak, opravdale vođenje i kaznenog postupka. Prema tome, po mišljenju Suda BiH, zbog istaknutih razloga u osporenoj presudi može se zaključiti da se za isti događaj može pokrenuti kazneni postupak i u slučajevima kada je optuženi već odgovarao za počinjeni prekršaj, a što sud cijeni u svakom konkretnom slučaju.

V. Relevantni propisi

27. Zakon o porezu na dodanu vrijednost BiH („Službeni glasnik BiH” br. 9/05, 35/05 i 100/08) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 20.

Porezna osnovica kod prometa dobara i usluga

Porezna osnovica (u daljnjem tekstu: osnovica) prometa dobara i usluga jeste oporezivi iznos naknade (u novcu, stvarima ili uslugama) koju obveznik primi ili treba primiti za isporučena dobra ili pružene usluge, uključujući subvencije koje su neposredno povezane sa cijenom tih dobara ili usluga, u koju nije uključen PDV, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Članak 67. stavak 1. točka 2. i stavak 2.

Prekršaji

Svaki porezni obveznik koji činjenjem ili nečinjenjem napravi prekršaj podliježe novčanoj kazni za prekršaj. Porezni obveznik:

2. koji ne obračuna i ne plati PDV na osnovicu sukladno članku 20. ovoga zakona bit će novčano kažnjen u iznosu koji odgovara iznosu od 50% od neobračunatog ili neplaćenog iznosa, a minimalno u iznosu od 100 KM;

Ovlaštena osoba koja radi za pravnu osobu podliježe istoj novčanoj kazni kao i pravna osoba kako je propisano prethodnim stavkom.

28. Zakon o prekršajima Republike Srpske („Službeni glasnik RS” br. 34/06, 1/09, 29/10 i 109/11), koji je važio u vrijeme vođenja prekršajnog postupka protiv apelanta, u relevantnom dijelu glasi:

Član 9.

Vrste sankcija

(1) Licu odgovornom za počinjeni prekršaj mogu se izreći sljedeće sankcije:

- a) novčana kazna;*
- b) ukor;*

- c) uslovna osuda; i
- d) zaštitne mjere.

(2) Pored sankcija iz stava 1. ovog člana za prekršaj se mogu izreći i sljedeće mjere:

- a) oduzimanje imovinske koristi;
- b) obaveza naknade štete;
- c) kazneni poeni; i
- d) lišenje slobode radi naplate novčane kazne.

*Član 10. stav 4.
Novčana kazna*

(4) Za prekršaj propisan zakonom novčana kazna se može propisati, za fizičko lice do 10.000 KM, za odgovorno lice u pravnom licu do 20.000 KM, a za pravno lice do 200.000 KM.

*Član 13.
Uslovna osuda*

(1) Uslovnom osudom sud okrivljenom utvrđuje novčanu kaznu i/ili zaštitnu mjeru i istodobno određuje da se ona neće izvršiti ako okrivljeni za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od šest mjeseci ni duže od jedne godine (vrijeme provjeravanja), ne izvrši novi prekršaj, ili ispuni drugi uslov koji mu odredi sud.

(2) Pri odlučivanju hoće li izreći uslovnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uslovne osude, posebno uzeti u obzir ličnost okrivljenog, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije izvršenog prekršaja, stepen prekršajne odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je prekršaj izvršen.

(3) Zaštitne mjere, izrečene uz uslovnu osudu izvršavaju se.

29. Kazneni zakon BiH („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10), u tekstu koji se primjenjivao u vrijeme vođenja kaznenog postupka protiv apelanta, u relevantnom dijelu glasi:

*Temelj oduzimanja imovinske koristi pribavljene
kaznenim djelom*

Članak 110. stavak 1.

(1) Nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom.

Porezna utaja

Članak 210.

(1) Tko izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine ili doprinosa socijalnog osiguranja, ne dajući zahtijevane podatke ili dajući lažne podatke o svojim stečenim oporezivim prihodima ili o drugim činjenicama koje su od utjecaja na utvrđivanje iznosa takvih obveza, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi iznos od 10.000 KM,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko počinu kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

30. Zakon o kaznenom postupku BiH („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09), u tekstu koji se primjenjivao u vrijeme vođenja kaznenog postupka protiv apelanta, u relevantnom dijelu glasi:

Članak 4.

Ne bis in idem

Nitko ne može biti ponovno suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka.

Članak 298. stavak 1.c)

Povrede Kaznenog zakona

Povreda kaznenog zakona postoji ako je Kazneni zakon povrijeđen u pitanju:

c) postoje li okolnosti koje isključuju kazneni progon, a naročito je li nastupila zastara kaznenog progona ili je progon isključen zbog amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravomoćno presuđena,

VI. Dopustivost

31. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

32. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija,

iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitoj pravnom lijeku koji je koristio.

33. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 2 K 007246 12 Kž od 29. studenog 2012. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu odluku apelant je primio 3. siječnja 2013. godine, a apelacija je podnesena 4. ožujka 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

34. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

35. Apelant smatra da mu je osporenim presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo iz članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju (pravo da se ne bude suđen ili kažnjen dva puta po istom predmetu).

Pravo da se ne bude suđen ili kažnjen dva puta po istom predmetu

36. Članak 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju glasi:

1. Nikome se ne smije ponovo suditi, niti se smije ponovo kazniti u kaznenom postupku u nadležnosti iste države za djelo zbog kojeg je već bio pravomoćno oslobođen ili osuđen sukladno zakonu i kaznenom postupku te države.

2. Odredbe prethodnog stavka ne sprječavaju ponovno otvaranje predmeta sukladno zakonu i kaznenom postupku određene države, ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitne povrede koja je mogla utjecati na ishod predmeta.

3. Ovaj članak se ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.

37. U konkretnom slučaju apelant ističe da je povodom istog činjeničnog i pravnog događaja za koji je proglašen krivim u predmetnom kaznenom postupku prethodno odgovarao u prekršajnom postupku čime je u njegovu slučaju povrijeđeno načelo *ne bis in idem*.

38. Ustavni sud naglašava da je Europski sud u svojoj dosadašnjoj praksi odlučivao u predmetima u kojima su aplikanti ukazivali da su im izrečene dvije kazne u dva odvojena postupka (prekršajni i kazneni postupak), a koji su vođeni povodom istog inkriminiranog događaja (vidi, Europski sud, *Muslija protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija broj 32042/11, presuda od 14. siječnja 2014. godine i *Maresti protiv Hrvatske*, aplikacija broj 55759/07, presuda od 23. srpnja 2009. godine). O identičnim pravnim pitanjima odlučivao je i Ustavni sud u svojoj dosadašnjoj praksi slijedeći praksu Europskog suda zauzetu u predmetu *Muslija protiv Bosne i Hercegovine* (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 381/II* od 24. travnja 2014. godine i Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 2028/II* od 8. svibnja 2014. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba).

39. Ustavni sud podsjeća da je cilj članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju zabrana ponavljanja postupka koji je okončan „pravomoćnom odlukom”. Odluka je pravomoćna u smislu ove odredbe ukoliko je stekla status *res judicata*. To je slučaj kada je ona neopoziva, odnosno kada više ne postoji na raspolaganju nikakav redoviti pravni lijek, ili kada su strane iscrpile takve pravne lijekove ili dozvolile da istekne rok za njih, a da ga nisu iskoristile (vidi, Europski sud, *Sergey Zolotukhin protiv Rusije*, aplikacija broj 14939/03, presuda od 10. veljače 2009. godine i *Muslija protiv Bosne i Hercegovine*, već citirana).

40. Europski sud je u spomenutim predmetima zauzeo stajalište da je pri odlučivanju o postojanju dvostrukog suđenja ili kažnjavanja u smislu članka 4. Protokola broj 7 potrebno odgovoriti na sljedeća pitanja: a) je li prva kazna po svojoj prirodi bila kaznenopravna, b) je li djelo zbog kojeg je apelant kazneno gonjen isto (*idem*), te c) je li postojala dvostrukost postupka (*bis*). Stoga će Ustavni sud apelantove navode da su mu izrečene dvije kazne u dva odvojena postupka koja su vođena uporedo ispitati u skladu s navedenim stajalištima Europskog suda (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 133/09* od 30. ožujka 2012. godine, stavak 28., dostupna na www.ustavnisud.ba).

a) Je li prva kazna po svojoj prirodi bila kaznenopravna?

41. Ustavni sud primjećuje da je apelant u prekršajnom postupku rješenjem Osnovnog suda od 29. svibnja 2012. godine proglašen odgovornim zbog prekršaja iz članka 20. stavak 1. Zakona o PDV-u BiH iz razloga što za porezno razdoblje od travnja 2006. godine do prosinca 2009. godine u knjigovodstvu poduzeća („Metalka” a.d. Prnjavor) u kojem je apelant obnašao funkciju direktora nisu bili osigurani podaci za obračun i uplatu poreza na dodanu vrijednost za porezno razdoblje listopad 2008. godine u iznosu od 119.035,00 KM. Za navedeni prekršaj apelantu je izrečena uvjetna osuda. Prema pravnoj kvalifikaciji nije sasvim jasno mogu li se „prekršaji” tretirati kao „kaznena djela”. Stoga, da bi se

utvrdilo je li apelant „pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom”, prvo pitanje o kojem treba odlučiti je odnosi li se taj postupak na „kaznenu” stvar u smislu članka 4. Protokola broj 7.

42. Prema stajalištu Europskog suda pravno označavanje postupka prema nacionalnom pravu ne može biti jedino mjerilo relevantnosti za primjenu načela *ne bis in idem* na temelju članka 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, inače bi primjena ove odredbe bila ostavljena na slobodnu procjenu državama ugovornicama u mjeri koja bi mogla dovesti do rezultata nespojivih s ciljem i svrhom Europske konvencije (vidi, Europski sud, *Storbraten protiv Norveške* broj 12277/04, ECHR 2007.). Pojam „kazneni postupak” u tekstu članka 4. Protokola broj 7 treba tumačiti u svjetlu općih načela koja se odnose na odgovarajuće riječi „optužba za kazneno djelo” i „kazna” u čl. 6. i 7. Europske konvencije (vidi, Europski sud, *Haarvig protiv Norveške* broj 11187/05, 11. prosinca 2007.; *Rosenquist protiv Švedske* broj 60619/00, 14. rujna 2004.; *Manasson protiv Švedske* broj 41265/98, 8. travnja 2003.; *Göktan protiv Francuske* broj 33402/96, stavak 48., ECHR 2002-V; *Malige protiv Francuske*, 23. rujna 1998., stavak 35., Izvješća 1998. VII i *Nilsson protiv Švedske* broj 73661/01, ECHR 2005.).

43. U utvrđenoj praksi Europskog suda postavljena su tri mjerila koja su općepoznata kao „mjerila Engel” (vidi, Europski sud, *Engel i drugi protiv Holandije*, 8. travnja 1976., Serija A, broj 22) koja treba razmotriti pri utvrđivanju radi li se o „optužbi za kazneno djelo”. Prvo mjerilo je pravno razvrstavanje djela prema nacionalnom pravu, drugo je sama priroda djela, a treće stupanj težine kazne kojoj je dotična osoba moguće izložena. Drugo i treće mjerilo je alternativno, ne nužno kumulativno. To, međutim, ne isključuje kumulativni pristup kad odvojena analiza svakog mjerila ne omogućava postizanje jasnog zaključka glede postojanja optužbe za kazneno djelo (vidi, Europski sud, *Jussila protiv Finske* [GC] broj 73053/01, st. 30.-31., ECHR 2006. i *Ezeh i Connors protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [GC] br. 39665/98 i 40086/98, st. 82.-86., ECHR 2003. X).

44. U konkretnom slučaju apelant je proglašen odgovornim u prekršajnom postupku za prekršaj iz članka 20. Zakona o PDV-u koji je kažnjiv po članku 67. stavak 2. Zakona o PDV-u. U svezi s tim Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda koji je utvrdio kako određena djela ipak imaju kaznenu konotaciju iako se prema mjerodavnom domaćem pravu smatraju previše trivijalnim da bi se na njih primjenjivalo kazneno pravo i postupak (vidi, Europski sud, *Menesheva protiv Rusije* broj 59261/00, stavak 96., ECHR 2006.; *Galstyan protiv Armenije* broj 26986/03, stavak 57., 15. studenog 2007. i *Ziliberg protiv Moldavije* broj 61821/00, st. 32.-35., 1. veljače 2005.). Pozivanje na „lakšu” prirodu djela samo po sebi ne isključuje njegovo razvrstavanje kao „kaznenog” u autonomnom smislu

Europske konvencije jer u njoj ništa ne upućuje na to da bi kaznena priroda djela u smislu „mjerila Engel” nužno tražila određeni stupanj težine (vidi naprijed citirani predmet *Ezeh*, stavak 104.). Konačno, prema stajalištu Europskog suda, primarni ciljevi u utvrđivanju djela o kojim je riječ su kazna i odvracanje, a to su priznata obilježja kaznenih sankcija.

45. Prema stajalištu Europskog suda, a u skladu s kriterijima *Engel*, djelo po svojoj prirodi mora biti kazneno, te za počinitelja takvog djela mora biti propisana kazna koja po svojoj prirodi i stupnju težine općenito pripada kaznenoj oblasti. Također, manje teška kazna, sama po sebi, ne može biti osnova da jedno djelo, u smislu kriterija *Engel*, bude isključeno od primjene članka 6. Europske konvencije s obzirom da je mnogo važnija priroda djela, te da je relevantno da kazna ima obilježje odvracanja i kažnjavanja (vidi naprijed citiran *Jussila protiv Finske*, st. 31. i 38.).

46. U konkretnom slučaju se postavlja pitanje je li „prva kazna” koja je apelantu bila izrečena u prekršajnom postupku (uvjetna osuda kojom je utvrđena novčana kazna u iznosu od 20.000,00 KM zbog neplaćanja PDV-a) imala karakter kaznenopravne sankcije. U svezi s tim Ustavni sud primjećuje da je Europski sud u svojim predmetima *Jussila protiv Finske* i *Kiiveri protiv Finske* ukazao na kriminalnu prirodu *tax surcharges* u kontekstu članka 6. Europske konvencije. Prema mišljenju Ustavnog suda *tax surcharges* bi se u kontekstu domaćeg zakonodavstva mogao smatrati novčanom kaznom zbog neplaćanja poreza. U spomenutim predmetima Europski sud je naveo da uzimajući u obzir prvi kriterij proizlazi da *tax surcharges* nije klasificiran kao kaznena materija, ali je dio fiskalnog režima. Međutim, ukazano je da ipak to nije presudno, već da je drugi kriterij mnogo važniji, a to je priroda djela. U svezi s tim Europski sud je naglasio da je *tax surcharges* propisan općim pravnim odredbama, odnoseći se na porezne obveznike u generalnom smislu. Nadalje je navedeno da prema finskom zakonu *tax surcharges* nema svrhu novčane naknade za pričinjenu štetu, ali ima obilježje kažnjavanja i odvracanja. Stoga je Europski sud zaključio da *tax surcharges* ima kaznenopravnu prirodu. Također, Europski sud je naglasio da manje teška kazna, sama po sebi, ne može biti osnova da jedno djelo, u smislu kriterija *Engel*, bude isključeno od primjene članka 6. Europske konvencije u njegovom kaznenom smislu usprkos manjoj prirodi *tax surcharges*. Naposljetku, Europski sud je utvrdio da procedure koje uključuju *tax surcharges* imaju karakter kaznenopravne sankcije u smislu članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju (vidi, Europski sud, *Kiiveri protiv Finske* broj 53753/12, 10. veljače 2015. godine, stavak 32. i *Jussila protiv Finske*, već citirana st. 37.-38.).

47. Dovodeći navedena stajališta u kontekst s činjenicama konkretnog predmeta Ustavni sud prvenstveno zapaža da je Sud BiH u prvostupanjskoj i drugostupanjskoj presudi imao

u vidu standarde utvrđivanja povrede ovog prava koji proizlaze iz prakse Europskog suda zauzete u predmetu *Meresti protiv Hrvatske*, kao i „mjerila Engel” u kontekstu ispitivanja navoda o povredi garancija iz članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. Navedeno nesporno ukazuje da je Sud BiH u apelantovu slučaju pokušao primijeniti međunarodne standarde, što, s obzirom na obvezu sadržanu u članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, ukazuje da je Sud BiH na odgovarajući način pristupio odlučivanju u konkretnom predmetu. Međutim, neovisno o tome Ustavni sud zapaža da Sud BiH u prvostupanjskom postupku, što je kasnije prihvatilo i Apelacijsko vijeće, na temelju analize i primjene navedene prakse Europskog suda dolazi do zaključka da sankcija koja je apelantu izrečena u prekršajnom postupku nije po svojoj prirodi kazneno-pravna sankcija. Pri tome, Ustavni sud zapaža da je prilikom takve analize Sud BiH (u prvostupanjskom i drugostupanjskom postupku) akcenat stavio na domaće zakonodavstvo u smislu namjere zakonodavca glede kvalifikacije djela u prekršajnom postupku i kaznenom postupku, kao i težinu sankcije koja se može izreći u jednom i u drugom postupku, nalazeći da se ipak teža sankcija može izreći u kaznenom postupku, što onda sankciji izrečenoj u prekršajnom postupku oduzima kaznenopravnu konotaciju.

48. Međutim, kako je Ustavni sud već napomenuo, imajući u vidu praksu Europskog suda, razvrstavanje djela samo prema domaćem zakonu imajući u vidu težinu kazne koja se može izreći nije relevantno za primjenu načela *ne bis in idem* na temelju članka 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju budući da je mnogo važnije razmatranje ima li ta kazna svrhu kažnjavanja i odvraćanja, a što su priznata obilježja kaznenih sankcija. U suprotnom bi primjena navedene odredbe, kao što je već navedeno u citiranim presudama Europskog suda, bila ostavljena na slobodnu procjenu državama ugovornicama u mjeri koja bi mogla dovesti do rezultata nespojivih s ciljem i svrhom Europske konvencije.

49. U svezi s tim Ustavni sud primjećuje, a imajući u vidu praksu Europskog suda zauzetu u predmetima *Jussila protiv Finske* i *Kiiveri protiv Finske*, da u konkretnom slučaju novčana kazna za „porezni prekršaj” koja je apelantu utvrđena u prekršajnom postupku nije prema domaćem zakonodavstvu klasificirana kao kaznena materija, ali je nesporno dio fiskalnog režima. Naime, navedena novčana kazna za počinjeni prekršaj propisana je Zakonom o PDV-u. Međutim, Ustavni sud smatra, podržavajući praksu Europskog suda, da navedeno nije presudno budući da je mnogo važnija priroda novčane kazne. U svezi s tim Ustavni sud primjećuje da je novčana kazna koja je apelantu utvrđena u prekršajnom postupku propisana općim pravnim odredbama i odnosi se na sve porezne obveznike u generalnom smislu te riječi (članak 67. st. 1. točka 2. i 2. Zakona o PDV-u). Nadalje, proizlazi da ona, u smislu stajališta Europskog suda, nema svrhu novčane naknade za pričinjenu štetu, ali ima obilježje kažnjavanja i odvraćanja što su, kako je to već navedeno,

priznata obilježja kaznenopravne sankcije. Dakle, proizlazi da je svrha kazne za „porezni prekršaj” koji je počinio apelant prema Zakonu o PDV-u odvratanje i kažnjavanje bez obzira na stupanj njezine težine, a imajući u vidu standarde koje je zauzeo Europski sud u spomenutim predmetima. Slijedom navedenog, a imajući u vidu spomenute standarde Europskog suda, Ustavni sud zaključuje da priroda djela za koje je apelant u prekršajnom postupku rješanjem Osnovnog suda od 29. svibnja 2012. godine proglašen odgovornim i za koje mu je izrečena uvjetna osuda kojom je utvrđena novčana kazna u iznosu od 20.000,00 KM ulazi u sferu „kaznenog postupka” prema sadržaju članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. Dakle, proizlazi da novčana kazna koja je utvrđena u prekršajnom postupku koji je vođen protiv apelanta, suprotno zaključku Suda BiH, ima karakter kaznenopravne sankcije.

50. Prema tome, imajući u vidu da je Sud BiH (u prvostupanjskom i drugostupanjskom postupku) utvrdio suprotno proizlazi da je u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantovo pravo iz članka 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. Ustavni sud ukazuje da se u takvim okolnostima, kad su praktično obje kazne - i ona „prva kazna” izrečena u prekršajnom postupku i ona izrečena osporenim presudama - po svojoj prirodi kaznenopravne, daljnja analiza koju je Sud BiH dao u osporenim presudama u svezi sa ostalim kriterijima Europskog suda („kriteriji Engel”) pokazuje se bespredmetnom budući da je „otpala” početna premisa na kojoj je Sud BiH zasnovao svoju analizu kršenja navedenog načela. Stoga će, prema mišljenju Ustavnog suda, biti neophodno da Sud BiH u ponovnom postupku, imajući u vidu da prema standardima Europske konvencije prekršajna kazna u okolnostima konkretnog slučaja ima karakter kaznenopravne sankcije, odgovori na ostala pitanja, a kako bi se u konačnici utvrdilo radi li se u konkretnom slučaju o povredi načela *ne bis in idem* na apelantovu štetu u smislu članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. To su pitanja: je li djelo zbog kojeg je apelant kazneno gonjen isto (*idem*), kao i je li postojala dvostrukost postupka (*bis*). Prema mišljenju Ustavnog suda, pri odgovoru na ova pitanja neophodno je poštovati standarde Europske konvencije na koje je Ustavni sud već ukazao u ovoj odluci kao i u svojoj Odluci broj AP 133/09 (već citirana), te smatra da nema potrebe za njihovim ponavljanjem. To su posebno načela koja su zauzeta u predmetu *Sergey Zolotukhin protiv Rusije*, a na koja je Ustavni sud detaljno ukazao u svojoj Odluci broj AP 133/09. Pri tome, Ustavni sud naglašava da je nesporno da se u odnosu na konkretan predmet u Odluci broj AP 133/09 radilo o različitom prekršaju (prekršaj iz Zakona o javnom redu i miru), ali su standardi koje zahtijeva Europska konvencija praktično potpuno isti bez obzira o kojoj vrsti prekršaja je riječ budući da je u svakom konkretnom slučaju neophodno odgovoriti na spomenuta pitanja, te u skladu sa odgovorima na ta pitanja utvrditi je li došlo do kršenja načela *ne bis in idem* u smislu članka 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju.

51. Stoga, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantovo pravo iz članka 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju.

Ostali navodi

52. S obzirom na zaključke glede povrede prava garantiranog člankom 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno ispitivati i apelantove navode o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije i prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

53. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava iz članka 4. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju kada je redoviti sud (Sud BiH), suprotno standardima Europske konvencije, utvrdio da priroda djela za koja je apelant proglašen krivim u prekršajnom postupku nema karakter kaznenopravne sankcije.

54. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 2575/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Grkokatoličkog vikarijata
Križevačke eparhije u Bosni i
Hercegovini iz Banje Luke protiv
Presude Okružnog suda u Banjoj
Luci broj 11 0 U 00 8950 12 U od 10.
aprila 2013. godine

Odluka od 26. oktobra 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2575/13**, rješavajući apelaciju **Grkokatoličkog vikarijata Križevačke eparhije u Bosni i Hercegovini**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 26. oktobra 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Grkokatoličkog vikarijata Križevačke eparhije u Bosni i Hercegovini podnesena protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 00 8950 12 U od 10. aprila 2013. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Grkokatolički vikarijat Križevačke eparhije u Bosni i Hercegovini iz Banje Luke (u daljnjem tekstu: apelant) podnio je 12. juna 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 11 0 U 00 8950 12 U od 10. aprila 2013. godine.
2. Apelant je dopunio apelaciju 24. aprila 2014. godine i 22. marta 2016. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, te od Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Ministarstvo prosvjete) zatraženo je 10. jula 2013. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Okružni sud je dostavio odgovor 22. jula 2013. godine. Ministarstvo prosvjete je dostavilo odgovor 29. jula 2013. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo pravde) je Rješenjem broj 08-50-2-266/05 od 16. januara 2006. godine, postupajući po apelantovoj prijavi, upisalo apelanta u Registar za Katoličku crkvu u BiH pod imenom Grkokatolički vikarijat Križevačke eparhije sa registarskim brojem 152/05, knjiga broj II, s danom upisa 28. decembra 2005. godine, sa sjedištem na navedenoj adresi, te oznakom lica ovlaštenog za zastupanje. U rješenju je navedeno da se apelantu potvrđuje kontinuitet pravnog lica.

7. Ministarstvo pravde je pojedinačno donesenim rješenjima istog dana, postupajući po pojedinačno podnesenim prijavama, izvršilo upis u Registar za Katoličku crkvu pod pojedinačnim registarskim brojevima: Parohije Svetih apostola Petra i Pavla Lišnja, Parohije Uspenija Presvete Bogorodice Derventa, Parohije Roždestva Presvete Bogorodice Kamenica, Parohije Hrista Carja Banja Luka, Parohije Voznesenija Hristova Stara Dubrava, Parohije Preobraženja Gospodnjeg Prnjavor, Parohije Pokrova Presvete Bogorodice Lepenica, Parohije Svetog Sveštenomučenika Josafata Cerovljani, Parohije Presvete euharistije Kozarac i Duhovnog centra Prnjavor. Svim pobrojanim subjektima upisa, pored ostalog, potvrđen je kontinuitet pravnog lica.

8. Apelant je 28. decembra 2009. godine Republičkom sekretarijatu za vjere (u daljnjem tekstu: Republički sekretarijat) podnio zahtjev za utvrđivanje i priznanje statusa trajnog korisnika granta za vjerske zajednice budžeta RS.

9. Republički sekretarijat je dopisom broj 07/3.01-205/10 od 3. marta 2010. godine obavijestio apelanta da on ne donosi, niti je do sada donosio, rješenja kojim bi bilo kojoj crkvi ili vjerskoj zajednici priznao status trajnog korisnika navedenog granta, te da se njegova nadležnost ogleda samo u davanju mišljenja. Dalje, ukazano je na to da je u Odluci Vlade RS broj 04/1-012-779/08 od 3. aprila 2008. godine određeno da se sredstva sa označene budžetske pozicije - pomoć vjerskim zajednicama, u okviru Republičkog

sekretarijata raspoređuju: Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Islamskoj zajednici, Rimokatoličkoj crkvi, jevrejskim općinama i ostalim. Dalje, ukazano je da je ovakva formulacija korisnika određena u duhu člana 8. stav 2. Zakona o slobodi vjera u kojem se, u smislu priznavanja kontinuiteta pravnog lica historijski zasnovanim crkvama i vjerskim zajednicama u BiH, poimenice navode samo četiri najznačajnije, sve druge se podvode pod pojam ostale. Dalje, ukazano je na to da je uvidom u Registar za upis crkava i vjerskih zajednica u BiH, koji je dostavilo Ministarstvo pravde, konstatirano da su Grkokatolički vikarijat Križevačke eparhije i sve parohije čije kopije rješenja o registraciji su dostavljene upisani u Registar za Katoličku crkvu. S tim u vezi je ukazano i da se iz navedenog Registra jasno vidi da ne postoje nikakve dvije jedinice razvrstavanja u okviru Katoličke crkve (na Rimokatoličku i Grkokatoličku posebno), kako je apelant naveo, već da su svi registrirani subjekti organizacione jedinice jedne (Rimo)katoličke crkve. Dalje, ukazano je na to da je naziv „Katolička crkva” samo sinonim za „Rimokatolička crkva” i da je u posljednje vrijeme često kako u zvaničnoj, tako i nezvaničnoj upotrebi. Najzad, ukazano je na to da Republički sekretarijat ne osporava specifičnosti Grkokatoličke crkve u odnosu na Katoličku crkvu, ali da je za priznavanje statusa trajnog korisnika mjerodavan podatak iz Registra za Katoličku crkvu.

10. Apelant je protiv obavijesti Republičkog sekretarijata uložio žalbu zbog šutnje administracije Ministarstvu prosvjete.

11. Ministarstvo prosvjete je u obavijesti od 16. aprila 2010. godine ukazalo na to da obavijest Republičkog sekretarijata nema karakter upravnog akta, te da je Republički sekretarijat izdavanjem obavijesti pravilno postupio. Također, pored ostalog je ukazano na to da Ministarstvo nije moglo odlučivati o apelantovoj žalbi, jer je ona izjavljena protiv akta koji nema karakter upravnog akta.

12. Apelant je protiv obavijesti Ministarstva prosvjete tužbom pokrenuo upravni spor zbog nedonošenja rješenja po zahtjevu i žalbi u predmetu odlučivanja o zahtjevu za uvrštanje i priznanje statusa trajnog korisnika sredstava granta za vjerske zajednice budžeta RS.

13. Okružni sud je Presudom broj 11 0 U 00 3767 10 U od 22. novembra 2011. godine tužbu uvažio i naložio Ministarstvu prosvjete da u označenom roku donese rješenje o apelantovoj žalbi izjavljenoj na akt Republičkog sekretarijata od 3. marta 2010. godine.

14. Ministarstvo prosvjete je Rješenjem broj 07.041/059-533/10 od 17. januara 2012. godine odbilo apelantovu žalbu izjavljenu na akt Republičkog sekretarijata broj 07/3.01-205/10 od 3. marta 2010. godine kao neosnovanu. U obrazloženju rješenja je, pored ostalog, ukazano da su prava crkava i vjerskih zajednica u BiH uređena Zakonom o slobodi vjera, a da niti jednom odredbom ovog zakona, kao ni nekog drugog propisa nije

predviđena obaveza prvostepenog ili drugostepenog organa da apelanta uvrsti i da mu prizna status trajnog korisnika sredstava granta za vjerske zajednice budžeta RS.

15. Dalje, iz obrazloženja rješenja proizlazi da se ova sredstva raspoređuju u skladu sa članom 8. stav 2. Zakona o slobodi vjera, pa da su odlukom Vlade RS u 2007. godini ova sredstva raspoređena Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Islamskoj zajednici, Katoličkoj crkvi, jevrejskim općinama u RS, a da su u 2008. godini ova sredstva raspoređena Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Islamskoj zajednici, Rimokatoličkoj crkvi, jevrejskim općinama u RS i ostalim. Ministarstvo je istaklo da se, u svakom slučaju, sredstva dodjeljuju Katoličkoj crkvi u čijem Registru se nalazi i apelant, a da se iz navedenog registra jasno vidi da ne postoje dvije jedinice razvrstavanja u okviru Katoličke crkve (na Rimokatoličku i Grkokatoličku posebno). Shodno navedenom, dodjela sredstava Katoličkoj crkvi odnosi se na dodjelu sredstava subjektima unutar Registra, pa su apelantovi navodi da Ukrajinska grkokatolička crkva nije sastavni dio Rimokatoličke crkve ocijenjeni neosnovanim. S tim u vezi je posebno ukazano i da je naziv „Katolička crkva” samo sinonim za „Rimokatolička crkva”, a što, prema ocjeni Ministarstva prosvjete, proizlazi i iz navedenog registra s obzirom na to da je uvidom u Registar za Katoličku crkvu utvrđeno da je registrirano 176 subjekata, da se u Registru ne navodi Rimokatolička crkva, niti Grkokatolička crkva, te da je apelant pod rednim brojem 152/05 upisan kao subjekt upisa. Shodno navedenom, zaključeno je da bi uvrštavanje i priznavanje apelantu statusa trajnog korisnika granta za vjerske zajednice iz budžeta RS, to isto pravo imali i ostali subjekti kako u Katoličkoj crkvi, tako i subjekti upisa u Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Islamskoj zajednici, jevrejskim općinama, a što nije propisano Zakonom o slobodi vjera, niti drugim podzakonskim aktom.

16. Dalje, ukazano je na to da Registar postojećih i novih crkava kao njihovih saveza i organizacionih oblika vodi Ministarstvo pravde u skladu sa Pravilnikom o uspostavljanju i vođenju jedinstvenog registra za upis crkava i vjerskih zajednica, njihovih saveza i organizacionih oblika u BiH (u daljnjem tekstu: Pravilnik o jedinstvenom registru). Članom 19. ovog pravilnika regulirano je da prijavu za upis u Registar subjekta upisa i prijavu za upis promjena u Registru Ministarstvu pravde podnose: Biskupska konferencija i biskupski ordinarijati za Katoličku crkvu, Eparhije za Srpsku pravoslavnu crkvu, Rijaset Islamske zajednice u BiH i Muftijski ured za Islamsku zajednicu i Jevrejska zajednica BiH za Jevrejsku zajednicu. Shodno navedenom, prema ocjeni Ministarstva prosvjete, ukoliko bi Republički sekretarijat izdvojio iz registra crkve njenog subjekta, odnosno apelanta iz Registra za Katoličku crkvu i dao mu veća ili manja prava od onih koja ima unutar Crkve u kojoj je registriran, tek tada bi bili prekršeni Ustav, Zakon o slobodi vjera i Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina (u daljnjem tekstu: Zakon o manjinama). Najzad, ukazano je na to da sva prava i sve obaveze apelant ima u odnosu prema Katoličkoj crkvi, a za svaku promjenu kod subjekta upisa nadležni su Biskupska konferencija i biskupski ordinarijati.

17. Okružni sud je Presudom broj 11 0 U 00 8950 12 U od 10. aprila 2013. godine apelantovu tužbu u upravnom sporu protiv rješenja Ministarstva prosvjete odbio kao neosnovanu.

18. U obrazloženju presude je ukazano na relevantne odredbe Zakona o slobodi vjera, te Ustav RS na temelju čega je zaključeno da je nesporno da su crkve i vjerske zajednice ravnopravne u vršenju crkvenih obreda i ispoljavanju vjerskih sloboda, kao i da država, entiteti i druga pravna i fizička lica mogu materijalno pomagati crkve i vjerske zajednice. Dalje, ukazano je na to da Vlada RS svake godine u okviru aktivnosti Republičkog sekretarijata planira određena sredstva kao pomoć vjerskim zajednicama. S tim u vezi je ukazano na to da iz odluka Vlade RS koje su dostavljene proizlazi da je 2010. godine Islamskoj zajednici u RS - Goraždanskom muftijstvu dodijeljen iznos od 12.000,00 KM, Katoličkoj crkvi u RS iznos od 12.000,00 KM, Jevrejskoj općini Banja Luka iznos od 2.708,33 KM i Srpskoj pravoslavnoj crkvi - Eparhiji banjalučkoj iznos od 5.000,00 KM. Dalje, ukazano je na to da su 2011. godine planirana sredstva raspodijeljena: Srpskoj pravoslavnoj crkvi 650.000,00 KM, Islamskoj zajednici u RS 325.000,00 KM, Katoličkoj crkvi u RS 65.000,00 KM i jevrejskim općinama 65.000,00 KM. Na temelju navedenog zaključeno je da je Vlada RS, prema određenim kriterijima, rasporedila planirana sredstva, a da sud nije ovlašten ulaziti u pravilnost ove raspodjele.

19. Dalje, iz obrazloženja presude proizlazi da je apelant tvrdio da Ministarstvo prosvjete, zbog pogrešnog shvatanja pojma Katolička crkva, Rimokatolička crkva i Grkokatolička crkva, materijalnu pomoć dodjeljuje samo Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Islamskoj vjerskoj zajednici, Katoličkoj crkvi i jevrejskim općinama, kako je navedeno u odluci Vlade RS iz 2007. godine, odnosno Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Rimokatoličkoj crkvi, Islamskoj zajednici i jevrejskim općinama, kako se navodi u odluci iz 2008. godine. Tuženi je isticao da se sredstva za materijalnu pomoć tradicionalno dodjeljuju svim crkvama i vjerskim zajednicama.

20. Iz obrazloženja presude proizlazi da je nesporno da je Ukrajinska grkokatolička crkva zasebna crkva ukrajinskog naroda i da slobodno i samostalno ispoljava svoja vjerska osjećanja i vrši vjerske obrede i poduke svojih vjernika. Također, kao nesporno je ukazano i da je ova crkva zadržala svoje pravoslavne obredne specifičnosti, ali i da je potpisivanjem Brest-Litovske unije 1596. godine priznala papu za vrhovnog poglavara. Dalje, ukazano je da pitanje da li se Rimokatolička crkva može poistovjetiti sa Katoličkom crkvom može biti predmet teoloških i filozofsko-pravnih rasprava, ali da bi se, prema izvoru Wikipedia, moglo zaključiti da se radi o istoj hrišćanskoj zajednici.

21. Prema ocjeni Okružnog suda, apelant nije diskriminiran u bilo kom vidu u odnosu na druge vjerske zajednice u pogledu vršenja vjerskih obreda i ostvarivanja vjerskih

djelatnosti. S tim u vezi je ukazano da je na državi, odnosno entitetima da osiguraju, u granicama svojih mogućnosti, pomoć vjerskim zajednicama u prakticanju vjere, običaja, kulture i slično, te da bi bilo optimalno kada bi mogla biti osigurana sredstva za svaku crkvu ili udruženje vjernika koji se bave prakticanjem vjere. Također, ukazano je da i primjer koji je apelant predočio, odnosno rješenja sličnih pitanja u Srbiji, ukazuje da se sredstva mogu raspoređivati i na drugačiji način, ali da pravo izbora ostaje na onom ko dodjeljuje sredstva. Okružni sud je ukazao na to da se čini da se sredstva, u okviru raspoloživih u budžetu, raspoređuju s obzirom na brojnost pripadnika vjerske zajednice, njihov značaj i potrebe, a u koje razloge i kriterije sud ne može ulaziti. Također, ukazano je i da postoji mogućnost da se u okviru svake vjerske zajednice ili konfesije planira određeni iznos i da se, onda, ona raspodjeljuju na vjerske zajednice, crkve i udruženja u okviru te „glavne” crkve, ali da je to u ingerenciji onog ko dodjeljuje sredstva.

22. Okružni sud je neosnovanim ocijenio apelantove navode da je diskriminiran samo zbog toga što su sredstva planirana u budžetu za pomoć vjerskim zajednicama dodijeljena samo trima najvećim crkvama, odnosno vjerskim zajednicama i jevrejskim općinama, odnosno da se uskraćivanje dodjeljivanja sredstava ne može podvesti pod pojam diskriminacije iz člana 2. tačka 1. Zakona o slobodi vjera. U prilog ovom zaključku je ukazano na to da apelantu na ovaj način nije umanjeno ili ograničeno pravo da vrši vjerske obrede i ispoljava svoja vjerska i druga osjećanja u odnosu na druge vjerske zajednice, pa da se ne može govoriti ni o diskriminaciji iz člana 14. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. Najzad, ukazano je na to da država i entiteti pomažu vjerske zajednice u granicama svojih raspoloživih sredstava planiranih za navedene namjene, da je Ministarstvo prosvjete osiguralo apelantu 90.000,00 KM kao pomoć za izgradnju hrama Hrista Carja u Banjoj Luci, a što ni apelant ne osporava, već tvrdi da Grkokatoličkoj crkvi, kao posebnoj vjerskoj zajednici u BiH, treba priznati poseban status i prava na kontinuiranu dodjelu novčanih sredstava iz budžeta RS.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

23. Apelant tvrdi da su mu osporenim presudom Okružnog suda povrijeđena prava iz člana II/3.e) i g) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, kao i prava iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te iz čl. 9. i 14. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

24. Apelant je, najprije, istakao da je, kao jedna od zajednica u okviru Katoličke crkve, upisan u Registar za Katoličku crkvu u BiH, koji vodi Ministarstvo pravde. Ovim upisom

potvrđen mu je kontinuitet svojstva pravnog lica s obzirom na to da je to svojstvo, kako navodi, bilo priznato ovoj vjerskoj zajednici i prije stupanja na snagu Zakona o slobodi vjera, jer se radi o historijski utemeljenoj crkvi koja u BiH, u skladu s vjerskim propisima i unutrašnjom organizacijom, djeluje od XIX vijeka, tj. od doseljavanja Ukrajinaca na ove prostore. Dalje, apelant je istakao da u BiH i RS predstavlja samostalnu organizacionu strukturu koja je hijerarhijski potčinjena Križevačkoj eparhiji (Republika Hrvatska) još od 1924. godine, a čiji je predstavnik u BiH on (Grkokatolički vikarijat). Najzad, apelant je istakao da je zahtjev da bude uvršten u korisnike redovnog granta iz budžeta RS temeljio na činjenici da je historijski utemeljena vjerska zajednica u BiH, kao i Islamska zajednica, Srpska pravoslavna crkva, Rimokatolička crkva i jevrejske općine, kojim je ovo pravo priznato, s obzirom na to da je i njemu potvrđen kontinuitet svojstva pravnog lica.

25. Apelant tvrdi da je suština spora u pogrešnom i selektivnom tumačenju Zakona o slobodi vjera, ignoriranju člana 14. stav 1. tačka 4. ovog zakona, pogrešnom tumačenju podataka iz Registra za Katoličku crkvu, te, najzad, u pogrešnom tumačenju, odnosno poistovjećivanju pojmova Rimokatolička i Grkokatolička crkva. Apelant ukazuje da su u Registar za Katoličku crkvu upisane rimokatoličke župe i grkokatoličke parohije, kao i rimokatoličke biskupije i grkokatolički vikarijat kao zajednice različitog obreda u okviru Katoličke crkve, ali da Republički sekretarijat i Ministarstvo prosvjete dodjeljuju sredstva samo jednoj zajednici Katoličke crkve, tj. Rimokatoličkoj, a potpuno zanemaruju i diskriminiraju grkokatoličku zajednicu Katoličke crkve. Apelant navodi da jeste registriran u Registru za Katoličku crkvu, ali da se ne može poistovjećivati sa rimokatoličkim biskupijama koje su upisane u isti registar, jer se radi o različitim zajednicama unutar Katoličke crkve. U prilog ovim navodima ukazuje i na rješenja o upisu u Registar koja je priložio uz apelaciju iz kojih, kako navodi, proizlazi da Biskupska konferencija i biskupski ordinarijati nemaju nikakvu ni organizacionu, ni hijerarhijsku vezu s njim, pa da je pogrešan zaključak da „sva prava i sve obaveze Grkokatolički vikarijat Križevačke eparhije ima u odnosu na Katoličku crkvu, a da su za svaku promjenu kod subjekta upisa nadležni Biskupska konferencija i biskupski ordinarijati”. Prema njegovom mišljenju, ovo predstavlja nedopustivo uplitanje u crkveno-organizaciono uređenje jedne vjerske zajednice koja je historijski utemeljena na ovim prostorima još od samog doseljavanja Ukrajinaca. Apelant navodi da ne traži promjenu upisa, niti promjenu pravnog položaja crkve, jer je on već jasno određen rješenjem Ministarstva pravde, tj. da je apelant historijski utemeljena vjerska zajednica koja uživa svoj pravni kontinuitet u smislu člana 8. stav 2. Zakona o slobodi vjera. Također, apelant je istakao da registar nosi naziv Registar za Katoličku crkvu i da bi u njega mogla da bude upisana i bilo koja druga katolička crkva kada bi postojala u BiH, kao što su to sada Rimokatolička i Grkokatolička, a zbog čega smatra da Republički sekretarijat za vjere treba da vrši raspodjelu sredstava u skladu sa

stvarnim stanjem u ovom Registru. Najzad, u prilog svojim navodima da predstavlja posebnu zajednicu Katoličke crkve, apelant je ukazao i na Osnovni ugovor između Svete stolice i BiH i njegov član 4. prema kojem BiH priznaje Katoličkoj crkvi i njenim zajednicama bilo kojeg obreda slobodu vršenja njenog apostolskog poslanja.

26. Apelant smatra da nepoznavanje notornih činjenica i osnovnih elemenata crkvenog prava Katoličke crkve ne može biti na štetu grkokatoličke zajednice u BiH. Apelant navodi da Ukrajinska grkokatolička crkva i njen Vikarijat u BiH nisu dobili nikakvu pomoć od Republičkog sekretarijata za sve poslijeratne godine postojanja Sekretarijata, da je jednokratna pomoć dodijeljena tek 2008. godine za izgradnju banjalučke grkokatoličke crkve, te da je Sekretarijat u svojoj korespondenciji sa Banjalučkom parohijom u povodu njenih molbi za pomoć ukazivao da se „obradi Rimokatoličkoj crkvi u BiH, jer je registrirana kao organizacioni dio Rimokatoličke crkve u BiH”.

27. Apelant tvrdi da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno zbog arbitrarnog postupanja Okružnog suda. U prilog tome je istakao da se činjenično stanje u osporenoj odluci u najvećoj mjeri zasniva na internetskom izvoru Wikipedia, otvorenoj enciklopediji, na kojoj članke može objavljivati, ili mijenjati već postojeće, svako ko pristupi Internetu. Kao takva, prema apelantovom mišljenju, neprihvatljiva je kao dokaz i predstavlja proizvoljno postupanje suda. S tim u vezi, apelant ukazuje i da, ukoliko je Okružni sud ustanovio da je potrebno bolje razjašnjenje stvari, tj. pojma Katolička i Rimokatolička crkva, onda je bio obavezan održati usmenu raspravu, u skladu sa članom 25. Zakona o upravnim sporovima, i pozvati relevantne stranke i utvrditi činjenično stanje s obzirom na to da se, očigledno, ne radi o činjenicama koje su općepoznate.

28. Apelant tvrdi da mu je povrijeđeno pravo na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti i zabrane diskriminacije s obzirom na to da je suština spora da ovlaštene institucije RS redovno odobravaju sredstva rimokatoličkim biskupijama i župama i drugim vjerskim zajednicama, a osporavaju isto takvo pravo njemu i njegovim parohijama, obrazlažući da je on (Grkokatolički vikarijat Križevačke eparhije u BiH) organizacioni dio Rimokatoličke crkve. Prema njegovom mišljenju, ovakvo diskriminatorno postupanje je neosnovano zbog više razloga. S tim u vezi, apelant ukazuje da je Okružni sud najprije istakao da nije ovlašten da ulazi u pravilnost kriterija za raspodjelu planiranih sredstava vjerskim zajednicama, ali da je dodao da se raspodjela sredstava vrši s obzirom na brojnost vjerske zajednice, njihov značaj i potrebe u koje razloge, također, ne može ulaziti, te zaključio da apelant nije diskriminiran. Prema apelantovom mišljenju, iako sud ne ulazi u ocjenu kriterija raspodjele, ipak, pravi razliku na „velike” i „male”, „mnogobrojne” i „malobrojne”, „značajne” i „manje značajne” vjerske zajednice, čime i sâm čini diskriminaciju prema njemu. Apelant posebno naglašava da Ukrajinska grkokatolička crkva predstavlja vjer-

sku zajednicu najbrojnije nacionalne manjine u RS, tj. ukrajinske. Također, ukazuje da je Ukrajinska grkokatolička crkva (u ovom kontekstu Grkokatolički vikarijat Križevačke eparhije u BiH) jedina vjerska zajednica i institucija jedne nacionalne manjine zahvaljujući kojoj je očuvan kulturni, jezički, nacionalni i duhovni identitet ukrajinskog naroda na ovim prostorima, pa da se diskriminatorski odnos prema ovoj crkvi kosi i sa Zakonom o zaštiti prava nacionalnih manjina.

29. U prilog tvrdnji o povredi prava iz člana 9. Evropske konvencije apelant ističe i da nadležne vlasti RS podvode Grkokatoličku crkvu i vjersku zajednicu tamo gdje joj ni historijski ni činjenično nikad nije bilo mjesto, a što je, prema njegovom mišljenju, direktan atak na pravo manifestiranja vjere i vjerskih uvjerenja. Prema njegovom mišljenju, praksa modernih demokratskih država nije da država vrši preobraćivanje jedne vjerske zajednice u drugu i da utvrđuje ko pripada kojoj vjerskoj zajednici kao što su okolnosti u konkretnom slučaju. Apelant smatra da se stavom zvaničnih institucija da su oni rimokatolici, a ne grkokatolici, dovodi u pitanje garancija ispoljavanja vjeroispovijesti, odnosno sloboda vjeroispovijesti. Također, prema njegovom mišljenju, to nije način da se očuva vjerski identitet jedne nacionalne manjine.

30. Apelant tvrdi i da je rezultat ovakvog njegovog nejednakog tretmana u odnosu na druge vjerske zajednice diskriminacija Ukrajinske grkokatoličke crkve na etničkim osnovama. U vezi s tim, apelant ističe da je članom 28. Ustava RS garantirana sloboda vjeroispovijesti i jednakost svih vjerskih zajednica pred zakonom, kao i članom II/3.g) Ustava BiH. S tim u vezi, apelant ukazuje da se sistemski kontinuirano dodjeljuje državna pomoć Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Islamskoj zajednici, Rimokatoličkoj crkvi i jevrejskim općinama, pa da nije jasno na osnovu kojih argumenata je Ukrajinska grkokatolička crkva isključena iz ravnopravnog tretmana koji uživaju navedene zajednice. Prema njegovom mišljenju, jedini razlog za ovako različit tretman jeste pogrešno shvatanje Jedininstvenog registra i nepoznavanje prirode Katoličke crkve, čiji je rezultat povreda njegovih prava iz člana 14. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

31. Apelant tvrdi da je očigledna njegova diskriminacija, tj. diskriminacija Ukrajinske grkokatoličke crkve na slobodu vjeroispovijesti kako iz člana 9. Evropske konvencije, tako i iz člana 28. Ustava RS, i to prema vjerskom i etničkom osnovu. U vezi s tim, ukazuje da se prema ukrajinskoj vjerskoj zajednici različito postupa u odnosu na tretman koji uživaju ostale vjerske zajednice a za šta ne postoji razumno i objektivno opravdanje. Prema njegovom mišljenju, Grkokatolički vikarijat u BiH predstavlja crkvu, odnosno vjersku zajednicu kao što je to slučaj sa Srpskom pravoslavnom crkvom, Islamskom zajednicom, Rimokatoličkom crkvom, jevrejskim općinama, odnosno da se radi o sličnim, podudarnim grupama. Stoga je, prema njegovom mišljenju, nesporan i različiti tretman ovih zajednica s obzirom

na to da jedino Grkokatoličkoj crkvi kao vjerskoj zajednici najbrojnije autohtone nacionalne manjine nije osigurano davanje u unaprijed određenom godišnjem iznosu koje uživaju ostale pobrojane vjerske zajednice. Najzad, za različito postupanje, prema apelantovom mišljenju, ne postoji nikakav legitimni cilj, niti opravdanje. U prilog navodu o nedozvoljenoj diskriminaciji apelant je opširno ukazao na relevantne odredbe Ustava RS, Zakona o slobodi vjera, Zakona o zabrani diskriminacije, Zakona o zaštiti nacionalnih manjina, te zaključio da osporena presuda Okružnog suda, kao i postupanje Ministarstva prosvjete i Republičkog sekretarijata negiraju vjerski identitet suprotno navedenim odredbama.

32. U dopuni apelacije od 24. aprila 2014. godine apelant je obavijestio Ustavni sud da je Savjetodavni komitet Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope (u daljnjem tekstu: Savjetodavni komitet) 7. aprila 2014. godine objavio Treće mišljenje o Bosni i Hercegovini. Apelant je istakao da Aneks I uz član II Ustava BiH ubraja Okvirnu konvenciju o zaštiti nacionalnih manjina u listu dodatnih sporazuma o ljudskim pravima koji će se direktno primjenjivati u BiH, pa da kao takva, kako navodi, ima prioritet nad svim drugim zakonima. Apelant ukazuje da je u navedenom mišljenju Savjetodavni komitet usvojio stav (str. 22. i 23) da postupanje vlasti RS prema apelantu predstavlja diskriminaciju.

33. U dopuni apelacije od 22. marta 2016. godine apelant je, u prilog svojim tvrdnjama, dostavio Mišljenje Ombudsmana za ljudska prava BiH broj P-185/14 od 10. septembra 2014. godine (u daljnjem tekstu: Mišljenje broj P-185/14) u vezi sa predmetom Grkokatoličkog vikarijata Križevačke eparhije u BiH. Prema predočenom Mišljenju, Ministarstvo prosvjete i kulture RS je pozvano da razmotri uspostavljanje i donošenje jasnih i objektivnih kriterija na osnovu kojih će u narednom periodu biti razmatrani zahtjevi za dobivanje statusa trajnog korisnika granta iz budžeta RS. U Mišljenju je ukazano i da uspostavljanje takvih kriterija ne treba na bilo koji način utjecati na postojeći status koji su već dobile određene crkve i vjerske zajednice. Najzad, Ministarstvo prosvjete je pozvano da u roku od 60 dana od dana prijema ovog mišljenja dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmana.

b) Odgovor na apelaciju

34. Okružni sud je u odgovoru na apelantove navode, najprije, istakao da apelant nije iskoristio mogućnost da protiv osporene presude ovog suda uloži zahtjev za vanredno preispitivanje odluke a koji predstavlja efektivno pravno sredstvo u smislu člana 13. Evropske konvencije. Dalje, ukazano je na to da je apelant identične navode kao i u apelaciji iznio i u tužbi, da su u vezi s ovim navodima dati detaljni razlozi i obrazloženja u osporenoj presudi, a zbog čega smatra da apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

35. Ministarstvo prosvjete u odgovoru na navode iz apelacije istaklo je da ostaje pri svim navodima datim tokom postupka odlučivanja o apelantovom zahtjevu a s kojim se saglasio i Okružni sud. Dalje, ukazano je da sama činjenica da se odlukom Vlade RS sredstva raspoređuju Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Islamskoj zajednici, Katoličkoj crkvi i jevrejskim općinama i ostalim, u skladu sa članom 8. stav 2. Zakona o slobodi vjera, kojim se, u smislu priznavanja kontinuiteta svojstva pravnog lica, historijski utemeljenim crkvama i vjerskim zajednicama poimenice navode samo četiri najznačajnije, a sve ostale se podvođe pod pojam „ostale”. Shodno navedenom, ukazano je na to da Republički sekretarijat nije nadležan da donosi, niti je donosio rješenja kojim bi se bilo kojoj crkvi ili vjerskoj zajednici priznao status trajnog korisnika granta a zbog čega nije mogao ni udovoljiti apelantovom zahtjevu za uvrštavanje i priznanje statusa trajnog korisnika sredstava granta za vjerske zajednice. Najzad, ukazano je da je apelant dio Katoličke crkve, što je navedeno i u samoj apelaciji.

V. Relevantni propisi

36. Osnovni ugovor između Bosne i Hercegovine i Svete stolice („Službeni glasnik BiH” - Međunarodni ugovori, broj 10/07) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

1. *Bosna i Hercegovina priznaje javno pravni subjektivitet Katoličke crkve.*
2. *Bosna i Hercegovina priznaje i javni pravni subjektivitet svih crkvenih ustanova koje imaju takav pravni subjektivitet prema odredbama kanonskog prava.*
3. *Nadležna crkvena vlast može osnivati, mijenjati, ukidati ili priznavati crkvena pravna lica prema odredbama kanonskoga prava. Ona o tome obavještava nadležni organ građanske uprave, radi njihova upisa, u skladu s odgovarajućim propisima.*

Član 3.

Bosna i Hercegovina jamči Katoličkoj crkvi i njezinim pravnim i fizičkim licima slobodu međusobnoga komuniciranja i održavanja veza sa Svetom Stolicom, s biskupskim konferencijama drugih zemalja, s partikularnim crkvama, te s ustanovama i licima bilo u državi bilo u inostranstvu.

Član 4.

Poštujući pravo na vjersku slobodu, Bosna i Hercegovina priznaje Katoličkoj crkvi, i njezinim zajednicama bilo kojega obreda, slobodu vršenja njezina apostolskoga poslanja, posebno u onome što se odnosi na bogoštovlje, upravu, učiteljstvo i djelatnost društava o kojima se govori u članu 13.

Član 5.

Isključivo je pravo nadležne crkvene vlasti slobodno uređivati vlastitu crkvenu organizaciju, osnivati, mijenjati i ukidati crkvene pokrajine, nadbiskupije, biskupije, apostolske administrature, teritorijalne prelature, teritorijalne opatije, osobne prelature, župe, ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života, te druga crkveno pravna lica.

37. Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH” broj 5/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

U svrhe ovog zakona definiira se:

1. Diskriminacija, zasnovana na vjeri ili uvjerenju, označava svako isključivanje, ograničavanje, davanje prednosti, izostavljanje ili svako drugo razlikovanje koje je zasnovano na religiji ili uvjerenju, a koje ima cilj ili se njime može postići - direktno ili indirektno, namjerno ili nenamjerno - ukidanje ili umanjivanje priznanja, jednakog uživanja i ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda u građanskim, političkim, ekonomskim, socijalnim i kulturnim stvarima.

(...)

3. Crkve i vjerske zajednice su zajednice, ustanove i organizacije vjernika, osnovane u skladu s vlastitim propisima, naučavanjima, vjerama, tradicijama i praksom, kojima je priznata pravna sposobnost i koje su upisane u Registar crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini.

Član 8.

1. Crkve i vjerske zajednice na teritoriji Bosne i Hercegovine imaju status pravne osobe.

2. Ovim zakonom potvrđuje se kontinuitet svojstva pravne osobe historijski zasnovanim crkvama i vjerskim zajednicama u Bosni i Hercegovini u skladu s vjerskim propisima i unutrašnjom organizacijom u Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini, Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Katoličkoj crkvi i Jevrejskoj zajednici Bosne i Hercegovine, kao i svim ostalim crkvama i vjerskim zajednicama kojima je priznato svojstvo pravne osobe prije stupanja na snagu ovog zakona.

(...)

4. Sve crkve i vjerske zajednice imat će službene nazive koji su određeni njihovim kanonskim, ustavnim, odnosno statutarnim propisima i kao takvi koristit će se u javnoj upotrebi.

5. Sve crkve i vjerske zajednice mogu osnivati, mijenjati i ukidati svoje unutrašnje organe, odnosno oblike organiziranja koji imaju svojstvo pravne osobe.

6. Sve crkve i vjerske zajednice svojim aktima uređuju koji njihovi unutrašnji organi imaju svojstvo pravne osobe koji će se onda takvima smatrati na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Član 11.

1. Crkve i vjerske zajednice upravljaju sobom na svom unutrašnjem planu u skladu s vlastitim aktima i naučavanjem, što neće imati nikakvih građansko-pravnih učinaka i što se neće prinudno provoditi od strane javne vlasti niti može biti primjenjivano na one koji nisu članovi.

2. Crkve i vjerske zajednice svoju unutrašnju organizaciju samostalno uređuju u skladu sa svojim internim propisima, zakonima i naučavanjem.

3. Crkve i vjerske zajednice samostalne su pri izboru, imenovanju i smjeni svog osoblja u skladu sa svojim vlastitim zahtjevima, propisima i potrebama.

(...)

Član 14.

Crkve i vjerske zajednice odvojene su od države a to znači da:

(...)

4. Država može, na osnovu jednakosti prema svima, davati materijalnu podršku crkvama i vjerskim zajednicama za očuvanje kulturne i historijske baštine, zdravstvene djelatnosti, obrazovne, karitativne i socijalne usluge koje pružaju crkve i vjerske zajednice, jedino pod uslovom da crkve i vjerske zajednice spomenute usluge obavljaju bez ikakve diskriminacije, a posebno nediskriminacije na osnovu vjere ili uvjerenja;

(...)

6. Javnoj vlasti zabranjeno je bilo kakvo uplitanje prilikom izbora, imenovanja ili smjenjivanja vjerskih velikodostojnika, uspostavljanja struktura crkava i vjerskih zajednica ili organizacija koje vrše službu Božiju i druge obrede;

(...)

Član 16.

1. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo pravde) donosi propise o uspostavljanju i vođenju jedinstvenog registra za upis svih crkava i vjerskih zajednica, njihovih saveza i organizacionih oblika za koje to zatraži crkva i vjerska zajednica.

2. Registar iz prethodnog stava vodi Ministarstvo pravde.

3. Crkve i vjerske zajednice, odnosno pravne osobe unutar njih iz člana 8. st. 2.,5. i 6. u prijavi za upis u registar daju sljedeće podatke:

- o nazivu pravne osobe;
- o sjedištu pravne osobe;
- o službi osobe ovlaštene za zastupanje pravne osobe;
- o pečatu i štambilju, koje u svom djelovanju koristi pravna osoba.

(...)

38. Pravilnik o uspostavi i vođenju jedinstvenog registra za upis crkava i vjerskih zajednica, njihovih saveza i organizacionih oblika u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH” broj 46/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuje se: vođenje jedinstvenog registra za upis crkava i vjerskih zajednica, njihovih saveza i organizacionih oblika u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Registar); upis u Registar; postupanje po prijavi za upis u Registar; upis promjena u Registru; zbirka isprava; javnost Registra; čuvanje Registra; izvadak iz Registra, kao i druga pitanja od značaja za uspostavu i vođenje Registra, u skladu sa Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Zakon) za:

a) sve crkve i vjerske zajednice i njihove unutrašnje organizacione oblike, kojima se na osnovu Zakona potvrđuje kontinuitet svojstva pravne osobe, te nove pravne osobe koja se konstituiše iz postojećeg Subjekta upisa;

(...)

Član 2.

(...)

3. Na naslovnoj strani knjige Registra u lijevom gornjem uglu se upisuje: Bosna i Hercegovina, Ministarstvo pravde, a na sredini naslovne strane, Registar, s konkretnom naznakom za koju crkvu ili vjersku zajednicu se vodi Registar, te broj knjige (knjiga broj I., II., III., IV. i V.)

4. Registar se vodi posebno za svaku: crkvu, vjersku zajednicu, saveze crkava i vjerskih zajednica i njihovih organizacionih oblika, koji imaju svojstvo pravne osobe.

Član 5.

1. Prijava za upis u Registar Subjekta upisa podnosi se Ministarstvu na obrascu U-1, koji potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje Subjekta upisa.

2. U prijavi za upis u Registar Subjekta upisa, kojemu se, u skladu sa članom 8. st. 2., 5. i 6. Zakona potvrđuje kontinuitet pravne osobe, navode se slijedeći podaci:

- a) puni naziv (i skraćeni, ako postoji) Subjekta upisa;
- b) sjedište Subjekta upisa i broj telefona;
- c) sadržaj, opis i otisak pečata Subjekta upisa;
- d) sadržaj, opis i otisak štambilja Subjekta upisa;
- e) sadržaj i opis logo ili znaka Subjekta upisa, ako postoji.

3. Uz prijavu se prilaže: ime, prezime, svojeručni potpis, jedinstveni matični broj i služba osobe ovlaštene za zastupanje Subjekta upisa, na obrascu U-2, koji potpisuje službena osoba.

Član 9.

1. Po prijemu prijave za upis u Registar, Ministarstvo će utvrditi da li je prijava pravilno popunjena, ovjerena i podnijeta od strane ovlaštene osobe, te da li su uz prijavu priložene isprave, u skladu sa Pravilnikom.

(...)

4. Ministarstvo će u roku od 30 dana od dana uredno podnijete prijave, donijeti rješenje o upisu u Registar Subjekta upisa.

Član 10.

1. Danom donošenja rješenja o upisu u Registar Ministarstva, Subjektu upisa iz člana 5. ovoga pravilnika potvrđuje se kontinuitet pravne osobe, (...)

Član 19.

Prijave za upis u registar Subjekata upisa i prijave za upis promjena u Registru predviđene ovom pravilnikom, Ministarstvu podnose: Biskupska konferencija i biskupski ordinarijati za Katoličku Crkvu, Eparhije za Srpsku pravoslavnu Crkvu, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i muftijski uredi za Islamsku zajednicu, i Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine za Jevrejsku zajednicu

39. Uputstvo o provođenju Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica („Službeni glasnik BiH” broj 83/06) u relevantnom dijelu glasi:

6. Finansiranje crkava i vjerskih zajednica

1. Crkve i vjerske zajednice stiču svoju imovinu i finansiraju svoje djelatnosti iz prihoda od imovine, obavljanjem karitativne, odgojno-obrazovne, kulturne, umjetničke ili druge opće korisne djelatnosti, te prodajom vjerskih izdanja ili suvenira, od pružanja

vjerskih usluga, od nasljedstva i darova od dobrovoljnih priloga (u novcu, uslugama ili radovima) fizičkih i pravnih osoba iz zemlje i inostranstva.

2. Crkvama i vjerskim zajednicama može se iz budžeta organa vlasti u Bosni i Hercegovini, na svim nivoima njenog organizovanja darivati, poštujući principe ravnopravnosti i transparentnosti, imovina i finansijska sredstva za potrebe njihove redovne djelatnosti, na način regulisan propisima o finansijskom poslovanju, te odrediti sredstva čija će se godišnja visina odobravati u zavisnosti od vrste i značaja programa koji crkve i vjerske zajednice ostvaruju u oblasti kulture, prosvjetne, odgojno-obrazovne, socijalne, zdravstvene, humanitarne i druge djelatnosti od interesa za građane.

3. Crkvama i vjerskim zajednicama mogu se iz budžeta organa vlasti u Bosni i Hercegovini, na svim nivoima njenog organizovanja dodjeljivati i namjenske pomoći, osobito za obnovu i očuvanje te izgradnju hramova, bogomolja, džamija i drugih objekata vjerskih zajednica.

4. Crkve i vjerske zajednice koje se za pomoć obraćaju budžetskim organima vlasti dužne su podnijeti obrazložen zahtjev s elementima plana raspodjele utroška odobrenih sredstava za gore navedene namjene.

5. Organi državne vlasti na svim nivoima njenog organizovanja u procesu odlučivanja o dodjeli sredstava konsultiraju se s nadležnim ministarstvom za saradnju sa crkvama i vjerskim zajednicama sukladno zakonu.

VI. Dopustivost

40. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

41. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

42. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 11 0 U 008950 12 U od 10. aprila 2013. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 19. aprila 2013. godine a apelacija je podnesena 12. juna 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

43. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

44. Apelant tvrdi da su mu osporenom presudom Okružnog suda povrijeđena prava iz člana II/3.e) i g), te člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, prava iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i iz čl. 9. i 14. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

Sloboda misli, savjesti i vjere

45. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

g) Slobodu misli, savjesti i vjere.

46. Član 9. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere: ovo pravo uključuje slobodu da promjeni vjeru ili uvjerenje i slobodu, sam ili zajedno sa drugima i javno ili privatno, da manifestira svoju vjeru ili uvjerenje, obredom, propovijedanjem i vršenjem vjerskih dužnosti i rituala.

2. Sloboda manifestiranja svoje vjere ili svojih uvjerenja će podlijegati samo onim ograničenjima predviđenim zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, zaštite javnog poretka, zdravlja ili morala ili zaštite prava i sloboda drugih.

47. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

48. Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko

ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

49. U konkretnom slučaju suština apelantovih navoda svodi se na tvrdnju da je diskriminiran suprotno članu II/3.g) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te članu 9. stav 1. u vezi sa članom 14. Evropske konvencije.

50. Ustavni sud, najprije, primjećuje da je apelant Grkokatolički vikarijat Križevačke eparhije u BiH. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da sloboda manifestiranja vjeroispovijesti ili uvjerenja ne predstavlja ekskluzivno individualno pravo, nego sadrži, također, i kolektivnu dimenziju priznatu u članu 9. Evropske konvencije u formulaciji „u zajednici s drugima”. Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, podržavajući praksu organa Konvencije, također je potvrdio da vjerska zajednica može biti titular prava iz člana 9. Evropske konvencije (vidi, Dom za ljudska prava, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini protiv Republike Srpske*, predmet broj CH/96/29, odluka o prihvatljivosti i meritumu uručena 11. maja 1999. godine, tačka 128). U navedenoj odluci Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu pozvao se na praksu Evropske komisije za ljudska prava koja je, također, zaključila da crkveno tijelo ili udruženje s religioznim i filozofskim ciljevima mogu posjedovati i vršiti prava sadržana u članu 9. Evropske konvencije i da, ustvari, djeluju u ime svoga članstva (vidi, Evropska komisija za ljudska prava, *Chapell protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, odluka od 14. jula 1987. godine, Odluke i izvještaji broj 53, str. 241, 246, *X i Crkva scientologa protiv Švedske*, odluka od 5. maja 1979. godine, Odluke i izvještaji Evropske komisije za ljudska prava br. 16, str. 68, 70, Evropski sud, *Leela Förderkreis e.V. i ostali protiv Njemačke*, aplikacija broj 58911/00, stav 79, 6. novembar 2008. godine, *Ásatrúarfélagið protiv Islanda*, aplikacija broj 22897/08, 18. septembar 2012. godine, stav 26). Shodno navedenom, proizlazi da apelant uživa garancije iz člana 9. Konvencije pojedinačno i u vezi sa članom 14. Evropske konvencije.

51. U prilog tvrdnji da su mu povrijeđena navedena prava apelant je istakao da mu je, kao historijski zasnovanoj crkvi u BiH, kakve su Rimokatolička crkva, Islamska zajednica, Srpska pravoslavna crkva i Jevrejska zajednica, uskraćeno pravo na priznavanje stalnog granta iz budžeta RS, koje je priznato navedenim crkvama i vjerskim zajednicama. Također, apelant je istakao i da javne vlasti, zbog pogrešnog tumačenja podataka iz Registra za Katoličku crkvu, ova sredstva dodjeljuju samo jednoj zajednici koja je upisana u ovaj registar, tj. Rimokatoličkoj, dok potpuno zanemaruju Grkokatoličku zajednicu. Apelant je ukazao da je članom 14. stav 1. tačka 4. Zakona o slobodi vjera propisano da država može, na osnovu jednakosti prema svima, davati materijalnu podršku crkvama i vjerskim zajednicama, odnosno da je članom 6. stav 2. Uputstva o provođenju ovog zakona određeno da javne vlasti crkvama i vjerskim zajednicama mogu, poštujući principe ravnopravnosti

i transparentnosti, darivati imovinu i finansijska sredstva za potrebe njihove redovne djelatnosti, a stavom 3. da se mogu dodjeljivati i namjenske pomoći, posebno za obnovu, očuvanje i izgradnju hramova. Također, apelant tvrdi da je uskraćivanjem ovih sredstava diskriminiran i po etničkoj osnovi, ističući da predstavlja crkvu najbrojnije nacionalne manjine u RS - ukrajinske, pa da javne vlasti na ovaj način postupaju suprotno članu 1. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina kojim je utvrđena obaveza javnih vlasti da poštuju i štite, te čuvaju i razvijaju etnički, kulturni, jezički i vjerski identitet svakog pripadnika nacionalnih manjina. U dopuni apelacije apelant se u ovom dijelu pozvao i na Okvirnu konvenciju o zaštiti nacionalnih manjina.

52. Ustavni sud podsjeća da, prema stavu Evropskog suda, sloboda manifestiranja religije ili vjerovanja u smislu člana 9. Evropske konvencije ne daje ovlaštenje vjerskim zajednicama ili njihovim članovima da osiguraju dodatne fondove iz državnog budžeta, ali da povlastice koje se daju na različit način različitim religijskim zajednicama i, tako, indirektno, različitim religijima - nalažu najstrožiji nadzor (vidi, Evropski sud, *Magyar Keresztény Mennonita Egyház i drugi protiv Mađarske*, presuda od 8. aprila 2014. godine, stav 106. sa daljnjim referencama).

53. Dalje, Evropski sud je usvojio stav da privilegije religijskih zajednica stečene u oblasti poreza omogućavaju izvršenje njihove religijske svrhe (vidi, *Association Les Témoins de Jéhovah protiv Francuske*, aplikacija broj 8916/05, st. 49. i 52-53, 30. juni 2011. godine) i zbog toga postoji obaveza javne vlasti u smislu člana 9. Evropske konvencije da ostanu neutralne u vršenju svojih ovlaštenja u dodjeljivanju ovih resursa i davanju privilegija (vidi, *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas i drugi protiv Austrije*, aplikacija broj 40825/98, stav 92, 31. juli 2008. godine). Kada javne vlasti dobrovoljno odluče da dozvole privilegije i druge beneficije religijskim zajednicama, ne mogu preduzimati diskriminatorske mjere u dodjeljivanju ovih beneficija (vidi, *mutatis mutandis*, *E.B. protiv Francuske* [GC], aplikacija broj 43546/02, st. 48-49, 22. januar 2008. godine, i *Savez crkava „Riječ života” i drugi protiv Hrvatske*, aplikacija broj 7798/08, stav 58, 9. decembar 2010. godine). Općenito, finansiranje crkava i druge materijalne ili finansijske pogodnosti koje im se dodjeljuju, iako nisu inkompatibilne sa Konvencijom, ne smiju biti diskriminatorske ili pretjerane, to jeste neproporcionalne onima koje se dodjeljuju za uporedive djelatnosti/aktivnosti drugih organizacija u datom društvu (vidi, već citiranu, *Magyar Keresztény Mennonita Egyház i drugi protiv Mađarske*, stav 100).

54. Dovodeći navedene stavove u vezu sa činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud primjećuje da je članom 14. Zakona o slobodi vjera, pored ostalog, propisano da država može, na osnovu jednakosti prema svima, davati materijalnu podršku crkvama i vjerskim zajednicama za očuvanje kulturne i historijske baštine, zdravstvene djelatnosti, obrazovne,

karitativne i socijalne usluge koje pružaju crkve i vjerske zajednice jedino pod uvjetom da crkve i vjerske zajednice spomenute usluge obavljaju bez bilo kakve diskriminacije, a posebno nediskriminacije na osnovu vjere i uvjerenja. Stavom 6. Uputstva o provođenju Zakona o slobodi vjera (Finansiranje vjerskih zajednica) je propisano da se crkvama i vjerskim zajednicama mogu darivati iz budžeta organa vlasti u BiH, poštujući principe ravnopravnosti i transparentnosti, imovina i finansijska sredstva za potrebe njihove redovne djelatnosti na način reguliran propisima o finansijskom poslovanju, te odrediti sredstva čija će se godišnja visina odobravati u zavisnosti od vrste i značaja programa koje crkve i vjerske zajednice ostvaruju u oblasti kulture, prosvjetne, odgojno-obrazovne, socijalne, zdravstvene, humanitarne i druge djelatnosti od interesa za građane. Također, crkvama i vjerskim zajednicama može se dodjeljivati i namjenska pomoć, osobito za obnovu i očuvanje, te izgradnju hramova, bogomolja, džamija i drugih objekata vjerskih zajednica. Dalje, prema istom stavu Uputstva, crkve i vjerske zajednice koje se obraćaju za pomoć budžetskim organima vlasti dužne su podnijeti obrazložen zahtjev sa elementima plana raspodjele utroška odobrenih sredstava za navedene namjene. Također, javne vlasti imaju pravo da budu informirane o načinu i dinamici upotrebe namjenskih sredstava dodijeljenih iz budžeta u skladu sa finansijskim propisima.

55. Apelant, najprije, tvrdi da javne vlasti pogrešno tumače podatke u Registru za Katoličku crkvu a slijedom čega je diskriminiran u odnosu, kako navodi, na Rimokatoličku crkvu. U vezi s tim je istakao da su u ovom registru upisane rimokatoličke župe i biskupije i Grkokatolički vikarijat i parohije kao dvije zasebne zajednice unutar Katoličke crkve, koje se ne mogu poistovjećivati. U prilog ovim navodima je istakao da je prijavu za upis podnio sâm, odnosno da to za njega nisu učinili Biskupska konferencija i biskupski ordinarijati. Dalje, apelant je istakao da ne ulazi u organizacionu strukturu i da ne potpada pod hijerarhiju, kako je naveo, Rimokatoličke crkve u BiH, odnosno da predstavlja samostalnu organizacionu strukturu koja je hijerarhijski potčinjena Križevačkoj eparhiji od 1924. godine. Također, apelant tvrdi da javne vlasti u Republici Srpskoj pogrešno tumače termin Rimokatolička i Katolička kao sinonime, pa ga označavaju kao dio Rimokatoličke crkve. Najzad, u prilog navodima u ovom dijelu apelant je posebno ukazao i na član 4. Osnovnog ugovora između Svete stolice i BiH prema kojem BiH priznaje Katoličkoj crkvi i svim njenim zajednicama bilo kojeg obreda slobodu vršenja njezina apostolskog poslanja, posebno u onom što se odnosi na bogoštovlje, upravu, učiteljstvo.

56. Ustavni sud primjećuje da apelant u apelaciji izričito navodi da ne osporava svoj upis u Registar za Katoličku crkvu, da ne traži njegovu promjenu, kao i da je Grkokatolička crkva, odnosno Ukrajinska grkokatolička crkva, kako sebe u apelaciji i označava, Katolička crkva.

57. Ustavni sud primjećuje da Zakon o slobodi vjera, kao jednu od historijski priznatih crkava u BiH kojoj se, u skladu sa njenim vjerskim propisima i unutrašnjom organizacijom, potvrđuje kontinuitet svojstva pravnog lica, označava Katoličku crkvu. Dalje, iz Osnovnog ugovora koji je BiH zaključila sa Svetom stolicom javnopravni subjektivitet je priznat Katoličkoj crkvi, kao i svim crkvenim ustanovama koje takav subjektivitet imaju prema odredbama kanonskog prava. Dalje, Zakon o slobodi vjera, pored ostalog, propisuje da su službeni nazivi crkava i vjerskih zajednica nazivi koji su kao takvi određeni njihovim kanonskim pravom, da crkve i vjerske zajednice same određuju koji njihov unutrašnji organ, odnosno oblik organiziranja ima svojstvo pravnog lica i koji se kao takav, na temelju vlastite prijave, upisuje u Registar odnosne crkve, kao i da se javne vlasti ne mogu miješati u unutrašnju organizaciju crkve i vjerske zajednice koju one samostalno uređuju u skladu sa svojim propisima, zakonima i naučavanjem. Osnovnim ugovorom zaključenim sa Svetom stolicom priznato je isključivo pravo nadležnoj crkvenoj vlasti da može mijenjati, ukidati ili priznavati crkveno pravna lica prema odredbama kanonskog prava o čemu će samo obavještavati nadležne građanske vlasti radi njihovog upisa u skladu sa zakonom, kao i isključivo pravo mjerodavne crkvene vlasti da slobodno uređuje vlastitu crkvenu organizaciju.

58. Shodno postojećem pravnom okviru, proizlazi da pitanja unutrašnje organizacije, hijerarhijske podređenosti i nadređenosti, postojanje različitih zajednica i njihov status unutar Katoličke crkve, te njihovi odnosi predstavljaju pitanja koja su u isključivoj nadležnosti crkvenih vlasti u koje se javne vlasti ne mogu miješati, niti o njima mogu odlučivati.

59. Ustavni sud primjećuje da su javne vlasti, tumačeći podatke iz Registra za Katoličku crkvu, zaključile da apelant, kao subjekt upisa u ovom Registru, koji predstavlja javnu knjigu, a u kojem ne postoje dvije odvojene jedinice razvrstavanja na Rimokatoličku i Grkokatoličku crkvu, jeste organizacioni dio jedne (Rimo)katoličke crkve. Kad se imaju u vidu navedene odredbe Zakona i Osnovnog ugovora, proizlazi da bi svako drugo tumačenje podataka iz Registra u koji je apelant upisan, a koji ne osporava i ne traži njegovu promjenu, značilo uplitanje javne vlasti u unutrašnju organizaciju Katoličke crkve, što je izričito zabranjeno prema Zakonu o slobodi vjera, odnosno što bi bilo u suprotnosti sa obavezama koje je država BiH preuzela potpisivanjem ugovora sa Svetom stolicom. U prilog navedenom Ustavni sud ukazuje i da se, prema Pravilniku o jedinstvenom registru, registar vodi posebno za svaku crkvu i njene organizacione dijelove. Pri tome organizacioni dio, u smislu Pravilnika, podrazumijeva subjekt upisa koji, u skladu sa unutrašnjim pravilima crkve koja je u pitanju, ima svojstvo pravnog lica, a na temelju čega se i upisuje u Registar. Također, ime pravnog lica, svojstvo u

kojem djeluje, ko ga zastupa i predstavlja su pitanja koja su regulirana unutrašnjim pravilima crkve. U tom smislu i apelantova tvrdnja da ne ulazi u hijerarhiju, kako navodi, Rimokatoličke crkve u BiH, kao i da nije u nadležnosti Biskupske konferencije i biskupskih ordinarijata, kao crkvenih organa, kako tvrdi, Rimokatoličke crkve u BiH, jer oni nisu podnosili za njega prijavu za upis u Registar za Katoličku crkvu, predstavlja pitanje unutrašnje organizacije koje je uređeno unutrašnjim crkvenim pravilima i koje je u nadležnosti crkvenih vlasti, a u koje se javne vlasti, također, ne mogu miješati. Najzad, Ustavni sud ukazuje da: „Pravo religijske zajednice na samoopredjeljenje uključuje opće pravo da odluči o svojoj organizacionoj strukturi. Ova odluka može podrazumijevati uspostavljanje ogranka ili parohija na regionalnom ili lokalnom nivou, kao i integraciju nacionalne crkve ili religijske zajednice u međunarodnu crkvu ili zajednicu ili u, širom svijeta rasprostranjenu, organizacionu strukturu kakva je (Rimo)katolička crkva. Pravni osnov za takvu organizacionu diferencijaciju bit će, na jednoj strani, unutrašnje pravo zajednice, kao što su crkveni statuti, crkveno pravo itd. Na drugoj strani, mogu postojati statuti pojedinih država ili međunarodni dokumenti zaključeni prema međunarodnom javnom pravu koji potvrđuju određenu strukturu, vjeroispovijest itd. Kad god država odluči da se umiješa u ove ‘unutrašnje’ aspekte organizacije religijske grupe, miješa se sa ‘autonomijom’ i, shodno tome, u pravo iz člana 9. Evropske konvencije (...)” (vidi, Venecijanska komisija, Mišljenje o pravnom položaju religijskih zajednica u Turskoj i pravu pravoslavnog patrijarha Istanbula da koristi pridjev „ekumenski” (vaseljeni) (CDL-AD(2010)005, usvojeno na 82. plenarnoj sjednici Venecijanske komisije, 12-13. mart 2010. godine, dostupno na [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)005-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)005-e)).

60. Dalje, javne vlasti, na temelju činjenice utvrđene uvidom u Registar za Katoličku crkvu, zaključile su da apelant, kao subjekt upisa u ovom registru, ne može imati i status stalnog korisnika granta vjerskim zajednicama, jer takav status ne uživa nijedan subjekt upisa u ovom registru. Također, prema stavu javnih vlasti, dodjela sredstava (Rimo) katoličkoj crkvi znači dodjelu sredstava subjektima upisa u Registru za Katoličku crkvu. Apelant u apelaciji ne navodi i u tom smislu nije ponudio niti jedan dokaz, a to nije moguće zaključiti ni iz osporene presude Okružnog suda, kao ni iz odluka o dodjeli ovih sredstava koje su predočene Ustavnom sudu, da bilo koji subjekt upisa u Registar za Katoličku crkvu uživa status stalnog korisnika granta vjerskim zajednicama. Shodno navedenom, a pri činjenici da su unutrašnja organizacija i struktura Katoličke crkve u isključivoj nadležnosti crkvenih organa, te da javne vlasti ne mogu odlučivati da li subjekt upisa u Registru za Katoličku crkvu predstavlja Rimokatoličku ili Grkokatoličku, odnosno Ukrajinsku grkokatoličku crkvu, kako apelant označava sebe u apelaciji, kao i da u njemu ne postoje dvije posebne jedinice razvrstavanja, ne mogu se prihvatiti kao

osnovane apelantove tvrdnje da je kao grkokatolička zajednica doveden u neravnopravan položaj u odnosu na rimokatoličku zajednicu. Najzad, apelant tvrdi, a to proizlazi i iz predočenih odluka o raspodjeli sredstava crkvama i vjerskim zajednicama, da se sredstva osiguravaju za Katoličku, odnosno Rimokatoličku crkvu, a javne vlasti tvrde da su samim tim sredstva doznačena i apelantu. U takvoj situaciji rezultat ispitivanja da li je iz ovako dodijeljenih sredstava i apelant dobio određeni iznos bila bi povreda principa neutralnosti javne vlasti, odnosno uplitanje u unutrašnje stvari odnosne crkve, a kako je ukazano i u Mišljenju Ombudsmana broj P-185/14.

61. Dalje, u vezi sa apelantovim opširnim tumačenjem da nazivi Rimokatolička i Katolička nisu sinonimi, Ustavni sud ukazuje da: „(...) Pitanja imena su često vezana - bilo pravno ili samo u pogledu činjenica - za prihvatanje određenih vjerskih grupa, za njihovo označavanje kao grupe, za njihovu tradiciju i odnos prema osnivačima religije i njene proroke. Ponekad pitanje imena može biti razlog za sukob između suprotstavljenih grupa u koji mogu biti uključene državne vlasti, rizikujući da povrijede prava iz čl. 9. i 11. Evropske konvencije ako ne poštuju princip neutralnosti *vis-a-vis* ovih religijskih grupa. U takvim slučajevima Evropski sud ispituje da li državni propisi ili radnje u tom smislu konstituiraju nezakonito i neopravdano miješanje sa unutrašnjim pitanjima interne organizacije zajednice koja je u pitanju i aplikantovim pravom iz člana 9. Konvencije. U svakom slučaju, mora biti povučena linija između postupanja države koje rezultira miješanjem, s jedne strane, i akata i propusta koji ne dostižu taj nivo, sa druge strane: dok eksplicitna zabrana korištenja određenog imena koje čini dio identiteta religije jeste miješanje i moguća povreda prava iz člana 9, korištenje drugačijeg imena u korespondenciji ili pri zvaničnim događajima može - zavisno od specifičnih okolnosti - biti čisto političko pitanje, ne pravni problem prema Konvenciji... Međutim, ovakva politika ‘preimenovanja’, kao prvenstveno stvar političke korektnosti, može dostići nivo miješanja kada je kombinirana sa drugim mjerama koje diskriminiraju vjersku zajednicu na osnovama koje nisu u skladu sa Evropskom konvencijom i članom 14.” (vidi, Venecijanska komisija, već citirano, Mišljenje o pravnom položaju religijskih zajednica u Turskoj i pravu pravoslavnog patrijarha Istanbula da koristi pridjev „ekumenski” (vaseljeni)).

62. Ustavni sud primjećuje da prema stavu Republičkog sekretarijata i Ministarstva prosvjete, a s kojim se saglasio i Okružni sud, proizlazi da su „nazivi” Rimokatolička i Katolička crkva sinonimi, odnosno da se može zaključiti da se odnose na istu hrišćansku vjersku zajednicu koji se koriste „kako zvanično, tako i nezvanično”. Dalje, u postupcima koje je apelant vodio javne vlasti su, prije svega, tumačile podatke iz Registra za Katoličku crkvu, koji predstavlja javne knjige, pa proizlazi da se ovo tumačenje „naziva”, u prvom redu, odnosi na Registar u koji je apelant upisan, a ne na crkvenu organizaciju i strukturu

Katoličke crkve shodno njenim vlastitim propisima, odnosno da se javne vlasti nisu bavile određivanjem pripadnosti apelanta određenoj zajednici ili strukturi Katoličke crkve kako je ona uspostavljena svojim unutrašnjim pravilima. Na ovakav zaključak upućuje i konstatacija iz obrazloženja rješenja Ministarstva prosvjete da je nesporno da je zvaničan naziv Registar za Katoličku crkvu. Dalje, Zakon o slobodi vjera, kao i Ugovor koji je BiH zaključila sa Svetom stolicom koristi naziv Katolička crkva. Najzad, u postupcima koje je apelant vodio nije negirano ili dovedeno u pitanje postojanje Grkokatoličke crkve, odnosno Ukrajinske grkokatoličke crkve, te apelantove osobenosti u pogledu bogoslužjenja, obreda, tradicije i običaja.

63. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da korištenje naziva Rimokatolička i Katolička crkva u komunikaciji sa apelantom, kao i u zvaničnim aktima (odlukama Vlade RS o raspodjeli sredstava vjerskim zajednicama) pokreće pitanje političke korektnosti javne vlasti, ali samo po sebi ne rezultira miješanjem u apelantovo pravo iz člana 9. Evropske konvencije i nema diskriminatorski učinak. Na drugačiji zaključak, a suprotno apelantovim tvrdnjama, ne utječe ni obrazloženje da se radi o „nazivima” koji su prihvaćeni u zvaničnoj i nezvaničnoj komunikaciji kao sinonimi, a u prilog čemu može govoriti i već citirani stav Venecijanske komisije u kojem se, također, koristi „naziv” „(Rimo)katolička crkva”.

64. Dalje, apelant tvrdi da je diskriminiran prema religijskoj i etničkoj osnovi u odnosu na Katoličku crkvu, Srpsku pravoslavnu crkvu, Islamsku zajednicu i jevrejske općine. U ovom dijelu je istakao da je i on, kao i navedene crkvene i vjerske zajednice, historijski zasnovana crkva u BiH, te da predstavlja i okuplja pripadnike najbrojnije, ukrajinske, manjine u RS.

65. Ustavni sud primjećuje da je članom 8. stav 2. Zakona o slobodi vjera određeno da se svojstvo pravnog lica potvrđuje historijski zasnovanim crkvama i vjerskim zajednicama: Katoličkoj crkvi, Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Islamskoj zajednici i jevrejskim općinama. Dalje, istim članom svojstvo pravnog lica priznato je i crkvama i vjerskim zajednicama kojim je to svojstvo bilo priznato i prema prijašnjim propisima. Najzad, stavom 3. istog člana određeno je i da nove crkve i vjerske zajednice stječu svojstvo pravnog lica na način propisan zakonom (član 18).

66. U vezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da je apelant upisan u Registar za Katoličku crkvu, kojoj je potvrđen kontinuitet svojstva pravnog lica kao jednoj od historijski zasnovanih crkava i vjerskih zajednica. Apelant ne osporava upis u navedeni Registar, pripadnost Katoličkoj crkvi, te činjenicu da se sredstva dodjeljuju Katoličkoj, odnosno Rimokatoličkoj crkvi, kako tvrdi. U ovoj odluci je već ukazano na to da, pri nespornoj činjenici da se sredstva dodjeljuju Katoličkoj crkvi, učinak ispitivanja kako

se ona raspoređuju unutar Katoličke crkve bi bila povreda principa neutralnosti koji su javne vlasti obavezne poštovati. Slijedeći navedeno, ne mogu se prihvatiti osnovanim apelantove tvrdnje da je diskriminiran u odnosu na Katoličku crkvu, Srpsku pravoslavnu crkvu, Islamsku zajednicu i jevrejske općine kao historijski zasnovane crkve i vjerske zajednice. Ovo tim prije što apelant ne osporava i ne dovodi u pitanje stav Republičkog sekretarijata da nijedan subjekt upisa u Registru bilo koje od navedenih crkava i vjerskih zajednica ne uživa pravo na dodjelu stalnog granta iz sredstava namijenjenih crkvama i vjerskim zajednicama.

67. Dalje, iz dokumenata predočenih Ustavnom sudu, te podataka koje je dostavilo Ministarstvo prosvjete proizlazi da se u budžetu RS, u okviru Republičkog sekretarijata, kao posebna stavka propisuje grant vjerskim i etničkim organizacijama. Ovako određena sredstva Vlada RS je 2007, 2008. i 2010. godine posebnim odlukama raspodijelila Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Katoličkoj crkvi, Islamskoj zajednici, jevrejskim općinama i ostalim. Unutar ovako raspodijeljenih sredstava navedenim crkvama i vjerskim zajednicama raspodjelu sredstava vrši Republički sekretarijat, prema dostavljenim zahtjevima, ocjenjujući brojnost, značaj i potrebe vjerske zajednice. Iz odgovora Ministarstva prosvjete i prema dostavljenim podacima proizlazi da Vlada RS nije donosila odluku o raspodjeli sredstava za 2009, 2011, 2012, 2013. i 2014. godinu. U ovim godinama raspodjela sredstava na Islamsku zajednicu, Srpsku pravoslavnu crkvu, Katoličku crkvu, jevrejske općine i ostale vršena je u omjeru kao i u odlukama Vlade RS iz 2007, 2008. i 2010. godine, a zatim je daljnju raspodjelu ovih sredstava, također, vršio Republički sekretarijat prema dostavljenim zahtjevima ocjenjujući brojnost, značaj i potrebe vjerske zajednice.

68. Ustavni sud podsjeća da Evropski sud smatra da državama mora biti ostavljena značajna sloboda u izboru načina saradnje sa različitim vjerskim zajednicama, posebno zbog činjenice da se one razlikuju jedna od druge u pogledu njihove organizacije, veličine njihovog članstva i aktivnosti proisteklih iz njihovog učenja. Ovo se posebno odnosi na izbor partnera s kojim država namjerava sarađivati u određenim aktivnostima. Kada su u pitanju javni društveni zadaci koje preuzima religijska zajednica, a koji nisu u direktnoj vezi sa njihovim duhovnim životom (naprimjer humanitarne aktivnosti koje proistječu iz njihove religijske dužnosti), navedena ovlaštenja države imaju još veći značaj. U ovom kontekstu države uživaju određeno polje slobodne procjene u oblikovanju saradnje sa religijskim zajednicama (vidi, već citiranu, *Magyar Keresztény Mennonita Egyház i drugi protiv Mađarske*, stav 108). Slijedeći navedeno, a suprotno apelantovim tvrdnjama, činjenica da je Okružni sud, pored ostalog, zaključio da se čini da se raspodjela sredstava vrši s obzirom na brojnost pripadnika vjerske zajednice, njihov značaj i potrebe, nema diskriminatorni učinak. Pri tome Ustavni sud zapaža da apelant u apelaciji i sâm navodi

da „ne traži posebno ni više ni manje prava, odnosno sredstava, već samo onoliko koliko mu pripada, uvažavajući realan odnos u okviru vjerskih zajednica”.

69. Dalje, Ustavni sud zapaža da je apelant od Republičkog sekretarijata zahtijevao da izda rješenja kojim će mu se priznati status korisnika stalnog granta iz sredstava budžeta RS. Iz dokumenata predočenih Ustavnom sudu, kao i iz relevantnih odredaba Zakona o slobodi vjera, niti bilo kojeg drugog propisa ne proizlazi da je Republički sekretarijat nadležan da donosi takva rješenja, odnosno da je takvo rješenje donio u pogledu bilo koje crkve ili vjerske zajednice. Također, pri činjenici koju ni apelant ne osporava, tj. da je subjekt upisa u Registru za Katoličku crkvu, ne može se govoriti o drugačijem odnosu prema apelantu kada nijedan subjekt upisa u Registru za Katoličku crkvu, odnosno subjekt upisa u registrima drugih crkava i vjerskih zajednica koje su zakonom označene kao historijske, nije označen kao korisnik stalnog granta iz budžeta RS.

70. Najzad, iz predočenih odluka Vlade RS u vezi sa pitanjem u kom omjeru je raspodjela vršena u godinama kada one nisu donesene proizlazi da se raspodjela sredstava vrši u određenom omjeru i iznosu na četiri crkve i vjerske zajednice koje su zakonom priznate kao historijski ustanovljene, te na ostale. Dalje, unutar ovako određenih iznosa za pojedinu crkvu i vjersku zajednicu raspodjelu vrši Republički sekretarijat, kako je navedeno u odgovoru, ocjenjujući brojnost pripadnika vjerske zajednice, njihov značaj i potrebe, a prema dostavljenim zahtjevima. Ustavni sud zapaža da je Ministarstvo prosvjete, uz odgovor na apelaciju, dostavilo i pojedinačna rješenja o dodjeli namjenskih sredstava sa pozicije „Grant vjerskim zajednicama” u periodu od 2007. do 2013. godine: Parohiji Hrista Carja u Banjoj Luci, Parohijskom domu Prnjavor, Crkvi Pokrova Presvete Bogorodice u Hrvaćanima, Crkvi svetog Jozefa u Cerovljanima, Parohiji u Prnjavoru (a koje apelant označava kao svoje parohije).

71. Ustavni sud zapaža da je apelant u dopuni apelacije od 24. aprila 2014. godine dostavio Treće mišljenje Savjetodavnog komiteta o Bosni i Hercegovini a u dopuni apelacije od 22. marta 2016. godine Mišljenje Ombudsmana broj P-185/14. Ustavni sud uvažava preporuke iz citiranih mišljenja da vlasti Republike Srpske treba da preispitaju, odnosno razmotre uspostavljanje i donošenje jasnih kriterija na osnovu kojih će biti razmatrani zahtjevi za dobijanje sredstava iz budžeta RS namijenjenih za finansiranje vjerskih zajednica, jer se, kako u suštini proizlazi iz oba mišljenja, tako otklanjaju eventualne buduće situacije u kojim bi se moglo problematizirati pitanje diskriminacije.

72. Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da su javne vlasti izašle iz okvira polja slobodne procjene u oblikovanju saradnje sa vjerskim zajednicama i, zbog

načina finansiranja crkava i vjerskih zajednica, apelanta dovele u neravnopravan položaj u odnosu na druge crkve i vjerske zajednice.

73. Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava iz člana II/3.g) u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te prava iz člana 9. u vezi sa članom 14. Evropske konvencije neosnovani.

Pravo na pravično suđenje

74. Apelant tvrdi da mu je osporenom presudom Okružnog suda povrijeđeno i pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Apelantovi navodi u ovom dijelu suštinski se odnose na tumačenje Okružnog suda u pogledu naziva Katolička, odnosno Rimokatolička crkva, te stav da se čini da se raspodjela sredstava vrši s obzirom na brojnost pripadnika vjerske zajednice, njihov značaj i potrebe, koji su u ovoj odluci već detaljno razmotreni u okviru člana 9. u vezi sa članom 14. Evropske konvencije i za koje je zaključeno da su neosnovani. Dalje, u vezi sa apelantovom tvrdnjom da je Okružni sud propustio održati usmenu raspravu, Ustavni sud zapaža da, u skladu sa članom 25. Zakona o upravnim sporovima RS, zbog složenosti sporne stvari ili ako nađe da je to potrebno radi boljeg razjašnjenja stvari, sud može riješiti da se održi usmena rasprava. Sud može održati usmenu raspravu i u slučaju kad je neka od stranaka u tužbi, odnosno blagovremenom odgovoru na tužbu predložila da se rasprava održi. Apelant ne tvrdi da je u tužbi zahtijevao da se održi javna rasprava. Slijedeći navedeno, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da je Okružni sud proizvoljno postupao i tako povrijedio apelantovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

75. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava iz člana II/3.g) i člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te prava iz člana 9. u vezi sa članom 14. Evropske konvencije kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da su javne vlasti izašle iz okvira polja slobodne procjene u oblikovanju saradnje sa vjerskim zajednicama i načinom finansiranja crkava i vjerskih zajednica apelanta dovele u neravnopravan i diskriminatorski položaj u odnosu na druge crkve i vjerske zajednice.

76. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da je Okružni sud proizvoljno postupao i tako povrijedio apelantovo pravo iz citiranih odredaba.

77. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

78. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 2609/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Народног демократског покрета против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број С1 3 Иж 022136 16 Иж од 7. јуна 2016. године и Одлуке Централне изборне комисије Босне и Херцеговине број 06-1-07-3-497/16 од 26. маја 2016. године

Одлука од 26. октобра 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 2609/16**, рјешавајући апелацију Народног демократског покрета, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка х), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 26. октобра 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Народног демократског покрета поднесена против Рјешења Суда БиХ С1 3 Иж 022136 16 Иж од 7. јуна 2016. године и Одлуке Централне изборне комисије Босне и Херцеговине број 06-1-07-03. 497/16 од 26. маја 2016. године у односу на члан II/4 Устава Босне и Херцеговине и члан 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода и члан 11 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одбацује се као недозвољена апелација Народног демократског покрета поднесена против Рјешења Суда БиХ С1 3 Иж 022136 16 Иж од 7. јуна 2016. године и Одлуке Централне изборне комисије Босне и Херцеговине број 06-1-07-03. 497/16 од 26. маја 2016. године у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, због тога што је *ratione materiae* инкомпатибилна са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Народни демократски покрет (у даљњем тексту: апелант), из Бањалуке, ког заступа предсједник и законски заступник Драган Чавић, из Бањалуке, поднио је 16. јуна 2016. године, Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број С1 3 Иж 022136 16 Иж од 7. јуна 2016. године и Одлуке Централне изборне комисије Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЦИКБиХ) број 06-1-07-3-497/16 од 26. маја 2016. године. Апелант је предложио да се донесе „привремена мјера која ће бити на снази све до доношења коначне одлуке Уставног суда, цијенећи да је то у интересу апеланта који би у супротном могао претрпити ненадокнадиву штету”.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и ЦИКБиХ затражено је 20. септембра 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Суд БиХ је 19. фебруара 2015. године доставио одговор на апелацију, а ЦИКБиХ 23. фебруара 2015. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Одлуком ЦИКБиХ број 06-1-07-3-497/16 од 26. маја 2016. године одбијена је пријава за овјеру политичке странке Народни демократски покрет за учешће на Локалним изборима 2016. године, који се имају одржати 2. октобра 2016. године, за изборе за општинско вијеће, односно скупштине општина, односно градско вијеће, односно скупштину града и општинског начелника односно градоначелника у основној изборној јединици: Крупа на Уни, Брод, Вукосавље, Петровац, Оштра Лука, Језеро, Шековићи, Хан-Пијесак, Трново, Гацко, Фоча, Берковићи и Милићи.

6. У образложењу Одлуке ЦИКБиХ се наводи да је његовом одлуком утврђено да је пријава ове политичке странке поднесена у складу са одредбама чл. 4.3, 4.4, 4.16 и 4.17 Изборног закона БиХ, односно да садржи сву документацију прописану Поглављем 4. Изборног закона БиХ („Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16), те да нису утврђени недостаци у пријави за органе власти у основним изборним јединицама како је наведено у диспозитиву одлуке.

7. Исто тако, ЦИКБиХ наводи да је утврдио пријаву за органе власти у основним изборним јединицама како је наведено у ставу (2) диспозитива ове одлуке, али да апелант није предложио довољан број потписа подршке у смислу члана 4.11 Изборног закона Босне и Херцеговине и члана (2) Правилника о начину провјере потписа подршке и образаца за овјеру политичких субјеката за учешће на непосредним изборима у Босни Херцеговини (пречишћени текст) број 05-1-02-2-520-2/16 од 5. маја 2016. године (у даљњем тексту: Правилник).

8. Имајући у виду да су испуњени сви законски услови за овјеру пријаве политичке странке за учешће на Локалним изборима 2016. године за органе власти у основним изборним јединицама, како је наведено у ставу (1) диспозитива ове одлуке, а да нису испуњени услови за овјеру политичке странке за органе власти у основним изборним јединицама како је наведено у ставу (2) диспозитива ове одлуке, ЦИКБиХ је у складу са чланом 2.9 став (1) тачка 5 и чланом 4.6 став (2), а у вези чл. 4.4, 4.11 и 4.17 Изборног закона БиХ одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

9. Против ове одлуке апелант је благовремено изјавио жалбу наводећи да ниједна од 13 општина за које су пријаве одбијене није наведена у Обавјештењу о отклањању недостатака у пријави од 26. маја 2016. године, те није јасно зашто је ЦИКБиХ апеланта обавијестио о недостацима у само осам општина, када се обје групе општина налазе у истој чињенично-правној ситуацији. Наводи и да је ожалбена одлука донесена супротно члану 4.5 став 2 Изборног закона БиХ, с обзиром да апелант није ни био у обавези да прикупља потписе подршке, јер је на Општим изборима 2014. године на нивоу ентитета Републике Српске освојио пет посланичких мандата за Народну скупштину РС, те да је локални ниво власти нижи од ентитетског.

10. Апелационо управно вијеће Апелационог одјељења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Апелационо одјељење) је Рјешењем Суда БиХ број С1 3 Иж 022136 16 Иж од 7. јуна 2016. године одбило апелантову жалбу.

11. Како се наводи у образложењу оспореног рјешења, ЦИКБиХ је потпуно и правилно утврдио чињенично стање јер је правилно поступио у овој управној ствари

пошто из потпуно и правилно утврђеног чињеничног стања произлази да ЦИКБиХ није ни могао, у конкретном случају, поступити у складу са одредбом члана 4.16 став 3 Изборног закона БиХ, односно тражити да се отклоне недостаци у пријави за општине наведене у ставу (2) ожалбене одлуке, с обзиром да је подносилац жалбе поднио недовољан број потписа, чиме није испуњен услов из одредбе члана 4.4 став (5) Изборног закона БиХ која је императивна законска норма.

12. Жалбени приговор по којем је ЦИКБиХ незаконито тумачио одредбу члана 4.5 став (2) Изборног закона БиХ по којем је политичка странка ослобођена обавезе прикупљања потписа када подноси пријаву за овјеру кандидатуре у орган који је на истом или нижем нивоу од органа у којем члан политичке странке има мандат, Апелационо вијеће је одбило. У том смислу се наводи да се правилним тумачењем наведене одредбе може утврдити да се она не односи на локалне изборе, јер нижи ниво органа у којем члан политичке партије има мандат не постоји на локалном нивоу, те у том случају политичка странка има обавезу прикупљања потписа подршке. Како произлази из списка предмета, Апелационо вијеће констатује да апелант није учествовао на претходним Локалним изборима 2012. године, те није ни имао своје представнике, односно носиоце освојених мандата. Из наведених разлога Апелационо управно вијеће Суда БиХ налази да је побијана одлука ЦИКБиХ правилна и законита, а жалба неоснована, па је исту примјеном одредбе члана 81 став 1 Закона о управним споровима Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. од 19/02 до 74/10) и одбио.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант наводи да му је оспореним одлукама повријеђено право на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на забрану дискриминације из члана 14 Европске конвенције у вези са чланом 6 Европске конвенције, члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, члан 11 Европске конвенције и члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

14. Апелант сматра да се Одлука ЦИКБиХ и Рјешење Суда БиХ заснивају на погрешној примјени члана 4.5 став (2) Изборног закона које су јасне, разумљиве и не дају повод било каквој произвољности у њеном тумачењу и која у интегралном дијелу гласи: „Политичка странка ослобођена је обавезе прикупљања потписа из члана 4.4 овог Закона и у случају подношења пријаве за овјеру кандидатуре за тијело

које је на истој или на нижој разини од тијела у којем члан политичке странке има мандат”. Дакле, имајући у виду садржину напријед цитиране законске одредбе, као и неспорну чињеницу да је апелант на Општим изборима одржаним 2014. године на нивоу Републике Српске за Народну скупштину Републике Српске освојио пет посланичких мандата, као и да је локални ниво власти нижи од ентитетског, онда је више него очигледно да апелант, како се наводи у апелацији, није ни био у обавези да уопште прикупља потписе подршке. Поред наведеног, Одлука ЦИК-а и Рјешење Суда БиХ се заснивају и на погрешној примјени члана 4.6 став (3) Изборног закона којим је прописано: „Ако Централна изборна комисија БиХ установи да су подаци из пријаве нетачни или непотпуни или да пријава не садржи неке друге недостатке или неправилности у смислу Закона или аката Централне изборне комисије, о томе обавјештава подносиоца пријаве, који је дужан исправити неправилности у року од два дана од дана пријема обавјештења. Након истека овог рока, ако политичка партија не отклони недостатке или неправилности из овог става Централна изборна комисија БиХ неће овјерити њену пријаву за учествовање на изборима”. Ова законска одредба се односи на фазу претходног испитивања правилности поднесених пријава (тачност, потпуност, правилност и сл.) које је ЦИК, како даље наводи апелант, морао провести прије доношења одлуке да ли ће пријаву потврдити или одбити, а што је очигледно пропустио да учини. Дакле, ако је Комисија утврдила да је апелант поднио пријаве са мањим бројем потписа подршке, у односу на прописани број, онда је ЦИКБиХ, како наводи апелант, био дужан да о томе апеланта обавијести писмено и да га позове да уочене недостатке отклони у остављеном року и да тек након тога, а у зависности да ли су и на који начин уочени недостаци отклоњени, донесе одлуку о коначној судбини пријаве. На крају, апелант наводи да није без значаја истаћи да је ЦИКБиХ на Записнику о пријему пријава политичких партија за учествовање на Локалним изборима 2016. године од 20. маја 2016. године констатовао да су уз пријаву приложени сви важећи документи, без недостатака, што другим ријечима значи да је ЦИКБиХ за свих 13 општина примио уредну документацију, па је нејасно како и на који начин је касније та иста комисија, утврдила да те поднесене пријаве наводно садрже неправилности.

15. На основу горе наведеног, апелант предлаже да Уставни суд донесе одлуку о допустивости и меритуму и тако утврди да је апелација допуштива (члан 18 Правила Уставног суда БиХ – пречишћени текст „Службени гласник БиХ” број 94/14), утврди повреду напријед наведених права, укине наведену одлуку и пресуду и предмет врати на поновни поступак и одлуку, предметној апелацији да првенство у рјешавању, у складу са чланом 25 Правила Уставног суда БиХ јер је ријеч о спору поводом изборних права, па сама природа тог спора (краткоћа рокова) упућује на

хитност поступања. Апелант предлаже да Суд из истих разлога, на основу члана 64 Правила донесе привремену мјеру која ће бити на снази све до доношења коначне одлуке Уставног суда, цијенећи да је то у интересу апеланта који би у супротном могао претрпјети ненадокнадиву штету.

б) Одговор на апелацију

16. Суд БиХ је навео да је побијаном судском одлуком потпуно и правилно утврђено чињенично стање и правилно примијењено материјално право тако да су сви наводи апеланта о кршењу људских права, а посебно права на правично суђење, произвољни и паушални, те Суд предлаже да Уставни суд апелацију одбије као неосновану у складу са правилним ставом Уставног суда израженом у низу његових одлука.

17. ЦИКБиХ је навео да предочене чињенице ни на који начин не могу оправдати тврдњу да постоји кршење Уставом заштићених права, нити да је ЦИКБиХ на било који начин повриједио права апеланта која су наведена у апелацији. Надаље, ЦИКБиХ је навео да је у поступку провјере утврдио да пријава ове политичке странке за учешће на Локалним изборима 2016. године садржи недостатке или неправилности, односно да није приложила довољан број валидних потписа у смислу члана 2 став (2) Правилника о начину провјере потписа подршке и обрасце за овјеру политичких субјеката за учешће на непосредним изборима у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 43/16). У вези с тим, ЦИКБиХ је 26. маја 2016. године доставио политичкој странци Народни демократски покрет обавијест о отклањању недостатака у пријави за учешће на изборима, односно да достави у остављеном року довољан број „валидних потписа” за ниво за који је поднесена пријава политичке странке. Даље је наведено да политичка странка Народни демократски покрет није учествовала на прошлим локалним изборима и нема своје изборне представнике, те се не може позивати на бенефицију из закона по том основу у смислу члана 4.5 став (2) Изборног закона Босне и Херцеговине која се односи на ослобађање обавезе прикупљања потписа подршке. Ту бенефицију закон, по мишљењу ЦИКБиХ, даје за опште изборе за органе власти (кантоналних, ентитетских нивоа и ниво БиХ). С обзиром да су ово избори за органе локалне самоуправе, општинско вијеће/скупштина општине и начелнике/градоначелнике, који су ниво сам по себи, имајући у виду одредбу члана 4.5 Изборног закона Босне и Херцеговине, општински ниво није садржан у вишем нивоу власти.

18. За 13 општина – основних изборних јединица наведених у ставу (2) предметне одлуке, није прикупио довољан број потписа у складу са чланом 4.11 Изборног закона Босне и Херцеговине и чланом 2 став (2) Правилника, те се није легитимисао као

учесник за изборе за те основне изборне јединице из којих разлога му је и одбијена пријава за овјеру. ЦИКБиХ даље наводи да је на правилан начин донио предметну одлуку када је ставом (2) исте одлуке одбио пријаву ове политичке странке за учешће на Локалним изборима 2016. године, за изборе за органе власти у изборним јединицама како је наведено у предметној одлуци, с обзиром да нису били испуњени услови прописани чланом 4.4 Изборног закона Босне и Херцеговине, јер подносилац апелације није доставио довољан број потписа подршке у смислу наведеног члана. Због свега наведеног, ЦИКБиХ закључује да није ни могао поступити у складу са одредбом члана 4.16 став (3) Изборног закона Босне и Херцеговине, односно тражити да се отклоне недостаци у пријави за општине наведене у ставу (2) предметне одлуке, с обзиром да је апелант поднио недовољан број потписа, чиме није испуњен услов из члана 4.4 став (5) Изборног закона Босне и Херцеговине, а који је императивна законска норма.

V. Релевантни прописи

19. У Изборном закону Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16) релевантне одредбе гласе:

ПОГЛАВЉЕ 4. ОВЈЕРА И КАНДИДИРАЊЕ ЗА ИЗБОРЕ

члан 2.9 став (1) тачка 5

Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је независан орган који подноси извјештај непосредно Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и чија овлаштења из ње произилазе. Централна изборна комисија Босне и Херцеговине: (...)

5. овјерава политичке странке, коалиције, листе независних кандидата и независне кандидате за учешће на свим нивоима непосредних избора у Босни и Херцеговини; (...)

Члан 4.3

Да би учествовала на изборима, политичка странка мора бити регистрована код надлежног органа, у складу са законом. Уз пријаву за овјеру мора бити приложен доказ који није старији од 60 дана да је политичка странка регистрована код надлежног органа. Политичка странка мора поднијети пријаву за овјеру под истим називом под којим се регистровала код надлежног органа.

Члан 4.4

Пријава за овјеру политичке странке или независног кандидата састоји се од списка који садржи име и презиме, оригиналан потпис, број важеће личне карте и јединствени матични број сваког бирача уписаног у Централни бирачки списак који подржава пријаву политичке странке или независног кандидата.

Пријава садржи број рачуна за финансирање изборне кампање.

Образац за потписе утврђује Централна изборна комисија Босне и Херцеговине. Формулари се унапријед штампају, те садрже простор предвиђен за уписивање назива странке или имена и презимена независног кандидата, као редне серијске бројеве.

Политичке странке или независни кандидати, дужни су потписе прикупљати само на формуларима које им додјели Централна изборна комисија Босне и Херцеговине. Остали формулари, које достави политичка странка или независни кандидат, не узимају се у обзир.

Члан 4.11

Да би се политичка странка или независни кандидат овјерили за изборе дужни су поднијети потписе подршке у складу са чланом 4.4. овог закона. Један бирач може на формулару за потпис подршке свој глас дати само једној политичкој странци или независном кандидату у једном ентитету. Централна изборна комисија БиХ регулише начин на који се потписи подршке провјеравају и потврђују.

Члан 4.16

(1) Уз пријаву за овјеру, политичка партија или независни кандидат прилажу доказ о уплаћеној такси који је одредила Централна изборна комисија БиХ за те изборе. Уплаћени новчани износ таксе за овјеру се враћа ако политичка партија или независни кандидат освоји: (...)

4. за начелнике/градоначелнике општина 1/3 гласова од укупног броја гласова које је освојио изабрани начелник/градоначелник,
5. за одборнике/вијећнике општина више од 3% од укупног броја важећих гласова у тој изборној јединици.

(2) Ако је коалиција или листа независних кандидата освојила број гласова из става (1) овог члана, сматраће се да је свака политичка партија у коалицији или сваки независни кандидат на листи независних кандидата испунио услов за поврат таксе.

Члан 4.17

Да би политичка странка, коалиција, независни кандидат или листа независних кандидата била овјерена за учешће на изборима, дужни су уз сваку пријаву приложити сву потребну документацију и податке предвиђене овим законом.

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

а) У односу на наводе о повреди члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 става 1 Европске конвенције и члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију

22. Приликом испитивања допустивости дијела апелације који се односи на наводе о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд је пошао од одредаба члана 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда.

Члан 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда гласи:

Апелација није допуштива ако постоји неки од сљедећих случајева:

*х) апелација је *ratione materiae* инкомпатибилна са Уставом;*

23. У вези са наводима апеланта о повреди права на правично суђење, Уставни суд прије свега подсјећа на устаљену праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) која подржава став да се политичка права не сматрају грађанским правима. Европски суд је такав став заузео у предмету *Pierre-Bloch v. France* (види, *Pierre-Bloch* против Француске, апликација број 24194/94, пресуда из 1997. године), који у битном није мијењао ни у новијој пракси остајући досљедан ставу да спорови везани уз права и обавезе које извиру из пасивног бирачког права у правилу не спадају у оквире грађанског, ни кривичног аспекта члана 6 Европске конвенције (види, између осталих, *Mutalibov* против Азербејџана апликација

број 31799/03, пресуда из 2004. године; *Paksas* против Литваније апликација број 34932/04, пресуда из 2011. године и *Karimov* против Азербејџана, апликација број 12535/06, пресуда из 2014. године). Уставни суд запажа да је у својој досадашњој пракси заузимао сличан став (види, између осталих, Уставни суд, одлуке бр. *АП 3804/08* од 15. јуна 2010. године и *АП 4702/11* од 23. фебруара 2012. године, доступне на www.ustavisud.ba). Исто тако, Уставни суд наглашава да се у подручју заштите пасивног бирачког права поједина питања, у зависности од околности конкретног случаја, могу подвести под кривични аспект члана 6 став 1 Европске конвенције. Међутим, Уставни суд сматра да у околностима конкретног случаја због недостатака и неправилности у приложеним кандидатским листама за локалне изборе предметни случај не потпада под кривичну оптужбу из члана 6 став 1 Европске конвенције, те с обзиром на околности конкретног случаја ово питање не спада под оквир заштите права на правичан поступак, у смислу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Из наведеног произлази да члан 6 став 1 Европске конвенције није примјењив у конкретном случају.

24. Будући да члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине, у овом случају, не пружа шири обим заштите од члана 6 Европске конвенције, слиједи да су наводи апелације у вези са повредом права на правично суђење *ratione materiae* инкомпатибилни са Уставом Босне и Херцеговине.

Право на слободне изборе

25. Члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Високе стране уговорнице се обавезују да у разумним временским размацама одржавају слободне изборе тајним гласањем под условима који обезбјеђују слободно изражавање мишљења народа при избору законодавних органа.

26. Апелант у суштини указује на незаконито поступање ЦИК-а и Суда БиХ приликом одбијања приједлога за овјеру кандидатских листа за 13 општина у РС, за које сматра да се заснивају на погрешној примјени члана 4.5 став (2) Изборног закона БиХ што је по њиховом мишљењу довело до кршења права на слободне изборе из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

27. Уставни суд запажа да обавеза државе која проистиче из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију предвиђа активно и пасивно бирачко право народа: активно право гласања на изборима и пасивно право да се учествује као кандидат на изборима. Међутим, ова права се односе само на избор „законодавних тијела”. Европски суд за људска права има досљедно мишљење да се овај члан примјењује

само у односу на избор тијела која врше значајну законодавну функцију. Да ли одређено тијело врши довољну законодавну власт да би се у ову сврху могао сматрати законодавним тијелом је питање процјене на које треба одговорити у свјетлу улоге тог тијела и његовог доприноса демократској изради закона у контексту устава у цјелини (види нпр. *Mathieu-Mohin i Clerfayt v. Belgium*, пресуда од 2. марта 1987. године, серија А, бр. 113; *Mathews v. United Kingdom*, пресуда од 18. фебруара 1999. године, Извјештаји 1999-I [ГЦ]; *Santoro v. Italy*, пресуда од 1. јула 2004. године, Извјештаји 2004-VI). Док регионално вијеће може имати довољну законодавну власт да се оквалификује као законодавац (види горе наведену пресуду *Santoro v. Italy*), локално вијеће је типично нема (види нпр. *Gorizdra v. Moldova*, апликација бр. 53180/99, одлука о прихватљивости од 2. јула 2002. године; *Cherepkov v. Russia* апликација бр. 51501/99, одлука о прихватљивости од 25. јануара 2000. године, Извјештаји 2000-I; *Salleras Llinares v. Spain*, апликација бр. 52226/99, одлука о прихватљивости од 12. октобра 2000. године, Извјештаји 2000-XI).

28. Уставни суд запажа да је Европски суд, у вези са чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, закључио да права која пружа наведени члан нису апсолутна, да у својим унутрашњим правним системима државе уговорнице право појединца да гласа и буде биран ограничавају условима који у принципу нису недозвољени, те да оне у тој сфери имају широк степен слободне процјене као и да је задатак суда да се увјери да ти услови „не ограничавају ова права до те мјере да угрожавају њихову суштину и лишавају их њихове ефективности; да су ови услови уведени како би задовољили легитиман циљ којем се тежи; да примијењена средства нису непропорционална” (види, *Mathieu-Mohin i Clerfayt* против Белгије, апликација број 9267/81, пресуда из 1987. године). Скоро идентичан став Европски суд је изнио у и предмету *Gitonas* и остали против Грчке (апликације бр. 18747/91 и др., пресуда из 1997. године).

29. Имајући у виду наведене принципе као и конкретан случај, Уставни суд је мишљења да у смислу члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију општинска вијећа, скупштине града, градска вијећа као и избор за општинског градоначелника нису законодавна тијела у смислу цитираног члана Европске конвенције. Како слиједи из Закона о локалној самоуправи надлежности ових тијела су регулисане чл. 12, 13 и 14 а односе се на: а) регулаторне радње и управљање општином, б) затим на пружање услуга и обављања специфичних функција у области културе, образовања, спорта, здравства и социјалне заштите, цивилне заштите, информација, занатства, туризма, угоститељства и заштите околине и ц) у области урбанистичког планирања и стамбено-комуналних дјелатности и друге надлежности утврђене Законом о локалној самоуправи, из чега произлази да наведена тијела могу доносити

само проведбене прописе и да се не могу сматрати законодавним тијелом у смислу Европске конвенције. Стога, ово право се не односи на њих и Уставни суд сматра да нема потребе проширивати домашај наведеног члана на изборе за општинска вијећа, градска вијећа, скупштине градова, градоначелнике, општинске начелнике, као и друга тијела и органе за које се расписују локални избори.

30. Стога, слиједи да су наводи апелације *ratione materiae* инкомпатибилни (и) у односу на право на слободне изборе из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) У односу на остале наводе о повреди права

31. Уставни суд запажа да се апелант позива и на кршење права из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, члана 11 Европске конвенције. Дакле, у вези с тим наводима Уставни суд примјећује да апелант предметном апелацијом оспорава Рјешење Суда БиХ број С1 3 Иж 022136 16 Иж од 7. јуна 2016. године против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 20. јуна 2015. године, а апелација је поднесена 16. јуна 2015. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

32. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштености.

VII. Меритум

33. Апелант наводи да му је оспореним одлукама повријеђено право из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију и члана 11 Европске конвенције.

Право на забрану дискриминације

34. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбијеђено је свим лицима у Босни и

Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан 14. Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених у овој конвенцији обезбјеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

35. Члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију гласи

1. Уживање сваког права које закон предвиђа мора да се обезбједи без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

2. Јавне власти не смију ни према коме вршити дискриминацију по било ком основу као што су они поменути у ставу 1.

36. Уставни суд запажа да апелант указује да су оспорене одлуке довеле до кршења права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, односно члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију. У вези с наведеним, Уставни суд подсјећа да, према пракси Европског суда, дискриминација наступа ако се лице или група лица који се налазе у аналогној ситуацији различито третирају на основу пола, расе, боје, језика, вјере и сл. у погледу уживања права из Европске конвенције, а не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман или употреба средстава наспрам жељеног циља који нису у пропорционалном односу (види, Европски суд, *Белгијски језички случај*, апликације бр. 1474/62 и др., пресуда из 1968. године). При томе је неважно да ли је дискриминација посљедица различитог законског третмана или примјене самог закона (види, Европски суд, *Ирска против Велике Британије*, апликација број 5310/71, пресуда из 1978. године).

37. У конкретном случају, Уставни суд се позива на праксу из предмета Сејдић и Финци гдје је речено да овај члан покрива изборе за извршну власт (чланови предсједништва). У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је у Одлуци број АП 66/15 у вези с наводима апеланата изнесеним у том предмету указао да је Европски суд у предмету Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине, између осталог, закључио да

дуготрајна немогућност апликаната да се кандидују за Дом народа Парламентарне скупштине БиХ нема објективно и прихватљиво оправдање, те да је, стога, дошло до кршења члана 14 у вези са чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Наведени став је Европском суду био основ да у предмету Зорнић против Босне и Херцеговине дође до истог закључка. Уставни суд запажа да се предмети Европског суда на које су се апеланти позвали по својој суштини битно разликују од предметне апелације. Пошто се у конкретном случају наводи апелације свде на правилну примјену одредаба Изборног закона, Уставни суд закључује да нема ништа што указује да је повријеђен принцип забране дискриминације по основу права из закона у смислу цитираног члана Европске конвенције.

38. Стога, Уставни суд закључује да оспореним одлукама није повријеђено право апеланта на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције и члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

39. У вези са позивањем апеланта на кршење права из члана 11 Европске конвенције, којим је гарантовано право на слободу окупљања и удруживања, Уставни суд запажа да апелант, осим паушалног позивања на кршење овог права, није навео у чему се састоји повреда наведеног права у предметним поступцима у оквиру којих се расправљало о испуњавању услова за овјеру кандидатских листа апеланата, у складу са Изборним законом и другим provedбеним актима ЦИКБиХ. Имајући у виду околности конкретног случаја, Уставни суд не може закључити на који начин се оспореним одлукама покреће било које питање у вези са уживањем гаранција наведеног права имајући у виду суштинско значење тог права, те ове паушалне наводе апеланта сматра неоснованим.

VIII. Закључак

40. Уставни суд закључује да није било кршења права из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију када се апелант неосновано позвао на кршење наведеног права и праксу Европског суда, при чему из оспорених одлука не произлази да је апелант у предметним поступцима на било који начин био дискриминисан.

41. Такође, није дошло до кршења члана 11 Европске конвенције јер Уставни суд не може закључити на који начин се оспореним одлукама покреће било које питање у вези са уживањем ових гаранција.

42. На основу члана 18 став (3) тачка х) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

43. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати апелантов захтјев за доношење привремене мјере.

44. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 451/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Slavice Stanković i Slobodana Stankovića zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku istrage koji se vodio pred Tužiteljstvom Bosne i Hercegovine u predmetu broj T20 0 KTPO 0003012 09 koji je, nakon podnošenja apelacije, okončan naredbom o obustavi istrage Tužiteljstva BiH broj T20 0 KTPO 0003012 09 od 8. srpnja 2015. godine

Odluka od 10. studenog 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 451/15**, rješavajući apelaciju **Slavice Stanković i Slobodana Stankovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. studenog 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Slavice Stanković i Slobodana Stankovića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji se vodio pred Tužiteljstvom Bosne i Hercegovine u predmetu broj T20 0 KTPO 0003012 09, koji je okončan naredbom o obustavi istrage broj T20 0 KTPO 0003012 09 od 8. srpnja 2015. godine.

Nalaže se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Slavici Stanković i Slobodanu Stankoviću, u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke, isplati iznos od po 900,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obvezu da, nakon isteka ovog roka, plati apelantima Slavici Stanković i Slobodanu Stankoviću zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Slavica Stanković i Slobodan Stanković (u daljem tekstu: apelanti), koje zastupa Miljkan Pucar, odvjetnik iz Banjaluke, podnijeli su 28. siječnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku istrage koji se vodio pred Tužiteljstvom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Tužiteljstvo BiH) u predmetu broj T20 0 KTPO 0003012 09 koji je, nakon podnošenja apelacije, okončan naredbom o obustavi istrage Tužiteljstva BiH broj T20 0 KTPO 0003012 09 od 8. srpnja 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, od Tužiteljstva BiH zatraženo je 25. rujna 2015. godine da dostavi odgovor na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Tužiteljstvo BiH je dostavilo 1. listopada 2015. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Tužiteljstvo BiH je 21. travnja 2009. godine, na temelju izvješća SIPA-e od 16. veljače 2009. godine, donijelo naredbu o provedbi istrage protiv apelanata i drugih osumnjičenih zbog osnova sumnje da su počinili više kaznenih djela, i to: zloupotreba službenog položaja iz članka 347. Kaznenog zakona Republike Srpske, porezna utaja iz članka 210. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine i pranje novca iz članka 209. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine. Iz stanja spisa proizlazi da je Sud Bosne i Hercegovine, na prijed-

log Tužiteljstva BiH broj KT-65/09 od 27. listopada 2009. godine, donio naredbu broj X-KRN-08/611 od 30. listopada 2009. godine da se od pravne osobe „Integral inženjeringa” d.o.o. Laktaši (sada u sastavu „Integral inženjering Corporation Banjaluka) oduzmu predmeti detaljno navedeni u naredbi u svrhu rasvjetljavanja kaznenih djela za koje su se teretili osumnjičeni. Sud BiH je Rješenjem broj X-KRN 08/611 od 30. studenog 2009. godine vratio pravnoj osobi „Integral inženjeringu” a.d. Laktaši izvornu dokumentaciju detaljno navedenu u potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta broj 17-02/3-20-3/09 od 10. srpnja 2009. godine, odnosno u navedenom rješenju Suda Bosne i Hercegovine. Iz stanja spisa proizlazi da je Tužiteljstvo BiH 8. srpnja 2015. godine donijelo naredbu o obustavi istrage protiv apelanata zbog toga što djelo koje su apelanti učinili nije kazneno. Apelanti su navedenu odluku Tužiteljstva BiH primili posredstvom opunomoćenika 2. rujna 2015. godine.

6. Apelanti su Tužiteljstvu BiH, radi okončanja istrage, 2. listopada 2013. godine, 8. siječnja 2014. godine, 15. srpnja 2014. godine, 17. prosinca 2014. godine podnijeli urgencije.

7. Iz stanja spisa proizlazi da je predmetni postupak okončan.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelanti smatraju da je istraga u predmetnom postupku trajala nerazumno dugo zbog čega je povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljem tekstu: Europska konvencija). Navode da su za predmetni postupak saznali kada je izvršeno oduzimanje predmeta na temelju naredbe Suda BiH, te da su o daljem tijeku postupka, uglavnom, bili informirani iz medija, a ne od Tužiteljstva BiH. Ističu da su, radi okončanja predmetnog postupka, Tužiteljstvu BiH podnosili više urgencija. Apelanti su u apelaciji naveli tijekom predmetnog istražnog postupka, zbog čije duljine su tražili naknadu nematerijalne štete u iznosu od 300,00 KM za svaku godinu trajanja istrage za svakog apelanta.

b) Odgovor na apelaciju

9. U odgovoru na apelaciju Tužiteljstvo BiH je navelo da je istraga protiv apelanata obustavljena naredbom o obustavi istrage, koju je Tužiteljstvo BiH donijelo 8. srpnja 2015. godine, o čemu su apelanti obaviješteni posredstvom opunomoćenika. U odgovoru na apelaciju Tužiteljstvo BiH nije navelo razloge zbog kojih je predmetni postupak toliko trajao.

V. Relevantni propisi

10. Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 13.

Pravo na suđenje bez odgode

(1) Osumnjičenik, odnosno optuženik ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred Sud i da mu bude suđeno bez odgode.

(2) Sud je dužan postupak provesti bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje sudjeluju u postupku.

[...]

Članak 16.

Optužno načelo

Kazneni postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu Tužitelja.

Članak 17.

Načelo zakonitosti kaznenog progona

Tužitelj je dužan poduzeti kazneni progon ako postoje dokazi da je kazneno djelo počinjeno, osim ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Članak 35.

Prava i dužnosti

(1) Temeljno pravo i temeljna dužnost Tužitelja je otkrivanje i progon počinitelja kaznenih djela koja su u nadležnosti Suda.

(2) Tužitelj ima pravo i dužnost:

a) čim sazna da postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo poduzeti potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenika, upravljanja i nadzora nad istragom, te radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanim za pronalazak osumnjičenika i prikupljanje izjava i dokaza,

b) provesti istragu sukladno ovom Zakonu,

[...]

Članak 65.

Nalog o oduzimanju predmeta

(1) Predmeti koji se po KZ BiH trebaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom postupku privremeno će se oduzeti i temeljem sudske će se odluke osigurati njihovo čuvanje.

(2) Nalog o oduzimanju predmeta izdaje Sud, na prijedlog Tužitelja ili na prijedlog ovlaštene službene osobe koja je dobila odobrenje od Tužitelja.

[...]

Članak 225.

Okončanje istrage

(1) Tužitelj okončava istragu kad smatra da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne okonča u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, potrebne će mjere radi okončanja istrage poduzeti kolegij Tužiteljstva.

(3) Optužnica se ne može podići ako osumnjičenik nije bio ispitan.

VI. Dopustivost

11. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

12. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

13. Prema članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

14. Apelanti su se obratili Ustavnom sudu navodeći da je istraga, koja je nakon podnošenja apelacije okončana naredbom o obustavi istrage protiv apelanata od 8. srpnja 2015. godine, trajala nerazumno dugo, tj. da nije okončana u razumnom roku, u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud naglašava da Zakon o kaznenom postupku BiH ne nudi osumnjičenom mogućnost da pitanje okon-

čanja istrage u razumnom roku pokrene u okviru samog istražnog postupka pred redovitim sudom. Stoga, u odnosu na navedeno, efektivan pravni lijek predstavlja jedino podnošenje apelacije Ustavnom sudu. U odnosu na te apelantove navode, Ustavni sud smatra da je apelacija, u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, dopustiva sa aspekata prava na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Konačno, apelacija u tom dijelu ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

VII. Meritum

15. Apelanti smatraju da im je, zbog duljine trajanja istražnog postupka koji se vodio pred Tužiteljstvom BiH, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

16. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2., što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

17. Ustavni sud zapaža da se postupak odnosi na kaznenu istragu koja je protiv apelanata pokrenuta 21. travnja 2009. godine. Istraga je pokrenuta naredbom o provedbi istrage protiv apelanata, a nakon nje je Sud BiH, na prijedlog Tužiteljstva BiH, donio naredbu o izuzimanju predmeta od pravne osobe zbog postojanja osnova sumnje da su apelanti počinili navedena kaznena djela. S tim u svezi, postavlja se pitanje primjenjivosti članka 6. Europske konvencije na konkretan slučaj. Ustavni sud napominje da Europski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: Europski sud) smatra da optužba, u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije, ima autonomno značenje i da postoji od momenta kad država poduzme mjere koje impliciraju tvrdnje da je neka osoba počinila kazneno djelo, što značajno utječe na situaciju osumnjičenih (vidi, Europski sud, Foti i dr. protiv Italije, presuda od 10. prosinca 1982. godine, Serija A broj 56). Dakle, od tog trenutka osobi

protiv koje postoji optužba moraju biti pružene sve garancije prava na pravično suđenje, uključujući i pravo na donošenje odluke u razumnom roku u kaznenom postupku, pa se, umjesto posebnog obrazloženja, Ustavni sud poziva na svoju Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 2130/09 od 28. svibnja 2010. godine, točka 47. (dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

18. Imajući u vidu da se protiv apelanata vodila istraga zbog postojanja osnova sumnje da su počinili određena kaznena djela, u okviru koje su poduzete određene istražne radnje protiv apelanata, te imajući u vidu citiranu praksu Europskog suda, Ustavni sud smatra da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv u konkretnom slučaju. Ustavni sud će ispitati apelaciju u odnosu na navode koji pokreću pitanje poštovanja prava na donošenje odluke u razumnom roku.

19. Sukladno praksi Europskog suda, Ustavni sud naglašava da se pri ocjeni razumnog roka u kaznenim stvarima za početak relevantnog razdoblja vezuje trenutak u kojem je osoba koja je u pitanju postala svjesna da je osumnjičena za kazneno djelo, jer od tog momenta ima interes da o postojanju te sumnje sud donese odluku. Za konac relevantnog razdoblja uzima se trenutak u kojem je okončana nesigurnost u pogledu pravne pozicije osobe koja je u pitanju. Pri tome u kaznenom postupku odluka o optužnici, odnosno oslobađanju od optužbe ili odbacivanju optužbe, mora biti konačna. Najzad, konačno odlučenje o optužbi može predstavljati i odustajanje od daljeg vođenja kaznenog postupka (vidi, *Wemhoff*, stavak 18).

20. U konkretnom predmetu Ustavni sud zapaža da je prva mjera koja je implicirala tvrdnju, odnosno utemeljenu sumnju da su apelanti počinili navedena kaznena djela bila kada je Sud BiH, na prijedlog Tužiteljstva, izdao naredbu za privremeno oduzimanje predmeta od navedene pravne osobe radi rasvjetljavanja kaznenih djela koja su se apellantima i drugim osumnjičenicima u predmetnom postupku stavljala na teret. Sud BiH je, nakon toga, donio Rješenje broj X-KRN 08/611 od 30. studenog 2009. godine kojim je pravnoj osobi vratio izvornu dokumentaciju koja je od nje oduzeta radi vođenja predmetnog istražnog postupka protiv apelanata.

21. U svezi s navedenim, Ustavni sud naglašava da se razumnost duljine trajanja postupka, prema tome i istražnog postupka, mora ocjenjivati u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta, pri čemu se moraju imati u vidu kriteriji uspostavljeni sudskom praksom Europskog suda, naročito složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Europski sud, *Mikulić* protiv Hrvatske, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

22. Rukovodeći se navedenim principima, Ustavni sud u pogledu složenosti predmeta ukazuje na tumačenja pravne teorije prema kojoj složenost kaznenog djela porezna utaja i pranje novca proizlazi iz njegove naravi, budući da pripada skupini kaznenih djela protiv gospodarstva i jedinstva tržišta. Konkretno, objekt zaštite je fiskalni sustav kao dio sustava javnih prihoda, a objekt napada su porezi (davanja) koji su propisani poreznim zakonodavstvom. Stoga, složenost kaznenog djela koje je u pitanju, svakako, izravno može utjecati na duljinu trajanja sudskog postupka, odnosno u konkretnom slučaju trajanje kaznene istrage. Prema mišljenju Ustavnog suda, u konkretnom slučaju se radi o složenom predmetu, a u daljem dijelu obrazloženja će se ispitati može li složenost predmeta biti opravdanje za trajanje istrage na čiju duljinu se ukazuje u apelaciji.

23. Imajući u vidu da je postupak započeo 21. travnja 2009. godine donošenjem naredbe o provedbi istrage i da je trajao do 8. srpnja 2015. godine, kada je Tužiteljstvo donijelo naredbu o obustavi istrage protiv apelanata, Ustavni sud zaključuje da relevantno razdoblje obuhvaća više od šest godina.

24. Sljedeći kriterij koji Ustavni sud treba ispitati jeste ponašanje strana u postupku. U svezi s tim, Ustavni sud naglašava da članak 6. Europske konvencije nalaže da sudski postupak treba biti brz, ali da uspostavlja i generalni princip o pravilnom administriranju pravde. Jesu li tijela koja sudjeluju u postupku uspostavila pravednu bilancu između tih principa ocjenjuje se prema okolnostima konkretnog slučaja (vidi, Europski sud, *Boddaert protiv Belgije*, presuda broj 12919/87 od 22. rujna 1992. godine, stavak 39).

25. Ocjenjujući ponašanje Tužiteljstva BiH, Ustavni sud zapaža da je Tužiteljstvo BiH na početku postupka poduzimalo istražne radnje kojim je, neposredno nakon donošenja naredbe o provedbi istrage, zatražilo od Suda BiH da donese naredbu o privremenom oduzimanju predmeta od navedene pravne osobe radi pribavljanja materijalnih dokaza u svrhu daljeg vođenja kaznenog postupka protiv apelanata i drugih osumnjičenih u predmetnom postupku protiv kojih je postojala osnova sumnje da su počinili navedena kaznena djela.

26. U svezi s tim, Ustavni sud naglašava da relevantne odredbe Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine, primjenom principa akuzatornosti, utvrđuju da je odluka o pokretanju, obustavi i okončanju istrage u isključivoj nadležnosti tužitelja. Također, tužitelj, sukladno zakonu, ima zakonsku obvezu poduzeti kazneno gonjenje kada postoje dokazi da je kazneno djelo počinjeno. Odredbom članka 225. ZKPBiH regulirano je okončanje istrage (tužitelj okončava istragu kad ustanovi da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podignuti optužnica), a u stavku 3. iste odredbe je propisano da Kolegij Tužiteljstva poduzima mjere radi okončanja istrage u situaciji kada istraga nije okončana nakon šest mjeseci od donošenja naredbe o njezinoj provedbi.

27. Međutim, na temelju dokumentacije dostavljene Ustavnom sudu ne može se zaključiti da je Kolegij Tužiteljstva poduzeo bilo kakve mjere sukladno zakonu. Naime, Ustavni sud zapaža da ZKPBiH izričito ne navodi da se istraga mora završiti u roku od šest mjeseci, kao što ne navodi ni najdulji rok u kojem se istraga mora završiti (članak 225. st. 1. i 2), već jedino propisuje da, ukoliko se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provedbi istrage, potrebne mjere za okončanje istrage poduzet će Kolegij Tužiteljstva (članak 225. stavak 3). Međutim, iz stanja spisa Ustavni sud nije mogao izvesti zaključak zbog čega je Kolegij Tužiteljstva propustio poduzeti potrebne mjere radi okončanja istrage.

28. Dovodeći u svezu navedeno sa zakonskim rješenjima relevantnog ZKPBiH (članak 225), proizlazi da se navedena zakonska rješenja ne mogu tumačiti kao pravo Tužiteljstva da istragu može voditi neograničeno dugo, jer bi to bilo protivno jednom od temeljnih prava osumnjičenih, odnosno optuženog, utvrđenih u članku 13. ZKPBiH (pravo osumnjičenog, odnosno optuženog da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odgađanja). U svezu s tim, Ustavni sud uvažava u potpunosti zakonsko pravo i tužiteljevu obvezu da pokrene istragu onda kada smatra da postoji dovoljno osnova za sumnju da je počinjeno kazneno djelo, kao i obvezu i ovlast da rasvijetli sve okolnosti konkretnog slučaja, ali (i) da ocijeni je li stanje stvari dovoljno razjašnjeno da bi obustavio, odnosno okončao istragu. Također, Ustavni sud ima u vidu složenost konkretnog istražnog postupka, ali ima u vidu i izostanak uvjerljivog i logičnog obrazloženja Tužiteljstva koje bi opravdalo trajanje konkretnog istražnog postupka u razdoblju duljem od šest godina.

29. Ocjenujući ponašanje apelanata, Ustavni sud zapaža da apelanti svojim postupcima nisu utjecali na duljinu trajanja istrage, već su i Tužiteljstvu podnosili urgencije radi njezinog okončanja.

30. Imajući u vidu da je u konkretnom slučaju istražni postupak trajao dulje od šest godina, a da Tužiteljstvo BiH u odgovoru na apelaciju nije ponudilo opravdanje za duljinu trajanja predmetnog postupka, Ustavni sud smatra da je istražni postupak u konkretnom slučaju, uprkos činjenici da se radi o složenom predmetu, narušio ravnotežu između zahtjeva za efikasan i brz postupak i pravilnog administriranja pravde, odnosno da istraga nije zadovoljila zahtjev razumnog roka iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

31. Apelanti su, zbog duljine trajanja predmetnog postupka, tražili naknadu nematerijalne štete u iznosu od 300,00 KM za svaku godinu trajanja istrage za svakog apelanta. Sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu

štetu. Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovitim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagwarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ustavni sud smatra da, zbog utvrđene povrede prava na donošenje odluke u razumnom roku, apelantima pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su pretrpjeli zbog duljine trajanja predmetnog postupka.

32. Prilikom odlučivanja o naknadi nematerijalne štete Ustavni sud upućuje na ranije utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom načelu, apelantima bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu žurnost.

33. U konkretnom slučaju, obzirom na to da se ne radi o predmetu koji zahtijeva posebnu žurnost, Ustavni sud smatra da bi apelantima, kao formalnim suparničarima, za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM. Dakle, ukupan iznos koji se apelantima kao formalnim suparničarima treba isplatiti je iznos od po 900,00 KM, koji je dužno platiti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke.

34. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

VIII. Zaključak

35. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je od saznanja apelanata da se protiv njih vodi istraga do njezinog okončanja proteklo vremensko razdoblje dulje od šest godina za čiju duljinu je u odlučujućoj mjeri odgovorno Tužiteljstvo BiH, koje u odgovoru na apelaciju nije ponudilo niti jedan razlog kojim bi opravdalo duljinu trajanja predmetnog postupka.

36. Na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

37. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 4144/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Ćamila Durakovića iz Srebrenice protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. oktobra 2016. godine

Odluka od 10. novembra 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4144/16**, rješavajući apelaciju **Ćamila Durakovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćen tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. novembra 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Ćamila Durakovića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. oktobra 2016. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ćamil Duraković iz Srebrenice (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Nedim Ademović, advokat iz Sarajeva, podnio je 1. novembra 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. oktobra 2016. godine.

2. Apelant je zatražio da se donese privremena mjera kojom bi Centralnoj izbornoj komisiji (u daljnjem tekstu: CIK) bilo naloženo da obustavi sve radnje i aktivnosti na objavi konačnih rezultata za načelnika Općine Srebrenica do konačne odluke Ustavnog suda, ili, ukoliko u međuvremenu dođe do objave rezultata, da obustavi primjenu odluke o konačnim rezultatima za načelnika Općine Srebrenica i da skupštinsku i načelničku poziciju obavlja javna vlast koja je izabrana na izborima 2012. godine do konačne odluke Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i CIK-a zatraženo je 2. novembra 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Sud BiH je dostavio odgovor 7. novembra 2016. godine, a CIK 9. novembra 2016. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

6. CIK je 25. augusta 2016. godine donio Odluku o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u Bosni i Hercegovini i objavljivanju broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu. U članu 1. stav 2. tačka 79. za Osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica registrirana su ukupno 13.763 glasača od toga je registrirano 1.569 glasača putem pošte, izvan BiH.

7. CIK je zaključkom broj 05-1-07-5-1468-4/16 od 13. oktobra 2016. godine odbacio kao nedopušten apelantov zahtjev koji je ocijenjen kao zahtjev za poništenje lokalnih izbora u Srebrenici.

8. U obrazloženju zaključka je ukazano da je članom 2.10. Izbornog zakona BiH (u daljnjem tekstu: Izborni zakon) propisano da će CIK poništiti izbore u izbornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu ako ustanovi da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora. Shodno navedenoj odredbi, CIK može poništiti izbore u izbornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu samo po službenoj dužnosti, a ne po zahtjevu stranke i pod uvjetima da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora,

pri čemu zahtjev političkog subjekta za poništenje sa priloženim argumentima CIK može smatrati kao inicijativu za postupanje CIK-a po službenoj dužnosti.

9. Dalje, CIK je zaključio da navode iz apelantovog zahtjeva ne može ocijeniti ni kao inicijativu za primjenu člana 2.10. Izbornog zakona po službenoj dužnosti, jer su navodi proizvoljni i paušalni s obzirom na to da CIK nije utvrdio niti objavio izborne rezultate u smislu člana 5.30. stav 1. Izbornog zakona, jer je u toku kontrola dostavljenih izbornih rezultata. S tim u vezi je ukazano da će CIK, nakon utvrđenih izbornih rezultata, navode iz predmetnog podneska eventualno ocijeniti po službenoj dužnosti kao inicijativu ukoliko utvrdi da ove nepravilnosti utječu na dodjelu mandata.

10. Najzad, u pouci o pravnom lijeku je ukazano na to da se protiv ovog zaključka, u skladu sa članom 6.9. st. 1. i 2. Izbornog zakona, može podnijeti žalba Apelacionom odjeljenju Suda BiH u roku od dva dana od dana njegovog prijema, da se žalba podnosi putem CIK-a, faksom ili neposrednim dostavljanjem.

Postupak okončan osporenom odlukom

11. CIK je 17. oktobra 2016. godine donio Odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine (u daljnjem tekstu: osporena odluka). U članu 4. osporene odluke je određeno da odluka stupa na snagu danom donošenja i da će se objaviti 17. oktobra 2016. godine u 14 sati na web-stranici CIK-a, te da će se smatrati da je danom objavljivanja dostavljena svim učesnicima u izbornom procesu.

12. U pouci o pravnom lijeku je ukazano na to da se, nakon utvrđivanja i objavljivanja izbornih rezultata, CIK-u može podnijeti zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića u roku od tri dana od dana utvrđivanja i objavljivanja izbornih rezultata na način i u formi kako je propisano članom 5.30. Izbornog zakona, kao i prigovor na tačnost objavljenih rezultata, te da se prigovori podnose isključivo neposredno u sjedištu CIK-a ili putem faksa.

13. Apelant je 20. oktobra 2016. godine, u skladu sa članom 5.30, CIK-u podnio zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića.

14. Apelant je 21. oktobra 2016. godine Sudu BiH podnio žalbu na osporenu odluku.

15. Sud BiH je Rješenjem broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. oktobra 2016. godine apelantovu žalbu odbio kao neosnovanu.

16. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je apelant žalbu izjavio zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, iznoseći prijedlog da se osporena odluka poništi i CIK-u naloži da ponovi izbore za načelnika

Općine Srebrenica. Apelantovi žalbeni navodi svodili su se na tvrdnje da je velikom broju birača nezakonito onemogućeno biračko pravo i da je njihov broj toliki da je mogao utjecati na odluku o izboru načelnika Općine Srebrenica, da je donošenjem nezakonitog Pravilnika o načinu provođenja izbora u BiH više od 2.000 birača „eliminirano sa izbora”, da glasački listići nisu na vrijeme upućeni glasačima koji glasaju putem pošte, te da su na dan izbora posmatrači prijavili veliki broj nepravilnosti.

17. U obrazloženju rješenja je ukazano da je nesporno da je CIK 4. maja 2016. godine usvojio Uputstvo o rokovima i redosljedu izbornih aktivnosti za Lokalne izbore 2016. godine, koji će se održati u nedjelju, 2. oktobra 2016. godine, broj 06-1-02-501-1/16 od 4. maja 2016. godine (objavljeno u „Službenom glasniku BiH” broj 32/16, te na web-stranici CIK-a). Članom 2. stav 4. navedenog uputstva utvrđeni su rokovi u vezi sa Centralnim biračkim spiskom, ali ovim podzakonskim aktom nije utvrđen, niti propisan rok za radnju upućivanja glasačkih listića u inozemstvo biračima koji glasaju putem pošte. Vremenski plan, na koji je apelant ukazao u žalbi, jeste dokument internog karaktera radi operativne organizacije poslova u CIK-u, koji nema određenu zakonsku snagu i koji nije objavljen na web-stranici CIK-a.

18. Dalje, apelantove tvrdnje da je velikom broju birača nezakonito omogućeno aktivno biračko pravo glasa, jer im je omogućeno da glasaju sa nevalidnim dokumentima, da je pomagano licima pri glasanju na nepropisan način, ocijenjene su kao paušalne i proizvoljne. S tim u vezi je ukazano da su se sve nepravilnosti pobrojane u žalbi desile na dan izbora, odnosno na dan glasanja, tj. da se radi o povredama na biračkom mjestu za čije je otklanjanje i rješavanje nadležna Općinska izborna komisija Srebrenica (u daljnjem tekstu: OIK) u skladu sa članom 6.4. stav 1. Izbornog zakona, pa su lica ovlaštena u skladu sa članom 6.2. stav 1. Izbornog zakona mogla podnijeti prigovor u roku od 24 sata od učinjene povrede OIK-a zbog čega oni ne mogu biti predmet ove žalbe.

19. Sud BiH je kao neosnovane ocijenio i apelantove tvrdnje da osporenim odlukom nisu obuhvaćeni svi glasovi pristigli putem pošte, pa da je tako onemogućeno da oko 2.000 birača glasa jer nije prihvaćeno da se broje koverta sa glasačkim listićima pristiglim putem pošte.

20. S tim u vezi, Sud BiH je ukazao da je članom 5.28. stav 1. Izbornog zakona propisano, da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta sa glasačkim listićem mora imati poštanski žig države iz koje se glasa sa datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora, a stavom 2. istog člana da se glasački listići za glasanje putem pošte koji nisu dostavljeni u skladu sa stavom 1. neće brojati. Dalje, ukazano je da je članom 33. Pravilnika o načinu provođenja izbora propisano da će povratna koverta koja je poslana CIK-u najkasnije na

dan održavanja izbora biti prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti žig države iz koje se glasa sa datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora. Dalje, ukazano je na to da je članom 11. st. 1. i 2. (Verifikacija glasačkog materijala za glasanje putem pošte) Pravilnika o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasanja u Glavnom centru za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine („Službeni glasnik BiH” broj 32/16) određeno da se u Glavnom centru za brojanje utvrđuje ispravnost biračkih kompleta na način da svaki komplet treba biti pakiran u kovertu, u skladu sa Pravilnikom o načinu provođenja izbora u BiH, te da se birački komplet koji ne sadrži potrebnu dokumentaciju, ili nije pristigao u rokovima propisanim navedenim pravilnikom, ne šalje u narednu fazu obrade.

21. Na temelju navedenih odredaba Sud BiH je zaključio da je CIK primijenio propise koji su na snazi i izvršio brojanje svih glasačkih listića birača koji glasaju putem pošte koji su stigli u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, tj. 4. oktobra 2016. godine, te na kojim se nalazio poštanski žig države iz koje se glasa s datumima ne kasnijim od 2. oktobra 2010. godine. S tim u vezi, ukazano je i da je u osporenoj odluci od ukupnog broja upisanih birača za glasanje u Srebrenici putem pošte, tj. 1.596 birača, utvrđeno da je 929 važećih glasačkih listića među kojim su i listići glasača iz Švajcarske, Norveške i SAD. Također, ukazano je i na informaciju JP BH Pošta „Standardi prenosa i uručenja pošiljki u međunarodnom poštanskom prometu”, koji se nalazi u spisu predmeta, prema kom su rokovi dostave pošiljki: za SAD četiri do šest dana, Švajcarsku tri do pet dana, Norvešku tri do pet dana i Švedsku tri do pet dana uz napomenu da su sve pošiljke uredno otpremljene avionom i preporučenom poštom.

22. Najzad, Sud BiH je posebno istakao da je žalba u dijelu kojim se zahtijeva da se naloži CIK-u da ponovi izbore za načelnika Općine Srebrenica nedopuštena. S tim u vezi je ukazano na to da je apelant podneskom od 10. oktobra 2016. godine već tražio od CIK-a da poništi izbore u skladu sa članom 2.10. Izbornog zakona, te u skladu sa članom 14.1. istog zakona, da se ponove izbori u izbornoj jedinici Srebrenica, da je zaključkom CIK-a od 13. oktobra 2016. godine, koji je apelantu dostavljen 14. oktobra 2016. godine, ovaj zahtjev odbačen, a apelant protiv njega nije koristio pravna sredstva putem CIK-a u skladu sa članom 6.9. Izbornog zakona, tako da je ovaj zaključak konačan i pravosnažan, odnosno prema njemu se ne može isticati žalba.

23. CIK je 1. novembra 2016. godine donio Odluku o potvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine. Članom 2. te odluke određeno je da je sastavni dio te odluke Izvještaj o rezultatima glasanja za svaki izborni nivo, pored ostalih, i 130 načelnika općina sa raspodjelom mandata i imenima kandidata unutar političkih subjekata. Članom 3. Odluke određeno je da ona stupa na snagu danom

donošenja i da će se objaviti u službenim glasilima, na web-stranici CIK-a i u sredstvima javnog informiranja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

24. Apelant tvrdi da mu je osporenim rješenjem Suda BiH povrijeđeno pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt), pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u vezi sa pasivnim pravom glasa iz člana 13.7. u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa pravom iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta.

25. U prilog tvrdnji o povredi prava iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta apelant je istakao da je, zbog, kako je naveo, nezakonitog i nelegitimnog upada Jedinice za podršku CJB Bijeljina 4. oktobra 2016. godine oko 15 sati u Općinu Srebrenica, izborni materijal bio van kontrole OIK-a punih 20 sati, tj. do osam sati narednog dana, čime je došlo do prekida izbornog procesa. Apelant je istakao da je CIK jedini nadležan za kontrolu izbornog materijala, da je, u slučaju da postoji sigurnosna prijetnja, jedini nadležan Operativni štab koji daje naloge tačno određenim licima koja imaju legitimitet za postupanje, te da, na osnovu člana 5.5. Izbornog zakona, članovi OIK-a moraju biti prisutni za sve vrijeme izbornog procesa. Prema apelantovom mišljenju, radi se o nedemokratskom činu kojim je izborni materijal „kontaminiran” bez potrebe davanja odgovora da li je na njemu nešto protivzakonito rađeno. Shodno navedenom, apelant smatra da je objavljivanjem, a ne proglašavanjem izbora u Općini Srebrenica CIK povrijedio obavezu iz člana 2.9. stav 1. tač. 1. i 9. Izbornog zakona. Apelant smatra da je pravo svakog građanina koji se kandidira na izborima da traži poništenje izbora ako nisu bili demokratski, te da aktivnosti u vrijeme izbornog procesa, koje su apsolutno neprihvatljive, nelegitimne i nezakonite, predstavljaju neprihvatljivo ograničenje pasivnog prava glasa.

26. Dalje, apelant tvrdi da mu je povrijeđeno pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u vezi sa pasivnim pravom glasa iz člana 13.7. u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz člana II/4. Ustava Bosne Hercegovine u vezi sa pravom iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta.

27. U ovom dijelu apelant je, opširno elaborirajući odredbe Izbornog zakona, najprije istakao da je Izbornim zakonom ustanovljeno pravo glasača da pošiljku sa glasačkim listićem pošalju sa datumom održavanja izbora, a u konkretnom slučaju to je bio 2. oktobar 2016. godine. Prema njegovom mišljenju, ograničenje koje je ustanovljeno članom 33.

Pravilnika o provođenju izbora, prema kom se povratna koverta poslana CIK-u sa žigom dana održavanja izbora prihvata i prebrojava ukoliko je stigla najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, predstavlja ograničenje navedenog prava, koje nema uporište u zakonu, te koje ugrožava samu suštinu prava glasača da glasaju i da nema razumno opravdanje. Slijedeći navedeno, apelant smatra da mu je povrijeđeno pasivno biračko pravo, i to na *de facto* diskriminatorni način. U vezi s tim, apelant je naveo da su se za vrijeme rata, a posebno nakon genocida u Srebrenici Srebreničani bošnjačkog porijekla masovno raselili po SAD (oko 5.000), Australiji (oko 1.500), Švedskoj (1.000), Danskoj, Norveškoj, SR Njemačkoj (oko 1.000), Švajcarskoj (oko 700), a da veliki broj izbjeglih Srba iz općine Srebrenica živi u Republici Srbiji. Dalje, apelant je ukazao da, prema podacima JP BH Pošta o tome koliko pošta putuje iz navedenih država (od tri do šest dana), proizlazi da bilo koji birač koji živi van regije a koji je blagovremeno poslao listić (žig sa datumom održavanja izbora) nije imao ni teoretsku šansu da njegov listić bude prebrojan s obzirom na to da se, u skladu sa članom 33. Pravilnika o provođenju izbora, broje samo listići koji su prispjeli dva dana nakon održavanja izbora. Shodno navedenom, apelant zaključuje da je svim glasačima iz inozemstva van regije koji su glasali za načelnika Općine Srebrenica neopravdano ograničeno pravo glasanja.

28. Osim toga, apelant smatra da je članom 33. Pravilnika o provođenju izbora izvršena i *de facto* diskriminacija Bošnjaka koji žive van BiH u odnosu na Srbe, jer rok od 48 sati, ustanovljen članom 33. Pravilnika o provođenju izbora, može da ispuni veliki broj Srba, ali ne i Bošnjaci. Apelant se pozvao na već iznesene tvrdnje o tome gdje većinom živi bošnjačko biračko tijelo u inozemstvu zbog čega smatra da je članom 33. Pravilnika povrijeđeno ne samo aktivno biračko pravo „bh. građana” koji su glasali u inozemstvu iz pobrojanih udaljenih država već i da su glasači Srbi stavljeni u povoljniji položaj, jer je poštanski saobraćaj iz Republike Srbije moguće ostvariti unutar 48 sati, što nije moguće iz udaljenih država. U prilog tvrdnji da je eliminirano više od 2.000 glasačkih listića pristiglih putem pošte, što bi moglo imati utjecaj na izbor načelnika u Srebrenici, apelant je ukazao na to da je veliki broj koverti stigao iz SAD, te da su glasovi iz inozemstva išli u korist apelantu, tj. da je, prema utvrđenim objavljenim rezultatima CIK-a, on dobio 683 glasa, a kandidat M.G. 246 glasova. Slijedeći navedeno, apelant smatra da ga je, zbog rješenja iz člana 33. Pravilnika, CIK *de facto* doveo u nepovoljan položaj u odnosu na protivkandidata M.G., jer je na navedeni način ograničio njegove faktičke mogućnosti.

29. Dalje, apelant je istakao da je prema Bošnjacima iz Srebrenice izvršen genocid koji, svakako, uključuje i strašnu diskriminaciju. Posljedice diskriminacije jesu da su Bošnjaci iz Srebrenice raseljeni po svijetu, van regije, u dalekim krajevima. Zbog toga, prema njegovom mišljenju, CIK „nerazumnim” članom 33. Pravilnika pokušava da podrži i *de iure* diskriminaciju, namećući standarde koji ne mogu biti ispunjeni.

30. Apelant tvrdi da je povredu prava na aktivno pravo glasa, samostalno i u vezi sa zabranjenom diskriminacijom uvećala činjenica da CIK nije ispoštovao ni vremenske rokove za slanje pošte u inozemstvo. U vezi s tim je ukazao na to da je u Vremenskom planu aktivnosti provođenja izbora, u tački 47, navedeno da pošta sa glasačkim listićima treba biti upućena na adresu birača od 13. do 18. augusta 2016. godine, ali da je slanje glasačkih listića završeno 6. septembra 2016. godine. Zbog toga, kako navodi, CIK nije blagovremeno ispunio svoju obavezu da pošalje glasačke listiće, ali je smatrao da nametanje nemogućih uvjeta u smislu pristizanja pošte unutar 48 sati (naprimjer iz SAD) je sasvim opravdano.

31. Dalje, apelant je ukazao da uz sve navedeno, kad se ima u vidu i da su mnogi članovi biračkih odbora i nezavisni akreditirani posmatrači priznali strašni pokušaj zloupotrebe glasanja putem nevalidnih identifikacionih dokumenata, jasno je da izbori ne mogu biti validni.

32. Najzad, apelant smatra da je, zbog nerazumnog ograničenja aktivnog biračkog prava bošnjačkog dijela stanovništva Srebrenice koje glasa putem pošte iz inozemstva, došlo i do njegove *de facto* diskriminacije u vezi sa njegovim pasivnim biračkim pravom, jer ne postoji objektivno i razumno opravdanje za različit tretman prema njemu.

33. U zahtjevu za donošenje privremene mjere apelant je zatražio da se CIK-u naloži da obustavi sve radnje i aktivnosti na objavi konačnih rezultata za načelnika Općine Srebrenica do konačne odluke Ustavnog suda. Također, apelant je zatražio da se, u slučaju da dođe do objave rezultata za načelnika, CIK-u naloži da obustavi primjenu odluke o konačnim rezultatima za načelnika Općine Srebrenica, te da do konačne odluke Ustavnog suda skupštinsku i načelničku poziciju obavlja javna vlast koja je izabrana na izborima 2012. godine.

b) Odgovor na apelaciju

34. Sud BiH u odgovoru na apelaciju istakao je da mu je Zakonom o upravnim sporovima povjereno rješavanje o izbornim žalbama. Navedenim zakonom u čl. 81. i 82. je regulirano da, kad Apelacijski odjel nađe da je žalba utemeljena, donijet će odluku kojom će odrediti da se uklone nepravilnosti kojima je povrijeđeno izborno pravo, u protivnom će odbiti žalbu, te da su odluke odjela konačne i obavezujuće. Slijedom navedenog, Sud BiH je zaključio da je apelacija nedopuštena i da je treba odbaciti.

35. Sud BiH je, dalje, istakao da je u osporenoj odluci potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno primijenjeno materijalno pravo, te dao iscrpne razloge i obrazloženja koje nije potrebno posebno ponavljati i u odgovoru.

36. Dalje, kao neosnovana je ocijenjena apelantova tvrdnja da je CIK prekršio načelo zakonitosti u hijerarhiji pravnih propisa donošenjem Pravilnika o načinu provođenja izbora u BiH kada je propisao da će biti prihvaćene samo koverta za glasače koji glasaju putem pošte ukoliko stignu u CIK BiH najkasnije dva dana nakon održavanja izbora. S tim u vezi je, najprije, ukazano da sud u postupku ispitivanja žalbi zbog povreda izbornog procesa nije nadležan da preispituje pravilnost pojedinih odredaba zakona, kao i usklađenost podzakonskih akata u odnosu na zakon. Dalje su pobrojane relevantne odredbe Izbornog zakona na temelju kojih je CIK, u skladu sa ovlaštenjima koja su mu data njima, donio Pravilnik o provođenju izbora. Također, ukazano je i na to da je navedeni pravilnik objavljen u službenim glasilima, te na web-stranici CIK-a, pa je njegov sadržaj bio dostupan svima koji se nalaze u izbornom procesu. Prema ocjeni Suda BiH, Pravilnik je eventualno mogao biti predmet preispitivanja pred Ustavnim sudom da su takvu inicijativu od dana njegovog stupanja na snagu pa do dana provođenja izbora podnijela ovlaštena lica. Dalje, Sud BiH je istakao da, u skladu sa članom 5.21. stav 1. Izbornog zakona, CIK ima ovlaštenje da uređuje način i proceduru glasanja državljana BiH putem pošte, te je ukazano na čl. 31. do 34. Pravilnika kojim je propisan način glasanja birača putem pošte.

37. Prema ocjeni Suda BiH, CIK je potpuno i pravilno utvrdio rezultate izbora, ovaj zadatak je izvršio *lege artis*, zbog čega se apelant i orijentirao na zahtjev za poništavanje izbora s obzirom na to da bi zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića za njega bio uzaludan. Najzad, zaključeno je da je apelant u potpunosti iskoristio svoje izborni pravo a nezadovoljstvo izbornim rezultatom ne može biti razlog za podnošenje apelacije.

38. U odgovoru na navode iz apelacije CIK je iznio iscrpne razloge i obrazloženja zbog kojih smatra da su apelantovi navodi neosnovani.

39. U odgovoru CIK je, pored ostalog, istakao da je odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata izbora koja je bila predmet osporavanja pred Sudom BiH donio u skladu sa zakonskim nadležnostima dodijeljenim Izbornim zakonom i podzakonskim aktima iz ove oblasti i da je cjelokupan proces Lokalnih izbora 2016. godine proveo isključivo u skladu sa regulativom koja se primjenjuje na sve izborne jedinice u BiH.

40. Dalje, ukazano je da je CIK sigurnost povjerio Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH koja praćenjem svih aktivnosti i događanja na teritoriji BiH nije imala saznanja o događajima u izbornoj jedinici Srebrenica koji bi utjecali na izborni proces, ili o bilo kakvim ometanjima ovog procesa, a posebno od pripadnika policije. S tim u vezi je ukazano i da je Općinska izborna komisija Srebrenice unijela izborne rezultate sa svih biračkih mjesta osim za pet biračkih mjesta za koje je sama podnijela zahtjev CIK-u za otvaranje vreća. Slijedeći navedeno, apelantova tvrdnja da je izborni materijal „kontaminiran” je ocijenjena kao neosnovana.

41. Dalje, apelantova tvrdnja da je *de facto* diskriminiran zbog onemogućavanja bošnjačkom narodu u inozemstvu da glasa za Općinu Srebrenica ocijenjena je kao subjektivna s obzirom na to da među državljanima BiH koji glasaju putem pošte (ukupan broj upisanih birača za glasanje u Srebrenici je 1.596) nisu samo birači iz reda bošnjačkog naroda nego i iz reda druga dva konstitutivna naroda i iz reda Ostalih iz čega proizlazi i činjenica da nema diskriminacije kako prema apelantu, tako i prema drugim kandidatima. U vezi sa apelantovim ukazivanjem na Vremenski plan aktivnosti, istaknuto je da se radi o internom dokumentu koji se odnosi na operativnu organizaciju, da nije objavljen na web-stranici CIK-a i da nema obavezujuću snagu. Također, ukazano je da je CIK blagovremeno svim glasačima u inozemstvu dostavio glasačke pakete, što potvrđuje i informacija JP BH Pošta o standardima uručnja pošiljki u međunarodnom saobraćaju, te da je to učinjeno avionom i preporučenom poštom.

42. Najzad, u opširnim navodima i uz citiranje relevantnih odredaba Izbornog zakona, Pravilnika o provođenju izbora, te Pravilnika o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasanja u Glavnom centru za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine, ukazano je na to da je CIK primijenio propise koji su na snazi i prebrojao sve glasačke listiće glasača koji glasaju putem pošte, te koji su stigli u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, tj. do 4. oktobra 2016. godine, a na kojim se nalazio poštanski žig države iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od 2. oktobra 2016. godine. Također, uz odgovor je dostavljen i tabelarni prikaz o broju glasačkih listića koji su verificirani i prebrojani, o onim koji nisu prispjeli do određenog roka i iz kojih država su poslani (ne samo država na koje je apelant ukazao), kao i o razlozima zbog kojih 87 glasačkih paketa nije moglo biti uručeno i koji su vraćeni CIK-u.

V. Relevantni propisi

43. Izborni zakon Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.3

Izbor članova svih organa vlasti vrši se na osnovu slobodnih izbora, općeg i jednakog biračkog prava direktno od birača tajnim glasanjem, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 1.4

(1) Svaki državljanin Bosne i Hercegovine sa navršenih osamnaest (18) godina života ima pravo da glasa i da bude „biran” (u daljnjem tekstu: biračko pravo), u skladu s odredbama ovog zakona.

(2) *Da bi ostvario svoje biračko pravo, državljanin mora biti upisan u Centralni birački spisak, u skladu s ovim zakonom.*

Član 1.5

(1) *Državljanin Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo u skladu sa ovim zakonom imaju pravo da glasaju lično u općini u kojoj imaju prebivalište.*

(2) *Državljanin BiH koji privremeno živi u inozemstvu i ima biračko pravo, ima pravo da glasa lično (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH u inozemstvu) ili poštom (slanjem glasačkog listića poštom) za općinu u kojoj je imao prebivalište prije odlaska u inozemstvo, ako u toj općini ima prijavljeno prebivalište u trenutku podnošenja prijave za glasanje van zemlje.*

(...)

Član 3.9

(...)

(2) *Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo u skladu s ovim zakonom i privremeno živi u inozemstvu upisuje se u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu gdje je imao prijavljeno prebivalište u Bosni i Hercegovini prije odlaska u inozemstvo.*

(...)

Član 3.15

(1) *Državljanin Bosne i Hercegovine koji privremeno živi u inozemstvu, a koji ima biračko pravo u skladu s ovim zakonom i upisan je u Centralni birački spisak, da bi se nalazio u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine, dužan je da za svake izbore podnese prijavu Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Prijava mora biti primljena prije roka koji utvrdi Centralna izborna komisija BiH u periodu nakon raspisivanja izbora. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje, podnosilac prijave prilaže i dokaz o identitetu podnosioca prijave predviđen ovim zakonom i podatke o tačnoj adresi u inozemstvu te izjašnjenje o opciji glasanja: u DKP-u ili poštom.*

(...)

Član 5.21

(1) *Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo, a koji je u inozemstvu, ima pravo glasati poštom. Centralna izborna komisija BiH utvrđuje način i proceduru glasanja državljanina Bosne i Hercegovine poštom.*

(2) *Centralna izborna komisija BiH donosi propise za glasanje državljanina Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo, a koji su vezani za domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta, koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove.*

Član 5.22

(1) Centralna izborna komisija BiH donosi propise za brojanje glasačkih listića i utvrđivanje rezultata glasanja birača (...) kao i birača koji su glasali poštom.

Član 5.28

(1) Da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta s glasačkim listićem mora imati poštanski žig zemlje iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.

(2) Glasачki listići za glasanje poštom, koji nisu dostavljeni u skladu sa prethodnim stavom, neće se brojati.

(3) Da bi se brojao glasački listić koji je blagovremeno dostavljen poštom, birač za kog je utvrđeno da je ispravno registriran za glasanje poštom, mora ga vratiti u zapečaćenoj koverti kako bi se osigurala tajnost glasanja te osobe, i uz njega priložiti kopiju jedne od ličnih isprava prema članu 5.12 ovog zakona.

Član 5.29

(1) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim zakonom istekom roka za podnošenje prigovora, žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka.

(...)

Član 5.30

(1) Nakon što Centralna izborna komisija BiH utvrdi i objavi izborne rezultate, općinska izborna komisija, ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat, mogu zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama u kojima su se politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat kandidirali za izbore. Akreditirani posmatrač može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem je bio posmatrač. Ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata, nezavisni kandidat ili akreditirani posmatrač mogu zahtijevati od Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine da ponovno broji glasačke listiće za glasanje u odsutnosti, glasačke listiće kojima se glasalo van Bosne i Hercegovine ili nepotvrđene - kovertirane glasačke listiće.

(...)

Član 5.32

(1) Nakon završetka ponovljenog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, Centralna izborna komisija BiH

potvrđuje izborne rezultate za organe na svakom pojedinom nivou vlasti, u roku od 30 dana od dana održavanja izbora.

(2) Centralna izborna komisija BiH donosi propise o potvrđivanju izbornih rezultata.

Član 6.1

Zaštitu izbornog prava osiguravaju izborne komisije i Apelaciono odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine.

Član 6.2

(1) Birač i politički subjekt čije je pravo ustanovljeno ovim zakonom povrijeđeno može izbornoj komisiji uložiti prigovor najkasnije u roku od 48 sati, odnosno u roku od 24 sata u izbornom periodu od učinjene povrede, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Izborne komisije mogu, po saznanju za učinjenu povredu, iz svoje nadležnosti pokrenuti postupak po službenoj dužnosti protiv političkog subjekta i zaposlenog ili na drugi način angažiranog u izbornoj administraciji zbog kršenja odredbi ovog zakona.

(3) Inicijativu za pokretanje postupka u smislu stava 2. ovog člana može podnijeti pravno ili fizičko lice nadležnoj izbornoj komisiji u pisanoj formi, u kojoj je obavezno navesti mjesto, vrijeme, sadržaj učinjene povrede i učinioca.

Član 6.4

(1) Općinska izborna komisija u svojoj općini ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje po prigovorima uloženi zbog povreda pravila ponašanja iz Glave 7, osim u slučaju povrede člana 7.3 stav (1) tačka 3. i 7., člana 7.3 stav (2) i člana 7.4 stav 1. tačka 3. ovog zakona, o čemu odlučuje Centralna izborna komisija BiH.

(2) Općinska izborna komisija dužna je da razmotri prigovor i da donese odluku u roku od 48 sati nakon isteka roka utvrđenog članom 6.3 stav (2) ovog zakona. Općinska izborna komisija dužna je da o svojoj odluci odmah obavijesti podnosioca prigovora, kao i druge strane. Prilikom rješavanja prigovora, općinska izborna komisija može postupati na osnovu utvrđenih činjenica ili održavati rasprave.

(3) Prigovor koji je prema članu 6.2 ovog zakona podnijelo neovlašćeno lice, ili ako prigovor nije blagovremeno podnesen, odbacuje se.

Član 6.6

(1) Centralna izborna komisija BiH ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje po prigovorima uloženi zbog povreda pravila izbornog procesa, izbornih prava, povrede Poglavlja 16. učinjene od političkog subjekta i povrede iz člana 7.3 stav (1) tačka 3. i 7, člana 7.3 stav (2) i člana 7.4 stav (1) tačka 3. ovog Zakona.

Član 6.9

(1) Apelaciono odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine nadležno je da rješava po žalbama na odluke Centralne izborne komisije BiH. Žalba se podnosi Apelacionom odjeljenju Suda Bosne i Hercegovine u roku od dva dana od dana prijema odluke Centralne izborne komisije BiH, kojom je odlučeno o primjeni ovog Zakona.

(2) Žalba se podnosi putem Centralne izborne komisije BiH.

(3) Apelaciono odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine, kada odlučuje o primjeni ovog Zakona dužno je da donese odluku po žalbi u roku od tri dana od dana prijema žalbe.

44. Pravilnik o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH” broj 32/16) u relevantnom dijelu glasi:

*Odjeljak C. Način glasanja birača koji glasaju putem pošte – član 5.21
stav (1) Izbornog zakona BiH*

Član 31.

(Birački paket)

Centralna izborna komisija BiH svim biračima koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje putem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji sadrži:

a) obrazac s ličnim podacima birača: ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum rođenja, trenutnu adresu izvan BiH (ulica i broj, grad, poštanski broj, država), kombinacijski broj za glasačke listiće te uputstva kako treba glasati (odštampana na poledini tog obrasca);

b) odgovarajuće glasačke listiće sa posebnom zaštitom koji se izdaju za osnovnu izbornu jedinicu za koju glasa birač;

c) povratnu kovertu s odštampanom (povratnom) adresom Centralne izborne komisije BiH i

d) kovertu za glasačke listiće, koja osigurava tajnost glasanja.

Član 32.

(Povratna koverta)

Birač koji glasa putem pošte šalje nazad Centralnoj izbornoj komisiji BiH povratnu kovertu, koja sadrži:

a) kovertu za glasačke listiće, koja osigurava tajnost glasa, s upakovanim glasačkim listićima i koja je zalijepljena kako bi se osigurala tajnost glasanja

b) kopiju jednog od važećih identifikacionih dokumenata, u skladu s članom 5.12, odnosno članom 3.15 stav (4) Izbornog zakona BiH;

c) Obrazac s ličnim podacima birača, koji sadrži podatke navedene u članu 31. stav (1) tačka a) ovog pravilnika.

Član 33.

(Rok za prihvatanje povratne koverta)

Povratna koverta koja je poslana Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije na dan održavanja izbora bit će prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u Centralnu izbornu komisiju BiH najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti otisak poštanskog žiga zemlje iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.

Član 34.

(Vodič za glasanje putem pošte)

Centralna izborna komisija BiH distribuirat će Vodič za glasanje putem pošte, čiji sadržaj utvrđuje Centralna izborna komisija BiH, preko:

a) DKP BiH;

b) klubova i udruženja građana BiH u inostranstvu;

c) web stranice Centralne izborne komisije BiH i ostalih autoriziranih web stranica i

d) ureda vladinih i nevladinih organizacija koje se bave izbjeglicama i pitanjima migracije.

VI. Dopustivost

45. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

46. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

47. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. oktobra 2016. godine protiv kog nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 26. oktobra 2016. godine, a apelacija je podnesena 1. novembra 2016. godine, tj. u roku od 60

dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (prima facie) neosnovana.

48. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

49. Apelant tvrdi da su mu osporenim rješenjem Suda BiH povrijeđena prava iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta, pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju u vezi sa pasivnim pravom glasa iz člana 13.7. u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz člana II/4. Ustava Bosne Hercegovine u vezi sa pravom iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta.

Opća zabrana diskriminacije

50. Član 1. Protokola broj 12 glasi:

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Nikoga ne smiju diskriminirati javna tijela na bilo kojoj osnovi, kako je i navedeno u stavu 1.

51. Izborni zakon u relevantnom dijelu glasi:

Član 4.4

(1) Prijava za ovjeru političke stranke ili nezavisnog kandidata sastoji se od spiska koji sadrži ime i prezime, originalni potpis, broj važeće lične karte i jedinstveni matični broj svakog birača upisanog u Centralni birački spisak koji podržava prijavu političke stranke ili nezavisnog kandidata. (...)

(...)

(3) Političke stranke ili nezavisni kandidati dužni su potpise prikupljati samo na obrascima koje im dodijeli Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine. Ostali obrasci, koje dostavi politička stranka ili nezavisni kandidat, ne uzimaju se u obzir.

(...)

(5) *Da bi se ovjerila za učešće na izborima, politička stranka ili nezavisni kandidat mora podnijeti Izornoj komisiji Bosne i Hercegovine prijavu za učestvovanje na izborima, koja sadrži najmanje:*

(...)

5. *sto potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i za načelnika općine, u općini u kojoj broj birača upisanih u Centralni birački spisak na dan raspisivanja izbora nije bio veći od 10.000 birača, ili 200 potpisa za izbore u općini u kojoj je ovaj broj bio veći od 10.000 birača upisanih u Centralni birački spisak.*

(...)

Član 13.7

(1) *Općinski načelnik odnosno gradonačelnik bira se u skladu s ovim Zakonom, ustavima, entitetskim zakonima i statutom općine odnosno grada.*

(2) *Ako se općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira neposredno, općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika biraju birači upisani u Centralni birački spisak u toj izornoj jedinici u skladu s ovim Zakonom, entitetskim zakonom, statutom općine, odnosno grada.*

(...)

52. Apelantovi navodi u ovom dijelu u suštini se svode na tvrdnju da je diskriminiran u ostvarivanju prava da bude biran. U prilog ovoj tvrdnji apelant je istakao da je biračima upisanim u Centralni birački spisak koji su registrirani za glasanje putem pošte onemogućeno pravo da glasaju putem pošte, garantirano Izbornim zakonom. S tim u vezi, apelant ukazuje da je članom 33. Pravilnika o provođenju izbora određeno da se prihvataju i broje poštanske pošiljke koje nose žig pošte iz države iz koje su poslone na dan održavanja izbora i koje su pristigle u CIK dva dana nakon održavanja izbora. Apelant smatra da ovo ograničenje nema utemeljenje u zakonu, da ugrožava suštinu prava i da ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se želi postići. U vezi s tim, apelant ističe da je bošnjačko glasačko tijelo u toku rata, a posebno nakon genocida u Srebrenici, raseljeno, uglavnom, u udaljene države (SAD, Australija, skandinavske države), da prema zvaničnim podacima JP BH Pošta, poštanske pošiljke iz ovih država putuju od tri do šest dana, te da ne postoji ni teoretska mogućnost da, iako su poslone u propisanom roku (na dan održavanja izbora), stignu u CIK dva dana nakon održavanja izbora. Na taj način je, kako navodi, lišen glasova ovih glasača. Osim toga, apelant smatra i da je doveden u nepovoljniji položaj u odnosu na svog protivkandidata iz reda srpskog naroda s obzirom na to da su Srbi iz Srebrenice raseljeni, uglavnom, u Republiku Srbiju, pa poštanske pošiljke mogu stići u roku od dva dana.

53. Ustavni sud podsjeća da je članom 1.4. Izbornog zakona svakom državljaninu BiH koji ima navršenih osamnaest godina života garantirano pravo da glasa i da bude biran (biračko pravo) u skladu sa odredbama ovog zakona. Istim članom je određeno da za ostvarivanje biračkog prava državljanin BiH mora biti upisan u Centralni birački spisak. Pravo da bude izabran državljanin BiH ostvaruje podnošenjem prijave za učešće na izborima koja, da bi bila ovjerena, mora sadržavati propisani broj potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak. Najzad, općinskog načelnika biraju birači upisani u Centralni birački spisak u toj izbornoj jedinici u skladu sa ovim zakonom, entitetskim zakonom, statutom općine, odnosno grada. Slijedeći navedeno, proizlazi da se radi o pravu garantiranom zakonom čije se uživanje, u skladu sa članom 1. Protokola broj 12, ima osigurati bez diskriminacije na bilo kom osnovu kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

54. Ustavni sud podsjeća da diskriminacija znači nejednako postupanje prema licima u relevantno sličnom položaju bez objektivnog i razumnog opravdanja (*Willis v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, broj 36042/97, stav 48, ECHR 2002–IV, i *Okpiz v. Njemačka*, broj 59140/00, stav 33, 25. oktobra 2005. godine). Dalje, državama nije zabranjeno da postupaju nejednako prema određenim grupama kako bi ispravile „faktičke nejednakosti” među njima. U određenim okolnostima čak i propust da se pokuša da ispravi neravnopravnost nejednakim postupanjem bi mogao da dovede do povrede člana („*Case relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education in Belgium*” v. *Belgija (Merits)*, presuda od 23. jula 1968. godine, Serija A broj 6, stav 10, *Thlimmenos v. Grčka* [GC], broj 34369/97, stav 44, ECHR 2000 - IV, i *Stec i ostali v. Ujedinjeno Kraljevstvo* [GC], broj 65731/01, stav 51, ECHR 2001. - ...). Sud je, također, prihvatio da se opća politika ili mjera koja nerazmjerno šteti određenoj grupi može smatrati diskriminatornom bez obzira na to što nije posebno usmjerena ka toj grupi (*Hugh Jordan v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, broj 24746/94, stav 154, 4. maja 2001. godine, i *Hoogendijk v. Holandija* (odl.), broj 58461/00, 6. januara 2005. godine), te da diskriminacija koja je potencijalno protivna Konvenciji može da izvi- re iz faktičke situacije (*Zarb Adami v. Malta*, broj 17209/02, stav 76, ECHR 2006. - ...).

55. Ustavni sud zapaža da je članom 1.4. Izbornog zakona određeno da državljani BiH, da bi ostvarili svoje biračko pravo (da glasaju i da budu birani), moraju biti upisani u Centralni birački spisak. U skladu sa članom 1.5. Izbornog zakona, državljani BiH koji imaju biračko pravo imaju pravo da glasaju lično u općini u kojoj imaju prebivalište. Od ovog općeg pravila Izborni zakon u istom članu pravi i izuzetak, određujući da državljani BiH koji žive u inozemstvu imaju pravo da glasaju lično (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u DPKBiH u inozemstvu) ili putem pošte (slanjem glasačkih listića).

Ovakvo rješenje očigledno je u duhu historijskog konteksta i ratnih dešavanja u BiH, čiji je rezultat da je značajan broj državljana BiH napustio svoja prijeratna mjesta prebivališta i da sada živi u inozemstvu, odnosno da je cilj predmetnog rješenja da ispravi „faktičke nejednakosti” između državljana BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u BiH, te koji na dan izbora lično mogu glasati na biračkom mjestu u svom mjestu prebivališta, s jedne strane, i, s druge strane, državljana BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u inozemstvu, kojim bi ostvarivanje ovog prava pod uvjetom da dođu i da glasaju na biračkom mjestu u mjestu svog prebivališta bilo, u najmanju ruku, otežano.

56. Međutim, Ustavni sud smatra da je neophodno naglasiti, kako teoretičari konstatiraju, da je glasanje putem pošte u cijelom svijetu jedan od najraširenijih oblika kojim se osigurava pravo glasa glasačima koji nisu u mogućnosti da se pojave na biračkom mjestu na dan izbora. Za ovaj proces je neophodno da se izvrši registracija birača koji će glasati na ovakav način. Zahtjev za registraciju se uobičajeno može poslati najranije 90 dana prije izbora, a glasački listići se najčešće šalju glasačima u periodu od 15 do 21 dan prije izbora. Obično se zahtijeva da se glasač lično (može i putem pošte ili Interneta) prijavi lokalnoj ili nacionalnoj izbornoj komisiji. Važan segment za ostvarivanje ovog prava vezan je za razloge zbog kojih se ono i koristi. Pošto je glasanje putem pošte primjenjivo na sve birače koji se ne mogu pojaviti na biračkom mjestu, usvajanje razloga zavisi prvenstveno od regulative kojom se prepoznaju legitimni razlozi za odsustvo. Radi povećanja izlaznosti, u posljednjih nekoliko godina ova ograničenja su liberalizirana. Tako se od 2006. godine u 30 država u SAD ne zahtijeva nikakav razlog za glasanje putem pošte, što su usvojile i druge države. Treba naglasiti da je u većini drugih država glasanje putem pošte pomoćni način osnovnom modelu glasanja na biračkim mjestima i da on nikako ne znači ukidanje ovog modela, već samo njegovu dopunu. Validnost i tajnost glasačkih listića su jednako važne dimenzije ovog procesa. Glas se priznaje ako stigne u izbornu komisiju najkasnije do zatvaranja izbornih mjesta, ili u obzir se uzima poštanska marka na pismu koja potvrđuje da je pismo poslato najkasnije na dan izbora.

57. Kada je riječ o Bosni i Hercegovini, odnosno konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je članom 5.21. Izbornog zakona izričito regulirano da državljanin BiH koji ima biračko pravo a koji je u inozemstvu ima pravo glasati i putem pošte, te da CIK utvrđuje način i proceduru glasanja državljana BiH putem pošte.

58. Dalje, Ustavni sud zapaža da su državljani BiH koji žive u inozemstvu, u skladu sa članom 3.15. Izbornog zakona, da bi se našli u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van BiH, dužni da za svake izbore podnesu prijavu CIK-u. Uz ispunjenu prijavu, pored ostalog, dostavlja se i izjašnjenje o opciji glasanja: u DKP ili putem pošte. U vezi s tim, Ustavni sud, dalje, zapaža da ni Izborni zakon, niti bilo koji propis donesen na

osnovu ovog zakona u pogledu izbora opcije glasanja ne postavlja bilo kakva ograničenja glasačima. Naime, za Lokalne izbore održane 2. oktobra 2016. godine, prema odluci CIK-a o diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u kojim se planira organiziranje glasanja za Lokalne izbore 2016. godine („Službeni glasnik BiH” broj 32/16), planirano je da se organizira glasanje u 24 diplomatska predstavništva BiH u svijetu (među kojima su i SAD, Australija, Norveška, Njemačka, Švajcarska, Švedska i dr.). Ovo nije bila prepreka za državljane BiH koji žive u tim državama da izaberu da li će glasati u DPK ili putem pošte. Također, prema članu 3. navedene odluke, u slučaju da se državljanin BiH prijavio za glasanje u DKPBiH u kom ne budu ispunjeni uvjeti za glasanje, njemu će se omogućiti da glasa putem pošte. Najzad, opcija glasanja izabrana na prethodnim izborima ni u kom slučaju ne obavezuje glasače u inozemstvu da i u novoj prijavi moraju izabrati istu opciju.

59. Dalje, u članu 5.28. Izborni zakon propisuje, da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta sa glasačkim listićem mora imati poštanski žig države iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora, te da se glasački listić za glasanje putem pošte koji nije dostavljen na opisani način neće brojati. Navedena zakonska odredba ne propisuje ni rok u kom glasački listić poslan najkasnije na dan izbora treba da stigne u CIK. Međutim, Ustavni sud zapaža da je, u skladu sa ovlaštenjem iz člana 2.9. (da donosi administrativne propise), te članom 5.21. Izbornog zakona (da uređuje način i procedure glasanja državljana BiH putem pošte), CIK donio Pravilnik o načinu provođenja izbora u BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH” broj 32/16).

60. Ustavni sud zapaža da je čl. 31. do 34. Pravilnika određen način glasanja birača putem pošte. Čl. 31. i 32. Pravilnika određeno je da CIK svim biračima koji su upisani u Centralni birački spisak za glasanje putem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji, pored ostalog, sadrži uputstva o tome kako treba glasati, te povratnu kovertu sa odštampanom (povratnom) adresom CIK-a. Članom 33. Pravilnika određen je rok za prihvatanje povratne koverta prema kom će povratna koverta koja je poslana CIK-u najkasnije na dan održavanja izbora biti prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti poštanski žig države iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora. Najzad, članom 34. je određeno da CIK propisuje i Vodič za glasanje putem pošte koji distribuira putem DPKBiH, klubova i udruženja građana BiH u inozemstvu, web-stranice CIK-a i ostalih autoriziranih stranica, te ureda vladinih i nevladinih organizacija koje se bave izbjeglicama i pitanjima migracije. Shodno navedenom, ne može se zaključiti da javne vlasti nisu preduzele mjere kojim bi državljanima BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u inozemstvu omogućile da iskoriste biračko pravo na način, pod uvjetima i u rokovima kako im je to zakonom garantirano.

61. Apelant tvrdi da je diskriminiran u vezi sa uživanjem prava utvrđenih Izbornim zakonom, jer je, zbog roka ustanovljenog članom 33. Pravilnika o provođenju izbora, uskraćen za glasove birača državljana BiH koji pripadaju bošnjačkom izbornom tijelu i koji žive u inozemstvu, jer njihovi glasovi, iako su poslani na dan održavanja izbora, nisu prihvaćeni i brojani s obzirom na to da su u CIK prispjeli dva dana nakon održavanja izbora.

62. Ustavni sud podsjeća da pravo da se bira i da se bude izabrano nisu apsolutna prava i da se državi priznaje široko polje procjene u pogledu načina na koji će urediti ovo pitanje, kao i pitanje organiziranja i provođenja izbornog procesa. Prema stavu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), države nemaju obavezu da omoguće svojim građanima koji žive u inozemstvu pravo da glasaju (vidi, Evropski sud, *Sitaropoulos i Giakoumopoulos protiv Grčke*, presuda Velikog vijeća od 15. marta 2012. godine, stav 72). Također, u državama koje ovo pravo priznaju svojim državljanima u inozemstvu ne postoji unificirani sistem (iako, kao što je već rečeno, ima sličnosti visokog stepena): u nekim državama dozvoljeno je glasanje na glasačkim mjestima u inozemstvu i/ili glasanje putem pošte, proxy glasanje, e-glasanje (vidi, već citiranu, *Sitaropoulos i Giakoumopoulos*, stav 74).

63. Ustavni sud zapaža da su postojeća rješenja o pravu glasanja putem pošte, te način i procedure glasanja putem pošte formulirani na neutralan način koji se primjenjuju prema svim državljanima BiH koji imaju biračko pravo i koji su u inozemstvu. Navedeni propisi javno su objavljeni i dostupni tako da svaki državljanin BiH u inozemstvu koji ima biračko pravo može uskladiti svoje ponašanje i preduzeti radnje koje se od njega traže da bi ovo pravo priznato zakonom i ostvario. U tom smislu ne može se zaključiti da navedena pravila uspostavljaju razlikovanje ili da, na bilo koji način, favoriziraju bilo kog državljanina BiH koji ima biračko pravo i koji se nalazi u inozemstvu po bilo kom od zabranjenih osnova diskriminacije.

64. Međutim, apelant tvrdi da ovo opće pravilo, iako formulirano na neutralan način, kreira *de facto* diskriminaciju u odnosu na ostvarivanje njegovog prava da bude izabran. U vezi s tim, apelant je istakao da su stanovnici Srebrenice bošnjačke nacionalnosti za vrijeme rata, a naročito nakon genocida u Srebrenici, raseljeni u inozemstvu (kako navodi: SAD, Australija, Švedska, Norveška, Njemačka, Švajcarska). Preporučene poštanske pošiljke iz ovih država, prema zvaničnom podatku JP BH Pošta, mogu stići u roku od tri do šest dana. Stoga, glasači iz inozemstva koji, kako navodi, u općini Srebrenica najvećim dijelom pripadaju bošnjačkom biračkom tijelu nemaju ni teoretsku mogućnost da njihovi glasački listići poslani na dan održavanja izbora, a što im dozvoljava Izborni zakon, budu prihvaćeni i prebrojani, jer ne mogu stići u CIK u roku od dva dana od dana održavanja izbora.

65. U vezi sa ovim apelacionim navodima, Ustavni sud zapaža da je CIK 28. augusta 2016. godine donio odluku kojom je potvrdio i zaključio Centralni birački spisak i objavio broj birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu. Prema navedenoj odluci, za osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica ukupan broj birača je 13.763 od toga je registrirano za glasanje putem pošte 1.596 birača. Ustavni sud zapaža da ni navedena odluka, kao ni Centralni birački spisak ne sadrže podatke o nacionalnoj pripadnosti glasača, odnosno ne sadrže oznaku pripadnosti bilo kom biračkom korpusu po nacionalnoj osnovi. Također, nema podataka o rasporedu birača prijavljenih da glasaju putem pošte po konkretnim državama u inozemstvu.

66. Ustavni sud, također, zapaža da član 33. Pravilnika o provođenju izbora propisuje da će glasački listić biti prihvaćen ako sadrži poštanski žig iz države iz koje se šalje najkasnije sa datumom održavanja izbora, te ako glasački listić stigne u CIK dva dana nakon održavanja izbora. Dakle, kao uvjet, propisano je da pošiljka mora biti poslana najkasnije do datuma održavanja izbora, te da bez obzira na to kada je poslana u CIK, treba da stigne u CIK najkasnije dva dana nakon održavanja izbora.

67. Ustavni sud, dalje, zapaža da je CIK ustanovljen kao nezavisno i nepristrano tijelo kom je povjeren proces organizacije i provođenja izbora u BiH. Pri tome je evidentno da sâm izborni proces ne podrazumijeva samo dan održavanja izbora nego se tiče niza aktivnosti koje moraju biti provedene kako prije dana održavanja izbora, tako i nakon njegovog održavanja. Kao složena operacija, izborni proces se sastoji od niza etapa u kojim je za prelazak u sljedeću uvjet kvalitetno i potpuno okončanje prethodne etape. U svrhu nesmetanog odvijanja izbornog procesa, Izborni zakon propisuje i rokove u kojim određene radnje moraju biti preduzete. Tako je članom 5.29. Izbornog zakona izričito propisan raspored u kom CIK mora objaviti preliminarne, nezvanične i nekompletne rezultate. Na ovaj način javnosti je, kao i političkim subjektima koji učestvuju na izborima omogućeno da imaju uvid u prikupljanje i brojanje glasačkih listića, te praćenje eventualnih nepravilnosti ili odstupanja u izbornim rezultatima s obzirom na broj prijavljenih birača. Dalje, uporedo sa prikupljanjem i objavljivanjem izbornih rezultata CIK odlučuje o uložnim prigovorima, žalbama i po proteku ovih rokova, odnosno nakon pravosnažnosti odluka o njima, utvrđuje i objavljuje rezultate izbora. Tek kada CIK utvrdi i objavi rezultate izbora, ovlašteni subjekti, u skladu sa članom 5.30. Izbornog zakona, mogu zahtijevati od CIK-a da ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama, odnosno glasačke listiće kojim se glasalo van zemlje. Dalje, u skladu sa članom 5.32. Izbornog zakona, tek nakon završetka ponovljenog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, CIK potvrđuje izborne rezultate, što mora biti učinjeno u roku od 30 dana od dana održavanja izbora.

68. Dakle, iako bi se navodi apelacije o tome da je veliki broj građana BiH, odnosno Srebrenice, iz reda srpskog naroda izbjegao u Republiku Srbiju, a iz reda bošnjačkog naroda u SAD, Australiju i druge daleke države, pa da je lakše da pošiljka stigne iz susjedne države nego sa drugih kontinenata mogli ocijeniti osnovanim, Ustavni sud mora dodatno naglasiti činjenicu da je i zakonskom i odredbom Pravilnika o provođenju izbora propisano da povratna koverta sa glasačkim listićem mora stići u CIK najkasnije dva dana nakon zatvaranja biračkih mjesta, te da na njoj mora postojati žig pošte države iz koje je poslana. Pri tome se u praksi prilikom održavanja izbora, čini se, zanemaruje činjenica da se izbori, u pravilu, održavaju nedjeljom, dakle, na dan kada pošte ni u jednoj državi uobičajeno ne rade. Zbog toga je vrlo teško poslati povratnu kovertu sa glasačkim listićem na sâm dan izbora, što znači da bi u praksi trebalo izbjegavati slanje glasačkog listića na sâm dan izbora, već to treba učiniti ranije. Da je to moguće, pa i poželjno, prema mišljenju Ustavnog suda, potvrđuje odredba člana 5.28. Izbornog zakona prema kojoj: „(1) Da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta s glasačkim listićem mora imati poštanski žig zemlje iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.” Dakle, odrednica „ne kasnijim od datuma održavanja izbora” podrazumijeva da se može, pa da je i poželjno, koverta sa glasačkim listićem poslati na propisani način i prije dana izbora. Istu odredbu sadrži i član 33. Pravilnika o provođenju izbora kada propisuje: „Povratna koverta koja je poslana Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije na dan održavanja izbora bit će prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u Centralnu izbornu komisiju BiH najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti otisak poštanskog žiga zemlje iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.”

69. Stoga, proizlazi da propisivanje roka od dva dana u kom glasački listić glasača koji glasaju iz inozemstva putem pošte mora stići u CIK nakon održavanja izbora služi legitimnom cilju - potvrđivanju i objavljivanju konačnih rezultata izbora i ima objektivno i razumno opravdanje u činjenici da je, u svrhu osiguranja ovog cilja, potrebno osigurati i korištenje sredstava kojim će se eventualne nepravilnosti i propusti u brojanju glasačkih listića otkloniti i tako u najvećoj mogućoj mjeri ostvariti tačnost izbornih rezultata. Osim toga, efektivnost, odnosno neefektivnost, i poteškoće u funkcioniranju poštanskog saobraćaja pogodno su tlo za izborne prevare i krađe u vezi s glasačkim listićima koji se dostavljaju putem pošte, pa je preporuka da se glasanje putem pošte održi nekoliko dana prije dana izbora¹.

70. Dalje, Ustavni sud zapaža da, u skladu sa članom 32. Pravilnika o provođenju izbora, CIK svim biračima koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje pu-

¹ Venecijanska komisija, Code of good practice in electoral matters, 3.2.2.1. Postal voting or proxy voting in certain circumstances, dostupno na: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2002\)023rev-e.aspx#topOfPage](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2002)023rev-e.aspx#topOfPage)

tem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji, pored ostalog, sadrži uputstvo kako glasati, te povratnu kovertu sa odštampanom (povratnom) adresom CIK-a. Ni sâm Pravilnik, kao ni Izborni zakon ne propisuju rok, odnosno krajnji rok do kog ova obaveza (dostavljanje preporučene pošiljke biračima) treba biti ispunjena s obzirom na datum održavanja izbora, te, s tim u vezi, uvjet da glasački listić mora prispjeti u CIK (u roku propisanom članom 33). Apelant tvrdi da CIK nije ispoštovao rok za slanje glasačkih listića u inozemstvo koji je ustanovio u dokumentu pod nazivom Vremenski plan aktivnosti i prema kom je to trebalo da bude učinjeno od 13. do 18. augusta 2016. godine. Apelant tvrdi da je slanje glasačkih listića završeno tek 6. septembra 2016. godine.

71. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je u Uputstvu o rokovima za provođenje izbornih aktivnosti za Lokalne izbore 2016. godine koji će se održati u nedjelju, 2. oktobra 2016. godine („Službeni glasnik BiH” broj 32/16), pored ostalog, određeno da se ažuriranje promjena u Centralnom biračkom spisku i evidencija državljana BiH koji glasaju van BiH ima okončati do 19. jula 2016. godine (dostavljanje prijave za glasanje putem pošte iz inozemstva), zaključivanje Centralnog biračkog spiska 18. augusta 2016. godine, te objavljivanje broja birača za svaku izbornu jedinicu 25. augusta 2016. godine. Odluku o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u BiH i objavljivanje broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu donesena je i objavljena 25. augusta 2016. godine. Stoga, proizlazi da su se navedenog dana, tj. nešto više od jednog mjeseca prije održavanja izbora, stekli i formalnopravni uvjeti za preduzimanje aktivnosti u vezi sa dostavljanjem glasačkih paketa, u skladu sa članom 32. Pravilnika, biračima u inozemstvu. I pored nedostatka dokaza u ovom dijelu, Ustavni sud prihvata apelantovu tvrdnju da je slanje glasačkog materijala okončano 6. septembra 2016. godine za izbore koji su se održavali 2. oktobra. Iz navedenog proizlazi da su svi državljani BiH u inozemstvu sa biračkim pravom najmanje 26 dana prije dana održavanja izbora, tj. 2. oktobra 2016. godine, kao posljednjeg dana kada je pošiljka mogla da bude poslana, primili glasački materijal. (Ustavni sud podsjeća da je u prethodnom dijelu ove odluke već rečeno da je uobičajena praksa u svijetu da se ti materijali dostavljaju, u pravilu, 15 do 21 dan prije izbora.) To, dalje, u konkretnom slučaju znači da su svi birači iz inozemstva imali na raspolaganju isto toliko vremena (26 dana) da iskoriste svoje pravo da glasaju i da njihov glas bude prihvaćen i brojan. Dalje, Ustavnom sudu nije predočen niti jedan dokaz da je u ovom periodu postojao zastoj ili poteškoće bilo koje vrste u odvijanju poštanskog saobraćaja između BiH i bilo koje države koji bi državljane BiH glasače iz inozemstva onemogućili ili spriječili da ostvare pravo da glasaju na način da pošiljka upućena CIK-u prispije u roku od dva dana od dana održavanja izbora, tj. zatvaranja biračkih mjesta. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je u obrazloženju osporenog rješenja Suda BiH, što apelant i ne osporava, ukazano da je od ukupno upisanih 1.596 glasača putem pošte za

Općinu Srebrenica prispjelo 929 glasačkih listića koji su ispunjavali uvjete iz člana 33. Pravilnika o provođenju izbora u pogledu propisanih rokova (povratna koverta poslana CIK-u „najkasnije na dan održavanja izbora i stigla u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora”), te da su među ovim listićima bili i listići glasača iz SAD, Švedske i Norveške. Dalje, imajući u vidu da CIK ima zakonsku obavezu da sve pravilnike objavljuje kako u službenim glasilima, tako i na svojoj web-stranici, da priprema i poseban Vodič za glasanje putem pošte koji na najširi način distribuira i objavljuje, ne može se zaključiti da državljani BiH u inozemstvu nisu pravovremeno upoznati i obaviješteni o uvjetima pod kojima će njihov glas biti prihvaćen i brojati se, odnosno da to ne znaju već pri prijavljivanju za izbore, kada slobodno izraženom voljom i odlučuju da li će glasati u DKP ili putem pošte. Pri tome Ustavni sud zapaža i da je, prema Odluci CIK-a o diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u kojim se planira organiziranje glasanja za Lokalne izbore 2016. godine, bilo planirano organiziranje glasanja u 24 diplomatska predstavništva BiH u svijetu (među kojim upravo u udaljenim državama na koje apelant ukazuje: SAD, Australija, Norveška, Njemačka, Švajcarska, Švedska i dr.) pa je državljanima BiH sa biračkim pravom koji borave u ovim državama bila na raspolaganju i ova opcija. Najzad, nije nerazumno očekivati da su državljani BiH koji borave u inozemstvu, posebno duži vremenski period, kao što je, prema apelantovim tvrdnjama, slučaj sa Bošnjacima koji su napustili Srebrenicu za vrijeme rata i nakon genocida, stekli znanje o tome koliko vremena putuje poštanska pošiljka iz države u kojoj žive do BiH, bilo da se ona šalje kao preporučena ili redovna pošiljka, pa da pošiljku sa glasačkim listićem pošalju na način koji će osigurati da ona od 6. septembra 2016. godine, kada je, kako apelant navodi, završena dostava glasačkog materijala u inozemstvo, stigne u CIK 4. oktobra 2016. godine. Stoga, proizlazi da rok od dva dana nakon okončanja izbora u kom moraju prispjeti glasački listići iz inozemstva u CIK ne uspostavlja pretjeran teret na državljane BiH sa biračkim pravom u inozemstvu bez obzira u kojoj državi žive na način koji bi doveo u pitanje suštinu njihovog prava da glasaju putem pošte.

72. Slijedeći navedene razloge, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao osnovanu ni apelantovu tvrdnju da je primjenom navedenog roka apelant *de facto* doveden u neravnopravan položaj u odnosu na protivkandidata iz reda srpskog naroda s obzirom na to da su glasači iz reda srpskog naroda koji glasaju putem pošte nastanjeni u Republici Srbiji iz koje pošta može stići u roku od 48 sati. Naime, bez obzira na period koji je potreban za slanje pošiljke zavisno iz koje zemlje se šalje, svih 1.596 glasača prijavljenih da glasaju putem pošte u Srebrenici, prema apelantovim tvrdnjama, najkasnije 6. septembra 2016. godine posjedovalo je glasački materijal, te imalo na raspolaganju 26 dana da iskoriste svoje pravo da glasaju tako da njihov glas bude prihvaćen i da se broji, a koje vrijeme je, u nedostatku dokaza o obustavi ili teškoćama u poštanskom saobraćaju između BiH i bilo

koje druge države, bilo dovoljno da pošiljka upućena iz najudaljenije države stigne u CIK najkasnije 4. oktobra 2016. godine.

73. Najzad, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao osnovanu apelantovu tvrdnju da je navedeni rok u službi *de iure* diskriminacije zbog toga što je prema Bošnjacima iz Srebrenice izvršen genocid koji, svakako, uključuje i strašnu diskriminaciju, a čija je posljedica činjenica da su Bošnjaci iz Srebrenice raseljeni po svijetu. Naime, zbog prethodno navedenih razloga, navedeni rok, koji se, dakle, odnosi na sve birače u inozemstvu nezavisno od njihove nacionalne pripadnosti, treba da osigura efikasno provođenje izbora, a ne da podržava *de iure* diskriminaciju, kako apelant tvrdi.

74. U konkretnom slučaju, dakle, apelant je bio kandidat na lokalnim izborima za načelnika Općine Srebrenica. Apelantu je bilo omogućeno da se, u skladu sa članom 4.4. Izbornog zakona, prijavi za učešće na izborima za načelnika Općine na kojim je, u skladu sa članom 13.7. Izbornog zakona, svim biračima upisanim u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima bilo omogućeno da u skladu sa Izbornim zakonom biraju načelnika.

75. Ustavni sud zaključuje da su neosnovane apelantove tvrdnje da je u ostvarivanju pasivnog biračkog prava iz člana 13.7. u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona povrijeđeno njegovo pravo iz člana 1. Protokola broj 12.

Pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima - pojedinačno i u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine

76. Apelant tvrdi da mu je prekršeno i pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta pojedinačno i u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

77. Član 25. Međunarodnog pakta u relevantnom dijelu glasi:

Svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja:

(...)

b) bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima sa općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;

(...)

78. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava će biti osigurano svim licima u Bosni i Hercegovini

bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

79. Apelant je u prilog tvrdnji o povredi prava iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta, u suštini, ukazao na to da je, zbog nezakonitog i nelegitimnog upada Jedinice za podršku CJB Bijeljina 4. oktobra 2016. godine oko 15 sati u Općinu Srebrenica, izborni materijal bio van kontrole Općinske izborne komisije Srebrenica punih 20 sati, tj. do osam sati narednog dana, čime je došlo do prekida izbornog procesa. Zbog toga, smatra da je CIK Odlukom o utvrđivanju i objavljivanju rezultata izbora, koju je apelant osporavao u postupku pred Sudom BiH, umjesto da u Općini Srebrenica poništi izbore, utvrdio i objavio rezultate izbora, čime je prekršio obaveze iz člana 2.9. st. 1. i 2. Izbornog zakona.

80. Ustavni sud podsjeća da, prema Općem komentaru broj 25², član 25. tačka b) Međunarodnog pakta se odnosi na pravo građana da učestvuju u vođenju javnih poslova kao birači ili kandidati za izbore. Dalje, prema Općem komentaru, pored ostalog, izbori moraju da budu poštteni i slobodni i lica koja imaju pravo glasa moraju da imaju slobodu da glasaju za bilo kog kandidata na izborima, birači bi trebalo samostalno da formiraju svoje mišljenje, bez nasilja ili prijetnje nasiljem, bez prisile. Najzad, prema Općem komentaru, pored ostalog, potrebno je da se garantira sigurnost glasačkih kutija, da postoji nezavisan postupak nadgledanja glasanja i brojanja glasova, da postoji mogućnost sudskog preispitivanja ili nekog drugog sličnog procesa, kako bi birači imali povjerenja u glasanje i postupak brojanja glasova.

81. Ustavni sud zapaža da apelant ne tvrdi da je upad policijskih snaga na koji ukazuje imao učinak na birače da slobodno i bez prisile na izborima održanim dva dana prije upada policijskih snaga glasaju za bilo kog kandidata na izborima, uključujući i apelanta. Dalje, apelant je istakao da samo policijske snage mogu znati da li su nešto „uradile” sa glasačkim materijalom, kao i da ovaj incident pokreće pitanje principa, a ne dokazivanja da li je policija nešto nezakonito uradila sa materijalom. Dalje, apelant ne tvrdi, u smislu navedenih stavova u vezi sa članom 25. tačka b) Međunarodnog pakta, da nije bio osiguran nezavisan postupak nadgledanja glasanja i brojanja glasova, te da mu je bila uskraćena mogućnost preispitivanja provjere glasanja i postupka brojanja pred CIK-om i Sudom BiH. Najzad, u vezi sa apelantovom tvrdnjom da je, zbog ovog incidenta, CIK trebalo da poništi izbore u općini Srebrenica, Ustavni sud zapaža da je članom 2.10. Izbornog zakona propisano da će CIK poništiti izbore u izbornoj jedinici, ili na nekom biračkom mjestu,

2 Usvojio Komitet za ljudska prava na 51. zasjedanju, dodatak broj 40 (A/51/40), Aneks V (12. jul 1996), dostupno na http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2F21%2FR ev.1%2FAdd.7&Lang=en

ako ustanovi da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora, a nesporno je da u apelantovom slučaju, odnosno izboru za načelnika Općine Srebrenica, CIK nije utvrdio nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora.

82. Slijedeći navedeno, Ustavni sud zaključuje da su apelantove tvrdnje da mu je povrijeđeno pasivno biračko pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta neosnovane.

83. Najzad, apelant tvrdi i da mu je pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta povrijeđeno u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Apelantovi navodi u ovom dijelu odnose se na identične razloge koji su već ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo iz člana 1. Protokola broj 12 u vezi sa pravom iz člana 13.7. u vezi sa pravom iz člana 4.4. Izbornog zakona iz koje je zaključeno da su neosnovani. Stoga, imajući u vidu da član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju proširuje obim zaštite na sva prava predviđena zakonom i na taj način uvodi generalnu zabranu diskriminacije, te da pojam „diskriminacija” u članu 1. Protokola broj 12 ima isto značenje kao i pojam „diskriminacije” koji se koristi u članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 22. decembra 2009. godine, st. 53. i 55), Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi i u ovom dijelu neosnovani.

VIII. Zaključak

84. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno pravo iz člana 1. Protokola broj 12 u vezi sa pasivnim biračkim pravom iz člana 13.7. Izbornog zakona u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona kada je apelantu bilo omogućeno da se, u skladu sa članom 4.4. Izbornog zakona, prijavi da učestvuje na izborima za načelnika Općine na kojim je, u skladu sa članom 13.7. Izbornog zakona, svim biračima upisanim u Centralni birački spisak za Osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica, bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima, bilo omogućeno da u skladu sa Izbornim zakonom biraju načelnika.

85. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno ni apelantovo pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da izbori nisu bili poštjeni i slobodni, da je biračima uskraćena mogućnost da slobodno izraženom voljom glasaju za apelanta kao kandidata za načelnika, te kada je bio osiguran nezavisan postupak nadgledanja glasanja i brojanja glasova, a apelantu nije bila uskraćena ni mogućnost da preispita glasanje i postupak brojanja glasova.

86. Ustavni sud, također, zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine

kada apelant povredu prava temelji na tvrdnjama da je diskriminiran u ostvarivanju pasivnog biračkog prava, a Ustavni sud je utvrdio da apelant nije diskriminiran u pravu da se kandidira na izborima za načelnika Općine, te da je svim biračima upisanim u birački spisak bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima bilo omogućeno da biraju načelnika.

87. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

88. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

89. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 4183/13

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Светозара Јанковића
против Пресуде Окружног суда у
Бијелини број 83 0 П 010679 13
Гж од 4. септембра 2013. године и
Пресуде Основног суда у Зворнику
број 83 0 П 010679 11 П од 19.
фебруара 2013. године

Одлука од 1. децембра 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број АП 4183/13, рјешавајући апелацију Светозара Јанковића, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 1. децембра 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Светозара Јанковића.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и права на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Бијељини број 83 0 П 010679 13 Гж од 4. септембра 2013. године и Пресуда Основног суда у Зворнику број 83 0 П 010679 11 П од 19. фебруара 2013. године.

Предмет се враћа Основном суду у Зворнику који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту

људских права и основних слобода, те чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Основном суду у Зворнику да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Светозар Јанковић (у даљњем тексту: апелант) из Зворника, којег заступа Предраг Ђурић, адвокат из Лознице, поднио је 9. октобра 2013. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Бијељини (у даљњем тексту: Окружни суд) број 83 0 П 010679 13 Гж од 4. септембра 2013. године и Пресуде Основног суда у Зворнику (у даљњем тексту: Основни суд) број 83 0 П 010679 11 П од 19. фебруара 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 ст. (2) и (3) Правила Уставног суда од Окружног суда, Основног суда и туженог Министарства унутрашњих послова Републике Српске - Центра јавне безбједности Зворник (у даљњем тексту: тужени) затражено је 11. новембра 2015. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Окружни суд, Основни суд и тужени су 17. новембра 2015. године, 9. децембра и 16. новембра 2015. године доставили одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

а) Чињенично стање у вези с кривичним и ранијим парничним поступком

5. Потврдом о привременом одузимању предмета од 28. јуна 1996. године (у даљњем тексту: потврда), на основу чл. 154 и 211 Закона о кривичном поступку, апеланту је одузето комби возило (у даљњем тексту: спорно возило). Основно јавно тужилаштво у Зворнику је 18. октобра 2000. године подигло оптужницу против апеланта због кривичног дјела крађе. Пресудом Основног суда од 29. октобра 2001. године апелант је проглашен кривим и изречена му је условна осуда (у наведеној пресуди прецизиран је закон, те трајање и елементи изречене условне осуде). У чињеничном опису кривичног дјела је наведено да је апелант спорним возилом превозио друге окривљене на мјесто извршења кривичног дјела. Одлучујући о апелантовој жалби, пресудом од 21. маја 2003. године Окружни суд је преиначио првостепену пресуду и одбио оптужбу против апеланта за наведено кривично дјело (наступила апсолутна застара кривичног гоњења).

6. Након окончања наведеног кривичног поступка, настављен је парнични поступак који је апелант 2. јуна 1999. године покренуо тужбом против туженог, између осталог, и ради предаје у посјед спорног возила. Пресудом Основног суда у Бањалуци од 1. новембра 2010. године, између осталог, одбијен је апелантов тужбени захтјев у дијелу којим је тражио да му тужени на име спорног возила исплати новчани износ, прецизиран у наведеној пресуди. У образложењу пресуде је наведено да је апелант тужбом од 2. јуна 1999. године тражио предају у посјед спорног возила, али да је на припремном рочишту 28. априла 2010. године определијелио захтјев за исплату вриједности спорног возила. Суд је истакао да је предмет спора накнада штете због одузимања спорног возила, а како је штета настала 28. јуна 1996. године, то је у складу са чланом 376 Закона о облигационим односима наступила застара потраживања накнаде штете.

7. Пресудом Окружног суда у Бањалуци од 28. фебруара 2011. године потврђена је првостепена пресуда у дијелу којим је одбијен апелантов тужбени захтјев за исплату новчаног износа на име спорног возила. У образложењу пресуде Окружни суд је, између осталог, навео да је суд апеланту покушао да достави пресуду из кривичног предмета на његову адресу, међутим доставу није било могуће извршити на тај начин, те је она извршена истицањем на огласну таблу суда 3. октобра 2003. године.

б) Чињенично стање у вези с предметним парничним поступком

8. Апелант је 28. априла 2011. године поднио тужбу против туженог ради предаје у посјед спорног возила и ради исплате противвриједности спорног возила (у пресуди прецизиран износ).

9. Пресудом Основног суда број 83 0 П 010679 11 П од 19. фебруара 2013. године одбијен је захтјев за предају спорног возила у посјед, а одбачен захтјев за исплату противвриједности спорног возила. Из образложења пресуде слиједи да је тужени у одговору на тужбу навео да Окружни суд није донио осуђујућу пресуду зато што апелант није крив, него зато што је наступила застара кривичног гоњења, да „предметно возило није у могућности вратити, јер је продато на лицитацији 19.11.1997. године за цијену од 2.000 динара”, те да је тужени истакао приговор пресуђене ствари. Основни суд је истакао да је током доказног поступка извршио увид у предмет и пресуду из кривичног предмета против апеланта, пресуде из претходног парничног поступка, налаз и мишљење вјештака, одлуку општине, потврду, те да је саслушао апеланта.

10. Основни суд је даље навео да је одредбом члана 127 став 1 Закона о стварним правима Републике Српске (у даљњем тексту: Закон о стварним правима) прописано да власник да би остварио право на враћање привремено одузете ствари мора доказати да је ствар коју захтијева његова својина и да се ствар налази у посједу туженог. Дакле, ради се о два кумулативно постављена услова која се морају испунити да би се удовољило тужбеном захтјеву. Апелант је доказао да је спорно возило његова својина коју му је одузео тужени. Основни суд је даље навео да будући да је спорно возило употријебљено за извршење кривичног дјела, то је тужени апеланту на законит начин одузео спорно возило. Апелант у кривичном поступку није ослобођен оптужбе да би могао тражити поврат одузетог спорног возила јер је пресудом Окружног суда у Бијелини оптужба одбијена због застарјелости кривичног гоњења. Због наведеног, апелант није активно легитимисан да тражи поврат одузете ствари.

11. У вези са захтјевом који се односи на исплату противвриједности спорног возила, Основни суд је истакао „што се тиче алтернативно постављеног тужбеног захтјева” о тако постављеном тужбеном захтјеву већ је једном одлучивано, због чега је у складу са чланом 67 став 1 тачка 4 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП) одбацио апелантов тужбени захтјев у том дијелу.

12. Пресудом Окружног суда број 83 0 П 010679 13 Гж од 4. септембра 2013. године одбијена је као неоснована апелантова жалба. Окружни суд је навео да су тачни апелантови жалбени наводи да је повријеђена одредба члана 4 ЗПП јер је првостепени поступак водила судија Милева Балотић, док је првостепену пресуду донио судија Мухамед Халиловић. Међутим, повреда ове одредбе ЗПП није битно утицала на правилност и законитост првостепене пресуде јер је она заснована на оцјени посредно изведених - писмених доказа.

13. Окружни суд је даље навео да су тачни апелантови жалбени наводи да право на враћање ствари у смислу члана 126 став 2 Закона о стварним правима не застаријева, те да је апелант доказао да је власник спорног возила. Међутим, апелант неосновано тврди да је чињеницу да се спорно возило налази у посједу туженог доказао потврдом будући да је тужени у одговору на тужбу истакао да се спорно возило не налази у његовом посједу, а апелант је тај навод само паушално оспорио.

14. У вези са жалбеним наводом да у предметном кривичном поступку није осуђен за кривично дјело које му је стављено на терет јер је оптужба против њега одбијена, тако да је „отпао” разлог за одузимање спорног возила и да му је оно морало бити враћено, Окружни суд је истакао да то није имало одлучујући значај јер апелант није доказао да је кумулативно испунио услове из члана 127 став 1 Закона о стварним правима.

15. Окружни суд је навео да је првостепени суд правилно одбацио захтјев који се односи на исплату противвриједности спорног возила будући да је тај дио тужбеног захтјева правоснажно пресуђен. Наиме, ради се о идентичним странкама у предметном парничном поступку, на основу идентичних чињеница као и у поступку који је вођен пред судовима у Бањалуци.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

16. Апелант сматра да му је оспореним пресудама повријеђено право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

17. Апелант указује на повреде одредаба парничног поступка јер је цијели парнични поступак водила судија Милева Балотић, а пресуду је донио судија Мухамед Халиловић који „није судјеловао у поступку, нити познаје странке, а нити их је саслушао”. Апелант наводи да је суд био дужан да поново отвори главну расправу и поново изведе предложене доказе.

18. Апелант наводи да му пресуда о одбијању оптужбе није никада уручена, него да је за ту пресуду сазнао током 2009. године.

19. Апелант тврди да се у конкретном случају ради о реивиндикационој тужби, да право на поврат ствари никад не застаријева, да тужбени захтјев увијек треба да буде постављен тако да се прво тражи поврат ствари, а затим захтјев за исплату противвриједности ствари ако тужени више није у могућности да наведену ствар врати. Апелант наводи да је доказао да је власник спорног возила које му је одузето, а тужени није пружио нити један доказ да је спорно возило уништио, отуђио, изгубио, итд. Због немогућности враћања спорног возила тражио је да му се исплати његова противвриједност. Апелант наводи да су судови погрешно закључили да се ради о пресуђеној ствари, односно првостепени суд не прави разлику између накнаде штете и реивиндикационе тужбе која се састоји из два дијела, и то: захтјева за поврат ствари и захтјева за исплату њене противвриједности.

20. Осим тога, апелант наводи да у кривичном предмету није осуђен, због чега је „отпао” разлог за одузимање спорног возила које је морало да му буде враћено.

б) Одговор на апелацију

21. Окружни суд је навео да нису повријеђена права на која се апелант позива у апелацији.

22. Основни суд је навео да је неспорно да је првостепени поступак водила судија Милева Балотић, те да је 30. августа 2012. године одржана јавна расправа на којој су проведени докази и јавна расправа закључена уз констатацију да ће пресуда бити донесена у законском року и достављена парничним странкама. У међувремену се поступајућа судија тешко разбољела, због чега је предсједник суда донио одлуку да се сви предмети у којима је била задужена наведена судија распореде другим судијама. Предмети гдје је главна расправа била закључена, а није донесена одлука такође су распоређени другим судијама, а конкретни предмет у којем је главна расправа закључена 30. августа распоређен је судији Мухамеду Халиловићу за израду пресуде.

23. Осим тога, Основни суд је истакао да су тачни апелантови наводи да захтјев за поврат ствари не застаријева, међутим овај тужбени захтјев није одбијен због застаре него због чињенице да апелант нема правни основ да тражи поврат спорног возила јер му је спорно возило одузето због основане сумње да га је апелант користио за вршење кривичних дјела, а оптужба против апеланта је одбијена због застаре тако да не постоји основ за враћање спорног возила.

24. Тужени је навео да апелант није пружио доказе у чему се огледа повреда наведених права. Апелант је као тужилац био обавезан да докаже да је спорно возило

у посједу туженог, због чега се у предметном поступку тужени није појављивао, нити ишта доказивао.

V. Релевантни прописи

25. Закон о парничном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13) у релевантном дијелу гласи:

Члан 4.

Суд одлучује о тужбеном захтјеву, по правилу, на основу усменог, непосредног и јавног расправљања.

Члан 67. став 1. тачка 4.

По претходном испитивању тужбе суд доноси рјешење којим се тужба одбацује ако утврди:

4) да је ствар правоснажно пресуђена;

26. Кривични закон Републике Српске („Службени лист СФРЈ” бр. 44/76, 34/84, 74/87, 57/89, 3/90 и 38/90 и „Службени гласник Републике Српске” бр. 12/93, 19/93, 26/93, 14/94 и 3/96) у релевантном дијелу гласи:

Члан 69. став 1.

(1) Предмети који су употребљени или су били намењени за извршење кривичног дела или који су настали извршењем кривичног дела могу се одузети ако су својина учиниоца.

27. Закон о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник СФРЈ” бр. 4/77, 14/85, 74/87, 57/89, 3/90, „Службени гласник Републике Српске” бр. 4/93, 26/93, 14/94, 6/97 и 61/01) у релевантном дијелу гласи:

Члан 154. став 1.

Органи унутрашњих послова могу и прије покретања истраге привремено одузети предмете по одредбама члана 211. овог закона.

Члан 211. став 1.

(1) Предмети који се по кривичном закону имају одузети или који могу послужити као доказ о кривичном поступку, привремено ће се одузети и предати на чување суду или ће се на други начин обезбиједити њихово чување.

Члан 215.

Предмети који су у току кривичног поступка привремено одузети вратиће се власнику, односно држаоцу ако поступак буде обустављен, а не постоје разлози за њихово одузимање (члан 500.).

Члан 500.

Предмети који се по кривичном закону морају одузети одузеће се и кад се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени оглашава кривим, ако то захтијевају интереси опште безбједности или разлози морала.

28. Закон о стварним правима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 124/08, 3/09, 58/09 и 95/11) у релевантном дијелу гласи:

Члан 126.

(1) Власник има право да захтијева враћање ствари од лица у чијој се државини ствар налази, а од лица које га противправно узнемирава да престане са узнемиравањем.

(2) Право на враћање ствари и на престанак узнемиравања не застаријевају.

Члан 127. став 1.

Власничка тужба за враћање ствари

(1) Да би остварио право на враћање ствари, власник мора доказати да је ствар коју захтијева његова својина и да се ствар налази у државини туженог.

VI. Допустивост

29. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

30. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

31. Уставни суд примјећује да је предмет оспоравања Пресуда Окружног суда број 83 0 П 010679 13 Гж од 4. септембра 2013. године против које нема других

дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Дакле, пресуда је донесена 4. септембра 2013. године, а апелација је поднесена 9. октобра 2013. године, тако да произлази да је поднесена у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очито (*prima facie*) неоснована.

32. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

33. Апелант тврди да му је у предметном поступку повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције.

Право на правично суђење

34. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

35. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

36. У конкретном случају Уставни суд запажа да је у предметном парничном поступку апелант тражио поврат спорног возила и накнаду противвриједности спорног возила. Дакле, ради се о предмету грађанскоправне природе тако да апелант ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

37. Повреду права на правично суђење апелант, прије свега, налази у повреди правила поступка. Апелант наводи да је парнични поступак водио један судија, а пресуду је донио други судија који „није судјеловао у поступку, нити познаје странке, а нити их је саслушао”. Апелант сматра да је због тога суд био дужан да поново отвори главну расправу и поново изведе предложене доказе. Дакле, апелантови наводи указују на повреду принципа непосредности у поступку, због чега сматра да му је повријеђено право на правично суђење.

38. Одлучујући о овим апелантовим жалбеним наводима, Окружни суд је навео да је тачно да је повријеђена одредба члана 4 ЗПП, међутим наведено није битно утицало на правилност и законитост првостепене пресуде јер је она заснована на оцјени посредно изведених - писмених доказа. Основни суд је у одговору на апелацију навео да је одржана јавна расправа на којој су проведени докази и јавна расправа закључена уз констатацију да ће пресуда бити донесена у законском року и достављена парничним странкама. У међувремену, поступајућа судија се тешко разбољела због чега је предмет распоређен другом судији ради израде пресуде.

39. Уставни суд указује да је један од основних принципа парничног поступка принцип непосредности који је, између осталог, прописан одредбом члана 4 ЗПП. У правилу, наведени принцип упућује да пресуда мора да буде заснована на доказима који су изведени на главној расправи и да је пресуду донио судија који је био присутан на рочишту, односно да суд који ће оцјењивати доказе треба да буде исти суд који их је изводио рочишту, тј. да суд сва сазнања на којима заснива своју одлуку стиче непосредним запажањем.

40. Уставни суд налази да из записника с рочишта слиједи да је поступак водила судија појединац која није донијела одлуку, односно да је тужилац саслушан пред судијом која није донијела одлуку и да је пуномоћник тужиоца извео доказе пред судијом која није донијела одлуку (увид у предмет и пресуду из кривичног предмета против апеланта, пресуде из претходног парничног поступка, налаз и мишљење вјештака, одлуку општине, те потврду). Дакле, пресуду је донио судија пред којим није изведен нити један доказ. Уставни суд налази да је до промјене судије дошло због болести, тј. да није било могуће њено континуирано учествовање у предмету. Међутим, из онога што је предочено Уставном суду није видљиво да су предузимане мјере организовањем поновног саслушања релевантних аргумената како би судија који је донио одлуку имао одговарајуће схватање доказа и аргумената. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају није испоштован принцип непосредности као важне гаранције правичности поступка, односно да предметни поступак у цјелини није био правичан.

41. Стога, Уставни суд налази да је повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

42. Надаље, Уставни суд примјећује да из достављене документације слиједи да је апелант у ранијем поступку поднио власничку тужбу против истог туженог (током 1999. године) ради предаје у посјед спорног возила будући да му је тужени без правног основа одузео спорно возило. Током 2010. године апелант је определијелио захтјев за исплату вриједности спорног возила. Правоснажном пресудом овај захтјев је одбијен.

43. Апелант тврди да је у поступку неосновано одбијен његов захтјев јер је доказао да је власник спорног возила које му је одузето, а тужени није пружио нити један доказ да је спорно возило уништио, отуђио, изгубио, итд. Осим тога, апелант указује да су судови погрешно закључили да се ради о пресуђеној ствари. Апелант тврди да му је због наведеног повријеђено право на правично суђење и право на имовину.

44. У вези са овим наводима, Уставни суд подсјећа да према пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене позитивно-правних прописа (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, Одлука о допуствости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима.

45. Дакле, апелант је у предметном поступку тражио предају у посјед спорног возила и исплату противвриједности спорног возила. Пресудом Основног суда која је потврђена пресудом Окружног суда одбијен је први дио апелантовог тужбеног захтјева, а други дио тужбеног захтјева је одбачен. У образложењу ових пресуда наведено је да су тачни апелантови наводи да право на враћање ствари не застаријева и да је апелант доказао да је власник спорног возила. Међутим, апелант неосновано тврди да је чињеницу да се спорно возило налази у посједу туженог

доказао потврдом будући да је тужени у одговору на тужбу истакао да се спорно возило не налази у његовом посједу, а апелант је тај навод само паушално оспорио. Осим тога, апелант неосновано приговара да како је оптужба против њега одбијена то је „отпао” разлог за одузимање спорног возила, те да му је оно морало бити враћено, јер то није одлучујуће будући да апелант није доказао да је кумулативно испунио услове из члана 127 став 1 Закона о стварним правима. Из образложења пресуда редовних судова даље слиједи да је други дио тужбеног захтјева одбачен јер је о тако постављеном тужбеном захтјеву већ једном одлучивано (члан 67 став 1 тачка 4 ЗПП).

46. Уставни суд понавља да се у конкретном случају ради о грађанском спору у којем је апелант као овлашћеник стварног права тражио судску заштиту права својине. Уставни суд, такође, подсећа да су стварна права апсолутна и дјелују према свима, па се и њихова заштита остварује према свакоме ко вријеђа то право. Дакле, власник има субјективно право на заштиту, а правни поредак даје власнику могућност да штити своје право својине пред надлежном јавном влашћу. У вези с тим Уставни суд подсећа да члан 126 Закона о стварним правима прописује да власник има право да захтијева враћање ствари од лица у чијем се посједу ствар налази, те да наведено право не застаријева.

47. Уставни суд примјећује да је тужени апеланту одузео спорно возило будући да се апелант теретио да је спорним возилом превозио друге окривљене на мјесто извршења кривичног дјела. Неспорно је и да је предузета радња туженог била прописана одредбама кривичног законодавства које је важило у то вријеме (члан 69 КЗ-а). Такође је неспорно да је одредбама кривичног законодавства било прописано чување привремено одузетих предмета, односно враћање одузетих предмета ако кривични поступак буде обустављен, с тим да је могуће задржавање одузетих предмета и ако се поступак не заврши пресудом којом се оптужени проглашава кривим, под условом да то захтијевају интереси опште безбједности или разлози морала (чл. 211, 215, 500 ЗКП-а). Оптужба против апеланта је одбијена, али апеланту спорно возило није враћено, а не произлази да су постојале било какве околности које би указивале да су испуњени услови за задржавање спорног возила. Међутим, тужени је располагало одузетим спорним возилом (продао га је на лицитацији 19. новембра 1997. године).

48. Имајући у виду наведено, Уставни суд налази да су судови у предметном случају арбитрарно поступали. Наиме, судови нису цијенили као релевантну чињеницу да је тужени трајно одузео апелантову имовину односно спорно возило, односно располагао предметном имовином без судске одлуке (оптужба против

апеланта је одбијена, а нису постојале било какве околности које би указивале да су испуњени услови за задржавање спорног возила). Апелант је на наведено указивао, међутим редовни судови су оцијенили да то није одлучујуће будући да апелант није доказао да је кумулативно испунио услове из Закона о стварним правима. Редовни судови су на апеланта произвољно ставили терет доказивања да је одузето спорно возило у посједу туженог, док је неспорно да је спорно возило одузето, да је тужени у смислу напријед наведеног законодавства имао обавезу да га чува, те да је тужени незаконито располагао спорним возилом (возило продао на лицитацији). Такође, редовни судови су други дио тужбеног захтјева (исплата противвриједности возила) одбацили оцјењујући да је о тако постављеном тужбеном захтјеву већ једном одлучивано. Уставни суд уочава да су редовни судови произвољно примијенили ЗПП, раздвајајући апелантов захтјев на два дијела: захтјев за поврат имовине и захтјев за накнаду противвриједности спорног возила.

49. Имајући у виду све наведено Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

50. Уставни суд подсећа да је у досадашњој пракси у сличним ситуацијама, ако утврди повреду правила поступка, за приговоре који су се односили на остале аспекте права на правично суђење, те повреду неких других права констатовао да будући да се поступак мора поновити није прихватљиво да Уставни суд те приговоре разматра прије редовног суда. Међутим, имајући у виду све напријед наведене посебне околности у конкретном случају, посебно чињеницу да апеланту неће бити примјерена сатисфакција утврђивање повреде принципа непосредности као важне гаранције правичности поступка, Уставни суд налази да је потребно укинути пресуде редовних судова, те предмет вратити Основном суду на поступање у којем се поступак треба спровести уз поштовање одредаба Закона о стварним правима и одредаба ЗПП.

51. У вези с повредом права на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције Уставни суд констатује да предметни поступак не покреће питање поштовања овог апелантовог права.

VIII. Закључак

52. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције зато што је

пресуду донио судија пред којим није изведен нити један доказ, а није видљиво да су предузимане мјере организовањем поновног саслушања релевантних аргумената како би судија који је донио одлуку имао одговарајуће схватање доказа и аргумената, односно зато што није испоштован принцип непосредности као важне гаранције правичности поступка. Такође, постоји кршење апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер судови нису цијенили као релевантну чињеницу да је тужени трајно одузео апелантову имовину односно спорно возило, односно располагао спорним возилом без судске одлуке (оптужба против апеланта је одбијена, а нису постојале било какве околности које би указивале да су испуњени услови за задржавање спорног возила).

53. На основу чл. 59 ст. (1) и (2) и 62 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

54. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 1634/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Drage Lukende iz Širokog Brijega zbog navodnog nezakonitog lišavanja slobode koji su 19. veljače 2016. godine poduzeli pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona - Policijska uprava Široki Brijeg

Odluka od 1. prosinca 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 1634/16**, rješavajući apelaciju **Drage Lukende**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (2), članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 1. prosinca 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Drage Lukende.

Utvrđuje se povreda prava na slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u postupku lišavanja slobode Drage Lukende koji su 19. veljače 2016. godine poduzeli pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona - Policijska uprava Široki Brijeg.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Drago Lukenda iz Širokog Brijega (u daljnjem tekstu: apelant) podnio je 8. travnja 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud)

apelaciju tvrdeći da su ga 19. veljače 2016. godine pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona - Policijska uprava Široki Brijeg (u daljnjem tekstu: PU) nezakonito lišili slobode.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od PU zatraženo je 22. i 28. travnja 2016. godine da dostavi odgovor na apelaciju.

3. PU je odgovor dostavila 29. travnja i 4. svibnja 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. PU je 19. veljače 2016. godine sačinila Službenu zabilješku broj 02-2-8/1-4-72/16 o okolnostima narušavanja javnog reda i mira na bliže označenoj lokaciji. Iz zabilješke proizlazi da su ovlaštene službene osobe, postupajući po prijavi o narušavanju javnog reda i mira, došle na označenu lokaciju, ali da zbog fizičke prepreke nisu mogle pristupiti označenom lokalitetu na kojem su se nalazili apelant, imenovani uposlenici Službe za prostorno uređenje Općine Široki Brijeg, te B. M. i R. M. S obzirom da ovlaštene službene osobe zbog buke nisu čule upute naprijed navedenih osoba kako da pređu na suprotnu stranu, to su njima glasno, kako bi ih mogli čuti, saopćili da trebaju doći do službenih prostorija PU kako bi se od njih mogle uzeti izjave u svezi s prijavom o narušavanju javnog reda i mira. S obzirom da se nitko od navedenih osoba nije odazvao pozivu, ovlaštene službene osobe su pokušale naći prijelaz na susjednu stranu i tom prilikom su sreli uposlenike Službe za prostorno uređenje koji su ih obavijestili da su ostali sudionici događaja otišli. Pomislivši da su ostali otišli u PU i oni su krenuli u tom pravcu, te tako pred obiteljskom kućom B. M. zapazili apelanta koji je na postavljeno pitanje zašto nije otišao u PU odgovorio: „Šta vi hoćete policijo”, te se uputio prema parkiranom vozilu. S obzirom da su zaključili da apelant ima namjeru napustiti mjesto na kojem su se nalazili, ovlaštena službena osoba mu je izdala jasnu naredbu da uđe u službeni auto, na što je apelant odgovorio da neće poći s njima ni ući u auto. Nakon, u više navrata ponovljene, naredbe da uđe u službeno auto i apelantova odbijanja da to učini, uporabom fizičke sile i stavljanjem lisica na apelantove ruke, apelant je priveden u prostorije PU. Nadalje, u zabilješci je konstatirano da nakon dovođenja u PU, u naznačeni ured, s apelantom nije bilo moguće uspostaviti normalan kontakt jer je bezobrazno vikao i galamio usprkos upozorenjima prisutnih ovlaštenih službenih osoba. Nadalje, iz zabilješke proizlazi da je apelant potom sproveden u prostorije za lišavanje slobode. Najzad, u zabilješci je konstatirano da se prilikom apelantova lišavanja

slobode pojavila i R. M., uposlena u Općinskom sudu u Širokom Brijegu, koja je vikala i govorila: „Vodite lopova”.

6. Prema Zapisniku PU broj 02-2-8/1-5-08/16 od 19. veljače 2016. godine apelanta su navedenog dana u 13.55 sati u službenim prostorijama PU ovlaštene službene osobe, na temelju članka 153. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), lišile slobode zbog postojanja osnova sumnje da je počinio prekršaj iz članka 11. Zakona o javnom redu i miru. Iz zapisnika proizlazi da je apelant, u smislu članka 5. ZKPFBiH, pored ostalog, upoznat s razlozima lišavanja slobode. Zapisnik sadrži apelantov potpis i pečat i potpis ovlaštene službene osobe.

7. Prema Zapisniku PU o otpustu osobe lišene slobode broj 02-2-8/1-5-08/16 od 19. veljače 2016. godine apelant je istog dana u 21.50 sati, na temelju članka 153. stavak 3. ZKPFBiH pušten na slobodu, a kako je navedeno, zbog prestanka razloga za zadržavanje. Zapisnik sadrži apelantov potpis, te potpis ovlaštene službene osobe.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelant tvrdi da mu je povrijeđeno pravo iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apelant ističe da apelaciju podnosi „zbog kontinuiranog ponavljanja nezakonitog lišavanja slobode”, navodeći da „osobe koje imaju položaj u sudskoj vlasti isti koriste za ostvarivanje nezakonitih ciljeva, ne prezajući da pri tome koriste ovlaštene službene organe za kršenje ljudskih prava i sloboda garantiranih Ustavom”. Apelant tvrdi da njegova temeljna prava godinama krši PU koju njegovi susjedi R. M. i B. M. koriste kako bi ostvarili nezakonitu gradnju na zemljištu na koje njegova obitelj ima pravo.

9. Nadalje, apelant je naveo da je 19. veljače 2016. godine lišen slobode zbog postojanja osnova sumnje da je počinio prekršaj iz članka 11. Zakona o javnom redu i miru. Prema njegovu mišljenju „navodni prekršaj” nije se desio na javnom mjestu, već prilikom uvida na privatno gradilište, gdje su ga kao punomoćnika investitora napali susjedi pa da je, iako se nije radilo o navedenom prekršaju, nezakonito lišen slobode. Nadalje, apelant je naveo da je R. M. sutkinja Općinskog suda u Širokom Brijegu, te da je sudjelovala u njegovu pritvaranju, ukazujući da je to konstatirano i u službenoj zabilješci PU od 19. veljače 2016. godine. Apelant tvrdi da je prilikom svakog nezakonitog građenja i radnje policija naređivala pristupanje u prostorije PU radi „saslušanja” koje bi trajalo do završetka nezakonite radnje. U prilog ovim tvrdnjama predočio je zaključak Uprave za inspeksijske

poslove od 5. veljače 2016. godine iz kojeg proizlazi da se B. M. nalaže ukloniti objekte sagrađene bez građevinske dozvole, službenu zabilješku PU od 12. travnja 2011. godine sačinjenu po apelantovoj prijavi u svezi s imovinsko-pravnim sporom sa R. M., iz koje proizlazi da je apelantu naloženo javiti se u PU radi smirivanja situacije i uzimanja izjave, što je on i učinio, da je o istim okolnostima obavljen razgovor i sa R. M., te službenu zabilješku PU od 7. studenog 2013. godine sačinjenu po prijavi R. M. zbog toga što je apelant fotografirao njezinu kuću, a iz koje, pored ostalog, proizlazi da je apelant pozvan da se javi u PU, što je on i učinio.

10. Najzad, apelant tvrdi da je i 18. rujna 2015. godine lišen slobode, odveden u službenom vozilu PU, određeno vrijeme zadržan u PU i pušten bez saslušanja i bilo kakvog zapisnika.

b) Odgovor na apelaciju

11. PU je u odgovoru na apelaciju ukazala da je 19. veljače 2016. godine postupala po prijavi šefa Službe za prostorno uređenje i zaštitu okoliša Općine Široki Brijeg o narušavanju javnog reda i mira tučom na označenoj lokaciji. Nadalje, ukazano je da su ovlaštene službene osobe, nakon izlaska na lice mjesta, nakon kraćeg razgovora pozvale osobe koje su tom prilikom zatekli da dođu u prostorije PU radi utvrđivanja činjenica u svezi s počinjenim prekršajem. Apelant nije postupio po pozivu, niti po uredno izdanoj naredbi koju su mu uputili policijski službenici, a u prilog tome je ukazano na službenu zabilješku PU od 19. veljače 2016. godine. Zbog toga je lišen slobode i priveden u službene prostorije PU gdje je nastavio narušavati javni red i mir vikom i galamom. Također, ukazano je da su apelantu uručeni zapisnik o lišavanju slobode zbog počinjenog prekršaja iz članka 11. Zakona o javnom redu i miru, te zapisnik o otpustu osobe lišene slobode nakon završetka prekršajne obrade u 21.50 sati.

12. Nadalje, u odgovoru je ukazano da je PU 3. ožujka 2016. godine Općinskom sudu u Širokom Brijegu podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv B. M. zbog počinjenog prekršaja iz članka 11. stavak 1. točka a) Zakona o javnom redu i miru, te protiv apelanta zbog počinjenog prekršaja iz članka 11. stavak 1. točka a) i članka 12. stavak 1. točka a) Zakona o javnom redu i miru.

13. Nadalje, u odgovoru je ukazano da je 12. travnja 2011. godine PU postupala po apelantovoj telefonskoj prijavi u svezi sa imovinsko-pravnim sporom i tom prilikom apelant je pozvan u prostorije PU gdje je obavljen razgovor o okolnostima prijave i sačinjena službena zabilješka. Nadalje, ukazano je da je 7. studenog 2013. godine apelant pozvan u prostorije PU radi obavljanja razgovora o okolnostima prijave koju je podnijela R. M. Najzad, u odgovoru je ukazano da, uvidom u raspoloživu evidenciju PU, 18. rujna 2015. godine nije bilo postupanja u svezi sa apelantom.

14. PU je uz odgovor dostavila zapisnik o lišavanju slobode i zapisnik o otpustu osobe lišene slobode, sačinjene 19. veljače 2016. godine, zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka od 3. ožujka 2016. godine, te službene zabilješke od 12. travnja 2011. i 7. studenog 2013. godine.

15. Iz zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka koji je dostavljen uz odgovor na apelaciju proizlazi da je 19. veljače 2016. godine na označenom lokalitetu narušen javni red i mir tako što je prvoprijavljeni B. M. najprije pristupio drugoprijavljenom apelantu koji se s radnicima Službe za prostorno uređenje nalazio na lokalitetu na kojem je planirao graditi objekt, a koji se nalazi u blizini obiteljske kuće prvoprijavljenog B. M., te se s njim počeo raspravljati o okolnostima građenja objekta, nakon čega su se B. M. i apelant počeli fizički naguravati i hvatati rukama, pali na pod, sve dok ih nije rastavio I. C. Nadalje, u zahtjevu je navedeno da je prilikom postupanja policijskih službenika apelant u više navrata odbio jasno izdane naredbe policijskih službenika da pođe u službene prostorije PU, a nakon što su policijski službenici vidjeli da apelant namjerava sjesti u osobno vozilo i napustiti mjesto događaja, policijski službenici su uz uporabu sredstava prinude apelanta lišili slobode i službenim vozilom ga prevezli u službene prostorije PU. Najzad, u zahtjevu je navedeno da su B. M. i apelant na opisani način počinili prekršaj iz članka 11. stavak 1. točka a) Zakona o javnom redu i miru, a apelant i prekršaj iz članka 12. stavak 1. točka a) Zakona o javnom redu i miru.

V. Relevantni propisi

16. Zakon o javnom redu i miru (temeljni tekst i izmjene i dopune preuzeti sa <http://www.skupstina-zzh.ba/opsirnije.asp?id=111>) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 11.

Novčanom kaznom u iznosu od 400,00 do 800,00 KM kaznit će se za prekršaj:

a) tko na javnom mjestu remeti javni red i mir izazivanjem, sudjelovanjem ili pomaganjem u tuči, zlostavljanjem ili fizičkim napadom na drugog,

(...)

Članak 25.

(Ovlast)

Za provođenje odredbi ovog Zakona nadležno je Ministarstvo unutarnjih poslova Županije Zapadnohercegovačke.

17. Zakon o prekršajima („Službene novine FBiH” broj 63/14) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 17.

*Lišenje slobode i jamstvo kao osiguranje nazočnosti i
plaćanja novčane kazne*

(1) Policijski službenik može na zahtjev ovlaštene službene osobe lišiti slobode osobu koja je osumnjičena za prekršaj, ali je dužan takvu osobu odmah, a najkasnije u roku 12 sati, izvesti pred sud kako bi se osigurala njezina nazočnost u sudu pod sljedećim uvjetima:

- 1) kada osoba odbija ili nije u mogućnosti otkriti svoj identitet,*
- 2) kada osoba nije nastanjena u Bosni i Hercegovini ili privremeno boravi u inozemstvu, a postoji sumnja da može pobjeći kako bi izbjegla odgovornost za prekršaj ili*
- 3) kada postoji opasnost da će osoba nastaviti s vršenjem prekršaja, ili ponovo počiniti istovrsni prekršaj.*

(2) Sud mora ispitati okrivljenika odmah a najkasnije u roku 12 sati od trenutka kad je ta osoba lišena slobode.

(3) Svako lišenje slobode može biti određeno samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom, mora biti razumno i sukladno prirodi počinjenog prekršaja, a mora se voditi računa o starosti i drugim osobnim svojstvima te osobe, tako da duljina trajanja lišenja slobode odgovara okolnostima. Svaka osoba lišena slobode sukladno odredbama ovoga članka mora biti u najkraćem roku izviještena, detaljno i na jeziku koji razumije, o razlozima za lišenje slobode, kao i o prekršaju koji joj se stavlja na teret.

(4) Radi osiguranja nazočnosti pred sudom policija, ili drugo ovlašteno tijelo može zahtijevati od osobe koja je okrivljena za prekršaj, a nema prebivalište u Bosni i Hercegovini ili privremeno boravi u inozemstvu a želi napustiti Bosnu i Hercegovinu prije okončanja postupka, a za koju postoji sumnja da može pobjeći kako bi izbjegla odgovornost za prekršaj, da preda svoju putovnicu ili drugi identifikacijski dokument do pojavljivanja na sudu, ali ne dulje od 24 sata. Uz prekršajni nalog, ili zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka sudu će biti predana putovnica ili drugi identifikacijski dokument.

(5) Radi osiguranja plaćanja novčane kazne osobi koja je okrivljena za prekršaj, a nema prebivalište u Bosni i Hercegovini, ili privremeno boravi u inozemstvu, a želi napustiti Bosnu i Hercegovinu prije okončanja postupka, a za koju postoji sumnja da može pobjeći kako bi izbjegla odgovornost za prekršaj, sudija može naložiti da položi novčano jamstvo u visini maksimalne kazne koja može biti izrečena za takav prekršaj.

Članak 18.

Primjena odredbi Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku
Federacije Bosne i Hercegovine

(...)

(2) Ukoliko nije drukčije propisano odredbama ovoga zakona, sljedeće odredbe Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10 - u daljnjem tekstu: Zakon o kaznenom postupku) primjenjivat će se mutatis mutandis u prekršajnom postupku: Glava I. pod nazivom „Temeljna načela”; [...] Glava VIII. Odjeljak 1. pod nazivom „Pretres stana, prostorija i osoba”; Glava VIII. Odjeljak 2. pod nazivom „Privremeno oduzimanje predmeta i imovine”; Glava VIII. Odjeljak 4. pod nazivom „Ispitivanje osumnjičenika”; Glava VIII. Odjeljak 5. pod nazivom „Ispitivanje svjedoka”; Glava VIII. Odjeljak 6. pod nazivom „Uviđaj i rekonstrukcija”; Glava VIII. Odjeljak 7. pod nazivom „Vještačenje”; Glava XI. pod nazivom „Podnesci i zapisnici”;[...].

[...]

Članak 108.

Drugi slučajevi prava na naknadu štete

Pravo na naknadu štete ima i osoba:

- (1) koja je bila zadržana u prekršajnom postupku, pa je postupak obustavljen;
- (2) koja je uslijed pogreške ili nezakonitog rada suca neutemeljeno zadržana dulje nego što zakon dozvoljava.

Članak 111.

Postupak ostvarivanja prava

(1) Ovlaštena osoba dužna je svojim zahtjevom za naknadu štete obratiti se mjerodavnom tijelu, ministarstvu ili upravi mjerodavnoj za poslove prekršaja radi sporazuma o postojanju štete i visini naknade.

(2) Ako do sporazuma ne dođe u roku tri mjeseca od dana prijema zahtjeva, ovlaštena osoba može mjerodavnom sudu podnijeti tužbu za naknadu štete protiv Federacije BiH, kantona, grada ili općine ovisno o tomu u korist čijeg je proračuna plaćena novčana kazna, oduzeta imovinska korist, uknjižen oduzeti predmet ili novčana vrijednost oduzetog predmeta.

(3) Zahtjev za vraćanje novčanog iznosa podnosi se tijelu uprave mjerodavnom za financije sukladno stavku (2) ovoga članka.

18. Zakon o policijskim službenicima Zapadnohercegovačkog kantona (temeljni tekst i izmjene i dopune preuzeti sa <http://www.skupstina-zzh.ba/opsirnije.asp?id=111>) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 9.

Odluke i zapovijedi za primjenu policijskih ovlasti

Policijski službenik primjenjuje policijske ovlasti prema vlastitoj odluci sukladno zakonu, kao i na temelju zakonite zapovijedi nadređenog službenika ili mjerodavnog tijela.

(...)

Članak 10.

Policijske ovlasti propisane ovim Zakonom

Pored dužnosti i ovlasti propisanih ZKP-om i drugim zakonima, policijskim službenicima, odnosno policijskom tijelu radi sprječavanja kaznenih djela, prekršaja i održavanja javnog reda i mira, ovim Zakonom daju se sljedeće policijske ovlasti:

(...)

2. pozivanje i obavljanje razgovora;

3. privođenje,

(...)

Članak 15.

Pozivanje i obavljanje razgovora

Kad god postoji zakonit razlog policijski službenik može pozvati osobu da dođe u službene prostorije policijskog tijela radi razgovora.

Razgovori se obavljaju u vremenu između 6.00 sati i 21.00 sat i ne mogu trajati dulje od šest sati.

Poziv na razgovor mora sadržavati: ime i prezime osobe koja se poziva, naziv organizacione i ustrojbene jedinice policijskog tijela koje upućuje poziv na razgovor, mjesto, datum, vrijeme i razlog pozivanja, te upozorenje da će osoba koja se poziva biti prisilno dovedena ukoliko se na odgovarajući način ne odazove pozivu.

U iznimnim slučajevima, policijski je službenik ovlašten osobu pozvati usmeno ili putem odgovarajućeg telekomunikacijskog sredstva pri čemu joj je dužan priopćiti razlog pozivanja, kao i upozoriti je na mogućnost da bude prisilno dovedena. Uz suglasnost te osobe, policijski službenik može je prevesti do službenih prostorija.

Članak 16.

Privođenje bez naloga

Bez pismenog naloga mjerodavnog tijela policijski službenik u službene prostorije policijskog tijela može privesti osobu:

1. čiji je identitet potrebno utvrditi, kada nema drugog načina,

2. za kojom je zvanično pokrenuta potraga,

3. koja se ne odazove pozivu za razgovor iz članka 15. ovoga Zakona.

Privođenje iz stavka 1. ovog članka može trajati onoliko dugo koliko je prijeko potrebno za izvršenje policijske radnje, a najdulje šest sati.

Članak 27.

Uvjeti za uporabu sile

Policijski službenik može uporabiti silu samo kada je to prijeko potrebno i isključivo u mjeri potrebnoj radi ostvarenja zakonitog cilja. Ukoliko nije drugačije određeno ovim Zakonom, sredstva prisile kao što su fizička sila uključujući (...) sredstva za vezivanje mogu se uporabiti kada je to potrebno za zaštitu ljudskih života, odbijanje napada, savladavanje otpora te sprječavanje bijega.

(...)

VI. Dopustivost

19. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

21. U skladu sa člankom 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ako apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

22. U konkretnom slučaju apelant, u biti, tvrdi da mu je povrijeđeno pravo iz članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije. U prilog ovim navodima apelant je posebno ukazao na događaj od 19. veljače 2016. godine kada su ga, uz uporabu prinude, policijski službenici doveli u policijsku postaju, te je, prema zapisniku sačinjenom istog dana, lišen slobode zbog osnova sumnje da je počinio prekršaj iz članka 11. Zakona o javnom redu i miru, te je nakon osam sati istog dana pušten na slobodu.

23. S obzirom na to da predmetna apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije, te da bi u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja zahtijevanje od apelanta da iznađe najefikasniji put za zaštitu svog prava rezultiralo pretjeranim teretom za apelanta, Ustavni sud je zaključio da je predmetna ape-

lacija dopustiva u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda (vidi, Ustavni sud, *mutatis mutandis*, pored ostalih, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 3376/07* od 28. travnja 2010. godine, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 3080/13*, dostupne na www.ustavnisud.ba). Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

24. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije.

Pravo na slobodu i sigurnost osobe

26. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

d) Pravo na slobodu i sigurnost osobe;

27. Članak 5. Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i sukladno postupku propisanom zakonom:

a) u slučaju zakonitog pritvora na temelju presude nadležnog suda;

b) u slučaju zakonitog uhićenja, ili pritvaranja zbog nepoštovanja zakonitog sudskog naloga, ili radi osiguranja ispunjenja bilo koje obveze propisane zakonom;

c) u slučaju zakonitog uhićenja ili pritvaranja osobe u svrhu njezinog dovođenja pred nadležnu zakonitu vlast zbog razumne sumnje da je počinila kazneno djelo, ili kada se to razumno smatra potrebnim kako bi se spriječilo počinjenje kaznenog djela ili bjekstvo nakon počinjenja kaznenog djela;

[...]

2. Svatko tko je uhićen obavještava se bez odgađanja i na jeziku koji razumije o razlozima svog uhićenja i o svakoj optužbi protiv njega.

3. Svatko tko je uhićen ili pritvoren sukladno odredbama iz stavka 1. točka c) ovog članka izvodi se bez odgađanja pred suca ili drugu službenu osobu zakonom ovlaštenu da vrši sudsku vlast, te ima pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može biti uvjetovano jamstvima da će se osoba pojaviti na suđenju.

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti postupak u kojem će sud brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja i naložiti puštanje na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

5. Svatko tko je bio žrtva uhićenja ili pritvaranja protivno odredbama ovog članka ima izvršno pravo na odštetu.

28. U konkretnom slučaju apelant tvrdi da su ga policijski organi 19. veljače 2016. godine nezakonito lišili slobode, pa da je zbog toga povrijeđeno njegovo pravo iz članka 5. Europske konvencije.

29. Iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu proizlazi da su policijski službenici 19. veljače 2016. godine oko 13.30 sati, uz uporabu prinude (fizičke sile i stavljanjem lisića), apelanta doveli u policijsku postaju jer je odbio postupiti po njihovom prethodno upućenom usmenom pozivu da dođe u PU radi davanja izjave o okolnostima prijave o narušavanju javnog reda, da je nakon dovođenja u službene prostorije PU smješten u prostoriju određenu za osobe lišene slobode, te najzad da je istog dana u 21.50 sati pušten na slobodu.

30. Ustavni sud podsjeća da prema stajalištu organa Europske konvencije, privođenje u policijsku postaju protiv volje osobe u pitanju i zadržavanje u ćeliji rezultira lišavanjem slobode, čak i kada je lišavanje slobode trajalo relativno kratko (vidi, na primjer, *Murray protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [GC], 28. listopada 1994. godina, st. 49 ss., Serija A, br. 300A, u svezi s pritvorom u vojnom centru za manje od tri sata radi ispitivanja; *Novotka protiv Slovačke* (dec.), aplikacija broj 47244/99, 4. studenog 2003. s daljnjim referencama u svezi s jedinim satom provedenim u policijskom pritvoru; *Shimovolos protiv Rusije*, aplikacija broj 30194/09, st. 49.-50., 21. lipnja 2011. godine, u svezi s policijskim pritvorom od 45 minuta radi ispitivanja; *Witold Litwa protiv Poljske*, aplikacija broj 26629/95, stavak 46., ECHR 2000III, u svezi s pritvaranjem od šest sati i 30 minuta u Centru za triježenje).

31. Imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, tj. da je apelant najprije doveden, a potom i zadržan u službenim prostorijama PU određenim za osobe lišene slobode bez svoje volje, te navedena stajališta organa Europske konvencije proizlazi da usprkos trajanju zadržavanja od osam sati, apelantovo lišavanje slobode potpada pod članak 5. stavak 1. Europske konvencije.

32. Ustavni sud podsjeća da članak 5. stavak 1. Europske konvencije na prvom mjestu zahtijeva da lišavanje slobode mora biti „zakonito”. Kada je u pitanju zakonitost, uključujući i pitanje je li poštovan postupak propisan zakonom, Europska konvencija se, u biti, poziva na nacionalno pravo i utvrđuje obvezu da se poštuju materijalna i proceduralna pravila nacionalnog prava. Međutim, suglasnost s domaćim pravom nije dovoljna jer članak 5. stavak 1. dodatno zahtijeva i da svako lišavanje slobode treba biti u skladu sa svrhom članka 5., tj. zaštitom pojedinca od arbitrnosti. Ovdje nije u pitanju samo „pravo na slobodu”, već i „pravo na sigurnost” (vidi, Europski sud, pored ostalih, *Bozano protiv Francuske*, 18. prosinca 1986. godine, stavak 54., Serija A, broj 111, *Wassink protiv Nizozemske*, 27. rujna 1990. godine, stavak 24., Serija A, broj 185-A). Fundamentalno načelo je da lišavanje koje je arbitrarno ne može biti u skladu sa člankom 5. stavak 1. i da se pojam „arbitrnosti” u smislu članka 5. stavak 1. Europske konvencije proširuje i mimo nedostatka poštovanja nacionalnog prava tako da lišavanje slobode može biti zakonito u smislu domaćeg prava, ali je i dalje proizvoljno i u suprotnosti sa Europskom konvencijom (vidi, Europski sud za ljudska prava, u daljnjem tekstu: Europski sud, *Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (CG), broj 13229/03, stavak 67., 29. siječnja 2008. godine).

33. Slijedom navedenog, prvo pitanje na koje je potrebno odgovoriti jeste je li apelantovo lišavanje slobode bilo u skladu s materijalnim i proceduralnim pravilima domaćeg zakona.

34. Ustavni sud zapaža da je člankom 9. Zakona o policijskim službenicima Zapadnohercegovačkog kantona određeno, pored ostalog, da policijski službenik primjenjuje policijske ovlasti prema vlastitoj odluci u skladu sa zakonom. Člankom 10. istog zakona određeno je da policijske ovlasti, pored ostalog, čine pozivanje i obavljanje razgovora, te privođenje. U skladu sa člankom 15. istog zakona kad god postoji zakonit razlog policijski službenik može pozvati osobu da dođe u službene prostorije policijskog tijela radi razgovora. Istim člankom je određeno šta mora sadržavati poziv za razgovor. Također, navedeni članak propisuje i mogućnost za policijskog službenika da u iznimnim slučajevima osobu usmeno pozove, pri čemu je dužan saopćiti razloge pozivanja, kao i upozoriti je na mogućnost da bude prisilno dovedena. U skladu sa člankom 16. istog zakona policijski službenik može, bez pismenog naloga mjerodavnog tijela, u službene prostorije privesti osobu koja se, pored ostalog, ne odazove pozivu (bilo usmenom ili pismenom) iz naprijed citiranog članka 15. Zakona o policijskim službenicima Zapadnohercegovačkog kantona. Nadalje, u skladu sa člankom 27. istog zakona policijski službenik može uporabiti silu samo kada je to prijeko potrebno radi ostvarivanja zakonita cilja, odnosno prisila kao što je fizička sila i sredstva za vezivanje mogu se uporabiti kada je to potrebno za zaštitu ljudskih života, odbijanje napada, savladavanje otpora, te sprječavanje bijega. Najzad, bilo da se radi o pozivanju i obavljanju razgovora u smislu članka 15. ili da se radi o privođenju

bez naloga u smislu članka 16. Zakona o policijskim službenicima, razgovor odnosno privođenje ne može trajati dulje od šest sati.

35. Ustavni sud primjećuje da je apelantu, kao i ostalim sudionicima spornog događaja upućen usmeni poziv da dođu u PU radi davanja izjave. Nije jasno na koji su način policijski službenici utvrdili da su sudionici spornog događaja, uključujući i apelanta, razumjeli ovaj poziv. Naime, kako je to navedeno u službenoj zabilješci, ovlaštene službene osobe „zbog buke nisu mogle čuti upute” kako da dođu do mjesta na kojem se desio sporni događaj i na kojem su se nalazili sudionici spornog događaja u trenutku kada su im uputili poziv da dođu u PU radi davanja izjave.

36. Nadalje, a kako proizlazi iz službene zabilješke, na povratku u PU ovlaštene službene osobe su srele uposlenike Službe za prostorno uređenje koji su ih obavijestili da su ostali sudionici događaja otišli. Iz službene zabilješke ne može se zaključiti da su ovlaštene službene osobe uposlenicima Službe za prostorno uređenje ponovile poziv da dođu u PU, odnosno da su ih oni obavijestili da su pošli u PU radi davanja izjave. Nadalje, nakon ovog susreta, ovlaštene službene osobe su srele i apelanta koji je, prema službenoj zabilješci, na njihovo pitanje zašto nije otišao u PU ovlaštenim službenim osobama odgovorio: „Šta vi hoćete policiju i druge riječi koje nisu čuli”, okrenuo im leđa i pošao prema automobilu koji se nalazio parkiran u neposrednoj blizini. Prema službenoj zabilješci, ovlaštene službene osobe, kada su vidjele da apelant ima namjeru udaljiti se s mjesta na kojem su se nalazili, „apelantu su izdale jasnu naredbu da uđe u službeno vozilo i da ne pravi probleme, na što je apelant odgovorio da neće ući u vozilo i da neće ići s njima”. Nakon, u više navrata ponovljene, naredbe da sjedne u službeno vozilo, a što je apelant odbio, prema apelantu je uporabljena prinuda, fizička sila i stavljanje lisica na ruke, te je priveden u službene prostorije.

37. Ustavni sud primjećuje da se iz službene zabilješke, kao i odgovora na navode iz apelacije ne može zaključiti u čemu se ogledala iznimna situacija koja bi upućivala na potrebu da se apelantu uputi usmeni poziv da dođe u policijsku postaju, umjesto da to bude učinjeno upućivanjem pismenog poziva u kojem će biti navedeni mjesto, nadnevak i vrijeme pozivanja, razlozi pozivanja, te upozorenje da u slučaju neodazivanja pozivu može biti i prisilno doveden, a koje Zakon o policijskim službenicima Zapadnohercegovačkog kantona propisuje kao pravilo. Naime, u trenutku kada je apelantu ponovljen usmeni poziv da dođe u PU sporni događaj je već bio okončan, policijski službenici nisu morali utvrđivati apelantov identitet, niti je za apelantom zvanično bila pokrenuta potraga. Nadalje, u službenoj zabilješci je navedeno da je apelant na poziv da pođe s njima u PU odgovorio: „Šta vi hoćete policiju i druge riječi koje nisu čuli”, odnosno da „neće da uđe u vozilo i da neće da ide s njima”, ali u službenoj zabilješci nije navedeno da je apelant odbio i da sam dođe u PU, kako je to od njega traženo u usmenom pozivu koji su mu uputile ovlaštene

službene osobe. Ovo tim prije što je sporni događaj već bio okončan i njegovi sudionici su, kako je to navedeno u službenoj zabilježbi, „otišli”, pa se ne bi moglo zaključiti da se u konkretnom slučaju radilo o sprječavanju bijega. Također, ne može se zaključiti ni zbog čega ovlaštene službene osobe od apelanta nisu uzele izjavu na mjestu na kojem su se i susrele s njim, odnosno obavile razgovor. Najzad, bez obzira potpada li konkretna situacija pod pozivanje i obavljanje razgovora ili privođenje bez naloga u smislu ovlasti policijskih službenika iz Zakona o policijskim službenicima, ona nije mogla trajati više od šest sati. Prema predloženim zapisnicima, apelant je lišen slobode 19. veljače 2016. godine u 13.55 sati, a pušten je na slobodu istog dana u 21.50 sati, tj. lišavanje slobode je trajalo osam sati, odnosno dva sata više u odnosu na vrijeme koliko može trajati obavljanje razgovora, odnosno privođenje bez naloga.

38. Shodno navedenom, Ustavni sud nije mogao zaključiti da su u okolnostima konkretnog slučaja postojale iznimne okolnosti koje bi upućivale na potrebu da se apelantu poziv za razgovor u PU uputi usmeno, odnosno da se prema apelantu primijeni privođenje bez naloga. Također, iz okolnosti konkretnog slučaja nije moguće zaključiti, niti su u svezi s tim ponuđeni bilo kakvi razlozi zbog kojih je apelantovo zadržavanje u PU trajalo više od šest sati.

39. Nadalje, iz službene zabilješke proizlazi da je apelant, nakon što je uz upotrebu pri-nude doveden u službene prostorije PU, „vikao i galamio i da s njim nije bilo moguće uspostaviti kontakt jer je bio drzak i bezobrazan unatoč upozorenjima prisutnih policijskih službenika, nakon čega je sproveden u prostorije za lišavanje slobode”. U odgovoru na apelaciju PU je apelantovo ponašanje okarakterizirala kao nastavak narušavanja javnog reda i mira. Iz zapisnika o lišavanju slobode proizlazi da je apelant lišen slobode zbog osnova sumnje da je počinio prekršaj iz članka 11. Zakona o javnom redu i miru.

40. Ustavni sud zapaža da je člankom 17. Zakona o prekršajima određeno da policijski službenik može na zahtjev ovlaštene službene osobe lišiti slobode osobu koja je osumnjičena za prekršaj, ali je dužan takvu osobu odmah, a najkasnije u roku od 12 sati, izvesti pred sud kako bi osigurao njezino prisustvo pred sudom pod sljedećim uvjetima: kada osoba odbija ili nije u mogućnosti otkriti svoj identitet ili kada osoba nije nastanjena u BiH ili privremeno boravi u inozemstvu, a postoji sumnja da može pobjeći kako bi izbjegla odgovornost za prekršaj ili kada postoji opasnost da će osoba nastaviti s vršenjem prekršaja ili ponoviti istovrsni prekršaj. Istim člankom je određeno i da lišavanje slobode može biti određeno samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom, mora biti razumno i u skladu s prirodom počinjenog prekršaja, a mora se voditi računa o starosti i drugim osobnim svojstvima osobe, tako da duljina trajanja lišavanja slobode odgovara okolnostima. Najzad, svaka osoba lišena slobode mora biti u najkraćem roku detaljno obaviještena o razlozima lišavanja slobode, kao i o prekršaju koji joj se stavlja na teret.

41. Shodno navedenoj odredbi proizlazi da je za zakonitost lišavanja slobode potrebno da se ispuni opći uvjet, tj. postojanje osnova sumnje da je počinjen prekršaj, te kumulativno i jedan od posebnih uvjeta pobrojanih u navedenom članku.

42. U konkretnom slučaju, a kako proizlazi iz zapisnika o apelantovom lišavanju slobode, apelant je lišen slobode zbog postojanja osnova sumnje da je počinio prekršaj iz članka 11. Zakona o javnom redu i miru. U konkretnom slučaju nesporno je da je apelant bio na mjestu na kojem je došlo do narušavanja javnog reda, odnosno da je bio jedan od sudionika spornog događaja koji je okarakteriziran kao narušavanje javnog reda i mira i u povodu kojeg su policijski službenici i postupali, a što se može smatrati dovoljnim za zaključak o postojanju osnova sumnje. Međutim, u zapisniku o lišavanju slobode, kao i u odgovoru na navode iz apelacije ne navodi se niti jedan od posebnih uvjeta propisanih člankom 17. stavak 1. Zakona o prekršajima koji su bili ispunjeni u konkretnom slučaju, niti se iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu može zaključiti da je apelant na bilo koji način s njima upoznat, a kako je to navedeno u članku 17. stavak 3. Zakona o prekršajima (kojim je propisano da: „Svaka osoba lišena slobode sukladno odredbama ovoga članka mora biti u najkraćem roku izvještana, detaljno i na jeziku koji razumije, o razlozima za lišenje slobode, kao i o prekršaju koji joj se stavlja na teret”). U tom smislu, navod iz službene zabilješke da sa „apelantom nije mogao biti uspostavljen kontakt jer je bio drzak i bezobrazan, gdje je vikao i galamio” ne može se podvesti ni pod jedan od posebnih uvjeta iz članka 17. Zakona o prekršajima (tri uvjeta: kada osoba odbija ili nije u mogućnosti otkriti svoj identitet; kada osoba nije nastanjena u Bosni i Hercegovini ili privremeno boravi u inozemstvu, a postoji sumnja da može pobjeći kako bi izbjegla odgovornost za prekršaj ili kada postoji opasnost da će osoba nastaviti s vršenjem prekršaja ili ponovo počinuti istovrsni prekršaj).

43. Nadalje, da bi lišavanje slobode bilo zakonito u skladu sa člankom 17. Zakona o prekršajima, ono mora biti u svrhu izvođenja pred sud, i to odmah, a najkasnije u roku od 12 sati. U konkretnom slučaju apelant nije izveden pred sud odmah, odnosno pušten je na slobodu nakon osam sati koliko je lišavanje slobode trajalo tako da nije prekoračen rok od 12 sati u kojem osoba lišena slobode najkasnije mora biti izvedena pred sud. Međutim, iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu, ne može se zaključiti i da je apelantovo lišavanje slobode bilo neophodno kako bi se osiguralo njegovo izvođenje pred sud, odnosno da se ova svrha nije mogla ostvariti i drugom mjerom. Naime, PU je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv apelanta podnijela Općinskom sudu u Širokom Brijegu 3. ožujka 2016. godine, a apelantovo lišavanje slobode se desilo 19. veljače 2016. godine. Također, a kako je to već i ukazano u ovoj odluci, i pored činjenice da nije prekoračeno razdoblje od 12 sati, iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti,

pored postojanja osnova sumnje, koji je od posebnih uvjeta propisanih članom 17. Zakona o prekršajima nastupio u konkretnom slučaju, odnosno da je apelant s njima upoznat.

44. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nije ispoštovan postupak propisan zakonom zbog propusta policijskih organa da utvrde i da apelanta u trenutku lišavanja slobode obavijeste da, pored postojanja osnova sumnje da je počinio konkretni prekršaj, postoji i bilo koji od posebnih uvjeta iz članka 17. Zakona o prekršajima koji moraju biti kumulativno ispunjeni, te da je apelantovo lišavanje slobode bilo neophodna mjera kako bi se ostvarila svrha lišavanja slobode utvrđena citiranom zakonskom odredbom, tj. pojavljivanje pred sudom.

45. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

46. Apelant tvrdi i da je 18. rujna 2015. godine lišen slobode, odveden u službenom vozilu PU, zadržan u PU određeno vrijeme i pušten bez saslušanja i bilo kakvog zapisnika. U odgovoru na ovaj dio apelantovih navoda PU je istaknula da je uvidom u raspoloživu evidenciju PU utvrđeno da 18. rujna 2015. godine nije bilo postupanja u svezi sa apelantom. Shodno navedenom, te imajući u vidu da su i apelant i PU Ustavnom sudu predočili identične službene zabilješke o postupanju prema apelantu iz 2011. i 2013. godine, u nedostatku bilo kakvih dokaza koji bi uputili na drugačiji zaključak, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao utemeljene apelantove navode u ovom dijelu.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije kada, u okolnostima konkretnog slučaja, lišavanje slobode nije „zakonito” jer nije poduzeto uz obvezu poštovanja materijalnih i proceduralnih pravila nacionalnog prava.

48. Na temelju članka 18. stavak (2), članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 4380/13

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Josipa Tomića protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 49 0 I 006525 13 Gž od 20. septembra 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Kiseljaku broj 49 0 I 006525 10 I od 1. februara 2013. godine

Odluka od 22. decembra 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4380/13**, rješavajući apelaciju **Josipa Tomića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (3) tačka h), člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 22. decembra 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Josipa Tomića.

Utvrđuje se povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 49 0 I 006525 13 GŽ od 20. septembra 2013. godine i Rješenje Općinskog suda u Kiseljaku broj 49 0 I 006525 10 I od 1. februara 2013. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Kiseljaku koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Kiseljaku da najkasnije u roku od dva mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Josipa Tomića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 49 0 I 006525 13 Gž od 20. septembra 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Kiseljaku broj 49 0 I 006525 10 I od 1. februara 2013. godine u odnosu na navode o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Josip Tomić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kiseljaka, kojeg zastupa Vlado Slišković, advokat iz Banje Luke, podnio je 25. oktobra 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 49 0 I 006525 13 Gž od 20. septembra 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Kiseljaku (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 49 0 I 006525 10 I od 1. februara 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda, kao i od Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar zatraženo je 23. marta 2016. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Općinski sud je 2. juna 2016. godine dostavio odgovor na apelaciju, Kantonalni sud 30. maja 2016. godine, a tražilac izvršenja 30. maja 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Postupak koji je prethodio osporenim rješenjima

5. Apelant je sa Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar (u daljnjem tekstu: povjerilac ili tražilac izvršenja) 1. augusta 2002. godine zaključio sporazum kojim je utvrđeno da povjerilac ima potraživanje prema apelantu po osnovu ugovora o kreditu od 26. jula 2002. godine u iznosu od 110.000,00 KM. U cilju osiguranja navedenog potraživanja, ovim sporazumom je u korist povjerioca zasnovano založno pravo na nekretninama u apelantovom vlasništvu, koje u naravi čine kuća i dvorište ukupne površine 1.000 m² (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine). Založno pravo je na osnovu ovog sporazuma upisano u zk. uložak broj 1321 k.o. Palež. Osim toga, ovim sporazumom su apelant i povjerilac saglasno utvrdili da vrijednost založene nekretnine iznosi 209.278,00 KM.

6. S obzirom da apelant nije u cijelosti vratio iznos koji je primio po osnovu odobrenog kredita, povjerilac je na osnovu navedenog sporazuma podnio prijedlog za izvršenje radi namirenja ostatka duga u iznosu od 72.198,41 KM. Rješenjem o izvršenju broj 49 0 I 006525 10 I od 17. septembra 2010. godine Općinski sud je odredio izvršenje prema prijedlogu tražioca izvršenja, koje će se provesti prodajom založene nekretnine u apelantovom vlasništvu. Radi prodaje založene nekretnine, Općinski sud je zaključcima od 9. marta 2011. godine, 11. maja 2011. godine, 22. augusta 2011. godine i 3. novembra 2011. godine određivao ročišta za prodaju. Vrijednost založenih nekretnina radi prodaje stalni sudski vještak građevinske struke je procijenio na iznos od 195.109,00 KM.

7. Zaključkom broj 49 0 I 006525 10 I od 18. juna 2012. godine, Općinski sud je utvrdio da su založene nekretnine u apelantovom vlasništvu prodate 14. juna 2012. godine za iznos od 1.000,00 KM povjeriocu kao tražiocu izvršenja. Rješenjem o dosudi broj 49 0 I 006525 10 I od 3. septembra 2012. godine, Općinski sud je predmetne nekretnine dosudio tražiocu izvršenja, te odredio da mu se imaju odmah predati u posjed, dok je Zemljišno-knjižnom uredu naloženo da se u korist tražioca izvršenja upiše pravo vlasništva nad predmetnim nekretninama.

Osporena rješenja

8. Rješenjem o namirenju broj 49 0 I 006525 10 I od 1. februara 2013. godine Općinski sud je utvrdio da je tražilac izvršenja namiren za iznos od 1.000,00 KM koji je dobiven prodajom predmetnih nekretnina.

9. Rješenjem broj 49 0 I 006525 13 Gž Kantonalni sud je odbio kao neosnovanu apelantovu žalbu, te potvrdio prvostepeno rješenje Općinskog suda od 1. februara 2013. godine. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je naglasio da je sporno pitanje da li je prvostepeni sud u postupku donošenja rješenja o namirenju pravilno primijenio odredbu člana 98.

Zakona o izvršnom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZIP) kada je odlučio da je tražilac izvršenja samo djelimično namiren ili je, pak, tražilac izvršenja namiren u cijelosti s obzirom da je utvrđena vrijednost založenih nekretnina veća od ukupnih potraživanja koja prema apelantu ima tražilac izvršenja.

10. Prema mišljenju Kantonalnog suda, iz odredbe člana 98. ZIP-a proizlazi da se povjerilac namiruje iz iznosa koji je dobiven prodajom nekretnina, a ne iz procijenjene vrijednosti tih nekretnina. Treba imati u vidu da se u odnosima tražioca izvršenja i izvršenika po odobrenom kreditu i naplati potraživanja radi o dva pravna posla, i to: ugovoru o kreditu kojim su izvršeniku odobrena sredstva i određen način vraćanja tih sredstava, kao i o sporazumu o zasnivanju hipoteke na nekretninama radi osiguranja povrata odobrenih kreditnih sredstava. U konkretnom slučaju postoji glavno potraživanje tražioca izvršenja po osnovu ugovora o kreditu, a postoji i zaključen sporazum o zasnivanju založnog prava na predmetnim nekretninama koje je akcesorno pravo u odnosu na glavno potraživanje po zaključenom ugovoru o kreditu. Stoga, prodajom založenih nekretnina tražiocu izvršenja u izvršnom postupku i gašenjem hipoteke ne prestaje potraživanje tražioca izvršenja iz drugog pravnog posla - ugovora o kreditu, osim ako tom prodajom potraživanje tražioca izvršenja nije u cijelosti namireno, zaključio je Kantonalni sud.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelacijom se ukazuje na kršenja prava na pravično suđenje i imovinu iz čl. II/3.e) i II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

12. Apelacijom se osporavaju rješenja o namirenju donesena u izvršnom postupku. Prema osporenim rješenjima tražilac izvršenja je namiren za iznos od samo 1.000,00 KM. Apelant naglašava da redovni sudovi zanemaruju činjenicu da je tražilac izvršenja, kupivši (kao jedini kupac) založene nekretnine u apelantovom vlasništvu za iznos od samo 1.000,00 KM, za sebe stekao neuporedivo veću imovinu jer je vrijednost založenih nekretnina procijenjena (od stalnog sudskog vještaka građevinske struke) na iznos od 195.109,00 KM, dok ukupan dug koji apelant ima prema tražiocu izvršenja iznosi 72.198,41 KM. Dakle, tražilac izvršenja je u izvršnom postupku postao vlasnik predmetne nekretnine čija je vrijednost skoro tri puta veća od apelantovog duga prema tražiocu izvršenja, a osporenim rješenjima se utvrđuje da je tražilac izvršenja namiren samo za iznos od 1.000,00 KM. Slijedom toga (s obzirom da je tražilac izvršenja namiren samo do iznosa od 1.000,00 KM),

tražilac izvršenja je ovlašten i dalje nastaviti sa izvršenjem nad apelantovom ostalom imovinom ili nad imovinom jamaca, sve dok se u potpunosti ne namiri za iznos od 72.198,41 KM. Na ovaj način će se tražilac izvršenja namiriti znatno više od iznosa koji mu pripada i koji je tražio podnošenjem prijedloga za izvršenje (72.198,41 KM) jer će moći nastaviti sa izvršnim postupkom protiv apelanta ili jamaca, a u međuvremenu može prodati ili izdati predmetne nekretnine nad kojima je stekao pravo vlasništva u ovom izvršnom postupku. Apelant smatra da je u ovakvoj situaciji jedini razuman zaključak taj da je tražilac izvršenja u cijelosti namiren jer je kupovinom u izvršnom postupku postao vlasnik predmetne nekretnine čija je vrijednost nekoliko puta veća od iznosa koji on potražuje od apelanta. Donošenjem osporenih rješenja, relevantne odredbe ZIP-a, prvenstveno odredbe člana 98. tog zakona, primijenjene su proizvoljno, zanemarivanjem osnovnih načela savjesnosti i poštenja, kao i zabrane zloupotrebe prava, što je za posljedicu imalo kršenje apelantovih ustavnih prava na pravično suđenje i imovinu.

b) Odgovor na apelaciju

13. U odgovorima na apelaciju, Općinski i Kantonalni sud, kao i tražilac izvršenja naglašavaju da je apelacija neosnovana, te se pretežno pozivaju na obrazloženje iz osporenog rješenja Kantonalnog suda.

V. Relevantni propisi

14. Zakon o izvršnom postupku („Službene novine Federacije BiH” br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 74/11, 35/12 i 46/16) u relevantnom dijelu glasi:

Član 68.

Izvršne radnje

Izvršenje na nepokretnosti provodi se zabilježbom izvršenja u zemljišnoj knjizi, utvrđivanjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem tražioca izvršenja iz iznosa dobijenog prodajom.

Član 89.

Prodajna cijena

(1) Bez pristanka lica koja se u izvršnom postupku po redu prvenstva namiruju prije tražioca izvršenja, nepokretnost se na javnom nadmetanju ne može prodati po cijeni koja ne pokriva ni djelimično iznos potraživanja tražioca izvršenja.

(2) Na prvom ročištu za javno nadmetanje ne može se nepokretnost prodati ispod polovine utvrđene vrijednosti. Početne ponude za prvo ročište na iznose manje od jedne polovine utvrđene vrijednosti neće biti razmatrane.

(3) *Ako se nepokretnost ne proda na prvom sud će zakazati drugo ročište u roku od 30 dana. Sud će zakazati ročište u istom roku i u slučaju da tri ponuđača sa najvišom ponudom na prvom ročištu nisu uplatila prodajnu cijenu u skladu sa odredbama člana 92. stav 3. ovog zakona.*

(4) *Na drugom ročištu nepokretnost ne može biti prodana za manje od jedne trećine vrijednosti utvrđene zaključkom o prodaji. Početna ponuda na drugom ročištu ne može biti manja od jedne trećine od utvrđene vrijednosti.*

(5) *Ako nepokretnost ne bude prodana ni na drugom ročištu sud će u roku od najmanje 15 do najviše 30 dana zakazati treće ročište na kojem nepokretnost može biti prodana bez ograničenja najniže cijene u odnosu na utvrđenu vrijednost.¹*

(6) *Ukoliko nema nosilaca prava preče kupovine iz člana 83. stav 1. ovog zakona, lice koje prema odredbama člana 98. ovog zakona ima pravo prvenstvenog namirenja iz prodajne cijene stiće pravo preče kupovine po cijeni postignutoj na trećem ročištu.*

(7) *Stranke i lica koja se namiruju u postupku mogu se sporazumjeti, izjavom datom na zapisnik, da se nepokretnost može prodati nadmetanjem i za cijenu nižu od one iz st. 1., 2. i 4. ovog člana.*

(8) *Ako su se stranke prije pokretanja izvršnog postupka u sporazumu sklopljenom pred sudom saglasile da se nepokretnost radi naplate potraživanja tražioca izvršenja utvrđene tim sporazumom može prodati i za cijenu nižu od one iz st. 1., 2. i 4. ovog člana, nepokretnost se već na prvom ročištu za prodaju može prodati po toj cijeni ako u postupku ne sudjeluju druga lica koja se u njemu namiruju, a svoje su pravo upisala u zemljišnu knjigu prije nego što je u tu knjigu upisano pravo tražioca izvršenja kojim je osigurana naplata njegovog potraživanja. Najniža cijena po kojoj se nepokretnost može prodati u tom slučaju ne može biti ispod jedne trećine utvrđene vrijednosti.*

(9) *Odredbe st. 1., 2., 4., 7. i 8. ovog člana na odgovarajući se način primjenjuju i u slučaju u kojem se nepokretnost prodaje neposrednom pogodbom.*

¹ Odredbe člana 89. stav 5. Zakona o izvršnom postupku glasile su, u vrijeme donošenja osporenih rješenja, kako su citirane u relevantnim propisima. Ova odredba je izmijenjena 9. juna 2016. godine kako slijedi:

U Zakonu o izvršnom postupku („Službene novine Federacije BiH” br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12) u članu 89. stav (5) mijenja se i glasi:

„(5) Ako nekretnina ne bude prodana ni na drugom ročištu, sud će u roku najmanje od 15 do najviše 30 dana zakazati treće ročište. Na ovom ročištu nekretnina može biti prodana bez ograničenja najniže cijene u odnosu na utvrđenu vrijednost isključivo uz prethodno pribavljenu saglasnost Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine. Ako Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine uskrati saglasnost za predloženu cijenu nižu u odnosu na utvrđenu vrijednost, dužna je sudu predložiti realnu vrijednost za koju nekretnina može biti prodana na ovom ročištu u roku 15 dana od dana prijema zahtjeva za davanje saglasnosti na prodajnu cijenu.”

Član 98.

Prvenstveno namirenje

(1) Iz iznosa dobivenog prodajom namiruju se prvenstveno i to ovim redoslijedom:

- 1) troškovi izvršnog postupka;*
- 2) potraživanja založnih povjerilaca koja se po redu prvenstva namiruju prije tražioca izvršenja;*
- 3) potraživanja tražioca izvršenja po čijem je prijedlogu određeno izvršenje;*
- 4) potraživanja založnih povjerilaca koja se po redu prvenstva namiruju poslije tražioca izvršenja;*
- 5) naknada za lične služnosti koje se prodajom gase.*

(2) Ako izvršenik pored glavnog potraživanja duguje i kamatu ona se namiruje prije iznosa glavnog potraživanja.

(3) Više lica unutar iste tačke iz stava 1. ovog člana namiruju se po redu sticanja založnog prava i prava na namirenje tražioca izvršenja koji su predložili izvršenje, odnosno po redu sticanja ličnih služnosti, a ako je bio ustupljen prvenstveni red, tada se lica iz stava 1. ovog člana namiruju po tom uspostavljenom prvenstvenom redu.

15. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine Federacije BiH” broj 66/13) u relevantnom dijelu glasi:

Pojam založnog prava

Član 139. stav 1.

(1) Založno pravo je ograničeno stvarno pravo na određenoj stvari ili pravu (zalogu) koje daje ovlaštenje svom nosiocu (založnom vjerovniku) da određenu tražbinu, ukoliko mu ne bude ispunjena nakon dospjeća, namiri iz vrijednosti te stvari, a njezin svagdašnji vlasnik (založni dužnik) dužan je to trpjeti.

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

Dopustivost u odnosu na navode o povredi prava na pravično suđenje

18. Prilikom ispitivanja dopustivosti dijela apelacije koji se odnosi na navode o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud je pošao od odredaba člana 18. stav (3) tačka h) Pravila Ustavnog suda.

Član 18. stav (3) tačka h) Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

h) apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom;

19. U vezi s navodima o povredi prava na pravično suđenje, s obzirom da apelant eksplicitno osporava rješenja (o namirenju) koja su donesena u izvršnom postupku, Ustavni sud će dopustivost apelacije ispitati u odnosu na osporene odluke. Kako su predmetne odluke donesene u izvršnom postupku Ustavni sud prvenstveno treba odgovoriti na pitanje tiče li se predmetni izvršni postupak određivanja apelantovih građanskih prava i obaveza u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

20. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na praksu bivše Evropske komisije za ljudska prava koja je, *mutatis mutandis*, primjenjiva u konkretnom slučaju, a u kojoj se navodi da se odluke koje donese sud u postupku izvršenja pravomoćne presude nužno ne odnose na novo i posebno određivanje (građanskih) prava u poređenju s postupkom koji je prethodio i odlukom koja je rezultat tog postupka (vidi Odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, *Anton Dornbach protiv Savezne Republike Njemačke*, broj 11258/84 OI 46). Ustavni sud je u svojoj Odluci broj *U 21/02* od 26. marta 2004. godine (vidi, „Službeni glasnik BiH” broj 18/04, tačka 40) podržao praksu bivše Evropske komisije za ljudska prava u pogledu toga da odluke sudova koje se tiču izvršenja ne potpadaju pod član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije, izuzev u slučajevima ako se njima utvrđuju nova prava i obaveze koji se tiču podnosioca apelacije (vidi Odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, *K. protiv Švedske*, broj 13800/88 OI 94).

21. Prema mišljenju Ustavnog suda, u konkretnom slučaju, apelantove obaveze su prethodno utvrđene pred Općinskim sudom kada su apelant i povjerilac (tražilac izvršenja), prema zapisniku tog suda broj *I-361/02* od 1. augusta 2002. godine, zaključili sporazum o zasnivanju hipoteke na predmetnim nekretninama radi osiguranja kredita koji je apelantu odobrio povjerilac. Stoga, u postupku koji je rezultirao osporenim rješenjima nisu utvrđivana apelantova nova građanska prava i obaveze. U tom postupku su samo aktivirane odredbe navedenog sporazuma prema kojima će založena nekretnina biti predmet javne prodaje ukoliko apelant povjeriocu ne bude ispunjavao obaveze po odobrenom kreditu.

22. Prema tome, Ustavni sud konstatira da u ovom izvršnom postupku nisu utvrđivana apelantova nova građanska prava i obaveze budući da su ona prethodno utvrđena zaključivanjem sporazuma o zasnivanju hipoteke na predmetnim nekretninama. Slijedom toga, Ustavni sud zaključuje da izvršni postupak koji je rezultirao osporenim rješenjima o namirenju ne uživa zaštitu i garancije iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

23. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je apelacija u odnosu na navode o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom.

Dopustivost u odnosu na navode o povredi prava na imovinu

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 49 O I 006525 13 Gž od 20. septembra 2013. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje Kantonalni sud je donio 20. septembra 2013. godine, a apelacija je podnesena 25. oktobra 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

25. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant pobija navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njegova prava iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

27. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

28. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

29. Apelant, dakle, navodi da je osporenim rješenjima povrijeđeno njegovo pravo na imovinu. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je preduvjet za razmatranje apelacionih navoda u pogledu kršenja prava na imovinu utvrđivanje ima li apelant imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te je li osporenim rješenjima došlo do miješanja u apelantovo pravo na imovinu i, ako jeste, je li ono bilo zakonito, u javnom interesu i proporcionalno.

30. Imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o apelaciji u kojoj se ukazuje na kršenje prava na imovinu i u kojoj se osporavaju rješenja donesena u kasnijim fazama izvršnog postupka (nakon donošenja rješenja o izvršenju), Ustavni sud se poziva na svoju praksu iz Odluke broj AP 5522/15 od 16. marta 2016. godine gdje je Ustavni sud zauzeo sljedeći stav: „...Ustavni sud smatra da je do miješanja u apelantičino pravo na imovinu došlo rješenjem (o izvršenju) od 19. novembra 2012. godine... Međutim, s obzirom na apelacione navode, Ustavni sud će izuzetno razmotriti je li u kasnijoj fazi predmetnog izvršnog postupka u kojoj je došlo do prodaje predmetnog stana došlo do kršenja apelantičinog prava na imovinu, te je li prodaja izvršena u skladu sa standardima tog prava...” (vidi tačku 48. navedene odluke, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

31. Shodno navedenoj praksi, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati da li je osporenim rješenjima došlo do kršenja apelantovog prava na imovinu.

32. Ustavni sud ukazuje i na specifičnost konkretnog slučaja. Ovdje apelant ne osporava svoj dug prema tražiocu izvršenja, niti osporava rješenje o izvršenju, te prodaju založenih nekretnina, kao ni iznos (1.000,00 KM) za koji je na trećoj licitaciji kao jedini kupac tražilac izvršenja kupio predmetne nekretnine. Apelant isključivo osporava rješenja o namirenju kojima je konstatirano da je tražilac izvršenja namiren samo do iznosa od 1.000,00 KM. Apelant smatra da je na ovakav način omogućeno tražiocu izvršenja da svoju imovinu uveća znatno više od iznosa duga prema apelantu. Tražilac izvršenja sada može nastaviti sa izvršnim postupkom protiv apelanta ili jamaca, dok se zanemaruje da je postao vlasnik založenih nekretnina koje u međuvremenu može prodati ili izdati, a čija vrijednost je procijenjena na iznos koji je skoro tri puta viši od iznosa koji tražilac izvršenja potražuje od apelanta.

33. Prije ispitivanja da li je osporenim rješenjima prekršeno apelantovo pravo na imovinu, Ustavni sud smatra korisnim ukazati na svoju praksu iz Odluke broj *U 3/16* od 1. decembra 2016. godine. U navedenom predmetu, Ustavni sud je rješavao na osnovu nadležnosti iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, te je odgovorio na zahtjev sudije Osnovnog suda u Derventi u kojem je ukazivano na ustavnost odredbi Zakona o izvršnom postupku koje, prema mišljenju tog sudije, nalažu sudu da zaključi da je tražilac izvršenja namiren isključivo za iznos za koji je postao vlasnik založene nekretnine koju je kupio na trećoj licitaciji kao jedini kupac. Dakle, radi se o predmetu koji je po činjeničnim i pravnim pitanjima vrlo sličan predmetu iz ove odluke, a tada je Ustavni sud zauzeo sljedeći stav:

„...Međutim, u situaciji o kojoj se govori u zahtjevu mora se voditi računa da je tražilac izvršenja postao vlasnikom založene nekretnine, kojom je njegovo potraživanje bilo osigurano. Zakon o izvršnom postupku (niti jednom svojom odredbom) ne garantuje tražiocu izvršenja da će na licitaciji prodati založenu nekretninu za novčani iznos koji je jednak njegovom potraživanju. Jedina garancija povjeriočevog potraživanja, u ovim slučajevima, je založena nekretnina (jer ukoliko dužnik ne vrati dug rizikuje da u izvršnom postupku ostane bez nekretnine koju je založio kao osiguranje duga), te ukoliko povjerilac odluči da u izvršnom postupku postane vlasnikom založene nekretnine, čija je procijenjena vrijednost veća od njegovog potraživanja, nema nikakvog razloga da se smatra da njegovo potraživanje nije u cijelosti namireno. Naime, na ovaj način tražilac izvršenja nije namiren iz ‘prodajne cijene’ koja zaista jeste niža od njegovog potraživanja, već je namiren na način što se odlučio da postane vlasnikom nekretnine koja je bila založena radi osiguranja njegovog potraživanja, a čija je procijenjena vrijednost veća od njegovog potraživanja. U takvim slučajevima, tražioca izvršenja niko nije silio da postane vlasnikom založene nekretnine ili, preciznije rečeno, da ‘uzme’ založenu nekretninu zbog toga što mu dužnik nije izmirio dug. Tražilac izvršenja (povjerilac) je imao mogućnost da zahtijeva nove licitacije u nadi da će se pojaviti kupac koji je spreman da kupi založenu nekretninu po cijeni jednakoj njegovom potraživanju, ili da predloži novo sredstvo izvršenja ako nekretnina ne može da se proda po cijeni po kojoj bi namirio svoje potraživanje, itd. Zakonske formulacije, na primjer iz člana 68. ZIP-a ili člana 97. ZIP-a koje govore o ‘prodajnoj cijeni’ ili da se tražilac izvršenja namiruje iz ‘iznosa dobivenog prodajom’ ne mogu se nikako tumačiti na način da se zanemari da je tražilac izvršenja postao vlasnikom nekretnine čija je procijenjena vrijednost veća od njegovog potraživanja. Tumačenje relevantnih odredaba ZIP-a RS, uključujući i osporenu odredbu, na način kako to navodi podnosilac zahtjeva, upravo bi vodilo povredi prava na imovinu, jer bi se založnom dužniku (izvršeniku) nametala obaveza i nakon što povjerilac (tražilac izvršenja) postane vlasnikom dužnikove nekretnine koja je i založena radi osiguranja povjeriočevog potraživanja. Na taj način dužnik bi

mogao biti u ‘neograničenom dužničkom odnosu’, jer bi se ignorisala činjenica da je tražilac izvršenja u izvršnom postupku postao vlasnikom dužnikove nekretnine čija je procijenjena vrijednost veća od povjeriočevog potraživanja...” (vidi tačku 32. citirane odluke, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

34. Dakle, suština citirane Odluke broj *U 3/16* je stav Ustavnog suda prema kojem niti jedna odredba Zakona o izvršnom postupku ne sprečava redovne sudove u svakom konkretnom slučaju da zaključe da je tražilac izvršenja u cijelosti namiren ukoliko je, kao jedini kupac, postao vlasnik založene nekretnine kojom je bilo osigurano njegovo potraživanje, a koja je procijenjena na iznos viši od njegovog potraživanja prema izvršeniku, te da bi svako tumačenje koje bi išlo u pravcu da je tražilac izvršenja namiren samo do iznosa koji je platio na licitaciji, a najčešće se radi o simboličnim iznosima koji nisu ni približno uporedivi sa iznosom na koji je procijenjena založena nekretnina, vodilo povredi izvršenikovog prava na imovinu.

35. Sada će Ustavni sud ispitati da li je u konkretnom slučaju osporenim rješenjima došlo do kršenja apelantovog prava na imovinu. Prilikom razmatranja je li povrijeđen član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud mora utvrditi ima li apelant „imovinu” u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

36. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da su predmetne nekretnine, na kojima je ranije upisana hipoteka u svrhu osiguranja potraživanja tražioca izvršenja prema apelantu, apelantovo vlasništvo, te da su, bez ikakve sumnje, njegova „imovina” u smislu odredaba člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

37. Dalje, Ustavni sud podsjeća da pravo na imovinu sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u okviru općeg načela izraženog u prvom pravilu (vidi, Evropski sud, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, Serija A, broj 52, stav 61).

38. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je osporenim rješenjima došlo do miješanja u apelantovu imovinu u smislu drugog pravila iz stava 2. člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

39. S obzirom na to, Ustavnom sudu ostaje odgovoriti na sljedeća pitanja: (a) je li miješanje predviđeno zakonom, (b) služi li miješanje zakonitom cilju u javnom interesu i (c) je li miješanje proporcionalno cilju, tj. uspostavlja li pravičnu ravnotežu između prava apelanata i općeg javnog interesa (načelo proporcionalnosti). Drugim riječima, da bi miješanje bilo opravdano nije dovoljno da samo bude nametnuto zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nosioci prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja (vidi presude Evropskog suda za ljudska prava, *Sunday Times* od 26. aprila 1979, Serija A, broj 30, stav 49. i *Malone* od 2. augusta 1984. godine, Serija A, broj 82, st. 67. i 68).

40. Prilikom odgovora na pitanje da li je u ovom slučaju miješanje u apelantovu imovinu bilo predviđeno zakonom, odnosno da li je izvršeno na osnovu zakona, Ustavni sud se poziva na relevantne dijelove obrazloženja iz citirane Odluke ovog suda broj *U 3/16* od 1. decembra 2016. godine, prvenstveno na tačke od 29. do 32. tog obrazloženja.

41. Dalje, Ustavni sud zapaža da je konkretan postupak okončan rješenjem Kantonalnog suda. To rješenje se zasniva na obrazloženju u kojem je naglašeno da iz odredbe člana 98. stav 1. Zakona o izvršnom postupku proizlazi da se tražilac izvršenja namiruje „... iz iznosa koji je dobiven prodajom nekretnina...” jer u navedenim odredbama ne piše da se tražilac izvršenja namiruje iz „procijenjene vrijednosti tih nekretnina...”. Obrazloženje se, također, zasniva i na stavu Kantonalnog suda da je hipoteka sporedno potraživanje koje je ustanovljeno radi osiguranja glavnog potraživanja, te da gašenjem hipoteke ne prestaje glavno potraživanje, osim ukoliko prodajom nekretnine to potraživanje nije u cijelosti namireno.

42. Prema mišljenju Ustavnog suda, navedeno obrazloženje uopće ne odgovara konkretnom slučaju, te relevantnim odredbama Zakona o izvršnom postupku daje smisao koji bi (kad bi tako nešto stvarno proizlazilo iz zakona) bio suprotan Ustavom zaštićenom pravu na imovinu. U odredbama člana 98. stav 1. Zakona o izvršnom postupku zaista stoji da se tražilac izvršenja namiruje iz iznosa koji je dobiven prodajom nekretnina, ali u konkretnom slučaju redovni sud zaboravlja da je tražilac izvršenja, kao jedini kupac, postao vlasnik založene nekretnine. Nije treće lice na licitaciji kupilo predmetne nekretnine za iznos od 1.000,00 KM. Da se to desilo, onda bi se zaista moglo zaključiti da je tražilac izvršenja namiren samo za iznos od 1.000,00 KM jer bi to bio iznos koji bi tražiocu izvršenja isplatio treće lice. U tom slučaju bi treće lice, a ne tražilac izvršenja, postalo vlasnik založenih nekretnina. Međutim, u konkretnom slučaju se tako nešto nije desilo. U konkretnom slučaju je tražilac izvršenja postao vlasnik predmetnih nekretnina čija je vrijednost procije-

njena na iznos (195.109,00 KM) koji je skoro tri puta viši od iznosa njegovog potraživanja (72.048,41 KM), a za to je platio samo 1.000,00 KM. Tumačenjem relevantnih odredaba Zakona o izvršnom postupku, na način kako su to uradili redovni sudovi, štite se isključivo interesi povjerioca odnosno banke. S pravom bi se moglo postaviti pitanje šta je rizik banke odnosno povjerioca prilikom zaključenja ugovora o kreditu i plasiranju sredstava ako bi povjerilac (kao u ovom slučaju tražilac izvršenja) mogao u besćenje postati vlasnik nekretnine koju je on prihvatio kao osiguranje svog potraživanja i čija je vrijednost zbog toga morala biti viša (u skladu sa odlukom banke kao kreditora) od iznosa duga, a nakon toga nastaviti sa izvršenjem protiv dužnika i njegove ostale imovine?

43. Založno pravo (hipoteka) u konkretnom slučaju je zasnovano radi osiguranja potraživanja koje povjerilac (tražilac izvršenja) ima prema apelantu. Prema članu 139. stav 1. Zakona o stvarnim pravima, založno pravo daje ovlaštenje svom nosiocu da određenu tražbinu, ukoliko mu ne bude ispunjena nakon dospijeća, „...namiri iz vrijednosti te stvari...”. Dakle povjerilac se namiruje iz „vrijednosti stvari”, a ne iz „prodajne cijene” prema odredbama Zakona o stvarnim pravima, a Zakon o izvršnom postupku propisuje proceduru prodaje založene stvari. U ovom slučaju, tražilac izvršenja je odlučio kada će pokrenuti izvršni postupak protiv apelanta. Niko nije prisilio tražioca izvršenja da, kao jedini kupac, postane vlasnik predmetne nekretnine. Ako je smatrao da na navedeni način neće namiriti svoja potraživanja, tražilac izvršenja je mogao predložiti drugi predmet izvršenja ili tražiti da se licitacija odgodi i ponovi kada na tržištu budu povoljnije prilike, itd. Međutim, ako je tražilac izvršenja odlučio da nakon izvršnog postupka postane vlasnik predmetnih nekretnina koje su založene radi osiguranja njegovog potraživanja i čija je procijenjena vrijednost nekoliko puta viša od iznosa potraživanja prema apelantu, onda je jedini zaključak, u smislu relevantnih odredbi Zakona o izvršnom postupku (čl. 68. i 98. stav 1) i ustavnog prava na imovinu, da se povjerilac namirio u cijelosti iz „...vrijednosti stvari...” jer je vrijednost stvari-predmetne nekretnine višestruko viša od njegovog potraživanja.

44. U odnosu na drugi dio obrazloženja iz osporenog rješenja Kantonalnog suda, Ustavni sud naglašava da hipoteka zaista jeste sporedno potraživanje, te da se njezinim gašenjem automatski ne gasi i glavno potraživanje ukoliko ono nije u cijelosti namireno prodajom nekretnine. Međutim, to se ne može primijeniti u konkretnom slučaju. Naime, redovni sud opet zaboravlja da je, nakon izvršnog postupka, tražilac izvršenja postao vlasnik predmetne nekretnine, a ne treće lice. Da je treće lice postalo vlasnik predmetne nekretnine, onda bi potraživanje tražioca izvršenja bilo namireno za iznos za koji je treće lice kupilo predmetne nekretnine. Ovdje se ne može zanemariti da je tražilac izvršenja postao vlasnik predmetne nekretnine koja je založena radi osiguranja njegovog potraživanja i čija je vrijednost procijenjena na iznos nekoliko puta viši od iznosa potraživanja prema

apelantu. Ne može se dozvoliti povjeriocu (tražiocu izvršenja) da za bagatelan iznos postane vlasnik predmetnih nekretnina i da to uopće ne utječe na apelantov dug prema tražiocu izvršenja. Povjeriocu se čak dozvoljava da nastavi sa izvršenjem protiv imovine apelanta i njegovih jamaca. Upravo na ovom mjestu, prema mišljenju Ustavnog suda, ključna je uloga redovnih sudova koji vode izvršni postupak i u njemu donose rješenje o namirenju na način da se uvijek moraju zapitati i dati valjan odgovor na pitanje šta je uopće svrha postupka koji oni vode na prijedlog tražioca izvršenja. Ako je vrijednost založene nekretnine u toku izvršnog postupka procijenjena na iznos od 195.109,00 KM, a potraživanje tražioca izvršenja iznosi 72.198,41 KM, koja je svrha prodati založenu nekretninu za 1.000,00 KM uopće i da li bi sud takvu prodaju smio dopustiti bez obzira na sadržaj odredbe ZIP-a, odnosno imajući u vidu sadržaj odredbe ZIP-a na koju se pozvao. Pogotovo ako bi se namirenje moglo tumačiti na način na koji su ga tumačili redovni sudovi u konkretnom slučaju, pa čak i u situaciji kada je založena nekretnina prodana tražiocu izvršenja za 1.000,00 KM i odlučeno da je tražilac izvršenja namiren samo za iznos od 1.000,00 KM i da njegovo potraživanje i dalje gotovo u cijelosti egzistira. Svrha cijelog izvršnog postupka je da se povjerilac namiri sa svojim potraživanjem, a ne da se ne namiri i još, pri tome, izvršenik bezrazložno osiromaši. Jer, kako je potraživanje povjerioca egzistiralo prije pokretanja i dovršetka izvršnog postupka, bilo bi bez ikakvog značaja iznos od 72.198,41 KM smanjiti za 1.000,00 KM, sve i da ta 1.000,00 KM nije otišla na troškove i kamate. Takav *ratio legis* zakonodavac sigurno nije imao kada je propisivao i mogućnost da se predmet proda i ispod 1/3 procijenjene vrijednosti.

45. Stoga, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju miješanje u apelantovu imovinu nije izvršeno u „skladu sa zakonom” jer su odredbe člana 98. Zakona o izvršnom postupku primijenjene proizvoljno, što je za posljedicu imalo kršenje ustavnog prava na imovinu. S obzirom na zaključak da miješanje u imovinu nije izvršeno „u skladu sa zakonom”, Ustavni sud neće dalje ispitivati da li je miješanje bilo u „javnom interesu” i je li miješanje „proporcionalno cilju” jer odsustvo načela zakonitosti kod miješanja u imovinu automatski vodi ka povredi ostala dva načela.

46. Na kraju, Ustavni sud smatra da je potrebno ukazati (i) na odluku Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Ljaskaj protiv Hrvatske* od 20. decembra 2016. godine u kojem je utvrđeno kršenje prava na imovinu aplikanta (dužnika) jer je u izvršnom postupku njegova nekretnina prodana za manje od 1/3 njezine procijenjene vrijednosti. Navedeni slučaj je različit od ovog predmeta jer je u predmetu, koji je razmatrao Evropski sud za ljudska prava, aplikant osporavao prodaju založene nekretnine, dok se u ovom slučaju osporava rješenje o namirenju. Međutim, oba predmeta su slična po tome što tadašnji Zakon o izvršnom postupku Republike Hrvatske, kao ni sadašnji Zakon o izvršnom

postupku Federacije BiH (mada sada postoji uvjet traženja saglasnosti od Poreske uprave), ne propisuje ograničenje najniže cijene na trećem ročištu za prodaju nekretnina. U tom predmetu (*Ljaskaj protiv Hrvatske*) Evropski sud za ljudska prava je naglasio:

„...64. Evropski sud napominje da su u velikom broju slučajeva hrvatski Ustavni sud i Vrhovni sud izrazili mišljenje da automatskom primjenom sporne odredbe Zakona o izvršnom postupku i prodajom nepokretnosti za simboličnu cijenu (u rasponu od 1 kuna 15.650 kuna) nedovoljnu za namirenje potraživanja povjerilaca je u suprotnosti sa Ustavom i zakonom (vidi stavove 33-40 gore). Štaviše, u svojoj odluci br. Rev 701 / 14-2 od 4. novembra 2014. godine Vrhovni sud je čak otišao tako daleko da zaključi da je sporna odredba ‘po svojoj samoj prirodi suprotno javnom moralu i kao takva društveno neprihvatljiva’ i da je, bez obzira na činjenicu što je na snazi, ‘to u suštini nemoralan pravni institut, zbog čega je prodaja na osnovu takvih nemoralnih instituta ništava’ (vidi stav 40 odluke). Na kraju, u objašnjenjima izvještaja o prijedlogu zakona koji je rezultirao donošenjem zakona kojima se ukida ta odredba, Vlada Republike Hrvatske je navela da je ‘nepravedno i nerazumno’, otvorila vrata ‘raznim zloupotrebama’, i da je u suprotnosti sa ustavom garantovanim pravom vlasništva (vidi stav 41 odluke)...”. (i)

„...69. Sud je na kraju zaključio da je, zbog toga što je propisima koji su važili u datom trenutku nedostajala potrebna zaštita od proizvoljnog uplitanja od javnih vlasti (vidjeti stavove 65-66 odluke), odluka domaćih sudova da proda aplikantovu kuću za manje od jedne trećine vrijednosti koju je utvrdio vještak nije bio zakonito u datim okolnostima. Stoga je došlo do povrede člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju...”

47. Imajući u vidu citiranu praksu Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud naglašava kako je, radi izbjegavanja eventualnih sporova u budućnosti po ovom pitanju, u svakom narednom (i) konkretnom slučaju potrebno da nadležni redovni sudovi, kao i Poreska uprava Federacije BiH pokažu maksimalnu senzibilnost prilikom primjene novelirane odredbe člana 89. stav 5. Zakona o izvršnom postupku, te da prodajna cijena založene nekretnine na trećem ročištu zaista izražava „...realnu vrijednost za koju nekretnina može biti prodana...”, kako je to (i) propisano navedenom odredbom Zakona o izvršnom postupku Federacije BiH.

48. S obzirom da se radi o specifičnom slučaju kršenja apelantovih ustavnih prava, Ustavni sud je smatrao svrsishodnim da poništi osporena rješenja i predmet vrati na odlučivanje Općinskom sudu koji će u najkraćem mogućem roku donijeti novo rješenje u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

49. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je došlo do kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da je osporenim rješenjima Općinskog suda u Kiseljaku i Kantonalnog suda u Novom Travniku došlo do kršenja apelantovog prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju zbog proizvoljne primjene člana 98. Zakona o izvršnom postupku jer su navedeni sudovi (suprotno stvarnom značenju i smislu navedene zakonske odredbe) smatrali da povjerilac ima pravo da nastavi sa izvršenjem protiv apelanta, sljedstveno tome i jamaca, iako je povjerilac u izvršnom postupku postao vlasnik nekretnina koje je apelant založio radi osiguranja duga prema povjeriocu, dok je vrijednost predmetnih nekretnina procijenjena na iznos koji je nekoliko puta viši od iznosa koji povjerilac potražuje od apelanta.

51. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka h), člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 879/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација М. Ђ. против Рјешења
Кантоналног суда у Широком Бријегу
број 64 0 Пр 024946 13 Пжп од 20.
децембра 2013. године и Рјешења
Општинског суда у Широком Бријегу
број 64 0 Пс 024946 12 Пр од 20.
септембра 2013. године

Одлука од 22. децембра 2016. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 879/14**, рјешавајући апелацију М. Ђ. и др. на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 62 став (1) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 22. децембра 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације М. Ђ. и „Посушје” д.о.о.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укидају се рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу бр. 64 0 Пр 024947 15 Пжп и 64 0 Пр 024946 13 Пжп од 20. децембра 2013. године.

Налаже се Кантоналном суду у Ширком Бријегу да по хитном поступку донесе нове одлуке, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлука се доставља Влади Федерације БиХ која је дужна предузети мјере којима ће се обезбиједити поштовање права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Широком Бријегу да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, а Влади Федерације БиХ да у року од шест мјесеци обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. М. Ђ. (у даљњем тексту: првоапелант) из Посушја, ког заступа Јерко Гавран, адвокат из Посушја, поднио је 26. фебруара 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 64 0 Пр 024946 13 Пжп од 20. децембра 2013. године и Рјешења Општинског суда у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Општински суд) број 64 0 Пс 024946 12 Пр од 20. септембра 2013. године. Предмет је регистрован под бројем *АП 879/14*.

2. „Посушје” д.о.о. (у даљњем тексту: другоапелант) из Посушја, ког заступа Јерко Гавран, адвокат из Посушја, поднио је 26. фебруара 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 64 0 Пр 024947 13 Пжп од 20. децембра 2013. године и Рјешења Општинског суда у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Општински суд) број 64 0 Пс 024947 12 Пр од 20. септембра 2013. године. Апелант је 17. новембра 2014. године доставио допуну апелације, а 13. априла 2015. године је поднио захтјев за доношење привремене мјере. Предмет је регистрован под бројем *АП 880/14*.

II. Поступак пред Уставним судом

3. Уставни суд је 30. јуна 2015. године донио Одлуку број *АП 880/14* којом је одбио другоапелантов захтјев за доношење привремене мјере.

4. С обзиром да су Уставном суду достављене двије апелације које се односе на исти чињенични и правни основ, Уставни суд је, у складу са чланом 32 став 1 Правила Уставног суда, донио одлуку о спајању апелација бр. АП 879/14 и АП 880/14 у којима ће се водити један поступак и донијети једна одлука под бројем АП 879/14.

5. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда и Општинског суда затражено је 16. септембра 2016. године да доставе одговоре на апелације.

6. Општински суд је доставио одговор 5. октобра 2016. године док Кантонални суд није доставио тражени одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произлазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

Предмет АП 879/14

8. Рјешењем Општинског суда број 64 0 Пр 024947 12 Пр од 20. септембра 2013. године првоапелант као одговорно лице код другоапеланта проглашен је одговорним што је 26. априла 2012. године у Посушју, контролом ПДВ-а за периоде прецизиране у рјешењу утврђено да је погрешно обрачунат улазни ПДВ у укупном износу од 53.804,00 КМ, а прописана казна за одговорно лице износи 20.000,00 КМ јер је починио прекршаје из члана 32 Закона о порезу на додатну вриједност, кажњиво по члану 67 став 2 у вези са ставом 1 тачка 5 истог закона па му је суд примјеном наведених законских прописа, те на основу члана 19 став 3 Закона о прекршајима БиХ и члана 14 Закона о прекршајима ФБиХ изрекао условну осуду којом му је утврђена новчана казна у износу од 20.000,00 КМ и истовремено одредио да се иста неће извршити уколико првоапелант у року од једне године од дана правоснажности рјешења не почини нови прекршај. Рјешењем је утврђено да се апелант обавезује да накнади трошкове прекршајног поступка у износу прецизираном у рјешењу. У образложењу је, између осталог, наведено да је другоапеланту, као правном лицу у којем је првоапелант одговорно лице, рјешењима Управе за индиректно опорезивање Регионални центар Мостар (у даљњем тексту: Управа) број 04/5/III-17-D-8-22-3/12 од 29. марта 2012. године које је потврђено рјешењима бр. 04/5/III-17-D-8-22-3-1/12 од 18. јануара 2013. године и 01/4-UP/II-222/13 од 3. октобра 2013. године, утврђена додатна пореска обавеза за период од 1. маја 2009. године до 31. децембра 2011. године у износу од 53.804,00 КМ, коју апелант није платио сматрајући да је наведени износ пореза требао да буде признат као улазни ПДВ за набавку стројева и лож уља

за пословни простор. У вези с тим је наведено и да је одредбама члана 67 став 1 тачка 5 Закона о ПДВ-у прописано да сваки порески обвезник који чињењем или нечињењем направи прекршај подлијеже новчаној казни за прекршај, те уколико погрешно обрачуна износ улазног пореза у складу са Поглављем X овог закона, биће новчано кажњен у износу од 50% од незаконски стечене добити, а чланом 67 став 2 истог закона да овлашћено лице које ради за правно лице подлијеже истој новчаној казни као и правно лице како је прописано претходним ставом овог члана због чега је и донесено наведено рјешење.

9. Против наведеног рјешења првоапелант је поднио жалбу Кантоналном суду који је Рјешењем број 64 0 Пр 024946 13 Пжп од 20. децембра 2013. године жалбу одбио као неосновану и потврдио првостепено рјешење у потпуности прихватајући правни став првостепеног суда.

Предмет АП 880/14

10. Рјешењем Општинског суда број 64 0 Пр 024947 12 Пр од 20. септембра 2013. године другоапелант као правно лице оглашен одговорним због прекршаја из члана 32 Закона о порезу на додату вриједност, те кажњен новчаном казном у износу од 26.902,00 КМ. У образложењу првостепеног рјешења се наводи да је рјешењима Управе прецизираним у претходним тачкама ове одлуке апеланту утврђена додатна пореска обавеза за период од 1. маја 2009. године до 31. децембра 2011. године у износу од 53.804,00 КМ коју другоапелант није платио сматрајући да је наведени износ пореза требао да буде признат као улазни ПДВ за набавку стројева и лож уља за пословни простор.

11. Против наведеног рјешења другоапелант је поднио жалбу Кантоналном суду који је Рјешењем број 64 0 Пр 024947 13 Пжп од 20. децембра 2013. године жалбу одбио као неосновану и потврдио првостепено рјешење. У образложењу рјешења је наведено да из података у спису произлази да је пореском обвезнику – другоапеланту рјешењем Управе од 29. марта 2012. године утврђена додатна обавеза пореза на додату вриједност у износу од 53.804,00 КМ за порезни период од 1. маја 2009. године до 31. децембра 2011. године и наложена уплата утврђене обавезе. Истакнуто је да се акти који се доносе у поступку индиректног опорезивања и којима се утврђује обавеза по основу индиректних пореза и износи пореског дуга сматрају законитим и истинитим и не могу се оспоравати у прекршајном поступку (члан 5 Закона о поступку индиректног опорезивања), те су стога без утицаја супротна излагања у другоапелантовој жалби, те да се за прекршаје из области пореза, новчане казне

могу прописати и као постотак пореске обавезе која је требала бити плаћена (члан 19 став 6 Закона о прекршајима БиХ). Наведено је да порески обвезник, у конкретном случају другоапелант, који погрешно обрачуна износ улазног пореза у складу са поглављем X Закона о порезу на додату вриједност биће новчано кажњен у износу од 50% од незаконски стечене добити (члан 67 став 1 тачка 5 Закона о порезу на додату вриједност). Стога је по мишљењу другостепеног суда правилно поступио првостепени суд када је другоапеланту изрекао новчану казну у висини од 50% додатно утврђене пореске обавезе.

Поступак пред Судом БиХ

12. У међувремену, другоапелант је тужбом пред Судом Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) покренуо управни спор против Рјешења Управе број 04/5/III-17-D-8-22-3/12 од 29. марта 2012. године које је потврђено рјешењима бр. 04/5/III-17-D-8-22-3-1/12 од 18. јануара 2013. године и 01/4-UP/II-222/13 од 3. октобра 2013. године. Суд БиХ је Пресудом број С1 3 У 014184 13 У од 9. јула 2014. године одбио тужбу другоапеланта. У образложењу је наведено да је на основу чињеница прецизираних у претходним тачкама ове одлуке утврђено да су оспорена рјешења Управе основана. Ово стога јер су, како је образложено, та рјешења заснована на одредби члана 32 став 1 Закона о ПДВ-у јер је у поступку контроле пословања другоапеланта као пореског обвезника несумњиво утврђено да до промета добара, односно испоруке предметних машина између продавца „Kakanj trade” д.о.о. и апеланта није дошло јер су фактуре које је издао „Kakanj trade” д.о.о. резултат фиктивног промета, односно промета који значи обављање пословних дјелатности са циљем да се преваром избјегне плаћање ПДВ-а како то произлази из члана 64 Закона о ПДВ-у. Наведено је и да из списка произлази да у конкретном случају промет добара није обављен на начин који је прописан чланом 56 истог закона према којем је сваки обвезник ПДВ-а обавезан водити књиге с довољно података који ће омогућити уредну примјену ПДВ-а укључујући обрачунавање обавезе ПДВ-а за сваки период и инспекцију од стране Управе као и да наведене књиге води у складу са прописима о рачуноводству. Образложено је и да је добављач добара, односно давалац услуга, дужан чувати копије свих фактура, књижних обавјештења и извода о плаћању што у конкретном случају није учињено због чега је тај суд и донио пресуду као у диспозитиву.

13. Против наведене пресуде другоапелант је поднио Суду БиХ захтјев за преиспитивање судске одлуке који захтјев је Суд БиХ Пресудом број С1 3 У 014184 14 Увп од 23. октобра 2014. године уважио и преиначио оспорену пресуду

на начин што је поништио као незаконита рјешења Управе бр. 01/4-UP/II-222/13 од 3. октобра 2013. године, 04/5/III-17-D-8-22-3-1/12 од 18. јануара 2013. године и 04/5/III-17-D-8-22-3/12 од 29. марта 2012. године и предмет вратио првостепеном органу Управе на поновни поступак. У образложењу је, између осталог, наведено да у поступку који је претходио доношењу оспорених рјешења Управе није утврђено да ли је порески обвезник „Kakanj trade” д.о.о. издао спорне фактуре апеланту, те да су органи Управе морали провјерити вјеродостојност фактура које посједује другоапелант, а које је издало предузеће „Kakanj trade” д.о.о. Ово стога јер, како је навео тај суд, неспорно је да другоапелант посједује доказе да су те фактуре плаћене, те да тврди да се предметне машине на које се односе фактуре налазе у предузећу „Намјештај Мозаик” д.о.о. Суд БиХ је истакао да само на основу чињенице да се предузеће „Kakanj trade” д.о.о. у вријеме контроле није налазило на пријављеној адреси, органи Управе као ни Вијеће за управне спорове Суда БиХ, према мишљењу тог суда, нису могли закључити да се у конкретном случају радило о фиктивном промету, односно да промета није било с обзиром да из проведених доказа произлази супротно. Према мишљењу тог суда ничим у току поступка није доказано да је другоапелант поступао са намјером да избјегне плаћање ПДВ-а, те да другоапелант не може да трпи штету јер други субјекат нема уредну документацију или се не налази на адреси.

14. Такође је наведено да је по мишљењу тог суда погрешно поступљено када је донесен закључак органа Управе да, сходно члану 32 ст. 1 и 2 Закона о ПДВ-у, апелант није имао право на одбитак улазног ПДВ-а по извршеној набавци лож уља у износу од 672,00 КМ, а које је набављено за потребе хотела другоапеланта. Због наведеног, Суд БиХ је истакао да је у поновном поступку нужно цијенити и наводе из предметног захтјева за преиспитивање да је у току зиме потребно гријати одређене просторије (у хотелу) како не би дошло до смрзавања и пуцања цијеви, да се не би оштетили стројеви у кухињи усљед ниских температура, да котловница мора радити одређен број сати како се не би проузроковала штета на њој, посебно јер су ти наводи, како је истакао Суд БиХ, изнесени и у жалби против управних аката који се поништавају овом пресудом, а које наводе ни управни органи нити првостепени суд нису у својим одлукама цијенили. Имајући у виду наведено, Суд БиХ је донио пресуду као у диспозитиву.

15. Након тога, Рјешењем Општинског суда број 64 0 Пр 024947 12 Пр од 5. јануара 2015. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број 64 0 Пр 024947 15 Пжп 2 од 8. априла 2015. године, другоапелантов захтјев за понављање прекршајног поступка, у ком су му биле изречене новчане казне, одбачен је као неблаговремен.

У образложењу рјешења је наведено да је другоапелант 14. новембра 2014. године поднио захтјев за понављање поступка у којем је навео да је у управном спору по захтјеву другоапеланта за преиспитивање судске одлуке донесена Пресуда Апелационог одјељења Суда БиХ број С1 3 У 014184 14 Увп од 23. октобра 2014. године којом је уважен његов захтјев за преиспитивање тако што су поништена као незаконита сва управна рјешења донесена у предметној ствари (у којој је било утврђено да апелант није плаћао обавезе по основу ПДВ-а) и предмет враћен првостепеном управном органу на поновни поступак. Првостепени суд је указао да је одредбом члана 97 Закона о прекршајима који се примјењују у ФБиХ прописано да се захтјев за понављање прекршајног поступка мора поднијети у року од шест мјесеци од дана правоснажности рјешења о прекршају. Истакнуто је да је рјешење о прекршају од 20. септембра 2013. године постало правоснажно 20. децембра 2013. године док је захтјев за понављање поступка поднесен 14. новембра 2014. године, дакле, након што је протекло шест и више мјесеци од дана правоснажности рјешења о прекршају.

16. У поновном поступку Управа је донијела Рјешење број 04/5-2/III-17-D-8-22-3.1/12 од 25. јануара 2015. године којим је након поновно извршене контроле другоапеланту одобрен поврат више уплаћених средстава ПДВ-а у износу од 6.612,40 КМ и камате у износу од 460,22 КМ. Рјешењем је одређено да ће поврат бити извршен на рачун другоапеланта прецизиран у рјешењу, а који ће извршити орган Управе прецизиран у рјешењу. У образложењу је наведено да је у поновном поступку извршен нови разрез пореза апеланта за спорне периоде и да је утврђено да је другоапелант извршио уплату у износу већем за 6.612,40 КМ од оног који је требало уплатити, то је донесено рјешење као у диспозитиву.

17. Против наведеног рјешења другоапелант је поднио жалбу Управи која је Рјешењем број 04/5-2/III-17-D-8-22-3.1-1/12 од 10. априла 2015. године жалбу уважила и предмет вратила на поновни поступак.

18. У поновљеном поступку Управа је донијела Рјешење број 04/5-2/III-17-D-8-22-3.1.П.1/12 од 29. априла 2015. године којим је након поновно проведене контроле ПДВ-а, другоапеланту одобрен поврат присилно наплаћених средстава у износу од 96.343,00 КМ и припадајућих камата у износу од 12.575,67 КМ која ће бити враћена на рачун другоапеланта прецизиран у рјешењу од стране органа Управе прецизираног у рјешењу, чиме је фактички утврђено да није било никаквих прекршајних радњи у виду неплаћања обавеза по основу ПДВ-а на страни апеланата.

IV. Апелација

а) Наводи из апелација

19. Првоапелант и другоапелант сматрају да је оспореним одлукама прекршено њихово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције и право из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. Кршење наведених права апеланти виде у произвољној примјени права. Сматрају да Општински суд није у поступку узео у обзир све правно релевантне чињенице. Истиче се да је другоапелант предметне набавке вршио од добављача „Kakanj-Trade” д.о.о. за шта му је испостављена фактура. Наводе да су пореске фактуре примљене од другог ПДВ обвезника и на њима је ПДВ исказан у складу са чланом 55 Закона о ПДВ-у, те да су предметне набавке извршене у сврхе пословања контролисаног пореског обвезника. Према томе по мишљењу апеланата у конкретном случају нису испуњени сви услови за одбитак улазног пореза сходно члану 32 Закона о ПДВ-у. Сматрају да је другоапеланту неосновано и незаконито оспорено право на одбитак улазног пореза у конкретном случају. Истичу да другоапелант није одговоран за подношење ПДВ пријава својих добављача, обрачуна и плаћање ПДВ-а нити пријаву промјене сједишта својих добављача према Управи. Стога, наведено према мишљењу апеланата не може бити разлог за оспоравање права на одбитак улазног пореза.

20. У допунама апелација апеланти истичу да је њихов захтјев за понављање прекршајног поступка којим им је изречена казна везана за наводно неплаћање ПДВ-а одбијен као неблаговремен, а у међувремену су укинута рјешења управних органа по основу којих су и донесена оспорена прекршајна рјешења и донесен је нови управни акт из ког произлази да није било прекршаја и по основу којег му је извршен поврат присилно наплаћених средстава (која су наплаћена на основу укинутих рјешења). Апеланти наводе да то значи да су кажњени на основу непостојећих рјешења што је протузаконито, односно да су обавезани на плаћање казне по основу рјешења која су укинута, те да остају код поднесене апелације. Сматрају да су оваквим законским рјешењима дискриминисана сва лица која се налазе у истом положају као и апеланти и да им је због тога прекршено и право на дјелотворан правни лијек.

б) Одговор на апелацију

21. Општински суд је навео да у поступку није било кршења права на која се апеланти позивају, те да су одлуке донесене на основу чињеница утврђених у поступку и на основу релевантних материјалних прописа.

V. Релевантни прописи

22. У Закону о прекршајима („Службене новине ФБиХ” број 63/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 96.

Захтјев за понављање прекршајног поступка

Кажњени који је рјешењем о прекршају оглашен одговорним може суду поднијети захтјев за понављање прекршајног поступка и то:

(1) ако се докаже да је одлука заснована на лажној исправи или на лажном исказу свједока или вјештака;

(2) ако се докаже да је до одлуке дошло усљед кривичног дјела судије или другог службеног лица које је учествовало у поступку;

(3) када се утврди да је кажњени за ту радњу већ кажњен у прекршајном поступку или за ту радњу прије доношења рјешења о прекршају проглашен кривим у кривичном поступку;

(4) када се изнесу нове чињенице или поднесу нови докази који би довели до другачије одлуке да су били познати у ранијем поступку или

(5) ако Уставни суд Босне и Херцеговине или Европски суд за људска права утврди кршења Европске конвенције о људским правима и основним слободама, као и Устава Босне и Херцеговине и Устава Федерације Босне и Херцеговине и ако је одлука заснована на тим кршењима.

Члан 97.

Рок

Захтјев за понављање прекршајног поступка мора се поднијети у року шест мјесеци од дана правоснажности рјешења о прекршају.

Члан 109. ст. 1. и 2.

Враћање новчаних износа

(1) Лице којем је у прекршајном поступку неоправдано изречена новчана казна, заштитна мјера одузимања имовинске користи или заштитна мјера одузимање

предмета има право на враћање плаћене новчане казне, враћање одузете имовинске користи, враћање предмета или новчане вриједности одузетог предмета.

(2) Сматра се да је лице неоправдано кажњено ако је у случају преиначења или укидања правоснажног рјешења о кажњавању поступак против њега обустављен или је донијето ослобађајуће рјешење услед тога што је утврђено да радња није прекршај или што постоје основи који искључују одговорност починиоца прекршаја или што није доказано да је то лице учинило прекршај.

Члан 110. ст.1. и 2.

Застара права на враћање новчаног износа

(1) Право неоправдано кажњеног лица и лица из члана 109. став (4) овога закона, да тражи накнаду штете, односно враћање новчаног износа, застарјева за једну годину од дана правоснажности рјешења, односно рјешења којим је прекршајни поступак био обустављен.

(2) Застара из става (1) овога члана прекида се подношењем захтјева надлежном органу, министарству или управи надлежној за послове прекршаја.

Члан 111.

Поступак остваривања права

(1) Овлашћено лице дужно је да се својим захтјевом за накнаду штете обрати надлежном органу, министарству или управи надлежној за послове прекршаја, ради споразума о постојању штете и висини накнаде.

(2) Ако до споразума не дође у року три мјесеца од дана пријема захтјева, овлашћено лице може надлежном суду поднијети тужбу за накнаду штете против Федерације БиХ, кантона, града или општине у зависности у корист чијег је буџета плаћена новчана казна, одузета имовинска корист, укњижен одузети предмет или новчана вриједност одузетог предмета.

(3) Захтјев за враћање новчаног износа подноси се органу управе надлежном за финансије у складу са ставом (2) овог члана.

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме

побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

25. Уставни суд запажа да су у конкретном случају предмет оспоравања рјешења Кантоналног суда бр. 64 0 Пр 024947 13 Пжп од 20. децембра 2013. године и 64 0 Пр 024946 13 Пжп од 20. децембра 2013. године против којих нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорена рјешења апеланти су примили 17. јаунара 2014. године, а апелације су поднесене 26. фебруара 2014. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда из чега произлази да су апелације допустиве. Коначно, апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због ког апелације нису допустиве, нити су очигледно (*prima facie*) неосноване.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметне апелације испуњавају услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апеланти побијају наведена рјешења, тврдећи да су тим рјешењима прекршена њихова права из члана II/4, чл. II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1, чл. 13 и 14 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

29. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

30. Уставни суд, прије свега указује да се у конкретном случају ради о прекршајном поступку, те да се, у вези с тим, поставља питање примјенљивости члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, односно питање да ли се ради о „кривичној” оптужби против апеланата у смислу члана 6 Европске конвенције. Оцјена да ли је нека оптужба „кривична” у смислу значења из члана 6 Европске конвенције даје се на основу критеријума: класифицирање према законодавству, природа прекршаја и природа и строгост казне, и ови критеријуми не морају бити кумулативно испуњени. Природа прекршаја укључује два поткритеријума: обим прекршене норме и сврху казне, који морају бити кумулативно испуњени да би се радило о „кривичној” оптужби. Полазећи од до сада усвојене праксе, као и наведених критеријума, Уставни суд закључује да се у конкретном случају, с обзиром на обим прекршене норме и сврху санкције, ради о „кривичној” оптужби, односно да је члан 6 Европске конвенције у конкретном случају примјењив (види Уставни суд, Одлука број *АП 2255/05* од 16. јануара 2007. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 38/07, тач. 21 и 22).

31. Апеланти сматрају да су редовни судови произвољно примијенили право када су због застаре одбили њихов захтјев за понављање предметног прекршајног поступка иако је неспорно да рјешења Управе по основу којих су и донесена спорна рјешења у прекршајном поступку више не постоје, а самим тиме не постоје ни прекршаји за који су апеланти оглашени кривим и изречене им енормне новчане казне. У вези с тим, Уставни суд указује да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, Одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска.

32. У конкретном случају Уставни суд запажа да је одредбама члана 96 Закона о прекршајима ст. 4 и 5 прописано да се захтјев за понављање прекршајног поступка може поднијети и „када се изнесу нове чињенице или поднесу нови докази који би довели до другачије одлуке да су били познати у ранијем поступку или ако Уставни

суд Босне и Херцеговине или Европски суд за људска права утврди кршења Европске конвенције о људским правима и основним слободама, као и Устава Босне и Херцеговине и Устава Федерације Босне и Херцеговине и ако је одлука заснована на тим кршењима”. Чланом 97 истог закона прописан је рок за подношење захтјева за понављање поступка, и то „шест мјесеци од дана правомоћности рјешења о прекршају”.

33. У вези с тим, Уставни суд скреће пажњу да из чињеница предмета произлази да више не постоје рјешења Управе (о неплаћању ПДВ-а) по основу којих су апеланти оглашени кривим за наведени прекршај, јер су та рјешења укинута пресудом Суда БиХ, а касније у поновљеном поступку замијењена новим рјешењима којима је друго-апеланту враћен принудно наплаћени износ ПДВ-а, односно из којих произлази да је утврђено да прекршаја није било. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је друго-апелантов захтјев за понављање поступка одбачен из разлога што је протекао рок од шест мјесеци, из члана 97 Закона о прекршајима, у којем је тај захтјев могао бити поднесен. Међутим, Уставни суд запажа и да су оспорена рјешења донесена 20. децембра 2013. године, а да су укинута пресудом Суда БиХ од 23. октобра 2014. године и предмет враћен првостепеном органу на поновни поступак који је 29. априла 2015. године донио ново рјешење, из којег произлази да прекршаја није ни било. Дакле, и пресуда Суда БиХ и ново рјешење управног органа донесени су знатно касније од протека рока (из члана 97 Закона о прекршајима) од шест мјесеци рачунајући од дана правоснажности рјешења којим су апеланти оглашени кривим за прекршаје.

34. Уставни суд, у вези с наведеним, запажа да су као основи за понављање прекршајног поступка у року од шест мјесеци, између осталих, како је већ речено, предвиђени откривање нових чињеница или доказа који нису били познати у вријеме доношења рјешења и који би утицали на другачију одлуку да су тада били познати, као и ако Уставни суд или Европски суд утврди кршење права предвиђених Европском конвенцијом, Уставом Босне и Херцеговине и Уставом Федерације БиХ.

35. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да је раније у својој јуриспруденцији закључио да има надлежност да у поступку из апелационе јурисдикције испита и квалитет закона у мјери у којој то утиче на питање остваривања права појединаца из Европске конвенције (види нпр. Уставни суд, Одлука број АП 2271/05 од 21. децембра 2006. године; Одлука број АП 774/04 од 20. децембра 2005. године). При томе Уставни суд нарочито наглашава да је Устав Босне и Херцеговине највиши облик општег акта државе и да има предност у односу на сваки други закон који није у

складу с њим, да је Европска конвенција, у складу са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, надређена било којем домаћем закону, а да су сви органи власти у Босни и Херцеговини, према члану II/6 Устава Босне и Херцеговине, дужни примјенити права гарантована у Европској конвенцији.

36. У конкретном случају, посматрајући наведену законску одредбу члана 97 Закона о прекршајима која ограничава подношење захтјева за понављање прекршаја на шест мјесеци од дана његове правоснажности, а при том чланом 96 истог закона као неке од основа за понављање поступка тај закон у ст. 4 и 5 предвиђа доношење одлуке Уставног суда или Европског суда којима су у вези с прекршајним поступком утврђена кршења људских права, као и сазнање нових чињеница и доказа који би, да су у вријеме када су прекршајна рјешења донесена били познати, утицали на другачију одлуку суда у прекршајном поступку, Уставни суд сматра да наведена законска одредба не задовољава стандарде права на правично суђење. Наиме, уколико се анализира садржај напријед поменутих одредби члана 96 ст. 4 и 5 Закона о прекршајима које се односе на сазнање нових чињеница и доказа (...), из истих несумњиво произлази да се као нове чињенице и докази могу сматрати и судске одлуке и одлуке управних органа које могу бити донесене у међувремену и којима се укидају одлуке које су представљале основ за доношење прекршајних рјешења. Истовјетна ситуација је и са одлукама Уставног суда и Европског суда којима се утврђују кршења људских права у тој врсти поступака.

37. Уставни суд сматра да је законодавац, постављајући чланом 97 Закона о прекршајима рок од шест мјесеци од правоснажности прекршајног рјешења за подношење захтјева за понављање прекршајног поступка из напријед наведених разлога предвиђених чланом 96 ст. 4 и 5 истог закона, посредно одредио и рок у којем су редовни судови, а након њих и Уставни суд (па и Европски суд) дужни да донесу своје одлуке које би могле бити од утицаја на другачије рјешавање прекршајног поступка. При том, евидентно, није вођено рачуна о реалном стању у правосуђу и ситуацији када су редовни судови претрпани предметима због чега је нереално очекивање законодавца да се судски (или управни) поступак окончају у овако изузетно кратком року. Уставни суд због наведеног сматра да оваквим законским рјешењем није успостављена правична равнотежа између јавних интереса који се штите релевантним законима (у овом случају Законом о прекршајима) и интереса појединаца везаних за заштиту њихових права која су загарантована одговарајућим инструментима за заштиту људских права и основних слобода.

38. Дакле, Уставни суд сматра да је, из наведених разлога, те ради ефикасне заштите права апеланата на правично суђење неопходно укинути оспорене одлуке

и наложити Кантоналном суду да донесе нове одлуке које неће кршити људска права апеланата. При томе, Уставни суд поново подсјећа на то да су сви органи јавне власти у Босни и Херцеговини у оквиру своје надлежности дужни директно примјењивати стандарде основних људских права и слобода из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције, који имају супремацију у односу на законе. Такође, Уставни суд сматра да је неопходно наложити и Влади ФБиХ да предузме одговарајуће мјере како би се обезбиједило поштовање уставног права на правично суђење у смислу ове одлуке и у свим другим релевантним случајевима.

39. Због свега наведеног Уставни суд сматра да квалитет одредбе члана 97 Закона о прекршајима не задовољава стандарде права на правично суђење, те су због тога наводи апеланата основани.

40. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је у конкретном случају прекршено право апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

41. Апеланти сматрају да им је оспореним одлукама прекршено и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције и право из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. С обзиром на елаборацију из претходних тачака ове одлуке те утврђено кршење права на правично суђење, те како апеланти кршење права на имовину, права на дјелотворан правни лијек и права из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције везују за кршење права на правично суђење, Уставни суд сматра да нема потребе посебно разматрати и ове наводе.

VIII. Закључак

42. Уставни суд закључује да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када Законом о прекршајима није успостављена правична равнотежа између захтјева јавног интереса и захтјева да се заштити право појединца на правично суђење, те да закон примијењен у конкретном случају не испуњава законски квалитет у мјери у којој би се поштовали стандарди из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

43. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

44. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 4326/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Marka Dominkovića protiv
rješenja Suda Bosne i Hercegovine br.
S1 1 K 019086 16 Kv 5 od 8. studenog
2016. godine i S1 1 K 019086 16 Km
18 od 2. studenog 2016. godine

Odluka od 22. prosinca 2016. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4326/16**, rješavajući apelaciju **Marka Dominkovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (3) točka 1), članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 22. prosinca 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Marka Dominkovića.

Utvrđuje se kršenje prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 4. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Marka Dominkovića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 1 K 019086 16 Kv 5 od 8. studenog 2016. godine i S1 1 K 019086 16 Krn 18 od 2. studenog 2016. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog toga što je preuranjena.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marko Dominković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Orašja, kojeg zastupa Krešimir Zubak, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 16. studenog 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenja Suda Bosne

i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 1 K 019086 16 Kv 5 od 8. studenog 2016. godine i S1 1 K 019086 16 Krn 18 od 2. studenog 2016. godine. Apelant je zatražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi naložio njegovo puštanje na slobodu do donošenja odluke Ustavnog suda po apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatraženo je 22. studenog 2016. godine da dostave odgovor na apelaciju. Ustavni sud je 13. prosinca 2016. godine zatražio od Suda BiH da dostavi informaciju je li apelantu produljen pritvor te, ako nije, je li pritvor zamijenjen mjerom zabrane i kojom.

3. Sud BiH i Tužiteljstvo su dostavili odgovore 28. studenog 2016. godine. Sud BiH je dostavio traženu informaciju 13. prosinca 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Rješenjem Suda BiH broj S1 1 K 019086 16 Krn 18 od 2. studenog 2016. godine apelantu (i ostalim suosumnjicima), koji je lišen slobode 31. listopada 2016. godine, određen je pritvor iz razloga propisanih člankom 132. stavak 1. toč. a) i b) Zakona o kaznenom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH) koji, prema tom rješenju, može trajati najdulje jedan mjesec, računajući od dana lišenja slobode, odnosno do 30. studenog 2016. godine ili do nove odluke Suda BiH zbog postojanja utemeljene sumnje da su apelant i ostali suosumnjiceni počinili kazneno djelo zločin protiv čovječnosti iz članka 172. stavak 1. Kaznenog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH) i kazneno djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz članka 175. KZBiH. U obrazloženju je, između ostalog, navedeno da se prema odredbi članka 132. stavak 1. ZKPBiH pritvor može odrediti samo ako postoji utemeljena sumnja da je određena osoba učinila kazneno djelo, te da standard „utemeljena sumnja” predstavlja viši stupanj vjerojatnoće da bi određena osoba mogla biti počinitelj kaznenog djela. Navedeno je da je sudska praksa ovaj standard uspostavila kao odlučujući aspekt zakonitosti pritvora koji se mora uzeti u obzir prilikom razmatranja opravdanosti pritvora, a da je praksom Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), također, utvrđeno da „utemeljena sumnja” podrazumijeva postojanje činjenice, odnosno informacija koje bi objektivnom promatraču bile dovoljne da zaključi da postoji mogućnost da je osoba o kojoj se radi počinila to djelo. Sud BiH je naveo da je u skladu s važećim odredbama ZKPBiH i uspostavljenom sudskom praksom

kako domaćih sudova tako i Europskog suda razmotrio dokaze Tužiteljstva, precizirane u rješenju, koji se odnose na postojanje utemeljene sumnje, te utvrdio da u ovoj fazi kaznenog postupka i u ovom trenutku iz tih dokaza proizlazi dovoljan stupanj utemeljene sumnje da su apelant i ostali suosumnjičeni počinili djela koja im se stavljaju na teret i da taj sud, pri tome, ima u vidu da je u ovoj fazi postupka stupanj uvjerenja koji kod suda mora postojati u odnosu na sudjelovanje osumnjičenog u inkriminiranim radnjama niži u odnosu na onaj koji mora egzistirati prilikom eventualnog potvrđivanja optužnice, a naročito prilikom odlučivanja o krivnji.

6. Prema obrazloženju Suda BiH, postojanje utemeljene sumnje kao općeg materijalnog uvjeta za određivanje mjere pritvora taj sud je razmotrio u odnosu na opće elemente kaznenog djela koje se apelantu i suosumnjičenima stavljaju na teret, odnosno postojanje širokog ili sistematičnog napada na civilno stanovništvo, kao i postojanje oružanog sukoba i statuse osumnjičenih i oštećenih u inkriminirano vrijeme. Sud BiH je naveo da je u svezi s navedenim apelantov branitelj istaknuo da u konkretnom slučaju nije zadovoljen standard utemeljene sumnje da je počinjeno kazneno djelo koje se apelantu stavlja na teret jer, prema njegovu mišljenju, tužitelj nije niti jednim predloženim dokazom ukazao na utemeljenu sumnju za postojanje kaznenog djela zločin protiv čovječnosti u apelantovim radnjama, te da je tužitelj u prijedlogu istaknuo da se radi o masovnom i sistematskom progonu stanovnika općine Orašje i kao dokaz naveo popis stanovništva te općine iz 1991. godine što, prema mišljenju apelantova branitelja, nije korektno budući da je točno da je srpsko stanovništvo ranije živjelo na području općine Orašje, ali da se u to vrijeme teritorij ove općine prostirao i na područja na kojima i dalje živi stanovništvo srpske nacionalnosti i koja u inkriminirano vrijeme nisu bila pod kontrolom HVO-a.

7. Prema ocjeni tog suda, utemeljena sumnja kao opći uvjet glede postojanja širokog i sistematskog napada na području općine Orašje u razdoblju od druge polovice travnja 1992. do srpnja 1993. godine, koji napad HVO-a i policije je bio usmjeren protiv srpskog civilnog stanovništva općine Orašje, proizlazi iz izjava svjedoka, te brojne materijalne dokumentacije dostavljene uz prijedlog Tužiteljstva, što je sve detaljno interpretirano u rješenju. U svezi s tim je navedeno da iz iskaza poimenično navedenih svjedoka proizlazi da je 9. svibnja 1992. godine izvršena racija u Bukovoj Gredi kada su pripadnici vojne policije HVO-a i Policijske stanice Orašje, nakon što su sakupili svo srpsko stanovništvo sela pred mjesnom trgovinom, odvojili pojedine muškarce i odveli ih u šupu u Donju Mahalu gdje ih je bilo više od 30, odakle su, kako se prema obrazloženju tog suda utemeljeno sumnja, svakodnevno izvođeni i premlaćivani. Navedeno je i da su tada likvidirane osobe poimenično navedene u rješenju (među kojima i maloljetnik), a da su žene vraćene kućama. Prema iskazima svjedoka, u navedenoj raciji je sudjelovao i apelant koji je prije rata obnašao dužnost komandira milicije (a nakon toga policije), te da navedeni napad kul-

minira 11. lipnja 1992. godine kada je zapovjednik 106. brigade HVO-a - Bosanska Posavina Orašje izdao zapovijed za izolaciju srpskog stanovništva. Prema ocjeni Suda BiH, utemeljena sumnja da je navedena zapovijed izvršena proizlazi iz iskaza brojnih svjedoka koji navode da su prilikom izvršenja ove zapovijedi lišeni slobode i zatvoreni svi preostali stanovnici srpske nacionalnosti, među kojima i ženske osobe poimenično navedene u rješenju, kao i drugi, te da je tada na području općine Orašje formirano nekoliko logora i zatočeničkih centara u kojima je zatočeno držano nekoliko stotina civila u nehumanim uvjetima i koji su svakodnevno mučeni, fizički i psihički zlostavljani, silovani i ubijani. Sud BiH je na temelju svega navedenog zaključio da jasno proizlazi utemeljena sumnja da su u inkriminirano vrijeme na području općine Orašje pripadnici vojne policije HVO-a i Policijske stanice Orašje izvršili širok i sistematičan napad na civilno stanovništvo, što je rezultiralo ubojstvima, zatvaranjima, mučenjima i drugim radnjama koje su se desile na spomenutom teritoriju. U odnosu na apelanta, Sud BiH je istaknuo da je nesporno da je apelant u to vrijeme imao svojstvo komandira Policijske stanice Orašje čiji su pripadnici sudjelovali u navedenim događajima.

8. Nadalje, Sud BiH je, između ostalog, naveo da je člankom 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH propisano da kada postoji utemeljena sumnja pritvor se može odrediti ako se osoba (osumnjičeni) „krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva”, te da je taj sud, na temelju istaknutih okolnosti na kojima Tužiteljstvo temelji svoj prijedlog za određivanje pritvora, utvrdio da u odnosu na apelanta i ostale suosumnjičene postoje okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva. U svezi s tim Sud BiH je naveo da su točni navodi obrana da sama činjenica o postojanju dvojnog državljanstva kod osumnjičenih nije dovoljna da bi se odredila mjera pritvora zbog ove osnove, ali da u konkretnom slučaju, osim što osumnjičeni pored BiH imaju i državljanstvo Republike Hrvatske koja u skladu sa svojim pozitivnim zakonodavstvom ne izručuje svoje državljane radi njihova procesuiranja, taj sud nalazi da postoje i druge okolnosti na strani svih osumnjičenih, i to najprije činjenica da su oni sada postali svjesni svog položaja, odnosno činjenice da se terete za izvršenje teškog kaznenog djela za koje se može izreći dugogodišnja zatvorska kazna. Sud BiH je naveo da je ovu opasnost cijenio i sa aspekta kaznenog djela koje se apelantu i suosumnjičenima stavlja na teret i zapriječene kazne zatvora, te činjenice da je istraga u ovom predmetu u završnoj fazi i da se uskoro može očekivati donošenje tužiteljske odluke o predmetnom događaju. Prema mišljenju tog suda, ovakve okolnosti mogu motivirajuće djelovati na apelanta i suosumnjičene da se daju u bjekstvo i tako izbjegnu kaznenu odgovornost i ta opasnost je u konkretnom slučaju, prema mišljenju tog suda, realna i objektivno moguća. Navedeno je da na kraju, kada se sve navedene okolnosti dovedu u vezu jedna s drugom, te promatraju kao cjelina, pri tome imajući u vidu da je državljanima Hrvatske ulaskom u EU kretanje po zemljama Šengenskog sporazuma

postalo još jednostavnije, a boravak na području tih zemalja nije vremenski ograničen, jasno je, prema mišljenju Suda BiH, da ove okolnosti, promatrane u cjelini, predstavljaju okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva svih osumnjičenih.

9. Sud BiH je obrazložio da je glede pritvorskih razloga iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH imao u vidu da se pritvor može odrediti „ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače”. U svezi s tim Sud BiH je naveo da nakon razmatranja razloga koje je Tužiteljstvo navelo u prijedlogu za određivanje pritvora i obrazložilo na ročištu povodom njegovog razmatranja, taj sud nalazi da je prijedlog utemeljen i da u odnosu na sve osumnjičene postoje naročite okolnosti koje ukazuju da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke u smislu odredbe članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH. Naime, navedeno je da je istraga u ovom predmetu još u tijeku, te da Tužiteljstvo u narednom razdoblju planira saslušati svjedoke koji su u vrijeme događaja boravili na području Orašja i obnašali određene funkcije u HVO-u i policiji, a neki od njih i stražarske dužnosti kao što su osobe poimenično navedene u rješenju, pribaviti kartone osobnih iskaznica svih osumnjičenih iz navedenog razdoblja, sačiniti fotoalbume, kao i provesti sa svjedocima radnje prepoznavanja i saslušati i druge svjedoke do kojih se dođe tijekom provođenja istrage. Prema mišljenju Suda BiH, navedeno predstavlja realnu opasnost da bi svjedoci, kao i oštećene osobe mogli biti izloženi osudi i pritisku osumnjičenih, njihovih prijatelja i rodbine, te da bi i sami osumnjičeni, boravkom na slobodi, mogli izvršiti utjecaj na sve navedene osobe, na koji način bi doveli u opasnost ciljeve istrage. Također je navedeno da je taj sud posebno cijenio i činjenicu da su neki od osumnjičenih u inkriminiranom razdoblju obnašali vrlo značajne i visoke funkcije, te da i danas neki od njih uživaju ugled i autoritet u sredinama gdje žive, iz čega proizlazi da bi svaki kontakt osumnjičenih sa žrtvama njih dodatno uznemirio i traumatizirao budući da su oštećeni trenutno i jedini svjedoci neposrednog izvršenja kaznenih djela. Nadalje je navedeno da je taj sud cijenio i okolnost da se utemeljena sumnja u ovom trenutku u najvećem dijelu temelji na iskazima svjedoka-očevidaca događaja koji su ujedno i izravne žrtve zločina, čiji su identiteti u ovom trenutku poznati svim osumnjičenim, te da je u tom smislu nužno spriječiti utjecaj osumnjičenih na te svjedoke. Navedene okolnosti, prema obrazloženju Suda BiH, kada se dovedu u vezu s težinom optužbi, uključujući i način izvršenja radnji uslijed kojih su oštećenima prouzročeni mnogi i teški psihološki poremećaji zbog kojih su podložni dodatnoj traumatizaciji, te na kraju i s mogućnošću izricanja dugogodišnje kazne zatvora, te okolnosti, prema mišljenju tog suda, ukazuju na postojanje ozbiljnog rizika da će svi osumnjičeni pokušati utjecati na svjedoke s ciljem izbjegavanja ili umanjivanja kaznene odgovornosti. Slijedom navedenog, taj sud je zaključio da nalazi da sve navedene okolnosti zadovoljavaju stan-

dard naveden u odlukama Ustavnog suda BiH br. *AP 6/08* od 13. svibnja 2008. godine i *AP 1551/15* od 17. lipnja 2015. godine gdje se u svezi s postojanjem ozbiljnog rizika navodi da: „Tužiteljstvo jeste primarno dužno dokazati konkretan uticaj na svjedoke, a tek u izuzetnim okolnostima pritvor se po ovom osnovu može odrediti i ako postoji ozbiljan rizik da će do nedozvoljenog uticaja doći.”

10. Konačno, Sud BiH je obrazložio i da je razmatrao prijedlog obrane i mogućnost primjene blažih mjera osiguranja nesmetanog vođenja kaznenog postupka u skladu sa odredbama članka 123. stavak 2. i članka 131. stavak 1. ZKPBiH, kao i odredbom članka 5. stavak 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), ali da taj sud nalazi da se u ovom trenutku prisustvo svih osumnjičenih i onemogućavanje njihova kontakta sa saslušanim i potencijalnim svjedocima, i u tom smislu omogućavanja da oni neometano daju izjavu u istražnom postupku, može postići samo mjerom pritvora, te da niti jedna druga, blaža mjera u ovom slučaju i u ovoj fazi postupka ne bi bila svrsishodna. Imajući u vidu navedeno Sud BiH je donio rješenje kao u dispozitivu.

11. Protiv navedenog rješenja apelant i ostali suosumnjičeni su podnijeli prizive Sudu BiH - Apelacionom odjeljenju, koji je Rješenjem broj S1 1 K 019086 16 Kv5 od 8. studenog 2016. godine uvažio priziv osumnjičenog Marka Baotića, ukinuo mu pritvor određen osporenim rješenjem i naložio da se odmah pusti na slobodu. Rješenjem su djelomično usvojeni prizivi apelanta i poimenično navedenih suosumnjičenih, te je prema njima ukinuta pritvorska osnova iz članka 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH, dok su u preostalom dijelu prizivi odbijeni kao neutemeljeni i pritvor i dalje ostaje na snazi na temelju posebnih pritvorskih razloga iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH. Rješenjem su kao neutemeljeni odbijeni prizivi poimenično navedenih osumnjičenih. U obrazloženju je, između ostalog, u odnosu na apelanta navedeno da je apelant podnio priziv zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, navodeći da njegovoj obrani nije pruženo dovoljno vremena kako bi se upoznala s prijedlogom Tužiteljstva za određivanje pritvora i dokazima kojima je taj prijedlog potkrijepljen. Navedeno je i da je, osporavajući utemeljenu sumnju, apelantova obrana istaknula činjenicu da je tužitelj na temelju podataka o popisu stanovništva srpske nacionalnosti 1991. godine argumentirao postojanje širokog sistematičnog napada, odnosno izvršenog kaznenog djela zločini protiv čovječnosti, ali da niti jedan objektivni ili subjektivni dokaz koji je tužitelj priložio ne potvrđuje niti implicira bilo kakvu apelantovu odgovornost, kao i da je apelant prošao sveobuhvatnu i temeljitu provjeru svog ratnog angažmana kada je i uposlen na mjestu zamjenika direktora SIPA-e. Također je u prizivu navedeno da tužitelj niti jednim argumentom ne upućuje na činjenice iz kojih bi bilo vidljivo na koji način i na koga bi to apelant utjecao vezano za istragu, niti je obrazloženo zašto se ne mogu izreći mjere zabrane umjesto pritvora.

12. U svezi s tim, Sud BiH je, između ostalog, naveo da je cijenio prigovor nedovoljnog vremena za pripremu obrane, ali da je pri tome taj sud imao u vidu potrebu za posebnom žurnošću u postupanju u tzv. pritvorskim predmetima koja je propisana člankom 139. ZKPBiH, u kojem su propisani rokovi u kojima se moraju provesti sve procesne radnje nakon lišenja slobode, te da zbog toga nema proizvoljnosti u postupanju tog vijeća. Nadalje je navedeno da su bez osnove apelantovi prizivni navodi da tužitelj opće elemente predmetnog kaznenog djela, tj. širok i sistematičan napad argumentira isključivo podacima o broju stanovnika srpske nacionalnosti prema službenom popisu iz 1991. godine. Ovo stoga jer, kako je naveo taj sud, iz prijedloga Tužiteljstva za određivanje pritvora je vidljivo da je utemeljena sumnja glede općeg elementa predmetnog kaznenog djela bazirana na brojnoj materijalnoj dokumentaciji i iskazima saslušanih svjedoka. Prema obrazloženju Suda BiH, bez osnove je i tvrdnja apelantove obrane da tužitelj nije priložio niti jedan dokaz subjektivne ili objektivne prirode koji potvrđuje ili implicira apelantovu odgovornost budući da, prema mišljenju tog suda, iz zapovijedi za izolaciju srpskog stanovništva od 11. lipnja 1992. godine koju je izdao zapovjednik 106. Brigade HVO-a - Bosanska Posavina - Orašje jasno proizlazi da su u spornom događaju sudjelovali pripadnici policijske stanice na čijem je komandnom mjestu bio apelant. Sud BiH je naveo da su, s druge strane, utemeljeni prizivni navodi vezani za određivanje pritvora po osnovi članka 132. stavak 1. točka a) ZKPBiH jer je taj sud, analizom osporenog rješenja, našao da u konkretnom slučaju Tužiteljstvo nije iznijelo dovoljno jake i utemeljene razloge koji bi ukazivali na opravdanost određivanja mjere pritvora apelantu i poimenično navedenim osumnjičenim po ovoj zakonskoj osnovi. Navedeno je da Tužiteljstvo nije ponudilo nikakve druge konkretne dokaze ili argumente u smislu da apelant i suosumnjičeni imaju jake veze sa Republikom Hrvatskom ili pak slabe veze sa BiH, na koji način bi se navedena opasnost od bjekstva učinila realnom. Prema obrazloženju Suda BiH, posjedovanje dvojnog državljanstva i okolnosti koje se navode u pobijanom rješenju (težina djela, visina zapriječene kazne), koje su prisutne u svakom sličnom predmetu, same po sebi, prema ocjeni tog suda, ne predstavljaju opravdan razlog za postojanje opasnosti od bjekstva apelanta i suosumnjičenih koji su poimenično navedeni u rješenju, te je zbog toga taj sud u odnosu na ovu pritvorsku osnovu i donio rješenje kao u dispozitivu.

13. Sud BiH je istaknuo da su neutemeljeni prizivni navodi u svezi s postojanjem posebnih razloga iz članka 132. stavak 1. točka b) ZKPBiH s obzirom da se u pobijanom rješenju navodi niz činjenica i objektivnih okolnosti koje, i prema ocjeni tog vijeća, u svojoj sveukupnosti ukazuju na opravdanost određivanja mjere pritvora zbog postojanja naročitih okolnosti koje ukazuju da će osumnjičeni ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače. Pri tome je taj sud istaknuo da se radi o vrlo složenom i opsežnom predmetu s većim brojem osumnjičenih kojima je identitet većine svjedoka

poznat, da je u narednom razdoblju potrebno ispitati jedan broj svjedoka, te poduzeti i druge istražne radnje na koje bi osumnjičeni mogli utjecati ako bi boravili na slobodi. U svezi s tim je istaknuto da sud očekuje od tužitelja da odmah pristupi saslušanju ključnih svjedoka i prikupljanju dokaza jer ovaj inicijalni razlog za pritvor vremenom slabi, a organi koji vode postupak dužni su voditi računa da se trajanje pritvora po ovoj osnovi svede na najmanju moguću mjeru. Navedeno je i da je, prema ocjeni tog suda, u ovoj fazi istrage dovoljno dokaza koji ukazuju da postoji realna sumnja od opasnosti utjecaja na svjedoke, ali da kako istraga odmiče i ovaj razlog će slabiti i tužitelj će morati dostavljati jače argumente i razloge ako odluči da i dalje održava na snazi ovaj pritvorski razlog.

14. Također je navedeno da se u prizivima opravdano ističe da se prvostupanjsko rješenje nije dovoljno pozabavilo mogućnošću primjene blažih mjera, ali da je to učinilo ovo vijeće, te razmotrilo mogućnost primjene tih mjera, što je konačno i obveza suda da to čini u svakom procesnom trenutku kada su osumnjičeni u pritvoru. Prema obrazloženju Suda BiH, međunarodni standardi o ljudskim pravima postavljaju zahtjev da svako lišavanje slobode mora biti potkrijepljeno dovoljnim materijalnim dokazima tijekom čitavog razdoblja trajanja pritvora, a upravo iz tih razloga, kako je navedeno u obrazloženju ovog rješenja, sud očekuje od tužitelja da postupa žurno i da ulaže napore da mjera pritvora traje što kraće, a sud je u obvezi voditi računa o mogućnosti izricanja alternativnih mjera u svakom trenutku. U svezi s tim je navedeno da je u ovom procesnom trenutku vijeće prihvatilo zaključak suca za prethodni postupak da se jedino pritvorom mogu otkloniti trenutne opasnosti jer je sudac za prethodni postupak u najboljoj poziciji da o tome donese odluku s obzirom da je pred tim sucem održano i ročište kako bi se upravo razmotrile sve relevantne okolnosti ovog slučaja. Prema ocjeni tog vijeća, sudac za prethodni postupak je izveo zaključak koji bi izveo iole razumni sudac odnosno presuditelj, te je taj sud donio rješenje kao u dispozitivu.

15. Sud BiH je obavijestio Ustavni sud da je apelantu Rješenjem broj S1 1 K 019086 16 Kv6 od 29. studenog 2016. godine ukinut pritvor, apelant pušten na slobodu, te da su mu određene mjere zabrane napuštanja mjesta boravišta i zabrana putovanja iz članka 126. st. 1. i 2. ZKPBiH i mjera zabrane sastajanja sa određenim osobama iz članka 126a. stavak 1. točka c) ZKPBiH.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant smatra da su mu osporenim rješenjima prekršena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka II/3.(d)

Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. točka c) i st. 3. i 4. Europske konvencije. Kršenje prava na pravično suđenje apelant vidi u nedovoljno obrazloženim odlukama redovitih sudova i propuštanju tih sudova da se izjasne o apelantovim prigovorima na činjenice koje je ponudio tužitelj, zbog čega je proizvoljno utvrđeno činjenično stanje. Kršenje prava na slobodu i sigurnost osobe apelant vidi u nedostavljanju dokaza od strane Tužiteljstva iz kojih bi bilo vidljivo postojanje utemeljene sumnje da je apelant počinio kaznena djela koja su mu stavljena na teret u situaciji kada je nesporno da se tužitelj pozvao na popis stanovništva koji nije validan jer su tada u sastav općine Orašje ulazili i teritoriji koji danas ne čine tu općinu. Također smatra da mu je ovo pravo prekršeno jer njegovom branitelju nije dano dovoljno vremena upoznati se s dokazima i prijedlogom za određivanje pritvora koji mu je dostavljen samo pola sata prije održavanja ročišta. Apelant navodi da ne spori da ovo nije isticao tijekom prvostupanjskog postupka, ali da je to isticala braniteljica suoptuženog, te da je ovu tvrdnju apelant naveo i u prizivu protiv prvostupanjskog rješenja, na što je Sud BiH, prema apelantovu mišljenju, dao neadekvatno obrazloženje da se radi o predmetu koji zahtijeva žurnost u postupanju, te da bi u suprotnom, ako bi se žurnost zanemarila, bilo prekršeno apelantovo pravo iz članka 5. Europske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

17. Sud BiH je ponovio sadržaje osporenih rješenja i apelacijske navode, te istaknuo da nije bilo kršenja apelantovih prava na koja se poziva u apelaciji, te da je utemeljena sumnja dokazana na objektivan i razuman način, kao i da su obrazloženi razlozi zbog kojih je određen pritvor kako apelantu tako i ostalim suosumnjicima.

18. Tužiteljstvo je navelo da nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva, te da apelaciju treba odbiti kao neutemeljenu. Navodi i da je Tužiteljstvo ponudilo dovoljno dokaza i argumenata na temelju kojih jasno proizlazi postojanje utemeljene sumnje za počinjena predmetna kaznena djela, te da je dalo i dokaze zašto je trebalo odrediti pritvor.

V. Relevantni propisi

19. U Kaznenom zakonu („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15) relevantne odredbe glase:

Zločini protiv čovječnosti

Članak 172.

(1) Tko, kao dio šireobuhvatnog ili sustavnog napada upravljenog bilo protiv kojeg civilnog pučanstva, znajući za takav napad, počinji koje od ovih djela:

- a) usmrćivanje drugoga (ubojstvo);*
- b) istrebljenje;*
- c) odvođenje u ropstvo,*
- d) deportacija ili prisilno preseljenje pučanstva;*
- e) zatvaranje ili drugo teško oduzimanje tjelesne slobode suprotno temeljnim pravilima međunarodnog prava;*
- f) mučenje;*
- g) prisiljavanje druge osobe, uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti njezin život ili tijelo ili život ili tijelo njoj bliske osobe, na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju (silovanje), seksualno ropstvo, prisilnu prostituciju, prisilnu trudnoću, prisilnu sterilizaciju ili bilo koji drugi oblik teškog spolnog nasilja;*
- h) progon bilo koje grupe ljudi ili zajednice na političkom, rasnom, nacionalnom, etničkom, kulturnom, vjerskom, spolnom ili drugom temelju koji je općeprihvaćen kao nedozvoljen po međunarodnom pravu, u svezi bilo kojeg kaznenog djela iz ovoga stavka ovoga članka, bilo kojeg kaznenog djela propisanog ovim Zakonom ili bilo kojeg kaznenog djela u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;*
  - i) prisilni nestanak osoba;*
  - j) zločin aparthejda;*
  - k) druga nečovječna djela slične naravi, namjerno nanoseći tešku patnju ili ozbiljnu tjelesnu ozljedu, duševnu povredu ili narušenje zdravlja,*
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika

Članak 175.

Tko kršeći pravila međunarodnog prava, prema ratnim zarobljenicima naredi ili počini koje od ovih djela:

- a) usmrćivanje drugih osoba (ubojstva), namjerna nanošenja osobama snažne tjelesne ili duševne boli ili patnje (mučenja), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene pokuse, uzimanje tkiva ili organa radi presađivanja;*
- b) nanošenje velikih patnji ili ozljeda tijela ili povreda zdravlja;*
- c) prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili oduzimanje prava na pravično i nepristrano suđenje,*
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

20. U Zakonu o kaznenom postupku („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13) relevantne odredbe glase:

Članak 6.

Prava osumnjičenika odnosno optuženika

(1) *Osumnjičenik već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega i da njegov iskaz može biti korišten kao dokaz u daljem tijeku postupka.*

(2) *Osumnjičeniku odnosno optuženiku mora se omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.*

(3) *Osumnjičenik odnosno optuženik nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na postavljena pitanja.*

Članak 7.

Pravo na obranu

(1) *Osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja kojega sam izabere.*

(2) *Ako osumnjičenik odnosno optuženik ne izabere branitelja sam, branitelj će mu se postaviti kada je to propisano ovim Zakonom.*

(3) *Osumnjičeniku odnosno optuženiku mora se osigurati dovoljno vremena za pripremu obrane.*

Članak 45. st. 1. i 2.

Kada osumnjičenik odnosno optuženik mora imati branitelja

(1) *Osumnjičenik mora imati branitelja već pri prvom ispitivanju ako je nijem ili gluh ili ako je osumnjičen za kazneno djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora.*

(2) *Osumnjičenik odnosno optuženik mora imati branitelja prilikom izjašnjenja o prijedlogu za određivanje pritvora, za vrijeme dok pritvor traje.*

Članak 47.

Pravo branitelja da pregleda spise i predmete

(1) *Tijekom istrage, branitelj ima pravo razmatranja spisa i razgledavanja pribavljenih predmeta koji idu u korist osumnjičeniku. To se pravo branitelju može uskratiti ako se radi o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo ugroziti cilj istrage.*

(2) *Iznimno od stavka (1) ovoga članka, Tužitelj će istodobno s prijedlogom za određivanje pritvora sucu za prethodni postupak odnosno sucu za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i radi izvješćivanja branitelja.*

(3) *Nakon podizanja optužnice, osumnjičenik, optuženik odnosno branitelj imaju pravo uvida u sve spise i dokaze.*

(4) *Sudac, odnosno vijeće kao i Tužitelj dužni su, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju, osumnjičeniku, odnosno optuženiku.*

(5) *U slučaju iz st. 3. i 4. ovoga članka, branitelj, osumnjičenik odnosno optuženik može preslikati sve spise i isprave.*

Članak 132. stavak 1. toč. a) i b)

Razlozi za pritvor

(1) *Kada postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor joj se može odrediti:*

a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bijega,

b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, sudionike ili prikrivače,

(...)

Članak 139.

Lišavanje slobode i zadržavanje

(1) *Policijsko tijelo može osobu lišiti slobode ako postoje osnove sumnje da je ta osoba počinila kazneno djelo i ako postoji ma koji razlog predviđen člankom 132. ovoga zakona, ali je policijsko tijelo dužno takvu osobu bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata sprovesti Tužitelju. Prilikom dovođenja, policijsko će tijelo obavijestiti Tužitelja o razlozima i o vremenu lišavanja slobode. Uporaba sile pri dovođenju dopuštena je sukladno zakonu.*

(2) *Iznimno od stavka (1) ovog članka, kada se radi o kaznenim djelima terorizma, osoba se mora sprovesti Tužitelju najkasnije u roku od 72 sata.*

(3) *Osoba lišena slobode mora biti poučena sukladno članku 5. ovoga zakona.*

(4) *Ako osoba lišena slobode ne bude sprovedena Tužitelju u roku iz st. (1) i (2) ovoga članka, bit će puštena na slobodu.*

(5) *Tužitelj je dužan osobu lišenu slobode ispitati bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata i u tom roku odlučiti hoće li osobu lišenu slobode pustiti na slobodu ili će postaviti*

obrazloženi prijedlog za određivanje pritvora, osiguravajući izvođenje osobe pred suca za prethodni postupak.

(6) Sudac za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata, donijeti odluku o prijedlogu za određivanje pritvora.

(7) Ako sudac za prethodni postupak ne prihvati prijedlog za određivanje pritvora, donijet će rješenje kojim se odbija prijedlog i osoba odmah pušta na slobodu. Tužitelj može uložiti žalbu na rješenje suca za prethodni postupak, ali žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(8) Protiv rješenja kojim se određuje pritvor pritvorenik može podnijeti žalbu, koja ne zadržava izvršenje rješenja.

(9) U slučaju iz st. (7) i (8) ovoga članka, o žalbi odlučuje vijeće iz članka 24. stavak (7) ovoga zakona koje je dužno donijeti odluku u roku od 48 sati od zaprimanja žalbe u Sud.

VI. Dopustivost

21. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

a) U odnosu na pravo iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije

23. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom u odnosu na ovo pravo je Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 019086 16 Kv 5 od 8. studenog 2016. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno rješenje apelant je primio 10. studenog 2016. godine, a apelacija je podnesena 16. studenog 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

24. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete glede dopustivosti.

b) U odnosu na pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije

25. U svezi sa apelantovim navodima o kršenju prava na pravično suđenje, Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj praksi već usvojio jasno stajalište da se na pitanje ima li apelant ili hoće li imati pravično suđenje pred redovitim sudovima ne može dati odgovor dok je postupak u tijeku. U skladu s praksom Ustavnog suda i Europskog suda, pitanje je li poštovano načelo pravičnog suđenja treba sagledati na temelju postupka u cjelini. S obzirom na složenost kaznenog postupka, eventualni proceduralni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljani u nekoj od narednih faza istog tog postupka. Slijedom toga, nije moguće, u načelu, utvrditi je li kazneni postupak bio pravičan dok se postupak pravomoćno ne okonča (vidi, Europski sud, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, Serija A, broj 146, stavak 68. i Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 27. lipnja 2003. godine, točka 18., objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/03).

26. U svezi s tim, Ustavni sud napominje da osporena rješenja o određivanju pritvora ne predstavljaju utvrđivanje utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanta, već da su to procesna rješenja donesena na prijedlog Tužiteljstva za određivanje pritvora prije podizanja optužnice, pa proizlazi da postupak protiv apelanta nije okončan, niti se sa aspekta prava na pravično suđenje, imajući u vidu prethodno stajalište, u toj fazi postupka može utvrđivati je li kazneni postupak bio pravičan u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

27. Suglasno navedenom, imajući u vidu odredbe članka 18. stavak (3) točka 1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na kršenje prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije preuranjena.

VII. Meritum

28. Apelant pobija navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima prekršena njegova prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije.

29. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

d) Pravo na slobodu i sigurnost osobe.

30. Članak 5. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svatko ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i sukladno postupku propisanom zakonom:

[...]

c. u slučaju zakonitog uhićenja ili pritvaranja osobe u svrhu njezinog dovođenja pred nadležnu zakonitu vlast zbog razumne sumnje da je počinila kazneno djelo, ili kada se to razumno smatra potrebnim kako bi se spriječilo počinjenje kaznenog djela ili bjekstvo nakon počinjenja kaznenog djela.

[...]

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti postupak u kojem će sud brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja i naložiti puštanje na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

c) U odnosu na pravo iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije

31. Ustavni sud prije svega primjećuje da apelant navodi da mu je prekršeno pravo na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije jer mu nije dano adekvatno vrijeme i uvjeti za pripremu obrane budući da su njegovom branitelju spisi predmeta s prijedlogom Tužiteljstva za određivanje pritvora i dokazima dostavljeni samo pola sata prije održavanja ročišta.

32. U svezi sa ovim apelantovim navodima, Ustavni sud podsjeća da pritvor mora biti određen u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, odnosno da članak 5. stavak 4. garantira pravo „svakome kome je uskraćena sloboda hapšenjem ili lišavanjem slobode” da pokrene postupak ispitivanja zakonitosti pritvora i da bude pušten ako je pritvor nezakonit. Članak 5. stavak 4. predstavlja *lex specialis* u odnosu na općenitije zahtjeve iz članka 13. Europske konvencije i daje pravo uhićenim ili pritvorenim osobama pokrenuti postupak u odnosu na proceduralne i materijalne uvjete koji su od suštinskog značaja za „zakonitost” njegova ili njezina lišavanja slobode (vidi, Europski sud, *A. i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 19. veljače 2009. godine, točka 202., aplikacija broj 3455/05).

33. Zahtjev proceduralne pravičnosti prema članku 5. stavak 4. ne nameće jedinstven, nepromjenjiv standard koji treba primjenjivati bez obzira na kontekst, činjenice i okolnosti. Iako nije uvijek neophodno da postupak prema članku 5. stavak 4. pruži iste garancije kao one koje se traže prema članku 6. Europske konvencije za kazneni ili građanski postupak, on mora imati sudski karakter i pružiti garancije koje odgovaraju vrsti određenog lišavanja slobode. Dakle, postupak mora biti kontradiktoran i mora uvijek osigurati „jednako-pravnost strana”. Štoviše, u pritvorskim predmetima, u kojima neprekidno mora postojati

opravdana sumnja da je optužena osoba počinila kazneno djelo kao *sine qua non* zakonitosti produljenja pritvora, pritvorenik mora dobiti mogućnost da učinkovito ospori osnovu za optužbe protiv njega (*ibid.*, *A. i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, toč. 202.-204.).

34. Ustavni sud, nadalje, ukazuje da članak 5. stavak 4. Europske konvencije garantira osobi lišenoj slobode pristup „sudu” koji bi mogao ispitati zakonitost kako inicijalnog lišavanja slobode tako i produljenja trajanja te mjere. Prema praksi Europskog suda, ključni element ove obveze je da nadzor nad zakonitošću lišavanja slobode mora vršiti sud, ali to ne mora biti „klasični sud koji je integriran u standardnu sudsku mašineriju države” (vidi, Europski sud, *Weeks protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 2. ožujka 1987. godine, Serija A, broj 114, stavak 61.). Međutim, to mora biti organ koji ima „sudski karakter”. Da bi imao „sudski karakter” taj organ mora biti „nezavisan od izvršne vlasti i strana u postupku” (vidi, Europski sud, *De Wilde, Ooms i Versyp protiv Belgije*, presuda od 18. studenog 1971. godine, Serija A, broj 12, st. 76. i 77.), te mora imati nadležnost da donese obvezujuću odluku koja može voditi i puštanju osobe na slobodu. Ovaj organ mora, također, pružiti „proceduralne garancije koje su odgovarajuće za konkretnu vrstu lišavanja slobode”, koje nisu „značajno manje” od garancija u kaznenom postupku, kada je rezultat lišavanja slobode dugotrajno zatvaranje osobe. Ove garancije, naročito, podrazumijevaju usmenu raspravu uz pravnu pomoć u postupku u kojem sudjeluju obje strane, razmatranje zakonitosti pritvora u najširem smislu, te odluku koja mora biti donesena brzo.

35. U konkretnom slučaju, u svezi sa apelantovim navodima o kršenju ovog prava jer nije imao adekvatno vrijeme i uvjete za pripremu obrane u svezi sa određivanjem pritvora, Ustavni sud uočava da iz činjenica predmeta zaista proizlazi da su apelantovom branitelju dokazi i prijedlog Tužiteljstva dostavljeni pola sata prije održavanja ročišta za određivanje pritvora, te da je apelant ovaj prigovor isticao pred redovitim sudovima, ali da je prigovor odbijen kao neutemeljen uz obrazloženje da se apelantov branitelj upustio u raspravljanje vezano za činjenice na kojim se temeljilo postojanje utemeljene sumnje da je apelant počinio djelo za koje je osumnjičen, te da standardi članka 5. Europske konvencije zahtijevaju žurnost u postupanju u ovakvim slučajevima. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je posebna žurnost u postupanju u tzv. pritvorskim predmetima propisana člankom 131. stavak 2. ZKPBiH kao „dužnost svih organa koji učestvuju u kaznenom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć”, a rokovi u kojima se moraju provesti sve procesne radnje nakon lišavanja slobode propisani su odredbama članka 134. st. 4. i 5. i članka 139. ZKPBiH. Ustavni sud iz činjenica predmeta zapaža da je redoviti sud, nakon što je Tužiteljstvo podnijelo prijedlog za određivanje mjere pritvora, apelantu i branitelju taj prijedlog dostavilo istog dana (1. studenog 2016. godine) i održao ročište u 16 sati u prisustvu apelanta i njegova branitelja, kada im je dana mogućnost izjasniti se o okolnostima prijedloga za određivanje mjere pritvora.

36. Međutim, Ustavni sud, u kontekstu navedenog, smatra da zahtjev za žurnošću u postupanju u pritvorskim predmetima ne može biti shvaćen niti interpretiran na ovako širok način na koji su to u konkretnom slučaju učinili redoviti sudovi. Naime, Ustavni sud podsjeća na naprijed citirane odredbe čl. 6., 7., 42. i 45. ZKPBiH kojima je ustanovljena zakonska obveza postavljanja branitelja osobama, između ostalog, osumnjičenim za kaznena djela za koja se mogu izreći dugotrajne kazne zatvora (kao što je u konkretnom predmetu slučaj), te na obvezu da ovakvim slučajevima osumnjičeni mora imati branitelja (po izboru ili postavljenog službenim putem) već prilikom prvog ispitivanja, odnosno i prilikom određivanja pritvora, da se osumnjičenom mora omogućiti dovoljno vremena za pripremu obrane, kao i obvezu suca odnosno vijeća, kao i tužitelja da, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, stave te dokaze ili informacije ili činjenice na uvid branitelju, osumnjičenom, odnosno optuženom.

37. Prema mišljenju Ustavnog suda, svrha navedenih zakonskih odredbi je nesumnjivo da se osobi osumnjičenoj (a i optuženoj), prije svega, za teška kaznena djela omogući adekvatan pristup sudu u vidu adekvatne obrane u liku profesionalnog branitelja od samog momenta lišavanja slobode, pa tijekom cijelog postupka kako bi se zaštitila prava osumnjičenog od arbitrarnog postupanja sudskih organa. Obezbjedenje adekvatnog branitelja može biti osigurano jedino pod uvjetom da se i takvom, stručnom branitelju omogući dovoljno vremena za upoznavanje s činjenicama i dokazima na kojima Tužiteljstvo temelji svoje zahtjeve, kao što je i zahtjev za određivanje (i produljenje) pritvora. U suprotnom, prema mišljenju Ustavnog suda, sam institut branitelja bi bio sveden na puku formalnost.

38. U konkretnom slučaju, nesporno je da je apelant osumnjičen da je počinio kaznena djela - kazneno djelo zločin protiv čovječnosti iz članka 172. stavak 1. Kaznenog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH) i kazneno djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz članka 175. KZBiH za koja se mogu izreći kazna zatvora od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je u svezi s tim, prema stanju spisa, Tužiteljstvo uz prijedlog za određivanje pritvora ponudilo brojne i opsežne dokaze koji su apelantovom branitelju prezentirani pola sata prije održavanja ročišta za određivanje pritvora. U svezi s tim, a u kontekstu naprijed navedenog, Ustavni sud smatra da u ovakvim okolnostima dostavljanje dokaza i prijedloga pola sata prije održavanja ročišta o određivanju pritvora ne predstavlja adekvatno vrijeme za pripremu obrane. Ovakvim postupanjem redovitih sudova nisu osigurane garancije iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije, odnosno u konkretnom slučaju apelantu nije omogućen slobodan pristup „sudu” koji bi mogao ispitati zakonitost kako inicijalnog lišavanja slobode tako i produljenja trajanja te mjere.

39. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra da su ovi apelantovi navodi utemeljeni, te da je apelantu prekršeno pravo iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije.

40. Ustavni sud podsjeća da je pritvor koji je apelantu određen osporenim rješenjima istekao, te da je apelantu u postupku preispitivanja utemeljenosti razloga za pritvor pritvor ukinut, apelant pušten na slobodu, te su mu određene mjere zabrane koje su precizirane u prethodnim točkama ove odluke. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra da nema osnova za ukidanje osporenih rješenja, dakle da je ova odluka o kršenju apelantova prava deklaratornog karaktera i donesena je u cilju ukazivanja redovitim sudovima na navedene proceduralne greške, a kako bi se spriječilo njihovo ponavljanje ubuduće.

Pravo iz članka 5. stavak 1. točka c) i stavak 3. Europske konvencije

41. U svezi sa apelantovim navodima o kršenju prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka 5. stavak 1. točka c) i stavak 3. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da s obzirom da je u prethodnim točkama ove odluke utvrdio kršenje apelantova prava iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije zbog neostavljanja dovoljno vremena za upoznavanje i izjašnjenje na prijedlog i dokaze Tužiteljstva za određivanje pritvora nije svrsishodno ispitivati apelantove navode o kršenju prava iz članka 5. stavak 1. točka c) i stavak 3. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 4. Europske konvencije kada apelantu nije pruženo adekvatno vrijeme i uvjeti za izjašnjenje o prijedlogu i dokazima Tužiteljstva za određivanje pritvora budući da su oni apelantovom branitelju dostavljeni svega pola sata prije ročišta za određivanje pritvora, a pri tome je apelant osumnjičen da je počinio kaznena djela za koja se mogu izreći kazne zatvora u trajanju od najmanje deset godina ili kazne dugotrajnog zatvora.

43. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 18. stavak (3) točka 1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

45. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

REGISTRI ODLUKA

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

Registar odluka po nadležnosti

1. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

1.1 Predmet broj U 7/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. marta 2016. godine

Zahtjev Safeta Softića, drugog zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti prve rečenice člana 7. stav 1. Ustava Republike Srpske u dijelu koji glasi: „jezik bošnjačkog naroda”

strana 21

1.2. Predmet broj U 23/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. decembra 2016. godine

Zahtjev Dr. Bože Ljubića, predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 10.10, 10.12, 10.15. i 10.16. Potpoglavlja B Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16 i odredbi člana 20.16.A Poglavlja 20 - Prelazne i završne odredbe Izbornog zakona

strana 57

1.3. Predmet broj U 10/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. decembra 2016. godine

Zahtjev Bakira Izetbegovića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Šefika Džaferovića, prvog zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Safeta Softića, predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, četiri delegata Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 25 članova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 35 poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i 16 delegata Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine „za rješavanje ustavnopravnog spora sa entitetom Republika Srpska” u vezi sa Odlukom o raspisivanju republičkog referenduma broj 02/1-021-894/16 od 15. jula 2016. godine („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 68/16)

strana 97

2. član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine

2.1. Predmet broj U 3/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 21. januara 2016. godine

Zahtjev Općinskog suda u Čapljini (sutkinja Općinskog suda u Čapljini Emilija Zrnić) za „utvrđenje da nedonošenje provedbenih propisa od izvršne vlasti predstavlja pravnu prazninu koja dovodi do kršenja prava zaštićenih Ustavom, te nalaganje da se donesu provedbeni propisi za osiguranje prava vojnih osiguranika”

strana 117

2.2. Predmet broj U 6/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. januara 2016. godine

Zahtjev Općinskog suda u Sarajevu (sudija Nebojša Joksimović) za ocjenu kompatibilnosti člana 37. stav 4. Zakona o taksi prijevozu u Kantonu Sarajevo („Službene novine KS” broj 11/14)

strana 131

2.3. Predmet broj U 3/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. decembra 2016. godine

Zahtjev Osnovnog suda u Derventi (sudija Alen Lukač) za ocjenu ustavnosti člana 97. stav 1. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29710, 57/12, 67/13 i 98/14)

strana 143

3. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

3.1. Predmet broj AP 1099/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. januara 2016. godine

Apelacija Marice Priljeva iz Zrenjanina - Republika Srbija protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 009008 10 U od 4. marta 2013. godine, Rješenja Federalnog ministarstva prostornog uređenja Sarajevo broj UPII/05-23-5-23/10 od 20. maja 2010. godine i Rješenja Službe za upravu za stambene poslove Općine Centar Sarajevo broj 03-23-368/09 od 7. aprila 2010. godine

strana 165

3.2. Predmet broj AP 2857/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 3. februara 2016. godine

Apelacije mldb. A.Č. i mldb. J.Š. protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 17 0 Km 047408 13 Kmž od 21. marta 2014. godine i Presude Općinskog suda u Bihaću broj 17 0 Km 047408 13 Km 2 od 12. novembra 2013. godine

strana 183

3.3. Predmet broj AP 1361/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 3. marta 2016. godine

Apelacija JP „Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko protiv Presude Apelacijskog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 12 Pž 4 od 30. januara 2013. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 11 Ps 2 od 9. februara 2012. godine

strana 201

3.4. Predmet broj AP 3080/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. marta 2016. godine

Apelacija Muhameda Šabanovića zbog navodnog nezakonitog lišavanja slobode koji su preduzeli pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova - Uprava policije, Prva policijska uprava - Odsjek kriminalističke policije u periodu od 3. jula 2013. godine, od 19.55 sati, pa do 4. jula 2013. godine, do 13.25 sati

strana 215

3.5. Predmet broj AP 3063/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. marta 2016. godine

Apelacija Ivice Perkovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 13 0 K 001339 14 Kžk od 24. marta 2015. godine i Presude Okružnog suda u Doboju broj 13 0 K 001339 13 K 2 od 24. februara 2014. godine. Apelant je dopunio apelaciju 26. novembra 2015. godine protiv Presude Vrhovnog suda broj 13 0 K 001339 15 Kvlz od 22. septembra 2015. godine

strana 233

3.6. Predmet broj AP 4994/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. marta 2016. godine

Apelacija Ensara Zijadića protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 K 263163 15 Kž od 9. jula 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 K 263163 15 Kv od 21. maja 2015. godine

strana 259

3.7 Predmet broj AP 303/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. marta 2016. godine

Apelacija A. Ž. iz Doboja zbog toga što u razumnom roku nije okončan parnični postupak u kojem je donesena Presuda Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 233115 12 Rs od 29. augusta 2013. godine, a koji se radi odlučivanja o izjavljenoj žalbi vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu u predmetu broj 65 0 P 233115 13 Rsž

strana 275

3.8. Predmet broj AP 4218/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. aprila 2016. godine

Apelacija Ahmeta Berbića protiv Presude Okružnog suda u Doboju broj 13 0 U 002163 12 U od 14. septembra 2012. godine

strana 289

3.9. Predmet broj AP 4749/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. aprila 2016. godine

Apelacija Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 011329 15 Uvp od 6. oktobra 2015. godine

strana 309

3.10. Predmet broj AP 377/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. aprila 2016. godine

Apelacija Huseina Bosnića protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. decembra 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. novembra 2015. godine

strana 333

3.11. Predmet broj AP 668/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. maja 2016. godine

Apelacija N. D. protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 004779 12 Rev od 20. novembra 2012. godine

strana 351

3.12. Predmet broj AP 2441/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. maja 2016. godine

Apelacija Marinka Petrovića protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 07 0 K 011525 15 Kž 2 od 15. aprila 2015. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 K 011525 15 Kv 2 od 8. aprila 2015. godine

strana 369

3.13. Predmet broj AP 1529/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. jula 2016. godine

Apelacija Marinka Planinića protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 005972 13 Kž 2 od 31. oktobra 2014. godine i broj S1 2 K 005972 13 K od 4. aprila 2014. godine

strana 391

3.14. Predmet broj AP 4207/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. septembra 2016. godine

Apelacija Muharema Softića protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 33 0 P 000492 12 Rev od 23. jula 2013. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 33 0 P 000492 09 Gž od 16. aprila 2012. godine i Presude Općinskog suda u Živinicama broj 33 0 P 000492 07 P od 19. augusta 2009. godine

strana 431

3.15. Predmet broj AP 3605/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. oktobra 2016. godine

Apelacija Mirjane Vujičević protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 298451 12 Rev od 30. maja 2013. godine

strana 447

3.16. Predmet broj AP 5008/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. oktobra 2016. godine

Apelacija Sandra Vekića protiv Presude Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 P 031408 13 Gž od 19. septembra 2013. godine

strana 467

3.17. Predmet broj AP 3184/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. oktobra 2016. godine

Apelacija Emdžada Galijaševića i Adelaide Galijašević protiv rješenja Općinskog suda u Bihaću br. 17 0 K 077691 16 Kv 2 od 11. jula 2016. godine i 17 0 K 077691 16 Kpp3 od 4. jula 2016. godine

strana 487

3.18. Predmet broj AP 928/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. oktobra 2016. godine

Apelacija Milorada Stanića protiv Presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 007246 11 K od 6. jula 2012. godine i S1 2 K 007246 12 Kž od 29. novembra 2012. godine

strana 511

3.19. Predmet broj AP 2575/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. oktobra 2016. godine

Apelacija Grkokatoličkog vikarijata Križevačke eparhije u Bosni i Hercegovini iz Banje

Luke protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 00 8950 12 U od 10. aprila 2013. godine

strana 531

3.20. Predmet broj AP 2609/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. oktobra 2016. godine

Apelacija Narodnog demokratskog pokreta protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 022136 16 Iž od 7. juna 2016. godine i Odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-3-497/16 od 26. maja 2016. godine

strana 561

3.21. Predmet broj AP 451/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. novembra 2016. godine

Apelacija Slavice Stanković i Slobodana Stankovića zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku istrage koji se vodio pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine u predmetu broj T20 0 KTPO 0003012 09 koji je, nakon podnošenja apelacije, okončan naredbom o obustavi istrage Tužilaštva BiH broj T20 0 KTPO 0003012 09 od 8. jula 2015. godine

strana 579

3.22. Predmet broj AP 4144/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. novembra 2016. godine

Apelacija Čamila Durakovića iz Srebrenice protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. oktobra 2016. godine

strana 591

3.23. Predmet broj AP 4183/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. decembra 2016. godine

Apelacija Svetozara Jankovića protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj 83 0 P 010679 13 Gž od 4. septembra 2013. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 83 0 P 010679 11 P od 19. februara 2013. godine

strana 623

3.24. Predmet broj AP 1634/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. decembra 2016. godine

Apelacija Drage Lukende iz Širokog Brijega zbog navodnog nezakonitog lišavanja slobode koji su 19. februara 2016. godine poduzeli pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona - Policijska uprava Široki Brijeg

strana 639

3.25. Predmet broj AP 4380/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. decembra 2016. godine

Apelacija Josipa Tomića protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 49 0 I 006525 13 Gž od 20. septembra 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Kiseljaku broj 49 0 I 006525 10 I od 1. februara 2013. godine

strana 657

3.26. Predmet broj AP 879/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. decembra 2016. godine

Apelacija M. Đ. protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 64 0 Pr 024946

13 Pžp od 20. decembra 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu broj 64
0 Ps 024946 12 Pr od 20. septembra 2013. godine

strana 677

3.27. Predmet broj AP 4326/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 22. decembra 2016. godine*

Apelacija Marka Dominkovića protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 1 K 019086
16 Kv 5 od 8. novembra 2016. godine i S1 1 K 019086 16 Krn 18 od 2. novembra 2016.
godine

strana 695

Регистар одлука по критеријумима допустивости

1. Члан 18 став 3 тачка х) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине АПЕЛАЦИЈА ЈЕ *ratione materiae* ИНКОМПАТИБИЛНА С УСТАВОМ

1.1. Предмет број АП 1099/13

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. јануара 2016. године
Апелација Марице Приљева из Зрењанина - Република Србија против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 009008 10 У од 4. марта 2013. године, Рјешења Федералног министарства просторног уређења Сарајево број УПИИ/05-23-5-23/10 од 20. маја 2010. године и Рјешења Службе за управу за стамбене послове Општине Центар Сарајево број 03-23-368/09 од 7. априла 2010. године

страна 165

1.2. Предмет број АП 2609/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 26. октобра 2016. године
Апелација Народног демократског покрета против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број С1 3 Иж 022136 16 Иж од 7. јуна 2016. године и Одлуке Централне изборне комисије Босне и Херцеговине број 06-1-07-3-497/16 од 26. маја 2016. године

страна 561

2. Члан 18 став 3 тачка л) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине АПЕЛАЦИЈА ЈЕ ПРЕУРАЂЕНА

2.1. Предмет број АП 3063/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 16. марта 2016. године
Апелација Ивице Перковића против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 13 0 К 001339 14 Кжж од 24. марта 2015. године и Пресуде Округног суда у Добоју број 13 0 К 001339 13 К 2 од 24. фебруара 2014. године. Апелант је допунио апелацију 26. новембра 2015. године против Пресуде Врховног суда број 13 0 К 001339 15 Квлз од 22. септембра 2015. године

страна 233

2.2. Предмет број АП 377/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. априла 2016. године
Апелација Хусеина Боснића против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. С1 2 К 017968 15 Кж 3 од 2. децембра 2015. године и С1 2 К 017968 15 К од 20. новембра 2015. године

страна 333

2.3. Предмет број АП 3184/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. октобра 2016. године
Апелација Емцада Галијашевића и Аделаиде Галијашевић против рјешења Општинског суда у Бихаћу бр. 17 0 К 077691 16 Кв 2 од 11. јула 2016. године и 17 0 К 077691 16 Кпп3 од 4. јула 2016. године

страна 487

2.4. Предмет број АП 4326/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 22. децембра 2016. године

Апелација Марка Доминковића против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. С1 1 К 019086 16 Кв 5 од 8. студеног 2016. године и С1 1 К 019086 16 Крн 18 од 2. студеног 2016. године

страна 695

3. Члан 19 тачка а) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине

НЕНАДЛЕЖНОСТ ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ

3.1. Предмет број У 3/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 21. јануара 2016. године

Захтјев Општинског суда у Чапљини (суткиња Општинског суда у Чапљини Емилија Зрнић) за „утврђење да недоношење спроведбених прописа од извршне власти представља правну празнину која доводи до кршења права заштићених Уставом, те налагање да се донесу спроведбени прописи за обезбјеђење права војних осигураника”

страна 117

Registar odluka po katalogu prava

1. Članak II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ZABRANA MUČENJA

1.1. Predmet broj AP 3080/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. ožujka 2016. godine

Apelacija Muhameda Šabanovića zbog navodnog nezakonitog lišavanja slobode koji su preduzeli pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova - Uprava policije, Prva policijska uprava - Odsjek kriminalističke policije u periodu od 3. srpnja 2013. godine, od 19.55 sati, pa do 4. srpnja 2013. godine, do 13.25 sati

strana 215

2. Članak II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda PRAVO NA OSOBNU SLOBODU I SIGURNOST

2.1. Predmet broj AP 1361/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 3. ožujka 2016. godine

Apelacija JP „Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko protiv Presude Apelacijskog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 12 Pž 4 od 30. siječnja 2013. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 11 Ps 2 od 9. veljače 2012. godine

strana 201

2.2. Predmet broj AP 3080/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. ožujka 2016. godine

Apelacija Muhameda Šabanovića zbog navodnog nezakonitog lišavanja slobode koji su preduzeli pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova - Uprava policije, Prva policijska uprava - Odsjek kriminalističke policije u periodu od 3. srpnja 2013. godine, od 19.55 sati, pa do 4. srpnja 2013. godine, do 13.25 sati

strana 215

2.3. Predmet broj AP 2441/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. svibnja 2016. godine

Apelacija Marinka Petrovića protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 07 0 K 011525 15 Kž 2 od 15. travnja 2015. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 K 011525 15 Kv 2 od 8. travnja 2015. godine

strana 369

2.4. Predmet broj AP 3184/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. listopada 2016. godine

Apelacija Emdžada Galijaševića i Adelaide Galijašević protiv rješenja Općinskog suda u

Bihaću br. 17 0 K 077691 16 Kv 2 od 11. srpnja 2016. godine i 17 0 K 077691 16 Kpp3 od 4. srpnja 2016. godine

strana 487

2.5. Predmet broj AP 1634/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. prosinca 2016. godine

Apelacija Drage Lukende iz Širokog Brijega zbog navodnog nezakonitog lišavanja slobode koji su 19. veljače 2016. godine poduzeli pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona - Policijska uprava Široki Brijeg

strana 639

2.6. Predmet broj AP 4326/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. prosinca 2016. godine

Apelacija Marka Dominkovića protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 1 K 019086 16 Kv 5 od 8. studenog 2016. godine i S1 1 K 019086 16 Krn 18 od 2. studenog 2016. godine

strana 695

3. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

3.1. Predmet broj AP 1099/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. siječnja 2016. godine

Apelacija Marice Priljeva iz Zrenjanina - Republika Srbija protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 009008 10 U od 4. ožujka 2013. godine, Rješenja Federalnog ministarstva prostornog uređenja Sarajevo broj UPII/05-23-5-23/10 od 20. svibnja 2010. godine i Rješenja Službe za upravu za stambene poslove Općine Centar Sarajevo broj 03-23-368/09 od 7. travnja 2010. godine

strana 165

3.2. Predmet broj AP 2857/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 3. veljače 2016. godine

Apelacije mldb. A.Č. i mldb. J.Š. protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 17 0 Km 047408 13 Kmž od 21. ožujka 2014. godine i Presude Općinskog suda u Bihaću broj 17 0 Km 047408 13 Km 2 od 12. studenog 2013. godine

strana 183

3.3. Predmet broj AP 1361/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 3. ožujka 2016. godine

Apelacija JP „Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko protiv Presude Apelacijskog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 12 Pž 4 od 30. siječnja 2013. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 11 Ps 2 od 9. veljače 2012. godine

strana 201

3.4. Predmet broj AP 3063/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. ožujka 2016. godine

Apelacija Ivice Perkovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 13 0 K

001339 14 Kžk od 24. ožujka 2015. godine i Presude Okružnog suda u Doboju broj 13 0 K 001339 13 K 2 od 24. veljače 2014. godine. Apelant je dopunio apelaciju 26. studenog 2015. godine protiv Presude Vrhovnog suda broj 13 0 K 001339 15 Kvlz od 22. rujna 2015. godine

strana 233

3.5. Predmet broj AP 4994/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. ožujka 2016. godine

Apelacija Ensara Zijadića protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 K 263163 15 Kž od 9. srpnja 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 K 263163 15 Kv od 21. svibnja 2015. godine

strana 259

3.6. Predmet broj AP 303/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. ožujka 2016. godine

Apelacija A. Ž. iz Doboja zbog toga što u razumnom roku nije okončan parnični postupak u kojem je donesena Presuda Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 233115 12 Rs od 29. kolovoza 2013. godine, a koji se radi odlučivanja o izjavljenoj žalbi vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu u predmetu broj 65 0 P 233115 13 Rsž

strana 275

3.7. Predmet broj AP 4749/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. travnja 2016. godine

Apelacija Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 011329 15 Uvp od 6. listopada 2015. godine

strana 309

3.8. Predmet broj AP 2441/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. svibnja 2016. godine

Apelacija Marinka Petrovića protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 07 0 K 011525 15 Kž 2 od 15. travnja 2015. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 K 011525 15 Kv 2 od 8. travnja 2015. godine

strana 369

3.9. Predmet broj AP 1529/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. srpnja 2016. godine

Apelacija Marinka Planinića protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 005972 13 Kž 2 od 31. listopada 2014. godine i broj S1 2 K 005972 13 K od 4. travnja 2014. godine

strana 391

3.10. Predmet broj AP 3605/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. listopada 2016. godine

Apelacija Mirjane Vujičević protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 298451 12 Rev od 30. svibnja 2013. godine

strana 447

3.11. Predmet broj AP 2575/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. listopada 2016. godine

Apelacija Grkokatoličkog vikarijata Križevačke eparhije u Bosni i Hercegovini iz Banje

Luke protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 00 8950 12 U od 10. travnja 2013. godine

strana 531

3.12. Predmet broj AP 451/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. studenog 2016. godine

Apelacija Slavice Stanković i Slobodana Stankovića zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku istrage koji se vodio pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine u predmetu broj T20 0 KTPO 0003012 09 koji je, nakon podnošenja apelacije, okončan naredbom o obustavi istrage Tužilaštva BiH broj T20 0 KTPO 0003012 09 od 8. srpnja 2015. godine

strana 579

3.13. Predmet broj AP 4183/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. prosinca 2016. godine

Apelacija Svetozara Jankovića protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj 83 0 P 010679 13 Gž od 4. rujna 2013. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 83 0 P 010679 11 P od 19. veljače 2013. godine

strana 623

3.14. Predmet broj AP 879/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. prosinca 2016. godine

Apelacija M. Đ. protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 64 0 Pr 024946 13 Pžp od 20. prosinca 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu broj 64 0 Ps 024946 12 Pr od 20. rujna 2013. godine

strana 677

4. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

4.1. Predmet broj AP 377/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. travnja 2016. godine

Apelacija Huseina Bosnića protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 017968 15 Kž 3 od 2. prosinca 2015. godine i S1 2 K 017968 15 K od 20. studenog 2015. godine

strana 333

4.2. Predmet broj AP 668/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. svibnja 2016. godine

Apelacija N. D. protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 004779 12 Rev od 20. studenog 2012. godine

strana 351

4.3. Predmet broj AP 5008/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. listopada 2016. godine

Apelacija Sandra Vekića protiv Presude Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 P 031408 13 Gž od 19. rujna 2013. godine

strana 467

5. Članak II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 9. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
SLOBODA MISLI, SAVJESTI I VJEROISPOVIJEDI

5.1. Predmet broj AP 2575/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. listopada 2016. godine

Apelacija Grkokatoličkog vikarijata Križevačke eparhije u Bosni i Hercegovini iz Banje Luke protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 00 8950 12 U od 10. travnja 2013. godine

strana 531

6. Članak II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
SLOBODA IZRAŽAVANJA

6.1. Predmet broj AP 5008/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. listopada 2016. godine

Apelacija Sandra Vekića protiv Presude Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 P 031408 13 Gž od 19. rujna 2013. godine

strana 467

7. Članak II/3.(i) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 11. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
SLOBODA MIRNOG OKUPLJANJA I SLOBODA UDRUŽIVANJA S DRUGIMA

7.1. Predmet broj AP 2609/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. listopada 2016. godine

Apelacija Narodnog demokratskog pokreta protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 022136 16 Iž od 7. lipnja 2016. godine i Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-3-497/16 od 26. svibnja 2016. godine

strana 561

8. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
ZAŠTITA IMOVINE

8.1. Predmet broj U 3/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. prosinca 2016. godine

Zahtjev Osnovnog suda u Derventi (sudija Alen Lukač) za ocjenu ustavnosti članka 97. stavak 1. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29710, 57/12, 67/13 i 98/14)

strana 143

8.2. Predmet broj AP 1099/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. siječnja 2016. godine

Apelacija Marice Priljeva iz Zrenjanina - Republika Srbija protiv Presude Kantonalnog

suda u Sarajevu broj 09 0 U 009008 10 U od 4. ožujka 2013. godine, Rješenja Federalnog ministarstva prostornog uređenja Sarajevo broj UPII/05-23-5-23/10 od 20. svibnja 2010. godine i Rješenja Službe za upravu za stambene poslove Općine Centar Sarajevo broj 03-23-368/09 od 7. travnja 2010. godine

strana 165

8.3. Predmet broj AP 1361/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 3. ožujka 2016. godine

Apelacija JP „Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko protiv Presude Apelacijskog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 12 Pž 4 od 30. siječnja 2013. godine i Presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 0 Ps 004933 11 Ps 2 od 9. veljače 2012. godine

strana 201

8.4. Predmet broj AP 4218/12

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. travnja 2016. godine

Apelacija Ahmeta Berbića protiv Presude Okružnog suda u Doboju broj 13 0 U 002163 12 U od 14. rujna 2012. godine

strana 289

8.5. Predmet broj AP 4207/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. rujna 2016. godine

Apelacija Muharema Softića protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 33 0 P 000492 12 Rev od 23. srpnja 2013. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 33 0 P 000492 09 Gž od 16. travnja 2012. godine i Presude Općinskog suda u Živinicama broj 33 0 P 000492 07 P od 19. kolovoza 2009. godine

strana 431

8.6. Predmet broj AP 3605/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. listopada 2016. godine

Apelacija Mirjane Vujičević protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 298451 12 Rev od 30. svibnja 2013. godine

strana 447

8.7. Predmet broj AP 4183/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. prosinca 2016. godine

Apelacija Svetozara Jankovića protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj 83 0 P 010679 13 Gž od 4. rujna 2013. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 83 0 P 010679 11 P od 19. veljače 2013. godine

strana 623

8.8. Predmet broj AP 4380/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. prosinca 2016. godine

Apelacija Josipa Tomića protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 49 0 I 006525 13 Gž od 20. rujna 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Kiseljaku broj 49 0 I 006525 10 I od 1. veljače 2013. godine

strana 657

9. Članak II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 2. Protokola broj 4 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA SLOBODU KRETANJA I PREBIVALIŠTA

9.1. Predmet broj AP 3184/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. listopada 2016. godine

Apelacija Emdžada Galijaševića i Adelaide Galijašević protiv rješenja Općinskog suda u Bihaću br. 17 0 K 077691 16 Kv 2 od 11. srpnja 2016. godine i 17 0 K 077691 16 Kpp3 od 4. srpnja 2016. godine

strana 487

10. Članak II/4 Ustava Bosne i Hercegovine

članak 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

ZABRANA DISKRIMINACIJE

10.1. Predmet broj AP 4207/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. rujna 2016. godine

Apelacija Muharema Softića protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 33 0 P 000492 12 Rev od 23. srpnja 2013. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 33 0 P 000492 09 Gž od 16. travnja 2012. godine i Presude Općinskog suda u Živinicama broj 33 0 P 000492 07 P od 19. kolovoza 2009. godine

strana 431

10.2. Predmet broj AP 2575/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. listopada 2016. godine

Apelacija Grkokatoličkog vikarijata Križevačke eparhije u Bosni i Hercegovini iz Banje Luke protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 00 8950 12 U od 10. travnja 2013. godine

strana 531

10.3. Predmet broj AP 2609/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. listopada 2016. godine

Apelacija Narodnog demokratskog pokreta protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 022136 16 Iž od 7. lipnja 2016. godine i Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-3-497/16 od 26. svibnja 2016. godine

strana 561

10.4. Predmet broj AP 4144/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. studenog 2016. godine

Apelacija Ćamila Durakovića iz Srebrenice protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. listopada 2016. godine

strana 591

11. Članak 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

OPĆA ZABRANA DISKRIMINACIJE

11.1. Predmet broj U 6/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. siječnja 2016. godine

Zahtjev Općinskog suda u Sarajevu (sudija Nebojša Joksimović) za ocjenu kompatibilnosti članka 37. stavak 4. Zakona o taksi prijevozu u Kantonu Sarajevo („Službene novine KS” broj 11/14)

strana 131

11.2. Predmet broj AP 2609/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. listopada 2016. godine

Apelacija Narodnog demokratskog pokreta protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 022136 16 Iž od 7. lipnja 2016. godine i Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj 06-1-07-3-497/16 od 26. svibnja 2016. godine

strana 561

11.3. Predmet broj AP 4144/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. studenog 2016. godine

Apelacija Čamila Durakovića iz Srebrenice protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. listopada 2016. godine

strana 591

12. Članak 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA ŽALBU U KRIVIČNIM STVARIMA

12.1. Predmet broj AP 3063/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 16. ožujka 2016. godine

Apelacija Ivice Perkovića protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 13 0 K 001339 14 Kžk od 24. ožujka 2015. godine i Presude Okružnog suda u Doboju broj 13 0 K 001339 13 K 2 od 24. veljače 2014. godine. Apelant je dopunio apelaciju 26. studenog 2015. godine protiv Presude Vrhovnog suda broj 13 0 K 001339 15 Kvlz od 22. rujna 2015. godine

strana 233

13. Članak 4. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO DA SE NE BUDE DVAPUT SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI

13.1. Predmet broj AP 928/13

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 26. listopada 2016. godine

Apelacija Milorada Stanića protiv Presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 007246 11 K od 6. srpnja 2012. godine i S1 2 K 007246 12 Kž od 29. studenog 2012. godine

strana 511

**ABECEDNI INDEKS KLJUČNIH
POJMOVA**

**АЗБУЧНИ ИНДЕКС КЉУЧНИХ
ПОЈМОВА**

B

Biračko pravo
AP 4144/16 591

Bračna stečevina
AP 3605/13 447

D

Diskriminacija
AP 4144/16 591

Dokazni postupak
AP 4183/13 623

G

Gradanski postupak
AP 4183/13 623

H

Hitno privođenje nadležnoj sudskoj vlasti
AP 3184/16 487

I

Isplata duga
AP 1361/13 201

Istraga
AP 451/15 579

Izbori
AP 2609/16 561
AP 4144/16 591

Izvršenje
AP 4380/13 657

J

Javni interes
AP 4218/12 289

K

Kleveta
AP 668/13 351
AP 5008/13 467

Krivični postupak
AP 2857/14 183
AP 3063/15 233
AP 4994/15 259
AP 377/16 333
AP 1529/15 391
AP 928/13 511
AP 451/15 579
AP 4183/13 623

Kvalitet zakona
AP 879/14 677

L

Legitiman cilj
AP 4218/12 289

Legitimno očekivanje
AP 1099/13 165

Lišavanje imovine
AP 3080/13 215
AP 4218/12 289

Lišavanje slobode
AP 1361/13 201

M

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima
AP 4144/16 591

Miješanje u imovinu
AP 4749/15 309
AP 4218/12 289

Mjere zabrane
AP 3184/16 487

N

Nacionalizacija
AP 1099/13 165

Načelo slobodne ocjene dokaza
AP 2857/14 183

Naknada štete
AP 5008/13 467
AP 4183/13 623

Nasljedstvo		Pritvor	
AP 4207/13	431	AP 2441/15	369
Ne bis in idem		AP 3184/16	487
AP 928/13	511	AP 4326/16	695
Nematerijalna šteta		Privatni život	
AP 5008/13	467	AP 5008/13	467
O		Privremeno oduzimanje predmeta i dokumentacije	
Obrazložena presuda		AP 1529/15	391
AP 2857/14	183	Proporcionalnost	
Oduzimanje imovine		AP 668/13	351
AP 4183/13	623	AP 879/14	677
P		R	
Penzija		Radni spor	
AP 4218/12	289	AP 303/16	275
Porodični život		Ratni zločin	
AP 377/16	333	AP 3063/15	233
Prava iz radnog odnosa		AP 2441/15	369
AP 303/16	275	AP 4326/16	695
Pravo na imovinu		Razlozi za određivanje pritvora	
AP 4207/13	431	AP 3080/13	215
Pravo na odbranu		AP 2441/15	369
AP 2857/14	183	Razuman rok	
Pravo na pravnu sigurnost		AP 1099/13	165
AP 4994/15	259	AP 303/16	275
Pravo na slobodne izbore		AP 3605/13	447
AP 2609/16	561	AP 451/15	579
Prekršajni postupak		Reformatio in peius	
AP 928/13	511	AP 1361/13	201
AP 879/14	677	S	
Pretpostavka nevinosti		Sloboda izražavanja	
AP 2441/15	369	AP 5008/13	467
Primjena zakona i utvrđivanje činjenica		Sloboda kretanja	
AP 1361/13	201	AP 3184/16	487
AP 1529/15	391	Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti	
AP 3605/13	447	AP 2575/13	531
AP 4183/13	623	Sloboda okupljanja i udruživanja	
AP 4380/13	657	AP 2609/16	561

Strani državljani

AP 1099/13 165

T

Troškovi postupka

AP 1361/13 201

U

Upravni postupak

AP 1099/13 165

Upravni spor

AP 1099/13 165

V

Vanbračna zajednica

AP 4207/13 431

Vlasničkopravni odnosi

AP 3605/13 447

Z

Zabrana diskriminacije

AP 4207/13 431

AP 2575/13 531

AP 2609/16 561

Zakovitost dokaza

AP 1529/15 391

Zakovitost lišavanja slobode

AP 1634/16 639

**Zamjena kazne zatvora
novčanom kaznom**

AP 4994/15 259

Zamjenski stan

AP 1099/13 165

Zastara

AP 4183/13 623

Б		
Бирачко право		
АП 4144/16	591	
Брачна течевина		
АП 3605/13	447	
В		
Ванбрачна заједница		
АП 4207/13	431	
Г		
Грађански поступак		
АП 4183/13	623	
Д		
Дискриминација		
АП 4144/16	591	
Доказни поступак		
АП 4183/13	623	
З		
Забрана дискриминације		
АП 4207/13	431	
АП 2575/13	531	
АП 2609/16	561	
Законитост доказа		
АП 1529/15	391	
Законитост лишавања слободе		
АП 1634/16	639	
Замјена казне затвора новчаном казном		
АП 4994/15	259	
Замјенски стан		
АП 1099/13	165	
Застара		
АП 4183/13	623	
И		
Избори		
АП 2609/16	561	
АП 4144/16	591	
Извршење		
АП 4380/13	657	
Исплата дуга		
АП 1361/13	201	
Истрага		
АП 451/15	579	
Ј		
Јавни интерес		
АП 4218/12	289	
К		
Квалитет закона		
АП 879/14	677	
Клевета		
АП 668/13	351	
АП 5008/13	467	
Кривични поступак		
АП 2857/14	183	
АП 3063/15	233	
АП 4994/15	259	
АП 377/16	333	
АП 1529/15	391	
АП 928/13	511	
АП 451/15	579	
АП 4183/13	623	
Л		
Легитимно очекивање		
АП 1099/13	165	
Легитиман циљ		
АП 4218/12	289	
Лишавање имовине		
АП 3080/13	215	
АП 4218/12	289	
Лишавање слободе		
АП 1361/13	201	

М			
Међународни пакт о грађанским и политичким правима		Право на одбрану	
АП 4144/16	591	АП 2857/14	183
Мијешање у имовину		Право на правну сигурност	
АП 4749/15	309	АП 4994/15	259
АП 4218/12	289	Право на слободне изборе	
Мјере забране		АП 2609/16	561
АП 3184/16	487	Прекршајни поступак	
Н		АП 928/13	511
Накнада штете		АП 879/14	677
АП 5008/13	467	Претпоставка невиности	
АП 4183/13	623	АП 2441/15	369
Насљедство		Приватни живот	
АП 4207/13	431	АП 5008/13	467
Национализација		Привремено одузимање предмета и документације	
АП 1099/13	165	АП 1529/15	391
Начело слободне оцјене доказа		Примјена закона и утврђивање чињеница	
АП 2857/14	183	АП 1361/13	201
Ne bis in idem		АП 1529/15	391
АП 928/13	511	АП 3605/13	447
Нематеријална штета		АП 4183/13	623
АП 5008/13	467	АП 4380/13	657
О		Притвор	
Образложена пресуда		АП 2441/15	369
АП 2857/14	183	АП 3184/16	487
Одузимање имовине		АП 4326/16	695
АП 4183/13	623	Пропорционалност	
П		АП 668/13	351
Пензија		АП 879/14	677
АП 4218/12	289	Р	
Породични живот		Радни спор	
АП 377/16	333	АП 303/16	275
Права из радног односа		Разлози за одређивање притвора	
АП 303/16	275	АП 3080/13	215
Право на имовину		АП 2441/15	369
АП 4207/13	431	Разуман рок	
		АП 1099/13	165
		АП 303/16	275

АП 3605/13	447
АП 451/15	579

Ратни злочин

АП 3063/15	233
АП 2441/15	369
АП 4326/16	695

Reformatio in peius

АП 1361/13	201
------------------	-----

С

Својинскоправни односи

АП 3605/13	447
------------------	-----

Слобода изражавања

АП 5008/13	467
------------------	-----

Слобода кретања

АП 3184/16	487
------------------	-----

**Слобода мисли, савјести и
вјероисповијести**

АП 2575/13	531
------------------	-----

Слобода окупљања и удруживања

АП 2609/16	561
------------------	-----

Страни држављанин

АП 1099/13	165
------------------	-----

Т

Трошкови поступка

АП 1361/13	201
------------------	-----

У

Управни поступак

АП 1099/13	165
------------------	-----

Управни спор

АП 1099/13	165
------------------	-----

Х

**Хитно привођење надлежној
судској власти**

АП 3184/16	487
------------------	-----

Nadoknada štete

AP 5008/13	467
AP 4183/13	623

Nasljedstvo

AP 4207/13	431
------------------	-----

Ne bis in idem

AP 928/13	511
-----------------	-----

Nematerijalna šteta

AP 5008/13	467
------------------	-----

O

Obiteljski život

AP 377/16	333
-----------------	-----

Obrazložena presuda

AP 2857/14	183
------------------	-----

Oduzimanje imovine

AP 4183/13	623
------------------	-----

P

Prava iz radnog odnosa

AP 303/16	275
-----------------	-----

Pravo na imovinu

AP 4207/13	431
------------------	-----

Pravo na obranu

AP 2857/14	183
------------------	-----

Pravo na pravnu sigurnost

AP 4994/15	259
------------------	-----

Pravo na slobodne izbore

AP 2609/16	561
------------------	-----

Prekršajni postupak

AP 928/13	511
AP 879/14	677

Pretpostavka nevinosti

AP 2441/15	369
------------------	-----

Primjena zakona i utvrđivanje činjenica

AP 1361/13	201
AP 1529/15	391
AP 3605/13	447
AP 4183/13	623
AP 4380/13	657

Pritvor

AP 2441/15	369
AP 3184/16	487
AP 4326/16	695

Privatni život

AP 5008/13	467
------------------	-----

Privremeno oduzimanje predmeta i dokumentacije

AP 1529/15	391
------------------	-----

Proporcionalnost

AP 668/13	351
AP 879/14	677

R

Radni spor

AP 303/16	275
-----------------	-----

Ratni zločin

AP 3063/15	233
AP 2441/15	369
AP 4326/16	695

Razlozi za određivanje pritvora

AP 3080/13	215
AP 2441/15	369

Razuman rok

AP 1099/13	165
AP 303/16	275
AP 3605/13	447
AP 451/15	579

Reformatio in peius

AP 1361/13	201
------------------	-----

S

Sloboda izražavanja

AP 5008/13	467
------------------	-----

Sloboda kretanja

AP 3184/16	487
------------------	-----

Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijedi

AP 2575/13	531
------------------	-----

Sloboda okupljanja i udruživanja

AP 2609/16	561
------------------	-----

Strani državljani			
AP 1099/13	165	AP 2575/13	531
		AP 2609/16	561
		Zakonitost dokaza	
T		AP 1529/15	391
Troškovi postupka		Zakonitost lišavanja slobode	
AP 1361/13	201	AP 1634/16	639
		Zamjena kazne zatvora	
U		novčanom kaznom	
Upravni postupak		AP 4994/15	259
AP 1099/13	165	Zamjenski stan	
Upravni spor		AP 1099/13	165
AP 1099/13	165	Zastara	
		AP 4183/13	623
V			
Vlasničkopravni odnosi		Ž	
AP 3605/13	447	Žurno privođenje nadležnoj	
		sudbenoj vlasti	
Z		AP 3184/16	487
Zabrana diskriminacije			
AP 4207/13	431		

